

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ ve SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI TARİHİ BİLİM DALI

MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ
(17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARI

Doktora Tezi

Şener Küçüktepe

Ankara, 2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ ve SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI TARİHİ BİLİM DALI

MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ
(17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARI

Doktora Tezi

Şener KÜÇÜKTEPE

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR

Ankara, 2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ ve SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI TARİHİ BİLİM DALI

MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ
(17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARI

DOKTORA TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR

Prof. Dr. Gül TUNÇEL

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ

Prof. Dr. Emine NAS

Prof. Dr. Bayram AKDOĞAN

İmzası

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi: 18/05/2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Prof. Dr. Abdulkadir Dünder danışmanlığında hazırladığım “Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Cilt Kapakları” adlı doktora tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başta kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

02/06/2020

Şener KÜÇÜKTEPE

TEŞEKKÜR

Bir milletin tarihi, yaşadığı hayattır. Kültürü ise tarihi içinde yaşarken edinmiş olduğu inanç ve davranış özellikleridir. Kültür, geleneklerle devamlılık kazanır. Köklü ve zengin bir kültür birikimi gerektiren cilt sanatı, geçmişte çağın bilim merkezi kütüphanelerde, üst düzey yöneticilerin himâyesi altında yaşama şansı bulmuştur. Bu çok değerli yazmalar en önemli diplomatik hediyeler arasında hep önde yer almıştır.

Bugün çeşitli müze, kütüphane ve özel koleksiyonlarda yer alan yazma eserler, yıpranmalarını önlemek maksadıyla korunma altına alındığı için, herkes bu güzellikleri görebilme şansına sahip değildir. Bu eserlerin araştırılıp incelenerek gün ışığına çıkarılması, sanat severlere ve meraklısına sunulması, cilt sanatı içerisindeki yeri ve gelişim sürecinin belirlenmesi önemlidir.

Araştırma süresince yakın ilgi, bilgi ve önerileri ile beni yönlendiren, destekleyen, rehberliğinden yararlandığım tez danışman hocam Sayın Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR'a teşekkürü borç bilirim. Tez izleme komitesinde yer alarak fikirleriyle, yönlendirmelerle ufku genişleten, güler yüzüyle kucaklayan Sayın Prof. Dr. Gül TUNÇEL'e, bilgi ve deneyimiyle desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ'a çok teşekkür ederim. Ayrıca uzun bir araştırma sürecini kapsayan bu çalışmada her zaman yanımda olan Ayşe BAYRAM, Vildan GENÇTÜRK, Gözde TOKTAY'a ve ismini sayamadığım herkese teşekkür ederim. Bana her zaman güç veren sevgili anneme, babama, aileme şükranlarımı sunarım.

Şener KÜÇÜKTEPE

Ankara-2020

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	i
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Tanımı, Amacı ve Önemi.....	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi ve Sınırlandırılması.....	2
1.3. Konu ile İlgili Yayınlar.....	5
1.4. Milli Kütüphane.....	9
1.4.1. Milli Kütüphane'nin Tarihçesi.....	9
BÖLÜM 1.	15
1. CİLT SANATI	15
1.1. Cilt Sanatı Tanımı.....	15
1.2. Cilt Sanatı Tarihsel Gelişimi.....	15
1.3. Mücellitler ve Mücellit Teşkilatı	34
1.4. Cilt Sanatı Üslûpları.....	39
1.5. Cildin ve Kapağın Bölümleri	40
1.6. Cilt Çeşitleri.....	42
1.6.1. Deri Ciltler	42
1.6.1.1. Şemseli Cilt	43
1.6.1.2. Zilbahar Cilt	46
1.6.1.3. Yazma Cilt.....	47
1.6.1.4. Yekşah Şemse.....	47
1.6.1.5. Soğuk Baskı Ciltler	48
1.6.2. İşlemeli Cilt.....	48
1.6.3. Çârkûşe Cilt.....	48
1.6.4. Kumaş Cilt	49
1.6.5. Ebrulu Cilt.....	50
1.6.6. Murassa Cilt	50
1.6.7. Lake Cilt.....	51

1.7. Cilt Sanatında Kullanılan Malzemeler.....	52
1.7.1. Cilt Sanatında Kullanılan Araçlar	52
1.7.2. Cilt Sanatında Kullanılan Gereçler	54
1.8. Cilt Sanatında Uygulanan Yapım Teknikleri.....	55
BÖLÜM 2	58
2. MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ (17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARI KATALOĞU	58
BÖLÜM 3	424
3. MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ (17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	424
3.1. XVII. Yüzyıl Ciltleri.....	424
3.1.1. Malzeme	433
3.1.2. Malzemenin Rengi	434
3.1.3. Teknik	434
3.1.4. Cilt ve Kapağın Bezeme Özellikleri	435
3.1.4.1. Cetvel.....	436
3.1.4.2. Zencirek.....	437
3.1.4.3. Bordür.....	437
3.1.4.4. Köşebent.....	437
3.1.4.5. Şemse.....	438
3.1.4.6. Salbek	439
3.1.4.7. Miklep	439
3.1.4.8. Sertab.....	439
3.1.4.9. Sırt	440
3.1.4.10. Bezeme ve Üslup Özellikleri.....	440
3.2. XVIII. Yüzyıl Ciltleri	444
3.2.1. Malzeme	455
3.2.2. Malzemenin Rengi	456
3.2.3. Teknik	456
3.2.4. Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri	457
3.2.4.1. Cetvel.....	458
3.2.4.2. Zencirek.....	458
3.2.4.3. Bordür.....	459
3.2.4.4. Köşebent.....	459

3.2.4.5. Şemse.....	460
3.2.4.6. Salbek	460
3.2.4.7. Miklep	461
3.2.4.8. Sertab.....	461
3.2.4.9. Sırt	461
3.2.4.10. Bezeme ve Üslup Özellikleri.....	461
3.3. XIX.Yüzyıl Ciltleri	467
3.3.1. Malzeme.....	473
3.3.2. Malzemenin Rengi	474
3.3.3. Teknik	474
3.3.4. Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri	475
3.3.4.1. Cetvel.....	475
3.3.4.2. Zencirek.....	475
3.3.4.3. Bordür.....	476
3.3.4.4. Köşebent.....	476
3.3.4.5. Şemse.....	476
3.3.4.6. Salbek	477
3.3.4.7. Miklep	477
3.3.4.8. Sertab.....	477
3.3.4.9. Sırt	478
3.3.4.10. Bezeme ve Üslup Özellikleri.....	478
4. SONUÇ	482
KAYNAKÇA.....	489
EKLER	502
EK 1. SÖZLÜK	502
EK 2. DEĞERLENDİRME TABLOSU.....	505
EK 2.1. İSTİNSAH BİLGİLERİ.....	505
EK 2.2. MALZEME.....	508
EK 2.3. TEKNİK.....	512
EK 2.4. MOTİFLER	516
EK 2.5. KAPAK DÜZENİ.....	519
EK 3. BİLGİ FORMU	523
ÖZET	524
ABSTRACT	525

KISALTMALAR

H.	: Hicri
M.Ö.	: Milattan Önce
mm.	: Milimetre
No.	: Numara
öl.	: Ölümlü
s.	: Sayfa
yy.	: Yüzyıl

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1:	Milli Kütüphane Hazırlık Bürosu Olarak Kullanılan Bina	11
Fotoğraf 2:	Milli Kütüphane'nin İlk Binası (1947-1982)	11
Fotoğraf 3:	Milli Kütüphane'nin 1983'den İtibaren Kullanılan Binası	13
Fotoğraf 4:	Uluburun Batığında Bulunan, Dünyanın En Eski Kitabı, Açılır Kapanır Şimşir Kapaktan Oluşan Fildişi Menteşeli Yazı Tableti	16
Fotoğraf 5:	Karahoça'da Bulunan İlk Türk Ciltleri	17
Fotoğraf 6:	P.K. Koslov Tarafından Karahoço'da Ortaya Çıkarılan Cilt Kapağı 8. yy.....	18
Fotoğraf 7:	Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'nden 6626 Numarada Kayıtlı Selçuklu Cildi.....	19
Fotoğraf 8:	"Amel-i İbrahim" (Topkapı Sarayı Müzesi III. Ahmet Kütüphanesi 28/2) İmza Şemse Merkezindedir	21
Fotoğraf 9:	Türk ve İslâm Eserleri Müzesi 458'de Kayıtlı Kur'ân-ı Kerîm Memluk Dönemi	22
Fotoğraf 10:	Raşit Efendi Kütüphanesi 425 Numaralı Eser Selçuklu Üslubu	24
Fotoğraf 11:	Fevâ'id el-Gıyasiyye adlı eserin Lake Cilt Kapağı	25
Fotoğraf 12:	Arifi Süleymanname'nin Cilt Kapağı	27
Fotoğraf 13:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 2851'de Kayıtlı Dış ve İç Kapak Ruganî Bezemesi	28
Fotoğraf 14:	Sultan III. Murat Divanı'nın Cilt Kapağı	29
Fotoğraf 15:	Nusretname'nin Cilt Kapağı	29
Fotoğraf 16:	Ali Üsküdârî'nin Yaptığı Lake Cilt	31
Fotoğraf 17:	Abdullah Buharî'ye Ait Ruganî Kitap Kabının Şemsesindeki Manzara Resmi.....	31
Fotoğraf 18:	Çakeri ve Hacı Dede İmzalı Lake Cilt Kapağı.....	32
Fotoğraf 19:	XIX. Yüzyıl Rokoko Cilt Kapağı Örneği.....	33
Fotoğraf 20:	İslam Seçen'e Ait Cilt Kapağı.....	34
Fotoğraf 21:	Cilt ve Kapağın Bölümleri.....	41
Fotoğraf 22:	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 5461 Numaralı Eserin Deri Cildi	43
Fotoğraf 23:	Raşit Efendi Kütüphanesi 299 Numaralı Eserin Soğuk Şemse Cilt Örneği.....	43
Fotoğraf 24:	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 54 Numaralı Eserin Alttan Ayırma Şemse Cilt Örneği	44

Fotoğraf 25: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 176 Numaralı Eserin Üstten Ayırma Şemse Cildi	44
Fotoğraf 26: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 46 Numaralı Eserin Mülemma Şemse Cildi	45
Fotoğraf 27: Süleymaniye Kütüphanesi 1685 Numaralı Eserin Mülevven Cilt Örneği.....	45
Fotoğraf 28: Süleymaniye Kütüphanesi 1757 Numaralı Cildin İç Kapağı	46
Fotoğraf 29: Mevlâna Müzesi 1317 Numaralı Eserin Zilbahar Cildi.....	47
Fotoğraf 30: Raşit Efendi Kütüphanesi 155 Numaralı Eserin Yekşah Şemse Cilt Örneği.....	47
Fotoğraf 31: Simdûzî ve Zerdûzî Cilt Örneği.....	48
Fotoğraf 32: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 171 Numaralı Eserin Çârkûşe Cildi.....	49
Fotoğraf 33: Tire Necip Paşa Kütüphanesi 648 Numaralı Eserin Kumaş Cildi	50
Fotoğraf 34: Raşit Efendi Kütüphanesinde 1026 Numarada Kayıtlı Eserin Ebru Cildi.....	50
Fotoğraf 35: Topkapı Sarayı Müzesi Murassa Cilt Örneği	51
Fotoğraf 36: “Divan-ı Hazık” Adlı Eserin Lake Cildi.....	52

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı, Amacı ve Önemi

Türk milletinin geçmiş yüzyıllardaki zengin kültürlerinin içinde önemli bir yeri olan kitap sanatlarının yaşayan şahitleri olarak günümüze kadar gelen yazmalar, şüphesiz önemli ve üzerinde araştırma yapılması gereken bir konudur. Yazma eserler, başlı başına bir sanat alanı olan eşsiz cilt örneklerine sahiptir. Cilt üzerine yapılan motifler, yöntemler, kullanılan malzeme ve cildi yapan mücellit eserin değerini artıran özellikler arasındadır. Bu eserler içerdiği konulara göre de son derece önemli bilgi kaynaklarıdır. Yazma eserler bu özelliklerinden dolayı kültür mirasına dönüşmüştür.

Günümüzde yazma eserlerin önemli bir kısmı kamu kurum ve kuruluşuna ait arşivlerde, müzelerde, özel koleksiyonlarda ve kütüphanelerde muhafaza edilmektedir. Muhafaza edilen kütüphanelerden biri de “Milli Kütüphane” dir.

Araştırmanın konusu “Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Deri Cilt Kapakları” dır. Cilt sanatı açısından önemli bir örneklem grubu olduğu düşünülmektedir. İstanbul’da yer alan kütüphaneler başta olmak üzere; Amasya, Kütahya, Manisa, Kayseri, Çorum, Sivas gibi illerde bulunan kütüphanelerde yer alan yazma eserlerin ciltleri çeşitli bilimsel çalışmalara konu olmuştur. Milli Kütüphane’de kayıtlara göre çeşitli koleksiyonlardan oluşan 27.464 yazma eser bulunmaktadır. Milli Kütüphane koleksiyonunda yer alan yazma eser ciltleri üzerine yapılmış henüz herhangi bir yayın yoktur. Ancak, Milli Kütüphane’deki yazma eserlerin cilt kapakları hakkında sadece bir yüksek lisans tezi yapılmış olup bu çalışmada çeşitli koleksiyonlardan 32 kapak incelenmiştir. Bu çalışma dışında dört yüksek lisans tezi daha bulunmaktadır ki bunlar daha ziyade tezyinat üzerine yoğunlaşmıştır. Bizim yaptığımız bu çalışma ile Milli Kütüphane’de bulunan yazmaların; cilt tasarımlarının gelişim süreçleri örneklerle ortaya konulmuştur. Ayrıca, cildi oluşturan bölümler, cilt kapağında yer alan süslemeler, cilt yapımında kullanılan teknikler, kullanılan renkler ve

bezemeler de detaylı bir şekilde incelenmiştir. Dolayısıyla böyle bir konuyu araştırmak bir taraftan, cilt sanatının 17.-19. yüzyıllar arasındaki gelişim seyrinin örneklerle ortaya konulmasını sağlamış, diğer taraftan ise Milli Kütüphane'deki yazma eserlerin ulusal ve uluslararası boyutta tanınmalarına önemli bir katkı sunmuştur.

Bu konuyu seçmemizin amacı, Milli Kütüphane yazma eserler koleksiyon ciltlerinin niteliğini ve cilt sanatı bakımından gelişimini bilimsel olarak ortaya koymak amacı ile gün geçtikçe yıpranan bu kitap kapaklarını katalog halinde ele alınıp, benzer örneklerle bağlantılarını tespit edip, Cilt Sanatı içerisindeki yeri ve gelişim sürecini belirlemektir. İncelemiş olduğumuz kaynakların büyük bir bölümünde klasik dönem üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. 17,18,19. yüzyıla tarihlenen eserlerle ilgili çok az çalışma yapılmıştır. Dönemin özelliklerini ortaya çıkarmak için 17,18,19. yüzyıla tarihlenen daha fazla yazmanın cilt kapağının incelenmesi gerekmektedir. Tezimiz, yapılan çalışmalarda eksiklikleri gidermek, cilt kapaklarını incelemek, dönem özelliklerini ortaya koymak, belgelemek, geliştirmek ve tanıtmak üzere planlanmıştır. Araştırma cilt sanatının yaşatılması, kuşaklar arası bağlantının kurulması, Türk kültürü, tarihi, sanatı, süslemesi açısından oldukça önemlidir.

1.2. Çalışmanın Yöntemi ve Sınırlandırılması

Bu araştırmada; araştırma tekniklerinden betimsel araştırma yöntemi kullanılmış tarama modeli kapsamında yargısal (kasti) örnekleme yöntemi ile elde edilen veriler ele alınmıştır.

Çalışmamıza ilk olarak literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Bu doğrultuda konumuzla ilgili olarak elde ettiğimiz kitaplar, makaleler, ansiklopedi, dergi, yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Bu incelemeler sırasında seçtiğimiz koleksiyondaki Osmanlı dönemi ciltleri Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu dijital ortamdaki A kataloğu esas alınarak tek tek tespit edilmiştir.

Cilt sanatının incelenmesinde çeşitli başlıklardan oluşan inceleme planı oluşturulmuş, metin kısmı fotoğraflarla desteklenmiştir. Tezimiz bu plan doğrultusunda şu şekildedir: “Giriş”, kısmında çalışmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi, sınırları, konu ile ilgili yayınlar ve Milli Kütüphane’den bahsedilmiştir. “Milli Kütüphane’nin Tarihçesi” alt başlığında kütüphanenin kuruluşu, önemi, içerisinde yer alan koleksiyonlar hakkında bilgi verilmiştir.

Birinci bölümde “Cilt Sanatı” başlığında taradığımız kaynaklardan elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda “Cilt Sanatının Tanımı”, “Cilt Sanatının Tarihsel Gelişimi”, “Mücellitler ve Mücellit Teşkilatı”, “Cilt Sanatı Üslupları”, “Cildin ve Kapağın Bölümleri”, “Cilt Çeşitleri”, “Cilt Sanatında Kullanılan Malzemeler”, “Cilt Sanatında Uygulanan Yapım Teknikleri” anlatılmıştır.

İkinci bölüm de ise “Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Deri Cilt Kapakları Kataloğu” başlığı adını taşımaktadır. Araştırmamızda eserler içerisinde A kataloğundaki 5000 adet cilt kapağı incelenmiştir. Bunlardan 880 adet eser ciltlessiz, 1261 adet eser kâğıt kaplı mukavva, 852 adet eser ise ebru cilt kapağına sahiptir.

345 adet eser desenli-desensiz kumaşlar ile kaplanmışır.

1662 adet eser ise deri kapaktır. 16 adet deri cilt kapağı ise dört ayrı yüksek lisans tezinde incelenmiştir. 1646 adet deri cilt kapağın 585 adeti desensiz, 1061 adet cildin kapağı ise desenlidir.

Kitapların malzemelerinin yapısındaki kimyasal, fiziksel ve biyolojik özelliklerin değişmesi sonucu ayrışmalar oluşur. Bütün eserler doğal olarak ilk üretildikleri andan itibaren eskime yani yaşlanma sürecine girer. Kütüphanede bulunan eserlerin büyük çoğunluğu da bu özelliklerden etkilenmiştir. Taşıma hataları, yanlış kullanım sonucu oluşan hasarlar; çoğu zaman da uzman olmayan tecrübesiz kişiler tarafından yapılan iyi niyetli müdahaleler, yırtıkların, kopan kapakların, envanter numarası pullarının

yapıştırılması gibi konservasyon uygulamalarından sonra eserler, eskisinden daha kötü ve geri dönüşümü imkânsız bir duruma gelmiştir. Desenli ciltlerin 139 adeti harap haldedir. 307 adeti ise bezemesi analiz edilemeyecek kadar deformasyona uğramıştır. 23 adet cildin sağ/sol kapak ya da miklebi kopmuş olduğu için yoktur ya da kopan kapak yerine başka bir eserin kapağı ile onarım yapılmıştır. 304 adet cilt kapağı ise sadece yüzeysel zencirek motifi ile süslenmiştir. 116 adet cilt, envanterinde 13,14,15,16 ve 20. yüzyıl olarak görülmektedir. Geriye kalan 172 adet cilt 17,18,19. yüzyıla aittir.

Yüksek lisans tezlerinde yer alan 10 eser incelediğimiz yüzyıllara denk gelmektedir. Tezler tezyinat bakımından incelenmiş ve ciltler; süslemesi yönünden tanıtılmış, yaşanan gelişim ve değişimler yeterince izlenememiştir. 17,18,19. yüzyıl Osmanlı dönemi ciltlerini anlamak ve değerlendirebilmek için bu 10 adet deri cilt kapağı konumuz kapsamına alınmıştır.

Cilt sanatında ana malzeme deri olduğu için tezimizde deri cilt kapakları araştırılacaktır. Tezimizin konusunu, 17,18 ve 19. yüzyıla ait 182 adet deri cilt kapağı oluşturmaktadır.

Çalışmada yer alan yazma eser ciltlerine ilişkin fotoğraflar; Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu dijital arşivinden elde edilmiştir. Ciltler envanter sırasına göre yerleştirilmiştir. Ayrıca, söz konusu yazma eserlerin; bilgi formunda kapsam, ait oldukları dönemler ve eser isimleri gibi niteliksel özelliklerine ilişkin bilgiler, Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu arşiv envanterinde bulunan veriler esas alınarak düzenlenmiştir. Bezeme başlığı altında ise; cetvel, zencirek, köşebent, bordür, şemse, salbek, miklep, sertab, sırt ve iç kapak bölümlerinin kompozisyon özellikleri, süslemede kullanılan motif, renk ve teknikler belirtilmiştir. Tarihlendirmede ise, istinsah edilen eserlerde istinsah tarihine bakılmıştır. İstinsah tarihi ile cilt stili uyum sağlayan örnekler için, istinsah tarihi ciltlerin hazırlanmış olabileceği en yakın tarih olarak kabul edilmiştir. İstinsah tarihi ile cilt stiline uyumsuz olduğu görülen ciltlerde ise diğer

kütüphanelerde yer alan yazma eser ciltleri ile stil kritiği yapılarak tarihlendirme yapılmıştır. Bilgi formu EK 3’de sunulmuştur.

Üçüncü bölüm “Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Deri Cilt Kapaklarının Değerlendirilmesi” başlığı adını taşımaktadır. Bu bölümde “17. Yüzyıl Ciltleri”, “18. Yüzyıl Ciltleri”, “19. Yüzyıl Ciltleri” başlıkları altında “Malzeme”, “Malzemenin Rengi”, “Teknik”, “Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri” olarak değerlendirilmiştir. “Cetvel”, “Zencirek”, “Bordür”, “Köşebent”, “Şemse”, “Salbek”, “Miklep”, “Sertab”, “Sırt”, “Bezeme ve Üslup Özellikleri” şeklinde ayrıntılı incelenmiştir. Elde edilen veriler EK 2’de değerlendirme tablosu halinde sunulmuştur.

“Sonuç” kısmında, elde edilen bulgular sıralanırken, “Kaynakça” kısmında başvuru yayınları listelenmiştir.

Metin içinde yer alan, benimsenen terim ve deyimlerin başlıcaları “Sözlük” kısmında açıklanmıştır. “Sözlük” çeşitli kaynaklardan elde edilen bir derleme olmakla birlikte, tezin yazımı sırasında başvuru kitap sanatları alanında hazırlanmış çok sayıda kaynağa, yeri geldikçe değinilmiştir.

1.3. Konu ile İlgili Yayınlar

Bu araştırmamızda yer alan konu başlıkları ile ilgili genel bilimsel çalışmalar, araştırmalar yapılmış ve yayınlanmıştır. Ancak doğrudan konumuzla ilgili çalışma sayısı oldukça azdır. Konuyla ilgili olarak yaptığımız literatür taramasında, son yıllardaki kaynakların içerik bakımından daha ayrıntılı olduğu tespit edilmiş, bir kısmı kısaca tanıtılmıştır.

Kemal Çığ’ın hazırladığı “Türk Kitap Kapakları” isimli eserde giriş bölümünde cilt sanatının tarihi seyri anlatılmıştır. Deri ciltler başlığı altında 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar olan dönem yüzyıllara göre ayrılarak, teknik, malzeme, renk ve kompozisyon özellikleri ile incelenmiştir. Lake ciltlerinin ayrı bir başlık altında anlatıldığı çalışma örneklere ait fotoğraflarla tamamlanmıştır.

İsmet Binark'ın “Eski Kitapçılık Sanatlarımız” isimli çalışmasında cilt, hat, tezhip, minyatür gibi sanatlarımız hakkında bilgiler verilmiştir. “Türk Kitapçılık Tarihinde Cilt Sanatı” başlığı altında, cilt sanatının tarihi gelişim seyri, malzeme, teknik ve süslemeleri anlatılmıştır.

Mine Esiner Özen'in “Türk Cilt Sanatı” kitabı iki ana bölümden oluşur. Çalışmanın birinci bölümünde cildin tarihçesi, klasik cildin bölümleri ve çeşitlerine de yer verilmiştir. Ayrıca klasik doğu cildinin özellikleri ve batı cildinden farklılıkları anlatılmıştır. İkinci bölümde ise ciltçilere yer verilmiş, çalışma sözlük ve resimlerle tamamlanmıştır.

Yıldıray Özbek'in hazırladığı “Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Kitap Kapakları” isimli çalışmasında öncelikle Kayseri ve Raşid Efendi Kütüphanesi hakkında bilgi verilmiş, cilt ile cilt sanatı anlatılmıştır. Katalog bölümünde Raşid Efendi Kütüphanesinde bulunan 12. ve 19. yüzyıllar arasında yapılmış 177 adet cilt örneğine yer verilmiştir. Değerlendirme bölümünde ise seçilen örnekler ait oldukları yüzyıllara göre gruplandırılarak ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmiştir. Çalışmamızda en fazla bu kaynaktan yararlanılmıştır.

Ahmet Saim Arıtan'ın Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi “Ciltçilik” maddesinde cildin tanımı yapıldıktan sonra, cilt sanatının tarihsel gelişimi anlatılmaktadır. Cildin üslupları, çeşitleri, mücellitler, cilt teşkilatı konusunda verilen bilgilerden sonra cildin yapılışı, kullanılan malzeme, araç ve tekniklere yer verilmektedir. Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi cildi mukayeseli olarak anlatılmaktadır. Osmanlı dönemi cildi 15-20. yüzyıllar arasında erken, klasik ve son dönem özellikleri ortaya konulmaktadır.

Ahmet Saim Arıtan'ın Türkler Ansiklopedisi “Anadolu Selçuklu Cild Sanatı” çalışmasında cildin tanımı yapıldıktan sonra Türk tarihi içinde başlangıcından Osmanlı dönemi de dahil olmak üzere cilt sanatının tarihi seyri genel olarak anlatılmaktadır.

Selçuklu ciltlerinde görülen bezeme, cilt yapımında kullanılan malzeme ve teknik özellikleri anlatıldıktan sonra Selçuklu ciltlerinin üslup ve kompozisyonuyla çalışma tamamlanmıştır.

Ahmet Saim Arıtan'ın “Selçuklu Cildlerinde İmzalar” isimli makalesinde Türk-İslam sanatının tarihçesine değinildikten sonra çeşitli müze ve kütüphanelerde bulunan Selçuklu ciltleri üzerinde görülen usta isimleri, imzaların bulunduğu yerler, uygulanış şekilleri örneklerle anlatılmıştır. Yukarıda değindiğimiz Arıtan'ın bu çalışmalarında tezimizin ilgili bölümlerinde yararlanılmıştır.

Zeren Tanındı'nın “Kitap ve Cildi” isimli makalesinde, 13 ve 14. yüzyıllarda bulunan kitap kapaklarının örnekleri ve Osmanlı dönemi ciltleri 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar verilen örnekler doğrultusunda incelenmiştir.

Zeren Tanındı'nın “Osmanlı Sanatında Cilt” adlı makalesinde 15. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar Türk cilt sanatının tarihsel gelişimi, ciltlerin özellikleri ve bilinen cilt ustaları yüzyıllara göre ayrı başlıklar altında örneklerle anlatılmıştır.

Zeren Tanındı'nın “13-14. Yüzyılda Yazılmış Kur'an'ların Kanunî Döneminde Yenilenmesi” isimli çalışmasında, Yâkût el-Mustasîmî, Argûn Kâmil, Abdullâh Sayrafi ve Yahyâ es-Sûfi isimli hattatların yazdığı bir gurup Kur'ân-ı Kerim cildinin Kanunî döneminde, 1555-65 yılları arasında Osmanlı saray nakkaşhanesinde elden geçirildiği ve bu sırada ciltlerinin de dönemin zevkine uygun olarak yenilendiği anlatılmıştır. Zeren Tanındı'nın bu çalışmalarından tezimizin “cilt sanatının tarihi”nin anlatıldığı bölümde istifade edilmiştir.

Oktay Aslanapa'nın “Orta Asya'da Cild Sanatı” isimli çalışması Timur ve Şahruh zamanında en parlak devrini yaşayan Timurlu devri Herat ciltleri ve bu dönemde kurulan kitap sanatları akademisine yer verilmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türk İslam Eserleri Müzesi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan Timur devri Herat ciltleri, Karakoyunlu ve Akkoyunlu ciltleri fotoğrafları

verilerek anlatılmıştır. Cilt yapımında kullanılan malzeme ve teknikler, ciltlerin tezyininde kullanılan motif ve kompozisyon özellikleriyle Herat ciltleri ile Türkmen ciltleri karşılaştırılmıştır. Oktay Aslanapa'nın bu çalışmalarından tezimizin “cilt sanatının tarihi”nin anlatıldığı bölümde istifade edilmiştir.

Belkıs Mutlu'nun “Türk Cilt Sanatına Toplu Bir Bakış”, isimli makalesinde cilt çeşitlerinden ve cildin bölümlerinden kısaca bahsederek, Osmanlı Devri Cilt Sanatının özelliklerini dönemlerine göre anlatmıştır.

Ahmet Saim Arıtan'ın “Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Üslûbunu Taşıyan Cild Kapakları” isimli doktora çalışmasında cildin tanımı, tarihçesi, çeşitleri, yapılışı, kullanılan malzemeler, teknik, üslup ve ciltlerde yer alan süslemeyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Katalog bölümünde Bursa, Kayseri, Amasya, Ankara ve İstanbul'daki bazı müze ve kütüphanelerde bulunan 224 adet yazma eserin cilt kapakları incelenmiş ve bu bölümün ardından Anadolu Selçuklu ciltleri ile muâsırı olan Türk-İslâm ciltlerinin kısa bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Hacer Kara'nın hazırladığı “Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümünde Bulunan Osmanlı Dönemi Ciltleri” adlı doktora çalışmasında cildin tanımı, tarihçesi, mücellit teşkilatı, ciltte kullanılan malzemeler, aletler, cildin ve kapağın bölümleri, çeşitleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Katalog bölümünde Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümünde bulunan 149 adet yazma eserin cildi incelenmiş ve bu bölümün değerlendirmesi ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır.

Meral Erkan'nın hazırladığı “Osmanlı Dönemi El Yazması Deri Cilt Kitap Süsleme Örnekleri (Ankara Milli Kütüphane, Türk Tarih Kurumu ve Etnografya Müzesi)” adlı yüksek lisans tezinde 33 adet eser incelenmiştir. Tarihi gelişim içinde deri sanatı ve deri cilt sanatı ve teknikler anlatıldıktan sonra, dönem, teknik, malzeme, renk, konu, kompozisyon şeklinde değerlendirilmiştir.

Savaş Maraşlı'nın hazırladığı “Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi’ndeki XV. ve XVI. Yüzyıl Ciltleri” isimli yüksek lisans tezinde, Amasya’nın tarihi ve kültürel ortamı, Türk cilt sanatının tarihi gelişimi ve cildin bölümleri anlatıldıktan sonra, 15 ve 16. yüzyıllara tarihlenen 59 adet kitap kapağı incelenmiştir. İncelenen örnekler, yüzyıllarına göre sınıflandırılarak, malzeme, cetvel ve zencirek, köşebent, sertap, şemse, miklep ve teknikler, bezeme ve üslup başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Serap Akgül’ün “Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi’nde Bulunan 18. Yüzyıla Ait Cilt Sanatı Örnekleri” isimli yüksek lisans tezinde Mehmet Emin Vahit Paşa’nın hayatı ve yazma eser kütüphanesi anlatıldıktan sonra, cilt sanatı, tarihi gelişimi, cildin bölümleri, kullanılan malzeme ve aletler tanıtılmıştır. 18. yüzyıla tarihlenen 136 adet kitap kapağı incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Tuğba Yalçinkaya’nın “Yusuf Ağa Kütüphanesi’ndeki 17. ve 18. Yüzyıl Deri Ciltleri” isimli yüksek lisans tezinde Türk cilt sanatının tarihi, cildin bölümü, kullanılan malzeme ve teknikler anlatıldıktan sonra, 17 ve 18. yüzyıllara tarihlenen 53 adet kitap kapağı incelenmiştir. İncelenen örnekler kapak düzeni, malzeme ve renk, teknik, süsleme ve bezeme başlıkları adı altında değerlendirilmiştir.

Yukarıdaki yaptığımız kaynak kritiğinden de anlaşılacağı üzere konumuzla ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.4. Milli Kütüphane

1.4.1. Milli Kütüphane’nin Tarihçesi

Medeniyetlerin en önemli bilgi kaynaklarından biri olan kütüphaneler, tarihimizde köklü bir geçmişe dayanır (Mollaibrahimoğlu, 2007: 22-38). Kütüphanecilik, eski zamanlarda medrese, tekke ve camilerde kitap dolapları ile başlamış, türbe, hastane, saray kütüphaneleri derken daha sonra başlı başına kitaplıklar kurulmuş, devamında

vakıf kütüphaneleri devreye girmiş, böylece kitaplar ve kütüphaneler insanların hizmetine sunulmuştur (Alar, 2001: 305-306).

Türkiye’de Milli Kütüphane’nin kuruluşu, bazı araştırmacılara göre Beyazıt’ta Kütübhâne-i Umumî-i Osmanî’nin hizmete açılış tarihi olan 24 Haziran 1884’e kadar gitmektedir (Şenalp, 2008: 465). Bu görüşün dayanağı, basılan her eserin bir nüshasının bu kütüphaneye ücretsiz olarak verilmesini hükme bağlayan 14 Zilkade 1299 /27 Eylül 1882 tarihli iradedir (Duman, 1982: 159). Ancak bu kararın ne kadar süreyle ve nasıl uygulandığı bilinmediği gibi dönemin siyasi şartları da bir milli kütüphane fikrinin ortaya çıkması için uygun değildir. Özellikle Münif Mehmed Paşa’nın Maarif nazırlığı dönemlerinde İstanbul’da bir devlet kütüphanesi açılması yönünde çalışmalar olmuşsa da bunlar sonuçlanmamıştır (Cunbur, 1964: 695-699). İttihat ve Terakki Fırkası’nın sekizinci kongresinde (1917) İstanbul’da bir milli kütüphane kurulması kararı alınmış, ancak uygulamaya geçilememiştir (Çavdar, 2005: 74). Bu istek adında “milli” kelimesi bulunan, fakat aslında birer halk kütüphanesi olan ve 1912-1920 yılları arasında açılan İzmir, Kayseri, Eskişehir, Diyarbakır ve Bursa Milli kütüphaneleriyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Dilber, 2013: 51). 1925’te Hamit Zübeyr (Koşay) tarafından hazırlanıp Maarif Vekaleti’ne sunulan halk kütüphanelerine dair raporda “devlet kütüphanesi” şeklinde ortaya konan milli kütüphane fikri Atatürk zamanında hazırlanan bina projeleriyle desteklenmişse de bu da bir sonuca varmamıştır (Alpay, 1991: 238-239). Bu konuda en önemli katkıyı Adnan Ötüken yapmıştır. Milli kütüphanenin kurulmasının önemini ortaya koyan makaleleri yanında Ötüken, 15 Nisan 1946 tarihinde Maarif Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü’nde (Dilber, 2013: 52) Milli Kütüphane Hazırlık Bürosu’nu, bu büronun çeşitli masraflarını karşılamak için de 21 Şubat 1947’de Milli Kütüphane’ye Yardım Derneği’ni kurmuştur. Milli Kütüphane Hazırlık Bürosu 1 Nisan 1947’de 60.000’e yakın kitapla geçici bir süre için başka bir binaya taşınmıştır (Sefercioğlu, 2015: 76).

Fotoğraf 1: Milli Kütüphane Hazırlık Bürosu Olarak Kullanılan Bina (Sefercioğlu, 2015: IV).

16 Ağustos 1948’de de bugün Ankara İl Halk Kütüphanesi olarak kullanılan binada Milli Kütüphane hizmete açılmıştır (Acar, 1997: 53).

29 Mart 1950’de 5632 sayılı Milli Kütüphane Kuruluş Kanunu (https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc032/kanuntbmmc032/kanuntbmmc03205632.pdf) 18 Mayıs 1955’te bu kanuna ek 6568 sayılı kanun kabul edilmiştir (<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14236/millikutuphane-kurulusu-hakkinda-kanun.html>). Mart 1952’de UNESCO’nun yardımıyla Milli Kütüphane bünyesinde kurulan Bibliyografya Enstitüsü’ne bu ek kanunla resmi hüviyet kazandırılmıştır (Sert, 2006: 121).

Fotoğraf 2: Milli Kütüphane’nin İlk Binası (1947-1982) (Sefercioğlu, 2015: VI).

Milli kütüphanelerin, öteki kütüphane türlerinden ayıran özellikleri ve görevleri vardır. Milli Kütüphane ülkedeki bibliyografik denetim, bilgi kaynaklarının organizasyonu,

ortak kataloglama kurallarının oluşturulması, uluslararası kuralları/standartları hayata geçirme ve kütüphaneler arası iletişimin/yardımlaşmanın sağlanması gibi görevleri yerine getirmektedir (Rukancı; Anameriç, 2017: 81). Bunlara ek olarak, ülkedeki başka tür kütüphanelere örneklik ve önderlik etme görevleri vardır. Bunlardan dolayı bütün ülkeler millî kütüphane kurmaya ve onu en iyi imkânlarla donatmaya ve etkin çalıştırmaya büyük özen gösterirler (Sefercioğlu, 2015: 12).

Kültür Bakanlığı'na bağlı bir başkanlık olan Milli Kütüphane, başkan ve başkan yardımcısının emrinde üç daire başkanlığı ve on yedi şube müdürlüğü şeklinde örgütlenmiştir(<http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/OrganizasyonSemasi-Yoneticiler.aspx>). Bu yapı içerisinde diğer kütüphanelerden farklı olarak yabancı yazarların yurt dışında basılmış Türkiye ve Türklerle ilgili eserleriyle Türk yazarların yurt dışında yayımlanmış eserleri ve yazma kitaplar satın alınmaktadır. Milli Kütüphane tarafından hazırlanarak basılan kaynakça ve kataloglarla yürütülen projeler Türkiye'nin geriye dönük ve güncel bilgi birikimini ortaya koyması bakımından önemli çalışmalardır. Türk Kütüphaneciler Derneği yayını olarak çıkarılan, fakat Milli Kütüphane uzmanları, müşavirleri ve kütüphanecilerinden oluşan bir komisyon tarafından Türk kütüphanelerinin ihtiyaçlarına göre hazırlanan (Çavdar, 2005: 75) Milli Kütüphane'de Mevcut Arap Harfli Kitapların Muvakkat Kataloğu'nun basılmaya başlandığı 1957 yılında, Mikrofilm, Yazma ve Nadir Eserler, Birleşmiş Milletler Yayınları, Konu Kataloğu, Biyografya Araştırmaları ve Müzik Bilimleri ile kitap sanatlarını kapsayan renkli film arşivi kurulmuştur. Kataloglama kuralları konusundaki çalışmaların tamamlanmasıyla, Basma Eserler Alfabetik Katalog Kaideleri yayınlanmıştır (Ünver, 2006: 4-7).

1965-73 yılları arasında ilk binanın gelecekteki gereksinimleri karşılayamayacağı öngörülerek yeni bir binanın planlanması çalışmalarına başlanmış ve bina 1982 yılında tamamlanmıştır. Milli Kütüphane, 5 Ağustos 1983'te yeni binasında kullanıcılarına

hizmet vermeye başlamıştır (<http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/tarihce-kronoloji.aspx>).

Fotoğraf 3: Milli Kütüphane'nin 1983'den İtibaren Kullanılan Binası
(www.mkutup.gov.tr)

1997 yılında, yazma eserlerin ve süreli yayınların yıpranmasının önlenmesi ve korunması amacıyla Mikrofilm Arşivi'nin geliştirilmesi yönündeki çalışmalara hız verilmiştir. Milli Kütüphane koleksiyonunda bulunan yazma ve nadir eserler ile süreli yayınlar mikrofilme aktarılmaya başlanmıştır (Ünver, 2006: 10).

Kültür varlıklarının uzun süreli korunmasına yönelik çalışmalar kapsamında, yazma ve nadir eserlerin dijital ortamda arşivlenmesine 2004 yılında başlanmıştır. Çalışmalar 2008 yılında tamamlanarak koleksiyon internet üzerinden araştırmacıların hizmetine sunulmuştur (Dilber, 2013: 53). Bununla birlikte yazma ve nadir eserlerin bakım ve onarımlarının yapılarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak amacıyla Restorasyon Laboratuvarı oluşturma çalışmaları, Nisan 2006 tarihinde tamamlanmıştır. Laboratuvarda, başta yazma eserler olmak üzere Milli Kütüphane'deki diğer tarihi öneme sahip tablo, harita, belge, kitap, mecmua ve nadir eserlerin restorasyonu bilimsel yöntemlerle gerçekleştirilmektedir (www.mkutup.gov.tr).

Milli Kütüphane, derleme, satın alma, devir, bağış veya değişim yoluyla sağladığı materyalleri, gerekli teknik işlemlerini tamamladıktan sonra gelecek nesillere aktarmak

üzere muhafaza etmekte ve araştırmacıların hizmetine sunmaktadır. Milli Kütüphane, kitap, süreli yayın ciltleri ve diğer materyal türlerinden oluşan yaklaşık 1.700.000 adetlik büyük bir koleksiyona sahiptir. Süreli yayınlar koleksiyonunda bulunan gazete ve dergi sayı adetlerini de eklediğimiz takdirde bu sayı 10 milyonu aşmaktadır. Koleksiyonun türlerine göre sayısal dökümü şöyledir: (Koleksiyon rakamları Ocak 2017 tarihine göre verilmiştir.)

MATERYAL TÜRÜ	ADET/CİLT/SAYI
Kitaplar	1.183.152
Eski harfli Türkçe basma kitaplar	88.003
El yazması eserler	27.649
Süreli yayınlar (cilt sayısı)	248.590
Kitap dışı materyaller	116.492
Mikrofilm (makara sayısı)	26.362
TOPLAM	1.690.248
Süreli yayınlar (sayı adedi)	9 milyon (yaklaşık)

(<http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Koleksiyonumuz/Koleksiyon-Olusturma.aspx>).

Sıradan bir kütüphanenin ötesinde, milli bir arşiv, müze ve araştırma merkezi niteliği taşıyan Milli Kütüphane Başkanlığı gerçekleştirdiği hizmetlerle, Türk kültür, bilim, edebiyat ve sanat hayatına katkıda bulunmaktadır) <http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/Kurulus-Amacimiz.aspx>).

BÖLÜM 1.

1. CİLT SANATI

1.1. Cilt Sanatı Tanımı

Yazmanın hazırlanmasında dört ayrı sanatın katkısı vardır. Hat, tezhip (süsleme), minyatür (tasvir ya da nakış) ve ciltçilik. Yazmanın bir sanat eseri niteliğine bürünmesinin nedeni bu meydana gelme sürecidir (Kuban, 2017: 176-177).

Kitap sanatları içinde önemli bir yere sahip olan ve “bir kitabın elbisesi” olarak nitelendirebileceğimiz cilt, bir yazma eseri elimize aldığımızda karşılaştığımız ilk üründür (Kara, 2017: 161). Bir mecmua veya kitabın yapraklarını dağılmadan ve sırası bozulmadan bir arada tutabilmek için yapılan koruyucu kapağa cilt (cild) denilmektedir (Arıtan, 2019: 459). Cilt kelimesi Arapça kökenli olup deri anlamına gelmektedir (Arseven, 1983: 341). Bundan dolayı tanıtılan sanatın uygulamasına Türkçe’de teclîd, mesleğe ciltçilik (Derman, 2012: 149), bunu meslek edinenlere de mücellit denilmiştir (Özen, 1998: 9). “Mücellitlik” kitabın ciltlenmesini, “mücellithane” ise işin yapıldığı atölyeyi tanımlamaktadır (Binark, 1987: 91).

1.2. Cilt Sanatı Tarihsel Gelişimi

Eskiçağlarda yazılar ağaç, kil tablet, taş, maden, kumaş, papirüs ve parşömen üzerine yazılmaktaydı (Labarre, 2012: 11-16). Bunlardan papirüs rulosu M.Ö. 6. ve 4. yüzyıldan itibaren kullanılırken, bir taraftan da günümüz kitap şekline daha yakın olan (Yıldız, 2000: 213) balmumu kaplı tahta tabletlerin deri şeritlere bağlanması, ruloların deri şeritlerle tutturulması (Labarre, 2012: 12-17), bunların deri kutu veya kılıflara konması, ayrıca bu kapların deri şeritlerle bağlanması gibi, ciltçiliğin başlangıcını oluşturan bu işlemler, kitap şeklinin değişmesinde, yani kodeks şekline geçişte bir adım olmuştur (Yıldız, 1993: 236).

Fotoğraf 4: Uluburun Batığında Bulunan, Dünyanın En Eski Kitabı, Açılır Kapanır Şimşir Kapaktan Oluşan Fildişi Menteşeli Yazı Tableti (Bora, 2012: 51).

Öncelikle papirüs yapraklarından yapılmış kodeksler oluşturulmuş, papirüs yaprakları formalar halinde katlanarak, üst üste konup sonra hep birden delinerek, alt, orta ve üst kısımlarından ipler, bazen de deri şeritler geçirilerek tutturulmuştur. Bir araya getirilerek, kodeks biçimini alan kitap sayfaları, kare ve dikdörtgen şekline dönüşünce, ağaç veya deri bir kapakla koruma altına alınmıştır. Kitap şeklinin kodeks şeklini alması ile, özellikle kitap kapaklarının süslemeleri de gelişmiştir. Bu işlemlere bağlı olarak deri, geniş ölçüde kullanılmaya başlanmış ve zamanla çok yaygınlaşmıştır (Yıldız, 2000: 213-216). Ele geçmiş en eski cilt kapakları 4. yüzyıla ait olup papirüs üzerine sade ve gösterişsiz bir şekilde meşin kaplanarak yapılmıştır (Arıtan, 2019: 459). Kâğıdın icadıyla beraber, ciltçilik gelişmiş ve sanat kolu haline gelmiştir (Binark, 1975: 1).

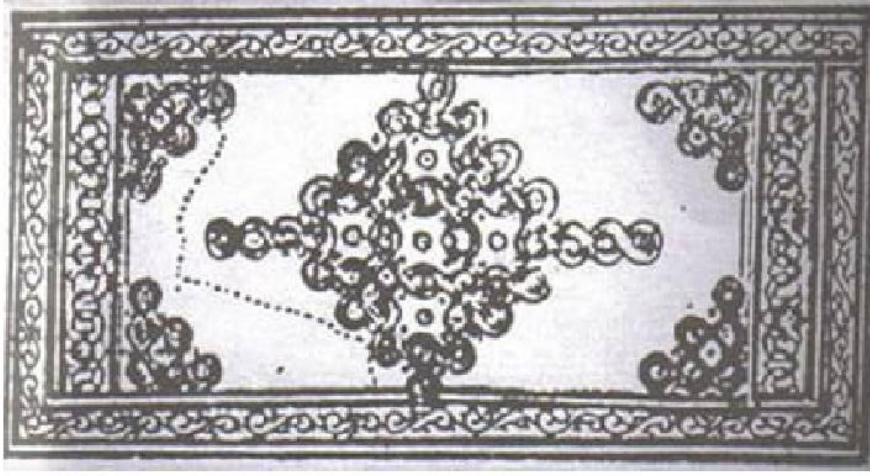
Bugünkü manada deriyle kaplı bir kitap cildini ilk defa Uygurlar yapmıştır. Her ne kadar, yerli ve yabancı kaynakların hemen hepsi, deriden yapılmış ilk ciltlerin Mısır'daki Kıptîlere ve 8-9. yüzyıllara ait olduğunu söylerse de, bir Uygur şehri olan Karahoça'da bulunan iki yazma, bu görüşün aksinin ispatıdır (Esin, 1984: 113). A. Von le Coq tarafından ortaya çıkarılan bu ciltler, minyatür ve tezhiplerle bezenmiş olan yazma eserleri örtmekte olup, üzerlerindeki tezvinat geometriktir. Ciltler, deri bıçakla oyulmuş, altına da yaldızlı deri yapıştırılmıştır (Çığ, 1971: 6). Gerek bu gerekse daha sonraki yüzyıllardan kalan ciltler, sanat tarihçilerince, diğer doğu milletleri ciltlerinden daha üstün sanat eseri sayılmaktadır. Bu ciltlerle Mısır ciltlerindeki bezemeler arasında benzerlik bulanlar vardır (Arıtan, 2010: 178).

Fotoğraf 5: Karahoça'da Bulunan İlk Türk Ciltleri (Arıtan, 2010: 185).

Daha sonraki bir örnekte yine Karahoça'da P.K. Koslov tarafından bulunmuştur. S.F. Oldenburg, bu araştırmanın tahlilini yaparak, bu kitap kapağının 13. yüzyıla ait olduğunu belirtmiştir (Arıtan, 2007: 130).

Fotoğraf 6: P.K. Koslov Tarafından Karahoço'da Ortaya Çıkarılan Cilt Kapağı 8. yy.
(Dülger, 2008: 94).

Koslov tarafından bulunan bu üçüncü örnek üzerindeki motifler, Selçuklu ciltleri ile büyük benzerlik göstermektedir (Arıtan, 2010: 178).

9. yüzyılda Halife Mu'tasım Billah'ın (833-842) teşvik ve himayesinde Samarra'ya yerleştirilen Uygur Türkleri, burada yaptıkları ciltlerle bu sanatı geliştirdiler. Bu sanat, bunlar vasıtasıyla da İslam dünyasına yayılmış; Irak ve Horasan bölgesi de ilk gelişme merkezleri olmuştur (Arıtan, 2002: 933).

İslam cildinin bilinen ilk örnekleri, yine bir Türk devleti olan Tolunoğulları (868-905) zamanına aittir. İslam cildindeki bu gelişme 12. yüzyıla kadar Fatimîler, Gazneliler, Büyük Selçuklularla devam etmiştir (Çığ, 1971: 7). 11. yüzyılın sonlarından itibaren Anadolu'ya hâkim olan Selçuklular, Orta Asya cilt sanatı birikimini Anadolu'ya taşımışlar, geliştirmişler, Türk-İslam cilt sanatı içerisinde önemli bir yere sahip olmuşlardır (Naddah, 2017: 245). Selçuklu ve Selçuklu üslubunu taşıyan ciltler incelendiğinde, dönemindeki taş işçiliği, mezar taşı, maden, çini, ahşap, minyatür ve tezhipteki süslemelerle de ortak üslubu paylaşır (Arıtan, 2002: 941).

Anadolu'da 12. yüzyıl ortalarından itibaren Türk Beylikleri ve Selçuklular için hazırlanan yazma eserlerin cilt kapakları, kalın mukavva (murakkaa mukavva) üzerine kaplanan deriyle oluşturulmuştur. Tasarımlarında, geometrik bezemenin yanı sıra rumî

ve palmetlerle oluşturulan bitkisel bezemenin uygulanmış olduğu belirlenmiştir. Kapaklarda daha çok açık kahve, koyu kahve (Mahir, 2014: 133), açık ve koyu kestane renkli derinin tercih edildiği görülür (Tanındı, 2002: 842). Ciltlerde en çok keçi derisi (sahtiyân) kullanılmıştır. Selçuklu ciltlerinde ön, arka kapaklar ile sertab ve mikleb tek bir parça deri üzerindedir (Arıtan, 2007: 133). İç ve dış kapaklarda aynı renk deri kullanılmışsa da bazı örneklerin iç ve dış kapaklarının bezeme tasarımları aynı değildir (Mahir, 2014: 133). Bu ciltlerin en önemli özelliklerinden birisi; ön ve arka kapaklarda ayrı ayrı motifli şemselerin kullanılmasıdır. Mesela; ön kapakta rumîli bir tezyinat görülürken arka kapakta yuvarlak bir şemse kullanılmıştır. Bir kapak tam zeminli yapılmışken diğer kapağın şemse tarzında yapılmasıdır (Arıtan, 2006: 27).

Fotoğraf 7: Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'nden 6626 Numarada Kayıtlı Selçuklu Cildi (Barışta, 1998: 43).

Anadolu Selçuklu cilt kapaklarında bezemeler dış kapaklarda daha çok baskı veya aletle işlenerek oluşturulmuştur. Yüzeylerin tamamını kaplayan geometrik bezemelerde 6, 8, 10, 12 veya 16 kollu yıldızlar ve bunların uzantılarından oluşan açık ve kapalı yıldız

formları tercih edilmiştir (Arıtan, 2002: 940). Bazı örneklerde yıldızların merkezleri veya yıldız kollarının arasındaki yüzeyler aletle noktalanarak zenginleştirilmiş, çukurlaştırılmış nokta yüzeylere de altın kakılmıştır (Özbek, 2005: 19).

Cilt kapaklarının dış kapak kompozisyonlarının bazılarını ise, zencirek bordür, köşebent ve şemseler oluşturur. Merkezde yer alan şemseler genellikle dilimli yuvarlak formdadır. Dört kollu yıldız, beşgen, altıgen, sekizgen formlu şemselerde görülebilmektedir (Mahir, 2014: 134). Bordür, köşebent ve şemse yüzeylerinin bezemesinde genellikle örgülü geçmelerden oluşan bantlar (Tanındı, 2002: 843), altı veya sekiz yapraklı rozet formunda mühür kalıpların baskısıyla yapılan kıvrım dallar üzerindeki rumîlerle oluşturulan bitkisel veya geometrik motiflerle bezelidir. Deri ile kaplı iç kapakların ısıtılmış blok kalıplarla yapılmış kabartma bezemesini ise, genellikle rumîler, palmetler ve düğümlenen dallar oluşturur (Özbek, 2005: 19-20).

Dönemin cilt kapaklarında mikleb, genellikle yapılmıştır. Bazen miklebsiz kapaklar da görülmektedir. Sertab ilk devirlerde genellikle boş bırakılırken, daha sonra tezyin edilmiştir. Selçuklu ciltlerinde sırt daima düz'dür. Zeminin tamamının bezendiği ciltlerde istisnalar dışında köşebentlere yer verilmemiştir (Arıtan, 2006: 28).

Selçuklu ve bu geleneği sürdüren 14-15. yüzyıl deri ciltlerin bazılarında bazen şemselerin merkezinde, bazen köşebent içinde, zencirek kartuşunda, mikleb şemsesinde ve iç kapaklarda mücellit imzalarına da rastlanır (Arıtan, 2001: 40-41). Ciltler üzerindeki en erken imzalar 1256 tarihli Topkapı Sarayı Müzesi III. Ahmet Kütüphanesi'ndeki 28/2 numaralı yazmanın şemsesindeki "İbrahim" ve yine aynı kütüphanedeki 2334 numaralı yazmanın köşebentindeki "Mecdüddin" dir (Arıtan, 2006: 28). "Yusuf el-Konevi, Muhammed Reşid, Sermedî, Esen, Hasan, el-Magribî, Muhammed es-Seyyid, Mahmud, Emin, Abdurrahman, Mecdüddin, Ahmed Hamdi, Eyyub, Hasbiyallah" şeklinde imzalara da rastlanmaktadır (Arıtan, 2001: 40-41).

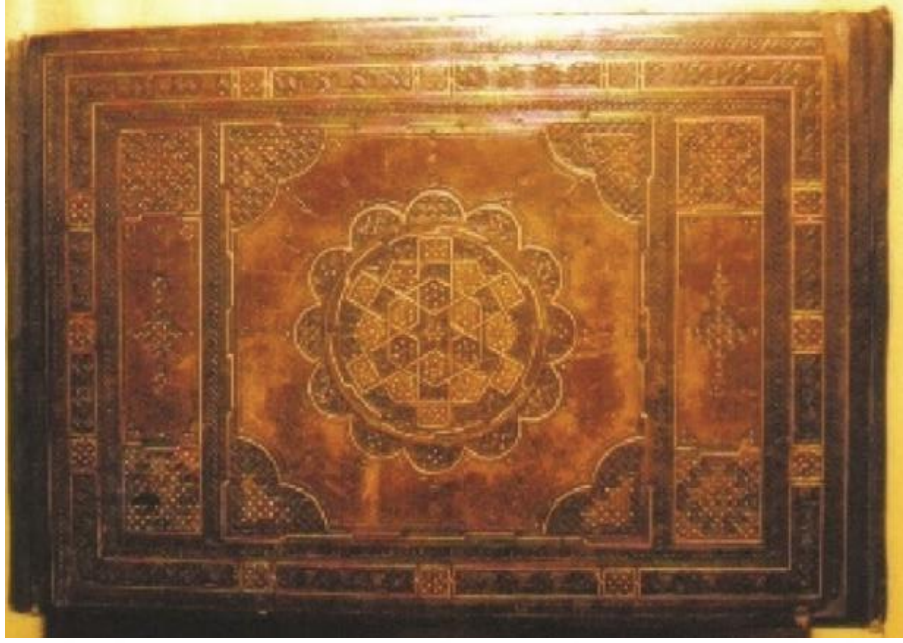

Fotoğraf 8: “Amel-i İbrahim” (Topkapı Sarayı Müzesi III. Ahmet Kütüphanesi 28/2) İmza Şemse Merkezindedir (Arıtan, 2001: 512).

13. yüzyılda Anadolu’da Selçuklu üslubu hâkim olmuştur (Aslanapa, 1982: 12). Rumî denilen Selçuklu cilt üslubu, 13. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Memlûkler’de, 14. yüzyıldan itibaren de İlhanlılar’da ve Karamanoğulları başta olmak üzere Anadolu Beyliklerinde devam etmiş (Arıtan, 2003: 86) ve aynı zamanda Osmanlı cildine geçiş niteliğindedir (Maraşlı, 2008: 247).

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 232’de bulunan bir Kur’ân-ı Kerîm cüzü İlhanlı dönemini; Mevlânâ Müzesi 12 numarada kayıtlı bir Kur’ân-ı Kerîm, Karamanoğlu dönemini (Arıtan, 2010: 331-332); Topkapı Sarayı Müzesi’nde 1437 tarihli Cihan Hatun Divanı ise Memluk cilt sanatını anlamamıza yarayan önemli örneklerdir (Aslanapa, 1995: 511).

Fotoğraf 9: Türk ve İslâm Eserleri Müzesi 458’de Kayıtlı Kur’ân-ı Kerîm Memluk Dönemi (Arıtan, 2010: 353).

Selçuklu cildi ile muasırı İlhanlı, Memluk, Karamanoğlu cildi ve diğer Anadolu Beylikleri ciltleri arasında bir kompozisyon birliği söz konusudur (Arıtan, 2010: 180). Ancak kompozisyon birliği içinde yapılaş özelliklerinden çok, süsleme ve malzeme konusunda değişiklikler görülür (Binark, 1975: 5).

Selçuklu ve Beylikler devrinin devamcısı olması yanında, Osmanlı sanatı, yeni, özgün, gerçek anlamda üslup bütünlüğüne sahip bir devreyi temsil eder (Mülayim, 2015: 59). Bu cilt sanatında da böyle olmuş (Arıtan, 2007: 133) Erken Osmanlı devirlerinde de aynı kompozisyon bozulmamıştır (Arıtan, 2010: 180).

15. yüzyılda sağlanan kuvvetli siyasi istikrar, kültür ve sanat faaliyetlerinde de canlılık yaratmış, bunun sonucu olarak birçok sanat dalında olduğu gibi, Türk ciltçiliğinde de en güzel eserler meydana getirilmiştir (Binark, 1975: 5). Türk ciltlerinin özgün örnekleri 15. yüzyılın ortalarından itibaren üretilmeye başlar. Özgün örneklerin üretiminin bu döneme rastlamasında sanat koruyucusu Sultan II. Murad’ın önemli rolü vardır. Erken Osmanlı ciltlerinin sanat değeri taşıyan ilk örneği de Sultan II. Murad için 838/1434-35

yılında musiki nazariyatıyla ilgili olarak hazırlanan eserin kabıdır (Balkanal, 2002: 545-546).

15. yüzyılda Bursa'da Kara Timurtaş Paşa'nın oğlu Umur Bey'in (öl. 1462) kitap sanatlarının hamisi olarak görüldüğü, çok sayıda yazmadan oluşan bir koleksiyona sahip olduğu bilinmektedir. Umur Bey'in sahip olduğu 15. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen kitapların çoğunun Selçuklu geleneğini devam ettirdiği, bununla birlikte Bursa'daki mimari bezemelerle ilintili olarak belirli süsleme kompozisyonlarını da içerdiği görülmektedir (Özbek, 2005: 23). Bursa'da 15. yüzyılın ilk yarısında yaratıcı ve verimli bir nakış etkinliğinin sürdüğü, belki de özgün Türk bezemelerinin üretildiği ve saray çevresinin desteğinde ve kontrolünde olan ilk nakkaşhane örgütlenmesinin Bursa'da başladığı söylenebilir (Tanındı, 2002: 844).

Osmanlı cilt sanatının Bursa'daki erken örneklerinden sonra gelişimine Fatih dönemiyle devam ettiği kabul edilmektedir. Fatih döneminde sarayda bir cilt atölyesinin olduğu veya saray için, daha doğrusu sultan için çok sayıda kitap siparişi yapıldığı kabul edilebilir (Özbek, 2005: 24). Yazma eserin sanat değerinin de olması için yoğun bir çabanın ve özenin gösterilmesi Fatih Sultan Mehmet ve veziri Mahmut Paşa'nın koruyuculuğunda olur (Tanındı, 1993: 423). Osmanlı ciltlerinin ilk örnekleri Fatih Sultan Mehmet zamanından kalmaz ve bunlarda Selçuklu tesiri açıkça görülür. Fatih devri; Türk cildi için yükselme çağıdır (Arıtan, 1993: 556).

Şemse, köşebent, zencirek, sertab ve mikleleriyle Fatih devrinin kahverenginin çeşitli tonlarındaki (Cunbur, 1968: 77) derilerin yanında siyah, kırmızı, vişneçürüğü, mavi, mor, neftî, zeytûnî ve tahînî deriler de kullanılmıştır (Arıtan, 2009: 80). Bu dönem ciltlerinde, dış kapaklarda kapağa oranla iri, kenarları dilimli, salbekli oval şemse ve köşebentler yer alır. Şemse ve köşebentlerin içi aletle yapılmış hatayî üslubunda çiçekler, rumîler ve kıvrım dallarla bezenmiş, aletin meydana getirdiği çukur oyuntular altın yaldız veya mavi renge boyanmıştır (Özbek, 2005: 24). İç kapaklarda ise bazı

örneklerde dış kapaktan farklı olarak katı' bezemeler yer alır (Arıtan,1993: 556). Bu dönem ciltlerinin bordürlerinde kalıpla veya aletle iri çiçekli bezeme yapıldığı, bordürlere geçme S'lerin oluşturduğu baklava şekillerinin uygulandığı gözlenir (Özbek, 2005, 24).

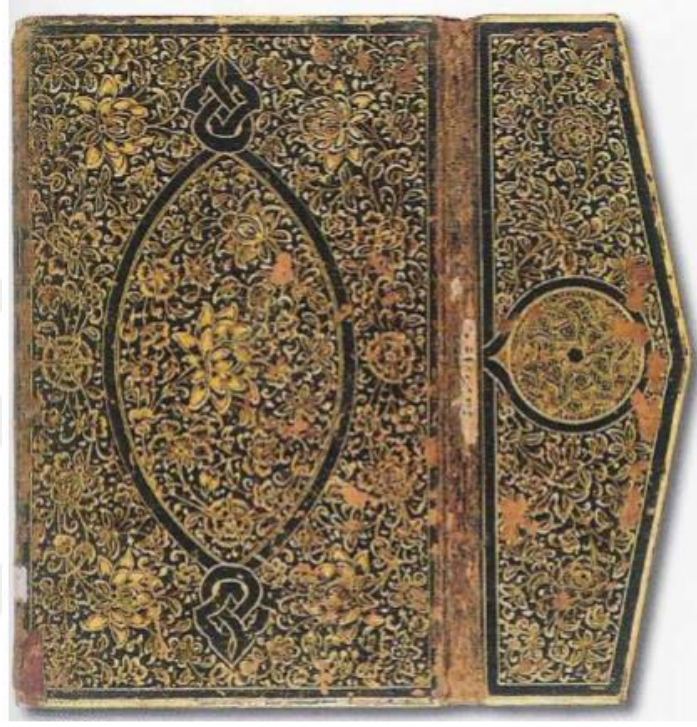
Fotoğraf 10: Raşit Efendi Kütüphanesi 425 Numaralı Eser Selçuklu Üslubu

Bu döneme ait kitapların bazılarının ciltlerinde hayvan mücadelelerini gösteren süslemeler yapılmış ve bu üslûba Acemkâri cilt denilmektedir (Özen, 1998: 19). Çağdaşı Türkmen ve Timurî mücellitlerince sıkça kullanılan bu tarzı İstanbul'a taşıyanın Türkmen mücellit ve hattat Gıyaseddin el-İsfahanî olduğu sanılır (Tanındı, 2002: 845).

Fatih Sultan Mehmet döneminde ve çoğu ona ithafli eserlerin ciltlerinin, ipek kadife, ipek atlas ve ipek jakarlı dokumalarla kaplandığı görülmektedir. Kumaş, cilt kapağının ön ve arka yüzüyle mikleb üzerine kaplanmış, sırt ve sertab üzerine, kapakların kenarına şerit halinde deri geçirilmiştir (Tanındı, 1993: 424).

Fatih döneminde 1478-79 yılında istinsah edilen Firdevsi Şehnamesinde iç kapakların şemse ve köşebentlerinde katı' bezemeler görülür. Kahverengi deriye bezeme oyulup zemine yeşil ipek kumaş yerleştirilmiştir (Tanındı, 1985: 29).

Lake adıyla bilinen kitap kaplarının erken örneklerine 15. yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır. Fevâ'id el-Giyâsiyye isimli eser II. Mehmet için hattat Ahmed b. Ali el-Merâgî tarafından kopya edilmiştir. Cildin ön ve arka dış kapakları kahverengi deri üzerine siyah ve altınla çalışılmış kıvrım dal, iri hatayi ve stilize küçük çiçeklerle bezenmiştir (Tanındı, 1984: 223).

Fotoğraf 11: Fevâ'id el-Giyâsiyye adlı eserin Lake Cilt Kapağı (Küçük, 2008: 16).

II. Bayezid (1481-1512) zamanında da nakışhane kurumu ve kitap sanatları gelişmeye devam etmiştir. Bu tarih aynı zamanda tezyinatta klasik devrin başlangıcı kabul edilir (Birol, 2010: 43-44). İlk ciltcilik lonca teşkilatı II. Bayezid zamanında (1481-1512) kurulmuştur. Böylece diğer sanatkârlar gibi bir zümre teşkil eden saray mücellitleri önce usta ve şakird olarak ikiye ayrılmışlar, ustalar da kendi maharet ve kıdemlerine göre (Arıtan, 2017: 205) ser mücellit, serbölük, ser oda, ser kethüda, kethüda gibi rütbelerle sınıflandırıldıkları gözlenir. Baba adı, memleket ve millet isimleriyle kaydedilen bu mücellitlerin aldıkları ücretler de gösterilmiş olmakla birlikte mücellitlerin hangi eserleri hazırladıkları tam olarak bilinmemektedir (Aslanapa, 1982: 15).

Klasik cilt sanatında en geniş yeri deri ciltler tutmaktadır. Deri olarak meşin (koyun derisi), sahtiyan (keçi derisi), rak (ince tıraşlanmış ceylan derisi) kullanılmıştır (Balkanal, 2002: 551).

16. yüzyılın ilk yarısında kitap kaplarına gömme şemse ve köşebentli deri ciltler, şemse ve köşebentli ruganî ciltlerle, geçmişin geleneksel bezemelerine yeni yorumlar getirildiği gibi, yepyeni birçok şey de olmuştur. Gömme şemse ve köşebentli deri ciltlerle şemse, köşebent içlerine kalıpla yapılan iki grup bezemeyle Türk cildine özgü özellikler belirlenir (Arıtan, 2017: 208). Bunlardan biri oval, dilimli şemse ve köşebent içinde bir yaprak kümesi veya saptan çıkan birkaç ince dal, şemse içinde dağılarak kıvrılırlar. Bu dallar üzerinde hançeri yapraklar ve çeşitli biçimlerde hatâyîler sıralanır. Salbek içine iri bir hatâyî yerleştirilir. Saz üslubu olarak tanımlanan bu bezeme, daha küçük ölçüde miklebin şemse ve köşebentlerinde tekrarlanır (Tanındı, 1993: 425). Kimi örneklerde şemse içini dolduran dal ve hançeri yapraklar, hatâyîler çoğalmış, hatâyîlerin ortasını delerek fırlayan hançeri yapraklar veya hançeri yaprağın bir kenarında hatâyî buketleri oluşturularak bezeme zenginleştirilmiştir. Cildin enli bordürüne kalıpla yapılan bezemeler de şemse ve köşebentlerin tekrarıdır. Şemse, köşebent, bordür zemini veya tüm bezemeler altınla boyanmıştır (Arıtan, 2017: 208-209). Saz üslubunda yapılan bezemeli en görkemli cilt olarak, Kanuni'nin saltanatının 1558 yılına kadar olan döneminin konu edildiği minyatürlü "Arifi Süleymannamesi" nin adı zikredilebilir. Bu eser, kardeş ve oğullarının da ehl-i hiref örgütü üyesi olduğu bilinen mücellit Mehmet Çelebi tarafından yapılmış olabileceği kabul edilir (Özbek, 2005: 26). Eserde şemse, köşebent, bordür gibi tüm bezeme alanlarında ve daha öncekilerden farklı olarak sertabdaki süslemelerin mülemma tarzında düzenlendiği görülür. Bu dönem ciltlerinin bazılarında çevre bordüründe kartuşlar ve birden fazla zencirek bezemesi yer alır (Özen, 1987: 7).

Fotoğraf 12: Arifi Süleymanname'nin Cilt Kapağı (Atıl, 1986: 132).

16. yüzyılda kitap kaplarında kullanılan süslemelerde mücellitler, geleneği devam ettirmekle beraber yeniliklerden de geri kalmamışlardır. Bu yenilik, şemse ve köşebent içlerini dolduran bezeme tasarımında görülmüştür (Tanındı, 1999: 104). Bu asırda bordürler daha genişlemiş ve içlerine yuvarlak veya oval kartuşlar konulmuştur. Şemse, köşebent, bordür zemini veya tüm bezemeler altınla boyanmıştır. Kapak içi süslemeleri, 15. yüzyıl geleneğini devam ettirir (Arıtan, 2017: 209).

16. yüzyılın ilk yarısında gömme şemseli deri ciltlerin yanı sıra ilk örneği Fatih döneminde görülen fakat 18. yüzyılda pek çok örneği yapılacak ruganî ciltlerde üretilmiştir. Bu dönem içinde 1530'lu yıllarda hazırlanan “Nizamî Hamsesi ve Şükrî Selimnamesi” gibi eserlerin ciltlerinde lake (ruga) tekniğiyle yapılmış kapaklar vardır (Özbek, 2005: 28).

Fotoğraf 13: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 2851’de Kayıtlı Dış ve İç Kapak Ruganî Bezemesi (Derman Ç., 2009: 347).

16. yüzyılın üçüncü çeyreğinde saray nakkaşhanesinde sermücellit olan Abdi b. Şaban’ın kendisinden önceki geleneği devam ettirmesine ilaveten köşebent ile şemse arasındaki yüzeyleri de bezeyip yaldızlayarak gelişime katkı yaptığı bilinmektedir (Tanındı, 1993: 427). Abdi b. Şaban’ın en önemli çalışmaları olarak “Hünernâme, Zübdetü’t-Tevarih” ve “Karahisarî Kur’an-ı Kerim” inin kapakları kaydedilebilir (Özbek, 2005: 28).

Değerli taşların kitap kabına uygulandığı ilk örneklerden biri 16. yüzyılın ortalarına tarihlenen “Divan-ı Babür” ün cildir. Bu cildin dış kapaklarının bordürü içine açılan yuvalara inciler yerleştirilerek, sade ve zarif bir kuyumculuk işçiliği yapılmıştır (Tanındı, 2002: 854). Sultan III. Murad’ın Divan’ının kabı ise saray kuyumculuğunun yüksek düzeydeki ürünüdür (Küçükerman, 2010: 134). Cildin 1588 yılında altın işçiliğindeki kabartma tekniği ve savat uygulamasındaki başarısıyla dikkat çeken saray Serzergerânı Mehmed Usta tarafından yapıldığı bilinmektedir (Çağman, 1984: 53).

Fotoğraf 14: Sultan III. Murat Divanı'nın Cilt Kapağı (Bozcu, 2010: 102).

16. yüzyılda cilt sanatında görülen çeşitli malzemelere değerli kumaşlarda katılır. Kumaş kullanılarak yapılmış ciltlerin en görkemlisi Gelibolulu Mustafa Ali'nin "Nusretname" adlı eserinin kapağıdır. 992/1584 tarihli bu eserin dış kapağı yakut rengi atlas kumaş ile kaplı, desenler pesent, sap işi ve sarma tekniklerinde mavi, açık pembe, kahverengi ipek iplik ve gümüş iplikle işlenmiştir (Tanındı, 1993: 428).

Fotoğraf 15: Nusretname'nin Cilt Kapağı (Özbek, 2005: 29)

17. yüzyılda ciltlerde yapım tekniğinde bir değişiklik yoktur. Yalnız kompozisyonda ve süsleme motiflerinin işçiliğinde bariz bir gerileme göze çarpar. Genellikle köşebent ve

bordür tezyinatı kalkmış, bunların yerine yan ve tepeleri çıkıntılı dikdörtgene benzer büyük şemseler tek başına süsleme olarak kullanılmıştır. Bazı ciltlerde oval şemse, çok olmamakla beraber yine yapılmaya devam etmiş fakat biraz şekil bozukluğu göstermiştir (Çığ, 2011: 256). Salbeklerin şemseye bitştirilmesinden neredeyse kapak kenarına taşındığı ve oranın büyüdüğü böylece kapak yüzeyinde dengesizliğin ortaya çıktığı kabul edilir (Özbek, 2005: 30). Dış kenar bordürü olarak kalın zencirek çekilmiş 16. yüzyıldaki zarafeti kaybetmiştir (Çığ, 2011: 256). Oranlamalarda uyumsuzluklar görülmesine rağmen mücellitler renk uyumunu kaybetmemiş, altın mürekkebi ve çiğ renkleri gelişi güzel kullanmamışlardır (Mutlu, 1966: 53). Ayrıca özellikle Sultan I. Ahmed döneminde kitap ölçülerinin de oldukça büyüdüğü, bu dönem için göze çarpan özellikler arasındadır (Tanındı, 1998: 179).

18. yüzyıl başlarından itibaren yabancı sanatlara daha açık bir duruma giren ve bunun neticesi olarak da pek çok eser yeni bir karaktere bürünerek inşa edilmiştir. Lale Devri olarak belirtilen bir geçiş dönemi klasik sanattan bu yabancı tesirli sanata köprü görevi görmüştür (Eyice, 1999: 93). Batı ile yüz yüze gelen Osmanlı sanatında yine de kimliğini koruyan şaheserler verilir (Derman, 2012: 157). Dış ve iç kapak süslemeleri artmış, her renk deri ve daha bol altın kullanılmıştır (Özen, 1998: 19). 18. yüzyılda da klâsik deri ciltlerin yapımı devam ederken, realist motifli ciltler ve yekşâh ciltlerde çokça yapılmıştır (Binark, 1975: 5-6). Bu devirde yapılan ruganî kaplar da dikkat çeker (Derman, 2012: 157). Özellikle Diyarbakır, Bursa, İstanbul ve Edirne şehirlerinde lâke cilt yapılmıştır. Gelibolulu Ali'nin ruganî diye adlandırdığı bu ciltlere en güzel örnekleri Edirne'de yapıldığı için Edirnekâri de denilmiştir (Çığ, 1971: 10).

18. yüzyılda lake tekniğinde yapılmış ciltlerin pek çoğunda mücellit ismine rastlanmaktadır (Özbek, 2005: 30). Bu uygulamanın başta gelen sanatçısı 1718-1763 yılları (Tanındı, 1993: 429) arasında eser veren Ali Üsküdarî'dir. Kitap cildinden

murakkaya, yazı çekmecesinden (Çığ, 1949: 13) yazı kuburlarına ve yaylara kadar pek çok değişik türde eser vermiştir (Çağman, 1989: 458).

Fotoğraf 16: Ali Üsküdârî'nin Yaptığı Lake Cilt (Duran, 2009: 410).

Bu dönem içinde lake tekniğiyle eser veren Ahmet Hazine ve Çakerî cilt kapaklarında çiçek buketlerini kullanırlarken aynı zamanda bir ressam olan Ahmet Buharî batı tarzı manzara tasvirlerini kapaklara işlemiş bir sanatçı olarak bilinir (Özbek, 2005: 31).

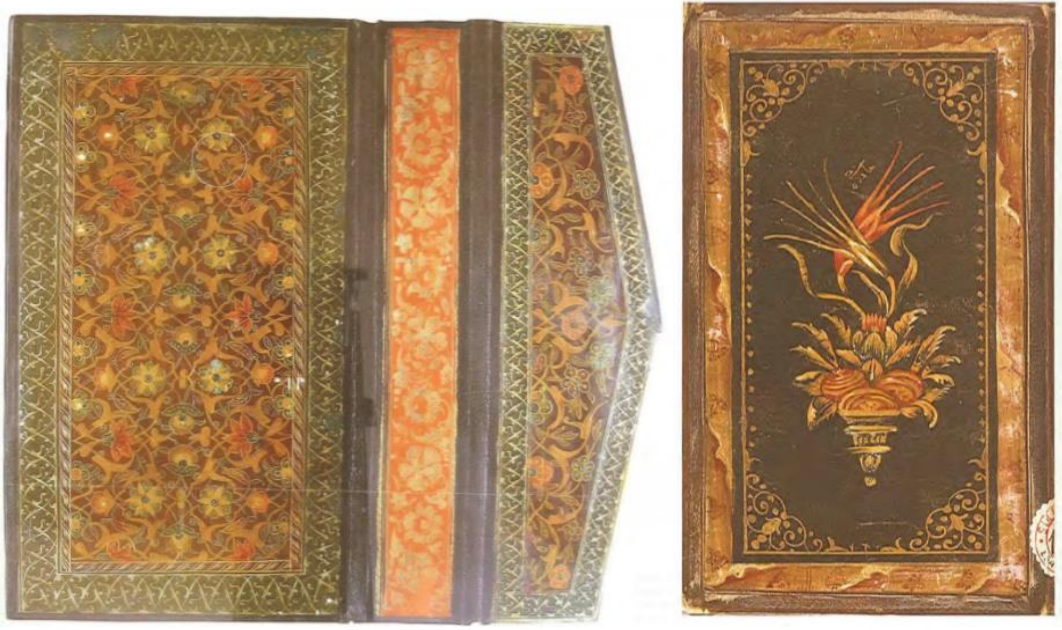

Fotoğraf 17: Abdullah Buharî'ye Ait Ruganî Kitap Kabının

Şemsesindeki Manzara Resmi (Duran, 2009: 407).

Lake müzehhipleri olarak öne çıkmış diğer isimler: Hacı İbrahim, Yusuf-u Mısırî, Esseyid Ahmed, Mustafa Edirnî, Mustafa Nakşî, Zihnizade Haşim Dede, Nakşî Hasan, Nakşî Dede, Mücellid Abdülkerim, Rağıp ve Nakşî Mücellit Tevfik'tir (Çığ, 1970: 246-252).

Fotoğraf 18: Çakeri ve Hacı Dede İmzalı Lake Cilt Kapağı (Duran, 2009: 411-414).

18. asırda Saray nakkaşhanesi'nde bulunan sanatkârlar, Batıdan gelen tesirlere kendi zevk ve görüşlerini de katarak Türk rokoku denilen yeni bir üslûpla eserler meydana getirmişlerdir (Akar, 1969: 269). Asrın ilerleyen yılları, tezyinatta Batı ağırlığını artırmış ve geleneğe bağlı özellikler yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Vazo içinde çiçekler; bükülüp kıvrılmış uzun sazyolu tarzı yapraklar, örgülü şerit ve kurdelelerle ışık-gölge kullanılarak derinlik tesiri sağlanmaya başlaması bu dönemde karşılaştığımız yeniliklerdir (Ç. Derman, 1999: 113).

19. yüzyıl cilt sanatında daha çok deri üzerine fırçayla altın sürülerek yapılmış bezemeler görülür. Bu yüzyılda mimari bezemeye de hâkim olan rokoko tarzında işlenmiş S ve C kıvrımları yapan kenger yaprakları, yapraklı ve çiçekli buketler, vazoda çiçek demetleri baskın motiflerdir. 19. yüzyıl tezhiplerini yapan müzehhiplerin aynı zamanda sermücellit olarak sarayda görev aldıkları bilinmektedir (Tanındı, 2002: 863). Bu yüzyılda şemseli cilt sayısı iyice azalmış; zilbahar (kafes) ciltler yaygınlaşmıştır. Ayrıca basılı eserlerin çoğalmasıyla, Batı tarzı deri ciltler yanında, Yıldız cildi denilen bir yüzüne altın yıldızla Osmanlı saltanat arması, diğerine ayyıldız basılı deri, atlas ve kadife ciltler yapılmıştır (Özen, 1998: 19).

Fotoğraf 19: XIX. Yüzyıl Rokoko Cilt Kapağı Örneği (Özbek, 2005: 33).

19. yüzyılda rokoko tarzı desenleri kitap kapaklarına uyguladıkları bilinen sanatçılardan bazıları Ahmed Ataullah, Mehmed Raşid, Mehmed Salih ve Ali Ragıp'tır (Özbek, 2005: 33).

20. yüzyıl herhangi bir üslup ve ekole bağlılığın görülmediği çöküş dönemidir. Ekonomik güçlükler bütün sanat dallarında olduğu gibi cilt sanatında da gerilemeye neden olmuştur. Bununla birlikte hızlı teknolojik gelişmelere ve değişimlere paralel klasik Türk cildi 20. yüzyılın başlarında yerini modern cilde bırakmıştır (Alparslan, 2010, 84). Cumhuriyet'ten bu yana Bahaddin Tokathioğlu (1866-1939), Necmeddin Okyay (1883-1976), Sacid Okyay (1915-1999), Mustafa Düzgünman (1920-1990) ve Emin Barın (1913-1983), Türk cilt sanatını yaşatmaya çalışmışlardır.

21. yüzyılda ise büyük emek ve özveri isteyen Klasik Türk Cilt Sanatını İslam Seçen (1936-2019), Ahmet Saim Arıtan (1951-2016), M. Ali Kunduracıoğlu, Habib İşmen, Gürcan Mavili, Betül Oral, Funda Göker gibi sanatçılar devam ettirmektedir.

Fotoğraf 20: İslam Seçen'e Ait Cilt Kapağı (Seçen, 2013: 91).

1.3. Mücellitler ve Mücellit Teşkilatı

Ehli Hiref kavramı, lügatte sahip, malik, muktedir, becerikli, erbab; hiref ise “hurfet” kelimesinin çoğulu olup san’at, kesb u kâr “yani geçinmek için ittihaz olunan iş, san’at manalarına gelmektedir (Kazan, 2004: 214). Bu bağlamda Ehl-i Hiref sanat sahibi, sanatında becerikli olan sanatkâr anlamına gelmektedir. Hemen hemen el işçiliğine dayanan her tür üretim hiref kapsamında değerlendirilmiş bu alanda çalışanlar da ehl-i hiref veya erbab-ı hiref olarak adlandırılmıştır (Özdemir, 2017: 235).

Osmanlı medeniyetinde sanat etkinlikleri mimari alanda, büyük bir organizasyon olan Hassa Mimarlar Teşkilatı (Yaman, 2019: 541) ve bunun dışında çini, halı, cilt, kuyumculuk, maden sanatlarında da buna benzer teşkilatların olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla sarayın üst düzeydeki devlet yöneticilerinin ihtiyaç duyduğu işlerini karşılayan bütün sanat faaliyetlerinin büyük ölçüde sarayın bünyesinde teşkilatlanmış olduğu anlaşılmaktadır (Dündar, 2000: 12)

Çeşitli bölüklerden oluşan ehl-i hiref adı altında toplanan ulufeli yani aylıklı bu sanatçı ve zanaatçılar Saray örgütünün birûn (kapıkulu) halkındandır (Çağman, 1988: 11).

Tıpkı Timurlu kitabhanesinde olduğu gibi Osmanlı sarayında farklı bölgelerden gelen çok çeşitli alanlarda faaliyet gösteren sanatçılar ve zanaatçıların saray içinde istihdamı sağlanmış, saray denetiminde bir sanat kimliği gelişimi sağlanmıştır. Şüphesiz Osmanlı Sarayı'nda ehl-i hiref teşkilatlanması ile bu sistem daha da organize ve kuramsal bir hâle dönüştürülmüştür (Tekin, 2012:170).

Ehl-i Hiref kurumunun İstanbul'da tam olarak teşkilatlanması 15. yüzyıl sonlarında, II. Bayezid (1481-1512) döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde hiyerarşik bir düzen içinde hem eğitim hem üretim kurumu olarak çalışan bir sanat kurumundan bahsetmek mümkündür (Bozcu, 2010: 8). Bununla beraber, Fatih Sultan Mehmet (1451- 1481) döneminde de bazı bölüklerin mevcut olduğu bir kurumun varlığı bilinmektedir. Aynı dönemlerde Edirne sarayında da böyle bir teşkilatın olduğu, söz konusu dönemde yapılan eserlerde görülen üslup birliğinden ve Edirne Sarayı'ndan İstanbul Sarayı'na nakledilen sanatçıların kayıtlarından anlaşılmaktadır (Çağman, 1988: 74). Sarayın Ehl-i Hiref teşkilatının Yavuz Sultan Selim'in saltanat yıllarında da faaliyet gösterdiği bu teşkilatın, Kanuni Sultan Süleyman'ın (1520-1566) saltanatı süresinde tam anlamıyla varlık gösterdiği belgelerle kanıtlanabilmektedir (Çağman, 1988: 11).

Doğrudan doğruya saraya bağlı olarak çalışan bu teşkilatta, uzmanlardan oluşan sanat ve zanaat birlikleri görev almışlardır. Birincil görevleri padişah ve maiyeti başta olmak üzere, üst düzey saray görevlilerinin istekleri doğrultusunda sarayın sanatsal üretimlerini gerçekleştirmektir (Kalyoncu, 2015: 280). Hal böyle olunca üretilen eserlere büyük önem verilmiş, çalışmalarındaki titiz işçilik nedeniyle, bu eserler serbest olarak çalışan sanatlar için de model oluşturmuştur (Yaman, 2008: 501).

Ehl-i hiref teşkilatına bağlı sanatçılar ve hassa kuruluşları Osmanlı üslubunun oluşmasında etkin olmuşlardır ki kolektif eylem içerisinde eserlerin özgün yapımcılarını belirlemek, sanatçının kişisel tasarım ve yaratı üslubunu dönemlerin kolektif üslubundan ayırmak zordur (Tekin, 2012: 170). 1545 tarihli ehl-i hiref defterine göre

teşkilat içinde, 452 sanatkâr 324 talebe ile toplam 776 kişi görev almaktadır (Yaman, 2008: 530). Ehl-i hiref atölyelerinde çalışan sanatkârların sayısı 1609 yılına gelindiğinde 947'e ulaşmıştır (İnalcık, 2005: 90).

Ehl-i Hiref teşkilatı hazinedarbaşına bağlıydılar ve maaşlarını ondan alırlardı (Yaman; Akdemir, 2004: 87). Sanat ve zanaat sahiplerinin tayin, maaş, terfi, görev değişikliği gibi işlemlerin tahakkuku ve yapılması istenen işin ehil sanatkara verilmesi mesuliyeti hazinedarbaşına ait idi (Ç. Derman, 1999: 111).

Ehl-i Hiref Defterleri, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, Bulgaristan Devlet Arşivi ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi olmak üzere üç kuruma dağıtılmıştır. 66 defterin bulunduğu Başbakanlık Osmanlı Arşivi en çok ehl-i hiref defterinin muhafaza edildiği yerdir (Arıtan, 2017: 204). Bu defterlerin en eski tarihli Uzunçarşılı'nın da bir makale olarak yayınladığı Rebiülahir 932 (Ocak 1526) tarihli defterdir (Yaman, 1996: 274). En son tarihli defter ise Topkapı Sarayı Arşivi'nde D.9613/13 numara ile kayıtlı 1796 tarihli defterdir (Yaman, 2008:13). Ehl-i Hiref örgütünün genel olarak 16. yüzyıl sonlarında 17. yüzyıl başlarında da varlığını sürdürdüğü, fakat gittikçe sanatçı sayısının azalmasıyla orantılı olarak sadeleştiği görülür (Arıtan, 2017: 205). Osmanlıya giren batılı etkiler sonucunda ortaya çıkan yeni yaşam biçimine ve sanat zevklerine uyum sağlayamayan Ehl-i Hiref teşkilatı 18. yüzyılda etkinliğini yitirmiştir. Bu dönemde saraya bağlı atölyeler şeklinde kurulan Yıldız çini fabrikası, Beykoz cam fabrikası ve Hereke halı fabrikası için yurtdışından getirilen uzman sanatçılar Ehl-i Hiref teşkilatının görevini devralmış ve sanatsal üretimler bu kuruluşların varlığı ile devam etmiştir (Kalyoncu, 2015: 293).

Ehl-i hiref içindeki en önemli yere sahip bölüklerden biri mücellitlerdir.

Osmanlı hükümdarlarının okuma sevgisi, kitap sanatlarının gelişmesini sağlayacak bir ortamın doğmasına sebep olmuştur. Sarayda hat, tezhib, minyatür ve cilt atölyeleri kurulmuş, bu atölyelerde devrin başta gelen yerli ve yabancı sanatkârları çalıştırılmıştır.

Bu arada yabancı sanatkârlar farklı atölyelerde görevlendirilerek Türk Kitap Sanatının dış tesirler altında kalması engellenmiş ve bozulup değişmeden gelişmesi sağlanmıştır (Cunbur, 1969: 134).

Ehl-i Hiref maaş defterlerine “Cemâat-i Mücellidan-ı Hâssa” olarak kaydedilen cilt ustaları Osmanlı sarayının el yazması üretimine verdiği önem sebebiyle her dönemde kâtipler ve nakkâşlar kadar himaye görmüşlerdir (Bozcu, 2010: 29).

En erkeni 932 (1526) senesine rastlayan Mevâcib Defteri'nde vesikalarda ismi geçen 140 mücellit olduğu görülmektedir (Meriç, 1954: 6). Mücellitlerin genellikle aynı zamanda nakkâş, müzehhib, musavvir veya ebru ustaları olmaları ve ciltler üzerinde imzaya çok az rastlanması sebebiyle bu sanatın bütün ustalarını tespit edebilmek mümkün olamamaktadır (Arıtan, 1992: 7).

İlk ciltçilik lonca teşkilatı II. Bayezid zamanında (1481-1512) kurulmuştur (Arıtan, 1993: 553). Böylece diğer sanatkârlar gibi bir zümre teşkil eden saray mücellitleri önce usta ve şakird olarak ikiye ayrılmışlar (Meriç, 1953: 31-47). Ustalar da kendi maharet ve kıdemlerine göre sermücellid, serbölük, seroda, kethüda, serkethüda gibi rütbe ve mevkiler almışlardır. Ayrıca altın döğücü (zerkü) ve mürekkepçiler de (mürekkebi) Hassa Ciltçileri Teşkilatı'na bağlı idiler (Arıtan, 1993: 553).

Klasik yazmanın ciltlenmesinde zaman zaman diğer grupların katkılarına başvurulmuştur (Yaman, 2008: 41). Kuyumculuk eseri olan ciltlerin hazırlanma sürecinde ise saray mücellitleriyle zergerler ile iş birliği içinde çalışarak eseri meydana getirmekteydiler (Tanındı, 1986: 144). Örneğin Sultan III. Murad Divanı'nın murassa cildi dönemin Cema'at-i Mücellidan-ı Hassadan ve Cemâ'at-i Zergerân-ı Hassa'dan üstâd kuyumcuların eseridir (Meriç, 1954: 7). Mücellitlerin cilt yapımında kullanmış oldukları derilerin de ehl-i hiref'in bir diğer grubu olan hassa dericileri tarafından üretilmiş olması ihtimal dahilindedir (Yaman, 2008: 42).

Bugüne kadar kayıtlara geçen mücellitleri kronolojik olarak verecek olursak, Kanuni döneminin müzehhibbaşı, Mehmed Çelebi'dir. Mehmed Çelebi'nin oğlu Süleyman, küçük kardeşleri Hüseyin, Hasan ve Mustafa (Musli) Çelebiler ise, mülevven ve mülemma şemseleriyle ve ciltlerinin inceliğiyle şöhret kazanmışlardır (Cunbur, 1992: 455). Mücellit Mehmed Çelebi'nin yaptığı düşünülen ciltlerden biri, 1558 yılında Kanuni Sultan Süleyman için saz üslubunda hazırlanan Süleymanname'nin kabıdır (Tanındı, 1999: 104). Defterlere göre Mehmed Çelebi'den sonra, 1596 tarihinden itibaren sermücellitlik görevini Abdi b. Şaban yürütmüştür (Meriç, 1954: 5). Sanatçının Hünernâme, Hünername'nin ikinci cildinin, Zübdet-üt Tevarih'in ve Surname adlı eserlerin ciltlerinin yapılmasında meslektaşları ve çıraklarıyla birlikte çalıştığı belgelerden anlaşılmaktadır (Tanındı, 1999: 105). Abdi b. Şaban'dan sonra saray atölyesinde sermücellit olarak görev yapan Kara Mehmed'in adı 17. yüzyıla ait maaş defterlerinde geçmektedir (Bozcu, 2010: 31). Kara Mehmed'in yaptığı deri ciltlerin bir kısmı minyatürlü Siyer-i Nebi'ye aittir (Tanındı, 1999: 106).

18. yüzyıl lâke cilt sanatının göze çarpan en önemli özelliği, saz üslubu gibi klâsik üslupların yeniden yorumlanmasıdır. Bunun yanı sıra natüralist üslup ve geleneksel motiflerin bir arada kullanıldığı örneklerle de rastlamak mümkündür. 18. yüzyılda ön plana çıkan lâke sanatının en tanınmış mücellitleri, Ali Üsküdarî (Duran, 1999: 126), Ali Çâkerî, Ahmet Hazine ve Abdullah Buharî'dir (Tanındı, 1999: 107).

19. yüzyıl müzehhiplerinin aynı zamanda sermücellit olarak sarayda görev yaptıkları bilinmektedir. Bu sanatçılar batı sanatının barok ve rokoko tarzını ciltte uygulamışlardır. Ahmed Ataullah, Raşid, Mehmed Salih, Ali Ragıp eserleri bilinen sermücellitlerdir (Kara, 2015: 34).

20. yüzyıl başlarında ve Cumhuriyet döneminde cilt kapaklarını gömme şemse ve köşebentlerle bezeme Türk mücellitlerinin vazgeçemedikleri bir tasarım olmuştur. Bu yüzyılın mücellitleri ise, Bahaettin Tokatlıoğlu, Sami Okyay, Muhsin Demironat, Emin

Barın, Mustafa Düzgünman'dır (Tanındı, 1999: 107). Günümüzde Klasik Türk Cildi'ni omuzlayan sanatkarlar İslam Seçen, M. Ali Kunduracıoğlu, Habib İşmen ve Gürcan Mavili ile bunların yetiştirdiği birkaç mücellittir.

1.4. Cilt Sanatı Üslûpları

Ciltler, teknik özelliklerinden çok malzemelerine ve süslemelerine göre birbirinden ayrılmaktadırlar. Ortaya çıkan üslûplar genelde ait oldukları kültür alanlarının ismiyle anılmaktadırlar. Tarihi gelişme içerisinde İslam cilt sanatının kazandığı üslûplar şu şekildedir (Binark, 1975: 5).

Hatayi Üslubu: Bu üslûpta bütün süslemelerde hatayi denilen bitkisel motiflerin uygulandığı, pek az yönleriyle birbirinden farklılık arzeden guruplara ayrıldığı görülür (Maraşlı, 2005: 55-56). Kaşi, Horasan, Buhara ve Dihlevi alt üslûplarına ayrılmaktadır (Binark, 1987: 101).

Herat Üslubu: Timurlular zamanında (1370-1506), başta Herat olmak üzere diğer önemli sanat merkezleri olan Şiraz ve İsfahan'da Türk, Moğol ve İran'lı ustalar tarafından geliştirilmiştir. Bu üslûptaki ciltlerde, şemse ve köşebent içleri ile aralarında bırakılan boşluklarda bitkisel süslemeler görülmektedir. Aynı zamanda insan, kuş, yılan, aslan gibi figürler ile zümrüdü anka gibi efsanevi konulu süslemelerde sıkça uygulanan konular arasında yer almaktadır. Kapak içlerinde ise “katı” tekniğinin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu tarz ciltlere Timurlulardan başka Celayirli, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve erken dönem Osmanlı ciltleri arasında da rastlanmaktadır (Budak, 2009: 25).

Arap Üslubu: El- cezire, Halep ve Şam bölgelerinde ortaya çıkmıştır. Gerek deri ve gerekse üzerindeki işlemler kaba görünüşlüdür (Arıtan, 1992: 3).

Rûmî Üslubu: Anadolu'daki Selçuklu ve Moğol istilasından sonra Selçuklu tesiri altında devam ettirilen İlhanlı ve Anadolu Beylikleri ciltçiliğidir (Arıtan, 2019: 460).

Memlûk Üslubu: Memlûk Türkleri'nin Mısır'da ortaya koymuş oldukları Arap üslûbuyla karışık olan Memlûk üslûbu, birçok yönüyle Selçukluların Rûmî üslûbuna benzemektedir. 15-16. yüzyılın başlarında Osmanlı üslubu ile paralellik göstermektedir (Budak, 2009: 26).

Mağribi Üslubu: Endülüs, Sicilya ve Fas'ta gelişmiştir. Arap üslûbunu andırır; İspanya ve Sicilya yoluyla Avrupa ciltçiliğini etkilemiştir. Renk, ağırlıklı olarak kahverenginin bütün tonları ile siyahtır. Yuvarlak, girift geometrik şemseler çok görülür. Cilt kenarlarında mutlaka zencirek veya bordür vardır (Arıtan, 2019: 460).

Türk Üslubu: Diyarbakır, Bursa, Edirne, İstanbul, şukufe, barok, lake ve modern olmak üzere birbirinden küçük farklılıklar gösteren üslûplara ayrılırlar. Adı geçen şehirler Osmanlı ciltçiliğinin geliştiği başlıca merkezlerdir. Lake cilt de bu üslûp içerisinde değerlendirilmektedir (Arıtan, 1992: 4).

Buhara-yı Cedid: Hatayi, Dihlevi ve Avrupa üslûplarının karışmasından meydana gelmiş olup, İslam cilt sanatının son safhasıdır (Arıtan, 1993: 552).

1.5. Cildin ve Kapağın Bölümleri

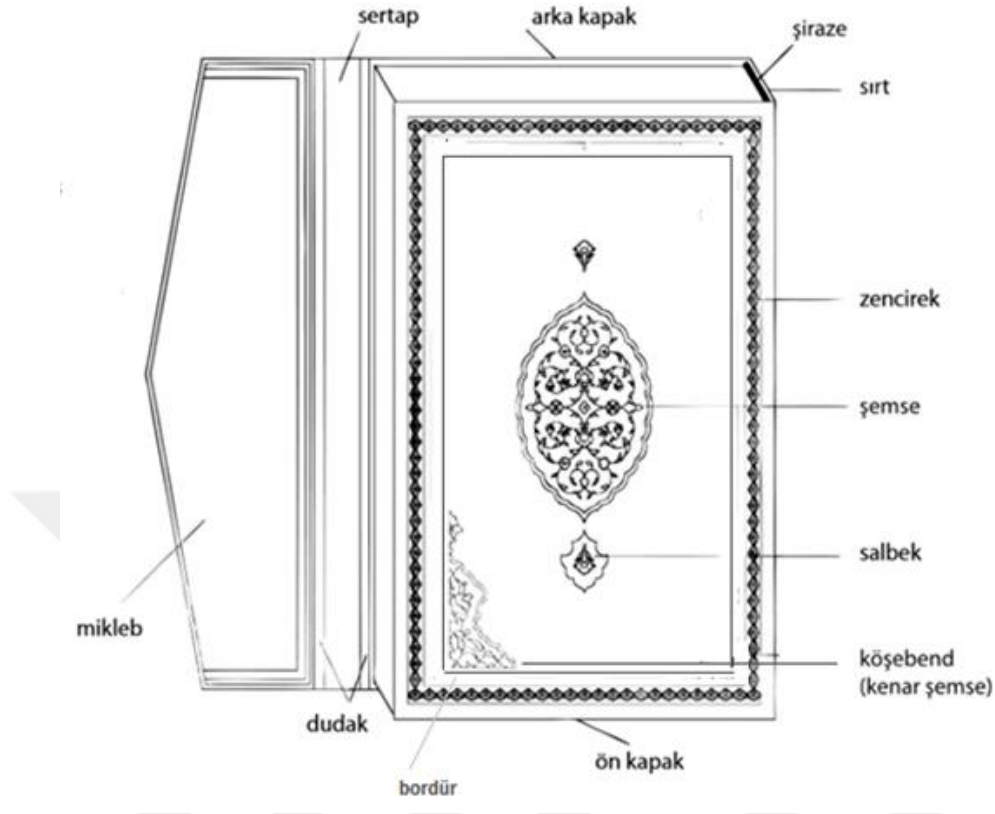
Klâsik ciltler kapaklar (alt-üst kapak), mikleb (miklâb), sırt ve sertab olarak dört ana bölümden meydana gelmektedir. Yazma eser de ciltleri oluşturan bölümler şu şekilde sıralanır:

Kapaklar: Kitabın yaprak ölçülerinden biraz daha büyük olup üst ve alt (ön-arka) kapak olarak ikiye ayrılır (Naddah, 2017: 246). Alt ve üst kapağın her biri deffe diye de adlandırılmıştır (Özen, 1998:10). Kapaklar da bölümlere ayrılır ve bir kapaktaki bölümler şunlardır:

✓ Şemse: Güneş anlamına gelen “Şems” kelimesinden gelmektedir. Kapakta genellikle ortada bulunan ve süslemeye hâkim olan kısımdır (Özcan, 1990: 5). Şemse bazen zemini örter. Yuvarlak şemsenin dışında oval, yıldız, altıgen gibi şemselere de rastlanır (Arıtan, 1992: 52).

- ✓ Salbek: Şemselerin alt ve üst kısımlarına eklenen süsleme unsurudur (Özcan, 1990: 2).

Fotoğraf 21: Cilt ve Kapağın Bölümleri (Küçüktepe, 2015: 53).

- ✓ Köşebend: Üçgen formlardan meydana gelerek köşe boşluklarının süslenmesidir (Keskiner, 2011: 105). “Köşe bezemesi”, “köşe çiçeği” de denir (Bektaşoğlu, 2009: 89).
- ✓ Zencirek: Sayfa kenarlarına yapılan zincirleme halkaların devamı şeklinde oluşurlar (Akar; Keskiner, 1978: 13).
- ✓ Cetvel: Tezyini sanatlarda cetvel, belli kalınlıkta paralel iki çizginin meydana getirdiği çerçevedir (Birol, 2010: 180).
- ✓ Bordür-Kartuş-Pafta: Kapağın dış kenarını çerçeveleyen “bordür” yuvarlak veya dikdörtgen parçalardan meydana geliyor ise buna “kartuş-pafta” denir (Özkeçeci; Özkeçeci, 2014: 222).

Dip ve Sırt: Cildin iki kapağını birbirine bağlayan bölüm. Türk ciltlerinde sırt daima düz ve yumuşaktır. Bombeli (kamburalı) ciltlere rastlanmaz (Arseven, 1983: 342).

Mikleb: Kitabın ağız (ön) kısmını örten, alt kapağa (sol kapak) bağlı, ucu genellikle üçgen olup üst kapakla kitabın iç kapağı arasına giren bölümdür (Özkeçeci; Özkeçeci, 2014: 220).

Sertab: Miklebi alt kapağa bağlayan ve sırtın karşısına düşen yerdir (Can; Gün, 2012: 139). Bu kısım aynı zamanda miklebe hareket edebilme imkânı sağlar (Özcan, 1990: 5).

Şiraze: Klasik ciltte kitabın formları balmumu ibrişim veya cilt dikiş ipliğiyle bağlanır. Kitabın yapraklarının düzgün olarak durmasını sağlayan sırt altındaki bağlayıcı örgüye şiraze denilmektedir (Can; Gün, 2015: 303). Sekiz on çeşit şiraze örüldüğü görülmüş olup, en çok tanınanları “sıçan dişi”, “sağ-sol yolu”, “tek baklava”, “çift baklava”, “geçmeli” ve “alafranga” gibi isimler almaktadır (Binark, 1987: 104).

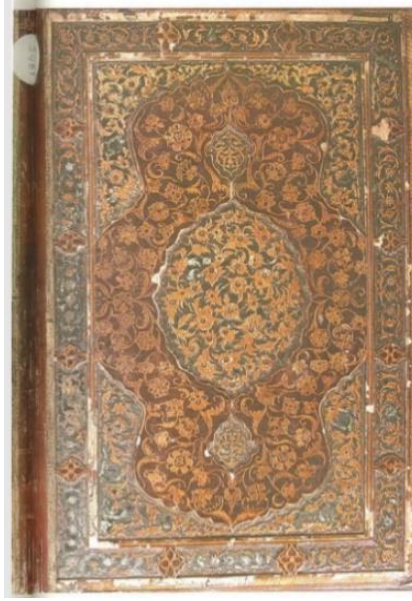
Mukat-Dudak: Kapakların rahatça açılıp kapanmasını sağlamak için, sırtla kapaklar arasında bırakılan boşluğa mukat payı denmektedir. Sayfaların ön kenarlarının bozulmaması için sertâbın iki yanında, alt kapak ve miklebe boyunca bırakılan fazlalığa ise dudak denir (Özen, 1998: 11).

1.6. Cilt Çeşitleri

Ciltler, Türk üslubunun klasik döneminde gelişmiş ve çeşitli cilt türleri ortaya çıkmıştır. Bu cilt türlerini kullanılan malzeme ve süsleme tekniklerine göre değiştirmekle birlikte aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür:

1.6.1. Deri Ciltler

Dericilik şarkın en eski sanatlarından biridir (Dağtaş, 2007: 59). Dayanıklı bir malzeme olması ve üzerine çeşitli teknikle süslemelerin uygulanabilmesi derinin, esas malzeme olarak ciltleme için seçilmesinin başlıca nedeni olmuştur (Erkan, 1994: 33). Türk ciltlerinde genellikle meşin denilen koyun, sahtiyan adı verilen keçi derileri ve rak diye tabir olunan ceylan derileri kullanılmıştır (Özkeçeci; Özkeçeci, 2014: 220).

Fotoğraf 22: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 5461 Numaralı Eserin Deri Cildi
(Doğanay, 2009: 338)

1.6.1.1. Şemseli Cilt

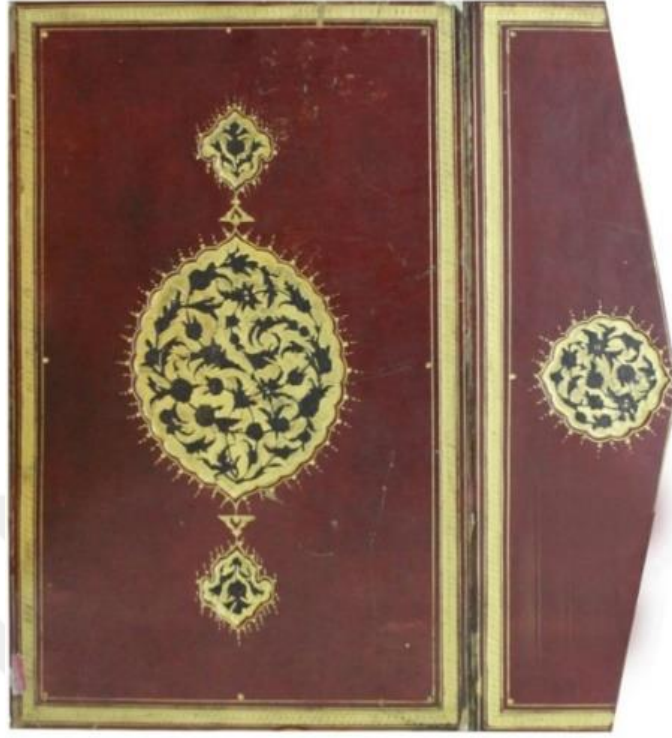
Osmanlı döneminde cilt kapağı tezyinatında; şemse, salbek, köşebent formu yerleşmiş haldedir. Şemse ciltler süsleme tekniğine göre isimlendirilir.

Soğuk Şemseli Ciltler: Deri kaplı mukavva üzerine kalıpla yapılan ciltlerdir. Altın çok az veya hiç kullanılmayan tekniktir (Seçen, 2018: 68).

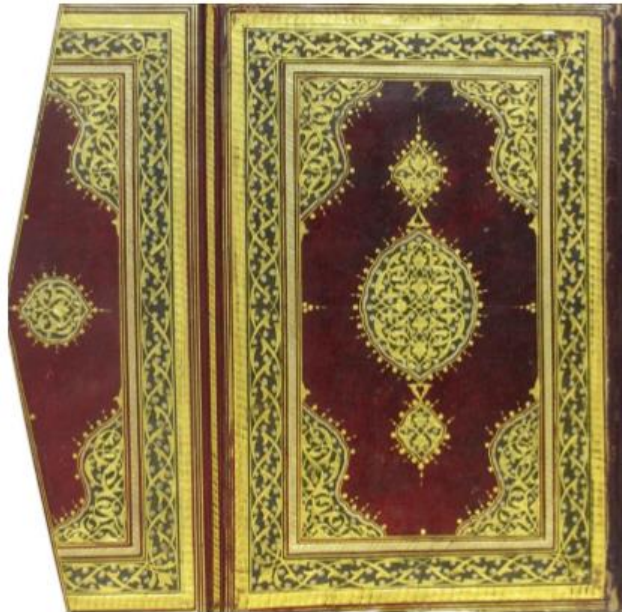
Fotoğraf 23: Raşit Efendi Kütüphanesi 299 Numaralı Eserin Soğuk Şemse Cilt Örneği
(Küçüktepe, 2015: 102).

Altan Ayırma Şemse: Kapaklarda kalıpla oluşturulan desende, zemin altınlanır (Sinan, 1987: 38).

Fotograf 24: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 54 Numaralı Eserin Altan Ayırma Şemse Cilt Örneği (Elitok, 2014: 138).

Üstten Ayırma Şemse: Kapaklarda kalıpla oluşturulan desende, zemin deri renginde ve motiflerin altınlandığı ciltlerdir (Özcan, 1990: 3).

Fotograf 25: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 176 Numaralı Eserin Üstten Ayırma Şemse Cildi (Elitok, 2014: 175).

Mülemma Şemse: Motifler ve zemin altın rengindedir (Özkeçeci, Özkeçeci, 2014: 221).

Fotoğraf 26: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 46 Numaralı Eserin Mülemma Şemse Cildi (Elitok, 2014: 108).

Mülevven Şemse: Şemse, köşebent ve diğer bezemeler kapakta kullanılan, esas deriden başka renkte bir deri ile kaplanır. Bu şekilde renkli derilerle yapılan şemse ciltte de, motifleri üstten veya alttan ayırma tarzında bezemek mümkündür (Naddah, 2017: 249).

Fotoğraf 27: Süleymaniye Kütüphanesi 1685 Numaralı Eserin Mülevven Cilt Örneği (Dülger, 2008: 110).

Müşebbek (Katı) Şemse: Kitap sanatlarımızda da pek çok yazma eserin, katı’ sanatı dediğimiz oyma motif ve yazılarla daha cazip, daha süslü hale getirilmiştir (Ülker, 1994: 32). Katı’; bir kâğıt veya deri üzerindeki yazıyı, motifi bir kalemıraşla kesip çıkartarak içi oyulmuş olan parçayı veya çıkan parçayı diğer bir kâğıt, bir deri veya bir cam üzerine yapıştırmak suretiyle vücuda getirilen işler (Mesara, 1998: 13). Kâğıt oymacılığında kâğıttan kesilip çıkartıldıktan sonra başka bir zemine yapıştırılan kısma “erkek oyma”, içi oyulmuş kısma da “dişi oyma” adı verilir (Mesara, 2002: 512).

Fotoğraf 28: Süleymaniye Kütüphanesi 1757 Numaralı Cildin İç Kapağı (Dülger, 2008: 115).

1.6.1.2. Zilbahar Cilt

Adını 18. yüzyılın sonunda ve özellikle 19. yüzyılda görülen ve halk arasında “kafes şemse” de denilen bir süsleme türünden alır. Kapak üzerine ezilmiş varak altını ile dört dilimli yaprak motifi ve parmaklık şeklinde çizgiler çekilir. Bu bezeme, cildin göbek kısmında veya zeminin tamamında bulunabilir. Sonraları, oluşturulan dikdörtgenlerin araları küçük yıldızlarla süslenip kapaklar daha zengin görünümlü hale getirilmiştir (Arıtan, 1992: 6).

Fotoğraf 29: Mevlâna Müzesi 1317 Numaralı Eserin Zilbahar Cildi (Kara, 2015: 694).

1.6.1.3. Yazma Cilt

Kapaklardaki tezyinatın baskı olmadan altın veya boya kullanılarak desenin fırçayla yapıldığı ciltlerdir (Seçen, 2018: 71).

1.6.1.4. Yekşah Şemse

Motifler yekşah denilen ucu sivri metal bir aletle bastırılarak yapılır; bazen bu tarz işleme zilbahar şemseli ciltlere de uygulanmıştır (Naddah, 2017: 249).

Fotoğraf 30: Raşit Efendi Kütüphanesi 155 Numaralı Eserin Yekşah Şemse Cilt Örneği
(Küçüktepe, 2015: 102).

1.6.1.5. Soğuk Baskı Ciltler

Kalıp ve kör aletlerle tezyinatın yapıldığı ciltlerdir. Bu cilt çeşidinde genel olarak altın kullanılmamıştır. Altın kullanılan eserlerde altın yok denecek kadar azdır (Seçen, 2018: 69).

1.6.2. İşlemeli Cilt

Kapak tezyinatı çeşitli işleme teknikleri kullanılarak işlenen ciltlerdir. Derinin üzerine işlendiği gibi kumaşa da işleme yapılmaktadır (Seçen, 2018: 72).

Simdûzî Cilt: Gümüş tel veya gümüş ip ile yapılan ciltlere denir (Özen, 1998: 22).

Zerdûzî Cilt: Altın tel veya altın ip ile yapılan ciltlere denir (Seçen, 2018: 72).

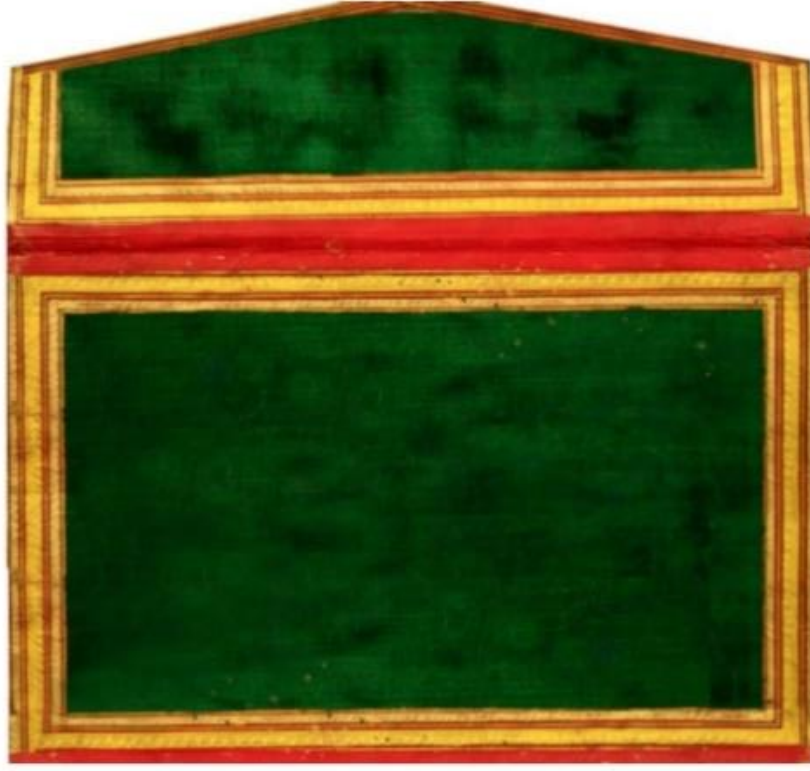

Fotoğraf 31: Simdûzî ve Zerdûzî Cilt Örneği (Özen, 1998: 61-62).

1.6.3. Çârkûşe Cilt

Cildin, kenarları ve köşelerde üçgen köşebentler oluşturacak şekilde deri ile çevrelenmiş ciltlerdir. Orta kısmı ise ebrulu kâğıt, kadife, desenli ya da işlemeli kumaşlarla bezenmiştir. İsmi köşebentlerden almıştır (Arıtan, 1992: 6).

Fotoğraf 32: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 171 Numaralı Eserin Çârkûşe Cildi
(Elitok, 2014: 164)

1.6.4. Kumaş Cilt

Mukavva üzerine keten, ipek, kadife, atlas ve işlemeli kumaş kaplanarak yapılan ciltlerdir (Kale, 2019: 20). Araştırmacıların bir kısmı 13. yüzyıl sonlarından itibaren, bir kısmı ise 15. yüzyıldan itibaren kumaş kaplı ciltlerin görülmeye başladığını ifade etmektedir. Ciltlerin kaplandığı kumaşlar özel olarak dokunmamıştır (İnay, 2006: 4). Cildin yapıldığı yıllarda İstanbul, Bursa gibi şehirlerde dokunmuş olan veya Çin ve Şam'dan getirtilmiş kumaşların parçaları cilt üzerinde kullanılmıştır. Düz ya da desenli ipek kumaşlar, deri ciltlerin iç kapak yüzlerini kaplamak için de kullanılmıştır (Özen, 1998: 28).

Fotoğraf 33: Tire Necip Paşa Kütüphanesi 648 Numaralı Eserin Kumaş Cildi (Küçük, 2008: 105).

1.6.5.Ebrulu Cilt

Tarihçesinin 14. yüzyıla kadar indiği bilinen ebrunun cilt sanatında önemli bir yeri vardır. Ebrulu ciltler dayanıklı olabilmeleri için genellikle çarkuşe tekniğinde yapılmışlardır. Ebru, cildin dış ve iç kapaklarında kullanıldığı gibi kitap mahfazası yapımında da tercih edilmiştir (Coşkun, 2004: 64).

Fotoğraf 34: Raşit Efendi Kütüphanesinde 1026 Numarada Kayıtlı Eserin Ebru Cildi (Küçüktepe, 2015: 56).

1.6.6.Murassa Cilt

Murassa ciltler, bir kuyumculuk sanatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerli taşlar, bezemeler arasına açılan yuvalara yerleştirilmek suretiyle yapılmaktadır. Mücellit ve

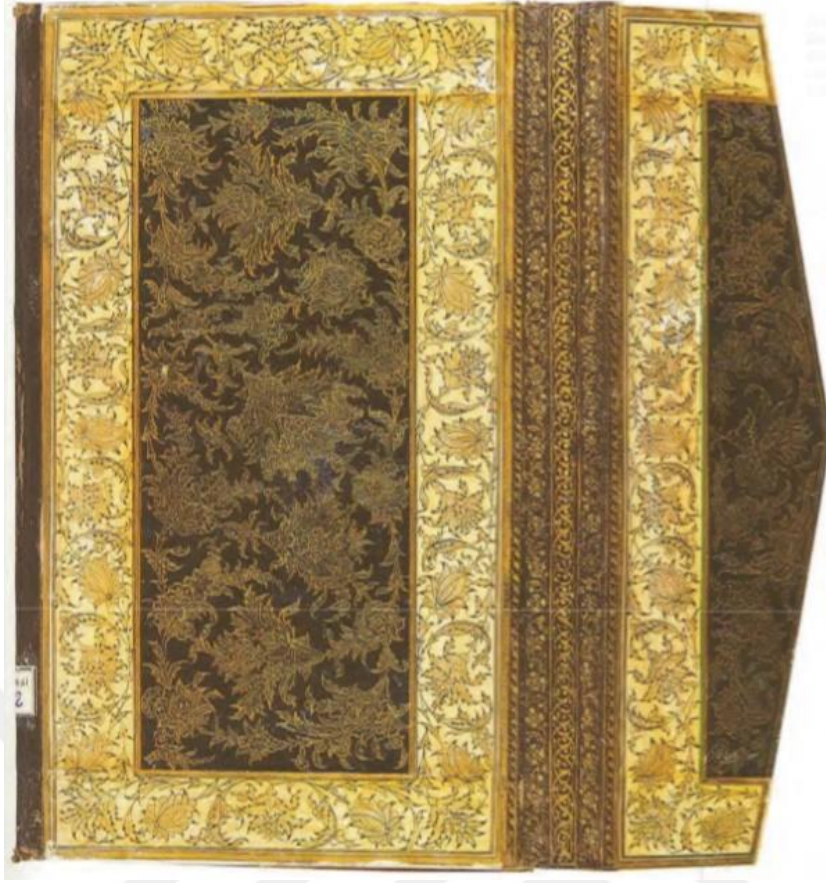
kuyumcubaşlarının ortak ürünüdür (Tanındı, 1993: 427). Fildişi oymalı, altın kaplamalı, mozaik, yeşim kabartma, yakut, zümrüt, inci ve elmas süslemeli olanları vardır. Genellikle Kur'an-ı Kerim ciltlerinin süslenmesi için kullanılmışlardır (Kale, 2019: 20).

Fotoğraf 35: Topkapı Sarayı Müzesi Murassa Cilt Örneği (Çığ, 1971: 59).

1.6.7. Lake Cilt

Sulu boya ve altın yaldızı, fırça yardımıyla tahta, deri ve mukavva gibi maddelere işleyerek üzerine vernik çekilmek kaydıyla yapılan lake eserler, rugani 18. yüzyıldan sonra da Edirnekâri ismi ile anılmaktadırlar (Çığ, 1971: 17). Kap mukavvası üzerine yapıştırılan kağıtların üstüne, boya ile renkli nakışlar işlenerek sonra da lak tabakası geçirilir. Böyle yapılan ciltlere “lake” cilt denir (Arseven, 1983: 345). İlk örneklerine Osmanlıda, 15. yüzyılın ikinci yarısında rastlanır (Tanındı, 1993: 423).

Fotoğraf 36: “Divan-ı Hazık” Adlı Eserin Lake Cildi (Mahir, 2009: 393).

1.7. Cilt Sanatında Kullanılan Malzemeler

Cilt yapımında kullanılan birçok araç ve gereç bulunmaktadır.

1.7.1. Cilt Sanatında Kullanılan Araçlar

Kalıplar: Motiflerin deri üzerine kabartma olarak çıkmasını sağlayan alete kalıp denilmektedir (Arıtan, 1993: 554). Tahta ve madenden yapılan kalıplar ilk zamanlarda kullanıldıysa da bunlar deriye zarar verdiği için daha sonra deriden yapılmış kalıplar tercih edilmiştir (Arseven, 1983: 345). Deri kalıplar içerisinde ise deve derisi ön plana çıkmaktadır (Çığ, 1971: 10-11). Kalıp oluşturulurken, yapılacağı yerin büyüklüğüne göre deri parçaları kesilerek, bunlar birbiri üstüne çirişle kat kat yapıştırılır ve üzerine muşta denilen bir aletle vurularak dövülmek suretiyle deri iyice sıkıştırılarak inceltilir. Sonra bu kalıp üzerine çizilen desenler, nevregen denilen keskin bir oyma aletiyle, ciltte kabartma olacak kısımlar oyuk olmak üzere oyularak hazırlanır (Arseven, 1983: 345). Kalıplar kapak üzerindeki yerlerine göre “köşe kalıbı”, “şemse kalıbı” gibi isimler

almaktadır (Arıtan, 1993: 554-555). Bunların dışında köşebentler ve şemse yüzeylerinde kullanılan süslemeler için daha pratik küçük kalıplar tercih edilmiştir. 5-6 mm. çapındaki bu çok küçük kalıplar yan yana, üst üste basılarak kullanılmışlardır (Kara, 2015: 37). Bu kalıplar uzun süre bozulmadan korunmuş ve ihtiyaç duyuldukça yeniden kullanılmıştır (Arseven, 1983: 345).

Istaka: Hayvan kemiğinden yapılan ıstakalar, 10-15 cm. boyunda, 2 cm. eninde, 2-3 mm. kalınlığında olup, uçları sivridir. Derinin kapaklara yapıştırılması, sırtın yapıştırılması, zeminin pürüzlerinin giderilmesi, üstüne yapıştırıcı madde sürülmüş malzemelerin bir yüzeye düzgünce yapıştırılmasında kullanılan bir alettir (Akgül, 2019: 18).

Falçata: Deri, kâğıt, mukavva gibi malzemelerin kesilmesinde, traşlanmasında ve cilt yapımında daha pek çok aşamasında kullanılan, sert çelikten üretilmiş, çeşitli boy ve kalınlıktaki kesici aletlerdir (Küçük, 2008: 30).

Bıçkı: Ciltte desenin inceliğini verebilmek için inceltilmiş (traşlanmış) deri kullanılır. Bu deri günümüzde makineyle inceltilebiliyorsa da bıçkı ile traşlamak daha sağlıklı ve güzel olur. Bıçkı denilen traş bıçağı, mücellidin isteğine bağlı olarak yapılır. Büyüklüğü, genişliği kişilere göre değişir. Çelikleştirilmiş demirden üretilen bıçkının ucu yay şeklinde kavisli, sapı ise topuz şeklinde olup avuç içine sığacak büyüklüktedir (Oral, 2008: 20).

Mengene: Ahşaptan yapılmış iki düz tahta ile bu iki tahta düzlem arasına konan nesneleri sıkıştırmaya yarayan iki tahta burgudan oluşmaktadır. Mengene, şiraze örülürken, kapak kitaba bağlanırken kullanılır (Mavili, 2002: 17-18).

Istampa: Mengene mekanizmasından biraz daha büyük iki düz demirin veya tahtanın, yine iki burgu yardımı ile sıkıştırılarak kalıpların; oyulmuş ve deri kaplanmış mukavva üzerine basılması işine yarayan âletin adıdır. Hızla gelişen teknoloji ile, 19. yüzyıl sonlarında kollu ıstampalar dökme demirden yapılmaya başlanmıştır (Dülger, 2008: 22).

Mühre: Mühre çok düzgün dışbükey yüzeylidir ve sert malzemeden yapılmıştır; deniz kabuğu, cam, çakmak taşı ve mermerden yapıldığı gibi (Sözen; Tanyeli: 2015: 218) akik, Süleymaniye taşı, yeşim, yemen taşı vb. maddelerden de yapılmaktadırlar (Akgül, 2019: 19).

Diğer Aletler: Cilt yapımında yukarıda saydığımız aletlerin yanında kör alet, yekşâh, teber (Uyanık, 2010: 66), mukavva makası, pres, giyotin, çekiç, testere, tornavida, eğe, cetvel, pergel, trilin gibi birçok alet kullanılmaktadır (Küçük, 2008: 31).

1.7.2. Cilt Sanatında Kullanılan Gereçler

Deri: Cilt kapaklarında en çok kullanılan kaplama malzemesidir (Gökçesu, 2002: 14). En fazla koyun (meşin), keçi (sahtiyan), ceylan (rak) ve nadiren sığır (kösele) ve deve derileri kullanmışlardır (Arıtan, 1993: 554). Günümüzde ise yapılacak cilde göre keçi, koyun ve sığır derileri kullanılmaktadır. Deri cilt kapaklarının iç ve dış kısımlarında kullanılmış olmakta ve iç kapaklarda kullanılan deriler, elde kâğıt kadar inceltilerek kullanılmıştır. Deriyi inceltme işi, bu iş için hazırlanan özel makineler tarafından yapılmaktadır. Ancak günümüzde mücellitler elde inceltmeyi daha uygun bulmaktadırlar (Nas, 2005: 276).

Murakka'-Mukavva: Mukavva kuvvetlendirilmiş demektir (Özen, 1998: 13). Cilt için kullanılacak mukavva şu şekilde hazırlanır: İstenilen kalınlığı temin edecek kadar kâğıt alınır (Güleç, 2007: 4-5). Bu kâğıtlar üst üstte, birbirinin suyu diğerinin aksi istikametinde olmak üzere, yapıştırılır. Yapıştırma maddesi olarak kullanılan kolanın içine, kabı kurttan muhafaza için şap, son asırlarda da tütün suyu gibi zehirli maddeler karıştırılır (Kara, 2015: 36). Bu suretle hazırlanmış mukavva iyice kuruduktan sonra tahta gibi sert ve dayanıklı olduğundan deforme olma ihtimali yoktur (Güleç, 2007: 5).

İpek İplik ve İbrişim: Kitabın yapraklarını birbirine tutturmak için ipek iplik kullanılır. Kâğıdın âharlı rengine uydurmak için daha çok sarı renk tercih edilir. Kitabı daha çok

sağlamlaştırmak için sırtın üst ve alt bölümlerine örülen şirazelerinde ise renkli ibrişimler kullanılmıştır (Edis, 2006: 28).

Altın: Altın, Anadolu Selçuklu eserleri başta olmak üzere Orta çağ İslam ciltlerinde kullanılan önemli bir süsleme malzemesidir. Anadolu Selçuklu ciltlerinde altın daha çok kakma tekniğinde kullanılmıştır. Son dönem Selçuklu ciltlerinde kakma noktalarla birlikte cetvel ve tahrirlerde de altın suyu (sürme altın) kullanılmıştır (Kara, 2015: 36). Daha sonraki devirlerde ise bütün zemine fırça ile altın sürüldüğü veya varak altın yapıştırılıp (Birol, 1989: 541) üzerine motif basıldığı da görülmektedir (Arıtan, 1993: 554).

Jelatin: Hayvan kemikleri ve derilerinden elde edilen bir tür ince ve kuvvetli tutkaldır. Murakkaa’ yapımında ve özellikle cilt üzerindeki tezyinatın zemine yapışmasını ve zamanla dökülmemesini sağlamak üzere kullanılır (Küçük, 2008: 27).

1.8. Cilt Sanatında Uygulanan Yapım Teknikleri

Cilt yapımında baskı, kakma ve boyama teknikleri kullanıldığı bilinmektedir.

Baskı Tekniği: Bu teknikte kalıplarla veya küçük metal aletlerle yapılan iki çeşit uygulama vardır (Nas, 2005: 278). Birincisinde motifler kalıba oyularak (dişi) işlenir ve baskı sonunda kabartma (erkek) olarak çıkmaları sağlanır (Arıtan, 1993: 555). Küçük motifler ise daha çok çekiçte vurularak çıkarılır. Baskı tekniğinde, desenler altın yaldızlanırsa “sıcak baskı”, desenler sade kalırsa yaldızlanmazsa “soğuk baskı” adını almaktadır (Arıtan, 1992: 56).

Kakma Tekniği: Varak altın veya biraz daha kalın düz levha halindeki altın. Kuvvetli zamk sürülmüş deri üzerine konularak içi çukur, kenarları keskin yuvarlak bir metal aletle vurulmak suretiyle deriye çakılır. Bu teknikle süslenmiş örneklerde altın kaldırıldığı zaman deride izinin kaldığı görülür (Arıtan, 1993: 555). Bu teknikte kullanılan aletin çok hızlı vurulması, iyi yapıştırılamaması ve yılların tahribi gibi sebeplerle altın yer yer dökülmektedir (Nas, 2005: 279).

Boyama Tekniği: Boya kıvamına getirilen varak altın, fırça ile cetvel çekilir ya da sürülür. Kuruduktan sonra ise mühre ile parlatılır (Arıtan, 1992: 57).

Cilt kapağının hazırlanması çeşitli safhalardan geçer. Bir şemse cildin yapılmasında şu işlemleri sıralayabiliriz:

✓ İlk olarak ciltlenecek kâğıt forma halinde katlanır ve dikilir. Dikişi ibrişimle yapılır. Bu dikiş çok sağlam değildir. Sırtı tutkallanır ve şiraze yapımına geçilir. Sağlamlaştırmak için kitabın yanlarının dip kısmına, gizli kolon atılır ki buna da şiraze örülür. Şirazesini tamamlanan kitabın cilt yapımına gelmiştir (Seçen, 2010: 26).

✓ Murakka hazırlanır. Klâsik ciltte elde hazırlanan ve “murakka” denilen mukavvalar günümüzde hazır temin edilmektedir. Ancak klâsik cilt çalışan mücellitler, 60-80 gr. kağıtları üst üste yapıştırarak piyasadakilere göre oldukça sağlam olan murakkaları yine kendileri hazırlamaktadırlar. Bu şekilde hazırlanan ciltler daha uzun ömürlü ve dayanıklı olmaktadır (Nas, 2005: 279).

✓ Kitabın kâğıda ölçüsü alınır. Bu ölçü mukavvaya geçirilir. Ölçünün içine, klişe kalıpların (Üzerinde desenler olan, çeşitli malzemelerden hazırlanmış alet. Genellikle, şemse, köşebent, salbek, mikleb şemsesinden oluşmaktadır.) formu, mukavvaya çizilerek aktarılır. Kalıpların formu çizilmiş mukavva, çizilen kalıp formuna göre oyulur. İkinci mukavvaya yapıştırılır. Oyulan kısımlar, çukurluk oluşturur (Seçen, 2010: 27).

✓ Deri tıraş edilir. Cilt için en sağlam ve en iyi malzeme olan derinin hazırlanma aşaması da çok önemlidir. Klasik cilt yapımında eskiden mücellitler, hayvan derilerini kendileri tabaklarlar ve boyarlardı. Geçmişte bitkisel sepi hammaddeleri ve kök boyalarla yapılan bu işlem günümüzde makine ortamında ve kimyasal hammaddeler ile yapılmaktadır. Ancak günümüz mücellitleri klâsik cilt yöntemlerini takip ederek kullanacakları deriyi kendileri seçmekte ve imkân oldukça kök boyalarla boyatmaya çalışmaktadırlar. Boyası yapılan ya da doğal renginde bırakılan deri özellikle Osmanlı

cildi yapılacak ise ıslatılarak bir ya da iki gün suda bekletilir. Deri yumuşayınca yapılacak cilt türüne göre tıraşlama aşamasına tabii tutulur. Günümüzde makinelerin tıraşlama işlemini derinin sertleşmesi ve makinenin deriyi tahrip etmesi gibi sebeplerle fazla uygun bulmayan mücellitler deriyi elde “bıçkı” ile tıraşlayarak inceltmektedirler. Çok hassas bir işlem olan tıraşlamada, derinin kesilmemesine dikkat edilir. Ardından deri tekrar suya ıslatılır ve “aynalama” denilen deri üzerindeki buruşukluğun alınması için deri cama gerilir. Yumuşayan deri “ıstaka” denilen bir kemik parçası ile yüzeyi sürtülerek pürüzsüzleştirilir. Cilt yapımı için deri hazırlandıktan sonra bir sene içinde kullanılması gerekmektedir. Aksi takdirde deri sertleşecek, tıraşlama ve baskı aşamasında zorluklar ortaya çıkacaktır (Nas, 2005: 279-280).

✓ İnceltilmiş deri oyulan kapaklara kaplanır (Seçen, 2010: 27). Bu işlemde cam üzerinde kuruyan deri tekrar ıslatılarak cildin yapılacağı kapağa ya da mukavva üzerine nişasta kolası ile yapıştırılır (Nas, 2005: 280).

✓ Oyulan kısımlara kalıplar yerleştirilerek ıstampa denilen makinada basılır (Seçen, 2010: 27). Cilt kapağı tasarımına göre kalıpları yerleştirilir ve kalıplar sıra ile önce iz çıkartılacak şekilde hafif basılır (Nas, 2005: 280). Sonra ne kadar derinlik isteniyorsa pres sıkılarak kalıpların üzerindeki desenler kapaklara çıkmış olur (Seçen, 2010: 27).

✓ Deri üzerine desen çıktıktan sonra isteğe göre altın yaldız ile desenin zemini ya da desenin kendisi boyanarak süslemeye geçilir. Altınla boyama yapılmadan önce, boyanacak kısımlara suda eritilmiş jelatin sürülür. Bunun sebebi, derinin sürülen altını bünyesine fazla geçirmesini (emmemesini) engellemektir. Kullanılan altının kalitesine de fazla güvenilmediği için, boyama işlemi biten cilde samur fırça ile çok ince bir kat vernikte sürülebilmektedir (Nas, 2005: 280).

✓ Tezyinatı tamamlanmış kapaklar, kitaba takılmaya hazırdır. İlk önce sol kapak, sonra sağ kapak kitaba takılır (Seçen, 2010: 27).

BÖLÜM 2

2. MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ (17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARI KATALOĞU

Katalog No: 1

Eser Adı: İcazet-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 43

Türü: İslâm Dini-Eğitim ve Öğretim

Müellif: Hüseyin Lebîb b. Ahmed Tosyavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1285 (1868)

Ölçüleri: 203x128-128x65 mm.

Varak Sayısı: 9

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

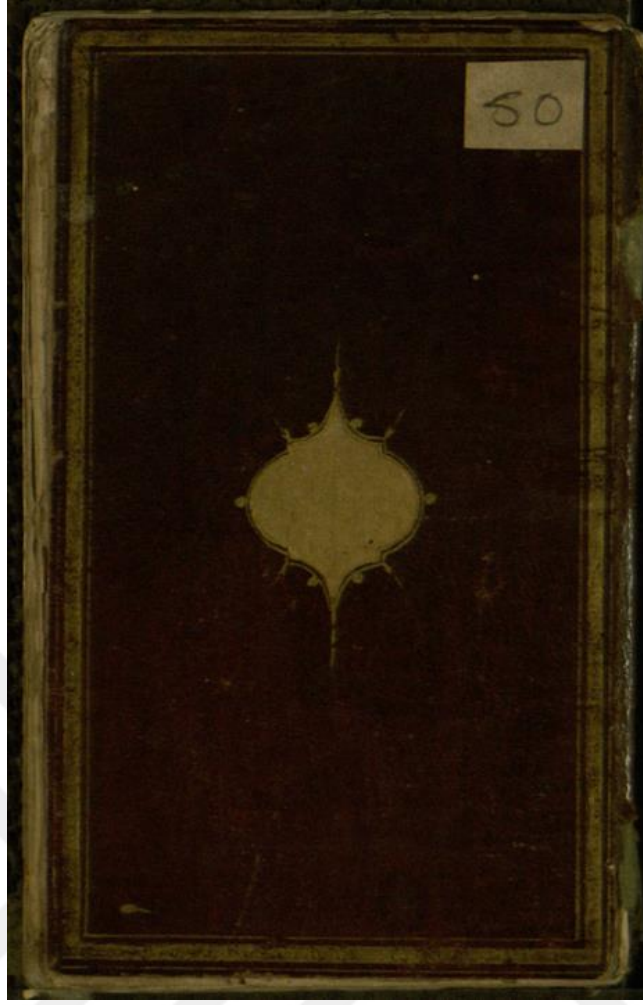
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Yazma cildin ön ve arka kapakları aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitap kapağında $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan barok-rokoko tarzı bitkisel bir süsleme vardır. Cildin kenarlarında zencirek görülmektedir. Zencirek yüzeyi, küçük baklava dilimlerinin yan yana gelmesiyle oluşmuştur. Zencirek etrafında, içte ve dışta iki sıra altın cetvel çekilmiştir.

Miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenen cildin şemsesi sekiz yapraklı penç motifi, motifin etrafında çelenk oluşturacak biçimde çevreleyen basit yapraklar görülür. Dikey ekseninde, basit yaprakları taşıyan dalın üzerine hançeri yapraklarla bezenmiş kompozisyon yer alır. Kompozisyonun tamamı altın ile renklendirilmiştir.

Eserin sırtı ve iç kapaklarında süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “İcazet-nâme” 1285 (1868) tarihinde Hüseyin Lebîb b. Ahmed Tosyavî tarafından yazılmıştır. Cildin üzerindeki motifler incelendiğinde 19. yüzyılda yapıldığı anlaşılmaktadır. Benzerini Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonunda bulunan 19. yüzyılda yazılmış olan 190-0291 ile 190-0301 envanter numaralı eserlerle (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>) kapakların süsleme özelliklerine bakıldığında döneminden özgün olmalıdır. İncelediğimiz koleksiyonda 06 Mil Yz A 66 (Katalog No: 3) envanter numaralı eserin kapakları ile de teknik bakımından aynı, desen bakımından küçük farklar vardır. 06 Mil Yz A 66 envanter numaralı eserde şemse ile zencirek arasında süsleme kompozisyonu görülmezken incelediğimiz eserin şemse ve zencirek arası yüzey bezemesi mevcuttur.

Katalog No: 2

Eser Adı: et-Tibyân li-Küllî Şey'in Mimmâ Yeta'allukubihi'l-Beyân

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 50

Türü: İslâm Dini-Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 198x120-138x68 mm.

Varak Sayısı: 32

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

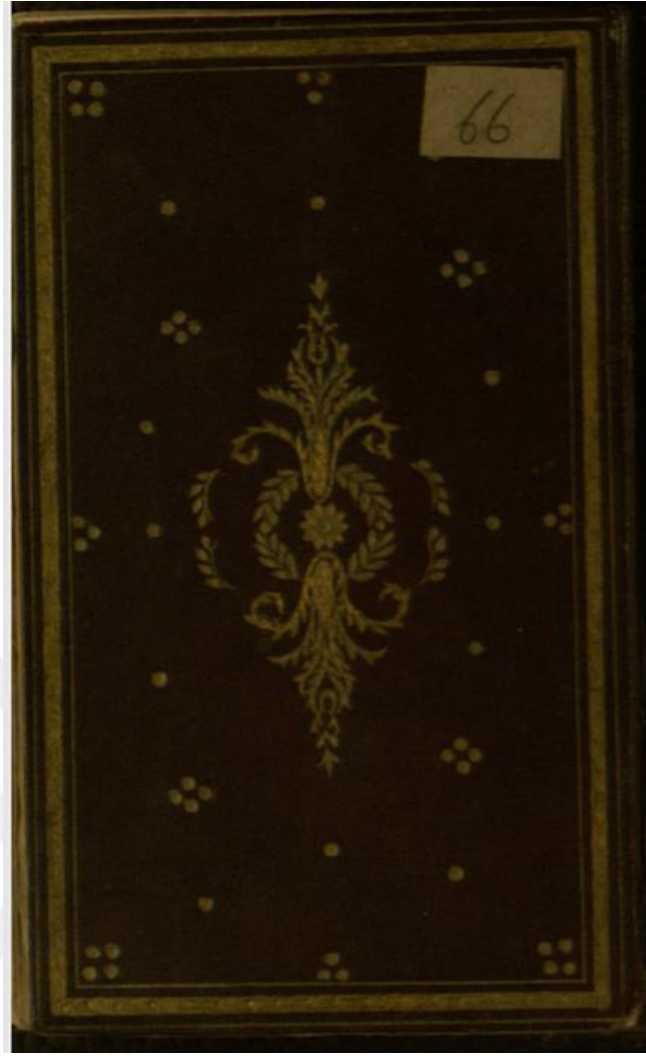
Bezeme: Miklepsz ve köşebentsiz olarak düzenlenen cildin ön ve arka kapakları aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kapak kenarlarında tekli zencirek, zencirek etrafında içte ve dışta bir sıra altın cetvel vardır.

Kapak merkezinde dairesel bir şemse görülür. Şemsenin içerisinde herhangi süsleme kompozisyonu görülmez, sadece altın ile boyanmıştır. Şemse etrafı tahrirlenmiş, tığlar ve noktalar uygulanmıştır.

Yazma cilt olarak tasarlanan kitabın sırt kısmında süsleme görülmez.

İç kapaklar sarı renkli kâğıt ile kaplanmış zerefşan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “et-Tibyân li-Küllî Şey’in Mimmâ Yeta’allukubihi’l-Beyân” adlı eserin müstensihî “Abdûlbâkî”dir. Yazıldığı tarih bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 893 envanter numaralı 18. yüzyıla tarihlendirilen “Vefeyâtü’l-A’yân Tercümesi” adlı eserin (Özbek, 2005: 233) cildinin iç kapak şemse süslemesi ile, Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 1728 tarihinde istinsah edilen 120-0325 envanter numaralı “Murakka”nın dış kapak süslemesiyle benzerlik görülür (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>). Bu örneklerle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 3

Eser Adı: eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 66

Türü: İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi

Müellif: Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1266 (1848)

Ölçüleri: 205x123-147x70 mm.

Varak Sayısı: 220

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

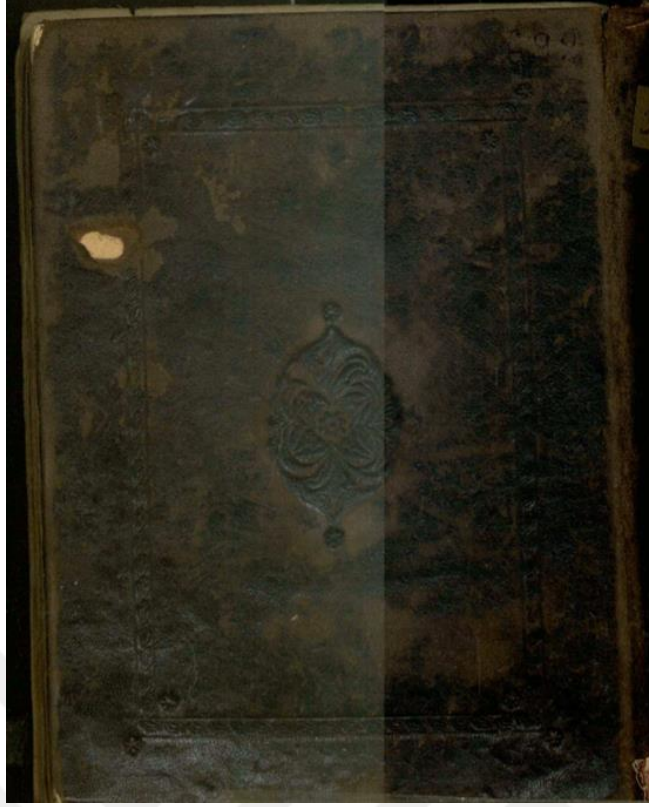
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapak kompozisyonları aynıdır. Kapak kenarlarında sarmal zencirek, zencirek etrafında iç/dışta bir sıra altın cetvel görülmektedir. Kapak merkezinde barok-rokoko tarzı bitkisel süsleme olarak yapılmıştır. Yazma cilt, miklepsiz ve köşebentsizdir. Cildin köşeleri, kapak kenar ortaları ve merkezdeki süslemenin etrafı gülçe motifi ile süslenmiştir.

Cildin ortasında on yapraklı penç motifi, motifin etrafını çelenk şeklinde çevreleyen basit yapraklar süslemiştir. Dikey ekseninde basit yaprakları taşıyan dalın üzerinden, iç içe çıkmış hançeri yapraklar görülür. Kompozisyon altın rengindedir.

Eserin sırtı ve iç kapaklarında süsleme görülmez.

Tarihlendirme: eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ 1266 (1848) tarihinde Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149) tarafından yazılmıştır. Müstensihi Osman b. Osman b. Mustafa Erzurumî'dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. Yüzyıldan orijinal olmalıdır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonunda bulunan 19. yüzyılda yazılmış olan 190-0291 ile 190-0301 envanter numaralı eserlerle teknik ve desen bakımından aynıdır (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>). İncelediğimiz koleksiyonda 06 Mil Yz A 43 (Katalog No: 1) envanter numaralı eserin kapakları ile de teknik bakımından aynı, desen bakımından küçük farklar vardır. 06 Mil Yz A 43 envanter numaralı eserde şemse ile zencirek arasında süsleme kompozisyonu görülmezken incelediğimiz eserin şemse ve zencirek arası yüzey bezemesi mevcuttur.

Katalog No: 4

Eser Adı: Divan-ı Şemsi'l-Hakâyık

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 92

Türü: Fars Dili ve Edebiyatı

Müellif: Mevlânâ Celâl ed-dîn Rûmî Muhammed b. Bahâ ed-dîn Veled (604-672/1207-1273)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 206x150-148x96 mm.

Varak Sayısı: 209

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemse cildin ön ve arka kapağı aynı tarzda yapılmıştır. Cilt, miklepsiz ve köşebentsiz olarak düzenlenmiştir. Kapak kenarlarından 3-4 cm içerde hançeri yaprak ve penç motiflerinin oluşturduğu zencirek ile bezenmiştir. Zencireğin dış ve iç köşelerinde penç motifi görülmektedir.

Kapak merkezinde oval ve dilimli formda şemse bulunmaktadır. Şemsenin ortasında sekiz yapraklı penç motifi ve pençten çıkan yaprak motiflerinin oluşturduğu bezeme yer alır. Salbek penç motifinden oluşmaktadır.

Cildin sırt bölümü desensizdir.

İç kapaklar siyah deridir ve süslemesiz olarak bırakılmıştır.

Tarihlendirme: “Divan-ı Şemsi’l-Hakâyık” isimli eserin müellifi “Mevlânâ Celâl ed-dîn Rûmî Muhammed b. Bahâ ed-dîn Veled (604-672/1207-1273)”dır ve müstensihî “Derviş Abbas”tır. İstinsah tarihi belli değildir. 18. yüzyılda geleneksel elemanlara özgün biçimler de katıldı. Miklepsiz ciltler, iri çiçekler ve iri yapraklar 18. yüzyılda uygulanan motiflerdendir (Tanındı, 2012: 24-25). Bu özelliklerinden dolayı cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 5

Eser Adı: Tezkiretü's-Şu'arâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 93/1

Türü: Türk Dili ve Edebiyatı

Müellif: Latîf Abd el-Latîf (öl. 990/1582)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 208x135-153x77 mm.

Varak Sayısı: 1b-124a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

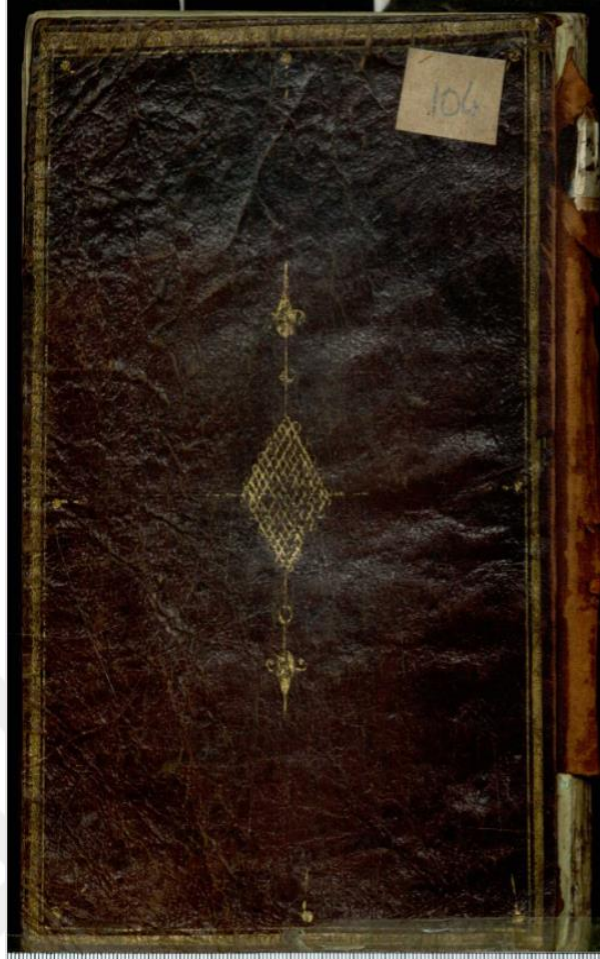
Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kapak kenarları ve miklepte soğuk cetvel arasında tekli zencirek bulunmaktadır. Köşebentsiz düzenlenen cildin köşesi, kapak kenar ortaları ve şemse etrafında gülçe motifleri görülmektedir.

Kapak merkezinde oval ve dilimli formda şemse bulunmaktadır. Şemsenin ortasında altı kollu bir yıldız, yıldızın ortasında irice bir penç, yıldızın kollarında ve kollar arasında küçük penç motifleri yer alır. Yıldız motifinin etrafı daire oluşturacak şekilde zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek ile şemse sınırı arasında kalan yer kıvrım dal üzerinde penç ve hançeri yaprak motifleri ile bezenmiştir. Şemse ile salbek arasında bir adet gülçe motifi vardır. Salbek palmet şeklindedir. Palmetin içerisi penç ve yapraklardan oluşmuştur.

Oval biçimde düzenlenen miklep şemsesinde kıvrım dal üzerinde penç ve yaprak motifleri dikkati çeker.

Cildin sırtı vişne rengi deri ile tadilat yapıldığından dolayı görülememiş; sertab ve iç kapaklar süslemesiz olarak bırakılmıştır.

Tarihlendirme: “Tezkiretü’ş-Şu’arâ” isimli kitap “Latîf Abd el-Latîf (öl. 990/1582)” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. 17. yüzyılda geleneğin devamıyla birlikte desenlerde, şemse biçimlerinde değişiklikler olmuştur. Çoğu örnekte köşebent ve zencireklerin ortadan kalktığı, salbeklerin şemseye bitleştirilmediği biçimler görülür (Özbek, 2005: 29-30). Cilt yukarıda bahsedilen özellikleri dikkate alındığında 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 6

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 104

Türü: Fars Dili ve Edebiyatı

Müellif: Sâ'ib Tebrizî Muhammed Alî (öl. 1088/1678)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 215x140-145x85 mm.

Varak Sayısı: 88

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

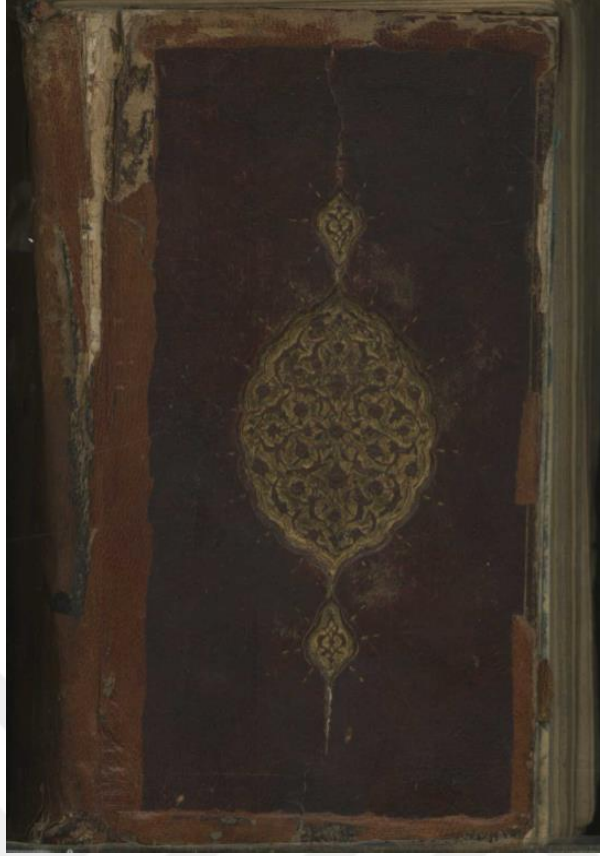
Bezeme: n ve arka kapak aynı tarzda yapılmıştır. Kapak kenarları zencireklidir. Zencirek etrafına altınla çekilmiş olan iki sıra cetvel uygulanmıştır. Miklepsiz olarak düzenlenen eserde, köşebent düzenlemesi de yoktur. Köşelerde, kapağın kısa ve uzun kenarlarının ortasında gülçe motifi görülür.

Cilt kapağının merkezinde yazma şemse yer almaktadır. Bezemenin tamamında altın kullanılmıştır. Yatay ve dikey ekseninde uzanan iki çizgi kapak merkezinde keşişmektedir. Çizgilerin keşiştiğİ merkeze, köşeleri çizgilere denk gelecek şekilde baklava bir şekil yerleştirilmiştir. Bu şeklin yüzeyi hasır biçimde birbirine paralel çizgilerle bezenmiştir. şemse ile salbek arasında düz bir çizgi görülür. izgi üzerinde düğüm motifi vardır. Salbek palmet şeklindedir.

Sırt ve i kapaklar süslemesiz olarak bırakılmıştır.

Tarihlendirme: Divan, Sâ'ib Tebrizî Muhammed Alî (l. 1088/1678) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi 1085 envanter numaralı 1674 yılında istinsah edilen "Minhâc'l-Âbidin Tercümesi" (zbek, 2005: 138) ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde 143 envanter numaralı 1679 yılında yazılmış "Vakfiye" (Elitok, 2014: 125) isimli eserlerin süsleme kompozisyonu, kullanılan teknikler bakımından benzerlik vardır. Bu eserlerle olan benzerlikler dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 7

Eser Adı: Câmi'u'r-Rumûz

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 120

Türü: İslâm Dini-Fıkıh

Müellif: Şems ed-dîn Muhammed Kuhistânî el-Horâsânî (öl. 962/1554)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 217x123-145x60 mm.

Varak Sayısı: 500

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Alttan ayırma şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir.

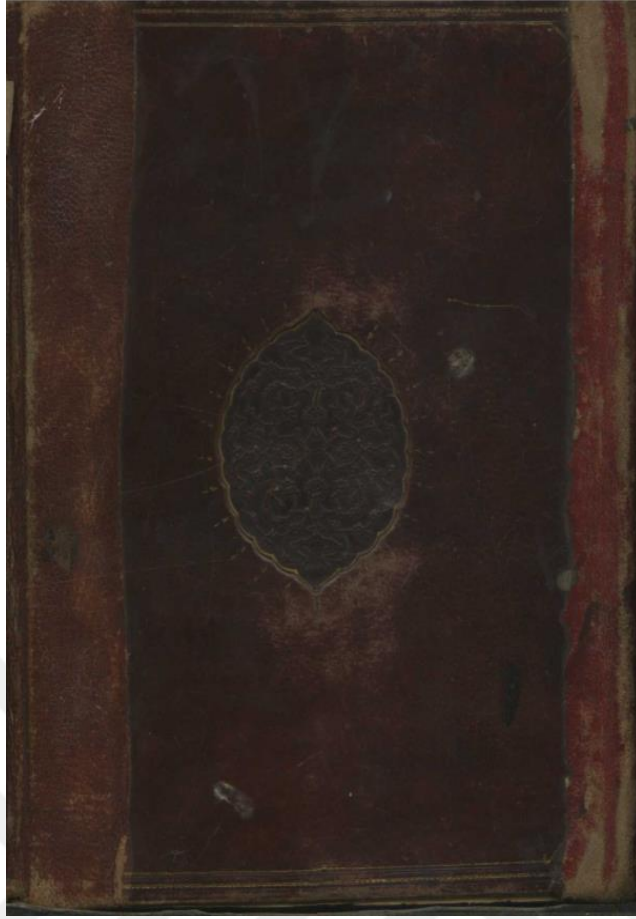
Köşebent bezemesi olmayan kitabın kenarları iki sıra altın cetvel ile çerçevelenmiştir.

Şemse gömme tarzında, cilt kapağının merkezinde salbekli, oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi, merkezde pençden çıkan helezonlar üzerinde pençler, hatayiler, goncalar, yaprak motiflerinin, genel kompozisyonda bir kartuş oluşturan ayırma rumilerle çerçevelendiği görülür. Şemsenin etrafı tahrirlenmiş ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek palmet şeklinde olup zemini altın ile boyanmıştır. Salbek yüzeyinde rumi vardır. Salbek etrafı da tahrirli ve tıglıdır.

Miklep düzenlemesi olmayan eserde sırt ve kenarlara kahverengi deri ile onarım yapılmıştır.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Câmi’u’r-Rumûz” isimli eser “Şems ed-dîn Muhammed Kuhistânî el-Horâsânî (öl. 962/1554)” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 947 envanter numaralı 1609 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tecziyetü’l-Emsâr ve Tezciyetü’l-Asâr” adlı eserin (Özbek, 2005: 115) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 8

Eser Adı: Tefsîru Suveri'l-Kur'ân

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 125

Türü: İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 215x157-170x100 mm.

Varak Sayısı: 201

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

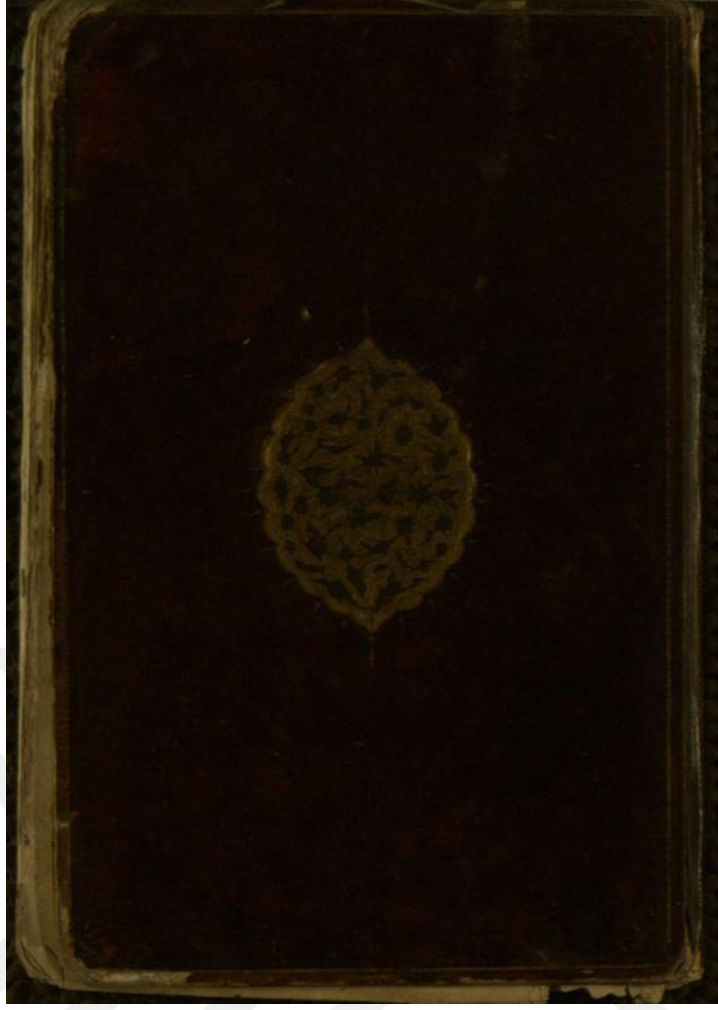
Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapak aynı şekilde süslenmiştir. Köşebent ve miklep bezemesi yoktur. Kitabın kenarları iki sıra altın cetvel arasında yer alan tekli zencirek ile çerçevelemiştir.

Ciltte şemse, dilimli, oval biçimde yapılmıştır ve salbeksizdir. Şemse yüzeyi ¼ birim simetrikler. Bezeme kompozisyonunda uçları yatay ve dikey eksenle düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleri hakimdir. Zeminde ise yüzeyi kaplayan helezonların taşıdığı pençlerle süsleme kompozisyonunu tamamlamaktadır. Şemse etrafı altın ile tahrirlenmiş ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt bölümü onarım gördüğünden dolayı görülememiştir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Tefsîru Suveri’l-Kur’ân” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1295 envanter numaralı 1653 tarihinde istinsah edilmiş “Şerhu Divâni’l-Mütenebbi” adlı eserin (Özbek, 2005: 127) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından birebir örtüşmektedir. Eserle olan benzerliğı dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 9

Eser Adı: Mecma'u'l-Bahreyn

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 136

Türü: Fars Dili ve Edebiyatı

Müellif: Mustafâ b. Ahmed Gelîbölulu

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x135-140x68 mm.

Varak Sayısı: 69

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

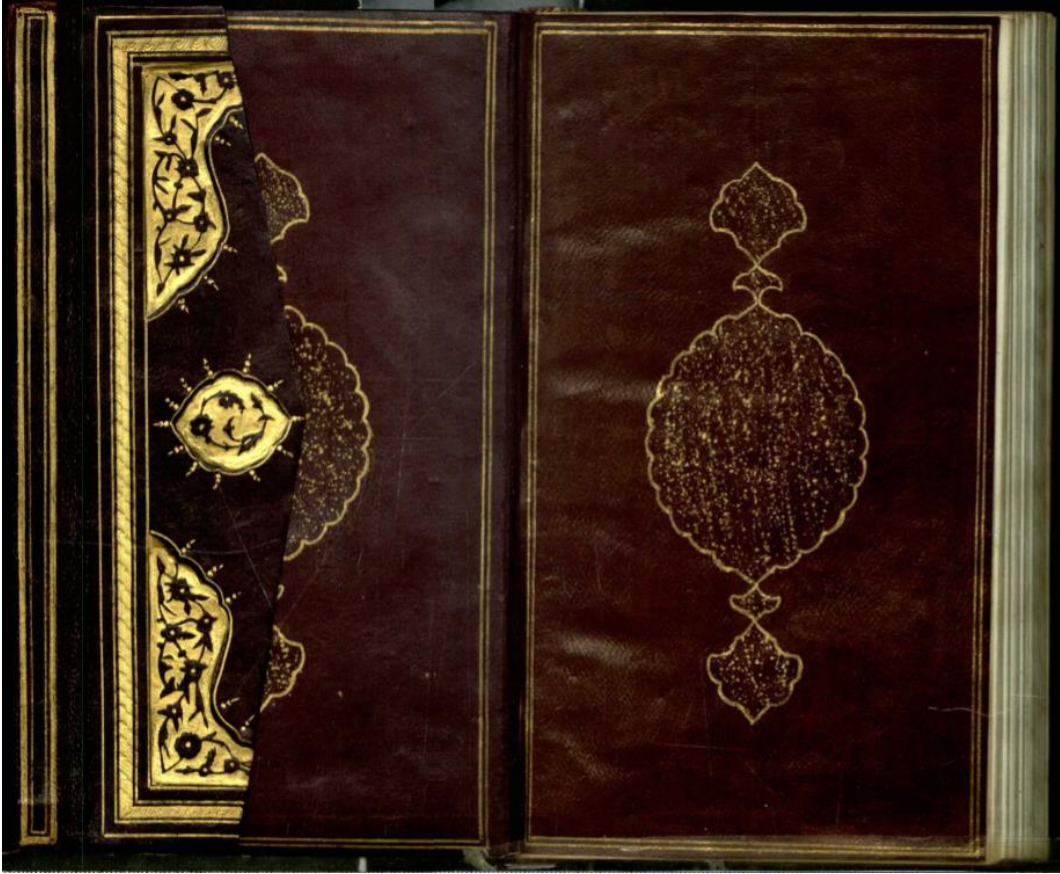
Bezeme: Ciltte n ve arka kapak aynı Şekilde süslenmiştir. Alttan ayırma Şemse tarzında tezyin edilen eser köşebentsiz ve miklepsziz olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları iki sıra altın cetvel ile çerçevelemiştir.

Salbeksiz olan Şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Dikey ekseninde düzenlenen Şemse yüzeyi saz slubundadır. Bezeme alt köşede bir yaprak demetinden çıkan hançeri yaprak, hatayi, penç ve gocalarla bezelidir. Şemsenin etrafı tığlarla vurgulanmıştır.

Cildin sırt bölümü ve i  kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Mecma’u’l-Bahreyn” adlı eser “Mustaf  b. Ahmed Gel b lulu” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 130 envanter numaralı 1737 tarihinde istinsah edilmiş olan “Müsnedü’l- m mi’l- zam” adlı eserin ( zbek, 2005: 177) cildindeki Şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından da benzerlik mevcuttur. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 10

Eser Adı: Kûsurât-i Hisâb

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 145/2

Türü: Matematik

Müellif: İsmâ'îl b. Mustafâ Gelenbevî (1143-1205/1730-1791)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 190x110-140x55 mm

Varak Sayısı: 21b-173

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Eserin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, miklebi tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek etrafına içte ve dışta iki sıra altın cetvel çekilmiştir. Köşebentler iç ve dış bükey kavislidir. Köşebent yüzeyi helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar ile bezenmiştir.

Salbekli olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Serbets olarak düzenlenen şemse yüzeyi köşebentte olduğu gibi helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar ile süslenmiştir. Şemsenin etrafı tahrirli ve tığlarla vurgulanmıştır. Salbekler şemseye oranla büyük olup, daire biçimindedir. Salbek yüzeyinde bulut motifi vardır. Salbek etrafında tahrir ve tığ uygulanmıştır.

Miklep yüzeyinde kapağın ½'si uygulanmıştır.

Cildin sertab bölümü bir sıra altın cetvel arasında zencirek motifi ile çevrelenmiştir.

Sırt kısmı desensizdir.

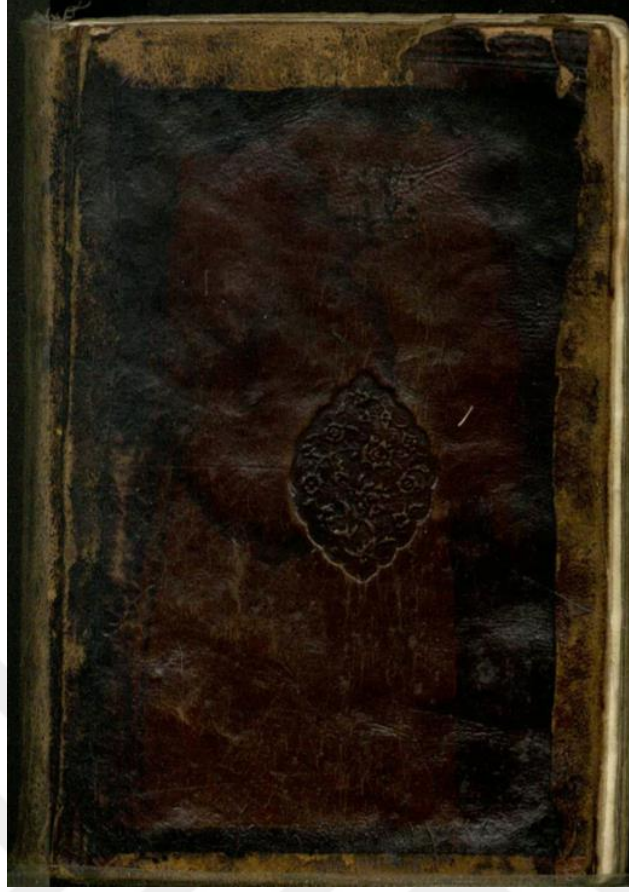
İç kapaklar kahverengi deridir. Oval formda dilimli, salbekli bir şemse görülür.

Salbekler şemseye oranla büyük olup, şemse ve salbek yüzeyi zerefşan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “Küsurât-i Hisâb” adlı eser “İsmâ'îl b. Mustafâ Gelenbevî (1143-1205/1730-1791)” tarafından yazılmıştır ve istinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi'ndeki 25 envanter numaralı 1752 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tefsiru

İbni Abbas” adlı eserin (Özbek, 2005: 192) iç/dış kapak süslemesi ve kullanılan teknik ile bire bir örtüşmektedir. Bu nedenle cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 11

Eser Adı: Mevlid-i Hadice Sultân

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 154/2

Türü: Biyografi

Müellif: Muhammed Münib el-Ayntabî (öl. 1238/1826)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1201 (1786)

Ölçüleri: 160x105-102x55 mm.

Varak Sayısı: 11b-20b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ön ve arka kapak soğuk şemse cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir.

Miklep, köşebent ve salbek uygulanmayan ciltte şemse, kapak merkezinde bulunmaz. Kitabın sağına doğru yerleştirilen şemse, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyi tek noktadan çıkan helezonların taşıdığı hatayi motifleri, penç, gonca ve hançeri yapraklar ile süslenmiştir.

Cildin sırt ve iç kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Mevlid-i Hadîce Sultân” isimli kitap “Muhammed Münîb el-Ayntabî (öl. 1238/1826)” tarafından yazılmıştır. 1201 (1786) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi “Mehmed Feyzî Karahisarî”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1089 envanter numaralı 1782 tarihinde istinsah edilmiş olan “Cevâhir-i Fevâhir-i Mesnevî” adlı eserin (Özbek, 2005: 218) cildindeki şemse deseni ile de benzerlik bulunur.

Katalog No: 12

Eser Adı: Mecnû'a-i Ed'îye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 161

Türü: İslâm Dini-Ed'îye ve Havas

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 145x92-115x67 mm.

Varak Sayısı: 38

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Pembe, Sarı, Yeşil

Bezeme: Cildin ön ve arka kapaklarda aynı desen uygulanmıştır. Lâke cilt olarak süslenen dış kapakların ortasında natüralist bir süslemenin yer aldığı dikdörtgen bir yüzey oluşturulmuştur. Kapak kenarlarında yapraklarla oluşturulmuş bordür görülür. Bordür etrafına iki sıra altın cetvel çekilmiştir.

Cildin her iki kapağının zemini sarı renge boyanmıştır. Dallar üzerinde gül, zeren, küpe, nergis, hercai çiçekleri, bu çiçeklerin goncaları ve yapraklarla bezenmiştir. Çiçekler ve goncaları pembe- sarı renk ve tonları ile, yapraklar yeşil renk ve tonlarıyla boyanmıştır. Miklepsz düzenlenen cildin sırtı süslemesizdir.

İç kapaklar kahverengi deridir. Kapak kenarlarında altın cetvel arasında yapraklarla oluşturulmuş zencirek vardır. Halkar üslubunda dal üzerinde karışık çiçek düzenlemesi yer alır. Küpe tanımlanabilen çiçektir.

Tarihlendirme: “Mecmû’a-i Ed’iye” isimli eserin istinsah tarihi ve yazarı bilinmemektedir. Lake ciltler barok-rokoko tarzı çiçek bezemeleriyle birlikte klasik desenli ciltler daha çok 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülür. Dolayısıyla cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 13

Eser Adı: Terceme-i Kasîdetu'l-Burde

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 170

Türü: Arap Dili ve Edebiyatı

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 180x120-137x87 mm.

Varak Sayısı: 31

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

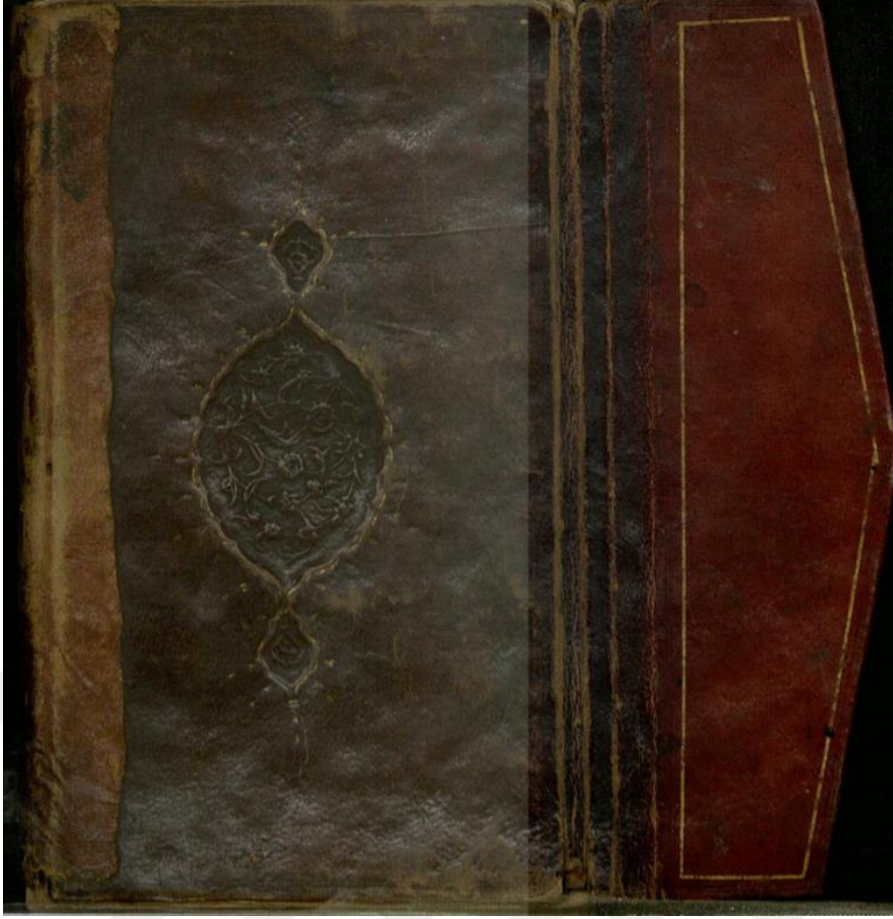
Bezeme: n ve arka kapak aynı tarzda yapılmıştır. Kapak kenarları ve miklepte altınla çekilmiş olan cetvelin içinde yine altınla yapılmış tekli zencirek motifi uygulanmıştır.

Köşebent düzenlemesi olmayan eserin yüzeyinde iki sıra altınla çekilmiş cetvel dikdörtgen şeklindedir. Dikdörtgen formun merkezinde küçük bir dal üzerinde papatya ve yapraklar görülür. Aynı desen miklepte de tekrar etmiştir.

Sertab ve sırt bölümü desensizdir.

İ kapaklar kahverengi deri ile kaplanmış, süslemesiz olarak bırakılmıştır.

Tarihlendirme: “Terceme-i Kasdetu’l-Burde” isimli eserin yazarı ve yazıldığı tarih bilinmemektedir. Kapakların süsleme özelliklerine bakıldığında 19. yüzyıl özellikleri taşığı dikkati çeker. Konya Mevlna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 19. yüzyıla tarihlendirilmiş 47 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” (Kara, 2015: 408) süslemesinde küçük farklarla benzerlik göstermektedir. Bu fark “Kur’an-ı Kerim”de desenin yapraklarında hançeri yapraklar kullanılmasıdır. Kullanılan teknik bakımından da aynıdır. Bu sebeple cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 14

Eser Adı: Sukûk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 200

Türü: İslâm Dini-Feraiz

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 197x127-157x67 mm.

Varak Sayısı: 65

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapak soğuk Şemse cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarlarında ve miklepte bir sıra altın cetvel vardır. Köşebent bezemesi bulunmaz.

Şemse, kapak merkezinde salbekli, dilimli ve oval formdadır. Yatay eksenle düzenlenen Şemse yüzeyi, sazyolu üslubunda oluşturulmuştur. Tek bir noktadan çıkan helezonlar üzerinde hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Salbek palmet Şeklindedir ve yüzeyinde hatayi motifi görülür. Şemse ve salbeğin etrafı altın ile tahrirlenmiş, tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırtı tadilat edilmiştir; sertab ve i kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Sukk” isimli eserin yazarı ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 220 envanter numaralı 1615 tarihinde istinsah edilmiş olan “Fethu’l-Bâki bi Şerhi Elfiyyeti’l-Irakî” (zbek, 2005: 118) ve Yusuf Ağa Kütüphanesi 42 Yu 7489 envanter numaralı 1662 tarihinde istinsah edilen “Câmi er-Rumuz” isimli (Yalçinkaya, 2019: 61) eserler cildindeki Şemse süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik ile benzerlik vardır. Bu eserlerle olan benzerlikler dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 15

Eser Adı: Şerhü Fıkhi'l-Ekber

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 263/1

Türü: İslâm Dini-Akaid ve Kelam

Müellif: Ebû'l-Müntehâ Ahmed b. Mehmed Magnîsâvî (öl. 1000/1592 civarı)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1154 (1740)

Ölçüleri: 212x147-140x60 mm.

Varak Sayısı: 1a-33b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

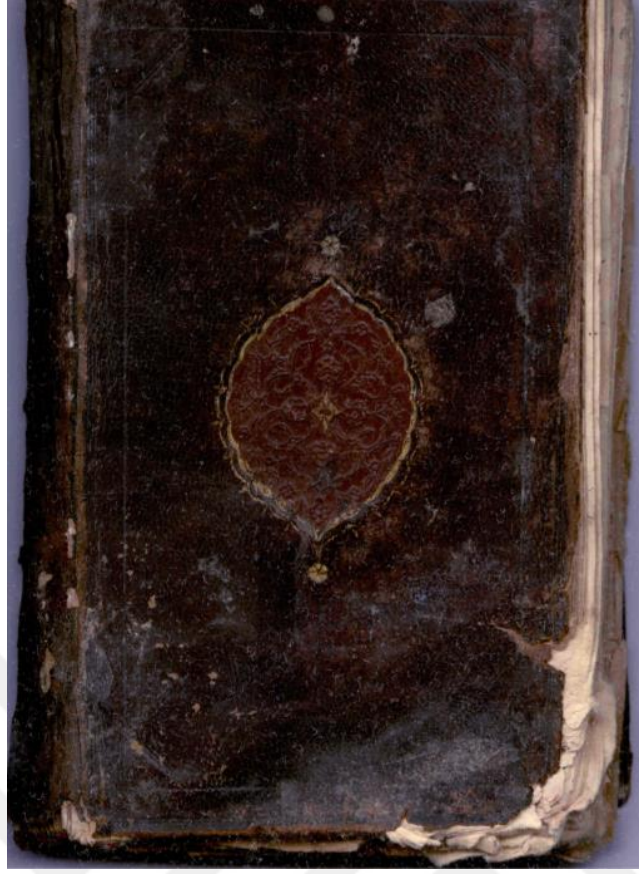
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Miklepsz olan eserin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları soğuk cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebentler iç ve dış bükey kavislidir. Köşebent yüzeyi helezon üzerinde penç, hançeri ve basit yapraklar ile bezenmiştir.

Salbekli olan şemse, dilimli ve oval biçimdedir. Ucu sivri aletle yapılan şemse yüzeyi, merkezden uçlara doğru hançeri yaprakların kapalı formlar meydana getirmesi ve basit yaprakların oluşturduğu bitkisel süslemeye sahiptir. Salbek şemseden uzakta palmet şeklindedir. Salbek yüzeyinde penç ve yapraklar yer alır.

Cildin sırt ve iç kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Şerhü Fıkhi’l-Ekber”in müellifi “Ebû’l-Müntehâ Ahmed b. Mehmed Magnîsâvî (öl. 1000/1592 civarı)”dır. İstinsah tarihi ise 1154 (1740)’dür. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşid Efendi Kütüphanesi’ndeki 556 envanter numaralı ve 1747 tarihli “Künûzü’l-Berâa bi Letâif-i Rumûzi’l-İbâre fi Şerhi’l-Makâmâtî’l-Haririyye” isimli eserin (Özbek, 2005: 184) miklep süslemesinde kullanılan teknik ile aynıdır.

Katalog No: 16

Eser Adı: el-Vâfiye fî Şerhi'l-Kâfiye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 284

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Rükneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x130 - 120x85 mm.

Varak Sayısı: 238

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Mülevven şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları aletle yapılmış cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde, köşelerde diyagonal çizgi vardır.

Şemse gömme tarzında, cilt kapağının merkezinde oval formda ve dilimlidir. Şemse kızılkahverengi deri kullanılmıştır. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi, yatay ekseninde hatayi, dikey ekseninde penç motifinin kıvrım dalı üzerine yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Helezonlar üzerinde pençler, goncalar, saz yaprakları motiflerinin yanında ayırma rumiler de görülür. Şemsenin iç kenar sınırı ve etrafı altın ile tahrirlenmiş ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yerine altın ile küçük penç motifi uygulanmıştır.

Miklep düzenlemesi olmayan eserde sırt bölümü süslemesizdir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “el-Vâfiye fî Şerhi’l-Kâfiye” isimli eser “Rükneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 947 envanter numaralı 1609 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tecziyetü’l-Emsâr ve Tecziyetü’l-Asâr” adlı eserin (Özbek, 2005: 115) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik görülür. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 17

Eser Adı: Vukufu'l-Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 321

Türü: Din

Müellif: Muhammed b. Mahmûd b. Muhammed es-Semerkindî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1114 (1701)

Ölçüleri: 210x130-155x68 mm.

Varak Sayısı: 133

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

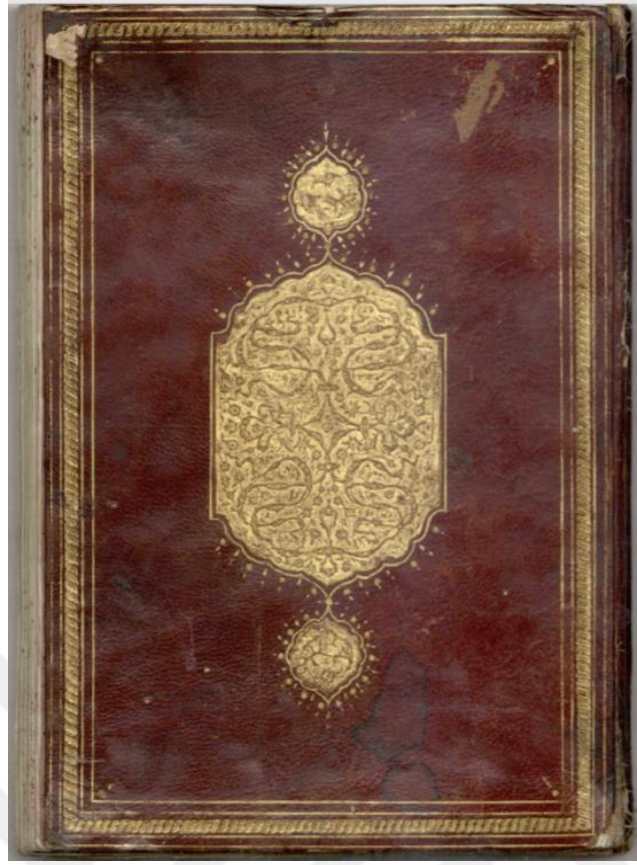
Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları ve miklebi belirli aralıklarla iki sıra aletle yapılmış cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserin cetvelleri, köşelerde kesişmiş bu kesişmeden köşelerde küçük bir kare yüzey ortaya çıkmıştır. Kitabın kenar ortalarında ve salbek yerinde gülçe motifleri görülür.

Şemse cilt kapağının merkezinde oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, serbest bulut ve ayırma bulut motiflerinin oluşturduğu bezeme ile süslenmiştir.

Miklep şemsesi palmet şeklindedir, alt ve üst uçlarında gülçe motifi yer alır. Miklep şemse yüzeyinde hatayi motifi vardır.

Sertab ve iç kapaklar desensizdir. Sırt bölümüne kırmızı deri ile onarım yapıldığından dolayı görülememiştir.

Tarihlendirme: “Vukufu’l-Kur’ân-ı Kerîm” adlı eserin müellifi “Muhammed b. Mahmûd b. Muhammed es-Semerkindî”dir. Kahire’de 1114 (1701) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî “Mısırî Abdullah b. Ahmed el-Attar”dır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 375 envanter numaralı 1712 tarihli “El-Fetâve’l-Hayriyye li Nef’il-Berîyye” eserin cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynıdır. Bu bakımdan cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 18

Eser Adı: Şerh-i Pend-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 365

Türü: İran Edebiyatı

Müellif: İsmâ'il Hakkı Bursavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 240x160 - 159x72 mm.

Varak Sayısı: 252

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

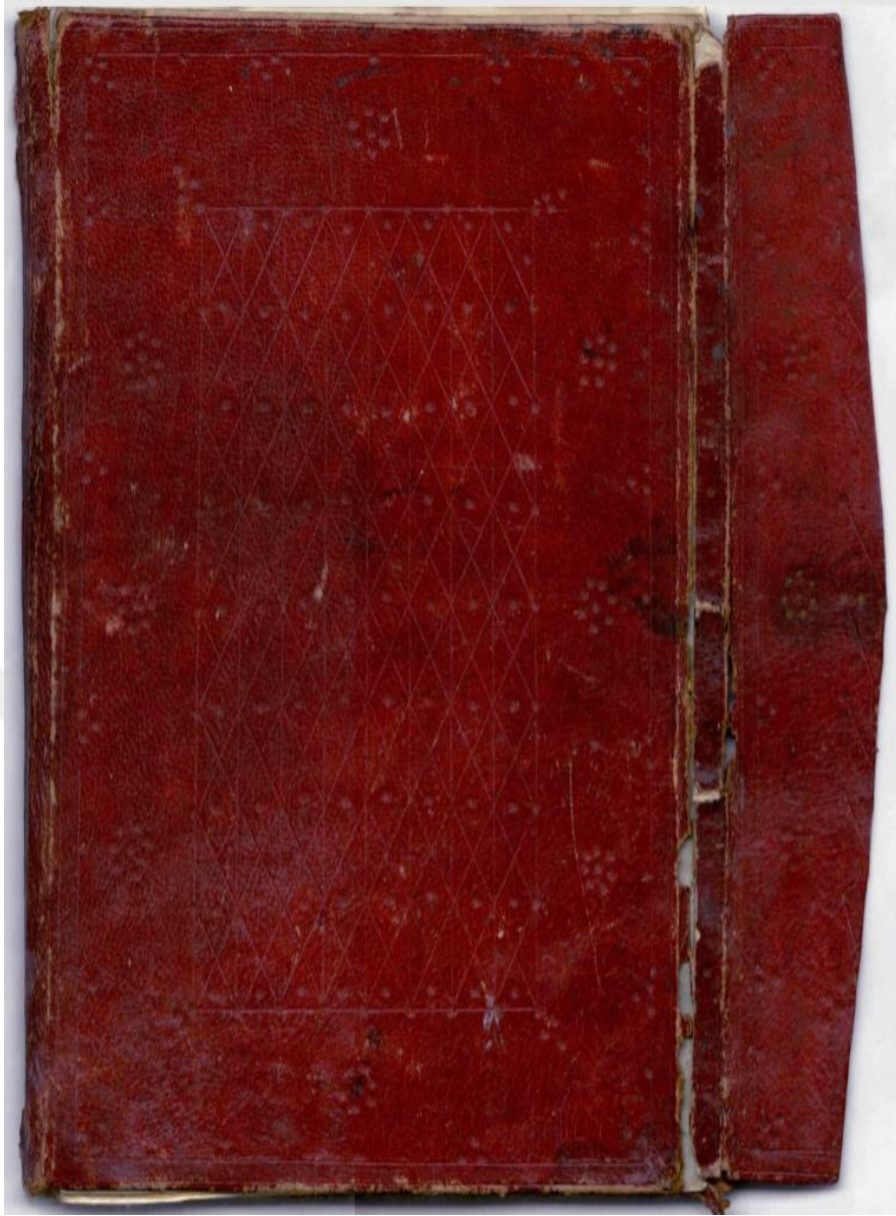
Bezeme: Mûlemma şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde süslenmiştir. Kitabın kenarları tekli zencirekle çerçevelenmiştir. Zencireklerin etrafında içte ve dışta iki sıra altın cetvel bulunmaktadır. Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde birer adet gülçe motifi vardır.

Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemsenin uçları dilimlenmiştir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi; dikey ekseninde bulutların oluşturduğu bezeme etrafında helezonların taşıdığı penç, gonca, yaprak ve hançeri yapraklarla oluşmuştur. Salbek daire biçiminde, uçları dilimlidir. Salbek yüzeyinde de helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar yer alır. Şemse ve salbek etrafı tahrirlidir. Tığ ve noktalarla vurgulanmıştır.

Miklep düzenlemesi olmayan eserde sırt bölümü süslemesizdir.

İç kapaklar zerefşan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “Şerh-i Pend-nâme” isimli eser “İsma’il Hakkı Bursavî” tarafından yazılmıştır. Müstensihi Ahmed Hadim’dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. 17. yüzyıl ciltlerinde çoğu örnekte köşebent ve zencireklerin ortadan kalktığı, dikdörtgene yakın şemseler düzenlendiği, salbeklerin neredeyse kapak kenarına taşındığı ve oranın büyüdüğü, saz üslubunda desenlerin çizildiği ve tamamen altın ile boyandığı bilinmektedir. Cilt süslemesi ele alındığında bu dönem özellikleri taşıdığı görülür; 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 19

Eser Adı: Terceme-i Kasîdetu'l-Burde

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 395/1

Türü: Arap Edebiyatı

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 238x173 - 165x98 mm.

Varak Sayısı: 1b-11a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapak düzenlemesi aynı olarak tezyin edilmiştir. Soğuk baskı cilt olarak süslenen eserde kapaklar, miklep ve sertab soğuk tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek çerçevesine bitişik kapakların köşelerinde, uzun ve kısa kenarlarında belirli aralıklarla gülçe motifi görülür. Ayrıca ortadaki kompozisyonu çerçeveleyen gülçe motifi ile yapılmış altı/yedi yapraklı soğuk baskı ile oluşturulmuş çiçek formu görülür.

Kapak süsleme kompozisyonu dikdörtgen şeklinde soğuk baskıdır. Dikdörtgen formun içi küçük baklava dilimi şeklinde kartuşlara bölünmüştür. Kartuşların ortası bir sırası gülçe motifi ile süslenmiş, diğer sırası boş bırakılmıştır

Miklepte de kapaktaki bezemenin ½'si yer alır.

Sertab kısmında da belli aralıklarla gülçe motifi görülür.

Sırt bölümünde ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Terceme-i Kasîdetu'l-Burde” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi belli değildir. Aynı koleksiyonda yer alan 1263 (1847) yılında istinsah edilmiş olan 06 Mil Yz A 422/1 (Katalog No: 23) envanter numaralı “el-Kâfiye fi'n-Nabv” adlı eserin süslemesi ve kullanılan teknik bakımından birebir örtüşmektedir. Bu nedenle cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 20

Eser Adı: Levâmi'u'l-İşrâk fî Mekârimi'l-Ahlâk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 397

Türü: Felsefe

Müellif: Celâleddîn Muhammed b. Es'âd ed-Devvânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1074 (1663)

Ölçüleri: 240x150 - 154x87 mm.

Varak Sayısı: 131

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kahverengi

Bezeme: Eserin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Zemin altın, motifler kahverengi renge boyanarak alttan ayırma şemseli cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları ve miklep iki sıra ince altın cetvel arasında bir sıra zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapak köşebentleri ve miklep köşebent formları iç ve dış bükeydir. Köşebent yüzeyinde birbirine bakan iki natüralist üslupta tilki motifi, helezon üzerinde hançeri yapraklar ile bezenmiştir.

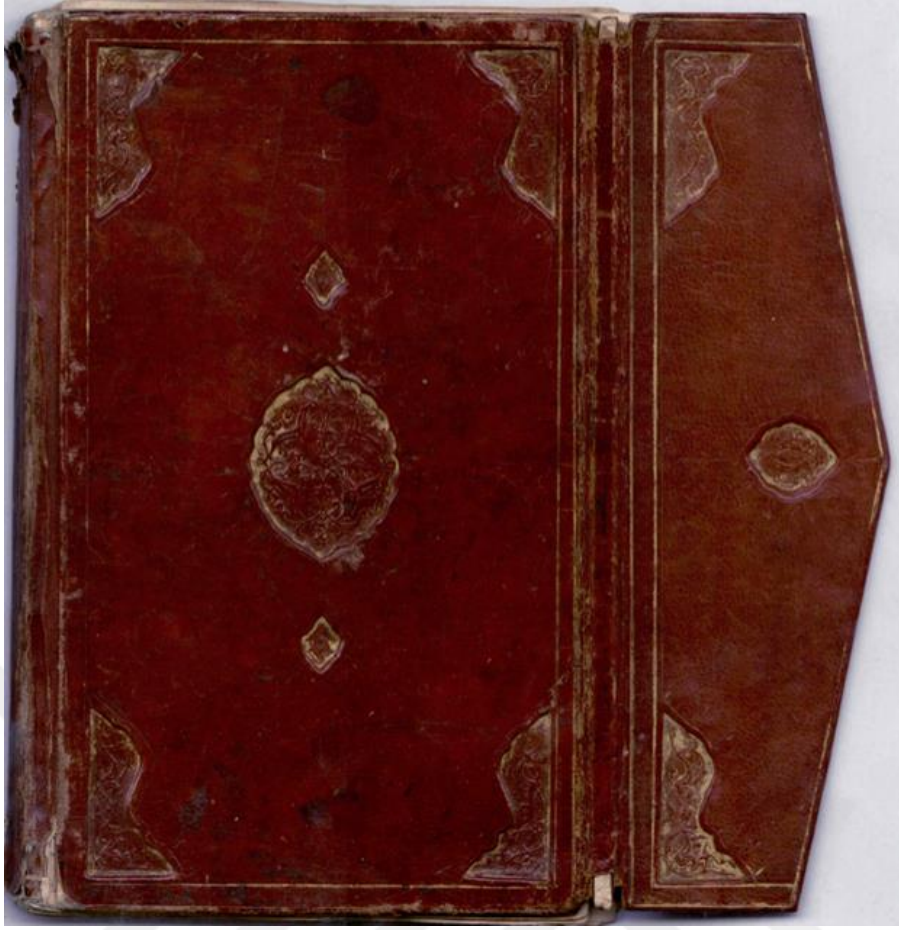
Şemse kapak merkezinde, dikdörtgen biçimindedir. Şemsenin alt kısmı düze yakın, ortası bombeli, uç kısmı geniş dilimlidir. Şemse yüzeyi rumi, palmet ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Salbek şemseden uzakta daire formunda dilimlidir. Salbek yüzeyinde palmet ve rumiler yer alır.

Miklepte kapak yüzey süslemesinin ½'si yer alır.

Sertab kısmı bir sıra ince cetvel ile çevrelenmiştir.

Sırt bölümü ve iç kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Levâmi’u’l-İşrâk fî Mekârimi’l-Ahlâk” isimli eser “Celâleddîn Muhammed b. Es’âd ed-Devvânî” tarafından yazılmıştır. 1074 (1663) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi ise “Sehabi b. Kemal”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 21

Eser Adı: Şerhu'l-Unmûzec

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 398/1

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Cemâleddîn Muhammed b. Abdülgani

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1107 (1695)

Ölçüleri: 243x147 - 160x65 mm.

Varak Sayısı: 1b-80b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kırmızı

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapağı aynı Şekilde tezyin edilen eser mülemma Şemseli cilt olarak yapılmıştır. Miklep ve kitabın kenarları iki sıra altın cetvel ile kuşatılmıştır. Köşebentler i ve dış bükey kavislidir. Köşebent yüzeyi rumi, helezon üzerinde gonca ve basit yapraklar ile bezenmiŐtır.

Şemse, dilimli ve oval biçimindedir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan Şemse yüzeyi çok ince işlenmiş yatay ve dikey ekseninde kapalı form oluşturan rumilerle erveledenmiŐtır. Rumilerin etrafında palmet, helezonlar üzerinde gonca ve yapraklar yer alır. Salbek Şemseden uzakta palmet Şeklindedir. Salbek yüzeyinde hatayi motifi bulunur. Şemse ve salbekin etrafı tahrirli, tığlarla hareketlendirilmiŐtır.

Miklep kŐebentide diğer kŐebentlerdeki motiflerle aynıdır. Miklep Şemsesi oval formda yüzeyi ise rumi ve palmet motifleri ile sslenmiŐtır.

Cildin sertab, sırt ve i kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Şerhu’l-Unmzec” isimli kitap “Cemleddn Muhammed b. Abdlgani” tarafından yazılmıştır. Erzurum’da 1107 (1695) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi “İbrahim Kağızman”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 947 envanter numaralı 1609 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tecziyetü’l-Emsr ve Tezciyet’l-Asr” adlı eserin (zbek, 2005: 115) cildindeki Şemse süslemesi ile benzerlik tespit edilmiŐtır.

Katalog No: 22

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 405

Türü: İran Edebiyatı

Müellif: Örfî Muhammed b. Alî Şîrâzî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 238x130 - 175x72 mm.

Varak Sayısı: 77

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı

Bezeme: Eserin ön ve arka kapak aynı şekilde bezenmiştir. Zemin altın, motifler kırmızı renge boyanarak alttan ayırma şemseli cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları ve miklep iki sıra ince altın cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan cildin kapak kenar ortalarında gülçe motifi vardır.

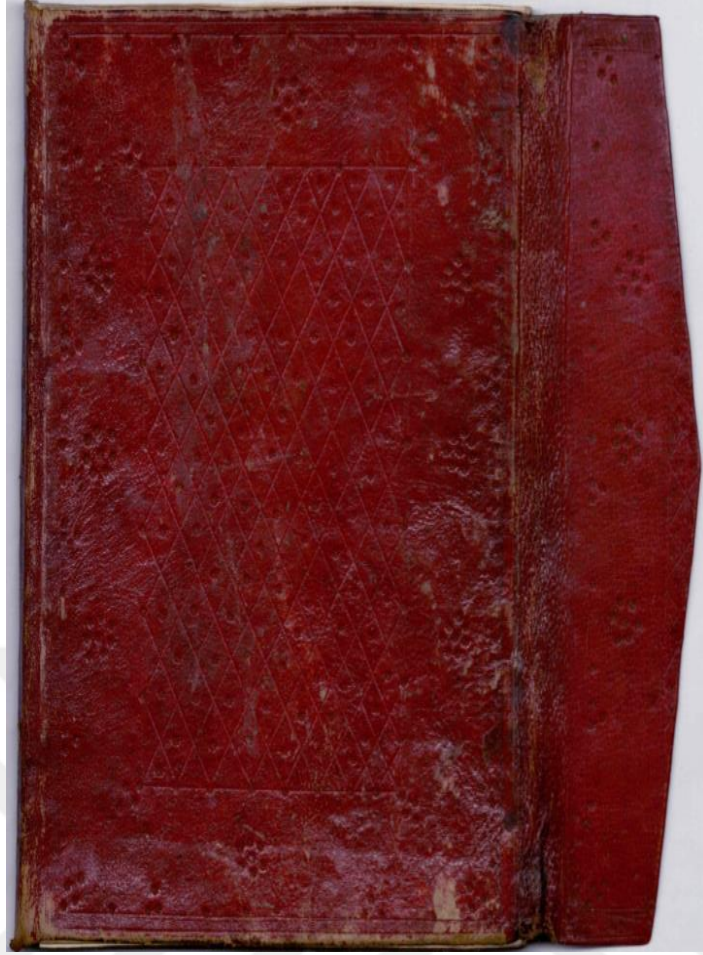
Şemse kapak merkezinde oval ve dilimlidir. Yatay ekseninde bir kompozisyon oluşturarak sazyolu üslubunda tasarlanmıştır. Desen sazyolu üslubunda olduğu gibi tek bir noktadan yapraklı kökten çıkarak, şemse yüzeyindeki ince kıvrım dalların taşıdığı penç, goncalar ve hançeri yapraklardan oluşmaktadır. Salbek palmet formundadır. Salbek yüzeyinde hatayi yer alır. Şemse yüzey kısmında kırmızı renkte tahrir görülür. Ayrıca salbek ve şemse dış kenarları altın ile tarihlenmiştir. Tığ ve noktalarla hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi oval formdadır. Miklep şemse yüzeyinin merkezinde karanfil motifi, etrafında helezon üzerinde penç ve hançeri yaprak motifi ile tezyin edilmiştir.

Sertab kısmı ince cetveller ile çevrelenmiştir. Sırt bölümü kırmızı renk deri ile onarılmıştır.

İç kapakları ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Divan” adlı eser “Örfi Muhammed b. Alî Şirâzî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 18. yüzyıla tarihlendirilmiş 32 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” (Kara, 2015: 295) şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 23

Eser Adı: el-Kâfiye fi'n-Nabv

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 422/1

Türü: Arapça Gramer

Müellif: İbn Hâcib Cemâleddin Ebî Amr Osmân b. Ömer

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1263 (1847)

Ölçüleri: 217x160 - 158x80 mm.

Varak Sayısı: 1b-28b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapak düzenlemesi aynı olarak tezyin edilmiştir. Soğuk baskı cilt olarak süslenen eserde kapaklar ve miklep soğuk tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek çerçevesine bitişik kapakların köşelerinde, uzun ve kısa kenarlarında belirli aralıklarla gülçe motifi görülür. Ayrıca ortadaki kompozisyonu çerçeveleyen gülçe motifi ile yapılmış yedi yapraklı soğuk baskı çiçek formu görülür.

Cilt kapağının merkezinde, dikdörtgen şeklinde soğuk baskı cilt süsleme kompozisyonu yer almaktadır. Dikdörtgen formun içi küçük baklava dilimi şeklinde kartuşlara bölünmüştür. Kartuşların merkezi gülçe motifi ile süslenmiştir.

Miklepte de aynı kompozisyon görülür.

Sertab, sırt ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “el-Kâfiye fi’n-Nabv”in müellifi “İbn Hâcib Cemâleddin Ebî Amr Osmân b. Ömer”dir. 1263 (1847) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi “Mahmut Hamdi”dir. Cildinin ve eserin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 24

Eser Adı: Uyumü'l-Hidâye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 467/1

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Resmî Bâbâ Giridî Bektâşî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1268 (1852)

Ölçüleri: 167x113 - 123x66 mm.

Varak Sayısı: 1b-74b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

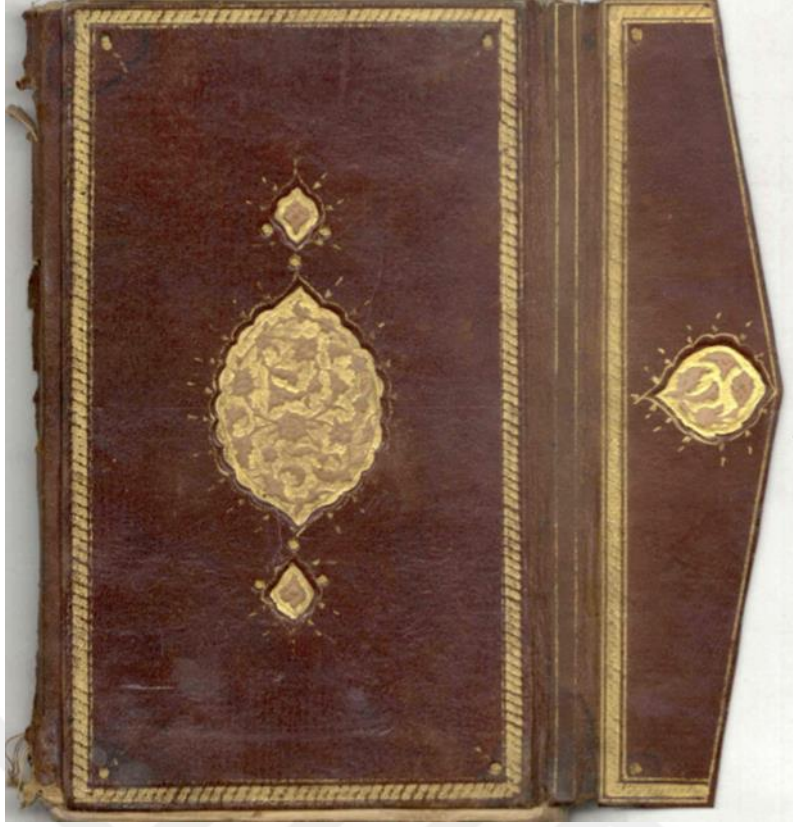
Bezeme: Yazma cilt olarak bezenen eserin n ve arka kapağı aynı Şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları bir sıra ince zincir Şeklinde zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencireklerin etrafında akantus yaprakları ile oluşturulan bordür bulunmaktadır. Köşelerde, bir dal üzerinde papatya ve yaprakları görülmektedir.

Cilt kapağının merkezinde elips Şeklinde altınla boyanmış birer Şemse yer almaktadır. Şemsenin ortasında nokta, noktadan çıkan ve Şemsenin kenarlarına doğru uçları dilimli, ışınsal doğrular yerleştirilmiştir. Altın zincir Şeklinde zencirekle sınırlandırılan Şemsenin etrafı yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Sırt bölümü desensizdir.

İ kapakları basit bir kumaş ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Uyum’l-Hidye” isimli eser “Resm Bb Girid BektŐ” tarafından yazılmıştır. 1268 (1852) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi “Mehmed b. Mahmd”dur. Cildinin ve eserin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1840 tarihli 11 envanter numaralı “Vakfiye” adlı eserin (Elitok, 2014: 213) kapak Şemsesi ile ciltteki ışınsal doğrular aynıdır.

Katalog No: 25

Eser Adı: Şerhu Ferâ'izi's-Sirâciye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 477

Türü: İslâm Dini-Şer'i Siciller

Müellif: Seyyid Şerif Alî b. Muhammed b. Ali el-Cürcânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1026 (1617)

Ölçüleri: 178x105 - 142x63 mm.

Varak Sayısı: 120

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Gümüş

Bezeme: Ön ve arka kapağı aynı şekilde bezenmiş olan eserin zemini altın, motifleri ise gümüş renge boyanarak alttan ayırma şemseli cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları ve miklep cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan cildin köşelerinde gülçe motifi vardır.

Şemse kapak merkezinde oval ve dilimlidir. Saz üslubundaki serbest kompozisyon irice penç motifinden çıkan helezonların taşıdığı hatayı, penç ve hançeri yapraklardan oluşmaktadır. Salbek palmet formdadır. Salbek yüzeyinde hatayı motifi yer alır. Şemse ve salbek altın ile tarihlenmiştir. Şemse tığ ile, salbek tığ ve noktalarla hareketlendirilmiştir.

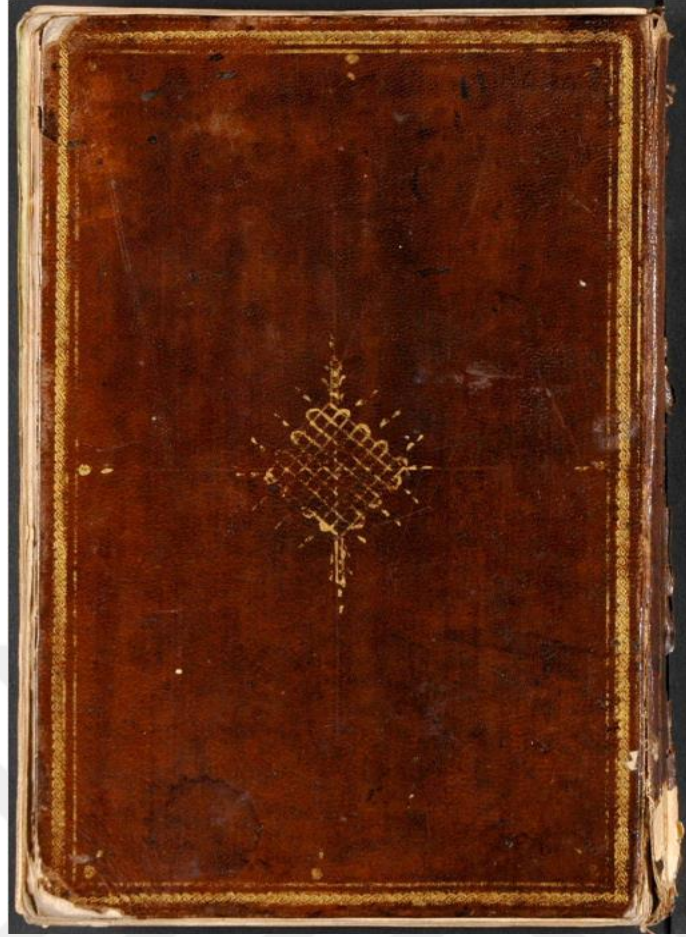
Miklep şemsesi daire formdadır. Miklep şemsesi yüzeyinde kapak şemsesi yüzeyinde kullanılan motifler görülür.

Sertab kısmı bir sıra ince cetvel ile çevrelenmiştir.

Sırt bölümü desensizdir.

İç kapaklar kahverengi deri ile kaplamış, bir sıra altın cetvel ile kuşatılmıştır.

Tarihlendirme: “Şerhu Ferâ’izi’s-Sirâcîye” isimli kitabın müellifi “Seyyid Şerif Alî b. Muhammed b. Ali el-Cürcânî”dir. 1026 (1617) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi “Mehmed Çelebîzâde ahmed b. Mustafa”dır. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 26

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 484

Türü: Edebiyat

Müellif: Vehbî Seyyid Hüseyin Efendî (öl. 1149/1736)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 193x122-148x70 mm.

Varak Sayısı: 178

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı tarzda yapılmıştır. Altın çekilmiş olan iki sıra cetvelin içinde yine altınla yapılmış tekli zencirek motifi ile çerçevelenmiştir. Miklepsz olarak düzenlenen ciltte, köşebent bezemesi yoktur. Kapakların köşelerinde, uzun ve kısa kenarlarının ortalarında birer adet gülçe motifi görülür.

şemse, kapak merkezinde yazma cilt kompozisyonu olarak düzenlenmiştir. Yatay ve dikey ekseninde uzanan iki çizginin kapak merkezinde kesişmesi ile oluşmaktadır. Çizgilerin kesiştiği merkeze, köşeleri çizgilere gelecek şekilde kare şekli yerleştirilmiştir. şeklin yüzeyi geometrik geçmelerle bezenmiştir. Kare formun uçlarında ise tığlar vardır. Bezeme fırça ile altın sürülerek uygulanmıştır.

Sırt bölümü ve i kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Divan”ın müellifi “Vehb Seyyid Hüseyin Efend (l. 1149/1736)”dir ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’nde 1187 numarada kayıtlı olan “Hşiye al Âdbi’l-Azudiyye” adlı eser 1680 yılında istinsah edilmiştir (zbek, 2005: 143). Ciltlerdeki şemse süslemesi ile küçük farkla birbirine benzedikleri görülür. “Hşiye al Âdbi’l-Azudiyye”nin kapak süslemesinde gemelerin oluşturduğu boşluklar noktalar ile doldurulmuştur. İncelediğimiz eserde ise boş olarak bırakılmıştır. Ciltte kullanılan teknikte aynıdır. Bu eserlerle olan benzerlikler dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 27

Eser Adı: Şerh-i Esmâ'ü'l-Hüsna

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 488

Türü: İslâm Dini-Akaid ve Kelam

Müellif: İbn İsmâ İlyâs b. Mecd ed-dîn Akhisârî (öl. 967/1552)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 187x130-130x85 mm.

Varak Sayısı: 42

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

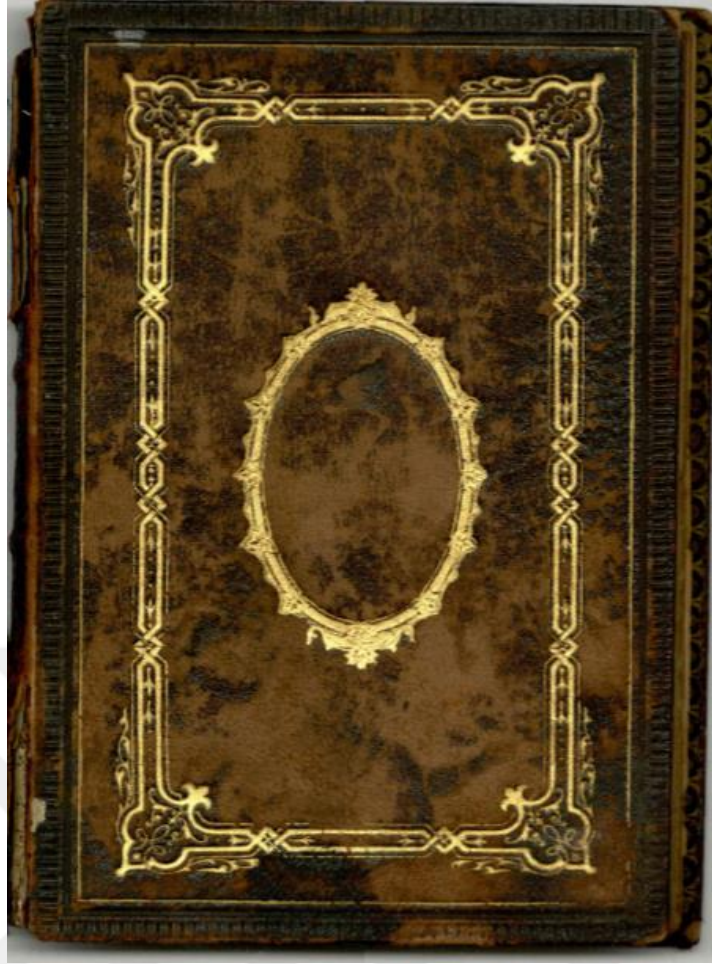
Bezeme: Ön ve arka kapak soğuk şemse cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları hasarlı olduğu için cetvel ya da zencirek olup olmadığı görülememiştir.

Kapak merkezinde dilimli ve daireye yakın oval formda olan şemse yüzeyi, dikey ekseninde helezonların taşıdığı hatayi, penç, hançeri yapraklar ile süslenmiştir. Salbek, fırça ile yapılmış küçük bir palmet şeklindedir. Şemse altın ile tahrirlenmiş, tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırtı tezyinatsızdır.

İç kapakları ebru kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Şerh-i Esmâ’ü’l-Hüsnâ” isimli eser “İbn İsâ İlyâs b. Mecd ed-dîn Akhisârî (öl. 967/1552)” tarafından yazılmıştır. Müstensihi “Muhammed Dede Şükrullah Halife”dir ve istinsah tarihi belli değildir. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 18. yüzyıla tarihlendirilen 120-0222 envanter numaralı “Murakka”nın şemse deseni ile (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>) benzerliği bulunur. Eserle olan benzerliği göz önüne alındığında cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 28

Eser Adı: Melheme-i Cevrî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 494

Türü: Astroloji ve Astronomi İlmi

Müellif: Cevrî İbrâhîm Çelebî (öl. 1065/1654)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 190x125-130x65 mm.

Varak Sayısı: 170

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapak mülemma Şemseli cilt olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları dıŐarda soğuk baskı zencirek ile kuşatılmıştır. Bir sıra altın ile cetvel çekildikten sonra kitabeli zencirek ile çerçeveleenmiŐtır. Köşeler, kitabe panolu zencirek ile birleŐtirilmiŐtır. Köşeler palmet formunda, palmet kıvrımlarıyla oluşturulmuştur. Kitabe panolu zencirek ve köşeler altın ile boyanmıştır.

Kapak merkezinde Şemse oval formda, madalyon Şeklinde oluşturulmuştur. Belirli aralıklarla bitkisel bezeme ile kartuşlar görülmektedir. Şemsenin orta boşluğunda herhangi bir süsleme görülmez.

Miklepsiz olan cildin sırt bölümü ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Melheme-i Cevr” isimli kitap “Cevr İbrhm Őeleb (l. 1065/1654)” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 11243 envanter numaralı 1715 tarihinde istinsah edilmiş olan “Mizn’Ő-Őarniyye” adlı eserin (zbek, 2005: 246-247) cildinin miklep Şemsesi ve iç kapak bezemesi madalyondur. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 103-0206 envanter numaralı “Dua Mecmuası”nın kapak süslemesi de madalyondur (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>). Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 29

Eser Adı: Sahifetü'l-Kâmile

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 500/1

Türü: İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler

Müellif: Zeynel'abidîn Ali b. el-Hüseyin es-Sescâd

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x125 - 135x63 mm.

Varak Sayısı: 1b-150a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

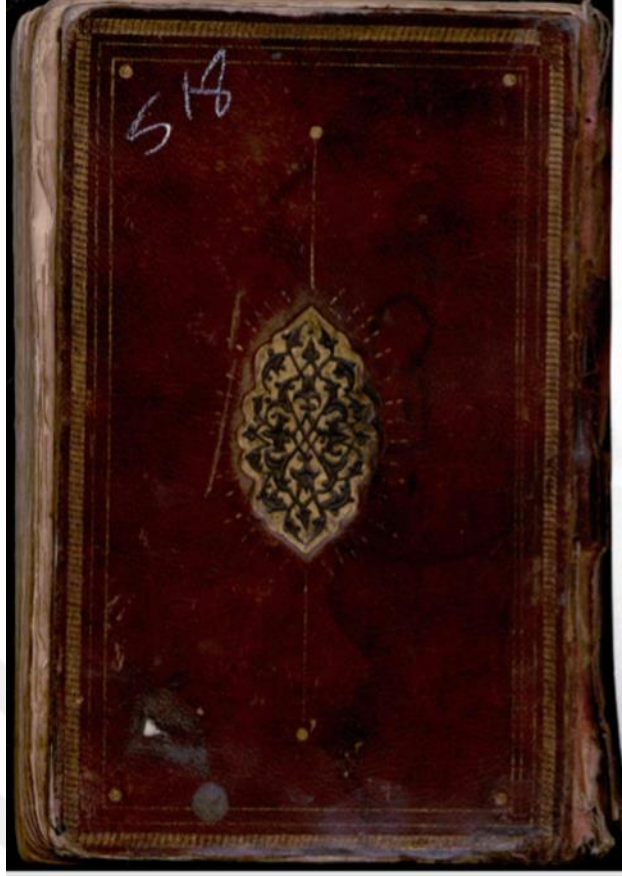
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Mülemma şemseli cilt olarak bezenen eserin ön ve arka kapak aynı şekilde süslenmiştir. Kitabın kenarları cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir.

Miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenen eserin şemsesi, kapak merkezinde oval ve dilimlidir. Şemse yüzeyinde S şeklinde helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar görülür. Salbek şemseden uzağa yerleştirilmiştir ve palmet biçimindedir. Salbek yüzeyinde de palmet motifi yer alır.

Sırt bölümü ve iç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Sahifetü’l-Kâmile” isimli eser “Zeynel’abidin Ali b. el-Hüseyin es-Sescâd” tarafından yazılmış ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Çoğu örnekte köşebent ve zencireklerin ortadan kalktığı, salbeklerin şemseye bitleştirilmeden neredeyse kapak kenarına taşındığı ve oranın büyüdüğü biçimler görülür (Özbek, 2005: 29-30). Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 11235 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilmiş olan “El-Makâmât” adlı eserin (Özbek, 2005: 151) cildindeki şemse süslemesi ile de benzerlik mevcuttur. Eserle olan benzerliği de dikkate alındığında cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 30

Eser Adı: es-Seb'iyât fî Mevâ'izi'l-Beriyât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 518/3

Türü: İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler

Müellif: Ebû Nasr Muhammed b. Abdurrahmân el-Hemadânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1164 (1751)

Ölçüleri: 205x125 - 135x65 mm.

Varak Sayısı: 31b-118b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Siyah

Bezeme: Ön/arka kapaklar aynı şekilde bezenmişlerdir. Kapaklar dıştan iki sıra ince altın cetvel arasında yer alan kalın zencirekle çerçevelenmiştir. İçtende iki sıra cetvel ile kuşatılan cildin köşelerinde birer adet gülçe motifi bulunmaktadır.

Miklepsiz düzenlenen eserde; şemse merkezde, oval formdadır. $\frac{1}{4}$ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi rumi ve palmetlerden oluşan bezmeyle süslenmiştir. Alttan ayırma tarzında yapılan şemsenin desenleri siyah renkle boyanmıştır. Şemsenin kenarları tahrirlenmiş ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek olarak şemseden kapak kenarına doğru uzunca bir çizgi çekilmiş ve ucuna bir adet gülçe motifi yerleştirilmiştir. Kitabın sırt bölümünde herhangi bir süsleme bulunmazken, iç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “es-Seb’iyât fî Mevâ’izi’l-Beriyât” isimli eser “Ebû Nasr Muhammed b. Abdurrahmân el-Hemadânî” tarafından yazılmıştır. 1164 (1751) yılında istinsah edilen eserin müstensihi “Veli b. Ali”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 320 envanter numaralı 1660 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Eşbâh ve’n-Nezâir” adlı eserin (Özbek, 2005: 130) şemse yüzey deseni ve kullanılan teknik ile, Yusuf Ağa Kütüphanesi 42 Yu 668 envanter numaralı 1674 tarihinde istinsah edilmiş olan “Muhtasar el-Meani” adlı eserin (Yalçinkaya, 2019: 68) cildindeki şemse deseni aynıdır. Bu tarz kapakların 17. yüzyıla ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 18. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 31

Eser Adı: Terceme-i Sergüzeşt-i Telemâk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 525

Türü: Ahlak İlmi

Müellif: Yûsuf Kâmil Pâşâ

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 205x120 - 145x74 mm.

Varak Sayısı: 168

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Yeşil

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

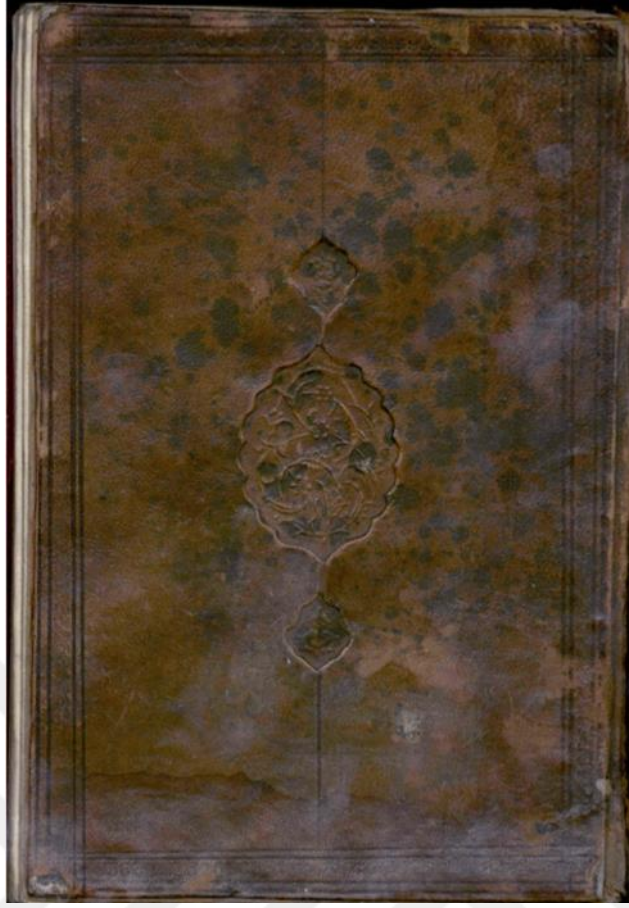
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahip, yazma cilttir. Bezemenin tamamında altın kullanılmıştır. Miklep ve köşebent bezemesine sahip olmayan cildin kapakları, iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir.

Kapak merkezinde kıvrım dal üzerinde yapraklar ve bu yapraklar arasında iki adet papatya ile tezyin edilmiştir.

Cildin sırt ve iç kapaklarında herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Terceme-i Sergüzeşt-i Telemâk” adlı eseri “Yûsuf Kâmil Pâşâ” yazmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. İncelediğimiz koleksiyonda yer alan 06 Mil Yz A 2223 (Katalog No: 89) envanter numaralı “Tefsîr-i Sûre-i Fatiha” 1276 (1858) tarihinde; Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 73 envanter numaralı “Divân-ı Kebîr” adlı eserde 1822 yılında (Kara, 2015: 338) istinsah edilmiştir. Eserlerin süslemesi bakımından küçük farklarla birbirine benzemektedirler. Bu fark “Divân-ı Kebîr”de üç papatya olması ve papatyaların gümüş rengine boyanmasıdır. “Tefsîr-i Sûre-i Fatiha”da ise tek papatya vardır ve süsleme tamamen altın ile renklendirilmiştir. “Terceme-i Sergüzeşt-i Telemâk”da ise iki papatya kullanılmış ve renklendirme altın ile yapılmıştır. Kullanılan teknik bakımından da aynıdırlar. Cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 32

Eser Adı: el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 622

Türü: Fıkıh

Müellif: İbn Nuceym el-Mısırî Zeyn ed-dîn b. İbrâhîm

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1134 (1721)

Ölçüleri: 210x140 - 140x70 mm.

Varak Sayısı: V+205

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Yeşil

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

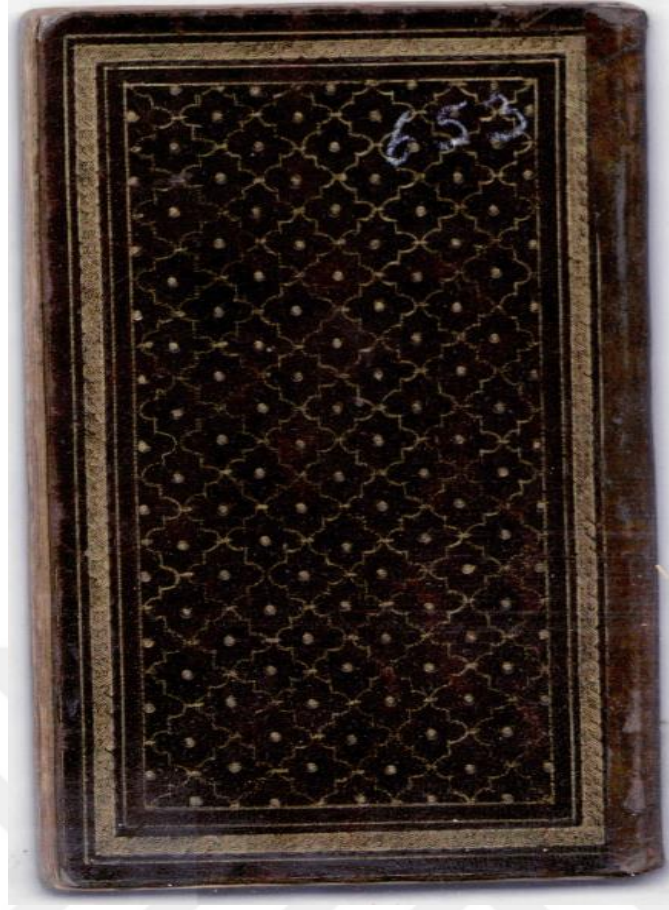
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları belirli aralıkta görülen cetvel arasında alet ile yapılmış zencirek ile çerçevelenmiştir.

Köşebent bezemesi olmayan eserin şemsesi salbektir. Şemse kapak merkezinde oval formda ve dilimlidir. Yaprak demetinden çıkan helezonların taşıdığı hançeri yapraklar ve penç motifleri ile süslenmiştir. Salbek palmet şeklinde, yüzeyinde hatayi motifi yer alır.

Sırtı bölümü ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “el-Eşbâh ve’n-Nezâ’ir” isimli kitabı “İbn Nuceym el-Mısrî Zeyn ed-dîn b. İbrâhîm” yazmıştır. 1134 (1721) tarihinde istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 51 envanter numaralı 1731 tarihinde istinsah edilmiş olan “Envârü’l-Kur’ân ve Esrârü’l-Furkân” adlı eserin (Özbek, 2005: 174) cildindeki şemse süslemesi ile de benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alındığında cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 33

Eser Adı: Zenân-Nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 653

Türü: Kadınların Güzellikleri ile İlgilidir.

Müellif: Fâzıl Enderûnî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 220x120 - 165x75 mm.

Varak Sayısı: 38, III

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

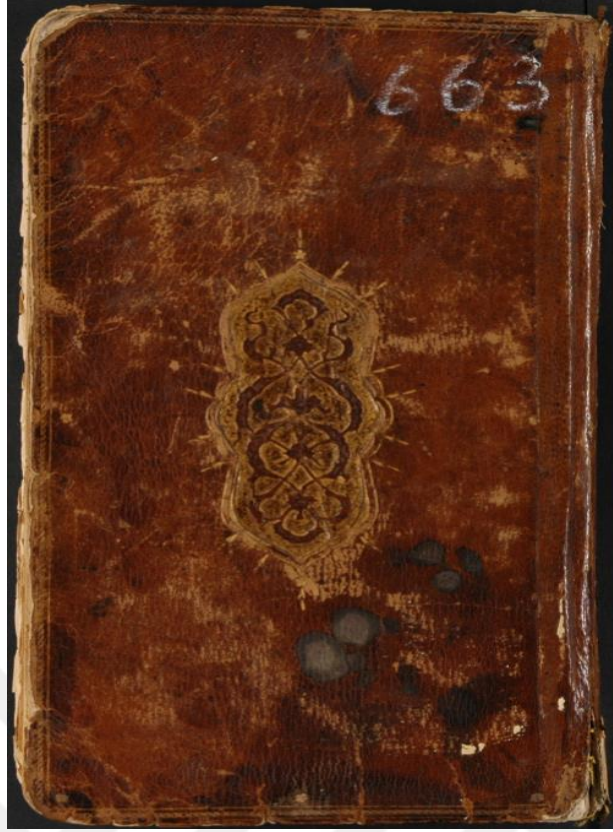
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Eserin ön ve arka kapak düzenlemesi aynı olarak tezyin edilen eser miklepsz olarak düzenlenmiştir. Kapaklar dıştan bir sıra ince altın cetvel, içten iki sıra cetvel arasında yer alan kalın bir sarmal zencirekle çerçevenmiştir.

Cilt kapak yüzeyi tamamı zilbahar cilt olarak bezenmiştir. Kompozisyonda kafesler küçük kartuşların birleşmesinden meydana gelmektedir. Kartuşların merkez noktalarına kakma tekniğinde gülçe motifleri yerleştirilmiştir. Süslemenin tamamı altın kullanılarak yapılmıştır.

Sırt bölümünde ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Zenân-Nâme”nin istinsah tarihi belli değildir. “Fâzıl Enderûnî” tarafından yazılmıştır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 1259 (1843-1844) tarihinde istinsah edilen 100-0060 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>); Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 19. yüzyıla tarihlendirilmiş 1323 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” (Kara, 2015: 424); incelediğimiz koleksiyonda bulunan 3846 envanter numaralı 1257 (1840) tarihli “Kur’an-ı Kerim”in süsleme kompozisyonu, kullanılan teknik bakımından da benzerlik aynıdır. Cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 34

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 663

Türü: Edebiyat

Müellif: Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1095 (1683)

Ölçüleri: 227x125-165x90 mm.

Varak Sayısı: 212

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kahverengi

Bezeme: Ön/arka kapaklar aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kapaklar dıştan iki sıra aletle yapılmış cetvel arasında yer alan zencirekle çerçevelenmiştir. Köşebentsiz olan cildin köşelerinde, kapak kenar ortalarında birer adet gülçe motifi görülür.

Miklepsiz düzenlenen eserde; şemse merkezde, dikdörtgen şeklindedir. Şemsenin uçları dilimlenmiş, orta kısmı dilimlenerek dışa doğru bombelidir. Şemse yüzeyi palmet ve kapalı form oluşturan rumilerle süslenmiştir. Alttan ayırma tarzında yapılan şemsenin desenleri kahverengi renkle boyanmıştır. Şemsenin kenarları tahrirlenmiş ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yerinde gülçe motifi vardır.

Kitabın sırt bölümünde kahverengi deri ile onarım yapılmıştır.

İç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Divan” isimli eser “Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)” tarafından yazılmıştır. Dimeşk (Şam)’de 1095 (1683) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi “Osman b. Ahmed Diyarbekrî”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 35

Eser Adı: Terceme-i Kâfiye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 720

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Sûdî Bosnavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x130 - 150x85 mm.

Varak Sayısı: 146

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

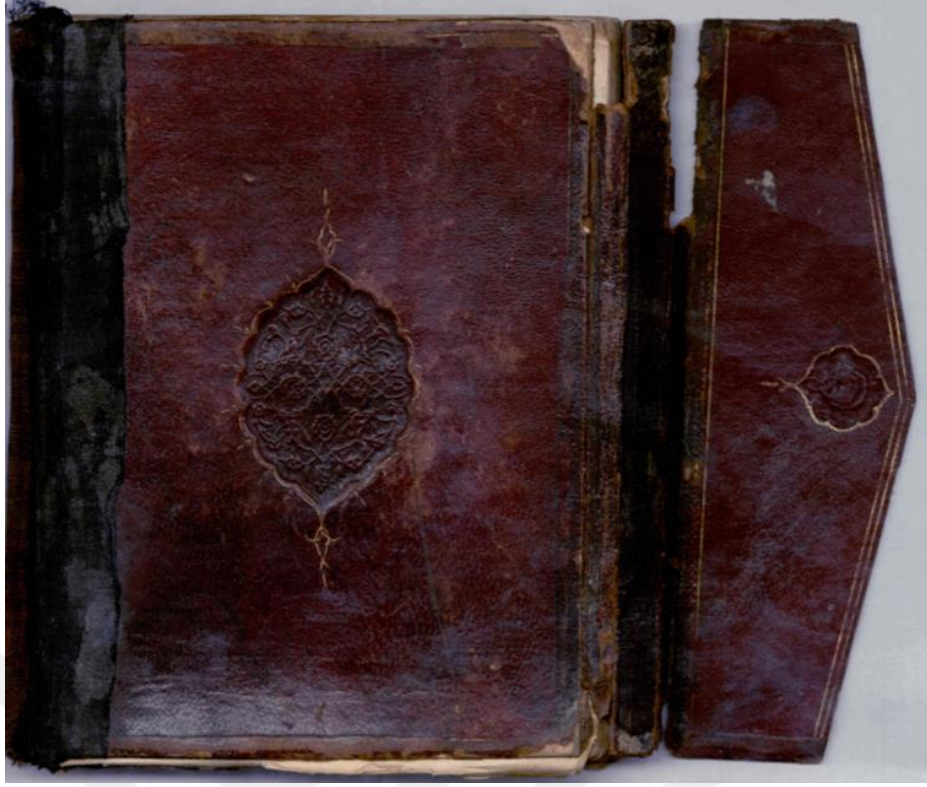
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde desenlenmiştir. Köşebentsiz ve miklepsz olan eserin kenarları iki sıra soğuk baskı cetvel ile çerçevelemıştır.

Şemsesi olmayan cilt, yedi yapraklı rozet şeklindeki desenlerle belli bir düzen gözetilmeden süslenmiştir.

Sırt bölümü ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Terceme-i Kâfiye” isimli eser “Sûdî Bosnavî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 26210 envanter numaralı 1838 tarihinde istinsah edilmiş olan “Telhisü’l-Miftâh” (Özbek, 2005: 241) ve Ziya Bey Kütüphanesi’ndeki 194 envanter numaralı 19. yüzyıla tarihlendirilen “Şerhu Delaili’l-Hayrat ve Şevariki’l-Envar (Saritepe, 2007: 111) adlı eserlerle cilt süslemesinde benzerlikler mevcuttur. Bundan dolayı cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 36

Eser Adı: Menâbi'ü'l-Fuyûz fî Hadâ'iku'l-'Arûz

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 726/1

Türü: Prosodi (Aruz)

Müellif: Ahmed b. Turhân b. Ahmed b. Abdülkerim

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x150 - 155x80 mm.

Varak Sayısı: 1b-12a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

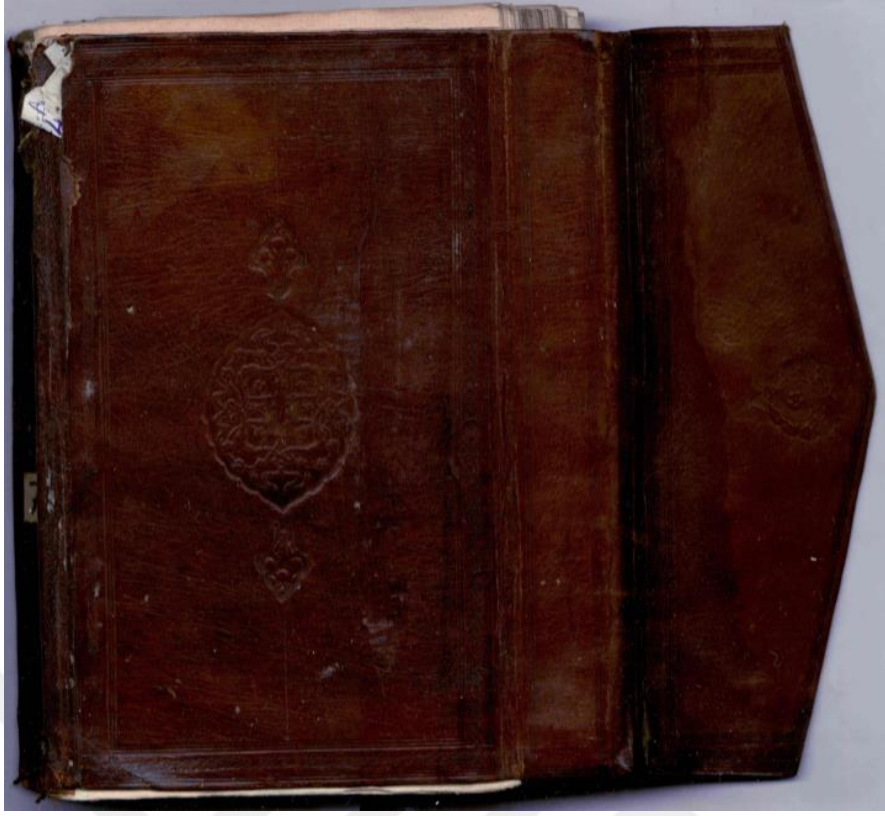
Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserin miklep ve kitabın kenarları bir sıra altın cetvel ile çerçevelenmiştir.

Şemse, cilt kapağının merkezinde oval biçiminde ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi, yatay ve dikey eksenlere yerleştirilmiş dört hatayı motifi dikkati çeker. Hatayileri çerçeveyeleyen rumiler uygulanmıştır. Hatayilerden çıkan dallar üzerinde zemin yüzeyini bezeyen gonca, penç ve yapraklar görülür. Şemsenin etrafı altın ile tahrirlenmiş ve tığlanmıştır. Salbek de altın kullanılarak fırça ile yapılmış küçük bir palmet şeklindedir.

Miklep şemsesi daire formda, yüzeyinde penç ve yaprak motifi yer alır.

Sırt bölümü siyah deri parçasıyla onarılmıştır. Sertab ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Menâbi’ü’l-Fuyûz fî Hadâ’iku’l-‘Arûz” isimli eserin müellifi “Ahmed b. Turhân b. Ahmed b. Abdülkerim”dir ve istinsah tarihi belli değildir. “Ali b. Mehmed Maraşı” müstensihidir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 244-1 envanter numaralı 1740 yılında istinsah edilen “şerhu Muaddilü’s-Salât” adlı eserin (Özbek, 2005: 179) cildindeki şemse süslemesi ile benzediği bulunur. Eserle olan benzerliği dikkate alındığında, cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 37

Eser Adı: Şerefü'l-İnsân

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 740

Türü: Türk Divan Edebiyatı

Müellif: Lâmi'î Çelebî Mahmûd b. Osmân Bursavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 194x110 - 145x70 mm.

Varak Sayısı: 233

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ciltte ön ve arka kapaklar aynı desenlenmiştir. Soğuk şemseli cilt olarak düzenlenen eserin miklep ve kapakları aletle yapılmış cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi yoktur.

Şemse, cilt kapağının merkezinde oval biçimde ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlerde düğümlenerek birleşen bulut motifleri ve kıvrımdalların taşıdığı pençlerden oluşur. Salbek palmet formundadır. Salbek yüzeyinde yapraklı kökten çıkan pençler yer alır.

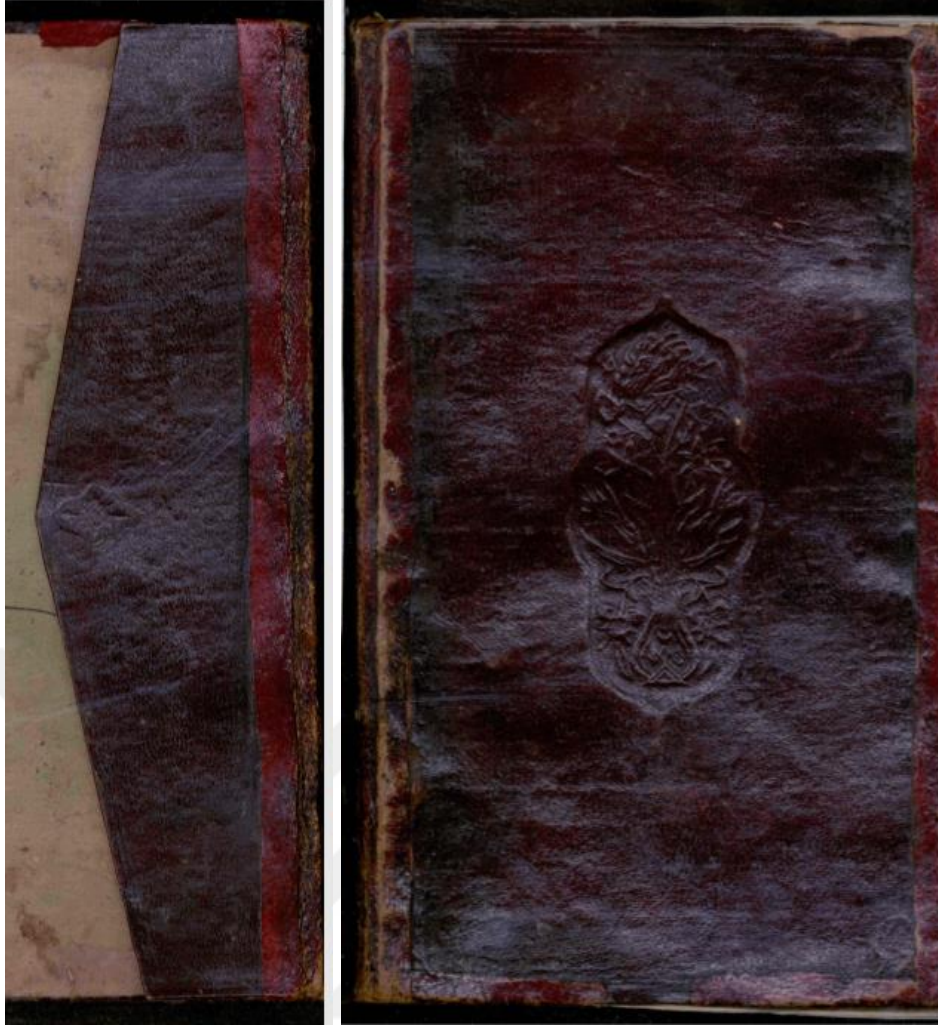
Miklep şemsesi daire formdadır. Yüzeyinde merkezde penç, pençin etrafında bulut motifi hakimdir.

Sertab bölümü iki sıra soğuk cetvel ile çevrelenmiştir.

Sırt kısmı ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: Müellifi “Lâmi’î Çelebî Mahmûd b. Osmân Bursavî” olan eserin istinsah tarihi bilinmemektedir. Benzeri Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1135 envanter numaralı 1644 tarihinde istinsah edilen “El-Erbain fî Usûliddin” adlı eserdir (Özbek, 2005: 133). Cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 38

Eser Adı: Keşfü'l-Hicâb'an Vechi'l-Kitâb

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 753

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Nev'î Yahyâ b. Alî Ma'alkaravî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x125 - 146x65 mm.

Varak Sayısı: 162

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

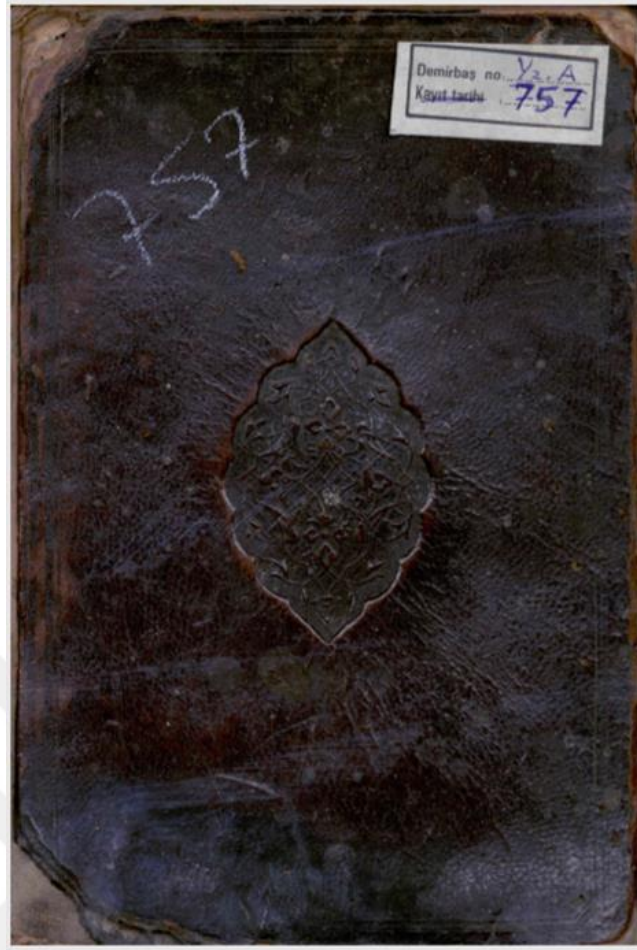
Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bitkisel bezmeye sahip soğuk şemseli cilt yer almaktadır. Kitabın kapakları ve miklep aletle yapılmış üç sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur.

Şemse kapak merkezinde dar, uzun, ortası şişkin ve dilimlidir. Şemse yüzeyinde vazodan çıkan kısmen simetrik kompozisyonda çiçekler yer alır. Gül, karanfil, zerrin, laleler ve stilize, tanımlanamayacak çiçekler vardır. Bezeme hafif kabartma olarak kalıpla basılmıştır.

Miklep şemsesi palmet şeklinde hafif kabartmadır ve içerisinde hatayi motifi görülür.

Sertab ve sırt kırmızı renk bir deri ile onarım gördüğü için yüzey görülememiştir. İç kapaklarında herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Keşfü’l-Hicâb’an Vechi’l-Kitâb” adlı eser “Nev’î Yahyâ b. Alî Ma’alkaravî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Topkapı Sarayı Kütüphanesi E.H. 1722 envanter numarada kayıtlı 17. yüzyıl ikinci yarısına tarihlendirilen “Risale Mecmuası” adlı eser (Demiriz, 1986: 59) ile kapak şemse deseni bire bir benzemektedir. “Risale Mecmuası” şemse süslemesi; mülemma şemse olarak düzenlenmiştir. Eserle olan benzerliğinden dolayı cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 39

Eser Adı: Husrev vü Şirin

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 757

Türü: Edebiyat

Müellif: Şeyhî Yûsuf Sinân Germîyânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1059 (1649)

Ölçüleri: 200x130 - 157x93 mm.

Varak Sayısı: 225

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Soğuk şemseli cilt yer almaktadır. Kitabın kapakları belirli aralıklarla aletle yapılmış üçerli sıra halinde soğuk cetvel ile çerçevenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur, diyagonal çizgi görülür.

Cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval biçimlidir. ¼ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzey merkezinde yatay ve dikey eksenlerdeki palmetlerin sapları birbirine baklava dilimi oluşturacak şekilde bağlanmıştır. Çapraz eksenlerden çıkan dallar üzerinde yer alan rumiler, palmetlerin etrafını çevreleyerek ortada kapalı bir form oluşturur. Kenarlardaki boşluklar kıvrım dalların taşıdığı yapraklarla süslenmiştir.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırtı ve i kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Husrev v Şirin” isimli eser “Şeyhî Ysuf Sinân Germîyânî” tarafından yazılmıştır. 1059 (1649) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğı görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 947 envanter numaralı 1609 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tecziyetü’l-Emsâr ve Tezciyet’l-Asâr” adlı eserin (zbek, 2005: 115) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik vardır.

Katalog No: 40

Eser Adı: Risâle-i Butlân-ı İ'tikâd-ı Ehli Sünnet ve Cemâ'at

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 786

Türü: İslâm Dini-Akaid ve Kelam

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 190x115 - 140x60 mm.

Varak Sayısı: 64

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

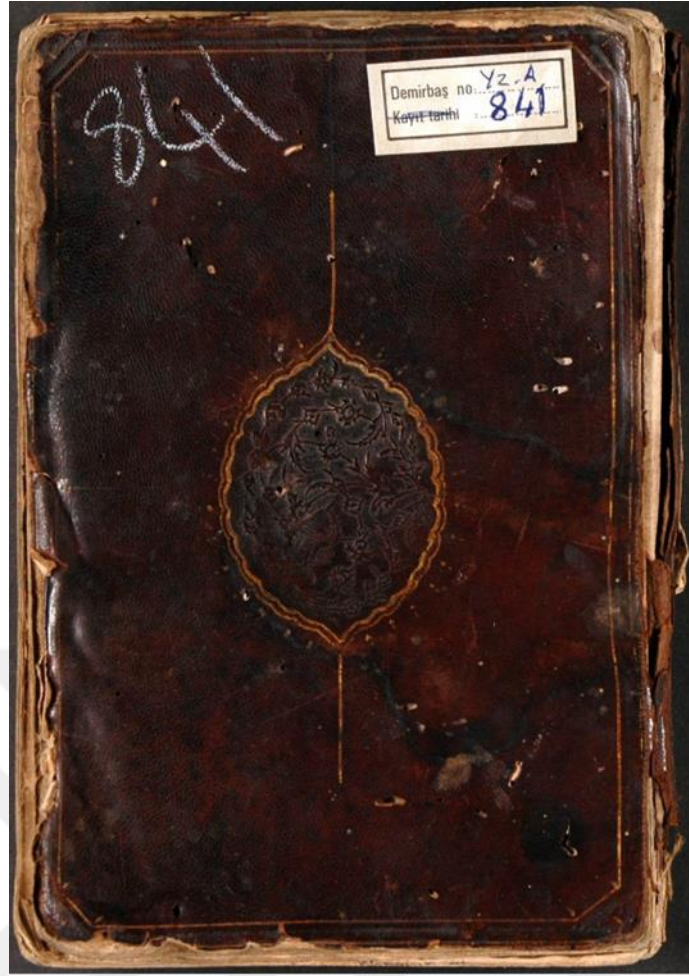
Bezeme: n ve arka kapak bezemesi aynı olan eser, miklepsizdir. Bezemesi yazma cilt olan eser fırça ile altın sürülerek yapılmıştır. Altın cetvel arasında tekli zencirek kuşağı vardır. Köşebent bezemesi yoktur. Eserin köşelerinde birer adet, uzun ve kısa kenarlarının ortalarında ise üçlü gruplar halinde gülçe motifi görülür.

Kapak yüzey merkezinde, iki köşesi dikey eksen de çizilen çift çizginin üzerine yerleştirilen şemse kare formdadır. Kare şeklin yüzeyi birbirine paralel çizgilerle doku oluşturunak biçimde çizilmiştir. Şemsenin kenarları ise tığlarla süslenmiştir. Şemsenin dik eksen de köşelerin üst ve alt uçlarında gülçe motifleri vardır. Gülçe motifinin üzerinden kapak kenarına doğru iki çizgi çekilmiştir.

Cildin sırt bölümü ve i kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Risāle-i Butlān-ı İ’tikād-ı Ehli Sünnet ve Cemā’at” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi 1085 envanter numaralı 1674 yılında istinsah edilen “Minhāc’l-Ābidin Tercümesi” (zbek, 2005: 138) ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde 143 envanter numaralı 1679 yılında yazılmış “Vakfiye” (Elitok, 2014: 125) isimli eserlerle süsleme kompozisyonu, kullanılan teknik bakımından benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserlerle olan benzerliğı de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 41

Eser Adı: Külliyyât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 841

Türü: 2b-37b'de Miskin-nâme; 37b-81a'da Ney-nâme; 81a-99b'de Çoban-nâme; 99b-102a'da gazeliyat vardır.

Müellif: Rûşenî Dede Ömer Aydınî (öl. 892/1487)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 211x142-150x90 mm.

Varak Sayısı: I+102

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

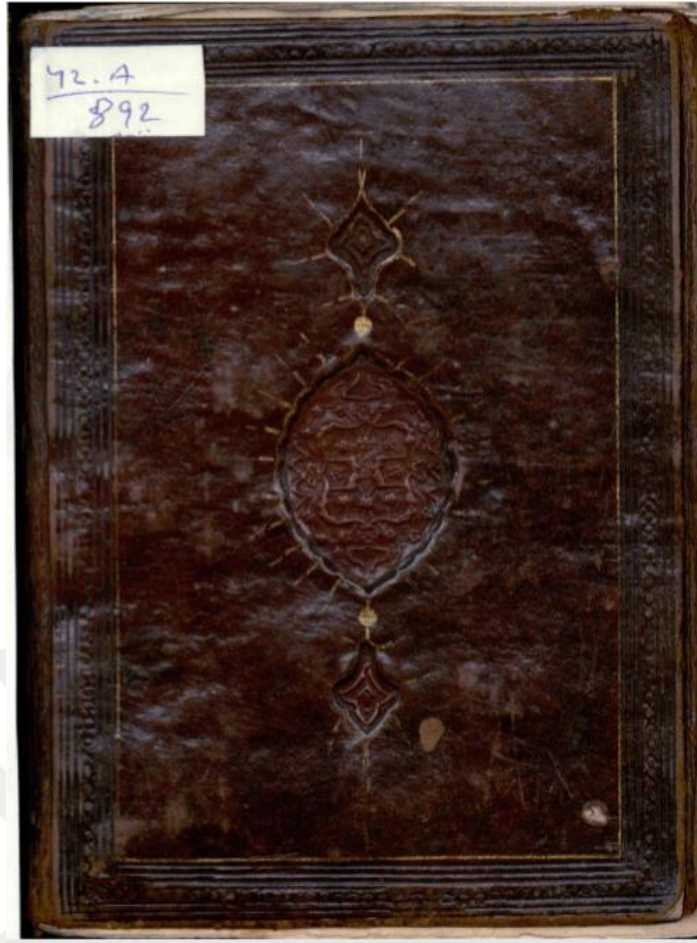
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış iki sıra halinde soğuk cetvel, bu cetvellerin yanında altınla cetvel çekilmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur, diyagonal çizgi görülür.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval biçimlidir. Şemse yüzeyi, yatay ekseninde düzenlenmiş sazyolu üslubundadır. Helezonların taşıdığı hatayı, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Şemsenin etrafı altınla tahrirlenmiş ve tığlarla vurgulanmıştır. Salbek yerinde altınla dikey ekseninde düz bir çizgi çizilmiştir.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt kısmı tahrip olmuş ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Külliyât” isimli eserin müellifi “Rûşenî Dede Ömer Aydınî (öl. 892/1487)”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 559 envanter numaralı 1613 tarihinde istinsah edilmiş olan “Yetimetü’-d-Dehr fî Mahâsin-i Ehli’l-Asr” adlı eserin (Özbek, 2005: 119) ile benzerlik mevcuttur. Cildindeki şemse süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 42

Eser Adı: Dâfi'ü'l-Hüzn

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 892

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Ali Katib

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x142 - 160x100 mm.

Varak Sayısı: 125

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

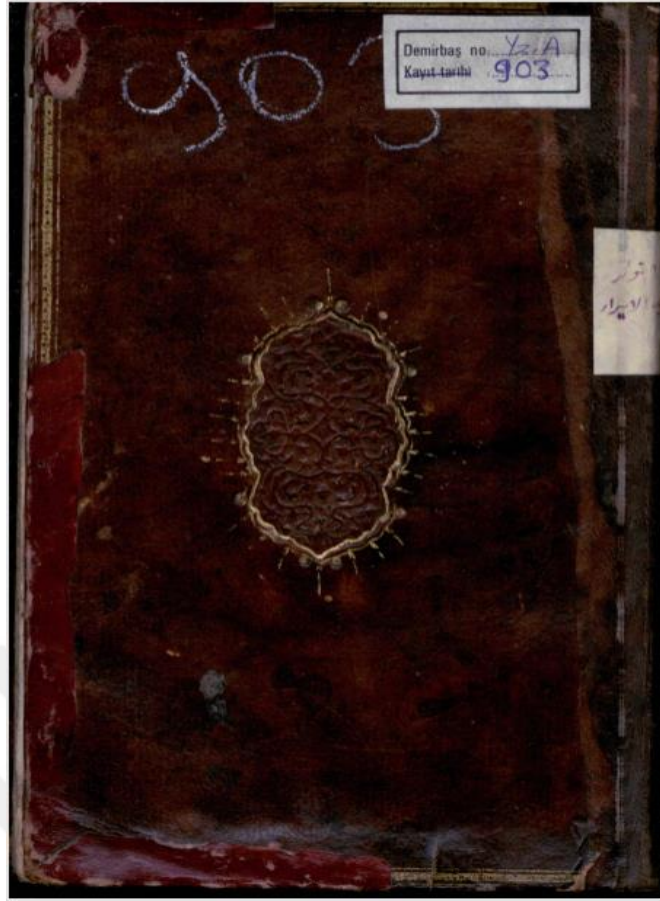
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ciltte n ve arka kapaklar aynı desenlenmiştir. Soğuk şemseli cilt olarak düzenlenen eser miklepsz ve köşebentsiz düzenlenmiştir. Kapaklar aletle yapılmış soğuk cetvel arasında zincir şeklindeki zencirek ile çerçevenlenmiştir.

şemse, cilt kapağının merkezinde oval biçiminde ve dilimlidir. ¼ birim simetrik tasarlanan şemsenin bezemesinde yatay ve dikey eksenlerde düğümlenerek birleşen bulut motifleri hakimdir. Zemininde kıvrımdalların taşıdığ pençler görülür. şemse ve salbek arasında irice bir nokta motifi vardır. Salbek palmet formdadır ve şemseye oranla oldukça büyüktür. Salbek yüzeyinde de i içe palmet motifleri yer alır. şemse ve salbek etrafı altın ile tahrirlenmiş, tığlarla vurgulanmıştır.

Sırt kısmı ve i kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Dâfi’’l-Hüzn” adlı eserin müellifi “Ali Katib”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1135 envanter numaralı 1644 yılında istinsah edilmiş olan “El-Erbain fı Usliddin” adlı eserin (zbek, 2005: 133) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzemektedir. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 43

Eser Adı: Câmi'ü'l-Envâr fî Menâkıbü'l-Ebrâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 903

Türü: İslâm Dini-İslâm Uluları Biyografileri

Müellif: Nazmî-zâde Murtazâ Hüseyin

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 215x130 - 160x70 mm.

Varak Sayısı: 59

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

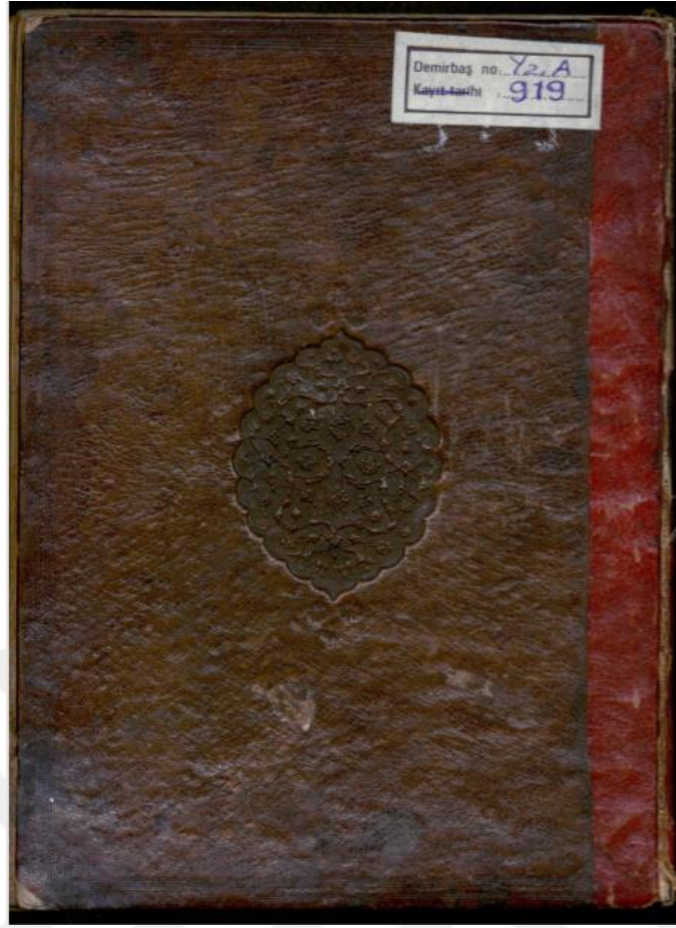
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Soğuk şemseli cilt olarak düzenlenen eserin ön ve arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen kapaklar altın cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelemiştir.

Şemse, cilt kapağının merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemsenin kenarları dilimli ve orta kenar dışa doğru bombeli olarak yapılmıştır. ¼ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyinde uçları yatay ve dikey eksenlerde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleri ve kıvrımdalların taşıdığı pençler görülür. Şemse salbeksizdir. Şemse etrafı altın ile tahrirlenmiş, gülçe ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Sırt kısmı ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Câmi’ü’l-Envâr fî Menâkıbü’l-Ebrâ” adlı eserin müellifi “Nazmî-zâde Murtazâ Hüseyin” dir. Eserin istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gül-i Sadberk” adlı eserin (Özbek, 2005: 148) şemse süslemesi bakımından aynıdır. Süsleme kompozisyonundan hareketle cilt, 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 44

Eser Adı: Hâşiye ‘alâ Şerhi Muhtasari’l-Müntehâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 919/1

Türü: Fıkıh

Müellif: Seyyid Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cûrcân

Mücellit: Bilinmiyor

Ketebe Tarihi: 1026 (1617)

Ölçüleri: 210x140 - 162x72 mm.

Varak Sayısı: 1b-49a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: n ve arka kapakları aynı bezemeye sahip olan kitap soğuk şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen kapaklar belirli aralıklarla soğuk cetvel ile çerçevellenmiştir. Köşelerde diyagonal çizgi vardır ve oluşan boşlukta rozetler görülür.

Kapak merkezindeki şemse, oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi; uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlerle birleştirilmiş bulut motifleri hakimdir. Zemin, helezonlar üzerinde hatayi, penç, gonca, basit yapraklarla bezenmiştir. Salbek yerinde üç adet rozet yer alır.

Cildin sırt kısmı bordo rengi deri ile onarım yapılmıştır. İç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Hâşiye ‘alâ şerhi Muhtasari’l-Müntehâ” adlı eserin Müstensihî İbrahim b. Yahya’dır. 1026 (1617) tarihinde istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1295 envanter numaralı 1653 yılında istinsah edilen “şerhu Divâni’l-Mütenebbi” adlı eserin (zbek, 2005: 127) benzerlikler bulunur. Cilt kapağındaki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olan cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 45

Eser Adı: Umdetü'l-Ahkâm'an Seyyidi'l-Enâm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 930

Türü: Hadis

Müellif: Takiyyüddîn Abdulganî b. Abdülvâhid el-Makdisî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 215x160 - 180x110 mm.

Varak Sayısı: 65

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı-Yapıştırma Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış soğuk cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan ciltte, şemse ile cetvel arasındaki boşluğun tamamında üçgenler oluşturulmuştur. Bu üçgenlerin içi doku oluşturacak şekilde diyagonal çizgilerle doldurulmuştur.

Mülevven şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemsesi bordo deridir. Salbeksiz, dilimli ve oval biçimlidir. Yatay ekseninde düzenlenmiş şemse yüzeyleri kıvrım dalların taşıdığı hatayı, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir.

Miklep şemsesi damla formundadır. Bir yaprak demetinden çıkan dallar üzerinde penç motifleri görülür. Kapak yüzey bezemesinde cilt zemin yüzeyinin ½'si uygulanmıştır.

Cildin sertab, sırt ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Umdetü'l-Ahkâm'an Seyyidi'l-Enâm” isimli eser “Takiyyüddîn Abdulganî b. Abdülvâhid el-Makdisî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi'ndeki 1057 envanter numaralı 1729 tarihinde istinsah edilmiş olan “Nimetullah fi'l-Luğa” adlı eserin (Özbek, 2005: 172) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik vardır. Bezemesinden hareketle cilt, 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 46

Eser Adı: Mecmû'a-i Eş'âr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 949

Türü: IV. Murad Devri şairlerdir.

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 222x127 mm.

Varak Sayısı: 91

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamıştır

Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları iki sıra aletle yapılmış soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde içte de soğuk baskı bir cetvel ve köşelerinde diyagonal bir çizgi vardır.

Şemse, cilt kapağının merkezinde oval biçiminde ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, yatay ve dikey ekseninde kapalı formlar yapan rumilerin çerçevelediği hatayi motiflerinden oluşur. Hatayilerden çıkan helezonlar da rumilerin etrafını sarmış hançeri yapraklar, goncalar ve penç motifleri yer alır. Salbek palmet şeklinde, yüzeyi hatayi motifi ile süslüdür.

Miklep düzenlemesi olmayan eserde sırt bölümü ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Mecmû’a-i Eş’âr” isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 125 envanter numaralı 1753 yılında istinsah edilen “Akvemü’l-Vesâil fî Tercümeti’ş-Şemail” adlı eserin (Özbek, 2005: 195) cildindeki şemse süslemesi ile benzediği tespit edilmiştir. Kullanılan teknik farklıdır. Bu eserle olan benzerliği dikkate alındığında cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 47

Eser Adı: Kenzü'd-Dekâ'ik

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1002

Türü: Fıkıh

Müellif: Hâfizeddîn Ebû'l-Berekât Abdullâh b. Ahmed en-Nesefî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 170x905 - 125x50 mm.

Varak Sayısı: VI+85

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Altın ayırma şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde dört adet ve kapak kenar ortalarında üçer adet olmak üzere gülçe motifleri görülür.

Milepsiz düzenlenen eserin şemsesi kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse kenarları dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. ¼ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen palmetlere eklenen bulut motifleri ile bezenmiştir. Şemse tahrirli olup tığ ve gülçe motifleri ile hareketlendirilmiştir. Salbek yedi adet gülçe motifinin çiçek şeklini almasıyla oluşmuştur.

Cildin sırt bölümü desensizdir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Kenzü’-d-Dekâ’ik” adlı eserin müellifi “Hâfizeddîn Ebû'l-Berekât Abdullâh b. Ahmed en-Nesefî” dir. Eserin istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gül-i Sadberk” adlı eser ile (Özbek, 2005: 148) aynıdır. Cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 48

Eser Adı: en-Nutefü'l-Hisân fi'l-Fetâvâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1021

Türü: Hanefî Fıkıh

Müellif: Şerefeddîn el-Kâsım b. el-Hüseyn ed-Demrâcî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1085 (1674)

Ölçüleri: 200x115 - 140x60 mm.

Varak Sayısı: 215

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

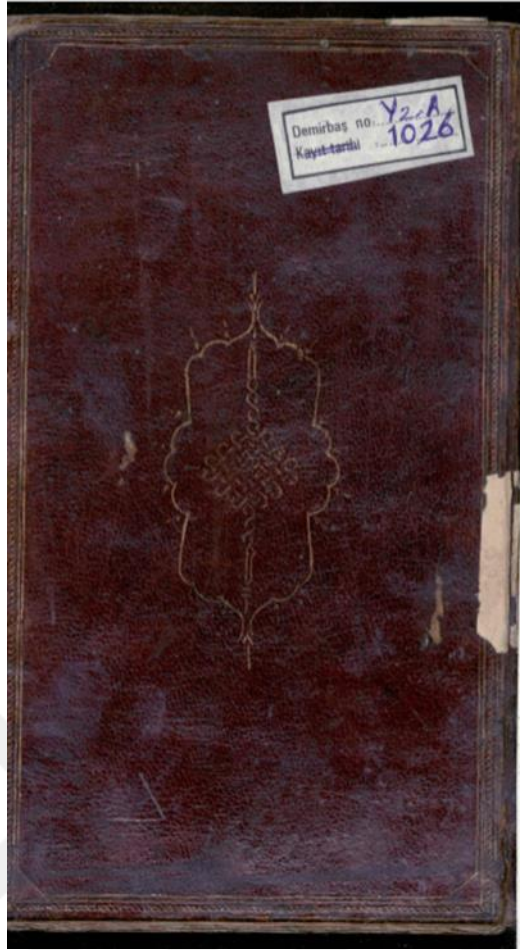
Bezeme: Soğuk şemseli cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış soğuk cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur, köşelerde diyagonal çizgi görülür. Kapak kenar ortalarında üç adet penç motifleri vardır.

Kapak merkezinde yer alan şemse dilimli ve oval biçimlidir. Serbest kompozisyona sahip şemse yüzeyleri helezonların taşıdığı penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Şemsenin etrafı soğuk tahrirli ve tıgıldır. Salbek yerinde üç adet penç motifi yer alır.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt kısmı desensizdir.

İç kapakları ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “en-Nutefü’l-Hisân fi’l-Fetâvâ” isimli kitap “Şerefeddîn el-Kâsım b. el-Hüseyîn ed-Demrâcî” tarafından yazılmıştır. 1085 (1674) yılında yazılan eserin müstensihi “Ömer b. Abdüssamet”tir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 49-1 envanter numaralı 1679 tarihinde istinsah edilmiş olan “İnâyetü’l-Kâzî ve Kifâyetü’r-Razî Haşiye alâ Tefsiri’l-Beyzavî” adlı eserin (Özbek, 2005: 142) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik bulunur.

Katalog No: 49

Eser Adı: Şerhu'l-Fıkhi'l-Keydânî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1026

Türü: Fıkıh

Müellif: İbrâhim Pîr Dervîş el-Buharî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1057 (1647)

Ölçüleri: 202x115 - 147x59 mm.

Varak Sayısı: 54

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

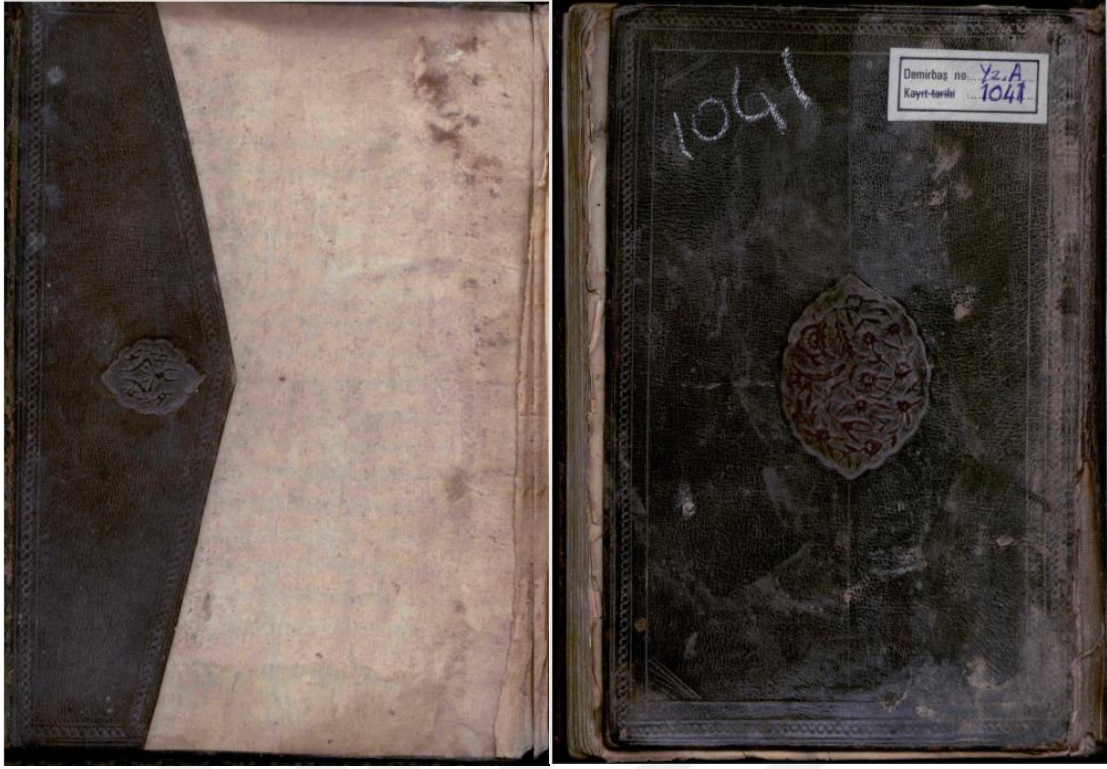
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapak düzenlemesi aynı olan eserde miklep düzenlemesi yoktur. Köşebent bezemesi olmayan eserde, kapak kenarları cetvelin içinde aletle yapılmış zencirek ile erevelelenmiştir. Kapağı en içte çerçeveleyen üçüncü sıra cetvelin her bir köşesinde diyagonal çizgi görülür. Cilt kapaklarının merkezinde yazma cilt kompozisyonuna sahiptir. Süslemenin tamamı altın kullanılarak yapılmıştır.

şemse salbeksiz ve dikdörtgen şeklinde dir. Uç kenarlar dendanlıdır. Orta kenar da dendanlı dışa doğru bombeli olarak düzenlenmiştir. şemsenin kenarlarında tığlar vardır. şemsenin içerisinde kare form oluşturulmuştur. Kare formun yüzeyi geçmelerle bezenmiştir. Dik köşelerden kitap kenarına doğru geçmelerle uzatılmıştır.

Eserin sırtı ve i kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “şerhu’l-Fıkhi’l-Keydānī” isimli eser “İbrāhim Pīr Dervīř el-Buharī” tarafından yazılmıştır. 1057 (1647) tarihinde istinsah edilmiştir. Süsleme kompozisyonu ve eserin bu tarihlerde meydana getirildiği grldğinden cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 981 envanter numaralı 1582 tarihinde istinsah edilmiş olan “Hadikatü’s-Sedā” adlı eserin (zbek, 2005: 95) cildinin iç kapak şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de birebir örtüşmektedir. Bu tarz kapakların 16. yüzyıllara ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 17. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 50

Eser Adı: Yûsuf u Züleyhâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1041/1

Türü: Edebiyat

Müellif: Nûreddin Abdurrahman b. Ahmed el-Câmi

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1153 (1740)

Ölçüleri: 210x135 - 150x80 mm.

Varak Sayısı: 1b-123b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

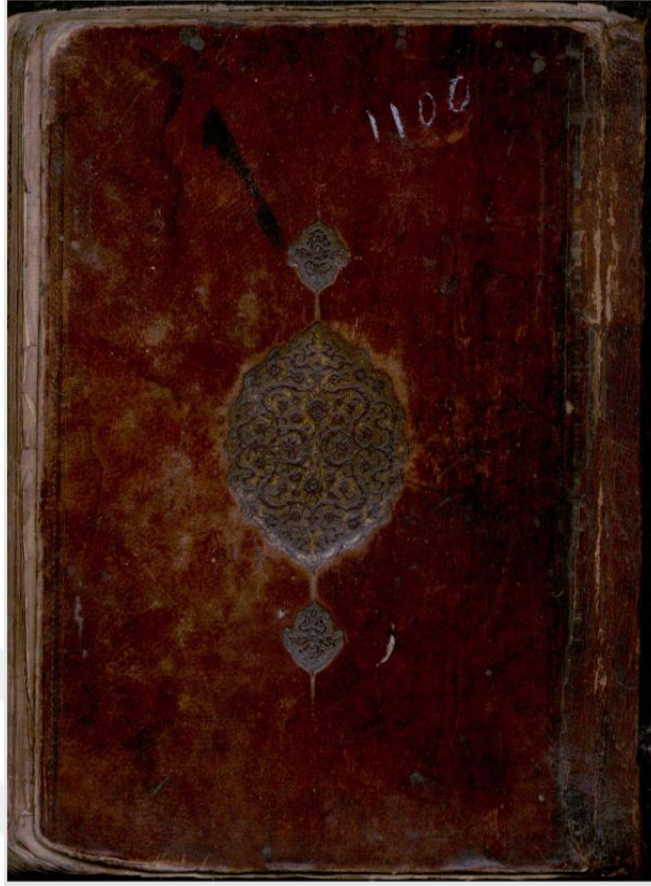
Bezeme: Ön ve arka kapağı aynı bezemeye sahip olan eser soğuk şemseli cilttir. Kitabın kapakları ve miklep aletle yapılmış soğuk cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur, köşelerde diyagonal çizgi görülür.

Kapak merkezinde yer alan şemse dilimli ve oval biçimlidir. Serbest olarak düzenlenen şemse yüzeyleri helezonların taşıdığı hatayı, hançeri ve basit yapraklardan oluşan bitkisel kompozisyon ile süslenmiştir.

Miklep şemsesi oval formdadır. Miklep şemse yüzeyin de kıvrım dallar üzerinde penç ve yaprak motifleri yer alır.

Cildin sertab, sırt ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Yûsuf u Züleyhâ” isimli kitabın müellifi “Nûreddin Abdurrahman b. Ahmed el-Câmi” dir. 1153 (1740) yılında istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1057 envanter numaralı 1729 tarihinde istinsah edilmiş olan “Nimetullah fi’l-Luğa” adlı eserin (Özbek, 2005: 172) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik vardır.

Katalog No: 51

Eser Adı: Şerhu Vikâyetü'r-Rivâyetü'r- Rivâye min Mesâ'ili'l-Hidâye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1100

Türü: Fıkıh

Müellif: Sadru'sh-Şeri'a es-Sânî'Ubeydullah b. Mes'ûd

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 250x180 - 172x103 mm.

Varak Sayısı: 155

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Altın ayırma şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenen kapaklara bir sıra altın cetvel çekilmiştir.

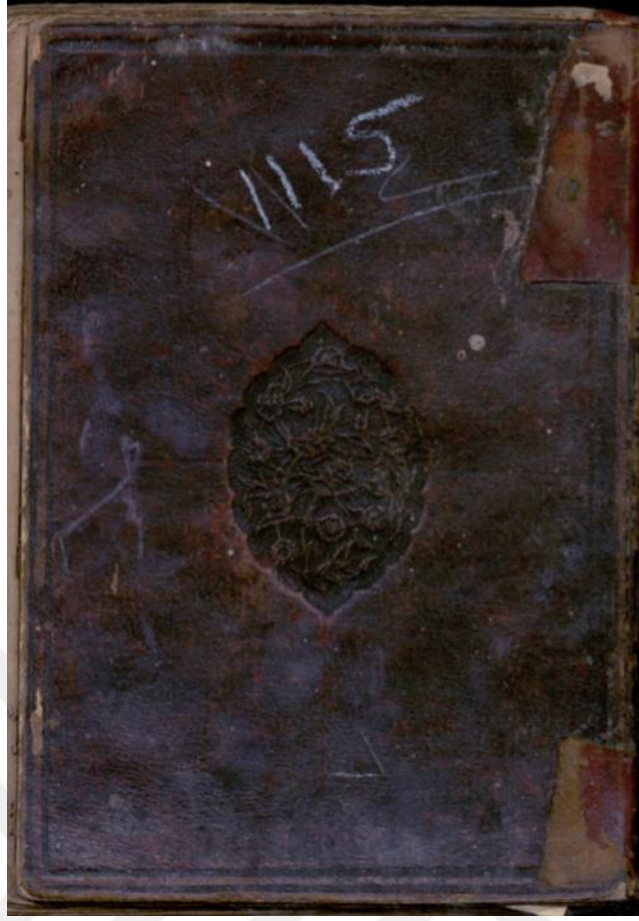
Salbekli olan şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyinde uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlerle birleştirilmiş bulut motifleri görülür. Zemin yüzeyi helezonlar üzerinde hatayi grubu çiçekler, penç, gonca, basit yapraklarla bezenmiştir. Salbek palmet biçimindedir. Salbek yüzeyinde irice süsen çiçeği vardır.

Cildin sırt bölümü desensizdir.

İç kapaklar süslemesiz kahverengi deridir.

Tarihlendirme: “Şerhu Vikâyetü’r-Rivâyetü’r- Rivâye min Mesâ’ili’l-Hidâye” adlı eser “Sadru’s-Şeri’a es-Sânî’Ubeydullah b. Mes’ûd” tarafından yazılmıştır. Yazıldığı tarih bilinmemektedir. Kapak süsleme özelliklerine bakıldığında Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 101-0052 envanter numaralı ve 1080 (1669-70) yılında istinsah edilmiş “En’am-ı Şerif” adlı eser (Kilercik, 2012: 120) ile şemse bezemeleri benzerlik göstermektedir. Süsleme kompozisyonundan hareketle cilt, 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 52

Eser Adı: el-Mutavvel

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1115

Türü: Belagat

Müellif: Sa'deddin Mesûd b. Ömer et-Taftâzânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 205x140 - 155x85 mm.

Varak Sayısı: 277

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n/arka kapağı aynı bezemeye sahip olan eser soğuk şemseli cilttir. Kitabın kapakları aletle yapılmış iki sıra halinde soğuk cetvel ile çerçevenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur.

Kapak merkezinde yer alan şemse dilimli ve oval biçimlidir. Serbest olarak düzenlenen şemse yüzeyi, helezonlar üzerinde hatayi, penç ve hançeri yapraklardan oluşan bitkisel kompozisyon ile bezenmiştir.

Miklepsiz olan cildin sırt ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “el-Mutavvel” isimli eser “Sa’deddin Mesûd b. Ömer et-Taftâzânî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 220 envanter numaralı 1615 tarihinde istinsah edilmiş olan “Fethu’l-Bâki bi Şerhi Elfiyyeti’l-Irakî” adlı eserin (Özbek, 2005: 118) cildindeki şemse süslemesi ile de benzerlik tespit edilmiştir. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 53

Eser Adı: el-Vesâ'il fî Ma'rifeti'l-Evâ'il

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1124/1

Türü: Türk Alemleri ve Yakın Doğu

Müellif: Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1148 (1735)

Ölçüleri: 200x140 - 150x75 mm.

Varak Sayısı: 1b-24b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Yeşil

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamıştır

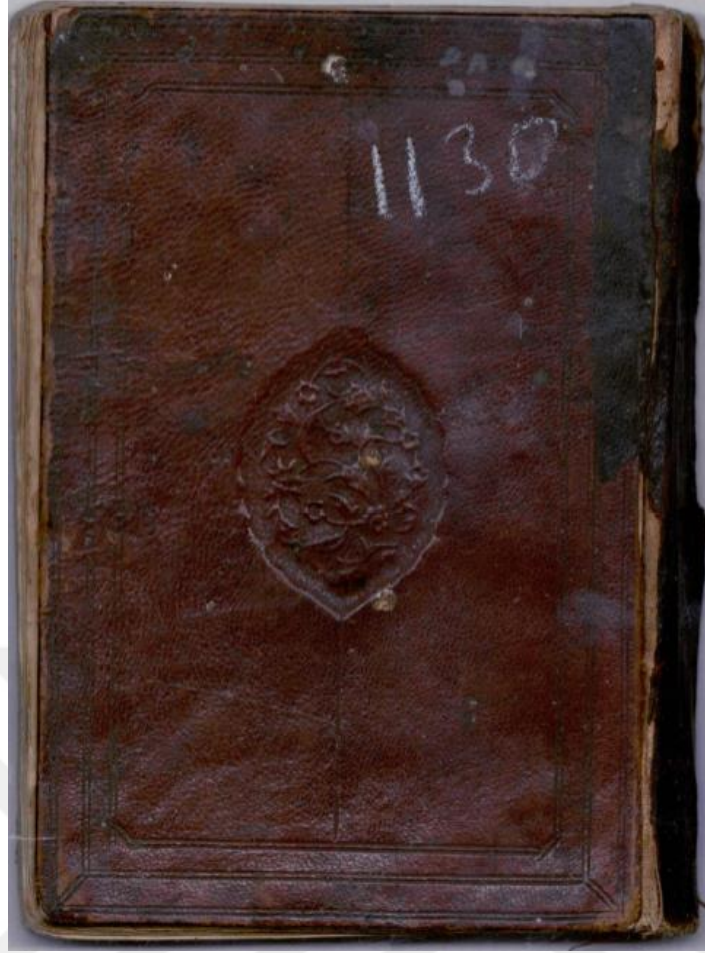
Bezeme: Cildin n ve arka kapakları aynı bezmeye sahiptir. Soğuk şemse cilt görülmektedir. Kitabın kapakları, miklep ve sertab iki sıra altın cetvel ile çerçevellenmiştir. Köşebent bezemesi yoktur.

Şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval biçimde olup salbeklidir. Şemse yüzeyi saksıdan çıkan üç adet zerrin çiçeğı, tomurcukları ve yapraklarından oluşmaktadır.

Salbek ve miklep şemsesi de palmet şeklindedir. Formların yüzeyinde zerrin çiçeğı görülür. Bezemeler hafif kabartma olarak kalıpla basılmıştır.

Sertab, sırt ve iç kapaklarında herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “el-Vesâ’il fî Ma’rifeti’l-Evâ’il”in müellifi “Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî”dir. 1148 (1735) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî “Mustafa b. Mehmed”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğı görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Millet Yazma Eser Kütüphanesi A.E. Manzum 1307 “Şkfename” isimli eser 1780 yılına aittir. “Şkfename” çoğı (a) yüzlerinde olmak üzere 60 çiçek ve çiçek buketi resmi bulunur (Demiriz, 2019: 255-257) ve cilt kapağındaki vazoda zerrin motifinin benzerleri bu eserin içerisindeki resimlerde yer alır.

Katalog No: 54

Eser Adı: Kitâb-ı Müstakîm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1130/1

Türü: İslâm Dini-Akaid ve Kelam

Müellif: İbrâhîm Hôcâ Tunuslû

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1083 (1672)

Ölçüleri: 195x135 - 150x90 mm.

Varak Sayısı: 1b-169a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

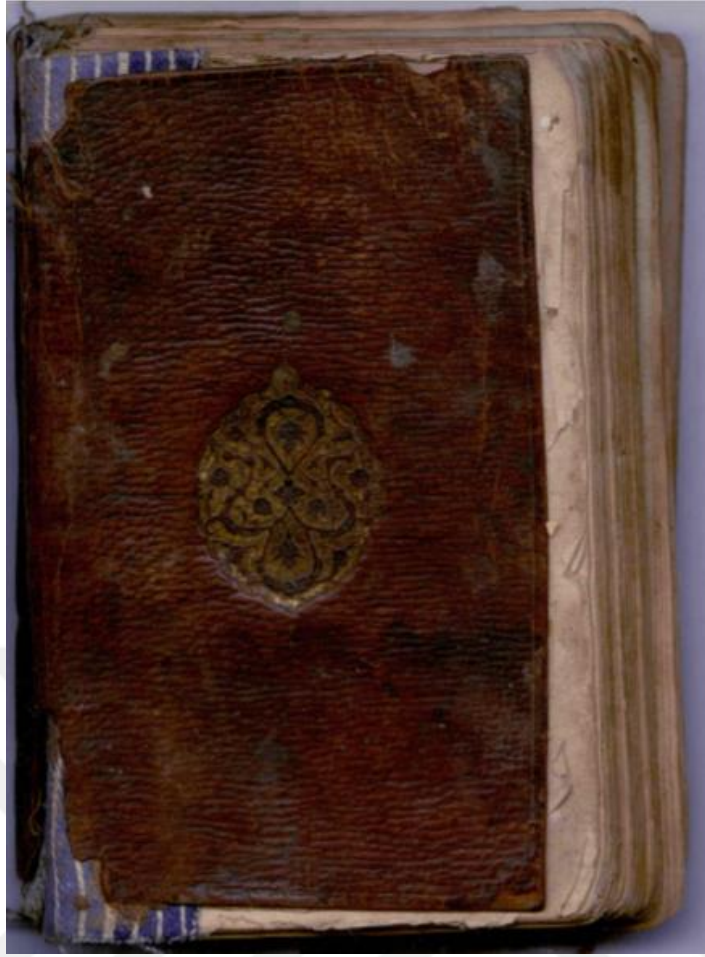
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n/arka kapağı aynı bezemeye sahip olan eser soğuk şemseli cilttir. Kitabın kapakları belirli aralıklarla aletle yapılmış soğuk cetvel ile çerçevenmiştir. İçteki cetvelin köşesi diyagonal çizgi şeklindedir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur.

Şemse kapak merkezinde dilimli ve oval biçimdedir. Serbest düzenlenen şemse yüzeyleri helezonlar üzerinde hatayi, penç ve hançeri yapraklardan oluşan bitkisel bezeme ile süslenmiştir.

Miklepsiz olan cildin sırt ve i kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Kitâb-ı Müstakîm” isimli eserin müellifi “İbrâhîm Hcâ Tunusl”dur ve 1083 (1672) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğı görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 49-1 envanter numaralı 1679 tarihinde istinsah edilmiş olan “İnâyetü’l-Kâzî ve Kifâyetü’r-Razî Haşiye alâ Tefsiri’l-Beyzavî” adlı eserin (zbek, 2005: 142) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik vardır.

Katalog No: 55

Eser Adı: Ikdu'l-Manzum fî Zikri Fezâ'ili'r-Rum

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1140

Türü: İslami Biyografi

Müellif: Ahi-zâde Ali Çelebi Minik b. Bâli

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 175x105 - 130x65 mm.

Varak Sayısı: 289

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

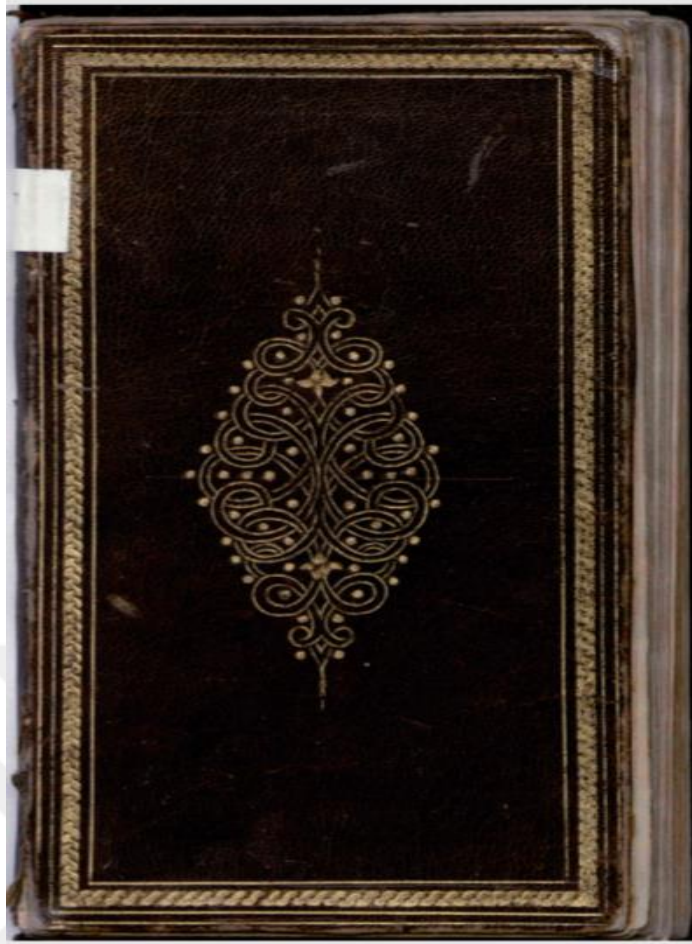
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ciltte n ve arka kapaklar aynı Şekilde bezenmiştir. Alttan ayırma Şemse olarak bezenen eser miklepsz ve köşebentsizdir. Kitabın kenarlarına iki sıra altın cetvel çekilmiştir.

Şemse cilt kapağının merkezinde oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, merkezdeki palmet motifi ile birbiriyle birleşen serbest kıvrımlı bulutlar, bulut motiflerinin orta boŐluğuna yerleştirilen hatayiler, hatayilerden çıkan dallar üzerinde penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Salbeksiz olan Şemsenin etrafı tahrirlenmiş, tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt bölümü ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “İkdu’l-Manzum fı Zıkri Fezâ’ili’r-Rum”inin müellifi “Ahi-zâde Ali Çelebi Minik b. Bâli”dir. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1304 envanter numaralı 1660 tarihinde istinsah edilmiş olan “Divan” (zbek, 2005: 132); Sivas Ziya Bey Kütüphanesi 3869 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Haşiye ala es-Seydi” (Sarıtepe, 2007: 95); incelediğimiz koleksiyonda yer alan 06 Mil Yz A 1823 (Katalog No: 74) envanter numaralı 1075 (1664) tarihinde istinsah edilen “Minhâc’l-Abidîn” adlı ciltlerin Şemse süslemesi ve teknikte benzerlik yer alır. Benzerliklerden dolayı cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 56

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1164

Türü: Edebiyat

Müellif: Örfi Muhammed b. Alî Şirâzî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1039 (1629)

Ölçüleri: 218x110 - 165x70 mm.

Varak Sayısı: 266+IV

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

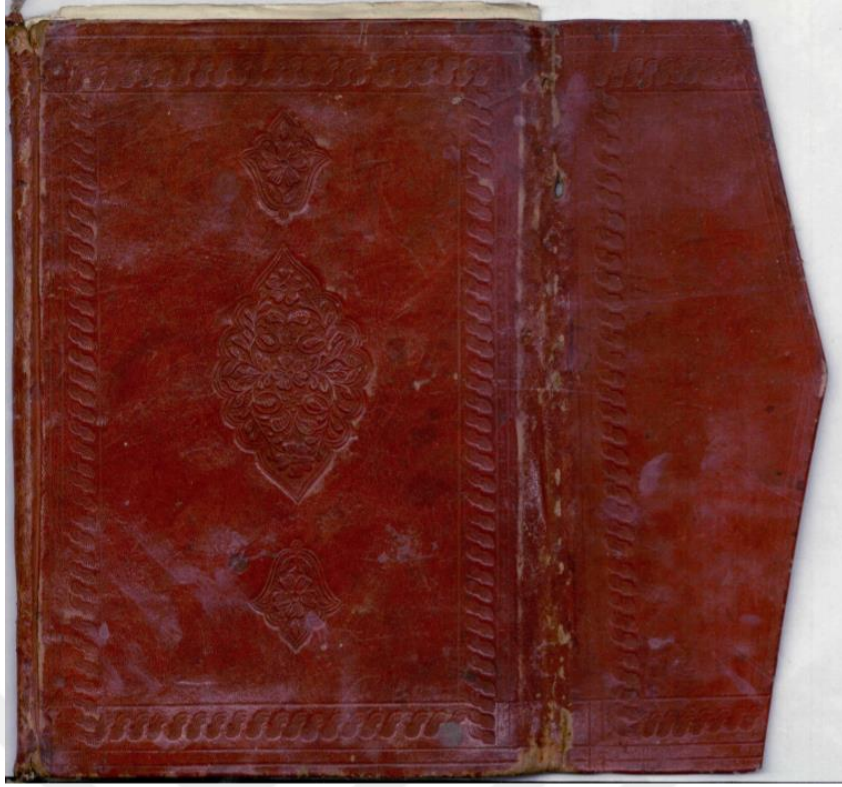
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ciltte n ve arka kapaklar aynı Şekilde bezenmiştir. Yekşah cilt olarak bezenen eser miklepsz ve köşebentsizdir. Kitabın kenarları dışta iki sıra, iÇte bir sıra altın cetvel çekilmiştir. Cetvellerin arasında zencirek motifi görülür.

Şemse cilt kapağının merkezinde baklava Şeklindedir. Şemse yüzeyi, iki palmet motifinden çıkan düğümlü geÇmelerin oluşturduğu kompozisyonla süslenmiştir. Şemsenin etrafında ve düğümlerden oluşan boşluklar glŐe motifi ile tezyin edilmiştir.

Cildin sırt bölümü ve iş kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Divan”ın müellifi “rfi Muhammed b. Alî Őirâzi”dir. İstanbul’da 1039 (1629) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi Mehmed Said Nahcivani’dir. Eser 17. yüzyılda yazılmış olsa da kapak bezemesi 17. yüzyıl özellikleri göstermemektedir. Bu tarz cilt süslemelerine 19. yüzyılda rastlanmaktadır. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 1854 tarihli 66 envanter numaralı “Mesnevî” ile de (Kara, 2015: 377) iş kapak süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik göstermektedir. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonunda yer alan 190-0193 envanter numaralı “Namaz İlmiĥali” isimli eserin cilt süslemesi ile benzerlik görülür (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>). Eserin süslemesinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 57

Eser Adı: Fezâ'il-i Seb'a

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1185/1

Türü: İslâm Dini-Sûfinin Ahlak ve Adabı

Müellif: İbrâhîm Behcet b. Mehmed Sâlim

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1280 (1863)

Ölçüleri: 220x140 - 130x75 mm.

Varak Sayısı: 1b-33b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

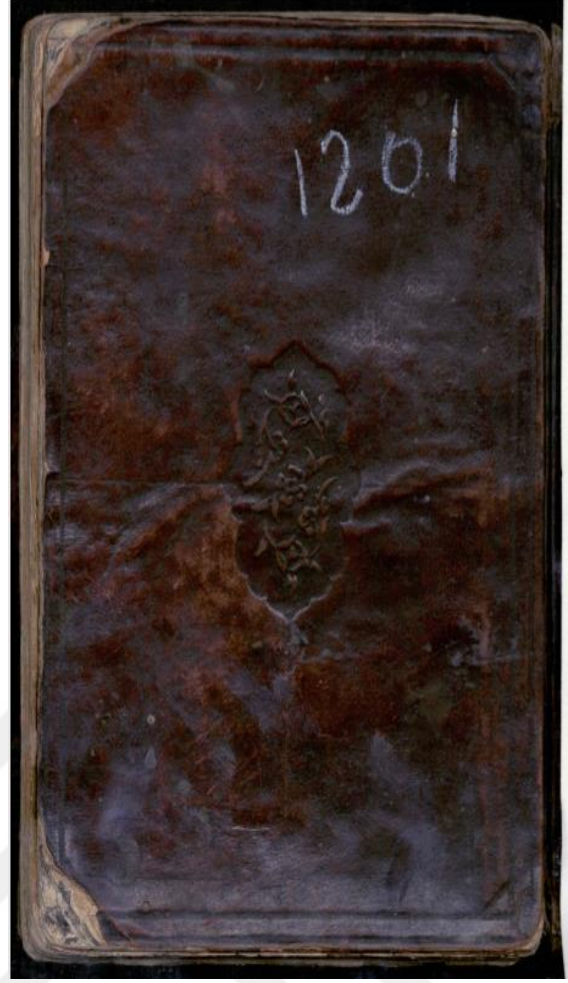
Bezeme: Cildin ön ve arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Soğuk şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Kapak kenarları ve miklep soğuk cetvel arasında kalın zencirek ile çerçevelenmiştir.

Kapak merkezinde olan şemse oval formdadır. Şemsenin kenarları dilimlenmiştir. Şemse yüzey merkezinde penç ve pençten çıkan dallar görülür. Dalların üzerinde yaprak, dalların birleşim yerinde penç motifi vardır. Salbek palmet biçimindedir; yüzeyi penç ile süslenmiştir.

Miklep şemsesi olmayan kitabın sertab ve sırt bölümünde süsleme görülmez.

İç kapaklar desenli kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Fezâ’il-i Seb’a” adlı eser 1280 (1863) tarihinde “İbrâhîm Behcet b. Mehmed Sâlim” tarafından yazılmıştır. Aynı koleksiyonda yer alan 06 Mil Yz A 4348 (Katalog No: 154) envanter numaralı “el-Hululü’z-Zencefûrîye fî Ecvibeti’l-Esileti’t-Tayfûrîye” 1309 (1891) tarihinde istinsah edilmiştir. Süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik bakımından benzerlik mevcuttur. Hem eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 58

Eser Adı: Sirâcü'l-Kulub

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1201

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İçtimaiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 197x130 - 147x85 mm.

Varak Sayısı: 82

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n ve arka kapakları aynıdır. Soğuk şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Kapak kenarları iki sıra soğuk cetvel ile çerçevenmiştir. Köşelerde diyagonal çizgiler görülür.

Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemsenin uçları dilimlenmiş, orta kısmı dışa doğru bombeleşmiştir. Şemse yüzeyinde S şeklinde kıvrım dal vardır. Dalın ortasında penç ve uçlara doğru gonca ve hançeri yaprak motifleri ile bezenmiştir.

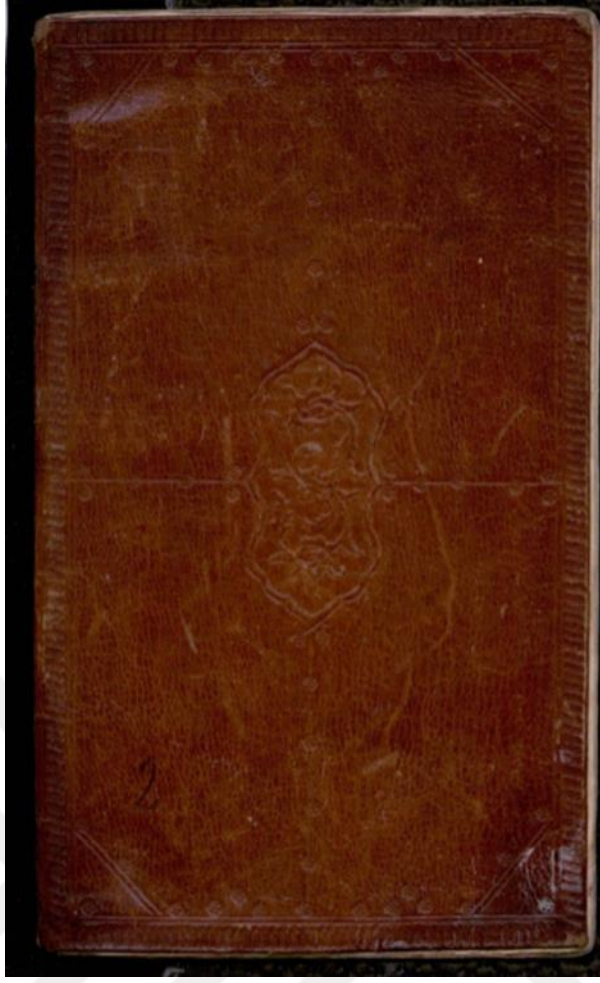
Miklep şemsesi daire biçimindedir. Kıvrım dallar üzerinde penç ve gonca motifleri yer alır.

Kitabın sertab ve sırt bölümünde süsleme görülmez.

İç kapaklar ebru kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Sırâc’l-Kulub” isimli kitabın müellifi ve istinsah tarihi belli değıldir. İncelediğimiz katalogda yer alan 1130 (1717) tarihli 1203 envanter numaralı “Bahr’l-Erzân” isimli eser ile; Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesi 1703 tarihinde yazılmış 826 envanter numaralı “Dürretü’t-Tac fi Sireti Sahibi’l-Mi’rac=Siyer-i Veysi” ile (Akgül, 2019: 39) süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik bulunur. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 59

Eser Adı: Bahrü'l-Erzân

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1203

Türü: Prosodi (Aruz)

Müellif: Lami'î Çelebi Mahmud b. Osmân Bursavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1130 (1717)

Ölçüleri: 197x118 - 145x65 mm.

Varak Sayısı: 10

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

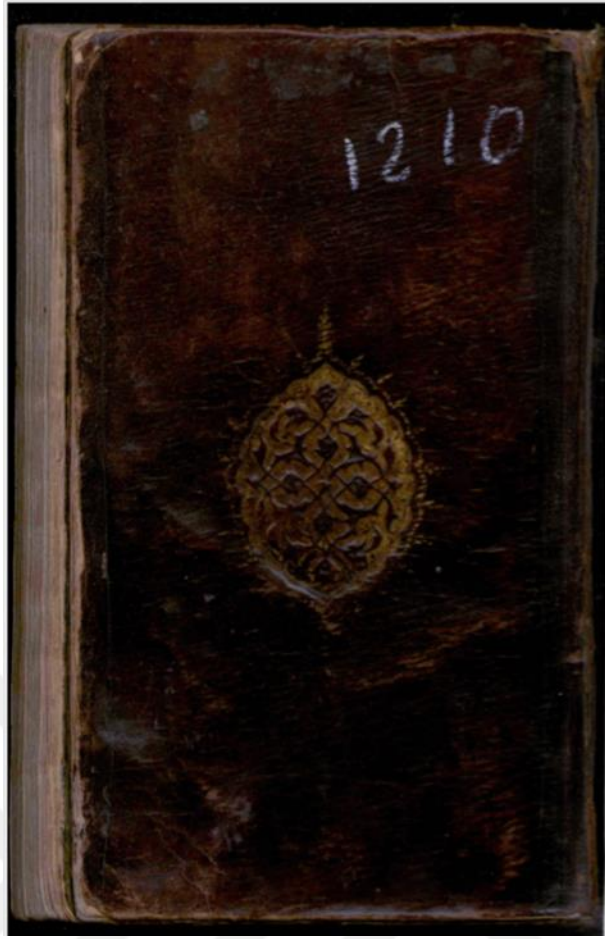
Bezeme: Soğuk şemse cildin ön ve arka kapakları aynıdır. Miklepsi ve köşebentsiz düzenlenen cildin kenarları cetvel arasında kalın bir zencirek ile çerçevelenmiştir.

Köşelerde diyagonal çizgi vardır. Cetvellere bitişik gülçe motifi görülür.

Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemsenin uçları dilimlenmiş, orta kısmı dışa doğru bombeleşmiştir. Şemse yüzeyinde S şeklinde kıvrım dal üzerinde gonca ve hançeri yaprak motifleri ile bezenmiştir. Şemsenin etrafı soğuk tahrirlidir. Salbeksiz olan şemse de yatay ve dikey ekseninde kapak kenarlarına doğru gülçe motifleri sıralanmıştır.

Kitabın sırt ve iç kapaklarında süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “Bahrü'l-Erzân” isimli eser “Lami’î Çelebi Mahmud b. Osmân Bursavî” tarafından yazılmıştır. 1130 (1717) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi “Mustafa b. Muharrem”dir. Eser ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. İncelediğimiz koleksiyonda 1201 envanter numaralı “Sirâcü'l-Kulub” adlı eserle; Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesi 1703 tarihinde yazılmış 826 envanter numaralı “Dürretü't-Tac fî Sireti Sahibi'l-Mi'rac=Siyyer-i Veysi” ile (Akgül, 2019: 39) süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır.

Katalog No: 60

Eser Adı: el-Muhtarü'l-Fetâvâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1210

Türü: Fıkıh

Müellif: Burhâneddîn Ali Ebî Bekr b. Abdülcelil el-Mergînânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 190x106 - 133x57 mm.

Varak Sayısı: 227

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

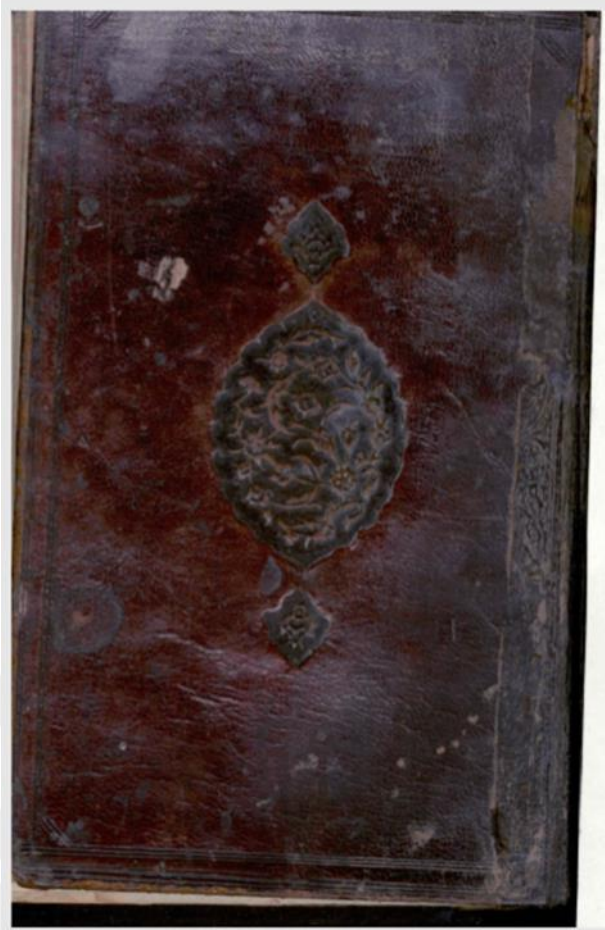
Bezeme: Alttan ayırma Şemseli ciltte n ve arka kapaklar aynı Şekilde bezenmiştir. Eser köşebentsiz ve miklepsz olarak düzenlenmiştir. Kitabın kenarları bir sıra altın cetvel ile çerçevelenmiştir.

Şemse, cilt kapağının merkezinde oval biçiminde ve dilimlidir. ¼ birim simetrik olarak tasarlanan Şemsenin bezemesi, yatay ve dikey ekseninde kapalı formlar yapan ayırma rumilerin ervelediğİ hatayı motiflerinden oluşur. Hatayilerden çıkan dallarda rumilerin etrafını sarmış hançeri yapraklar görülür. Şemse etrafı tahrir ve tığlarla süslenmiştir.

Cildin sırt bölümü süslemesizdir.

İ kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “el-Muhtar’l-Fetâvâ” isimli kitabın müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 18. yüzyıla tarihlendirilmiş 95 envanter numaralı “Yusuf-u Züleyha” ile (Kara, 2015: 321) Yusuf Ağa Kütüphanesi 1735 tarihli 42 Yu 393 envanter numaralı “İthaf bi Şerh-i Hutbet’ l-KeŐŐaf” isimli (Yalçınkaya, 2019: 101) eserler ile süslemesi bakımından benzerlik tespit edilmiştir. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 61

Eser Adı: Heft-manzar

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1231

Türü: İran Edebiyatı

Müellif: Hâtıfî Abdullâh

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 202x128 - 138x78 mm.

Varak Sayısı: 75

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamıştır

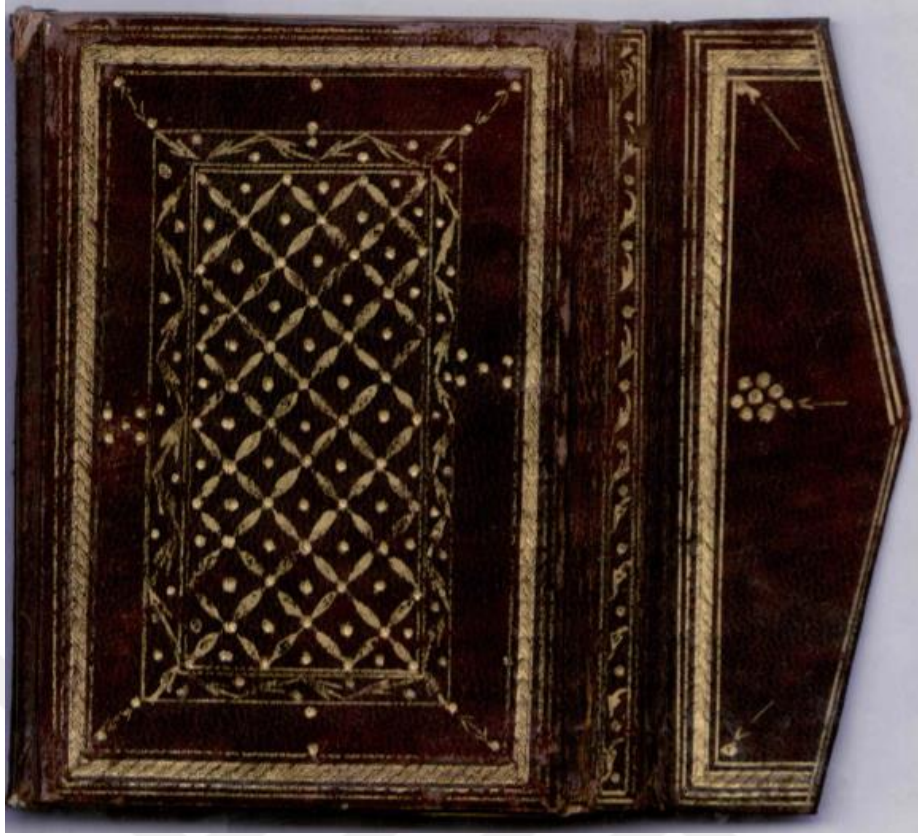
Bezeme: Soğuk şemseli cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış iki sıra halinde soğuk cetvele sahiptir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur, diyagonal çizgi görülür.

Cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbekli, dilimli ve oval biçimdedir. Serbest olarak düzenlenen şemse yüzeyleri helezonların taşıdığı hatayı, gonca, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Salbek palmet formunda, yüzeyinde hatayı motifi yer alır.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt kısmı tahrip olmuş başka bir cildin deri kapağı ile onarılmıştır.

İç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Heft-manzar” isimli kitap “Hâtıfı Abdullâh” tarafından yazılmış ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1057 envanter numaralı 1729 tarihinde istinsah edilmiş olan “Nimetullah fî’l-Luğa” adlı eserin (Özbek, 2005: 172) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik aynıdır. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alındığında, cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 62

Eser Adı: Terceme-i Menârü'l-Envâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1257

Türü: Fıkıh

Müellif: Mehmed Sâdık b. Mehmed Es'âd İstânbûlî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1254 (1838)

Ölçüleri: 156x107 - 103x65 mm.

Varak Sayısı: 189

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

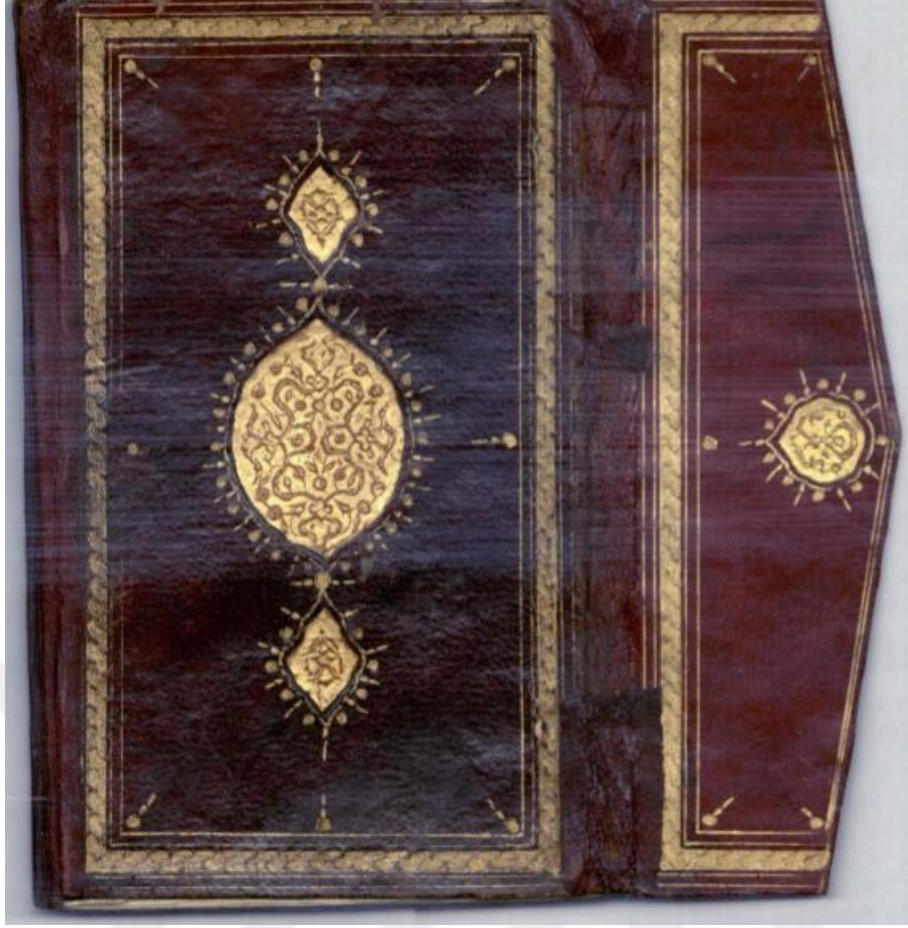
Bezeme: Kitabın ön ve arka kapak düzenlemesi aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kapaklar ve miklep dıştan iki sıra, içten bir sıra ince altın cetvel arasında yer alan kalın zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapak kenar ortaları, köşeleri gülçe motifi ve tığlarla süslenmiştir. Cilt kapaklarının orta kısmında zilbahar cilt kompozisyonu bulunmaktadır. Süslemenin tamamı altın kullanılarak yapılmıştır. Kompozisyon, tek dişli yaprak motifinin oluşturduğu kafeslerin birleşmesinden meydana gelmektedir. Kafes merkezleri ve yaprakların birleşim noktalarına gülçe motifi yerleştirilmiştir. Zilbahar bezemenin etrafında çift dişli yaprak ve gülçe motifinin oluşturduğu bordür görülmektedir.

Miklep ortasında gülçe motifi ile yapılmış sekiz yapraklı çiçek şekli bulunmaktadır. Miklep köşelerinde de gülçe ve tığ motifi vardır.

Sertabın kenarlarına iki sıra düz altın cetvel çekilmiştir. Çift dişli yaprak ve gülçe motifinin oluşturduğu bezeme görülmektedir.

Sırt bölümünde ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Terceme-i Menârü’l-Envâr” isimli eser “Mehmed Sâdık b. Mehmed Es’âd İstânbulî” tarafından yazılmıştır. 1254 (1838) yılında istinsah edilen yazmanın müstensihi “Mehmed Zühdü”dür. Cildin süslemesi ele alındığında 19. yüzyıl özellikleri göstermektedir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 63

Eser Adı: Menâsik-i Hac

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1269

Türü: Hac Yolu Anlatılıyor.

Müellif: Sinâneddîn Yûsuf b. Abdullâh Amâsî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 180x105 - 135x60 mm.

Varak Sayısı: 87

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Mülemma şemse olan cildin ön ve arka kapakları aynıdır. Miklepli düzenlenen cildin kenarları dört sıra altın cetvel arasında kalın tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebentsiz olan eserin kapak ve miklep köşelerinde, kapak kenar ortalarında gülçe motifi görülür.

Kapak merkezindeki şemse, salbekli, oval formda ve dilimlidir. ¼ birim simetrik olarak tasarlanan şemse bezemesinde, uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleri hakimdir. Helezonların taşıdığı penç ve basit yapraklarla bezenmiştir. Salbek palmet biçimindedir, yüzeyinde hatayi motifi bulunur. Şemse ve salbek etrafı tahrirlenmiş, tığ ve gülçe motifleri ile vurgulanmıştır.

Miklep daire şeklinde, yüzeyinde bulut ve penç motifi vardır.

Cildin sertab, sırt ve iç kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Menâsik-i Hac” adlı eser “Sinâneddîn Yûsuf b. Abdullâh Amâsî” tarafından yazılmıştır. Yazıldığı tarih belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’nde 390 envanter numaralı 1756 yılında istinsah edilen “El-Fetâve’l-Hadisiyye” adlı eser ile (Özbek, 2005: 201) şemse ve miklep süsleme özellikleri ve teknik bakımından benzerlikler vardır. Cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 64

Eser Adı: Şerh-i Beyt-i Çıkdım Erik Dalına Anda Yedim Üzümlü

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1320

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Niyâzi Mısrî Mehmed b. Alî Malâtî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 213x135 - 138x75 mm.

Varak Sayısı: 85

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemseli cildin n ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kenarları, sertab ve sırt bölümü siyah deri ile onarım gördüğü için görülememiştir. Miklepli düzenlenen cilt köşebentsizdir.

Cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval biçimdedir. şemse yüzeyinin merkezinde penç motifi, bu motiften çıkan S şeklindeki kıvrım dallar üzerinde hatayi, gonca ve hançeri yapraklar yer alır.

Miklep şemsesi daire formdadır. şemse yüzey merkezinde penç motifi vardır. Penten çıkan dallar üzerinde gonca motifleri ile tezyin edilmiştir.

Sertab ve sırt bölümünde süsleme kompozisyonu görülmez.

İ kapaklara desenli kağıtlar ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “şerh-i Beyt-i ıkđım Erik Dalına Anda Yedim zm” isimli kitab “Niyâzi Mısrî Mehmed b. Alî Malâtî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 488 envanter numaralı 1790 tarihinde istinsah edilmiş olan “Hâşiye alâ Akâidi’n-Nesefiyye” adlı eserin (Küçüktepe, 2015: 162) cildindeki şemse deseni ile benzerlik tespit edilmiştir. Eserle olan benzerliği dikkate alındığında, cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 65

Eser Adı: Şerh-i Cezîre-i Mesnevî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1402

Türü: Edebiyat

Müellif: İlmî Dede Bagdâdî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1079 (1668)

Ölçüleri: 200x140 - 130x65 mm.

Varak Sayısı: 89

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemse olan cildin ön ve arka kapakları aynıdır. Miklepli düzenlenen cildin kenarları soğuk cetvel ile çerçevenmiştir.

Köşebentsiz olan eserin, kapak merkezindeki şemse, salbeksiz, oval formda ve dilimlidir. Dikey eksenle düzenlenen bezeme kompozisyonu, helezonlar üzerinde hatayı, penç ve hançeri yapraklardan oluşmaktadır.

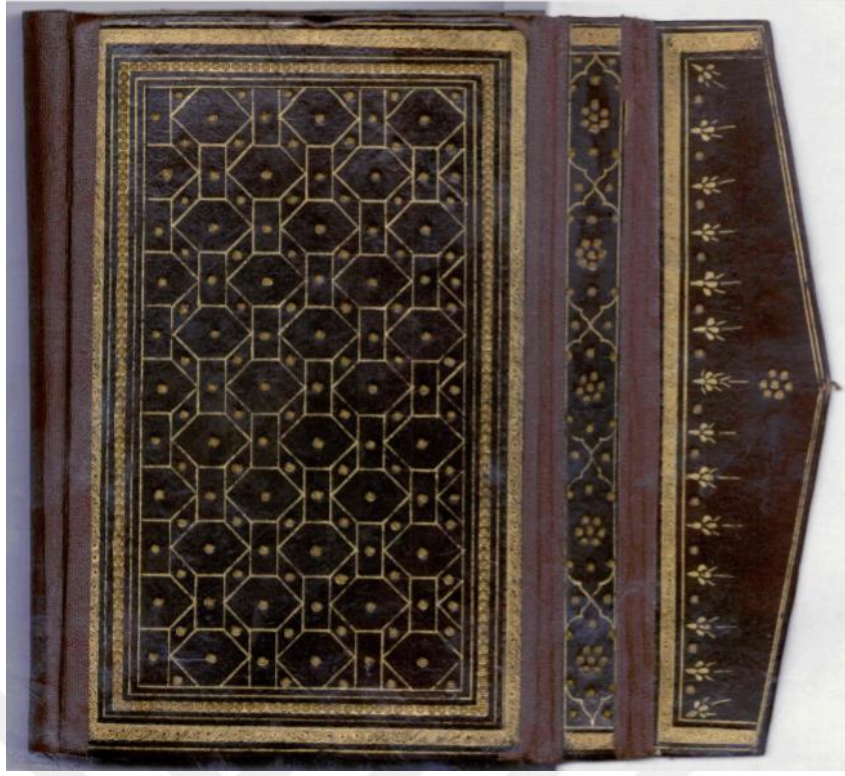
Miklep daire şeklinde, yüzeyi penç ve hançeri yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Cildin sertab ve sırt bölümü bezemesizdir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Şerh-i Cezîre-i Mesnevî” isimli kitap “İlmî Dede Bagdâdî” tarafından yazılmıştır. 1079 (1668) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî “Mustafa b. Mehmed Zerkerî”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 49-1 envanter numaralı 1679 tarihinde istinsah edilmiş olan “İnâyetü’l-Kâzî ve Kifâyetü’r-Razî Haşiye alâ Tefsiri’l-Beyzavî” adlı eserin (Özbek, 2005: 142) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik mevcuttur.

Katalog No: 66

Eser Adı: Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1486

Türü: İslâm Dini-Kur'an ve Kur'an İlimleri

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1246 (1829)

Ölçüleri: 183x120-120x60 mm.

Varak Sayısı: 305

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapak düzenlemesi aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kapaklar, üç sıra ince altın cetvel arasında yer alan biri kalın zencirek ve diğeri ince gülçe motiflerinden oluşan zencirek ile çerçevelenmiştir.

Cilt kapaklarının orta kısmını kaplayan zilbahar cilt bezemesi bulunmaktadır. Bezemenin tamamı altın ile yapılmıştır. Zilbahar bezeme dikdörtgen formdadır. Formun içi geometrik şekillerin tekrarı ile oluşan kartuşlardan meydana gelmektedir. Kartuşların merkezinde gülçe motifleri yerleştirilmiştir.

Sertab ve miklep kenarları da kapak yüzeyinde bulunan kalın zencirekle kuşatılmıştır. Miklep ucunda gülçe motifi ile yapılmış altı yapraklı çiçek formu görülür. Miklep köşesinden başlayıp diğer köşesine kadar süren goncagüller sıralaması ve goncagüllerin arası da gülçe motifleri ile bezenmiştir.

Sertab yüzeyi uçları dilimli olarak düzenlenmiş beş kartuşa bölünmüştür. Kartuş yüzeyi gülçe motifi ile yapılmış altı yapraklı çiçek formu ile tezyin edilmiştir. Kartuş kenarlarında ve oluşan boşluklarda belirli aralıklarla gülçe motifi ile bezenmiştir. Sertabın iki yanı, sırt bölümü kumaş ile onarım yapılmıştır bu yüzden görülememiştir.

İç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Kur’ân-ı Kerîm”in müellifi bilinmemektedir. 1246 (1829) yılında istinsah edilen yazmanın müstensihi “Mücellid Seyyid Hafız Mehmed”dir. Cildin süslemesi ele alındığında 19. yüzyıl özellikleri göstermektedir Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 67

Eser Adı: Şerhu'l-‘İzzî fi't-Tasrîf

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1506

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Sa'deddîn Mes'ûd b. Ömer et-Taftâzân

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1065 (1654)

Ölçüleri: 215x150 - 125x80 mm.

Varak Sayısı: 115

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemse olan cildin ön ve arka kapakları aynıdır. Miklepli düzenlenen cilt köşebentsiz olarak düzenlenmiştir. Kapak kenarları, sertab, sırt kısmı siyah deri ile onarım gördüğünden dolayı görülmemiştir.

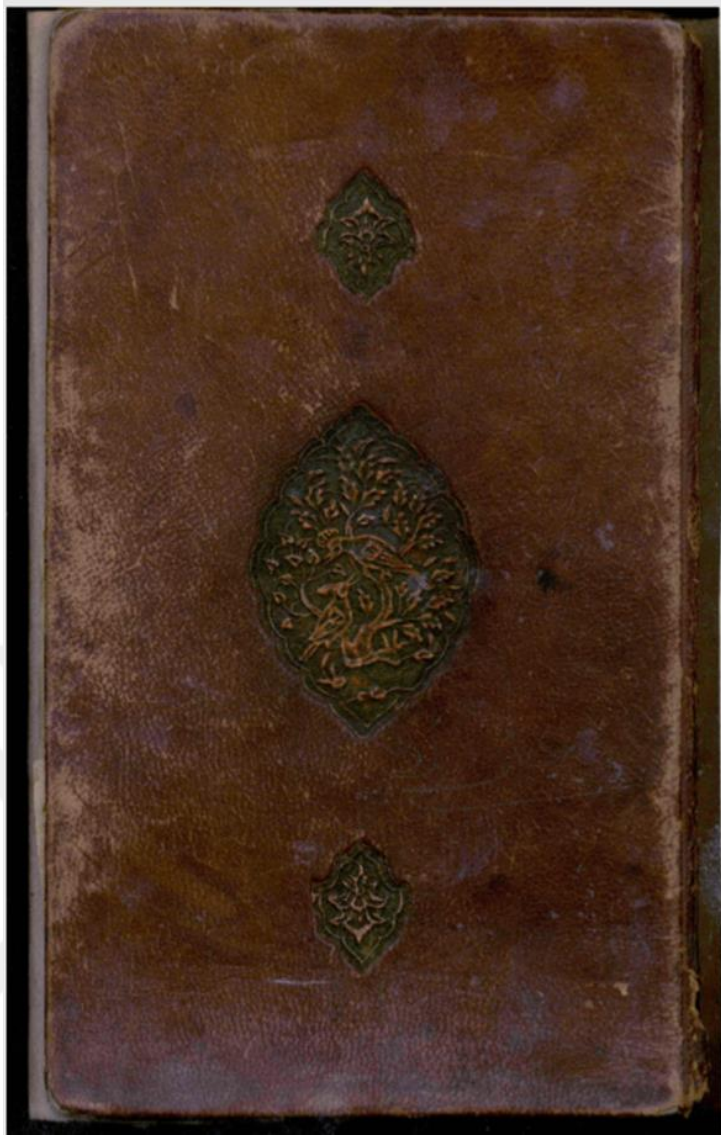
Kapak merkezinde olmayan şemse, salbeksiz, oval formda ve dilimlidir. Dikey eksenle düzenlenen bezeme, alt köşede bir yaprak demetinden çıkan helezonların taşıdığı hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklardan oluşan bitkisel kompozisyon ile tezyin edilmiştir.

Miklep şemsesi daire şeklinde, yüzeyinde hatayi, penç ve hançeri yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Sertab ve sırt bölümü desensizdir.

İç kapaklar desenli kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Şerhu’l-‘İzzî fi’t-Tasrîf” isimli eserin müellifi “Sa’deddîn Mes’ûd b. Ömer et-Taftâzân” dır. 1065 (1654) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi “Mehmed b. Hüseyin”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1220-1 envanter numaralı 16. yüzyıla tarihlendirilmiş olan “Âlât-ı Hendsiye fi Levâzımı’l-Harb” adlı eserin (Özbek, 2005: 107) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik bulunur. Bu tarz kapakların 16. yüzyıla ait örnekte kullanılması, aynı kompozisyonun 17. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 68

Eser Adı: Tuhfetü'r-Re'is

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1559

Türü: Matematik

Müellif: Kâdî-zâde Mûsa b. Mehmed

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1172 (1758)

Ölçüleri: 205x120 - 122x58 mm.

Varak Sayısı: 47

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

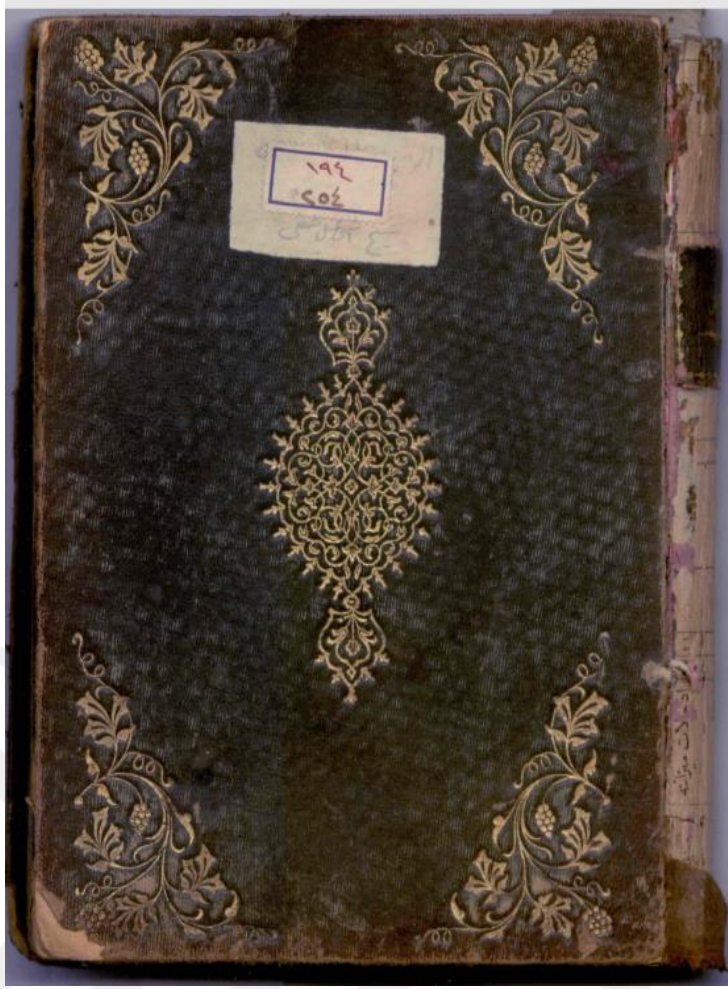
Bezeme: Soğuk şemse olan cildin ön ve arka kapakları aynıdır. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen cildin kenarlarında da herhangi bir süsleme görülmez.

Şemse kapak merkezinde salbekli, oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, tamamen ağaç dalları ve yaprakları ile tezyin edilmiştir. Ağaç dallarında iki ağaç kakan figürü dikkati çeker. Figürlerin başları birbirine bakar biçimdedir. Şemsenin etrafında soğuk tahrir görülür. Salbek şemseden uzakta palmet şeklindedir. Salbek yüzeyinde süsen çiçeği görülür.

Cildin sırt bölümü ve iç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Tuhfetü’r-Re’is” adlı eserin “Kâdî-zâde Mûsa b. Mehmed” müellifidir ve 1172 (1758) yılında istinsah etmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 69

Eser Adı: Mizânü'l-Müdde'yyen İkâmeti'l Beyyineyn

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1573/3

Türü: İslâm Dini-Şer'i Siciller

Müellif: Esiri-zâde Abdülbâkî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1197 (1777)

Ölçüleri: 210x130 - b.b mm.

Varak Sayısı: 331b-358a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön ve arka kapak tezyinatı aynıdır. Yazma şemseli cilt olarak düzenlenen cildin köşebentleri, kıvrım dalların üzerinde asma yaprakları ve üzüm salkımları ile süslenmiştir.

Şemse kapak merkezinde salbektir. Oval biçimde olan şemse dilimlidir. Şemse merkezinde penç motifi görülür. Yatay ve dikey ekseninde yerleştirilmiş palmet motifi dikkati çeker. Palmetlere kapalı form oluşturarak çerçeveleyen rumilerin oluşturduğu kompozisyonla bezenmiştir. Şemse ile salbek'i küçük bir penç motifi birleştirmiştir. Salbek palmet şeklindedir. Salbek yüzeyi dikey ekseninde çıkan rumilerin uçlarının yukarıda birleşmesi ve ortada kalan boşluğun penç motifi ile bezenmesiyle oluşmuştur. Şemse ile salbek'in kenarları tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklepsiz olarak düzenlenen cildin sırt bölümü tahrip olmuştur. İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Mizânü'l-Müdde'yyen İkâmeti'l Beyyineyn”in müellifi “Esiri-zâde Abdülbâkî”dir ve istinsah tarihi 1197 (1777)'dir. Cildin süslemesi ele alındığında 18. yüzyıl özellikleri göstermektedir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 70

Eser Adı: Sakk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1578/1

Türü: İslâm Dini-Fıkıh

Müellif: Mûsâ-zâde

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1197 (1777)

Ölçüleri: 210x130 - 165x73 mm.

Varak Sayısı: 14ab-251a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Yazma cildin n ve arka kapakları aynıdır. Miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenen cildin kenarlarında dışta iki, ite bir sıra cetvel ile erveledenmiştir.

Cetveller arasında zencirek bulunmaktadır.

Kapak merkezine yerleştirilen üç adet kuş tüyünün birbirine bağlanmasıyla oluşmuştur.

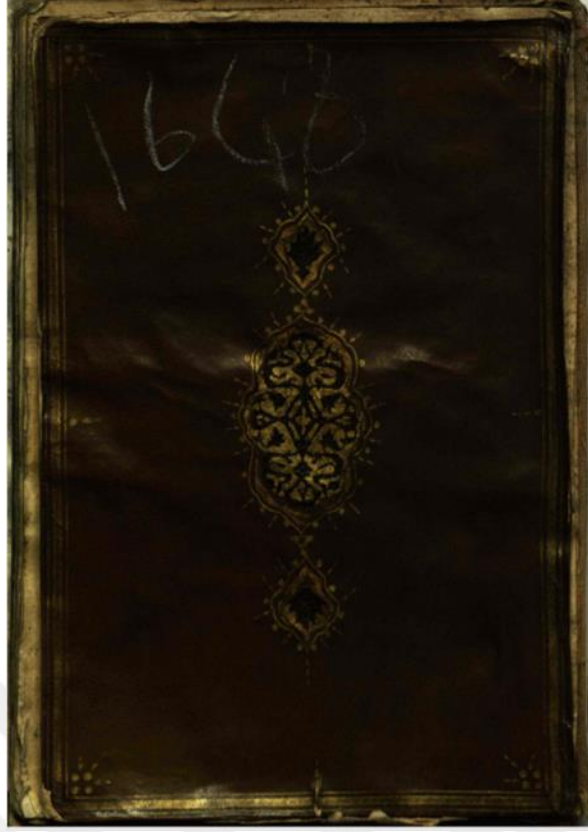
Tüyler yaprak biçiminde yapılmıştır.

Cildin sırt bölümü vişne rengi bir deri ile onarıldığı için görülememiştir.

İ kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Sakk” adlı eserin “Msâ-zâde” müellifidir. Müstensihî “Hasan Kadı”

Filibe (Bulgaristan)’da 1197 (1777) yılında istinsah etmiştir. Cildin süslemesi ele alındığında 18. yüzyıl özellikleri göstermektedir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt döneminden özgün olmalıdır.

Katalog No: 71

Eser Adı: Tuhfe-i Şâhidî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1648

Türü: Farsça-Türkçe Sözlük

Müellif: Şâhidî İbrâhim Efendî b. Sâlih Muğlavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1125 (1713)

Ölçüleri: 210x137 - 150x80 mm.

Varak Sayısı: 51

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

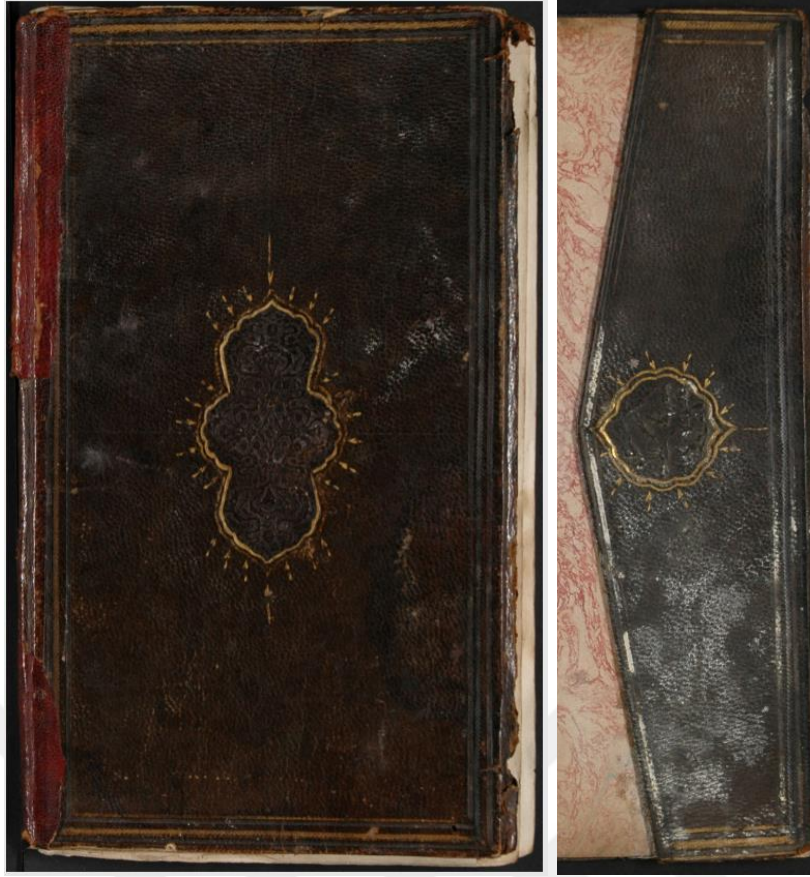
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Alttan ayırma şemse ciltte ön/arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Miklep ve köşebent bezemesi olmayan eserin köşelerinde dörderli, kapak kenar ortalarında birer adet gülçe motifleri ile tığlar vardır.

Eserin şemsesi kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse kenarlarının uçları ve orta bölüm dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen palmetlerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Yatay eksendeki palmet motifinden ayrıca hançeri yaprakları taşıyan dallar da çıkar. Dikey eksendeki bulut motiflerinin etrafında pençlerde görülür. Salbek palmet biçiminde şemseye oranla büyüktür. Salbek hatayi motifi ile bezenmiştir. Şemse/salbek etrafı tahrirli olup tığ ve gülçe motifleri ile hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt bölümü kumaş ile onarılmış, iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Tuhfe-i Şâhidî” isimli kitap “Şâhidî İbrâhim Efendî b. Sâlih Muğlavî” tarafından yazılmıştır. 1125 (1713) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî “Derviş Mehmed”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 103-0307 envanter numaralı “Dua Mecmuası”nın şemse süslemesi (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>) ile kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır.

Katalog No: 72

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1663

Türü: Edebiyat

Müellif: Fıtnat Zübeyde Binti Şeyhü'l-İslâm Mehmed Es'ad Efendî (öl. 1194/1780)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1206 (1790)

Ölçüleri: 235x135-150x85 mm.

Varak Sayısı: 20

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Miklepli düzenlenen ciltte köşebent bezemesi yoktur. Kitabın kenarları ve miklep altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir.

Salbeksiz olan eserin şemsesi kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse kenarlarının uçları ve orta bölüm dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. Şemse yüzeyi yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen hatayilerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Helezonların taşıdığı penç motifleri görülür. Şemse çift tahrirli olup tığ motifleri ile hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi daire formunda, çift tahrirli ve tıgıldır. Yüzeyinde helezonlar üzerinde penç ve yaprak motifleri vardır.

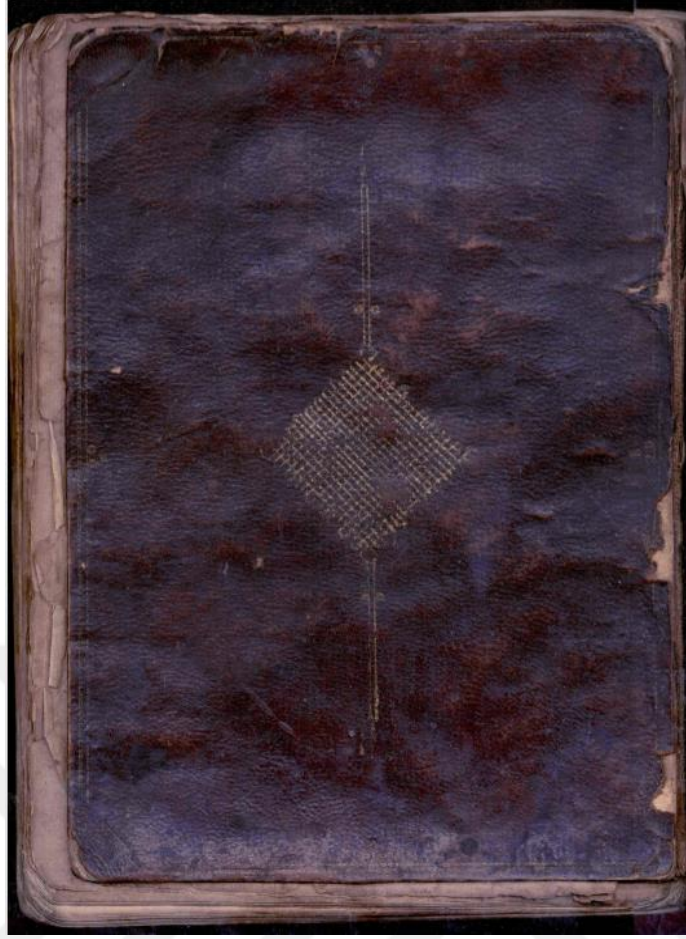
Cildin sertab desensizdir.

Sırt bölümü kırmızı deri ile onarım yapıldığı için görülememiştir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Divan” isimli eser “Fıtnat Zübeyde Binti Şeyhü’l-İslâm Mehmed Es’ad Efendî (öl. 1194/1780)” tarafından yazılmıştır. 1206 (1790) yılında istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde oluşturulduğu görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 73

Eser Adı: Risâle alâ Tab'il Beyzavî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1747/1

Türü: Felsefe

Müellif: Saçaklı-zâde Mehmed b. Ebî Bekr Mar'aşî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1190 (1776)

Ölçüleri: 220x160 - 152x76 mm.

Varak Sayısı: 57b-86b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

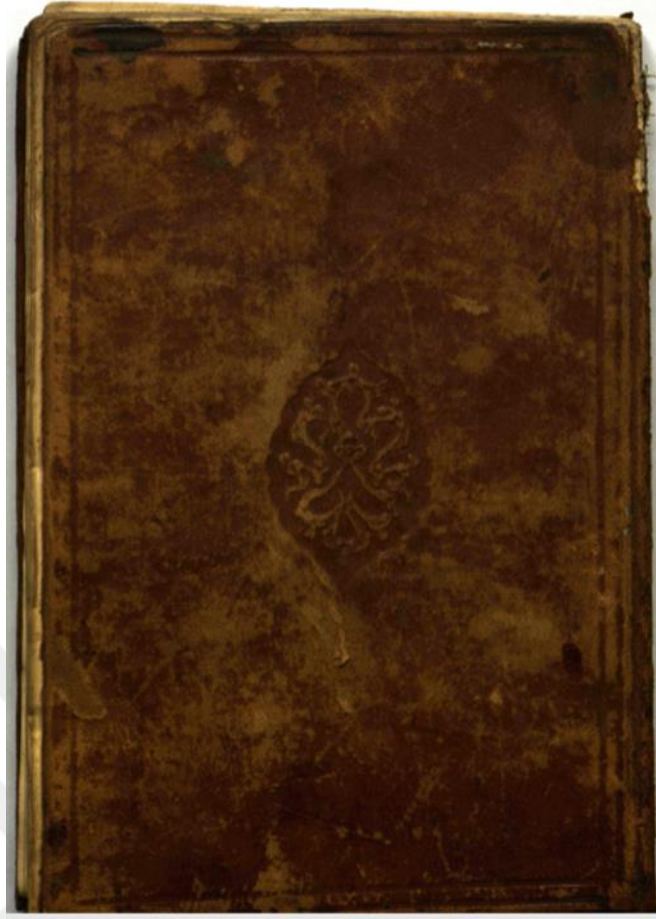
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ciltte n ve arka kapak düzenlemesi aynı olan eser miklepsizdir. Süslemenin tamamı altın kullanılarak yapılmış, yazma cilttir. Köşebent bezemesi olmayan ciltte, kapakların etrafında iki sıra altın çekilmiş cetvel vardır.

şemse kapak merkezinde, iki köşesi dikey ekseninde çizilen çift çizginin üzerine yerleştirilen kare formdur. Kare şeklin yüzeyi birbirine paralel çizgilerle doku oluşturacak biçimde hareketlendirilmiştir. Salbek kare yüzeyden kapak kenarına doğru iki çizginin çekilmesi ve çizgilerin sağında ve solunda birer gülçe motifinin bezenmesi ile düzenlenmiştir.

Eserin sırtı ve i kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Risle al Tab’ıl Beyzav” eserin müellifi “Saçaklı-zde Mehmed b. Eb Bekr Mar’aş”dir. 1190 (1776) yılında istinsah edilen eserin cildi 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Benzerlerine Raşit Efendi Kütüphanesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonunda gördüğümüz, 15-16-17. yüzyıla tarihlendirilen eserlerin cilt süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik bakımından aynıdır. Bu tarz kapakların 15-16-17. yüzyıllara ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 18. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 74

Eser Adı: Minhâcü'l-Abidîn

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1823

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1075 (1664)

Ölçüleri: 205x135 - 150x83 mm.

Varak Sayısı: 118

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

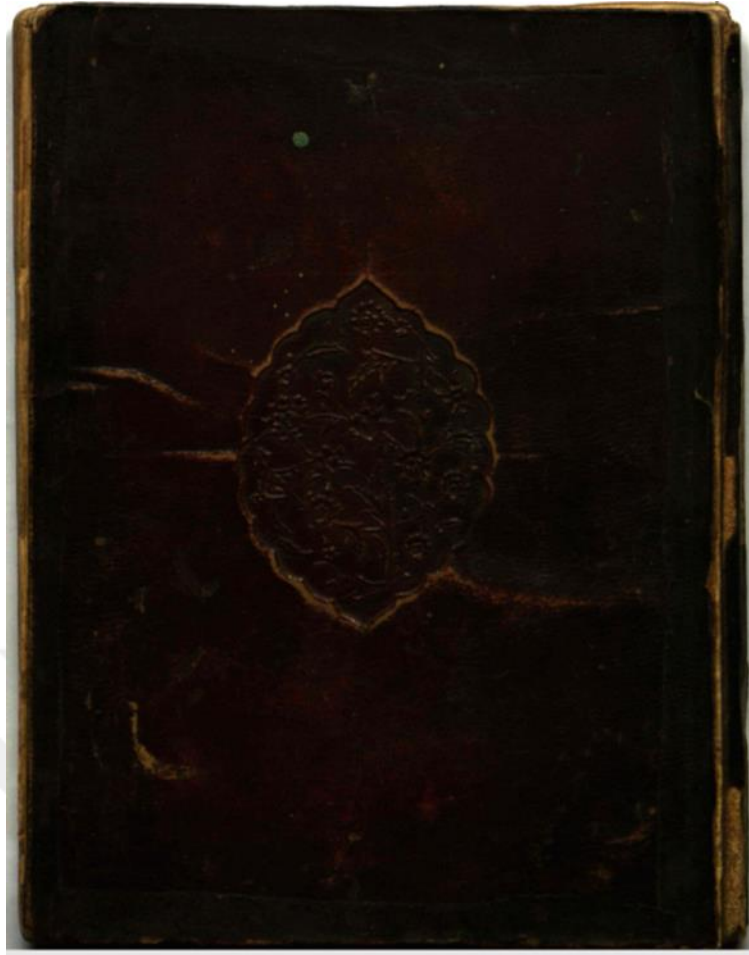
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ciltte n ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Soğuk şemseli cilt olarak bezenen eser miklepsz ve köşebentsizdir. Kitabın kenarları iki sıra soğuk cetvel ile çerçevlenmiştir.

Salbeksiz olan şemse cilt kapağının merkezinde oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyinde serbest kıvrımlı bulut motifleri hakimdir.

Cildin sırt bölümü ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Minhâc’l-Abidîn”inin müellifi “Eb Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazâli”dir. 1075 (1664) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi “Ali b. Yusuf b. Ali”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğ görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1304 envanter numaralı 1660 tarihinde istinsah edilmiş olan “Divan” (zbek, 2005: 132); Sivas Ziya Bey Kütüphanesi 3869 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Haşye ala es-Seydi” (Saritepe, 2007: 95) adlı ciltlerin şemse süslemesi ile benzerlik tespit edilmiştir.

Katalog No: 75

Eser Adı: Şerhu'l-Ehâdisi'l-Erba'în

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1836

Türü: Hadis

Müellif: Birgili Mehmed Efendî b. Pir'Ali

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1163 (1749)

Ölçüleri: 210x160 - 140x97 mm.

Varak Sayısı: 2b-58b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kapakların kenarları ve sırt bölümü bordo renk bir deri ile onarıldığı için görülememiştir. Cilt köşebentsiz ve miklepsz düzenlenmiştir.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemsesi, salbeksiz, dilimli ve oval biçimlidir. Dikey eksende düzenlenen kompozisyonda şemse yüzeyi, sazyolu üslubunda oluşturulmuştur. Tek bir noktadan çıkarak kıvrımlı dallar üzerinde hatayi, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir.

Sırt ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Şerhu’l-Ehâdisi’l-Erba’în” isimli eserin müellifi “Birgili Mehmed Efendî b. Pir’Ali”dir. 1163 (1749) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî “Abdullah b. Mehmed”dir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 572 envanter numaralı 1723 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Gaysü’l-Münsecem fî Şerhî Lâmiyyeti’l-Acem” adlı eserin (Özbek, 2005: 170) cildindeki şemse süsleme kompozisyonu ile benzerlik görülür. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyılda özgün olmalıdır.

Katalog No: 76

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1874

Türü: Edebiyat

Müellif: Cem Sultân (864-901/1460-1495)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 231x131 mm.

Varak Sayısı: 75

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemseli cildin ön ve arka kapağı aynı tezyinata sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış iki sıra halinde soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserin köşelerinde diyagonal çizgi vardır.

Şemse kapak merkezinde, salbeksiz, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyi palmetten çıkan helezonların taşıdığı gül, gonca ve yapraklarla süslenmiştir. Helezonlar üzerinde rumiler bulut motifleri şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca zemin yüzeyinde bulut motifleri de görülür.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt kısmı siyah deri ile onarılmıştır ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Divan” isimli eserin müellifi “Cem Sultân (864-901/1460-1495)”dır ve istinsah tarihi belli değildir. 18. yüzyılda geleneksel elemanlara özgün biçimlerde katıldı. Miklepsiz ciltler, şemse içine aletle yapılmış rumiler, noktalar, saz üslubundaki motifler uygulanmıştır (Tanındı, 2012: 25). Cilt şemsesindeki motiflerde bu özellikleri taşıdığından dolayı 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 77

Eser Adı: Cami'u'l-Ma'ârif

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1905/1

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Nizâmoğlu Seyyid Seyfullâh

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1270 (1853)

Ölçüleri: 212x135 - 160x84 mm.

Varak Sayısı: 1b-63a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Yazma cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları dıştan iki, içten bir sıra altın cetvel arasında zencirek motifi ile çerçevelenmiştir.

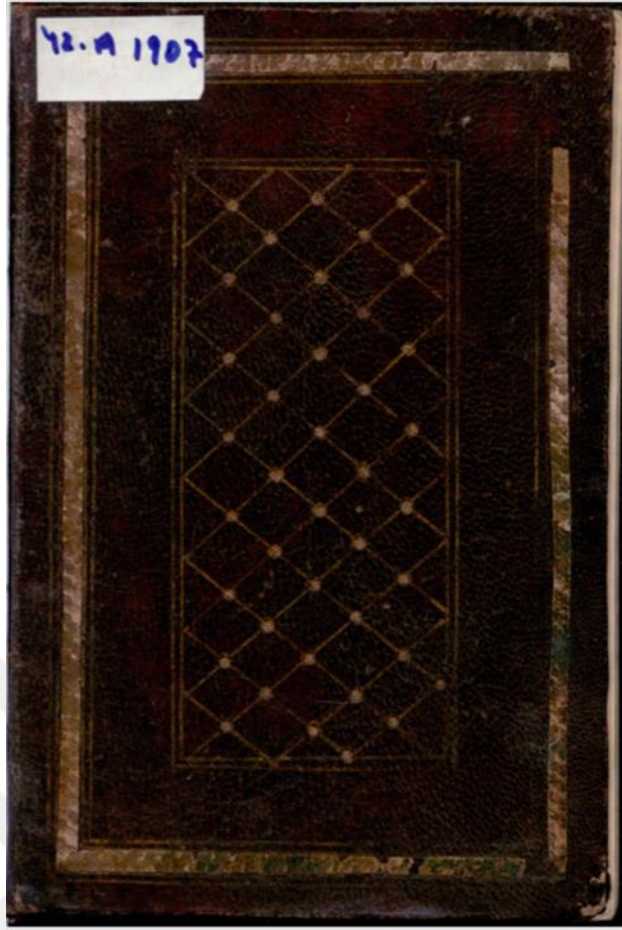
Köşebent bezemesi olmayan eserin köşelerinde birer adet gülçe motifi vardır.

Kapak merkezinde gülçe motifinin altı yapraklı penç oluşturduğu görülür. Pençin etrafı dikey ekseninde dallar üzerinde pençi saran yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Miklep etrafına cetvel çekilmiştir; yüzeyinde herhangi bir bezeme görülmez.

Cildin sertabı, sırt bölümü ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Cami’u’l-Ma’ârif”in müellifi “Nizâmoğlu Seyyid Seyfullâh”dır ve 1270 (1853) yılında istinsah edilmiştir. Cildin süslemesi ele alındığında 19. yüzyıl özellikleri göstermektedir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 78

Eser Adı: Mevlid

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1907/1

Türü: Osmanlı Edebiyatı

Müellif: Edib La'î-zâde

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x140 - 170x98 mm.

Varak Sayısı: 1b-12b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

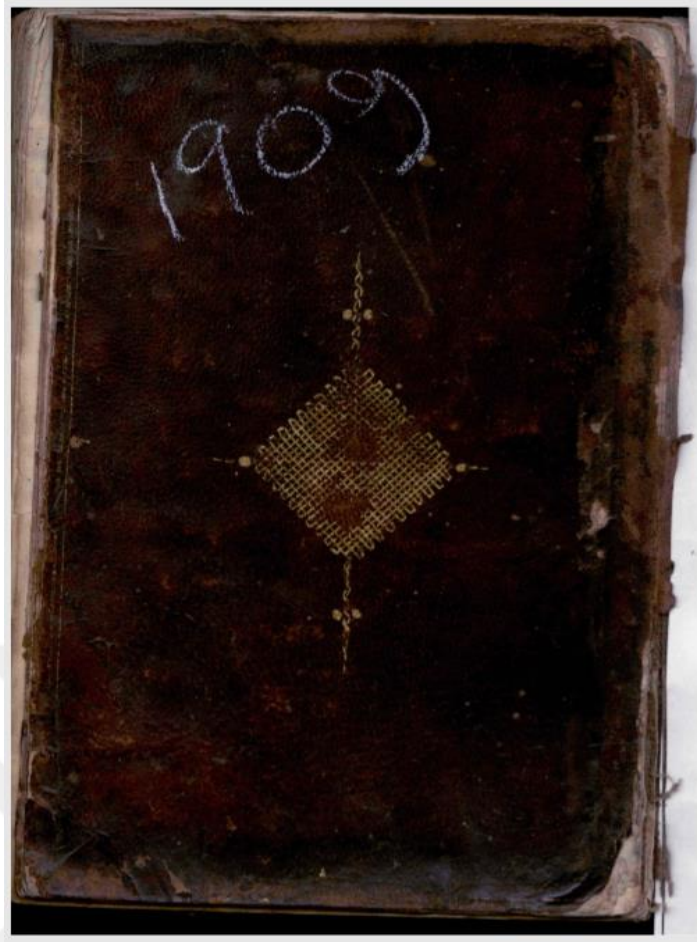
Bezeme: Eserin n ve arka kapak düzenlemesi aynı Şekilde tezyin edilmiştir. Miklep düzenlemesi olmayan ciltte köşebent bezemesi de yoktur. Kapaklar ve miklep dört sıra ince altın cetvel arasında yer alan kalın zencirek ile çerçevelenmiştir.

Ciltte kapakların orta kısmı dikdörtgen formda ve iki sıra ince cetvel ile çerçevelenmiştir. Dikdörtgen formun içi küçük baklava dilimi Şeklinde kartuşlara bölünerek zilbahar cilt kompozisyonu oluşturulmuştur. Kartuşların birleşim noktalarında gülçe motifi yer alır. Kompozisyonun tamamında altın kullanılmıştır.

Cildin sırt bölümü süslemesiz olarak yapılmıştır.

İ kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Mevlid” adlı eser “Edib La’lî-zâde” tarafından yazılmış, istinsah tarihi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 1271 (1854-1855) yüzyıla tarihlendirilmiş 1334 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” ile (Kara, 2015: 382) sslemesindeki küçük farkla benzerlik göstermektedir. Fark Őudur: “Kur’an-ı Kerim” cilt kapağındaki zilbahar kartuŐları daha sık yerleştirilmiştir. Kullanılan teknik bakımından da benzerlik göstermektedir. Bu örnekle olan benzerliği de dikkate alınarak cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 79

Eser Adı: Bedâ'i'ü's-Sukûk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1909

Türü: Fıkıh

Müellif: Sâni-zâde Mehmed Sâdık b. Mustafâ er-Rûmî

Mücellit: Bilinmiyor.

İstinsah Tarihi: 1219 (1804)

Ölçüleri: 215x140 - 155x70 mm.

Varak Sayısı: 188

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

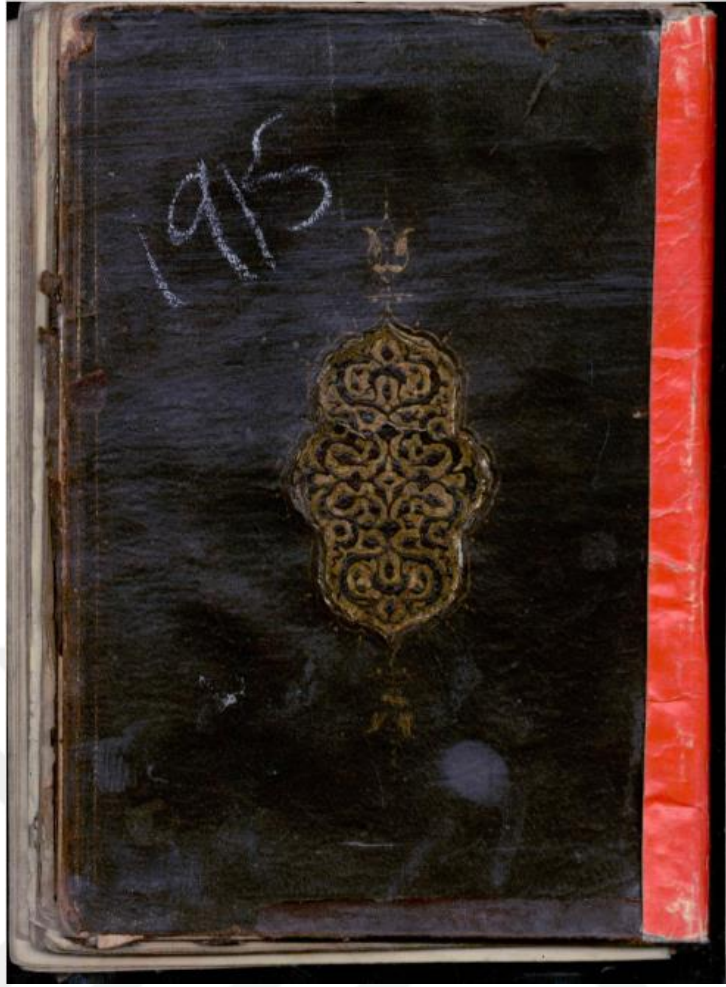
Bezeme: Ön ve arka kapak bezemesi aynıdır. Eser miklepsizdir ve köşebent bezemesi yoktur. Yazma cilt olarak düzenlenen cilt, fırça ile altın sürülerek bezenmiştir. Kapak kenarları altın çekilmiş olan iki sıra cetvel ile çerçevesi çekilmiştir.

Kapak yüzey merkezinde, iki köşesi dikey eksenle çizilen çift çizginin üzerine yerleştirilen şemse kare formdadır. Kare şeklin yüzeyi birbirine paralel çizgilerle doku oluşturacak biçimde tezyin edilmiştir. Şemsenin yatay köşeleri gülçe motifi ile vurgulanmıştır. Şemsenin dikey eksenlerdeki uçları ise geçmelerle uzatılmış sağ/sol taraflarına gülçe motifleri uygulanmıştır.

Sırt ve iç kapaklarda herhangi bir bezeme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Bedâ’i’ü’s-Sukûk” adlı eserin müellifi “Sânî-zâde Mehmed Sâdık b. Mustafâ er-Rûmî” müstensihî ise “İbrahim b. İsmail”dir. 1219 (1804) tarihinde istinsah edilen eserin cilt kapak süsleme kompozisyonuna ve tekniğine 17-18. yüzyılda da rastlanmaktadır. Eser ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 80

Eser Adı: Hulâsatü'l-Ahbâr fî Ahvâli'n-Nebiyyi'l-Muhtâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1915/1

Türü: İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler

Müellif: Azîz Mahmûd Hüdâ'î b. Fazl-Allâh Seferihisârî (950-1038/1543-1628)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1137 (1724)

Ölçüleri: 210x140 - 150x80 mm.

Varak Sayısı: I-IX+1b-47a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

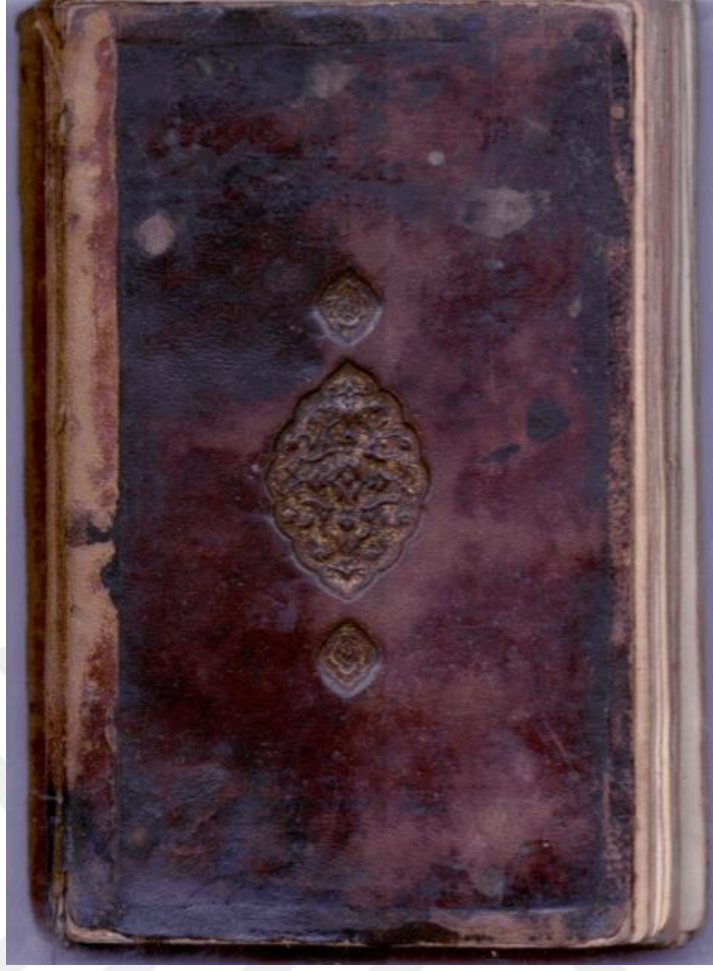
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Miklepsiz düzenlenen ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Alttan ayırma şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Kitabın kenarları altın cetvel arasında ince zencirek ile çerçevelenmiştir.

Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formundadır. Şemse uçları ve orta bölüm dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen hatayilerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Helezonların taşıdığı penç, gonca ve basit yaprak motifleri görülür. Şemse tahrirli olup tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek fırça ile yapılmış yarı üsluplaşmış lale motifi yer alır.

Cildin sırt bölümü renkli karton ile iç kapaklarda desenli kâğıt ile onarılmıştır.

Tarihlendirme: “Hulâsatü’l-Ahbâr fî Ahvâli’n-Nebiyyi’l-Muhtâr” adlı eserin müellifi “Azîz Mahmûd Hüdâ’î b. Fazl-Allâh Seferihisârî (950-1038/1543-1628)”dır. Müstensihi ise “Ahmed b. Halil Efendi”dir. 1137 (1724) yılında Rodosçuk’ta istinsah etmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gül-i Sadberk” adlı eserin (Özbek, 2005: 148) kapak süslemesi ve teknik bakımından aynıdır. Bu tarz kapakların 17. yüzyılda kullanılması, aynı kompozisyonun 18. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 81

Eser Adı: Ahlâk-ı Alâ'î

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1975

Türü: Toplum Ahlakı

Müellif: Kınalı-zâde Ali Çelebî b. Emrullâh

Mücellit: Bilinmiyor.

İstinsah Tarihi: 1020 (1611)

Ölçüleri: 200x120 - 155x77 mm.

Varak Sayısı: 311

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

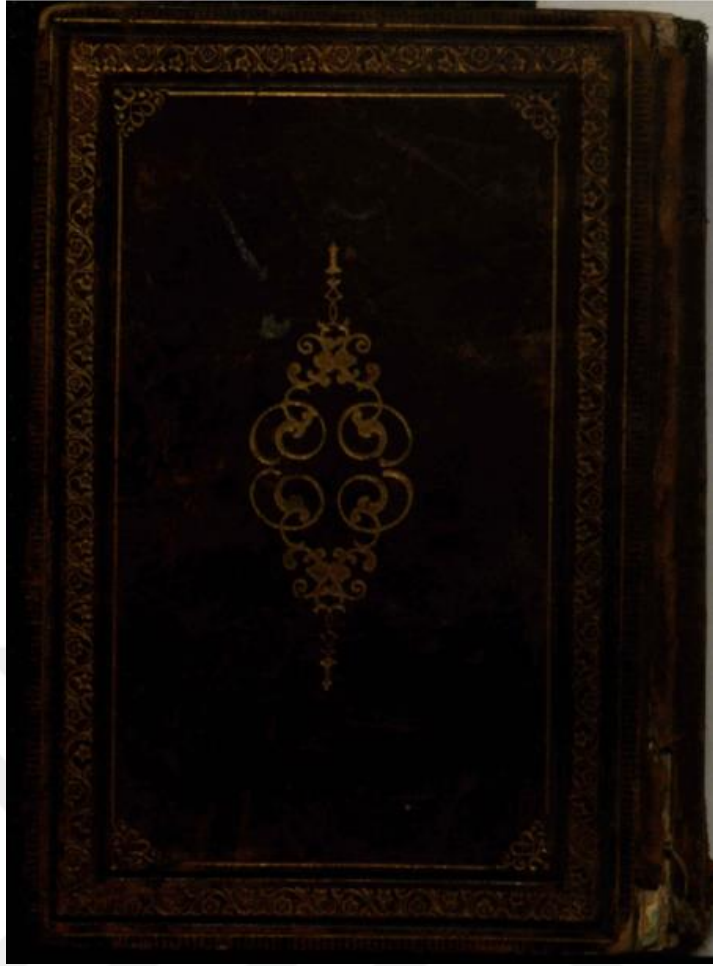
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış bir sıra halinde soğuk cetvel ile çerçevenlenmiştir.

Mlemma şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbekli, dilimli ve oval biçimlidir. şemse yüzeyinin merkezinde yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen palmet motiflerinin etrafını rumilerin çevrelediği görülür. Palmet motiflerinden çıkan dallar üzerinde görülen penç ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Salbek palmet formunda, yüzeyi kaplayan hatayi motifi ile süslenmiştir.

Miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenen cildin sırt kısmı başka bir renk deri ile onarılmış ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Ahlk-ı Al’ı” isimli kitap “Kınalı-zde Ali şeleb b. Emrullh” tarafından yazılmıştır. 1020 (1611) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi “Hasan b. Bayram”dır. Eser ve cildi bu tarihte meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 947 envanter numaralı 1609 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tecziyetü’l-Emsr ve Tezciyet’l-Asr” adlı eserin (zbek, 2005: 115) cildindeki şemse süslemesi ile de benzerlik vardır.

Katalog No: 82

Eser Adı: Mecmû'a-i Fetâvâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 1994/1

Türü: İslâm Dini-Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x133 - b.b mm.

Varak Sayısı: 2a-424b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

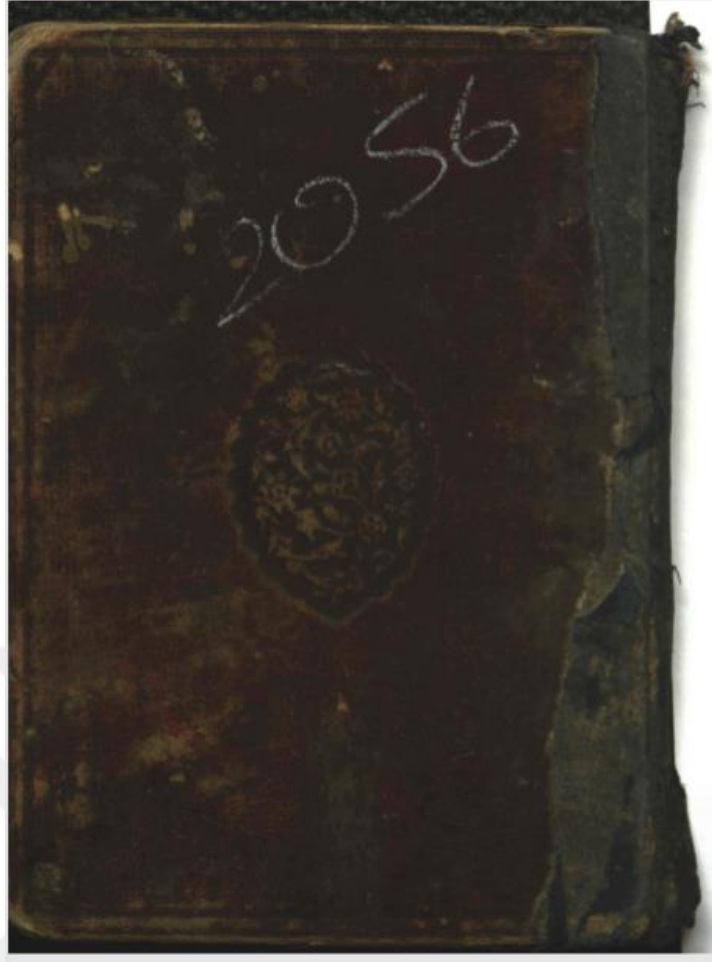
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ciltte n ve arka kapak aynı desene sahiptir. Mlemma şemseli cilt miklepsz ve ksebentsiz düzenlenmiştir. Kapaklar dıştan içe doğru zencirek, cetvel ve bordür sıralaması ile kuşatılmıştır. Bordür yüzeyi, tek iplik üzerinde penç ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Köşelerde geçmeli düğüm yaparak oluşturulan kompozisyon cetvellerle birleştirilmiştir.

şemse cilt kapağının merkezinde baklava şeklindeedir. şemse yüzeyi, birbirine dolanan düğümlü kıvrımların oluşturduğu irice dilimlerle süslenmiştir. Düğümleri uçları ve birleşim yerleri bitkisel motiflerle bezenmiştir. şemsenin dikey eksenindeki uçları tığ ile bezenmiş salbek görüntüsü verilmiştir.

Kitabın sırt kısmı ve i kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Mecm’a-i Fetv” isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. 19. yüzyılda fırçayla altın sürülerek yapılmış bezemeler, yüzeyde S ve C kıvrımları, köşelerde geçmeli düğümler dönemin özellikleri arasındadır (zbek, 2005: 32). Bu özelliklerden dolayı cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 83

Eser Adı: Terceme-i Fezâ'ilü's-Salat

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2056

Türü: Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 195x137 - 133x77 mm.

Varak Sayısı: 47

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

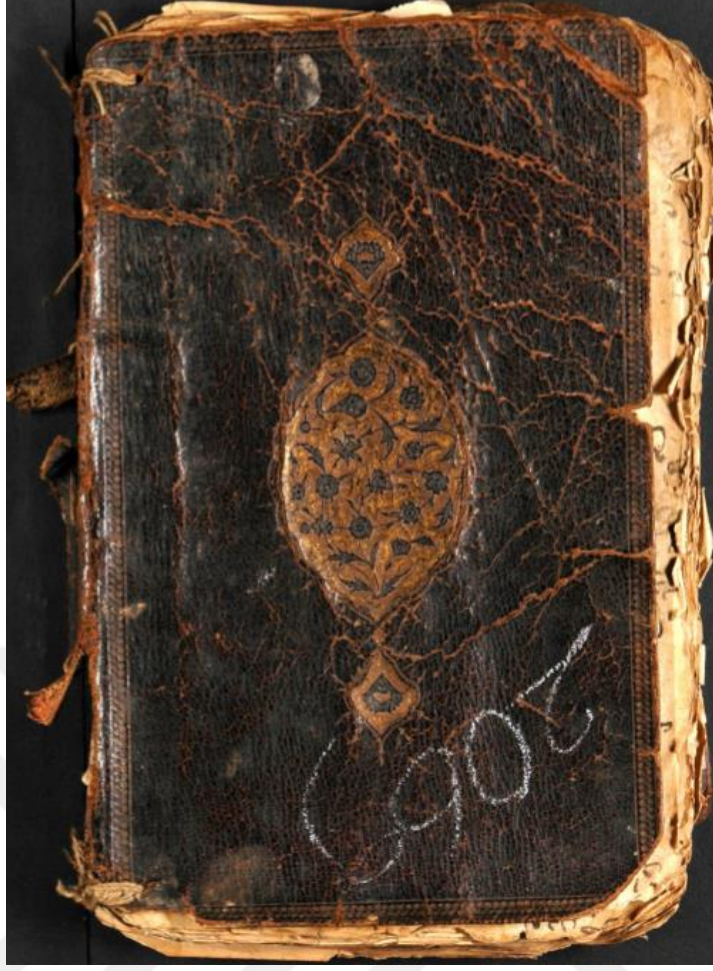
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış iki sıra halinde soğuk cetvel ile çerçevenmiştir. Köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval formdadır. Serbest olarak düzenlenen şemse yüzeyi helezonların taşıdığı hatayı, penç, gonca ve hançeri yapraklardan oluşan bitkisel kompozisyon ile bezenmiştir.

Eserin sırt kısmı tahrip olmuş ve i kapakları ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Terceme-i Fezâ’il’s-Salat” isimli eserin müstensihisi “Abdülkerim b. Veliyüddin”dir. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 49-1 envanter numaralı 1679 tarihinde istinsah edilmiş olan “İnâyetü’l-Kâzî ve Kifâyetü’r-Razî Haşîye alâ Tefsiri’l-Beyzavî” adlı eserin (zbek, 2005: 142) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik yer alır. Süsleme kompozisyonundan hareketle cilt, 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 84

Eser Adı: Mevlid

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2069/2

Türü: Mevlid-i Şerif

Müellif: Süleymân Çelebî b. İvaz Ahmed Paşa Bursavî (öl. 825/1422)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x130 - 170x110 mm.

Varak Sayısı: 15b-22a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı desene sahiptir. Kitabın kapakları iki cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevenmiştir. Alttan ayırma şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur.

Salbekli şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Dikey eksenle kompozisyon oluşturarak saz yolu üslubunda tasarlanmıştır. Şemse yüzeyi alt köşede bir yaprak demetinden çıkan dikey eksenledeki helezonların taşıdığı hatayı, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Şemse ile salbek arasında penç motifi görülür. Salbek palmet formundadır. Salbek yüzeyi hatayı motifi ile bezenmiştir. Şemse ve salbek etrafı tahrirlidir.

Eserin sırt kısmı tahrip olmuş ve iç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Mevlid” adlı eserin müellifi “Süleymân Çelebî b. İvaz Ahmed Paşa Bursavî (öl. 825/1422)” dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 379 envanter numaralı 1684 tarihinde istinsah edilmiş olan “Surrat’l-Fetâvâ” adlı eserin (zbek, 2005: 144) cildindeki şemse süslemesi ile kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır. Cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 85

Eser Adı: Menâkıb-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2086

Türü: Halveti Tarikatı ile İlgilidir.

Müellif: İbrâhîm Hakkı b. Mustafa Bursavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 220x170 - 195-130 mm.

Varak Sayısı: 55

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

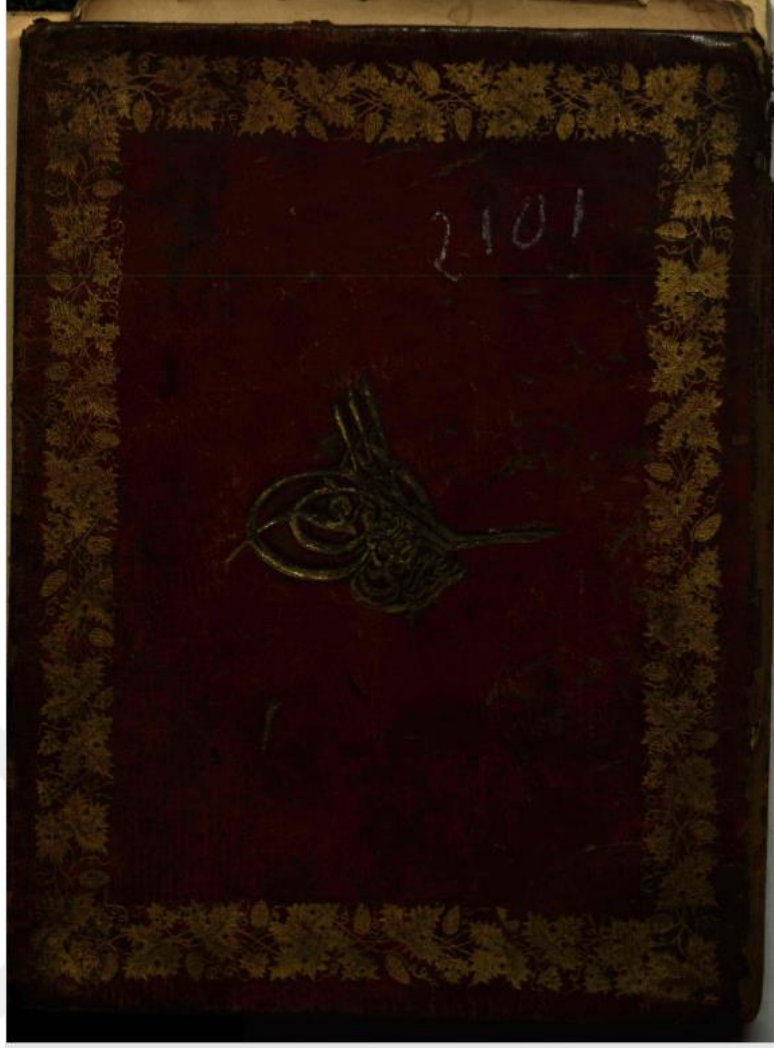
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı

Bezeme: Miklepsiz düzenlenen cildin n ve arka kapakları aynı Şekilde bezenmiştir. Mlemma Şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Kitabın kenarları iki sıra altın cetvel ile çerçevelenmiştir.

Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse uçları ve orta bölüm dilimli olup orta bölüm dışa doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan Şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen hatayilerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Helezonların taşıdığı penç, gonca ve basit yaprak motifleri görülür. Zemin altın, motifler kırmızı renktedir. Şemse tahrirli olup tığlarla ve gülçe motifi ile hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt bölümü ve i kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Menâkıb-nâme”nin müellifi “İbrâhîm Hakkı b. Mustafa Bursavî”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gl-i Sadberk” adlı eserin (zbek, 2005: 148) cildindeki Şemse süslemesi bakımından benzerlik mevcuttur. Süsleme kompozisyonundan hareketle cilt, 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 86

Eser Adı: Risâle-i Nakşibendiye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2101

Türü: Bilinmiyor

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 233x185 - 150x85 mm.

Varak Sayısı: 24b-29b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

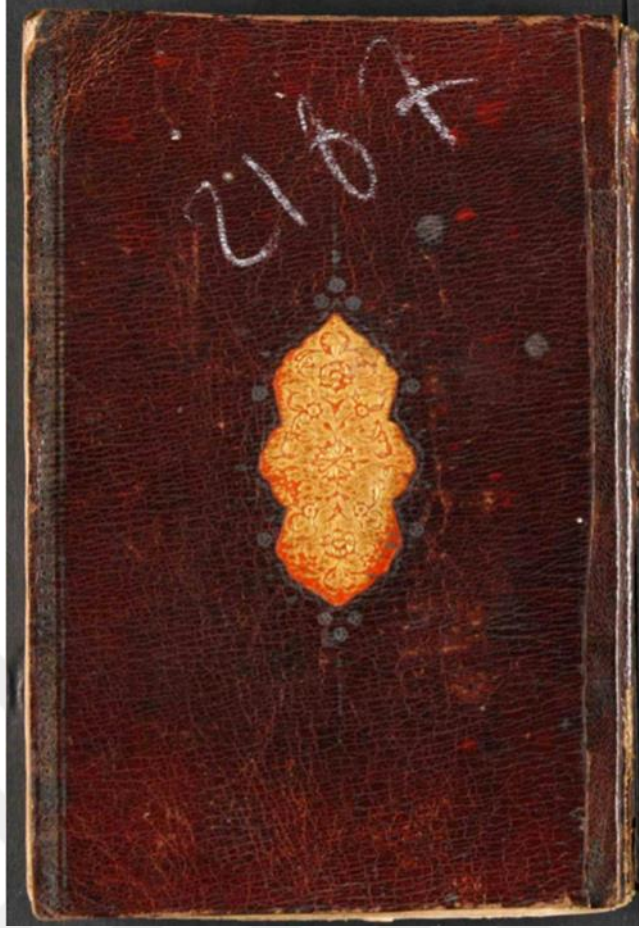
Bezeme: Her iki kapakta aynı desene sahiptir. Yazma cildin kapakları köşebentsiz ve miklepsiz düzenlenmiştir. Cilt, kalın bir bordüre sahiptir. Bordür yüzeyi, sarmal dallar üzerinde asma yaprakları ve üzüm salkımları ile süslenmiştir.

Cilt kapak merkezine kime ait olduğu bilinmeyen tuğra bezenmiştir.

Eserin sırt kısmı ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Risâle-i Nakşibendiye” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 26657 envanter numaralı 1861 yılında istinsah edilen “El-Fevâidü’z-Zıyâiyye” adlı eserin (Özbek, 2005: 242) cildindeki süsleme Abdülaziz’in tuğrasıdır. Bu dönemde mimari eserlerde de tuğra ile süslenmiş örnekler bulunur; örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 87

Eser Adı: Mecnû'a-i Eş'âr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2187

Türü: Şiir

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 175x152 mm.

Varak Sayısı: 54

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Mlemma emse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Kapak kenarları üç tarafı süslemesiz, bir tarafı zencirek ve cetvel ile süslenmiştir.

Şemse dikdörtgen formda, kenarları dilimli, ortası dışa doğru bombelidir. emsenin yüzeyi, merkezdeki irice penç motifinden çıkan dallar üzerinde hatayi, hançeri yapraklar ve penç motifinden oluşur. emsenin etrafı tahrirlidir ve gülçe motifleri ile hareketlendirilmiştir.

Kitabın sırt kısmı farklı bir deri ile onarım grmtir.

İ kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Mecm’a-i E’âr” isimli kitabın müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 488 envanter numaralı 1790 tarihinde istinsah edilmiş olan “Hâiye alâ Akâidi’n-Nesefiyye” adlı eserin (Küçüktepe, 2015: 162) cildindeki emse deseni ile benzerlik görülür. Bu örnekle olan benzerliği dikkate alındığında cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 88

Eser Adı: Tuhfetü'l-'Uşşâk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2188

Türü: Divan Edebiyatı ile ilgilidir.

Müellif: Ata'î Nev'î-zâde Mehmed Ata-Allâh b. Yahyâ (991-1045/1583-1635)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 175x105 - 110x55 mm.

Varak Sayısı: 58, IV

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Kitabın n ve arka kapağı aynı desene sahiptir. Cilt kapakları ve miklep iki sıra altınla yapılmış cetvel arasında zencirek ile erveledenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval biçimlidir. şemse yüzeyi, yatay ekseninde bir yaprak demetinden çıkan ve yatay eksenindeki dalların taşıdığı penç ve yaprak motifleriyle süslenmiştir.

Miklep şemsesi dairesel formdadır. Miklep şemsesi kıvrım dallar üzerinde penç ve yaprak motifleri ile bezenmiştir.

Eserin sertab, sırt kısmı süslemesizdir.

İç kapak desensiz kahverengi deri ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Tuhfetü’l-‘Uşşâk” isimli kitap “Ata’î Nev’î-zâde Mehmed Ata-Allâh b. Yahyâ (991-1045/1583-1635)” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 18. yüzyıla tarihlendirilmiş 32 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” ile (Kara, 2015: 295) süslemesi bakımından benzerlik bulunur. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 89

Eser Adı: Tefsîr-i Sûre-i Fatiha

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2223

Türü: İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller

Müellif: İsmâ'îl Ankaravî Rûsuhî Dede b. Ahmed (öl. 1042/1632)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1276 (1858)

Ölçüleri: 210x141-150x87 mm.

Varak Sayısı: 169

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Yeşil

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağında aynı bezmeye sahip yazma cilt görülmektedir.

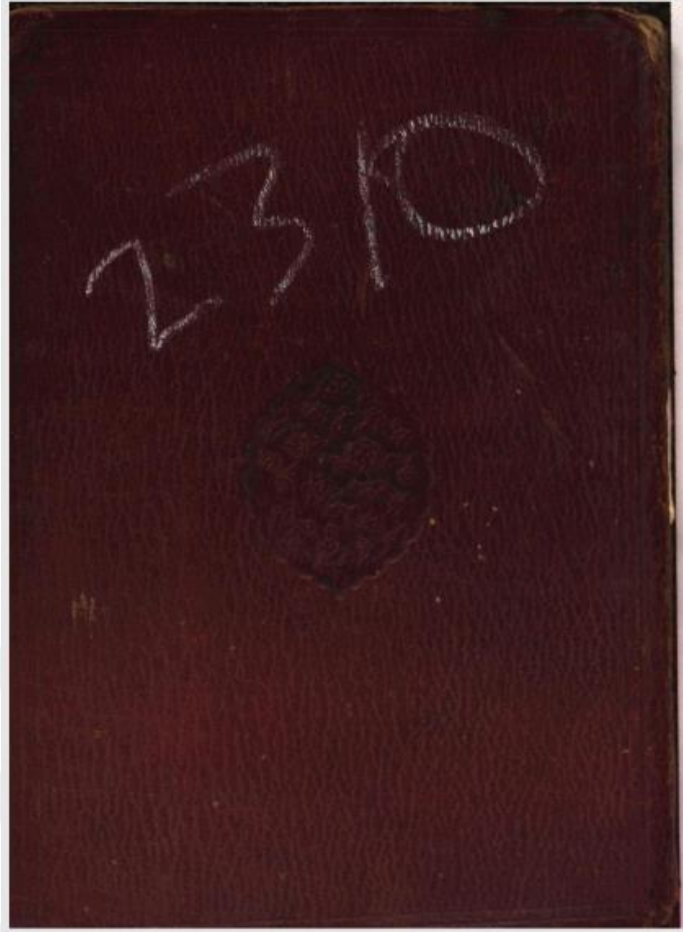
Bezemenin tamamında altın kullanılmıştır. Kitabın kapakları ve miklebi iki sıra altın cetvel arasında kalın tekli zencirek ile çerçevelemiştir.

Köşebent bezemesi olmayan eserin kapak yüzeyinde bir sıra altın cetvel çekilerek dikdörtgen form elde edilmiştir. Dikdörtgen şeklin köşelerinde dörder adet gülçe motifi ve tığlar görülür. Dikdörtgen formun merkezinde, dal üzerinde yapraklar ve bu yapraklar arasında bir adet papatya vardır.

Kapaktaki dikdörtgen form miklepte $\frac{1}{2}$ ölçüsünde uygulanmıştır. Miklep ucunda iki dişli yapraklarla penç motifinin $\frac{1}{2}$ 'si tezyin edilmiştir.

Cildin sırt, sertab ve iç kapaklarında herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Tefsîr-i Sûre-i Fatiha”nın müellifi İsmâ’îl Ankaravî Rûsuhî Dede b. Ahmed (öl. 1042/1632)’dir. 1276 (1858) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin, hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt döneminden orijinal olmalıdır. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 1822 yılında yapılmış 73 envanter numaralı “Divân-ı Kebîr” adlı eserle ((Kara, 2015: 338) süslemesi bakımından küçük farkla birbirine benzemektedirler. Bu fark “Divân-ı Kebîr”de üç papatya olması ve papatyaların gümüş rengine boyanmasıdır. “Tefsîr-i Sûre-i Fatiha”da ise tek papatya vardır ve süsleme tamamen altın ile renklendirilmiştir. Kullanılan teknik bakımından da aynıdır.

Katalog No: 90

Eser Adı: Şah u Gedâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2310

Türü: Osmanlı Edebiyatı

Müellif: Dukakîn-zâde Yahyâ Bey Dimetokâlî (öl. 990/1582)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 205x135 - 120x75 mm.

Varak Sayısı: 77

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

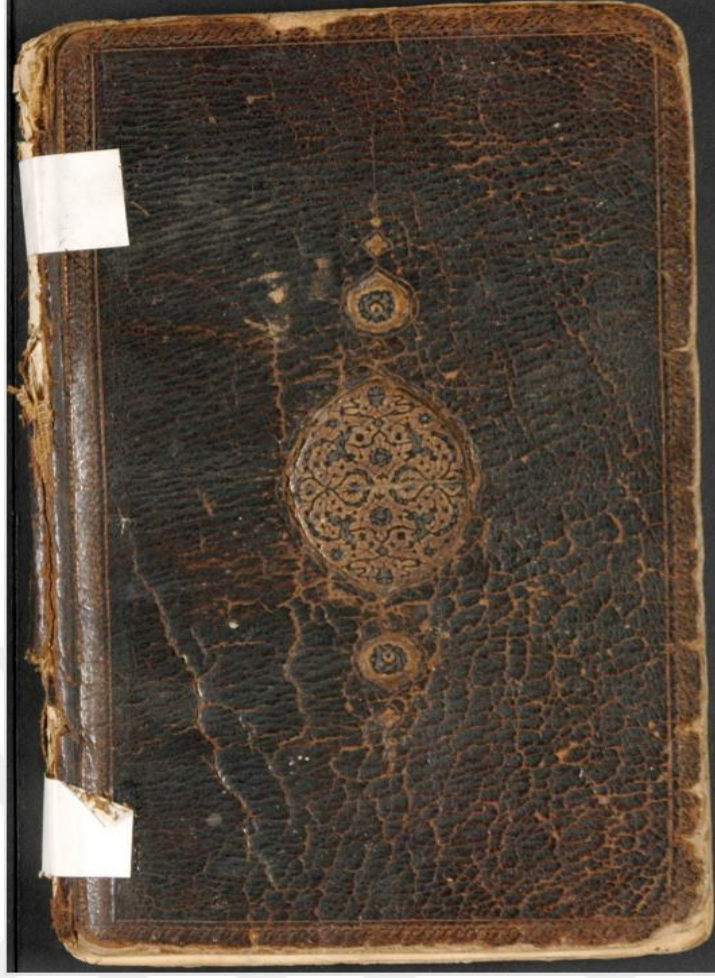
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Kitabın n ve arka kapağı aynı tezyinata sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış iki soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Soğuk şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur.

Salbeksiz şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Serbest olarak düzenlenen şemse bezemesi, helezonların taşıdığı hatayı, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir.

Eserin sırt kısmı ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “şah u Gedâ” isimli eserin müellifi “Dukakîn-zâde Yahyâ Bey Dimetokâlî (l. 990/1582)” dır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 49-1 envanter numaralı 1679 tarihinde istinsah edilmiş olan “İnâyetü’l-Kâzî ve Kifâyetü’r-Razî Haşiye alâ Tefsiri’l-Beyzavî” adlı eserin (zbek, 2005: 142) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik görülür. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 91

Eser Adı: Mecmû'a-i Eş'âr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2327

Türü: İlahiler

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 113x195-81x150 mm.

Varak Sayısı: 44

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

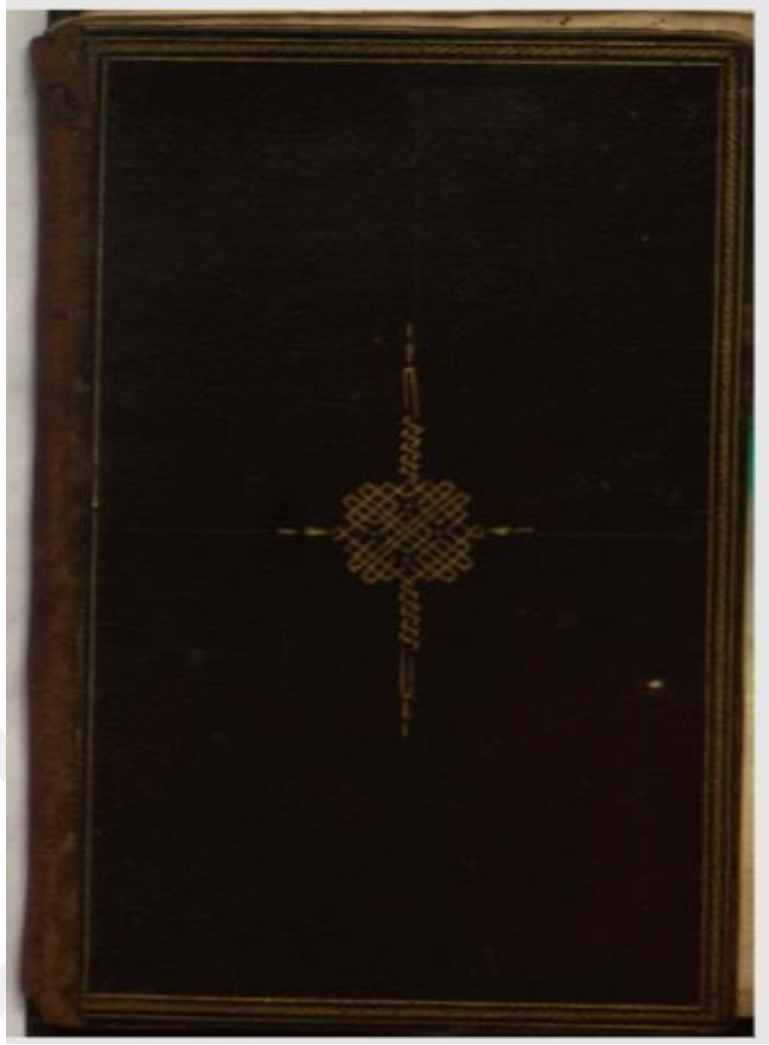
Bezeme: Cilt n/arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Alttan ayırma Şemseli cilt olarak yapılmıştır. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen eserin kapak kenarları iki cetvel arasındaki zencirek ile kuşatılmıştır.

Salbekli Şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. Bezeme, uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifi ve hatayi motiflerinden ęıkan helezonlar üzerinde penę motifleri ile bezenmiştir. Hatayi motifleri, kapalı form oluşturan rumiler ile ęeręevelenmiřtir. Salbek daire biçimde ve dilimlidir. Salbek yüzeyi hatayi motifi ile süslenmiştir. Salbek'in dikey yöndeki ucunda dört yapraklı penę motifi görülür. Şemse ve salbek tahrirlenmiştir.

Cildin sırtı desensizdir.

İç kapaklar desenli kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: "Mecm'a-i Eş'âr" isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. 18. yüzyılda geleneksel elemanlara özgün biçimlerde katıldı. Miklepsz ciltler, Şemse içine aletle yapılmış rumiler, noktalar, saz üslubundaki motifler uygulanmıştır (Tanındı, 2012: 25). Cilt Şemsesindeki motiflerde bu özellikleri taşıdığından dolayı 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 92

Eser Adı: Tahmisu Kasideti'l-Bürde

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2331

Türü: Arap Edebiyatı

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 180x100 - 125x53 mm.

Varak Sayısı: 21

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön/arka kapak düzenlemesi aynıdır. Yazma cilt olarak düzenlenen eser miklepsizdir. Köşebent bezemesi olmayan ciltte, iki sıra cetvelin içinde aletle yapılmış tekli zencirek kuşağı vardır.

Şemse kapak merkezine fırçayla altın sürülerek oluşturulan kare formdadır. Şemse yüzeyi geometrik geçmelerle düzenlenmiştir. Yan eksenlerde tığ vardır. Şemse dikey ekseninde kapak kenarına doğru geçmeler ve çift çizgi ile uzatılmıştır.

Eserin sırt kısmı farklı bir renk deri ile onarım görmüş, iç kapakları ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Tahmisu Kasideti’l-Bürde” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’nde 152 numarada kayıtlı olan “Ahsenü’l-Hadis” adlı eser 1658 yılında istinsah edilmiştir (Özbek, 2005: 129). Ciltlerdeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik aynıdır. Cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 93

Eser Adı: Delâ'ilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l-Envâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2357

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İçtimaiyat

Müellif: Ebû Abdullâh Muhammed b. Süleymân el-Cuzûlî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 155x115 - 105x65 mm.

Varak Sayısı: 143

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cilt n/arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Soğuk şemseli cilt olarak yapılmıştır. Köşebentsiz düzenlenen eserin kapak kenarları iki sıra cetvel ile kuşatılmıştır.

şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. Serbest kompozisyon da düzenlenen şemse yüzeyi, sazyolu üslubunda oluşturulmuştur. Bezeme, tek bir noktadan çıkarak helezonlar üzerinde hatayi, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir.

Miklep şemsesi palmet biçimdedir. şemse yüzeyinde penç ve hançeri yapraklar bulunur.

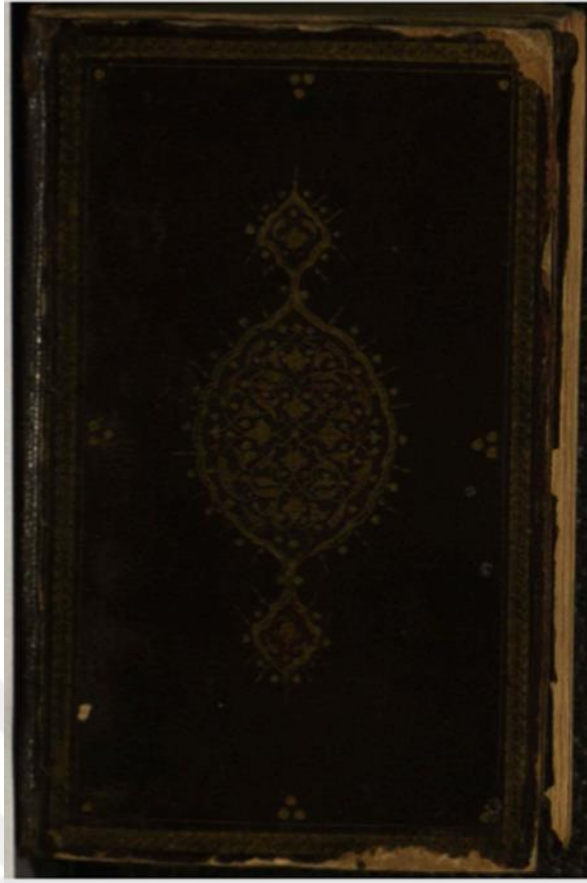
şemsenin ucunda gülçe motifleri vardır.

Cildin sertab ve sırtı desensizdir.

İ kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Delâ’ilu’l-Hayrât ve şevâriku’l-Envâr” isimli eserin müellifi “Eb Abdullâh Muhammed b. Süleymân el-Cuzlî”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 559 envanter numaralı 1613 tarihinde istinsah edilmiş olan “Yetimetü’d-Dehr fi Mahâsin-i Ehli’l-Asr” adlı eser (zbek, 2005: 119) ile benzerlik vardır. Cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 94

Eser Adı: eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2364

Türü: İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi

Müellif: Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1158 (1744)

Ölçüleri: 160x100-110x50 mm.

Varak Sayısı: 471

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

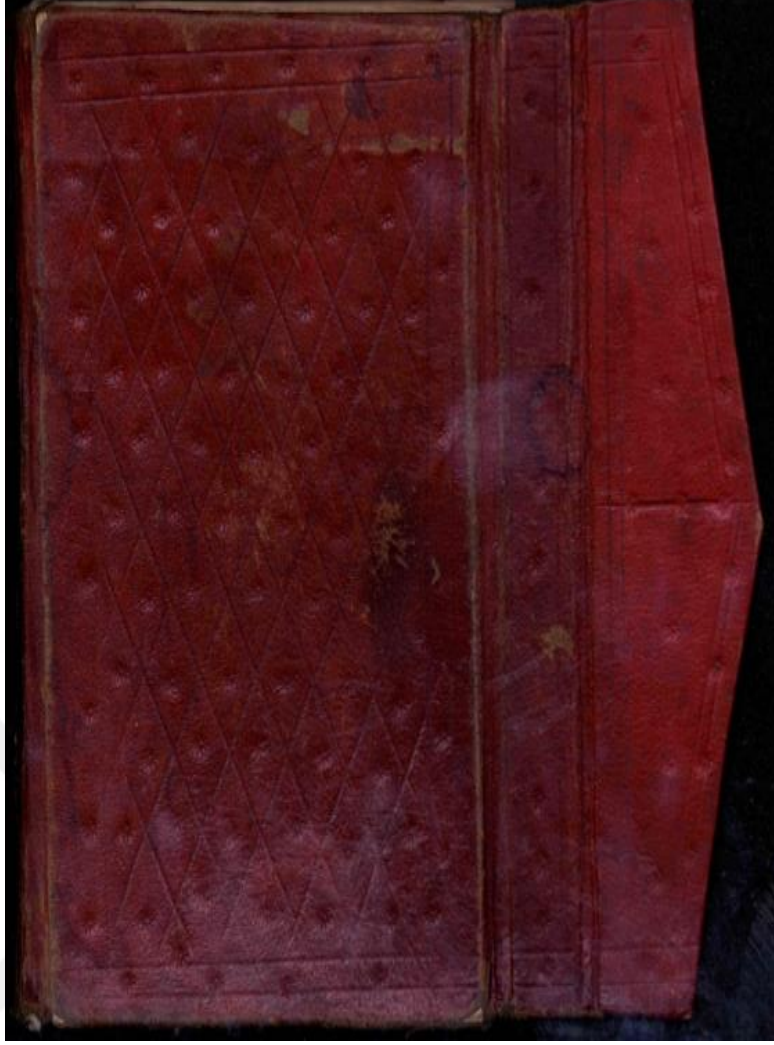
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön ve arka kapak tezyinatı aynıdır. Kapaklar dıştan iki sıra, içten bir sıra ince altın cetvel arasında yer alan zencirekle çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde, köşelerde bir, uzun ve kısa kenar ortalarında üçlü gülçe motifleri görülür.

Yekşah cilt olarak bezenen eserin şemsesi merkezde, oval formdadır. ¼ birim simetrik tasarlanan şemse yüzeyi rumi, palmet ve noktalarla süslenmiştir. Şemse ile salbek'in kenarları tahrirlenmiş, tığ ve noktalarla hareketlendirilmiştir. Salbek şemseye bitişik olarak yapılmış palmet şeklindedir. Salbek yüzeyi de palmet ve rumilerle bezenmiştir. Süslemenin tamamı altın kullanılarak yapılmıştır.

Miklepsiz olarak düzenlenen cildin sırt bölümünde ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ” isimli kitap “Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)” tarafından yazılmıştır. 1158 (1744) tarihinde istinsah edilen eserin müntensihi “Muhammed b. Abdurrahman”dır. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 1158 (1745-1746) tarihinde istinsah edilen 120-0208 envanter numaralı “Murakka”nın (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>) şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik göstermektedir.

Katalog No: 95

Eser Adı: Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2381

Türü: İslâm Dini-Kur'an ve Kur'an İlimleri

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 170x113-133x68 mm.

Varak Sayısı: 304

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapak düzenlemesi aynı olarak tezyin edilmiştir. Soğuk baskı cilt olarak süslenen eserde kapaklar, miklep ve sertab soğuk cetvel ile çerçevelenmiş ve cetveller arasında belirli aralıklarla gülçe motifleri uygulanmıştır.

Cildin kapakları dikdörtgen formunda olup, yüzey soğuk baskıdır. Küçük baklava dilimi şeklinde kartuşlara bölünmüştür. Kartuşların içerisi gülçe motifleri ile bezenmiştir.

Miklep ve sertab kısmında belirli aralıklarla gülçe motifleri yer alır.

Sırt bölümünde herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Kur’ân-ı Kerîm”in müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. Aynı koleksiyonda yer alan 1263 (1847) yılında istinsah edilmiş olan 06 Mil Yz 422/1 envanter numaralı (Katalog No: 23) “el-Kâfiye fi’n-Nabv” adlı eserin kapak merkezindeki süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 96

Eser Adı: Netâyicü'l-Efkâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2473

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Adalı Mustafâ b. Hamza (öl. 1085/1674'ten sonra)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1227 (1812)

Ölçüleri: 200x130 - 170x75 mm.

Varak Sayısı: 114

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Mûlemma şemseli cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitap tahrip olduğu için kapak kenarlarında cetvel ya da zencirek görülmemiştir. Köşebent bezemesi olmayan cilt, miklepsz düzenlenmiştir.

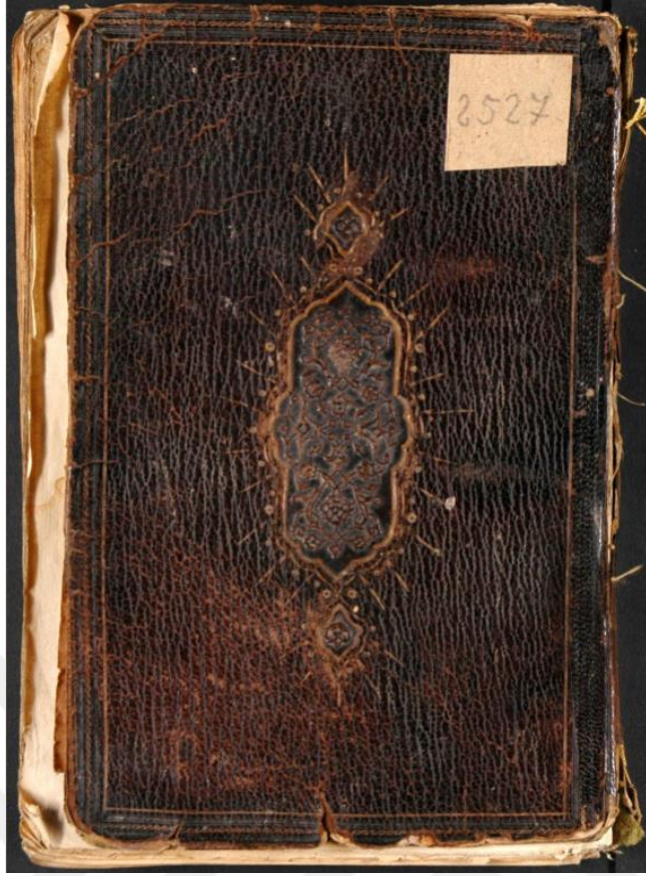
Cildin kapak merkezinde yer alan şemsesi, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyindeki bezeme yatay eksenle düzenlenmiştir. Bezeme kompozisyonunu şemsenin yan tarafından kökten çıkan dallar üzerinde hatayi, gonca ve hançeri yapraklar oluşturmaktadır. Şemsenin etrafı altınla tahrirlenmiş ve tığlarla bezenmiştir. Salbek palmet biçiminde, yüzeyinde hatayi motifi vardır.

Cildin sırt kısmı tahrip olmuş bordo rengi deri ile onarılmıştır.

İç kapaklar kahverengi deridir. Kapak merkezinde gülçe motiflerinden oluşan altı yapraklı penç motifi tezyin edilmiştir.

Tarihlendirme: “Netâyicü’l-Efkâr” isimli eserin müellifi “Adalı Mustafâ b. Hamza (öl. 1085/1674’ten sonra)”dır. 1227 (1812) tarihinde istinsah edilen cildin müstensihisi “Ali b. Mehmed, Mehmed b. Ahmed”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 19. yüzyıla tarihlendirilmiş 16 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim”in (Kara, 2015: 424) iç kapak süslemeleri ile cildin iç kapak süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik tespit edilmiştir.

Katalog No: 97

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2527/1

Türü: Edebiyat

Müellif: Abd-Allah b. Hüseyin et-Tusterî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1113 (1701)

Ölçüleri: 175x117 - 122x62 mm.

Varak Sayısı: 137

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

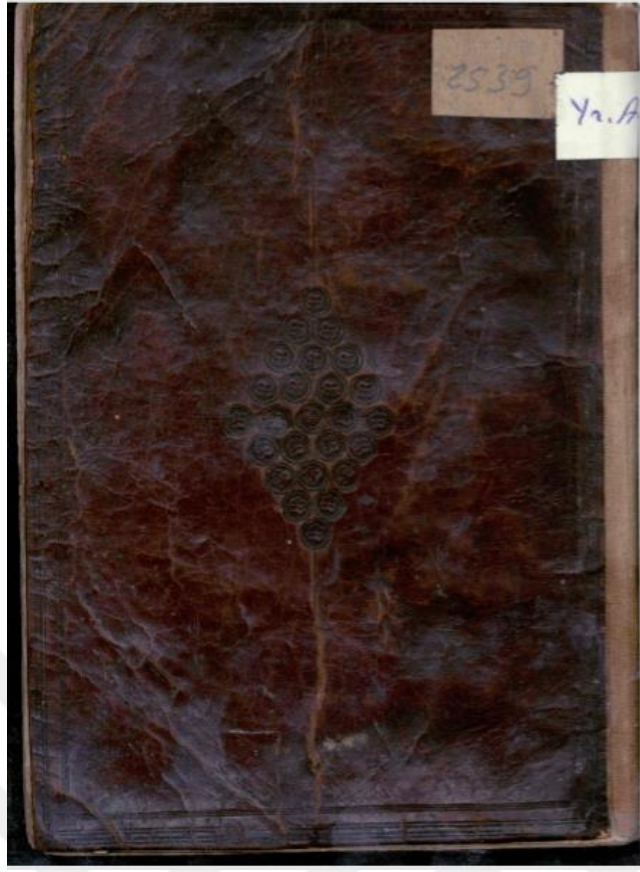

Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Köşebent bezemesi ve miklep düzenlemesi olmayan eserin kenarları iki sıra altın çekilmiş cetvel arasında yine altınlı zencirek ile çerçevelenmiştir.

Şemse, cilt kapağının merkezinde dikdörtgen biçimde uç ve orta kısmı dilimlidir. Bezeme, merkezden uçlara doğru dallarıyla geçmeler yaparak kapalı formlar meydana getiren palmetleri çerçeveleyen ve geçmeler yapan rumilerle süslüdür. Hatayilerden çıkan helezonlar üzerinde gonca motifleri görülür. Şemsenin etrafı altın ile tahrirlenmiştir. Altın noktalar ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek palmet şeklinde, yüzeyinde hatayi motifi vardır. Salbek etrafında altın tahrirli, nokta ve tığlarla tezyin edilmiştir.

Eserde sırt bölümü ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Divan” adlı eserin müellifi “Abd-Allah b. Hüseyin et-Tusterî”dir. 1113 (1701) yılında istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 319 envanter numaralı 1754 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tarikat-ı Muhammediye Tercümesi” adlı eserin (Özbek, 2005: 197) cildindeki şemse süslemesi ile de benzerlik mevcuttur. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 98

Eser Adı: Nesâiyhü'l-Ebrâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2539/1

Türü: Felsefe

Müellif: Abdülkerîm b. Muhammed

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 192x130 - 130x75 mm.

Varak Sayısı: 1b-17a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

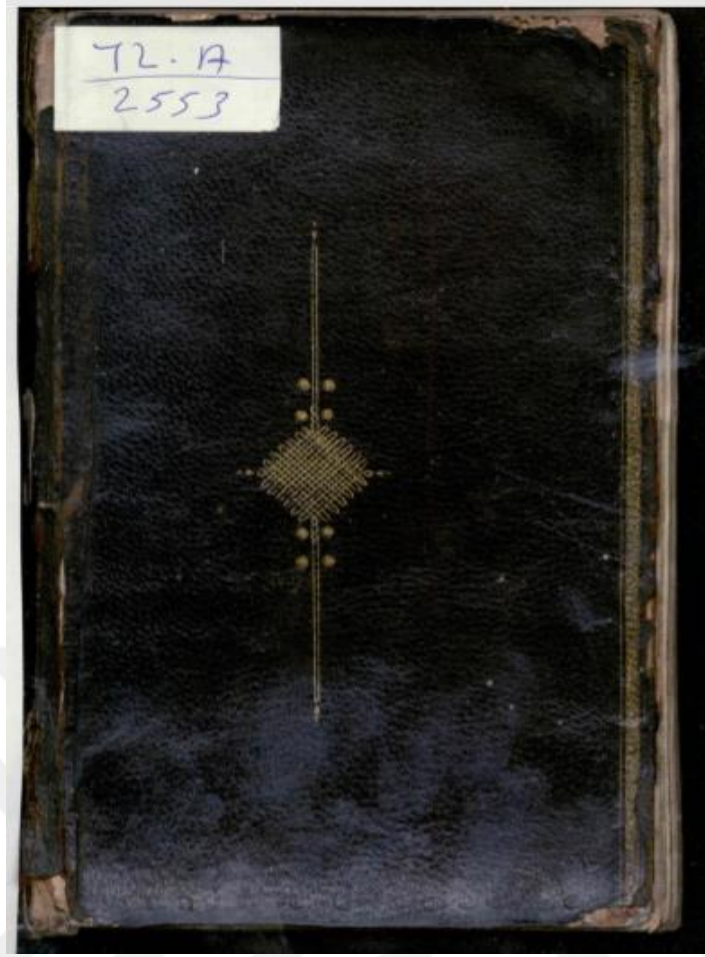
Bezeme: Ön ve arka kapak aynı tezyinata sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış üç sıra halinde soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, küçük daire şeklindeki kartuşların oluşturduğu baklava şeklindedir. Kartuşların içerisi dört yapraklı penç motifi ile süslenmiştir.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt kısmı kumaş ile onarılmıştır.

İç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Nesâyiü’l-Ebrâr” isimli kitabın müellifi “Abdülkerîm b. Muhammed” dir ve istinsah tarihi belli değildir. İncelediğimiz koleksiyonda 18. yüzyıla tarihlendirdiğimiz 06 Mil Yz A 2901 envanter numaralı (Katalog No: 108) “Divan” adlı eserle cilt süslemesi birebir örtüşmektedir. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 99

Eser Adı: Kıyafet-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2553

Türü: Psikoloji

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 175x110-125x65 mm.

Varak Sayısı: 52

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Sahtiyan

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

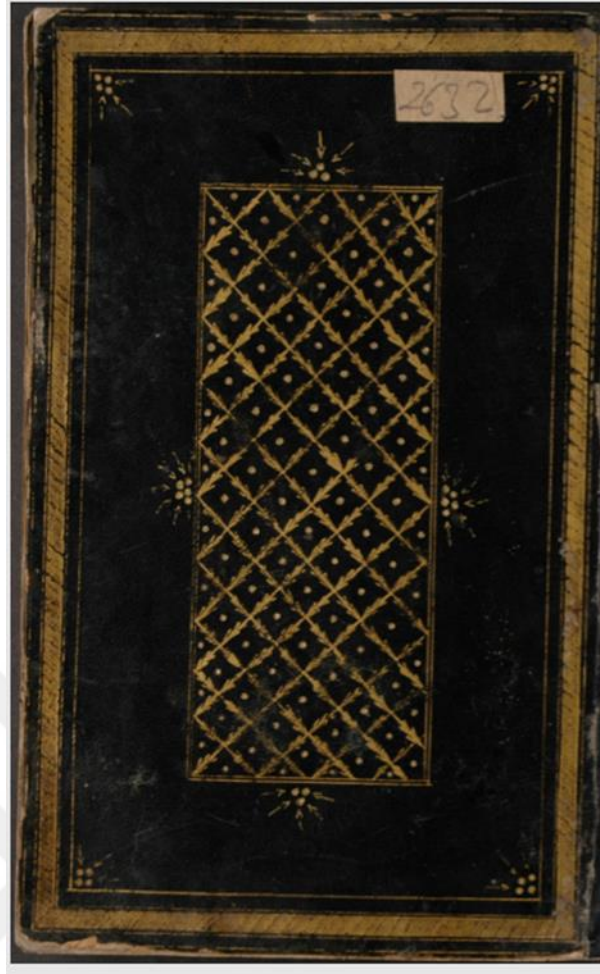
Bezeme: Ön/arka kapak düzenlemesi aynıdır. Miklep ve köşebent bezemesi yoktur. Yazma cilt bezemesine sahip olan eser fırçayla altın sürülerek oluşturulmuştur. Altın çekilmiş olan iki sıra cetvelin arasında aletle yapılmış tekli zencirek görülür.

Desen, kapak merkezinde değildir. İki köşesi dikey eksende çizilen çift çizginin üzerine yerleştirilen şemse kare formdadır. Kare şeklin yüzeyi birbirine paralel çizgilerle doku oluşturacak biçimde bezenmiştir. Şemsenin dik köşelerinden üst ve alt uçlarında geçmeler görülür. Geçmelerin üzerinde kapak kenarına doğru çift çizgi çekilmiştir. Çizginin üzerinde küçük bir tığ vardır. Çizgilerin sağında ve solunda belli aralıklarla gülçe motifleri görülür. Yatay eksen de tığ motifi vardır.

Sırt bölümünde herhangi bir süsleme kompozisyonu görülmez.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Kıyafet-nâme” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi 1085 envanter numaralı 1674 yılında istinsah edilen “Minhâcü’l-Âbidin Tercümesi” (Özbek, 2005: 138) ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde 143 envanter numaralı 1679 yılında yazılmış “Vakfiye” (Elitok, 2014: 125) eserlerin süsleme kompozisyonu, kullanılan teknik bakımından benzerlik bulunur. Eserle olan benzerlikleri dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 100

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 2632

Türü: Edebiyat

Müellif: Fenâ'î Cennet Mehmed Efendî (öl. 1065/1664)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 238x153-180x100 mm.

Varak Sayısı: 79

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

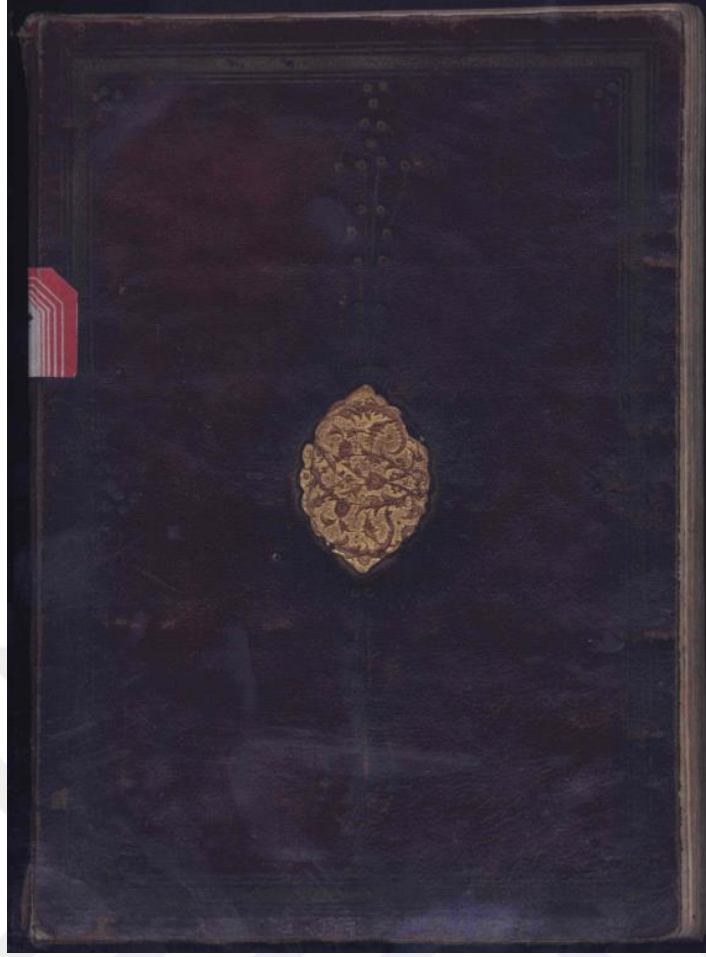
Bezeme: Kitabın n ve arka kapak kompozisyonu aynı Şekilde bezenmiştir. Miklepsz olarak düzenlenmiştir. Kapaklar dıştan iki sıra ince altın cetvel arasında yer alan kalın tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapakların köşeleri gülçe motifleri ve tıŐlarla süslenmiştir.

Cilt kapağının orta kısmında zilbahar cilt kompozisyonu bulunmaktadır. Kompozisyon dikdörtgen formda olup etrafı iki sıra cetvel ile çerçevelenmiştir. Dikdörtgen formun dış kenar ortaları gülçe motif ve tıŐlarla süslenmiştir. Kompozisyon yüzeyi iki dıŐli yaprak motifinin oluşturduğu kafeslerin birleşmesinden meydana gelmektedir. Kafeslerin ortalarına gülçe motifleri yerleştirilmiştir. Kompozisyonun tamamında altın kullanılmıştır.

Sırt ve i kapaklarda süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Divan” adlı eser “Fenâ’î Cennet Mehmed Efendî (l. 1065/1664)” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 1837 tarihli 1317 envanter numaralı “El-Camıu’s-Sahîh” isimli cildin (Kara, 2015: 344) süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 101

Eser Adı: Cevâhirü's-Sukûk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2640

Türü: İslâm Dini-Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 237x165 - 170x90 mm.

Varak Sayısı: 109

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

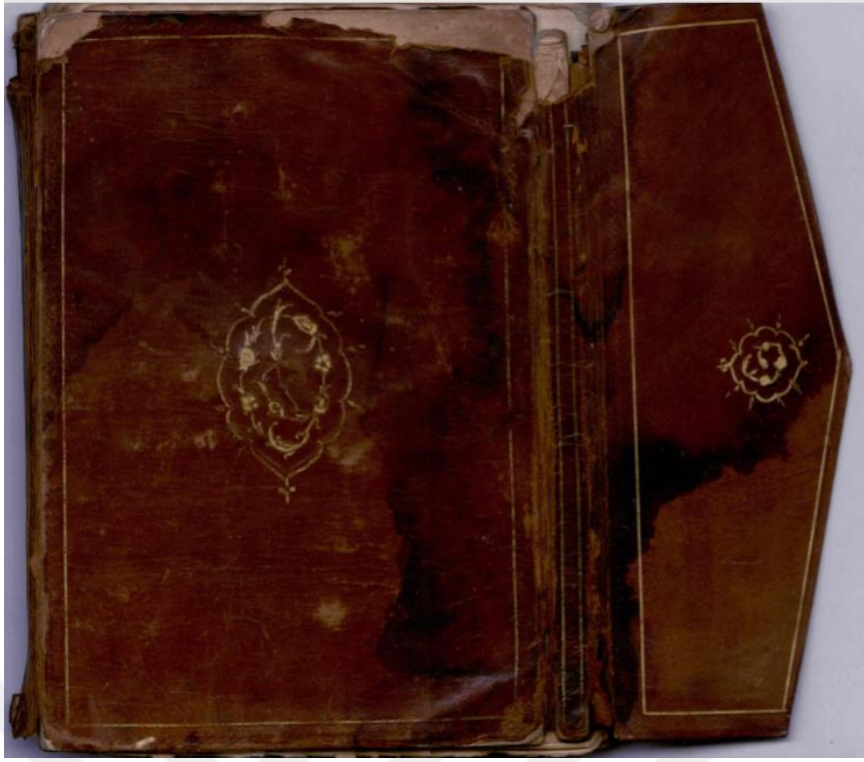
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı

Bezeme: Cildin ön/arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları aletle yapılmış soğuk cetvel arasında yer alan zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur. Köşelerde ve kapak kenar ortalarında gülçe motifi görülür.

Altan ayırma şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyi yan tarafta yapraklardan çıkan ve yatay eksen de kıvrım dalların taşıdığı karanfil, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiş saz üslubundadır. Bezemenin tamamında zemin altın renkte, motifler kırmızı renkte boyanmıştır.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt kısmı ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Cevâhirü’s-Sukûk” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Miklepsiz ciltler daha çok 18-19. yüzyılla birlikte ortaya çıktığı dikkate alındığında (Özbek, 2005: 86) 18. yüzyıl ortalarında geleneksel şemse tasarım sürerken, saz üslubundaki motiflerle ciltlere uygulama yapıldığı tespit edilmiştir (Tanındı, 2012: 25). Kapak süslemesinde bu özellikler dikkate alındığında cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 102

Eser Adı: Ravzu'l-manâzır fî 'ilmil-Avâ'il ve'l-'Avâhir

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2785

Türü: Tarih

Müellif: İbnu's-Şihna el-Halebî Abdalberr b. Muhammed

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x150 - 150x90 mm.

Varak Sayısı: 152

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Üstten ayırma şemseli cildin ön/arka kapağı aynı bezemeye sahiptir. Kitabın kapakları ve miklep iki sıra altın cetvel arasında zencirek motifi ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur.

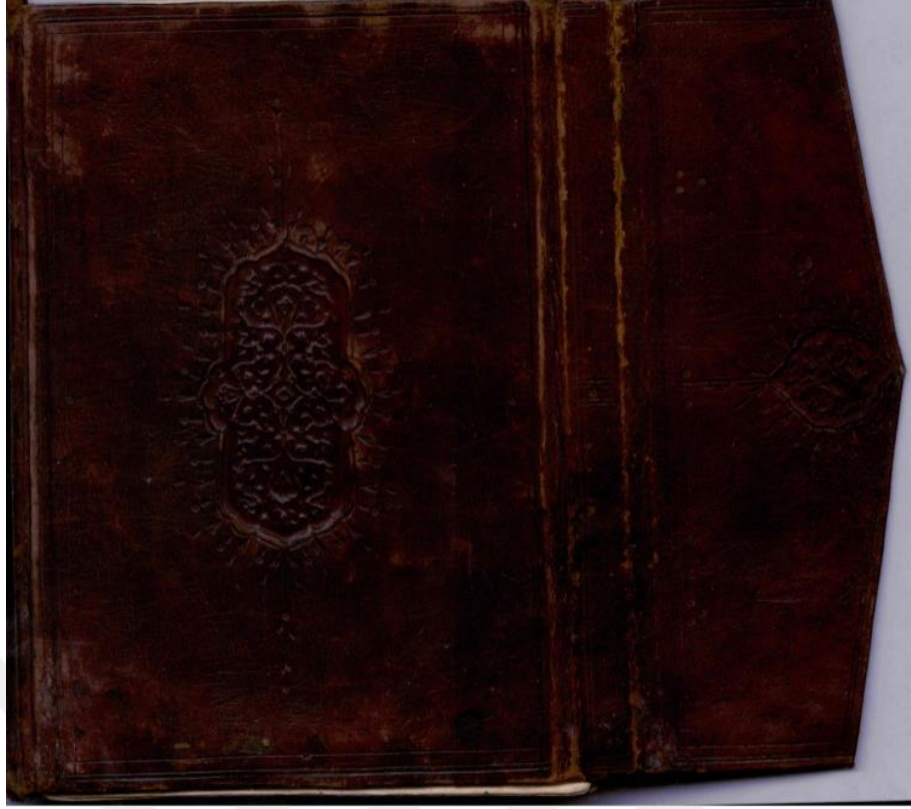
Cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval biçimdedir. Şemse yüzeyleri helezonların taşıdığı penç, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Şemsenin etrafı tahrirlenmiş ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi daire formdadır ve kapak şemsesiyle aynı bezemeye sahiptir.

Sertab bölümü bir sıra cetvel ile süslenmiştir.

Cildin sırt kısmı ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Ravzu’l-manâzır fî ‘ilmil-Avâ’il ve’l-‘Avâhir” adlı eserin yazarı “İbnu’ş-Şıhna el-Halebî Abdalberr b. Muhammed”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 19. yüzyıla tarihlendirilmiş 45 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim, Evrâd-ı Mevleviyye, Delailü’l Hayrat, Dua” ile (Kara, 2015: 374) şemse süslemesi bakımından benzerlik mevcuttur. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 103

Eser Adı: et-Taîkatü'l-Muhammediye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2788

Türü: İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler

Müellif: Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 205x143 - 151x66 mm.

Varak Sayısı: 175

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Miklepli düzenlenen ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Soğuk şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Miklep, sertab, sırt, kitabın kenarları üç sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir.

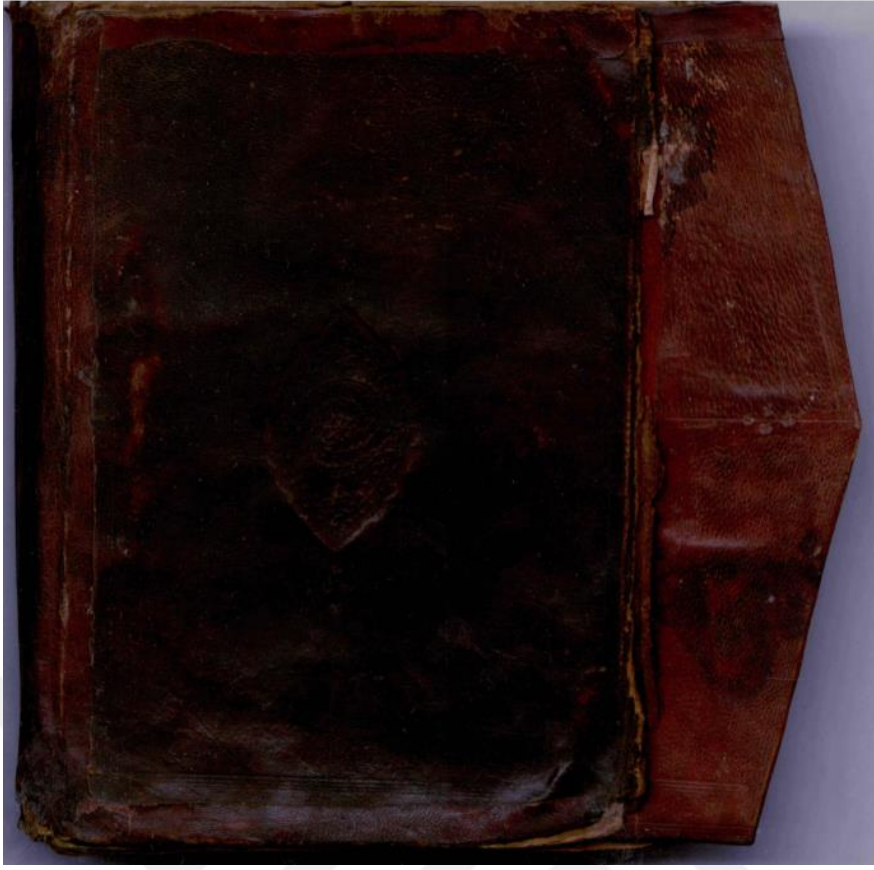
Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse uçları ve orta bölüm dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen palmetten çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Helezonların taşıdığı penç ve gonca motifleri görülür. Şemse soğuk tahrirli ve tıglıdır. Tığların ucu soğuk gülçe motifi ile hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi daire biçimindedir. Miklep şemse yüzeyinde helezonların taşıdığı penç ve gonca motifleri yer alır. Şemse soğuk tahrirli, tıglı ve tığların ucunda soğuk gülçe motifi vardır.

Sertab ve sırt bölümünde süsleme bezemesi görülmez.

İç kapaklar ebrulu kâğıt kaplıdır.

Tarihlendirme: “Tuhfetü’l-Harameyn”in müellifi “Nâbi Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gül-i Sadberk” adlı eserin (Özbek, 2005: 148) cildindeki şemse süslemesi bakımından benzerlik bulunur. Süsleme kompozisyonundan hareketle cilt, 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 104

Eser Adı: Mebhas-i İmân

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2798

Türü: İslâm Dini-İman ve İslâm

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x152-155x75 mm.

Varak Sayısı: 171

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

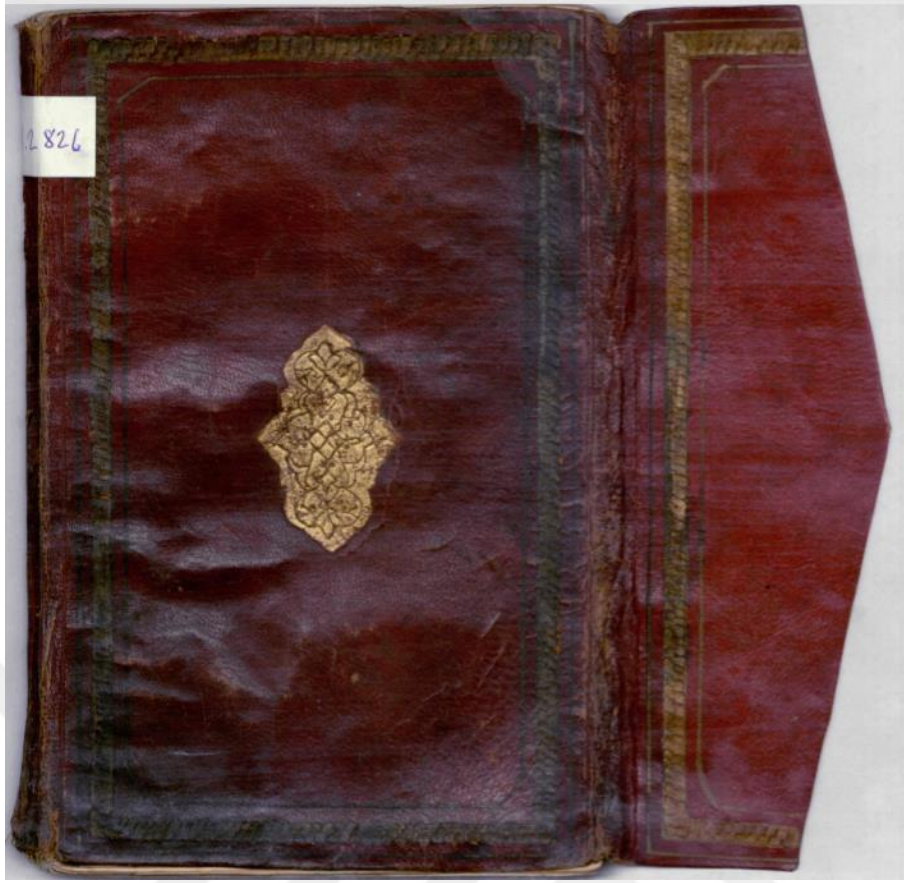

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahiptir. Kitabın kapakları ve miklep aletle yapılmış soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, salbeksiz, dilimli ve oval formdadır. Şemse merkezdeki penç motifinden çıkan hançeri yaprakların yüzeyi tamamen doldurması ile oluşmuştur.

Miklep, sertab, sırt ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Mebhas-i İmân” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. Kitap ciltlerinde 18. yüzyıl ortalarında geleneksel şemse tasarım sürerken; şemse içine aletle sarmal rumiler ve noktalar, içi çiçeklerle dolup taşan vazo motifleri, saz üslubundaki motifler ciltlere uygulanmıştır (Tanındı, 2012: 25). Cildin üzerindeki motifler incelendiğinde saz yolu yaprak motifi 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 105

Eser Adı: el-Kasîdetü yakulü'l-abd

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 2826/5

Türü: İslâm Dini-Tevhid (Allahın Birliği)

Müellif: Sirâc ed-dîn Alî b. Osmân el-Ûşî (öl. 575/1179)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1233 (1816)

Ölçüleri: 214x135-141x81 mm.

Varak Sayısı: 57a-62b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön ve arka kapak tezyinatı aynıdır. Miklep ve kapaklar altın cetvel arasında yer alan zencirekle çerçevelenmiştir. İçteki cetvelin köşeleri diyagonal çizgi ile birleştirilmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eser mülemma şemse cilttir.

Salbeksiz olan şemse merkezde, orta kısmı geniş, dar ve uzun formdadır. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi, merkezden uçlara doğru kapalı biçimler oluşturarak palmetleri çerçeveleyen rumilerle süslüdür.

Cildin sertab, sırt bölümü ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “el-Kasîdetü yakulü'l-abd” isimli kitap “Sirâc ed-dîn Alî b. Osmân el-Ûşî (öl. 575/1179)” tarafından yazılmıştır. 1233 (1816) yılında istinsah edilen eserin müstensihî “Mehmed Kamili Zilevî”dir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 319 envanter numaralı 1754 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tarikat-ı Muhammediye Tercümesi” adlı eser (Özbek, 2005: 197); incelediğimiz koleksiyonda bulunan 4869 envanter numaralı 1202 (1787) tarihinde istinsah edilmiş olan “Sakk” isimli eser cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik mevcuttur. Bu tarz kapakların 18. yüzyıla ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 19. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 106

Eser Adı: Târih-i Muhasara-i Kars Der Zamân-i Ahmed

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2881/1

Türü: Karın Fethiyle İlgilidir.

Müellif: Abbâs-zâde Haşmet

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 235x127 - 165x65 mm.

Varak Sayısı: 1b-40a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: n ve arka kapakları aynı bezemeye sahip olan kitap soğuk şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklebin ve kapakların kenarlarında soğuk baskı cetvel vardır. Köşebent ve salbek bezemesi yoktur.

Cilt, kapak merkezindeki oval formda ve dilimli şemseye sahiptir. ¼ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyine, uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleri hakimdir. Zeminde ise yüzeyi kaplayan helezonların taşıdığı penęler kompozisyonu tamamlamaktadır.

Miklep şemsesi daire formdadır. şemse yüzeyinde bulutların uçlarının düğümleri birleştiği ve helezon üzerinde penę motifi yer alır.

Cildin sertab, sırt ve iç kapaklarında süslemeye rastlanmaz.

Tarihlendirme: “Târih-i Muhasara-i Kars Der Zamân-i Ahmed” adlı eserin yazıldığı tarih bilinmemektedir. “Abbâs-zâde Haşmet” tarafından yazılmıştır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1295 envanter numaralı 1653 yılında istinsah edilen “şerhu Divâni’l-Mütenebbi” adlı eserin (zbek, 2005: 127) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından birebir örtüşmektedir. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 107

Eser Adı: Tevfiku Muvaffaki'l-Hayrât li-Neyli'l-Berekât fî Hidmeti Menba'u's-Sa'âdât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2882

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Kara Dâvud İzmidî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1247 (1831)

Ölçüleri: 235x143 - 162x73 mm.

Varak Sayısı: 507

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Gm

Bezeme: Cildin n ve arka kapağında aynı bezmeye sahip yazma cilt görülmektedir.

Bezemenin tamamında altın ve gümüş kullanılmıştır. Kitabın kapakları altın cetvel arasında biri kalın altın ile renklendirilmiş, diğeri ince gümüş renkte iki zencirek ile çerçevlenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde ve kapak kenar ortalarında üçlü gruplar halinde gülçe motifi görülür. Gülçe motifleri gümüş renktedir.

Kapakta dikdörtgen form oluşturacak şekilde iki sıra altın cetvel çekilmiştir. Çerçevenin içerisinde köşelerde ve kenar ortalarında birer adet gülçe motifi vardır. Kapak merkezinde S şeklindeki dalın üzerinde gl, goncası ve yapraklar vardır. Bitkisel bezeme altın ve gümüş renkte boyanmıştır.

Miklepsiz olan cildin sırt bölümünde herhangi bir süsleme bulunmamaktır.

İ kapaklar zerefan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “Tevfiku Muvaffaki’l-Hayrt li-Neyli’l-Berekt f Hidmeti Menba’u’s Sa’dt” adlı eserin müellifi “Kara Dvud İzmidi”dir. 1247 (1831) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi “Mehmed Eşref b. Seyid Mehmed Kemal”dir. Hem eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğ görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 108

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2901

Türü: Edebiyat

Müellif: Nedîm Ahmed b. Mehmed (1091-1143/1680-1730)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 223x148-170x91 mm.

Varak Sayısı: 106

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: n/arka kapak aynı tezyinata sahiptir. Kitabın kapakları iki sıra altın çekilmiş cetvel arasında, aletle yapılmış bir sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eser, miklepsz düzenlenmiştir.

Soğuk şemseli cildin kapak merkezinde yer alan şemse, küçük daire şeklindeki kartuşların oluşturduğu baklava şeklindedir. Kartuşların içerisi altı yapraklı penç motifi ile süslenmiştir.

Kitabın sırt kısmı ve i kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Divan” adlı eserin müellifi “Nedm Ahmed b. Mehmed (1091-1143/1680-1730)”dır ve istinsah tarihi bilinmemektedir. İncelediğimiz katalogda yer alan 18. yüzyıla tarihlendirdiğimiz 06 Mil Yz A 2539/1 envanter numaralı (Katalog No: 98) ile süsleme ve teknik bakımından aynıdır. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 109

Eser Adı: Câmi'ü'l-Ezhâr ve Letâ'ifu'l-Ahbâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2902

Türü: İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler

Müellif: Receb b. Ahmed Amidî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1118 (1706)

Ölçüleri: 220x150 - 166x85 mm.

Varak Sayısı: 318

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ön ve arka kapakları aynı bezemeye sahip olan kitap soğuk şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklebin ve kapakların kenarlarında soğuk baskı cetvel vardır. Köşebent bezemesi olmayan cildin köşelerinde diyagonal çizgi görülür.

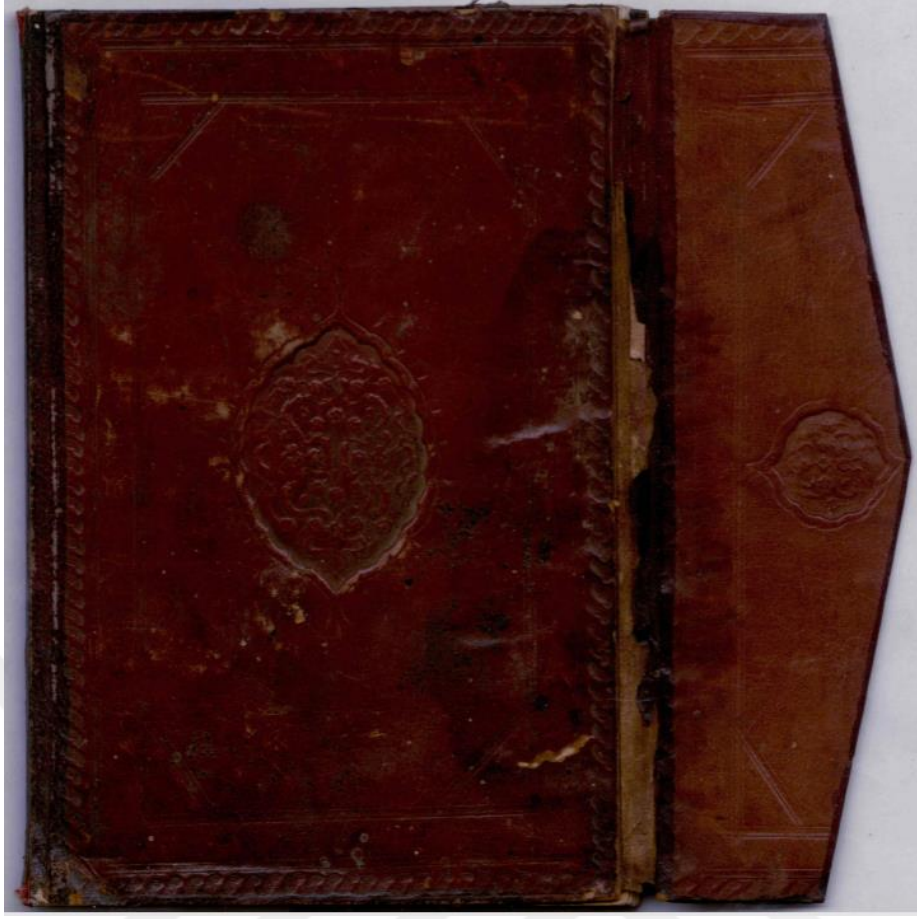
Salbeksiz olan cilt, kapak merkezinde oval formda ve dilimli şemseye sahiptir. Şemse yüzeyi, alt köşede bir yaprak demetinden çıkan ve dikey ekseninde uzanan üç dalın taşıdığı penç ve hançeri yapraklarla bezenmiştir.

Miklep şemsesi daire şeklindedir. Yüzeyinde dikey ekseninde düzenlenmiş yaprak motifinden çıkan dallar üzerinde penç ve hançeri yapraklar yer alır.

Cildin sertab ve sırt kısmı vişne rengi deri ile onarılmıştır.

İç kapaklarında süslemeye rastlanmaz.

Tarihlendirme: “Câmi’u’l-Ezhâr ve Letâ’ifu’l-Ahbâr” isimli kitap “Receb b. Ahmed Amidî” tarafından yazılmıştır. 1118 (1706) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 382 envanter numaralı 1736 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Fetâve’l-Atâiyye” adlı eserin (Özbek, 2005: 188) cildindeki şemse süslemesi ile de benzerlik bulunur.

Katalog No: 110

Eser Adı: İbâdât-ı Bedenîye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 2904/1

Türü: Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1166 (1752)

Ölçüleri: 210x145 - 185x82 mm.

Varak Sayısı: 1b-40b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

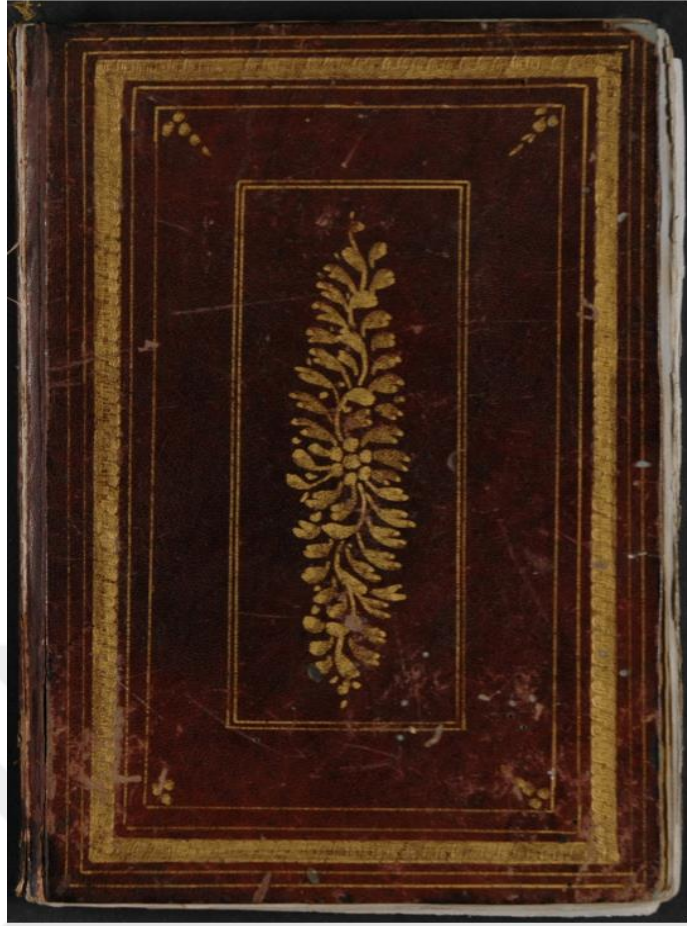
Bezeme: Cilt n/arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Soğuk şemseli cilt olarak yapılmıştır. Köşebentsiz düzenlenen eser, soğuk baskı tekli zencirek ve belirli aralıklarla soğuk cetvel tezyin edilmiştir. İçteki cetvelin köşelerinde diyagonal çizgi görülür.

Salbeksiz olan şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. ¼ birim simetrik olarak tasarlanan bezemede uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleri hakimdir. Zemin yüzeyi helezonlar üzerinde penç ve basit yapraklarla bezenmiştir. Şemse soğuk baskı tahrirlenmiş ve tığlanmıştır.

Miklep şemsesi daire şeklindedir. Miklep yüzeyinde helezonların taşıdığı penç ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Şemseye soğuk tahrir uygulanmıştır.

Cildin sertabı tahrip olmuş, sırtı ve i kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “İbâdât-ı Bedenîye” adlı eser 1166 (1752) tarihinde istinsah edilmiştir. Müellifi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 453 envanter numaralı 1741 yılında istinsah edilen “Tuhfetü’ş- Şâhân” adlı eser (zbek, 2005: 180) ile şemse ve miklep süslemeleri bakımından benzerlik göstermektedir. Cilt zerindeki süslemeleri bakımından değeriendirildiğinde döneminden orijinal olmalıdır.

Katalog No: 111

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3011

Türü: Edebiyat

Müellif: Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1282 (1864)

Ölçüleri: 200x130-135x75 mm.

Varak Sayısı: 125

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

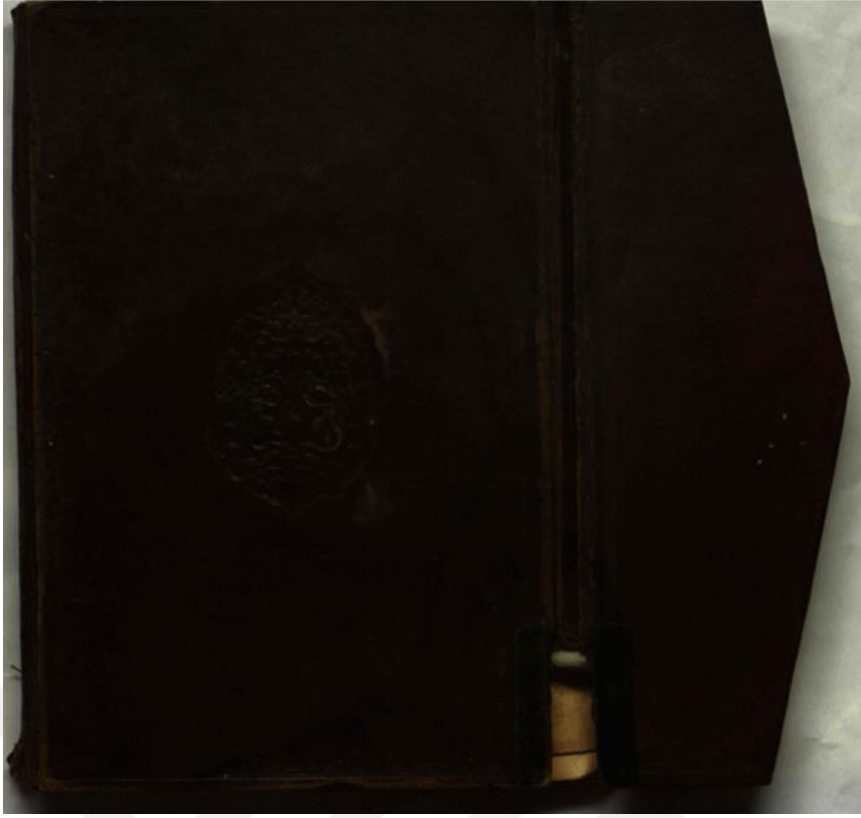
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapak kompozisyonu aynıdır. Yazma cilt olarak düzenlenen eserin tamamı altınla boyanarak yapılmıştır. Kapaklar dıştan ve içten iki sıra cetvel arasında kalın bir tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi bulunmayan ciltte, cetvel köşelerine gülçe, gülçelerin uçlarına tığ motifleri ile süsleme yapılmıştır.

Kapak yüzeylerinde iki sıra cetvel çekilerek dikdörtgen form oluşturulmuştur. Dikdörtgen formun merkezinde altı yapraklı penç motifi, motiften çıkan kıvrım dalların taşıdığı yapraklar ile bezenmiştir.

Miklepsiz olarak düzenlenen eserin sırtı ve iç kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Divan” müellifi Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)’dir. 1282 (1864) tarihinde İstanbul’da Niyazi Mehmed b. İvaz Mehmed tarafından istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümünde bulunan 19. yüzyıla tarihlendirilen 2141 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim”in (Kara, 2015: 425) şemse kompozisyonundaki süslemesi ile de benzerlik tespit edilmiştir.

Katalog No: 112

Eser Adı: Şerh-i Nakşü'l-Fusûs

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3109

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: İsmâ'il Ankaravî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x131 - 150x85 mm.

Varak Sayısı: 113

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cilt ön/arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Soğuk şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklepli ve köşebentsiz düzenlenen eser soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Salbeksiz olan şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyi $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanmıştır. Bezeme, uçları yatay ve dikey eksenle birleştirilmiş bulut motifleri ve helezonlar üzerinde penç, basit yapraklarla bezenmiştir. Cildin miklebi, sertabı, sırtı ve iç kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Şerh-i Nakşü’l-Fusûs” adlı eserin müellifi “İsmâ’il Ankaravî” dir. İstinsah tarihi belli değildir. Kapakların süsleme özelliklerine bakıldığında 17. yüzyıl özellikleri taşıdıkları görülür. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1295 envanter numaralı 1653 tarihinde istinsah edilen “Şerhu Divâni’l-Mütenebbi” adlı eserin (Özbek, 2005: 127) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından birebir örtüşmektedir. Eserle olan benzerliği göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 113

Eser Adı: Terceme-i Reşehât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3155

Türü: Nakşibendi Tarikatı

Müellif: Trabzônlû Mehmed Ma'rûf b. Mehmed Şerîf

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x145 - 150x75 mm.

Varak Sayısı: 386

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: stten ayırmalı Şemse olarak düzenlenen eser köşebentsiz ve miklepsziz olarak düzenlenmiştir. Kapaklar soğuk aletle yapılmış iki sıra cetvel arasında yer alan soğuk zencirekle çerŐevelenmiŐtir.

Kapak merkezinde bulunan Şemse oval formdadır. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan Şemse yüzeyi palmetlerden çıkan helezonlar üzerindeki rumi motiflerinden oluşmaktadır. Salbek Şemseden uzağa yerleştirilmiştir ve palmet formundadır. Salbek yüzeyinde penç motifi görülmektedir.

Sırt bölümünde herhangi bir süsleme bulunmaz.

İ kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Terceme-i ReŐehâť” adlı eserin müellifi “Trabznl Mehmed Ma’rf b. Mehmed Őerîf”, müstensihisi ise “DervîŐ Mustafa”dır. İstinsah tarihi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 1753-54 yıllarına tarihlendirilmiŐ 1134 envanter numaralı “Hısn’l Hasîn” ile (Kara, 2015: 308) süslemesi bakımından benzerlik göstermektedir. Bu örnekle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmıŐ olmalıdır.

Katalog No: 114

Eser Adı: Şerhü Kasîdeti'l-A'mâli

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3251/1

Türü: İslâm Dini-İman ve İslâm

Müellif: Muhyî ed-dîn Mehmed b. İbrâhîm Niksârî (öl. 901/1495)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 195x120-115x70 mm.

Varak Sayısı: 1b-25b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön ve arka kapak düzenlemesi aynı olan eserde köşebent bezemesi yoktur.

Yazma cilt kompozisyonu görülen eserde süslemenin tamamında altın kullanılmıştır.

Kapaklar iki sıra altın cetvel arasında yer alan tekli zencirekle çerçevelenmiştir.

Kapakların merkezinde, iki köşesi dikey eksenle çizilen çift çizginin üzerine yerleştirilen şemse kare formdadır. Kare şeklin yüzeyi birbirine paralel çizgilerle hasır doku oluşturacak biçimde uygulanmıştır. Şemsenin dik eksenindeki köşe uçlarında düğüm motifi vardır. Düğüm motifinin üzerinden kapak kenarına doğru çift çizgi çekilmiştir.

Miklep kapak motifi ile aynıdır. Paralel çizgilerle oluşturulan dokudan dolayı küçük kartuşlar oluşmuştur. Bu kartuşlar nokta motifi ile bezenmiştir. Kare formun uçlarında tığ motifi görülür.

Sertab ve sırt bölümünde süsleme kompozisyonu görülmez.

Eserin iç kapakları da kahverengi meşin deridir. İç kapak kenarlarına altın ile iki sıra cetvel çekilmiştir. Kapağın ortasında küçük bir penç motifi vardır.

Tarihlendirme: “Şerhü Kasîdeti’l-A’mâli” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi 1085 envanter numaralı 1674 yılında istinsah edilen “Minhâcü’l-Âbidin Tercümesi” (Özbek, 2005: 138) ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde 143 envanter numaralı 1679 yılında yazılmış “Vakfiye” (Elitok, 2014: 125) eserlerin süsleme kompozisyonu, kullanılan teknik bakımından benzerlik mevcuttur. Bu örneklerle benzerlikleri dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 115

Eser Adı: Gazeliyât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3294/1

Türü: Gazel

Müellif: Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x132 - 155x85 mm.

Varak Sayısı: 157

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağında aynı bitkisel bezmeye sahip mülemma şemse cilt yer almaktadır. Kitabın kapakları ve miklep altın çekilmiş iki sıra cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Kapaklarda köşebent düzenlemesi yoktur.

Şemse kapak merkezinde dikdörtgen formda, ortası dışarı doğru bombeli, kenarları dilimlidir. Şemse, alt köşede yığma buluttan çıkan yaprak, gül, gülün sağında ve solunda dalda sümbül ve gül motifinden dikey eksende çıkan dallar üzerinde gül goncaları ile süslenmiştir. Şemsenin etrafı altın ile tahrir yapılmış, gülçe ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yerinde de gülçe motifleri ile yapılmış bezeme görülür.

Miklep şemsesi oval biçimindedir. Miklep şemse yüzeyinde bir dal üzerinde gül goncası ve yapraklar bulunur. Şemse etrafı tahrirli ve tığlarla vurgulanmıştır.

Kitabın sertab ve sırt kısmında herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Gazeliyât” adlı eserin istinsah tarihi bilinmemektedir. Müellifi ise “Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)”dir. Dikdörtgen biçimli şemselerin 17. yüzyılda, natüralist üslupta çiçek motiflerinin özellikle 18. yüzyılla birlikte kitap sanatlarında kullanımlarının arttığı görülür. Eserin kapakları 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 116

Eser Adı: Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3299

Türü: İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller

Müellif: Kâdî el-Beyzâvî Nâsır ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Ömer

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1046 (1635)

Ölçüleri: 210x150-140x85 mm.

Varak Sayısı: 310

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Köşebentsiz düzenlenen kitabın kapak kenar ortalarında üç adet gülçe motifi görülür. Miklep ve kapak kenarları iki cetvel arasındaki zencirek ile kuşatılmıştır.

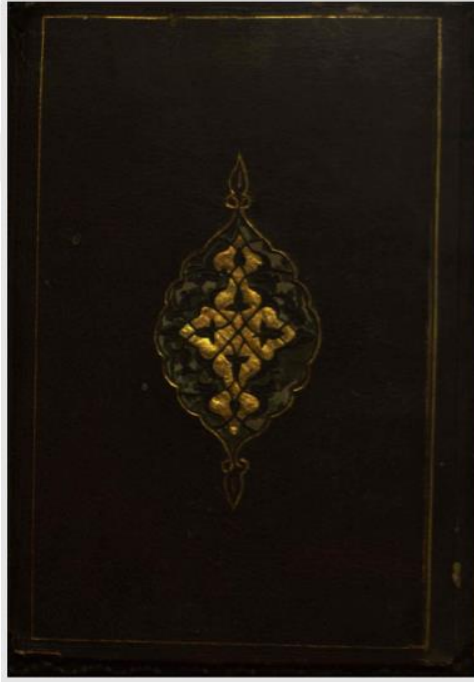
Salbekli şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. Alltan ayırma şemseli cildin bezemesi, serbest kompozisyonda düzenlenmiş helezonların taşıdığı hatayi, penç ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Salbek mülemma tarzıdır. Salbek palmet biçimindedir. Salbek yüzeyinde gonca görülür. Şemse/salbek tahrirlenmiş, tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi daire şeklindedir ve kapak yüzeyindeki şemse ile aynı bezemeye sahiptir.

Sertab yüzeyi, uçları dilimli olarak düzenlenmiş dört kartuşa bölünmüştür. Sertab yüzeyinde gülçe motifleri de vardır.

Cildin sırt bölümüne kırmızı deri ile onarım yapıldığından dolayı görülmemiştir. İç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Envârü’t-Tenzîl ve Esrârü’t-Te’vîl” isimli eserin müellifi “Kâdî el-Beyzâvî Nâsır ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Ömer”dir. 1046 (1635) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi “Mehmed b. Mehmed b. Neccar Üskübi”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 117

Eser Adı: Sırr-ı Kalbî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3308

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Derviş Kûlhânî Alî Dede

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 177x113 - 126x67 mm.

Varak Sayısı: 29

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı-Katı' Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapakları aynı tezyinata sahiptir. Köşebentsiz düzenlenen kitabın kapak kenarları ve miklep cetvel ile kuşatılmıştır.

Şemse, kapak merkezinde, oval şeklinde ve dilimlidir. Alltan ayırma şemseli cildin bezemesi, merkezdeki palmet motifinden uçlara doğru, kıvrım dallarıyla geçmeler yaparak kapalı formlar meydana getiren rumi ve palmetlerin meydana getirdiği süslemeye sahiptir. Salbek palmet şeklindedir.

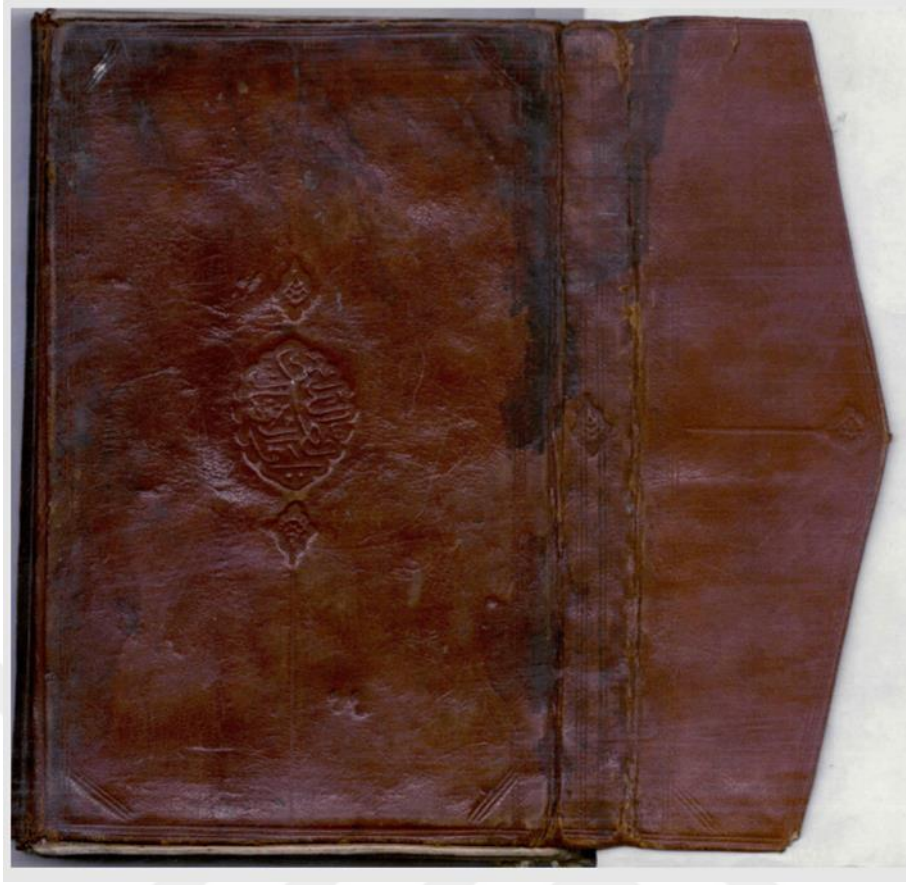
Miklep şemsesi daire formundadır ve kapak şemsesi ile aynı bezemeye sahiptir.

Cildin sertab ve sırt kısmı desensizdir.

Eserin iç kapakları kahverengi deridir. İç kapak kenarlarına bir sıra altın cetvel çekilmiştir. İç kapak müşebbek şemse olarak düzenlenmiştir. Kompozisyon merkezden uçlara doğru, kıvrım dallarıyla geçmeler yaparak yatay ve dikey eksenindeki palmet motifleri görülmektedir. Palmet motiflerinin etrafı rumilerle çerçevelenmiştir. Şemse zemini palmet motiflerinin altı palmet formu şeklinde altın, geri kalan boşluk mavi renk ile boyanmıştır. Fakat mavi olan renk silinmiş, kalıntıları görülmektedir. Salbek de palmet formundadır. Şemse tahrirlenmiştir.

Tarihlendirme: “Sırr-ı Kalbî” isimli kitap “Derviş Kûlhânî Alî Dede” tarafından yazılmıştır ve istinsah tarihi belli değildir. 18. yüzyılda geleneksellik sürerken, geleneksel elemanlara özgün biçimlerde katıldı. Bu biçimdeki şemse içine aletle sarmal rumi motifleri sıklıkla cilt kapaklarına uygulanır olmuştur (Tanındı, 2012: 25). Bu özellikten dolayı cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 118

Eser Adı: Zübdetü'l-Kelâm Fimâ Yehtâcu İleyhil-Hâssü'l-Âmm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3342/1

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Vecdi Ahmed Nûh Efendî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 197x120 - 150x70 mm.

Varak Sayısı: 1b-250b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

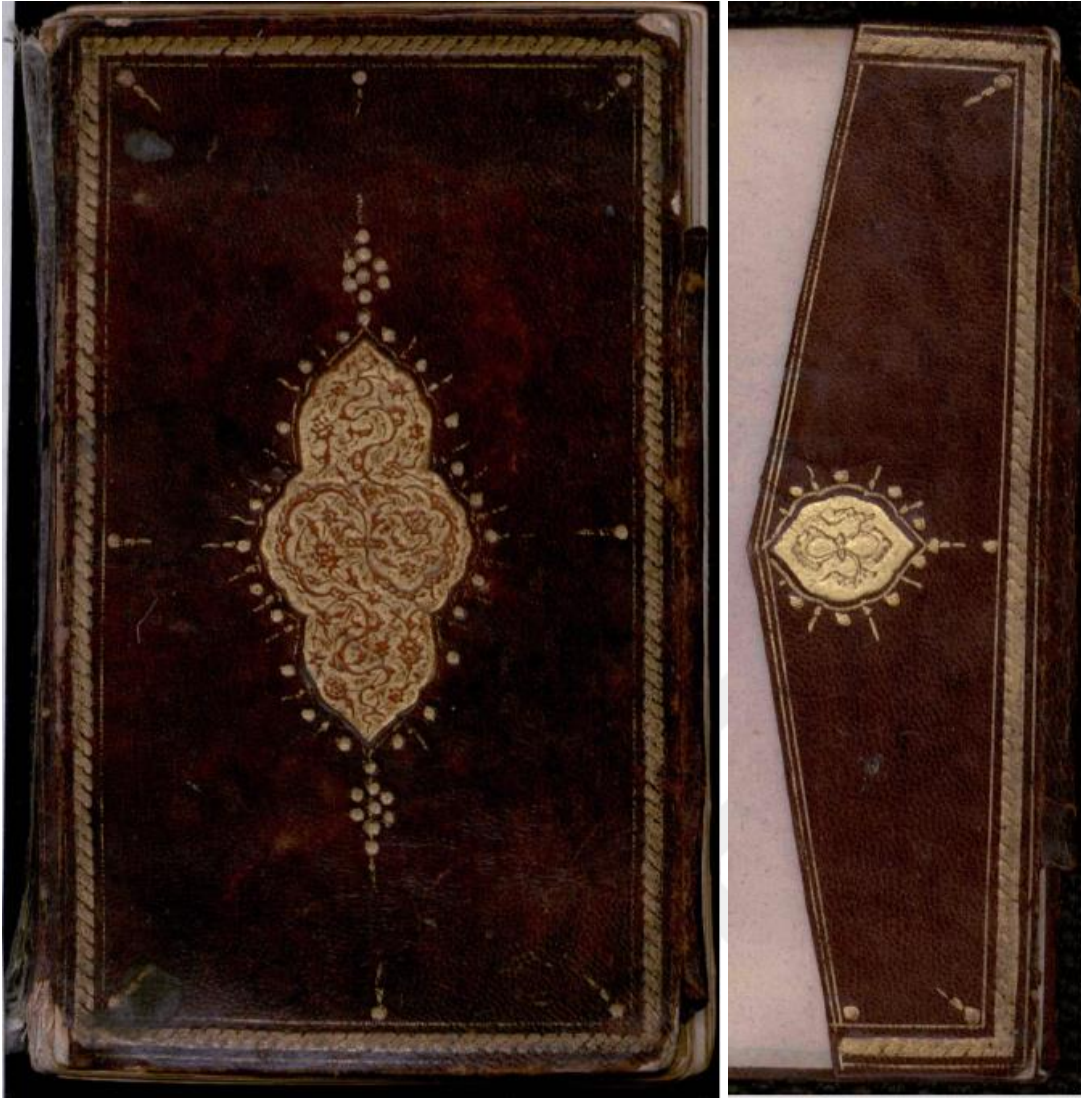
Bezeme: Cildin ön ve arka kapakları aynı tezyinata sahiptir. Köşebentsiz düzenlenen kitabın kapak kenarları ve miklep soğuk cetvel ile kuşatılmıştır. Köşelerde diyagonal çizgi vardır.

Şemse, kapak merkezinde, oval şeklinde ve dilimlidir. Soğuk şemseli cildin bezemesi, hatla yazılmıştır. “El-ikbâlu ve’l-aşku’d-dâimu” (gelecek ve aşk sürekli) şeklinde okunuşu ihtimal dahilindedir.

Salbek, miklep şemsesi, sertab ve sırt bölümünün bezemesi palmet formunda; yüzey süslemesinde gonca motifi yer alır.

İç kapaklarda herhangi bir süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “Zübdetü’l-Kelâm Fimâ Yehtâcu İleyhil-Hâssü’l-Âmm” adlı eser “Vecdi Ahmed Nûh Efendî” tarafından yazılmıştır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1231 envanter numaralı 18. yüzyıla tarihlendirilmiş “Tahriru Usûli’l-Hendese ve’l-Hisâb” adlı eserin (Özbek, 2005: 224) cilt kapağında yazının kullanılması yönünden benzerlik vardır. Yazının 18. yüzyılda kullanıldığı bilinmekle birlikte cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 119

Eser Adı: Tercî'ü'l-Beyyinât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3348/2

Türü: Fıkıh

Müellif: Hısâlî Abdurrahman Çelebî b. Eyyûb Sarûhânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1155 (1742)

Ölçüleri: 210x125 - 145x70 mm.

Varak Sayısı: 70b-90b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön/arka kapaklar aynı şekilde bezenmiş olan cilt köşebentsizdir. Mülemma şemse cilt olarak düzenlenen eserin miklep ve kenarları altın cetvel arasında zencirek ile çerçevenmiştir. Köşelerde, kapak kenar ortalarında gülçe motifi yer alır.

Şemse, kapak merkezinde dikdörtgen, orta kısmı bombeleştirilmiş, uç ve kenarları dilimlidir. Şemsenin yüzeyine hâkim, yatay eksen boyunca S kıvrımları yapan bulut motifi ile bezenmiştir. Helezonlar üzerinde hatayi, penç ve hançeri yaprak motifleri ile süslenmiştir. Şemse tahrirli, nokta ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yerinde gülçe motifleri ile altı yapraklı penç motifine sahiptir.

Miklep şemsesi oval formda, bulut motifi ile desenlenmiştir. Şemsenin etrafı tahrirli, nokta ve tığlarla vurgulanmıştır.

Kitabın sertab, sırt, iç kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Tercî’ü’l-Beyyinât” adlı eser “Hısâlî Abdurrahman Çelebî b. Eyyûb Sarûhânî” tarafından yazılmış, 1155 (1742) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 298 envanter numaralı 1788 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Barigatü’l-Mahmudiyye fî Şerhi’t-Tarikati’l-Muhammediyye” (Özbek, 2005: 220) ve Sivas Ziya Bey Kütüphanesi’ndeki 66 envanter numaralı, 1797-98 tarihli “Şerh-i Pend-Nâme” (Saritepe, 2007: 105) adlı eserlerin kapaklarıyla şemse tasarımı bakımından benzerlik tespit edilmiştir.

Katalog No: 120

Eser Adı: Risâle-i Nûriye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3465/1

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Kâdı zâde Mehmed Tâhir b. Ömer Tokâdî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 220x135 - 153x71 mm.

Varak Sayısı: 1b-52a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

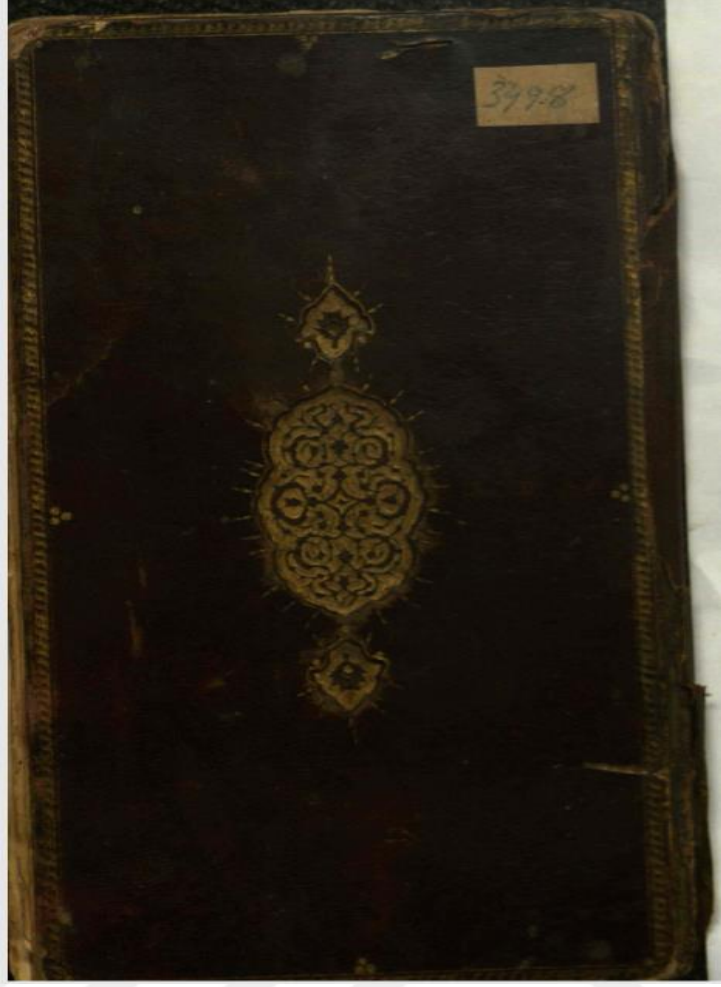
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Mülemma şemse cilt olarak düzenlenen eserin ön/arka kapak desenleri aynıdır. Miklepsz ve köşebentsiz olan eserin, kapak kenarlarına iki sıra altın cetvel çekilmiştir.

Şemse, kapak merkezinde, salbekli, oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, kıvrım dallar üzerinde penç ve hançeri yapraklar ile bezenmiştir. Salbek palmet biçiminde, yüzeyinde hatayi motifi yer alır. Şemse tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Kitabın sırt ve iç kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Risâle-i Nûriye” isimli eser “Kâdı zâde Mehmed Tâhir b. Ömer Tokâdî” tarafından yazılmıştır ve istinsah tarihi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 17. yüzyıla tarihlendirilmiş 68 envanter numaralı “Dîvân-ı Kebîr” ile (Kara, 2015: 287) şemse deseni benzerlik göstermektedir. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 121

Eser Adı: Tuhfetü'l-Harameyn

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3498

Türü: Kutsal Yerleri Ziyaretle İlgilidir.

Müellif: Nâbi Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 259x133 - 185x80 mm.

Varak Sayısı: 65

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Miklepsiz düzenlenen ciltte n ve arka kapaklar aynı Şekilde tezyin edilmiştir.

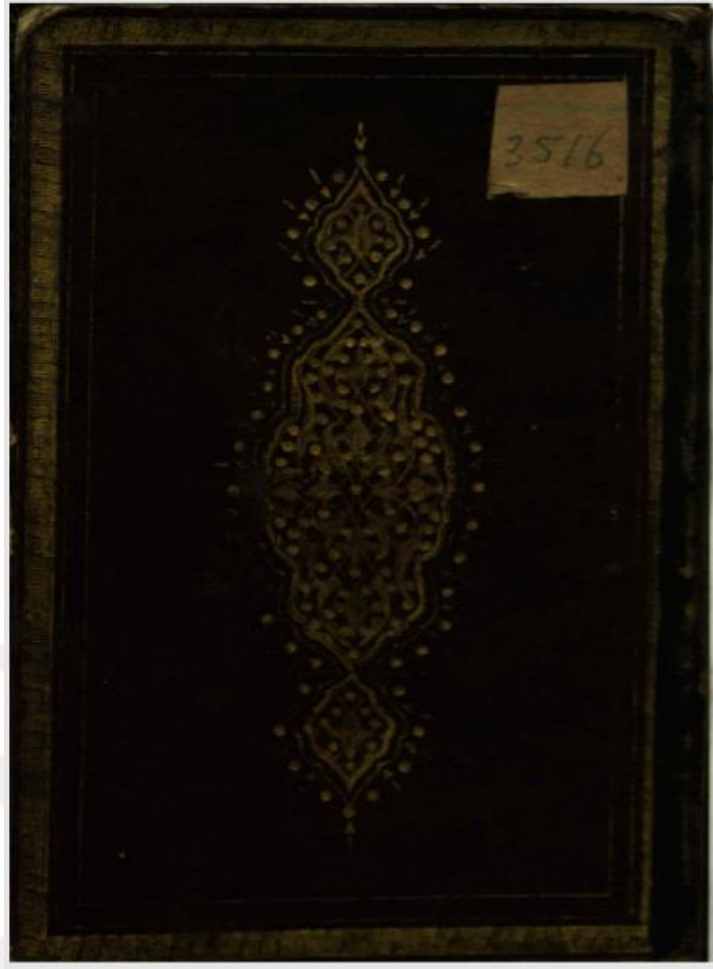
Alttan ayırma Şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Eserin kenarları iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile kuşatılmıştır. Kapak kenar ortalarında Őer adet glŐe motifi yer alır.

Salbekli olan Şemse, kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse dilimli olup orta bölüm dışa doğru bombeli olarak yapılmıştır. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan Şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen palmetten çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Helezonlar üzerinde hatayi, penÇ, gonca ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Salbek palmet formunda, yüzeyinde hatayi motifi görülür. Şemse/salbek tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Kitabın sırt bölümü ve i kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Tuhfetü’l-Harameyn”in müellifi “Nâbi Ysuf b. Abdullâh Ruhâvî”dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gl-i Sadberk” adlı eserin (zbek, 2005: 148) cildindeki Şemse süslemesi ile kullanılan teknik bakımından benzerlik bulunmaktadır. Bu eserle olan benzerliği dikkate alındığında, cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 122

Eser Adı: Asâf-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3516

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Lütü Pâşâ b. Abdulmu'in

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 205x125 - 154x73 mm.

Varak Sayısı: 11

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

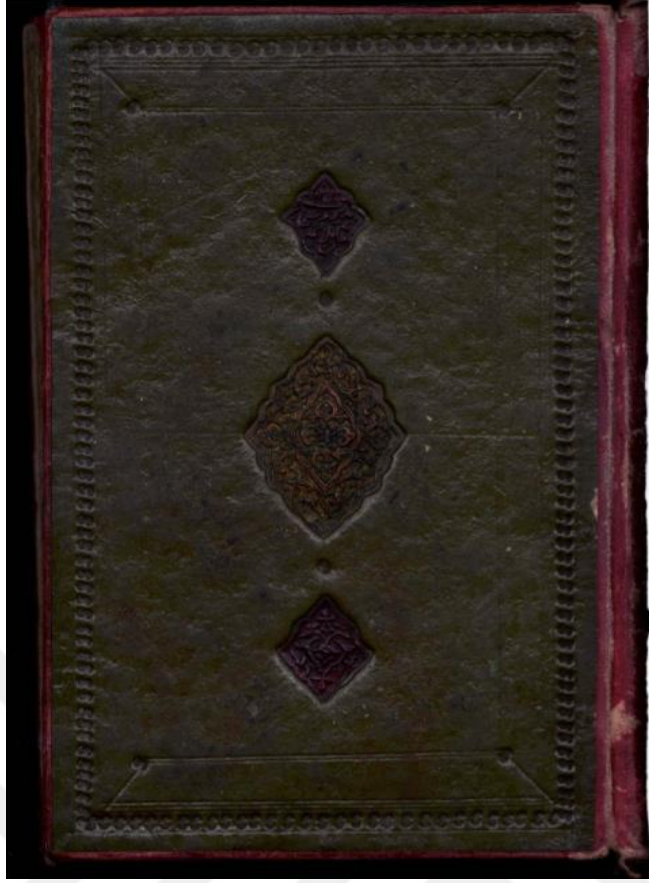
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Her iki kapakta aynı tezyin edilmiştir. Miklepsiz ve köşebentsiz olarak düzenlenmiştir. Kapaklar iki sıra altın cetvel arasında yer alan kalın bir zencirekle çerçevelenmiştir.

Yekşah cilt olan eserin şemsesi kapak merkezindedir. Şemse dikdörtgen formdadır. Şemsenin orta kısmı geniş, kenarları dilimlidir. Şemse yüzeyi, merkezden uçlara doğru kapalı şekil oluşturarak palmetleri çerçeveleyen ve geçmeler yapan rumilerle süslüdür. Şemsenin içerisinde kalan boşluklar nokta motifleri ile doldurulmuştur. Şemse ile salbek'in etrafı tahrirli, nokta motifleri ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek palmet şeklinde olup yüzeyinde üç yapraklı palmet ve gülçe motifleri görülür.

Cildin sırtı ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Asâf-nâme” isimli eser “Lütfü Pâşâ b. Abdulmu'in” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi'ndeki 944 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Hümâyun-Nâme” adlı eserin (Özbek, 2005: 149) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile birebir örtüşmektedir. Eserle olan benzerliği dikkate alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 123

Eser Adı: Gülşen-i Râz

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3520/1

Türü: İran Edebiyatı

Müellif: Mahmud Şebûsterî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1247 (1831)

Ölçüleri: 215x135 - 128x70 mm.

Varak Sayısı: 1b-98a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Yeşil

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ön ve arka kapak aynı desene sahiptir. Kitabın kapakları soğuk cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Soğuk şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur. Köşelerde diyagonal çizgi görülür ve kapağın kısa kenarlarında diyagonal çizgilerin uçları soğuk cetvel ile birleştirilmiştir. Birleşim yerlerine gülçe motifi yapılmıştır.

Salbekli şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyi, yatay ve dikey ekseninde yerleştirilmiş palmet motiflerinin dallarının merkezde birleştirilmesiyle meydana gelmiştir. Süslemenin etrafına dendanlarla kartuş oluşturulmuştur. Kartuşun etrafı kıvrım dallar üzerinde palmet ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Şemse ve salbek arasına gülçe motifi yerleştirilmiştir ve salbek şemseden uzaktadır. Salbek palmet biçimindedir. Aşağıdaki salbek yüzeyi, palmet ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Üstteki salbek yüzeyinde hat ile yazılmış yazı görülür. “Amel-i Molla Muhammed (Molla Muhammed işidir)...” şeklinde okunuşu ihtimal dahilindedir.

Eserin sırt kısmı bordo renk deri ile onarım görmüştür. İç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Gülşen-i Râz”ın müellifi “Mahmud Şebûsterî”dir. İstinsah tarihi 1247 (1831)’dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 124

Eser Adı: Müntehab-ı Dîvân Sâ'ib Mîrzâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3554/24

Türü: İran Edebiyatı

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1136 (1723)

Ölçüleri: 260x140 - 210x92 mm.

Varak Sayısı: 196b-204a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kırmızı

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Her iki kapakta aynı tezyin edilmiştir. Kitap köşebentsiz olarak düzenlenmiştir. Kapaklar iki sıra altın cetvel arasında yer alan zencirekle çerçevelenmiştir.

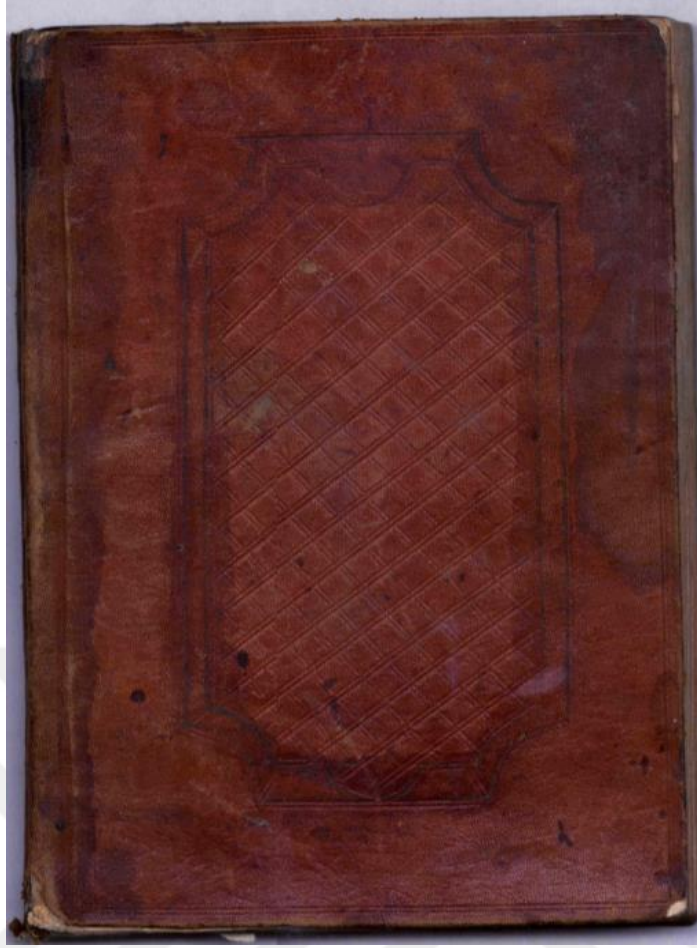
Yazma cilt olan eserin şemsesi kapak merkezindedir. Şemse oval formda, dilimlidir. Şemse yüzeyi, merkezden uçlara doğru kapalı şekil oluşturarak palmetleri çerçeveleyen ve geçmeler yapan rumilerle süslenmiştir. Şemsenin içerisinde kalan boşluklar nokta motifleri ile doldurulmuştur. Şemse ile salbek'in etrafı tahrirli, nokta motifleri ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek palmet şeklinde olup yüzeyinde palmet ve rumi motifi ile yer alır.

Miklep şemsesi oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyi palmet ve rumiler ile bezenmiştir. Şemse etrafı tahrirli, tıgı ve noktalarla vurgulanmıştır. Şemseden çıkan sağa ve sola uzanan karanfil dalı görülür. Miklep köşelerinde gülçe motifi, diyagonal çizgi, çizgi üzeri nokta ve tığlarla işlenmiştir.

Cildin sertab bölümü palmet ve rumi motifleri yer alır.

Sırt kısmı ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Müntehab-ı Dîvân Sâ'ib Mîrzâ” isimli eser 1136 (1723) tarihinde istinsah edilmiştir. Müellifi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 1753-54 tarihinde yazılmış 1134 envanter numaralı “Hısnü'l Hasin” ile (Kara, 2015: 308) şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 125

Eser Adı: Râhatü'l-Ümme fî Dâri'l-Mü'mine

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3577/1

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Kutbeddîn el-Kırımı

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1204 (1789)

Ölçüleri: 210x150 - 155x97 mm.

Varak Sayısı: 1b-43b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

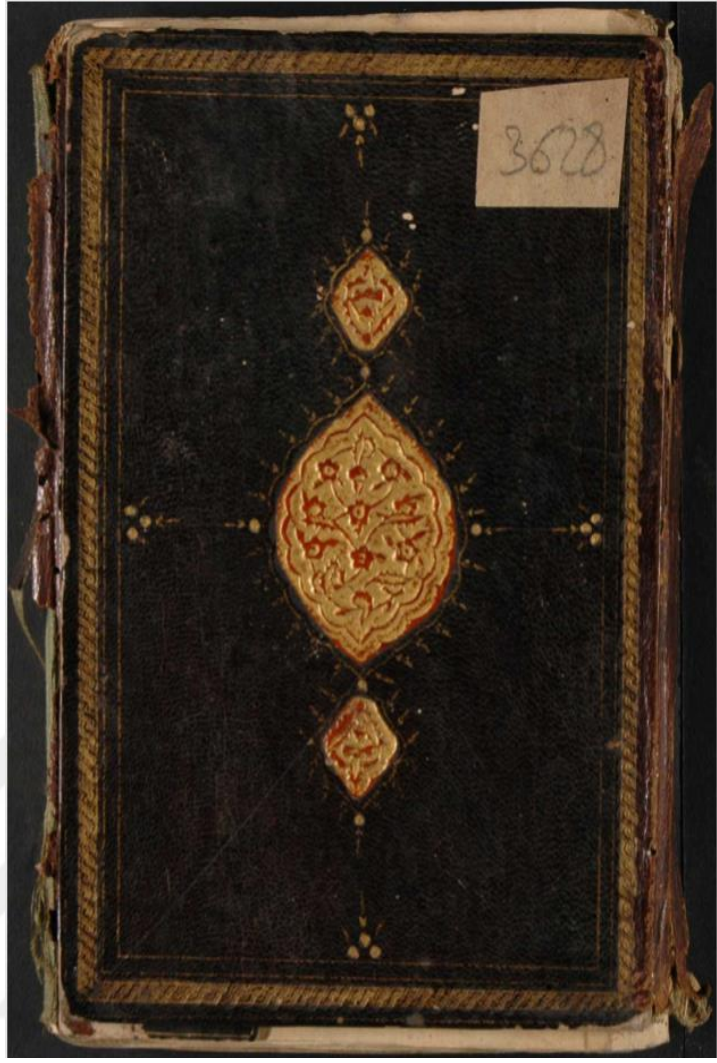
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamıştır

Bezeme: Cildin n ve arka kapak düzenlemesi aynı olarak tezyin edilmiştir. Miklepsiz düzenlenen eser soğuk baskı cilt olarak yapılmıştır. Eserde kapaklar soğuk cetvel ile çerçevlenmiştir.

Köşebent bezemesi olmayan eser de şemse köşeleri çeyrek daire şeklinde iç bükey olarak kıvrılmış dikdörtgen formundadır. Şemsenin formu içerisinde ikinci kere tekrar etmiştir ş fark ile: Üst kısa kenarda ie yarım daire, alt kısa kenar da dışa yarım daire oluşturacak şekilde soğuk baskı yapılmıştır. Dikdörtgen formun içi küçük baklava dilimi şeklinde kartuşlara bölünmüştür. Kartuşlar çift çizgi ile oluşturulmuştur.

Sırt bölümünde ve i kapaklarda herhangi bir bezeme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Râhatü’l-mme fî Dârî’l-Mü’mine” isimli eserin “Kutbeddîn el-Kırımı” müellifidir ve 1204 (1789) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğ görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 126

Eser Adı: Mecmû'a-i Eş'âr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3628

Türü: Edebiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 180x115-132x85 mm.

Varak Sayısı: 61

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Her iki kapağın deseni aynıdır. Kitabın kapakları ve miklep zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencireklerin etrafı dışta bir, içte iki sıra cetvelle kuşatılmıştır. Mülemma şemseli cildin köşebent bezemesi yoktur. Kapak kenar ortalarında gülçe motifleri görülür.

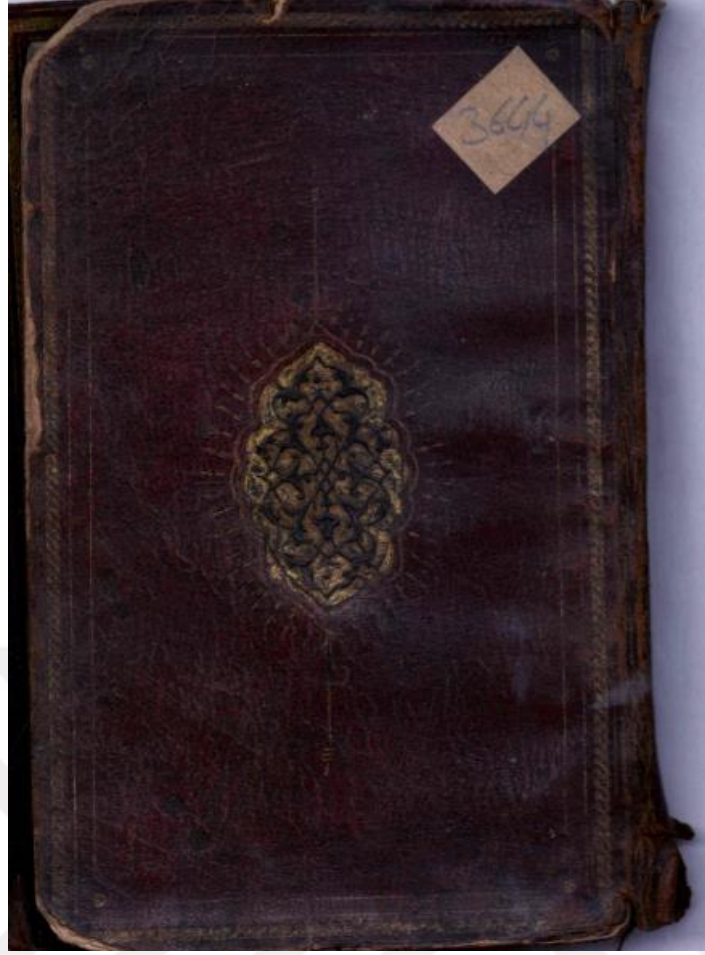
Şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyi, helezonların taşıdığı penç ve hançeri yapraklar ile bezenmiştir. Salbek palmet şeklinde, penç ve hançeri yapraklar yer alır. Şemse ve salbek etrafı tahrirlenmiş, tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi oval biçimdedir ve kapak şemsesiyle aynı kompozisyona sahiptir.

Sertab ve sırt kısmı bezemesizdir.

İç kapaklar zerefşan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “Mecmû’a-i Eş’âr” isimli kitabın müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 17. yüzyıla tarihlendirilmiş 68 envanter numaralı “Dîvân-ı Kebîr” ile (Kara, 2015: 287) şemse deseni benzerlik bulunur. Cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 127

Eser Adı: Hüsn-ü Dil

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3644

Türü: İslâm Dini-Kur'an ve Kur'an İlimleri

Müellif: Ahî Hasan Çelebî b. Seydî Hoca Nigbolulu (öl. 923/1517)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 180x100 - 115x75 mm.

Varak Sayısı: 96

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Eserde n ve arka kapak aynı Şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek etrafına içte iki ve dışta bir sıra altın cetvel çekilmiştir. İçteki cetvelin uçları diyagonal çizgi ile birleştirilmiştir. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen eser alttan ayırma Şemse cilttir.

Salbeksiz olan Şemse, dilimli ve dikdörtgen formda yapılmış orta kısım dışa doğru bombeleŐtirilmiŐtir. Şemse yüzeyi, merkezde yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen ve dalları birbirine bağlanan palmetler, palmeti kapalı form oluşturarak çerçeveleyen rumilerin oluşturduğu kompozisyonla bezenmiştir. Şemse etrafı tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt ve i kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: ‘‘Hüsn- Dil’’ isimli eser ‘‘Ah Hasan eleb b. Seyd Hoca Nigbolulu (l. 923/1517)’’ tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 320 envanter numaralı 1660 tarihinde istinsah edilmiş olan ‘‘El-EŐbh ve’n-Nezir’’ adlı eser (zbek, 2005: 130) ile benzerlik vardır. Cildindeki Şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynı olduğundan, eserin cildi 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 128

Eser Adı: Vâkı'a-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3664/3

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Veysî Üveys b. Mehmed Alâşehrî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1177 (1763)

Ölçüleri: 205x130 - 160x85 mm.

Varak Sayısı: 21b-30b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı, Pembe, Mavi, Yeşil

Bezeme: Her iki kapakta aynı desene sahiptir. Lake cildin kapakları bordür ile çerçevlenmiştir. Bordür yüzeyinde belli bir düzende yerleştirilen hançeri yapraklar görülür. Hançeri yapraklar altın ile boyanmıştır. Bordürün dışında bir, ite iki sıra cetvel vardır. İçteki cetvelin üzeri belirli aralıklarla yaprak motifi ile kuşatılmıştır. Köşebent kıvrım dallar üzerindeki hançeri yapraklarla oluşturulmuştur.

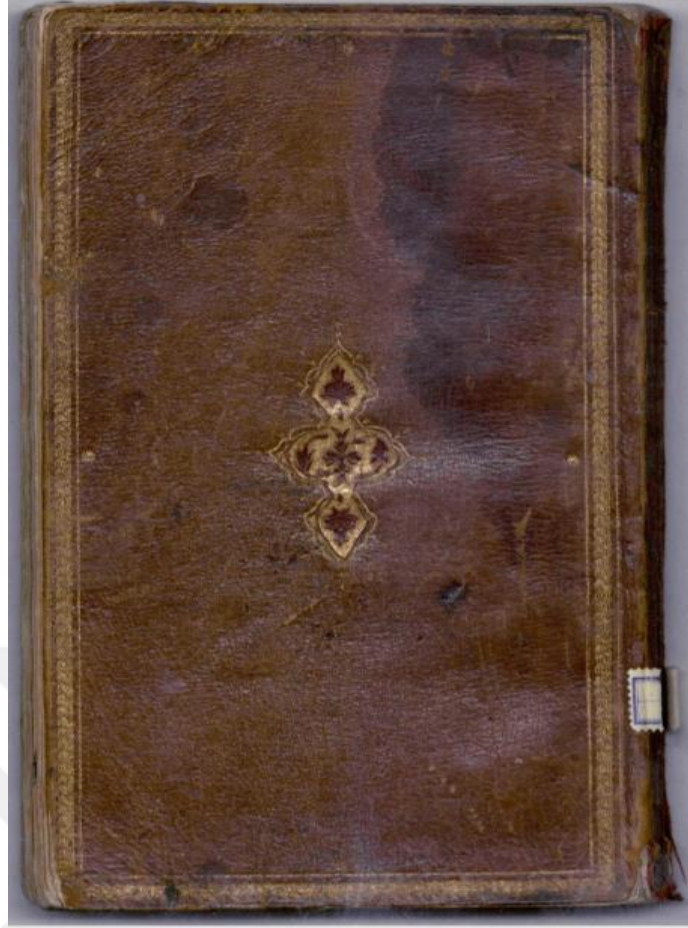
Ciltte kapak yüzeyi, kırmızı kurdele ile bağlı gl, gl goncası, peygamber çiçeği ve çiçeklerin yaprakları yer almaktadır. Gln arkadan görünecek şekilde çizilmesi ile buket derinlik kazanmıştır. Gl ve goncası pembe renk ile, peygamber çiçeği doğal rengi mavi ile boyanmıştır. Yapraklar ve dallar yeşil renktedir.

Eserin sırt kısmı kahverengi renk deri ile onarıldığından dolayı görülememiştir.

İ kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Vâkı’a-nâme” adlı eser “Veysî Üveys b. Mehmed Alâşehrî” tarafından 1177 (1763) tarihinde istinsah edilmiştir. Benzerini Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi D854 kayıtlı 1780 yılına tarihlenen “Beyhan Sultan’ın Hesap Defteri” ve Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Millet Yazma Eser Kütüphanesi 1307 envanter numaralı yazmada buluruz (Demiriz, 2019: 252-255). Döneminden zgn olmalıdır.

Katalog No: 129

Eser Adı: Mecnû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3699

Türü: Şiir ve Fevaid Mecmuasıdır.

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 198x130 - 177x90 mm.

Varak Sayısı: 191

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Bordo

Bezeme: n ve arka kapağı aynı desene sahiptir. Kitabın kapakları iki cetvel arasında zencirek ile çerçevelemiştir. Altın ayırma şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur.

Salbeksiz olan şemse haçvari formdadır. Şemse yüzeyinde, merkezde dört yapraklı penç motifinden çıkan dallar üzerinde hançeri ve basit yapraklar vardır. Dikey eksenindeki uçlarda hatayi motifi yer alır. Şemse zemini altın, motifler bordo renk ile boyanmıştır. Şemsenin etrafı altın ile çift tahrirlenmiştir.

Eserin sırt kısmı ve iç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id” isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. 18. yüzyılda geleneksel elemanlara özgün biçimlerde katıldı. Bu biçimlerin önde geleni miklepsz ciltler, şemse içine iri çiçeklerle uygulanan motifler ve yapraklardır (Tanındı, 2012: 24-25). Cilt bu özelliklerden dolayı 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 130

Eser Adı: Mîzânu'l-Hakâik

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3716

Türü: Bilinmiyor

Müellif: Hâmîd b. Fazlallah Cemâlî Dehlevî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 866 (1461)

Ölçüleri: 180x110 - 130x65 mm.

Varak Sayısı: 20

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

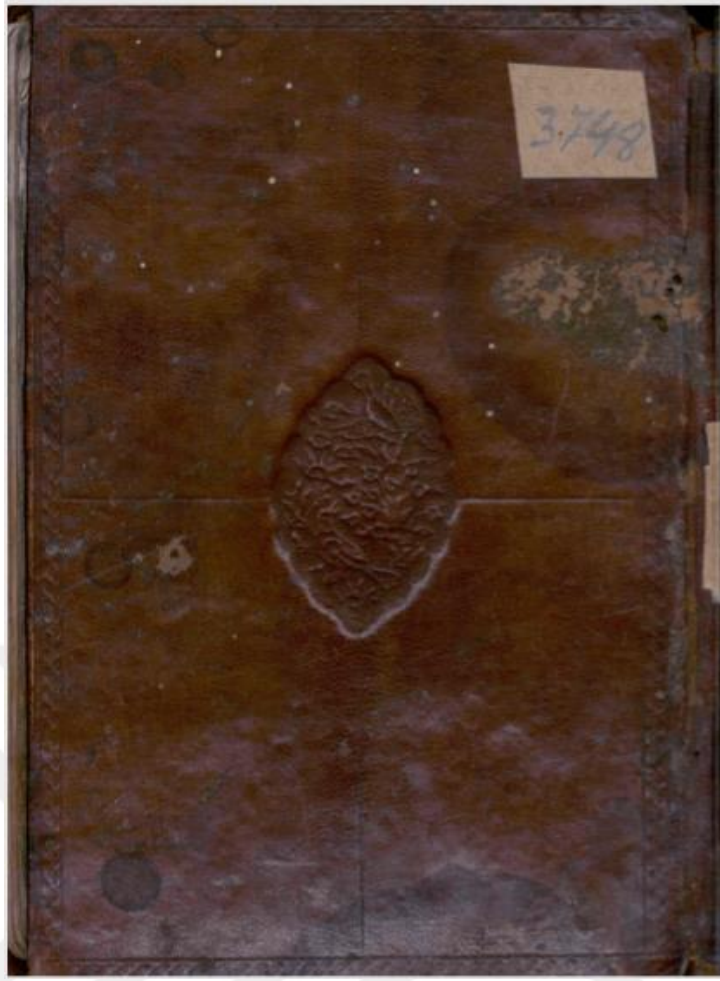
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n ve arka kapağında aynı bitkisel bezmeye sahip soğuk şemse cilt yer almaktadır. Kitabın kapakları altın çekilmiş cetvel ile çerçevenmiştir. Kapaklarda köşebent bezemesi yoktur ve miklepsizdir.

Şemse kapak merkezinde dar, uzun, ortası şişkin ve dilimlidir. Şemsenin etrafı altın ile tahrir yapılmış, tığlarla süslenmiştir. Şemse yüzeyinde vazodan çıkan gl, gl guncası ve stilize kompozisyonda çiçekler vardır. Bezeme hafif kabartma olarak kalıpla basılmıştır.

Kitabın sertab, sırt ve i kapaklarında herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Mîzânu’l-Hakâik” adlı eser “Hâmîd b. Fazlallah Cemâlî Dehlevî” tarafından yazılmış 866 (1461) tarihinde istinsah edilmiştir. Miklepsiz ciltler ve çiçek buketli bezemelerinin daha çok 18-19. yüzyılla birlikte ortaya çıktığı dikkate alındığında, eserin kapağı 18. yüzyılda yenilenmiş olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi 976 envanter numarada kayıtlı 1723 yılında istinsah edilen “Mntezehe’l-Uyn ve’l-Elbâb fî Ba’zı’l-Mteahhirine min Ehli’l-Adâb isimli eserle şemse desenindeki benzerlik de dikkati çeker (zbek, 2005: 86).

Katalog No: 131

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3748

Türü: İran Edebiyatı

Müellif: Naf'i

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 190x125 - 125x85 mm.

Varak Sayısı: 59

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemse cildin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebentsiz ve miklepsz düzenlenmiştir.

Salbeksiz olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Yerde tanımlanamayan çiçek gruplarının, taşların arasında dört kuş figürü dikkati çeker. Üç kuş yan yana diğer kuş biraz uzakta yer alır.

Cildin sırt bölümü ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Divan” isimli eser “Naf’i” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. İncelediğimiz koleksiyonda 06 Mil Yz A 1559 envanter numaralı (Katalog No: 68) 1172 (1758) yılında istinsah edilmiş olan “Tuhfetü’r-Re’is” adlı kitabın şemsesinde de kuş figürlü cilt görülür. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 132

Eser Adı: Terceme-i Risâle-i Siyâsiy'e

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3819

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 210x120 - 140x70 mm.

Varak Sayısı: 28, II

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

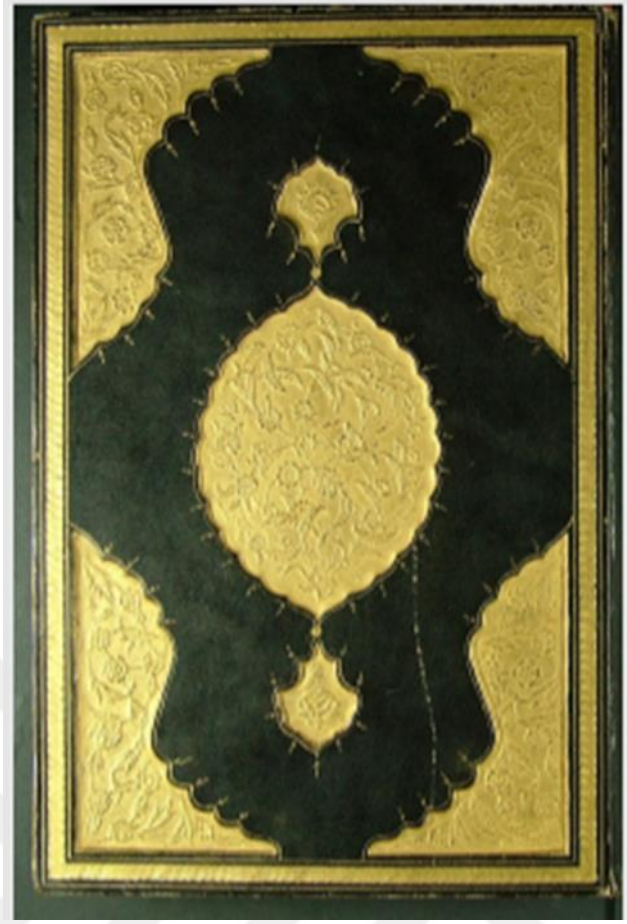
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı kompozisyona sahip olan yazma cilt görülmektedir. Bezemenin tamamında altın kullanılmıştır. Kitabın kapakları ve miklep altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelemiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde ve kapak kenar ortalarında üçlü gruplar halinde gülçe motifi gözlenmektedir. Kapak merkezi ve miklep, S Şeklinde kıvrılan uzun saz yaprağı motifi ile süslenmiştir. Miklepteki desen kapaktaki desene göre biraz daha büyük yapılmıştır.

Cildin sertab ve sırt bölümünde herhangi bir süsleme bulunmamaktır.

İç kapaklar desenli kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Terceme-i Risâle-i Siyâsiy’e” adlı eserin yazar ve istinsah tarihi bilinmemektedir. 18. yüzyılda ciltlerde geleneksellik sürerken, özgün biçimlerde katıldı. Bu biçimlerin nde geleni vazo içinde iri çiçekler; bükülüp kıvrılmış uzun sazyolu tarzı yapraklar, rgl Şerit ve kurdelelerle ışıkglge kullanılarak derinlik tesiri sağlanmaya başlaması bu dönemde karşılaştığımız yeniliklerdendir (Tanındı, 2012: 24-26). Cildin zerindeki motifler incelendiğinde uzun saz yolu yaprak motifi 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 133

Eser Adı: Külliyyât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3828

Türü: Edebiyat

Müellif: Şeyh Gâlib Mehmed Es'ad Dede (1171-1213/1757-1799)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1247 (1830)

Ölçüleri: 242x160-179x100 mm.

Varak Sayısı: II+193+III

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

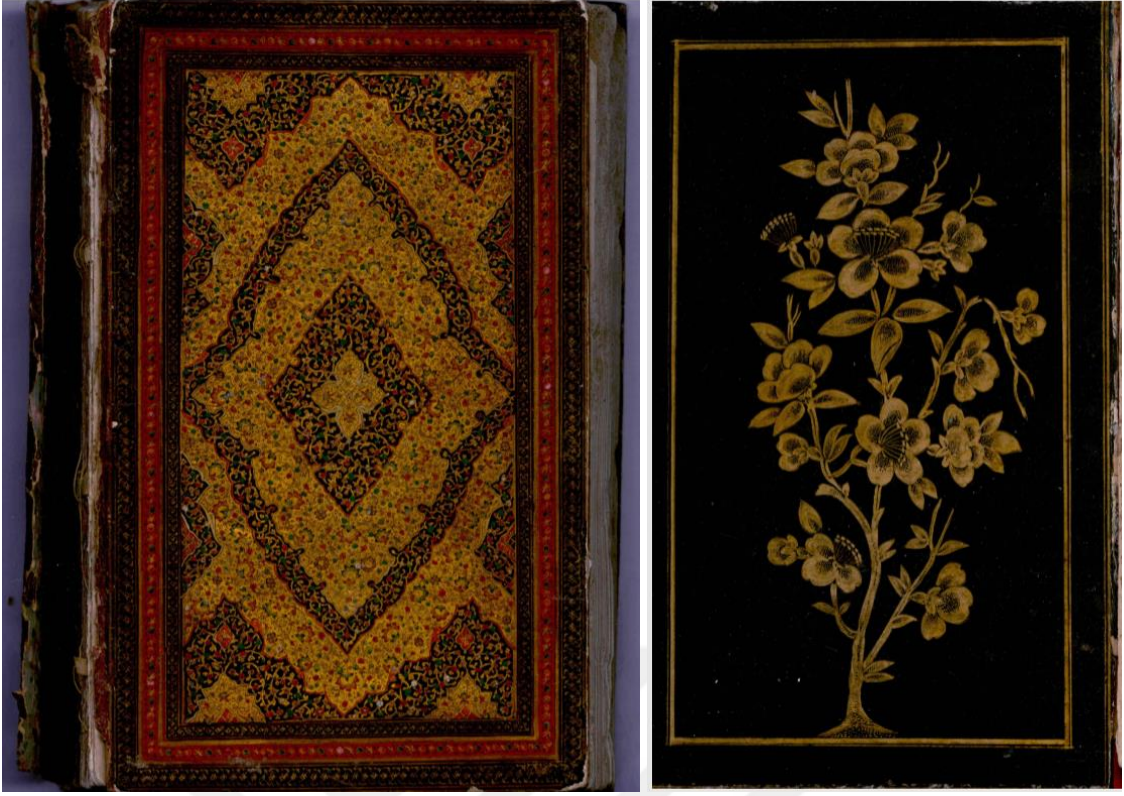
Bezeme: Mülemma şemse cildin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek etrafına içte ve dışta bir sıra altın cetvel çekilmiştir. Köşebentler iç ve dış bükey kavislidir. Köşebent yüzeyi helezon üzerinde kıvrımlı hatayı tarzı çiçekler, penç ve hançeri yapraklar ile bezenmiştir. Köşebent etrafı tahrir ve tığlarla vurgulanmıştır.

Salbekli olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Dikey ekseninde düzenlenen şemse yüzeyi de köşebentte olduğu gibi helezon üzerinde kıvrımlı hatayı tarzı stilize çiçekler, penç ve hançeri yapraklar ile süslenmiştir. Salbek palmet biçimindedir ve yüzeyinde hatayı motifi vardır. Şemse/salbek etrafı tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklepsiz olan cildin sırt bölümü desensizdir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Külliyât”ın müellifi “Şeyh Gâlib Mehmed Es’ad Dede (1171-1213/1757-1799)”dır ve “Derviş Mustafa Güzelhisarî” müstensihdir. 1247 (1830) yılında istinsah edilmiştir. Eser ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 18. yüzyılın sonuna tarihlendirilen 120-0382 envanter numaralı “Murakka”nın (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>) cilt süslemesi ve kullanılan teknik ile benzerlik görülür. Bu tarz kapakların 18. yüzyıllara ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 19. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 134

Eser Adı: es-Sahifetu's-Seccadiye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3830

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İçtimaiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 245x155 - 170x95 mm.

Varak Sayısı: 230

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Sülyen, Sarı, Yeşil, Pembe, Kırmızı, Mavi

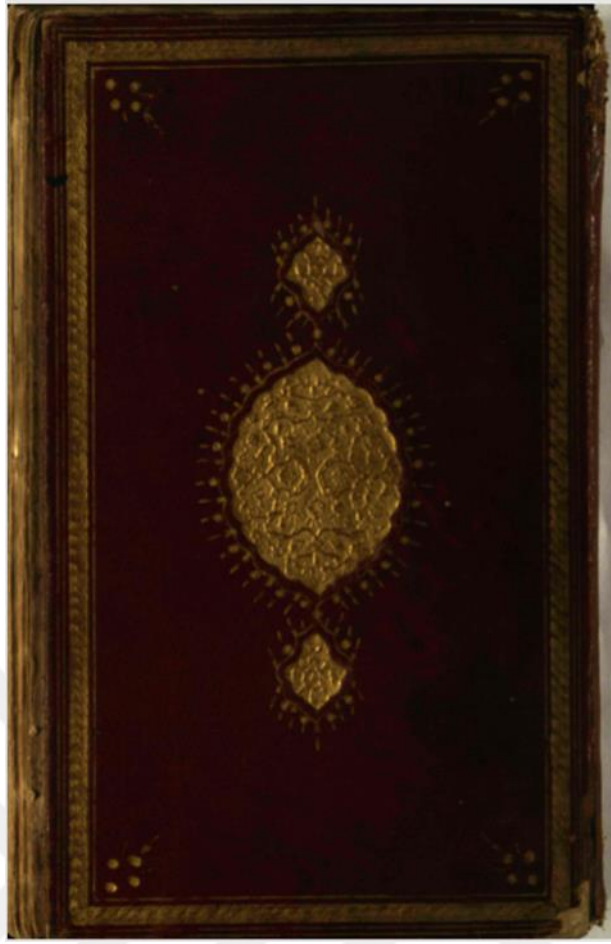
Bezeme: Ciltte ön ve arka kapak aynı desene sahiptir. Lake cilt miklepsz düzenlenmiştir. Kapak kenarları kalın bordürden, ince bordüre doğru üç sıradır ve bordür araları cetvellerle çerçevetlenmiştir. Dıştaki bordür, siyah zemin üzerine altın ile yapılmış sarmal dallar üzerinde rumi, gonca ve yapraklarla bezenmiştir. İkinci bordür zemin rengi sülyendir. Bordür yüzeyi, çift iplik üzerinde sarı, yeşil yapraklar ve goncalarla süslenmiştir. Üçüncü bordür ile birinci bordürün süslemesi aynıdır.

Kompozisyonun tamamını içeren cildin bütün yüzeyinde çizgi simetrisinin yanında kapalı biçim ve renklerin de simetrisi vardır. ¼ oranında desen kullanılmıştır. Merkezde penç motifinden çıkan yatay ve dikey ekseninde çıkan dallar üzerinde goncalar görülür. Yine merkezdeki penç motifinden çıkan rumiler goncalara kapalı form yaparak kartuş oluşmuştur. Kartuş zemini sarı renktir. Bu kartuştan çıkan helezonlar üzerinde penç, gonca ve yaprak motifleriyle oluşan kartuş zemini siyahtır. Kıvrım dallar üzerinde hatayi grubu motifler, pençler ve yaprakların oluşturduğu sarı zeminli bir kartuş daha oluşmuştur ve bu kartuştan sonra siyah zeminli bir kartuş daha vardır. Motiflerde altın, yeşil, pembe, kırmızı, mavi renk kullanılmıştır.

Kitabın sırtı bezemesizdir.

İç kapakta siyah deri kullanılmıştır. Kenarında bir sıra altın cetvel çekilmiştir. Merkezde siyah zemin üzerinde hâlkâr üslubunda bahar açmış ağaç motifi ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “es-Sahifetu’s-Seccadiye” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi belli değildir. 18. yüzyıl ciltlerinde yaygın olarak lake cilt uygulandığı bilinmektedir. Topkapı Sarayı Kütüphanesinde EH. 2892’de 18. yüzyıla tarihlendirilmiş cilt içerisindeki karşılıklı iki “Murakka” dan birinde bahar açmış ağaç motifi görülür (Demiriz, 1986: 73). Bu bahar açmış ağaç motifi’de incelediğimiz cildin iç kapağı deseni ile benzemektedir. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 135

Eser Adı: İnsân-ı Kâmil Istılâhâtı

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 3831

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Seyyid Mustafâ Rasim

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1240 (1824)

Ölçüleri: 250x150 - 190x100 mm.

Varak Sayısı: 35, 623

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapakları aynı bezemeye sahip olan kitap mülemma Şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen kapakların kenarları dışta iki, iÇte bir sıra altın cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşelerde gülçe motifi görülür.

Şemse oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanmıştır. Bezeme, uçları yatay ve dikey ekseninde dŐmlenerek birleştirilmiş bulut motifleri ve helezonlar üzerinde penç ve basit yapraklarla bezenmiştir. Salbek palmet formundadır ve yüzeyinde penç ve yaprak motifleri vardır. Şemse ve salbek etrafı tahrirlidir. TıŐ ve noktalarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt kısmı ve i  kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “İnsân-ı Kâmil Istılâhâtı” adlı eser “Seyyid Mustafâ Rasim” tarafından 1240 (1824) tarihinde istinsah edilmiştir. Hem eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiŐi grldŐnden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi 390 envanter numaralı 1756 yılında istinsah edilen “El-Fetâve’l-Hadisiyye” adlı eserin (zbek, 2005: 201) ciltlerine olan benzerliŐi, bu tarz kapakların 17 ve 18. yüzyıllara ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 19. yüzyılda da kullanılabileceŐinin kanıtıdır.

Katalog No: 136

Eser Adı: Delâ'ilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l-Envâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3834

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Muhammed b. Süleymân el-Cüzûlî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1243 (1827)

Ölçüleri: 180x120 - 110x60 mm.

Varak Sayısı: 1b-106b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Kitabın ön/arka kapak ve miklep düzenlemesi aynı şekilde süslenmiştir. Kapaklar ve miklep dışta iki, içte bir sıra ince altın cetvel arasında yer alan kalın bir sarmal zencirek ile çerçevelenmiştir.

Cilt kapaklarının orta kısmında zilbahar cilt kompozisyonu bulunmaktadır. Kompozisyon iki dişli yaprak motifinin oluşturduğu kafeslerin birleşmesinden meydana gelmektedir. Kafeslerin ortaları ve yaprakların birleşim noktaları kakma tekniğinde gülçe motifleri ile oluşturulmuştur. Zilbahar bezemenin etrafında zencirek ve cetvel ile kuşatılmıştır. Süslemenin tamamı altın kullanılarak yapılmıştır.

Miklep bezemede kapak süslemesinin ½'si kullanılmıştır.

Sertab, sırt ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Delâ’ilu’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” 1243 (1827) tarihinde “Muhammed b. Süleymân el-Cüzûlî” tarafından yazılmıştır. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 1225 (1810) tarihinde istinsah edilen 100-0159 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” cildinin süslemesi ve kullanılan teknik (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>) bakımından benzerlik mevcuttur.

Katalog No: 137

Eser Adı: eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3835

Türü: İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi

Müellif: Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1267 (1849)

Ölçüleri: 175x80-235x140 mm.

Varak Sayısı: 178

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Yazma cilt olarak bezenen eserin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Miklep ve kitabın kenarları dışta iki, içte bir sıra cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserin köşelerinde üçerli noktalar ve S şeklinde dallar ile süslenmiştir.

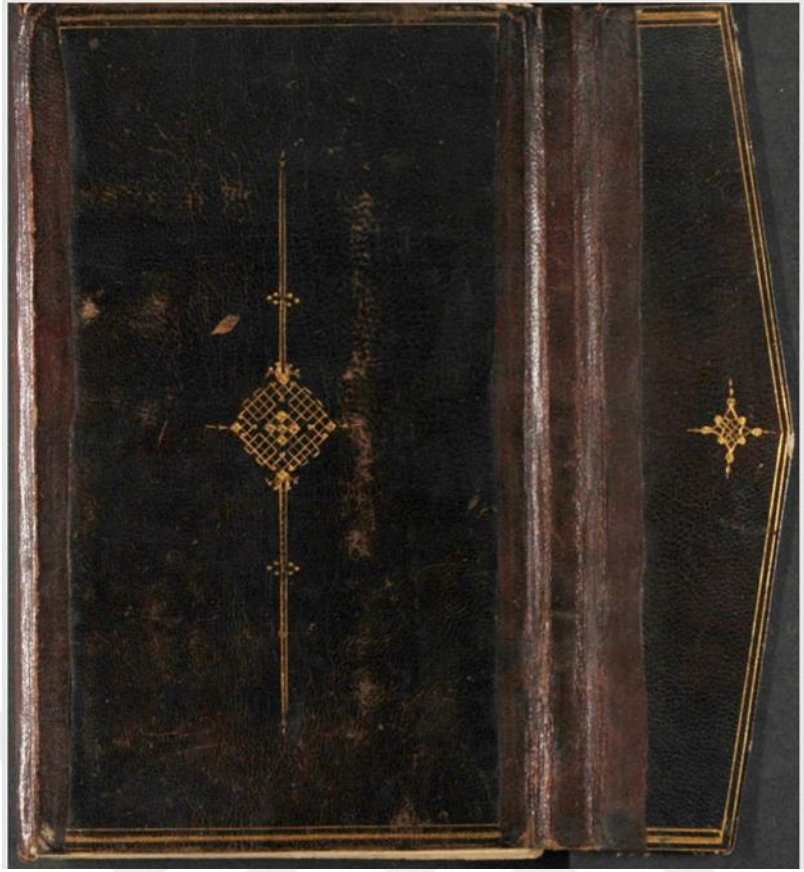
Cilt kapağının merkezinde elips şeklinde altınla boyanmış birer şemse yer almaktadır. Şemsenin ortasında nokta, noktadan çıkan ve şemsenin kenarlarına doğru büyüklük küçük yapraklarla penç motifi oluşturulmuştur. Pençin etrafı noktalarla çerçevelenmiştir. Noktalardan çıkan ışınsal doğrularla şemse tamamlanmıştır.

Miklep şemsesi yerinde bir adet gülçe motifi vardır.

Sertab; iki altın cetvel arasında yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Sırt bölümü ve iç kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ” isimli eserin müellifi “Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)”dır. 1267 (1849) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi “Seyyid Ahmed Faik”dir. Cildinin ve eserin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 1840 tarihli 11 envanter numaralı “Vakfiye” adlı eserin (Elitok, 2014: 213) kapak şemsesi ile cildin şemsesi benzerlik vardır.

Katalog No: 138

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3837

Türü: Edebiyat

Müellif: Hafız Şirazî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: Bilinmiyor

Varak Sayısı: 171

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Ön ve arka kapak aynı tarzda yapılmıştır. Cilt altınla çekilmiş olan iki sıra cetvelin içinde yine altınla yapılmış zencirek motifi ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi yoktur.

Şemse, kapak merkezinde fırça ile altın sürülerek uygulanmıştır. İki köşesi dikey ekseninde çizilen çift çizginin üzerine yerleştirilen kare bir form bulunmaktadır. Kare şeklin yüzeyi ince çizgilerle bölümlenmiştir. Merkezi ve köşeleri gülçe motifi ile vurgulanmıştır. Yatay eksenindeki gülçe motiflerinin ucunda tığ vardır. Dikey eksenindeki gülçe motifinin üzerinden iki düz çizgi kapak kenarına doğru uzanmaktadır. Gülçe motifinin etrafında ve çizgilerin sağında/solunda üçer adet nokta motifi görülür.

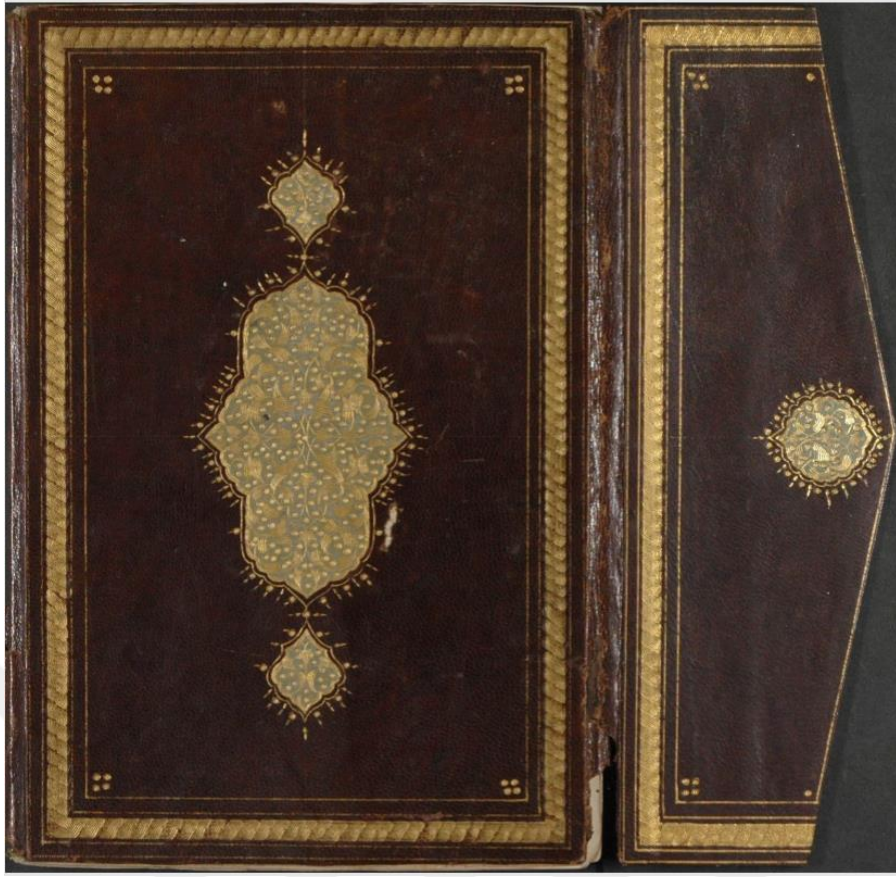
Miklepte kapak yüzeyindeki bezemenin daha küçük bir örneği uygulanmıştır.

Eserin sertab ve sırt kısmı kahverengi deri ile onarılmıştır. Bu onarımdan dolayı sertab ve sırt kısmı görülememiştir.

Eserin iç kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Hafız Şirazi” tarafından yazılan “Divan”ın istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’nde 152 numarada kayıtlı olan “Ahsenü’l-Hadis” adlı eser 1658 yılında istinsah edilmiştir (Özbek, 2005: 129). Kapakların süsleme özellikleri ve kullanılan teknik ile de benzerlik bulunur. Cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 139

Eser Adı: Erbâb-ı Tarikatın Meşgûl Oldukları On iki İsim

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3840/3

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Niyazî Mısrî Mehmed b. Alî Malâtî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1232 (1816)

Ölçüleri: 236x157 - 170x95 mm.

Varak Sayısı: 50b-54a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Gümüş

Bezeme: Yekşah ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Miklep ve kitabın kenarları dıştan ve içten iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde dörder adet gülçe motifi vardır.

Şemse, cilt kapağının merkezinde dikdörtgen formdadır. Uç kenarlar dilimlenmiş orta kenarda dilimlenip dışa doğru bombeli olarak yapılmıştır. Bezeme, merkezden uçlara doğru kapalı formlar oluşturarak palmetleri çerçeveleyen rumilerle süslüdür. Şemse yüzeyindeki boşluklarda noktalar görülür. Salbek palmet biçimindedir. Salbek yüzeyinde palmet motifinden çıkan rumiler vardır. Salbek yüzey boşluğu da noktalarla doldurulmuştur. Şemse/salbek etrafı tahrirli, nokta ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi daire formundadır ve şemse yüzeyinde görülen desen ile aynıdır. Tüm bezemede desen zemini gümüş, motifler altın ile boyanmıştır.

Cildin sertab ve sırtında herhangi bir bezeme görülmez.

İç kapaklar zerefşan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “Erbâb-ı Tarikatın Meşgûl Oldukları On iki İsim” adlı kitap “Niyazî Mısrî Mehmed b. Alî Malâti” tarafından yazılmış ve 1232 (1816) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 503 envanter numaralı 1751 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Metâlibü’l-Âliye” adlı eserin (Özbek, 2005: 191) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik mevcuttur. Bu tarz kapakların 18. yüzyıla ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 19. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 140

Eser Adı: Müferricetü'l-Kurûb bi's-Salâti 'ale'n-Nebîyyi'l-Muhibbi'l-Mahbûb

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3841/1

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Ahmed b. Süleymân el-Hâlidî en-Nakşibendî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1243 (1827)

Ölçüleri: 180x120 - 110x60 mm.

Varak Sayısı: 1b-106b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapağında aynı bezmeye sahip yazma cilt görülmektedir.

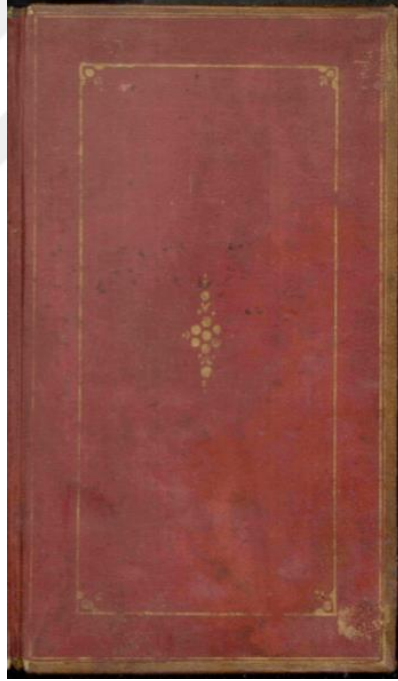
Bezemenin tamamında altın kullanılmıştır. Kitabın kapakları kalın bir zencirek ile çerçevetlenmiştir. Zencireklerin etrafı dışta ve ite iki sıra cetvel ile kuşatılmıştır.

Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde ve kapak kenar ortalarında l gruplar halinde gülçe motifi görülür. Uçları tığ morifleri ile vurgulanmıştır.

Kapak merkezinde, kapak kenarlarına doğru yayılan dallar üzerinde kıvrılan, kavis yapan uzun saz yaprakları ve etrafı küçük yapraklarla bezenmiştir.

Miklepsiz olan cildin sırt bölümünde ve i kapaklarda herhangi bir süsleme bulunmamaktır.

Tarihlendirme: “Müferricetü’l-Kurb bi’s-Salti ‘ale’n-Nebyyi’l-Muhibbi’l-Mahbb” isimli eser “Ahmed b. Sleymn el-Hlid en-Nakşibend” tarafından yazılmıştır. 1243 (1827) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 141

Eser Adı: Delâ'ilü'l-Hayrât ve Şevâriku'l-Envâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3842

Türü: İslâm Dini-Evrad ve Zikir kitapları

Müellif: Ebû Abdullah Muhammed b. Süleymân el-Cüzûlî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1111 (1699)

Ölçüleri: 185x105 - 130x65 mm.

Varak Sayısı: 98

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Alttan ayırma şemseli cildin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları ve miklep zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek etrafına içte ve dışta bir sıra altın cetvel çekilmiştir. Köşebentler iç ve dış bükey kavislidir. Köşebent yüzeyi helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar ile bezenmiştir. Köşebent etrafı gülçe motifleri ile hareketlendirilmiştir.

Salbekli olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Yatay ekseninde düzenlenen şemse yüzeyi de köşebentte olduğu gibi helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar ile süslenmiştir. Salbek palmet biçimindedir ve şemseden uzağa yerleştirilmiştir. Salbek yüzeyinde palmet motifi vardır. Şemse/salbek etrafı gülçe motifi ile vurgulanmıştır.

Miklepli olan ciltte kapak yüzey süslemesinin ½'si uygulanmıştır.

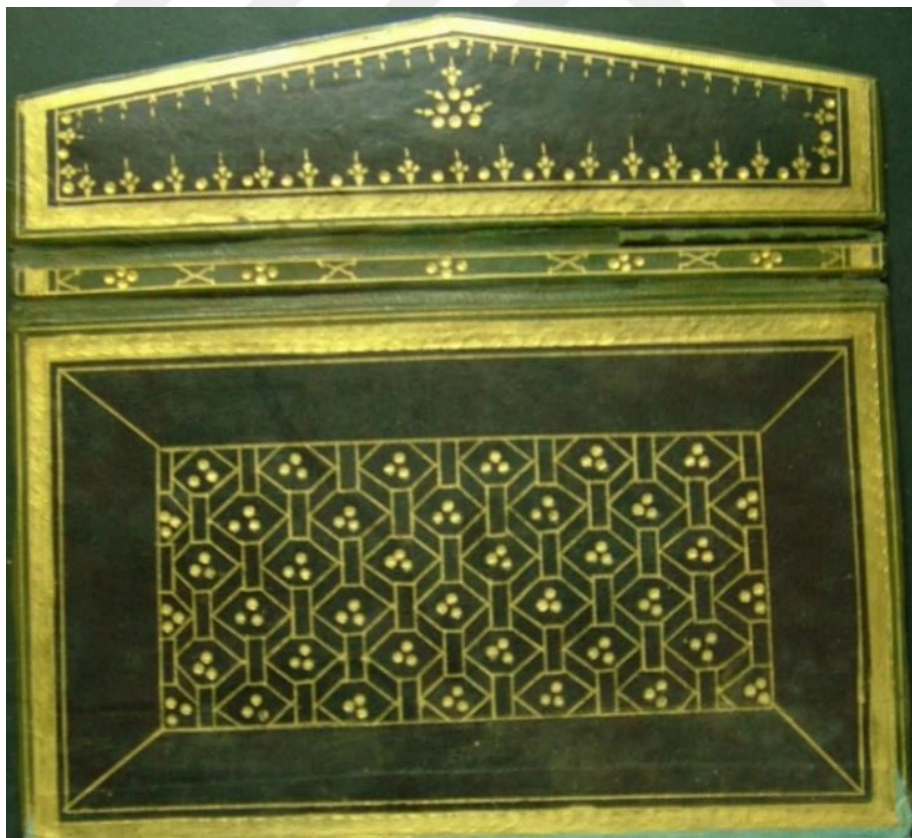
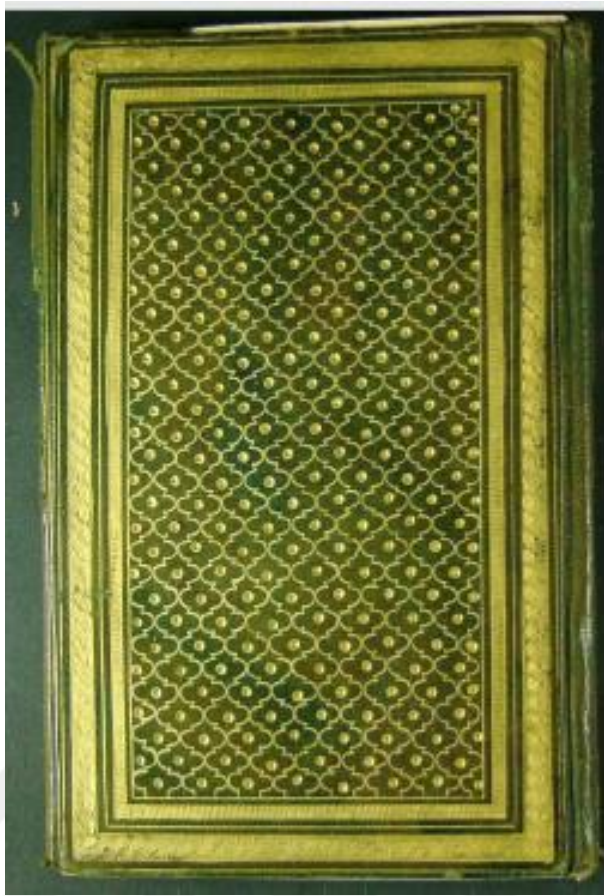
Sertab bölümünde gülçe motifleri yer alır.

Sırt kısmı desensizdir.

İç kapaklar kahverengi deri ile kaplanmıştır. Kapak etrafına belli aralıklarla altın ile cetvel çekilmiştir. İçteki cetvelin köşeleri gülçe ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Kapak merkezinde gülçe motifinden altı yapraklı penç yapılmıştır. Pençin dikey ekseninde yine birer adet gülçe motifi görülür.

Tarihlendirme: “Delâ’ilu’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” isimli kitabın müellifi “Ebû Abdullah Muhammed b. Süleymân el-Cüzûlî”dir. 1111 (1699) yılında istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 142

Eser Adı: Kur'ân-ı Kerîm

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3846

Türü: İslâm Dini-Kur'an ve Kur'an İlimleri

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1257 (1840)

Ölçüleri: 168x108-99x52 mm.

Varak Sayısı: 157

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Yeşil

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Kitabın ön/ arka kapak ve miklep düzenlemesi aynı şekilde tezyin edilmiştir.

Kapaklar dışta kalın, içte ince zencirekler etrafında cetvel ile çerçevelenmiştir.

Bezemenin tamamında altın kullanılmıştır.

Cilt yüzeyinde zilbahar cilt kompozisyonu bulunmaktadır. Kompozisyonda birbirine bitişik küçük kartuşların meydana getirdiği süsleme görülür. Kartuşların merkezinde gülçe motifi yer alır.

Miklep yüzeyinde kapağın ½' si görülür.

Sertab ve sırt bölümünde herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

İç kapaklar yeşil renk, meşin deridir. Zilbahar cilt bezemesi görülür. Kapak kenarlarında, sertabın kısa kenarlarında ve miklep kenarlarında altın cetvel arasında yer alan dış kapaktaki kalın zencirek motifi ile kuşatılmıştır. Miklep uç kısmına ise dış yüzeydeki ince zencirek motifi uygulanmıştır.

Zilbahar bezeme dikdörtgen formdadır. Formun içi geometrik şekillerin tekrarı ile oluşan kartuşlardan meydana gelmektedir. Bazı kartuşların merkezi kakma tekniğinde üç adet gülçe motifi ile süslenmiştir. Dikdörtgen şeklin köşelerinden, kitabın köşelerine doğru diyagonal çizgi çekilmiştir.

İç kapak sertab yüzeyi, uçları dilimli olarak düzenlenmiş dört kartuşa bölünmüştür. Kartuş yüzeyi gülçe motifi ile bezenmiştir.

İç kapak miklep ucunda altı adet gülçe motifi ile yapılmış üçgen formu vardır. Üçgen formun kenarları tığ ile hareketlendirilmiştir. Miklep kısa/ uzun kenarları goncagüller sıralaması ve goncagüllerin arası da gülçe motifleri ile meydana getirilmiştir. Miklep ucunda tığ motiflerinin sıralanmasıyla oluşturulmuştur. İç kapak bezemenin tamamı altın ile yapılmıştır.

Tarihlendirme: “Kur’ân-ı Kerîm”in müellifi belli değildir. 1257 (1840) tarihinde Zîştovî’de “Mehmet Selim” tarafından istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 1259 (1843-1844) tarihinde istinsah edilen 100-0060 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim”in dış kapakları ile bire bir örtüşmekte (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>), Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 19. yüzyıla tarihlendirilmiş 1323 envanter numaralı “Kur’an-ı Kerim” ile de (Kara, 2015: 424) dış kapaklar, süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik göstermektedir. İç kapaklar incelediğimiz koleksiyonda yer alan 1486 envanter numaralı 1246 (1829) yılında istinsah edilen “Kur’ân-ı Kerîm” cildinin dış kapakları ile birebir örtüşmektedir.

Katalog No: 143

Eser Adı: Mesnevî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3849

Türü: Fars Dili ve Edebiyatı

Müellif: Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Muhammed b. Bahâ'eddin

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 245x170 - 207x130 mm.

Varak Sayısı: 2c.

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Gümüş

Bezeme: Her iki kapakta aynı desene sahiptir. Yazma cildin kapakları ve miklep iki sıra lotus-palmet motifinden oluşan zencirek ile çerçevelenmiştir. Dışta olan zencirek altın, içte olan gümüş ile boyanmıştır. Zencireklerin etrafına altın cetvel çekilmiştir. Köşebent bezemesi hilal şeklindedir, altın ile boyanmıştır.

Ciltte kapak yüzeyi, S şeklinde kıvrılan dalın üzerinde lale, lale goncası, papatya ve çiçeklerin yaprakları ile bezenmiştir. Çiçeklerin taç yaprakları altın ile, yeşil yaprak ve dal kısımları ise gümüş renk ile boyanmıştır.

Miklep köşebentleri ve miklep şemsesi hilal biçimindedir, altın ile boyanmıştır.

Sertab yüzeyi, cetvellerle sınırlandırılmış üç bordüre ayrılmıştır. Kenardaki bordürler hançeri yaprakların sıralanması ile oluşmuştur. Gümüş renk ile boyanmıştır. Ortadaki bordür yüzeyi ise, merkezde gülçe motiflerinden oluşan çiçek bezemesinden çıkan yaprak formundaki tezyinattır. Altın ile boyanmıştır.

Eserin sırt kısmı kahverengi renk deri ile onarıldığından dolayı görülememiştir. İç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Mesnevî” isimli eserin müellifi “Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Muhammed b. Bahâ’eddin”dir ve istinsah tarihi bilinmemektedir. 19. yüzyıl başlarında ciltlerin dış ve iç kapaklarının alet ve fırçayla yapılmış altınla gölgeli boyanarak hacim kazanan iri çiçekler, buketler, kurdeleler, fiyonklar, geniş yapraklı bezemeler uygulanan örnekler olmuştur (Tanındı, 2012: 26). Üzerindeki motifler incelendiğinde cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 144

Eser Adı: Mesnevî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3850

Türü: Edebiyat

Müellif: Mevlâna Celaleddin Rumi

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: Bilinmiyor

Varak Sayısı: Bilinmiyor

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Yeşil, Sarı, Kırmızı, Turuncu

Bezeme: Ciltte ön ve arka kapak aynı desene sahiptir. Lake cilt miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenmiştir. Kapaklar bordür ile çerçevelenmiştir. Bordürde penç, lale, tanımlanamayan çiçekler ve yapraklar görülür. Yapraklar yeşil, çiçekler sarı renk ile boyanmış, kırmızı renkle gölgeler verilmiştir. Bordürün etrafı altın cetvellerle kuşatılmış, cetveller arası çift iplik rumilerle bezenmiştir.

Şemse kapak merkezinde, salbekli, oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyinde Hz. Meryem ve Hz. İsa'nın minyatürü vardır. Minyatürde Hz. İsa, Hz. Meryem'in kucağındadır ve üzerinde kıyafetleri yoktur. Hz. Meryem'in başında beyaz bir örtü, üzerinde turuncu bir elbise ve yeşil renkte hırka gibi bir giysi gözlenmektedir. Salbek palmet biçimindedir ve şemseden uzağa yerleştirilmiştir. Salbek yüzeyinde penç motifinden çıkan dal üzerinde lale, lale goncası ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Şemse ve salbek etrafı tahrirlenmiştir.

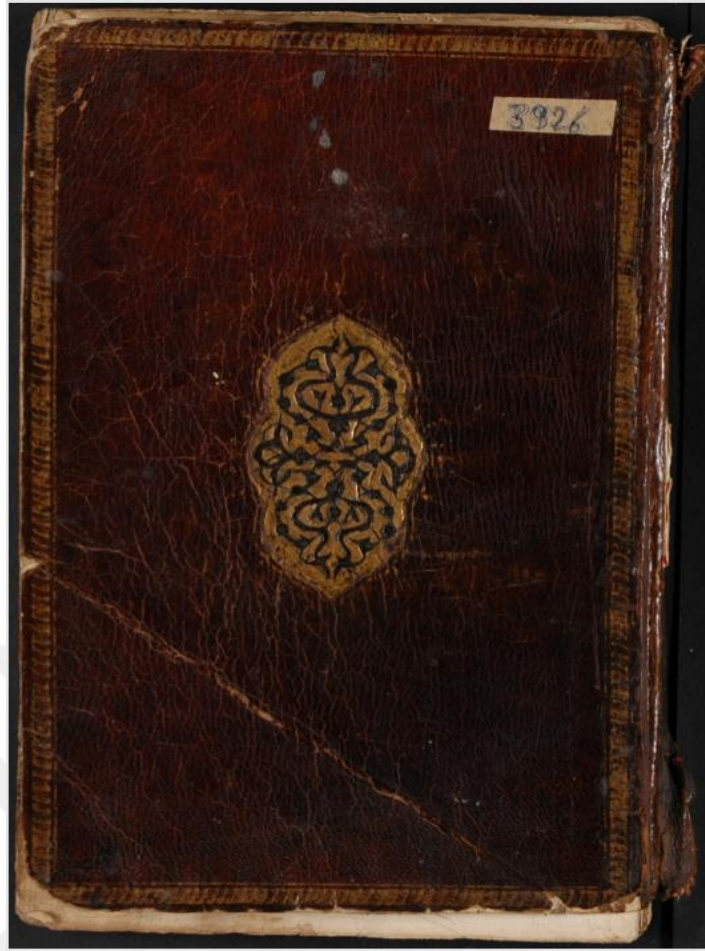
Şemse ve bordür arasında kalan yüzey hâlkâr üslubunda altın ile boyanmıştır. Bu alan helezonların taşıdığı lale, penç, tanımlanamayan irili ufaklı çok sayıda çiçek ve yapraklarla süslenmiştir.

Cildin sırt kısmına kahverengi deri ile onarım yapılmıştır, bundan dolayı görülememiştir.

İç kapaklardan biri minyatürlü diğer kapak desensizdir. Minyatürlü olan kapağın etrafı bordür ile çerçevelenmiştir. Bordürün siyah zemin üzerindeki deseni kıvrım dallar üzerinde penç ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Minyatürde siyah ve turuncu renk hakimdir. Minyatürde dış mekân resmedilmiştir. İki kişinin yerde oturup karşılıklı sohbet ettiği, bir kişinin ayakta sohbe katıldığı görülmektedir. Oturan kişilerden biraz uzakta yerde oturan kız figürü bulunmaktadır. Figürün arkasında kuşlar, önünde geyikler vardır.

Tarihlendirme: “Mesnevî” isimli eser “Mevlâna Celaleddin Rumi” tarafından yazılmıştır. Herat'ta istinsah edilen eserin istinsah tarihi belli değildir. Merkezde yer alan şemse, şemsenin etrafına yapılan iri çiçek bezemeleri ve lake tekniği bakımından cildin 18. yüzyıl özelliği taşıdığı görülür. Bu özelliklerden dolayı cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 145

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3926

Türü: Edebiyat

Müellif: Şehrî Alî Çelebî Malatyavî (öl. 1071/1660)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 215x130-145x60 mm.

Varak Sayısı: 34

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

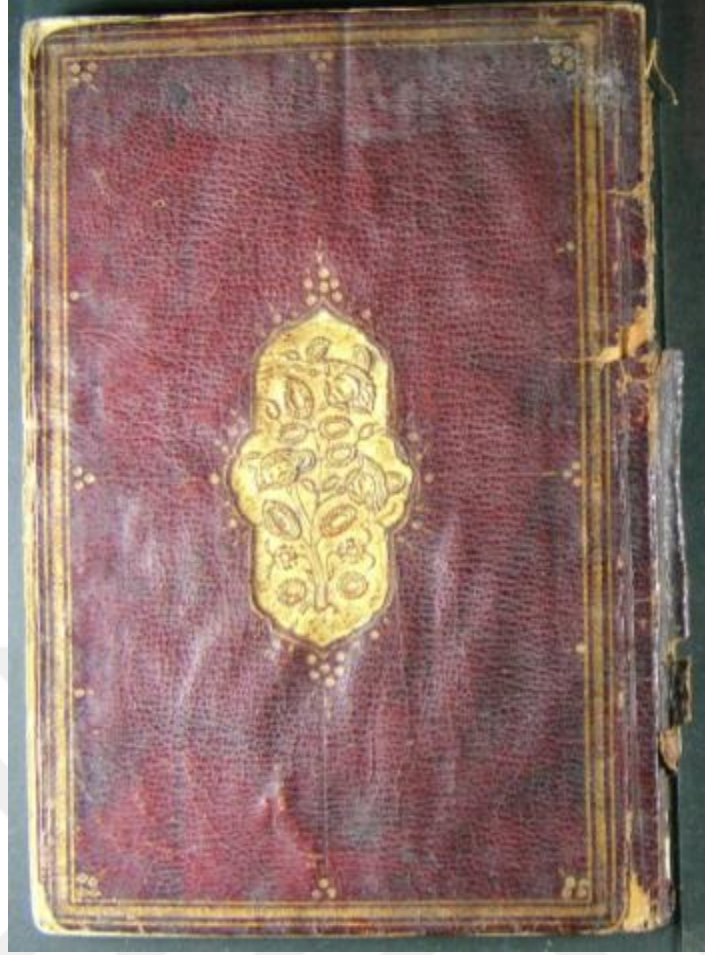
Bezeme: Miklepsiz düzenlenen ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde desenlenmiştir. Alttan ayırma şemseli cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Eserin kenarları iki cetvel arasında kalın tekli zencirek ile çerçevelenmiştir.

Salbeksiz olan şemse, kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen dalları ile birbirine bağlanan palmetlerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Dikey eksendeki hatayı motiflerinden çıkan helezonlar üzerinde penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Şemse tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt bölümü ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Divan”ın müellifi “Şehrî Alî Çelebî Malatyavî (öl. 1071/1660)” dir. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gül-i Sadberk” adlı eserin (Özbek, 2005: 148) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik bulunur. Cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 146

Eser Adı: Mecnû'a-i Eş'âr ve Ed'îye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3985

Türü: Mecnua

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x130 mm.

Varak Sayısı: 46

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

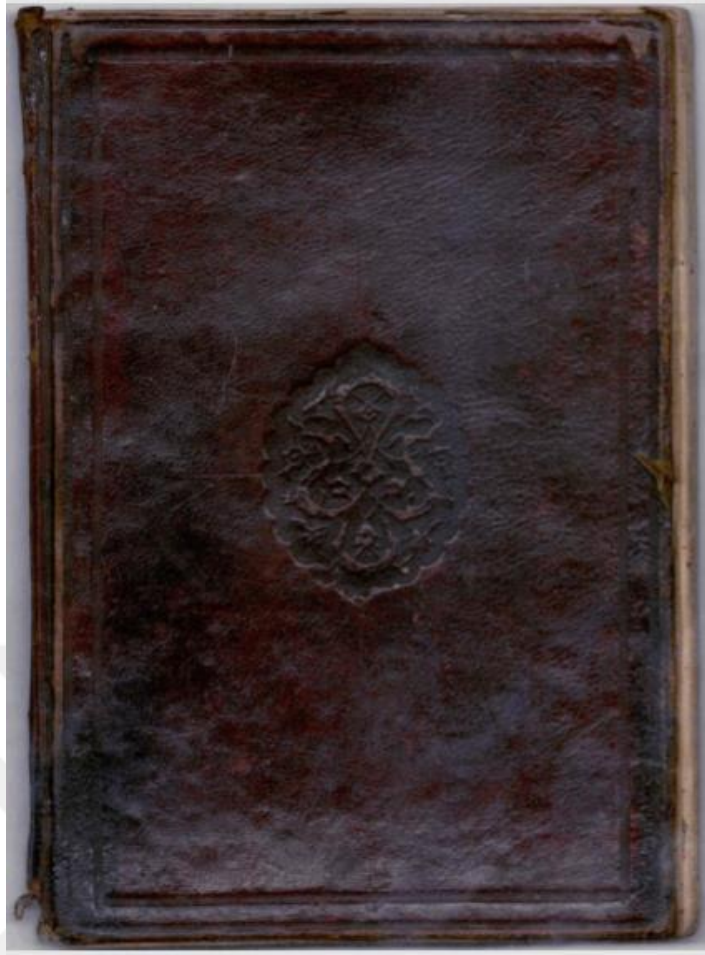
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Mlemma Şemseli cilt olarak düzenlenen kitabın ön/ arka kapak süslemesi bitkisel motiflerle tezyin edilmiştir. Kapaklar altın cetveller arasında yer alan zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan ciltte köşeler, kısa ve uzun kenar ortalarında gülçe motifleri vardır.

Kapak ortasında dikdörtgen biçimli salbeksiz Şemse yer almaktadır. Şemsenin uçları dilimli, orta kısmı dışa doğru bombelidir. Gl demetinden oluşan kompozisyonla bezenmiştir. Gl demetinin çıkış noktasında tanımlanamayan çiçeklerde görülür. Şemse etrafı tahrirlenmiş, dilimler tığlarla ve gülçe motifleri ile vurgulanmıştır.

Kitabın sırt bölümü hasarlı, i kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Mecm’a-i EŞ’âr ve Ed’îye” isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi belli değildir. 3a ve 4a’da Osman elebi’ye ait iki mühür ile 46a’da 1255 yılına ait bir tevellüd kaydı yer almaktadır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1158 envanter numaralı 1617 yılında istinsah edilmiş olan “Nr-Nâme” adlı eserle (zbek, 2005: 120) cildindeki Şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından birebir örtüşmektedir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alındığında eserin cildi 17. yüzyılda yenilenmiş olmalıdır.

Katalog No: 147

Eser Adı: Tenbîhü'l-Gabî fî Rûyeti'n-Nebî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4003

Türü: İslâm Dini-Siyer- i Nebevi

Müellif: Sünbül Yûsuf Sinân Efendî b. Ya'kûb

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1025 (1616)

Ölçüleri: 185x120 - 130x85 mm.

Varak Sayısı: 28

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

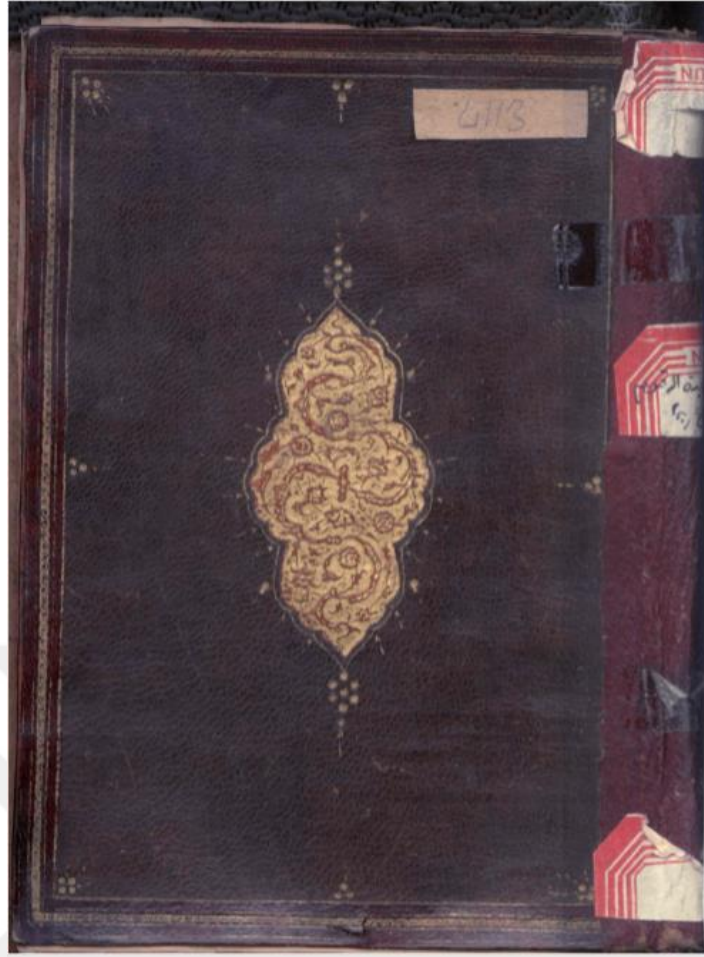
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ciltte n ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Soğuk şemse cilt olarak bezenen eser miklepsz ve köşebentsizdir. Kitabın kenarlarında iki sıra soğuk cetvel vardır.

Salbeksiz düzenlenen şemse cilt kapağının merkezinde oval formda ve dilimlidir. şemse yüzeyi, merkezdeki palmet motifi ile birbiriyle birleşen serbest kıvrımlı bulutlar ile tezyin edilmiştir. Bulut motiflerinin orta boşluğuna yerleştirilen kıvrım dallar üzerinde penç, gonca ve yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Cildin sırt bölümü ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Tenbh’l-Gab f Ryeti’n-Neb” adlı eserin müellifi “Sünbül Ysuf Sinn Efend b. Ya’kb”dur. Müstensihisi “Hasan ed-Da’ b. Ali” eseri 1025 (1616) tarihinde istinsah etmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır. İncelediğimiz koleksiyonda 06 Mil Yz A 1823 (Katalog No: 74) envanter numaralı “Minhc’l-Abidn” adlı eser 1075 (1664) tarihinde istinsah edilmiş; Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1304 envanter numaralı 1660 tarihinde istinsah edilmiş olan “Divan” (zbek, 2005: 132); Sivas Ziya Bey Kütüphanesi 3869 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Haşiye ala es-Seydi” (Saritepe, 2007: 95) adlı ciltlerin şemse süslemesi ile benzerlik mevcuttur.

Katalog No: 148

Eser Adı: Ceridetü'r-Rakûmi'l-Felekîye fî Hesâbi'r-Rusûmi'l-Beledîye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 4113/1

Türü: Astronomi

Müellif: Abd-Allah el-Mel'akî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1201 (1786)

Ölçüleri: 205x140 - 140x80 mm.

Varak Sayısı: 1b-27b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n/arka kapakları aynı şekilde bezenmiş olan cilt miklepsiz ve köşebentsizdir. Mlemma şemse cilt olarak düzenlenen eserin kenarları iki sıra altın cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşelerde, kapak kenar ortalarında gülçe motifi yer alır.

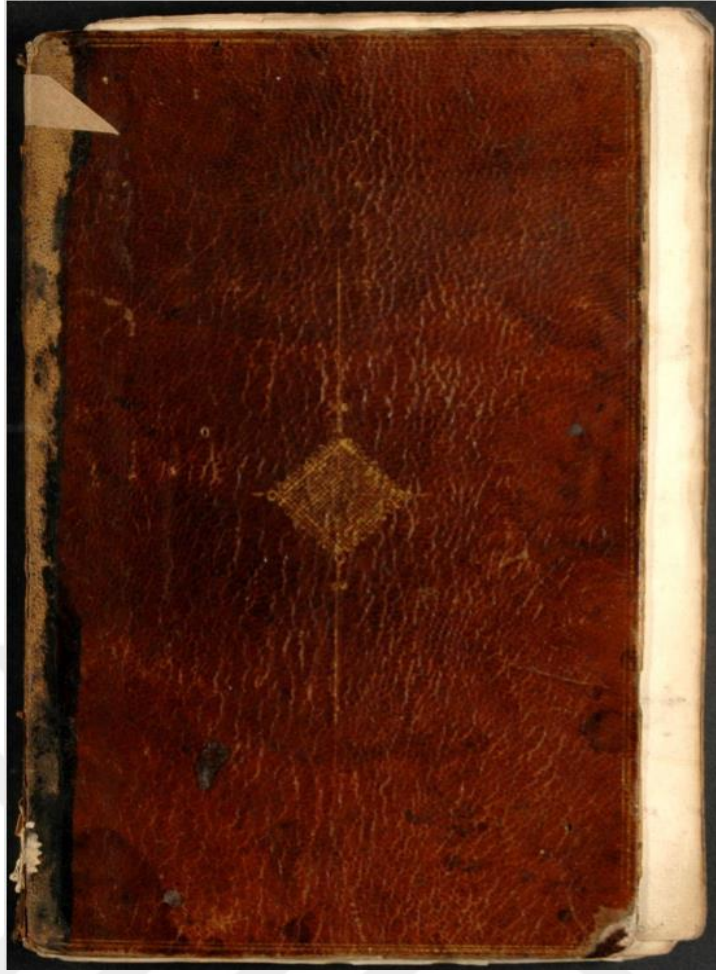
şemse, kapak merkezinde dikdörtgen, uç ve kenarları dilimlidir. Orta kısmı bombeleştirilmiş olan şemsenin yüzeyine hâkim, dikey eksen boyunca S kıvrımları yapan bulut motifi ile bezenmiştir. Helezonlar üzerinde hatayi, penç ve hançeri yaprak motifleri ile süslenmiştir. şemse tahrirlidir ve tışlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yerinde gülçe motifleri ile altı yapraklı penç motifine sahiptir.

Kitabın sırtı bordo renk deri ile onarım görmüş, üzerine etiketler yapıştırılmıştır.

İç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Ceridetü’r-Rakmi’l-Felekye f Hesâbi’r-Rusmi’l-Beledye” adlı eser “Abd-Allah el-Mel’ak” tarafından yazılmış, 1201 (1786) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 298 envanter numaralı 1788 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Barigat’l-Mahmudiyye f şerhi’t-Tarikati’l-Muhammediyye” (zbek, 2005: 220) ve Sivas Ziya Bey Kütüphanesi’ndeki 66 envanter numaralı, 1797-98 tarihli “şerh-i Pend-Nâme” (Saritepe, 2007: 105) adlı eserlerin kapaklarıyla şemse tasarımı bakımından birebir örtüşmektedir.

Katalog No: 149

Eser Adı: Mecnû'a-i Eş'âr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4156

Türü: Edebiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1155 (1742)

Ölçüleri: 245x155-200x120 mm.

Varak Sayısı: IV+128

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

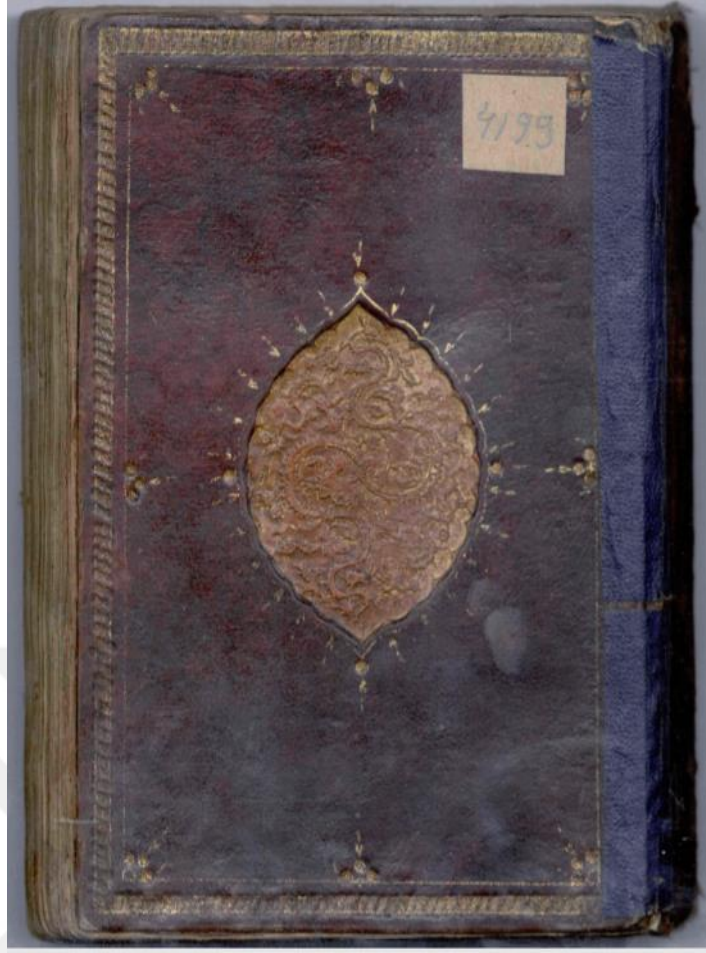
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapak düzenlemesi aynıdır. Miklepsiz ve köşebent bezemesi yoktur. Yazma cilt olan bezeme fırça ile altın sürülerek uygulanmıştır. Eser altınla çekilmiş olan iki sıra cetvelin arasında yine altınla yapılmış zencirek ile çerçevelenmiştir.

şemse kapak yüzeyinde merkezde, iki köşesi dikey eksen de çizilen ince çizgi üzerine yerleşen kare bir formdur. Kare şeklin yüzeyi ince çizgilerle bölümlenmiştir. Kare şeklin köşeleri düğüm motifi ile vurgulanmıştır. Yatay eksen deki düğüm motiflerinin ucunda tığ vardır. Dikey eksen deki düğüm motifinin üzerinden düz bir çizgi kapak kenarına doğru uzanmaktadır. Çizgilerin sağında/solunda gülçe motifi görülür.

Sırt bölümü hasarlıdır ve eserin i kapakları sadedir.

Tarihlendirme: “Mecm’a-i Eş’âr” adlı eser 1155 (1742) tarihinde istinsah edilmiştir. Müellifi bilinmemektedir. İncelediğimiz koleksiyonda yer alan 1747/1 envanter numaralı 1190 (1776) yılında istinsah edilen “Risâle alâ Tab’il Beyzavî” ile süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik aynıdır. Cilt döneminden özgün olmalıdır.

Katalog No: 150

Eser Adı: Mevkûfât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4199

Türü: Fıkıh

Müellif: Mevkûfâtî Mehmed Efendî Mîdillîlî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 220x170 - 175x110 mm.

Varak Sayısı: 562

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

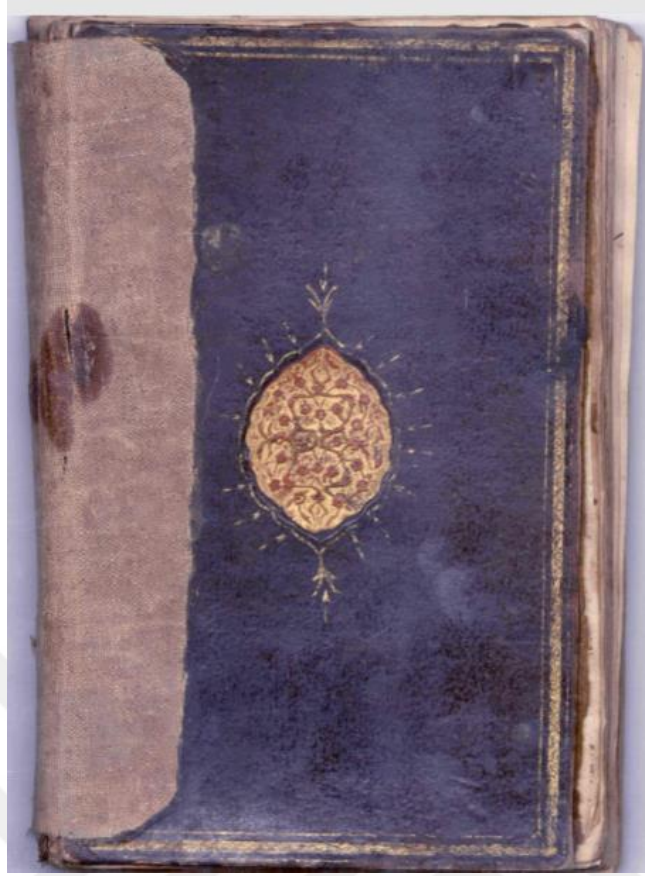
Bezeme: Miklepsz düzenlenen ciltte ön/arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Mülemma şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Eserin kenarları iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmektedir. Köşelerde, kapak kenar ortalarında üçer adet gülçe motifi yer alır.

Salbeksiz olan şemse, kapak merkezinde oval ve kenarları dilimlidir. Şemse yüzeyine hâkim olan S kıvrımlar yapan bulut motifi ve helezonlar üzerinde hatayi, penç, hançeri yaprak motifleri ile bezenmiştir. Şemse tahrirlidir; nokta ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Kitabın sırtı lacivert deri ile onarım görmüştür.

İç kapaklarda herhangi bir süsleme kompozisyonu görülmemiştir.

Tarihlendirme: “Mevkûfât” adlı eserin müellifi “Mevkûfâtî Mehmed Efendî Mîdillîlî” dir ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Şemse süslemesi ve teknik yönden benzerine Raşit Efendi Kütüphanesi 246 envanter numaralı 1715 yılında istinsah edilmiş olan “Mizânü’ş-Şarâniyye” adlı eserde (Özbek, 2005: 166) bulunur. Süsleme kompozisyonundan hareketle cilt, 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 151

Eser Adı: Münşe'ât-ı 'Abdülkerîm Çelebî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4226/2

Türü: Mektup Örnekleri

Müellif: Abdülkerîm Çelebî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1040 (1631)

Ölçüleri: 200x120 - 150x80 mm.

Varak Sayısı: 19b-147a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı

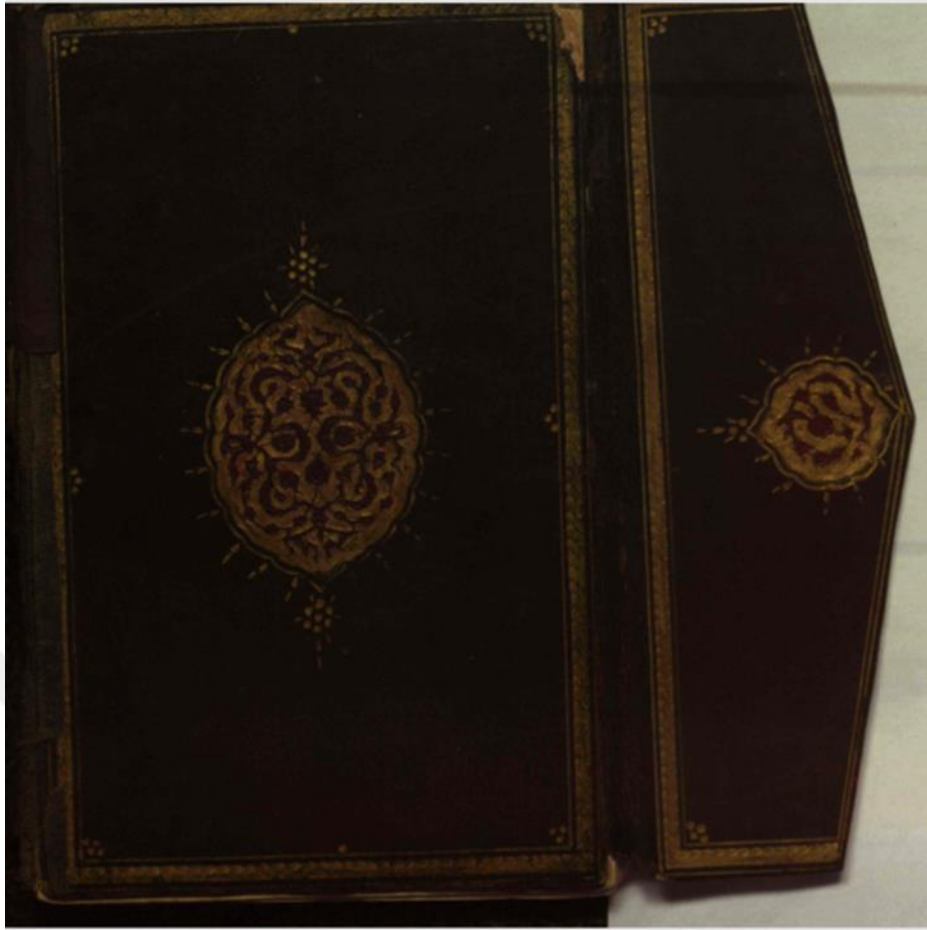
Bezeme: Her iki kapakta da aynı bezeme görülür. Alttan ayırma şemseli cilt miklepsi ve köşebentsiz düzenlenmiştir. Kitabın kenarları altın cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir.

Salbeksiz olan şemse oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyinde uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenmiş bulut motifleri hakimdir. Zemin yüzeyi, helezonların taşıdığı penç ve yapraklarla süslenmiştir. Süslemenin tamamında zemin altın, motifler kırmızı renktedir. Şemse etrafına tahrir ve tığ uygulaması yapılmıştır.

Sırt bölümü kumaş parçası ile onarılmıştır.

İç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Münşe’ât-ı ‘Abdülkerîm Çelebî” adlı eser “Abdülkerîm Çelebî” tarafından 1040 (1631) yılında istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 481 envanter numaralı 1676 yılında istinsah edilmiş “Hâşiye alâ Şerhi’l-Akâidi’n-Nesefiyye” adlı eserin cildindeki şemse ve zencirek süslemesi bakımından aynıdır (Özbek, 2005: 140). Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 152

Eser Adı: Tuhe'-i Şâhidî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4273

Türü: Farsça, Türkçe Sözlük

Müellif: Şahidi İbrahim b. Salih Muğlavi

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 195x120 - 110x60 mm.

Varak Sayısı: 38

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı

Bezeme: Ön ve arka kapakları aynı bezemeye sahip olan kitap alttan ayırma şemseli cilt olarak süslenmiştir. Süslemenin tamamında zemin altın, motifler kırmızı renktedir. Miklepli olan eserin kenarları altın cetvel arasında tekli zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşebentsiz düzenlenen eserin köşelerinde ve kapak kenar ortalarında gülçe motifleri vardır.

Şemse oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi, uçları yatay ve dikey eksenle birleştirilmiş bulut motifleri ile bezenmiştir. Helezonların taşıdığı hatayı grubu çiçekler, penç, gonca, basit yapraklarla tezyin edilmiştir. Şemse tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yedi adet gülçe motifinin penç şekli verilmesiyle oluşmuştur.

Miklep şemsesi daire biçimindedir. Miklep şemsenin yüzeyinde helezon üzerinde penç ve yaprak motifleri yer alır. Miklep şemsesi de tahrirli ve tığlıdır.

Cildin sertab ve sırt kısmı desensizdir.

İç kapaklar kahverengi deridir ve iki sıra cetvel çekilmiştir.

Tarihlendirme: “Tuhe’-i Şâhidî” adlı eser “Şahidi İbrahim b. Salih Muğlavi” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesi 481 envanter numaralı 1676 yılında istinsah edilmiş “Hâşiye alâ Şerhi’l-Akâidi’n-Nesefiyye” adlı eserin (Özbek, 2005: 140) cildindeki şemse ve zencirek süslemesi bakımından benzerlik bulunur, aynı teknik kullanılmıştır. Cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 153

Eser Adı: Divan

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4318

Türü: Edebiyat

Müellif: Nakşî Alî Akkirmânî (öl. 1065/1654)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 217x150-140x75 mm.

Varak Sayısı: 55+1

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Mor

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezmeye sahip değildir. Yazma cilt, kompozisyonun tamamında altın kullanılmıştır. Kitabın kapakları kalın bir zencirek ile

çerçevlenmiştir. Zencireklerin etrafı dışta ve içte iki sıra cetvel ile kuşatılmıştır.

Köşebent bezemesi olmayan eserde köşeler nokta ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

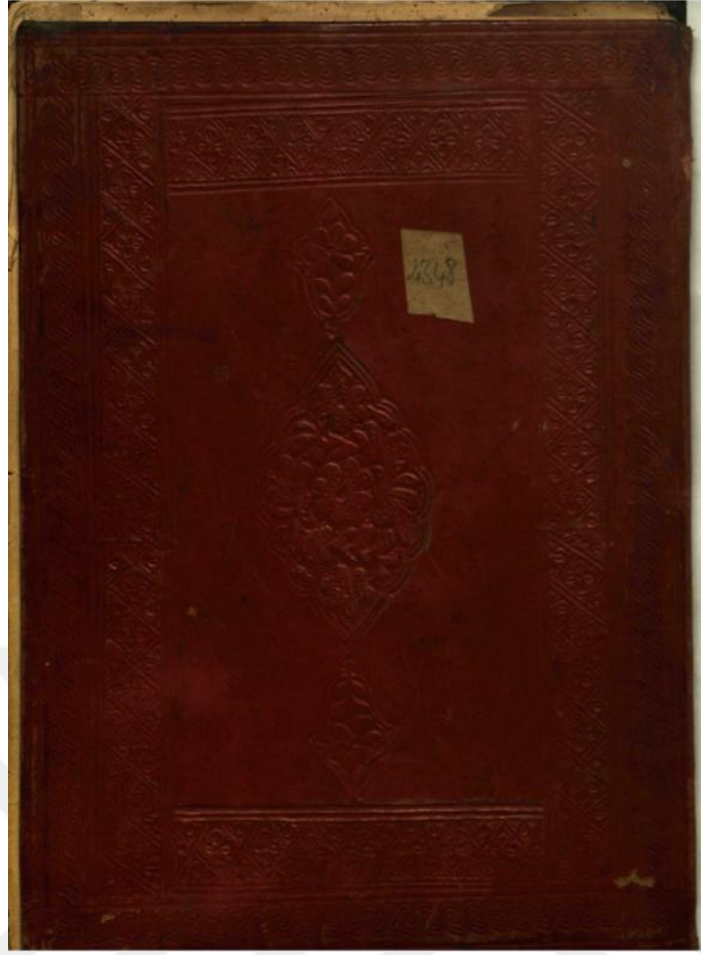
Soldaki kapak merkezinde, dal üzerinden çıkan yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Sağdaki kapak merkezinde ise S şeklinde kıvrılan uzun saz yaprağı ve etrafını saran çıkmalar ile bezenmiştir.

Miklepsiz olan cildin sırt bölümünde herhangi bir süsleme bulunmamaktır.

İç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Divan” adlı eserin yazarı “Nakşî Alî Akkirmânî (öl. 1065/1654)”dır ve istinsah tarihi bilinmemektedir. İncelediğimiz koleksiyonda yer alan 3819 envanter numaralı 18. yüzyıla tarihlendirilen “Terceme-i Risâle-i Siyâsiy’e” adlı eserin süslemesi ve kullanılan teknik ile sağdaki kapağa benzediği görülür. Bu eserle olan benzerliği dikkate alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 154

Eser Adı: el-Hululü'z-Zencefûrîye fî Ecvibeti'l-Esileti't-Tayfûrîye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4348

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Ebû Abdullâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1309 (1891)

Ölçüleri: 237x187 - 170x113 mm.

Varak Sayısı: 33

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin n ve arka kapakları aynı bezemeye sahiptir. Soğuk şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent ve miklep bezemesi yoktur. Kapak kenarları ve soğuk cetvel arasında kalın zencirek ile çerçevelemiştir. Zencirekten sonra bordür bezemesi görülmektedir. Bordür yüzeyi baklava şeklindeki kartuşlardan oluşmaktadır. Kartuş merkezi penç motifi ile bezenmiştir.

şemse kapak merkezinde, oval formda, kenarları dilimlenmiştir. şemse yüzeyinde dikey ekseninde penç motifleri vardır. Merkezdeki penç motifinden çıkan yapraklarla süslenmiştir. Salbek, şemseden oldukça büyük palmet biçimindedir. Salbek yüzeyi dikey eksenindeki dal üzerinde yaprak ve penç ile bezenmiştir.

Kitabın sırt bölümünde ve iç kapaklarda süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “el-Hulul’z-Zencefrye f Ecvibeti’l-Esileti’t-Tayfrye” 1309 (1891) tarihinde istinsah edilmiş “Eb Abdullh Muhammed b. Ysuf es-Sens” tarafından yazılmıştır. Aynı koleksiyonda yer alan 06 Ml Yz A 1185/1 envanter numaralı (Katalog No: 57) “Fez’il-i Seb’a” 1280 (1863) tarihinde “İbrhm Behcet b. Mehmed Slim” tarafından yazılmıştır. Süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik bakımından benzerlik tespit edilmiştir. Hem eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiğ görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 155

Eser Adı: Külliyyât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4354

Türü: Osmanlı Edebiyatı

Müellif: Nâbî Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 245x160 - 165x80 mm.

Varak Sayısı: 566

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Altın ayırma şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Köşebent bezemesi ve miklep düzenlemesi olmayan eserin kenarları iki sıra altın çekilmiş cetvel arasında yine altın zencirek ile çerçevelenmiştir.

Şemse, cilt kapağının merkezinde dikdörtgen biçiminde uç ve orta kısmı dilimlidir. Bezeme, şemseyi kaplayan S şeklindeki kıvrım dal üzerindeki penç ve hançeri yaprak motifleri ile süslenmiştir. Salbek palmet formundadır. Salbek yüzeyinde penç ve yaprak motifleri vardır. Şemse ve salbek etrafı altın ile tahrirlenmiştir. Altın noktalar ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Eserde sırt bölümü ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Külliyât” adlı eser “Nâbî Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî” tarafından yazılmıştır ve istinsah tarihi belli değildir. Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesi 2046 envanter numaralı 1706 yılında istinsah edilmiş olan “Şerhu Telhisü'l-Miftah” isimli eserle şemse deseni yönünden benzerlik göstermektedir (Akgül, 2019: 48). Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 156

Eser Adı: Şerhu Vikâyeti'r-Rivâye min Mesâ'ili'l-Hidâye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4399

Türü: Fıkıh

Müellif: Sadr eş-Şerî'a es-Sânî 'Ubeydullah b. Mes'ûd

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1024 (1615)

Ölçüleri: 210x145 - 140x90 mm.

Varak Sayısı: XI+309

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

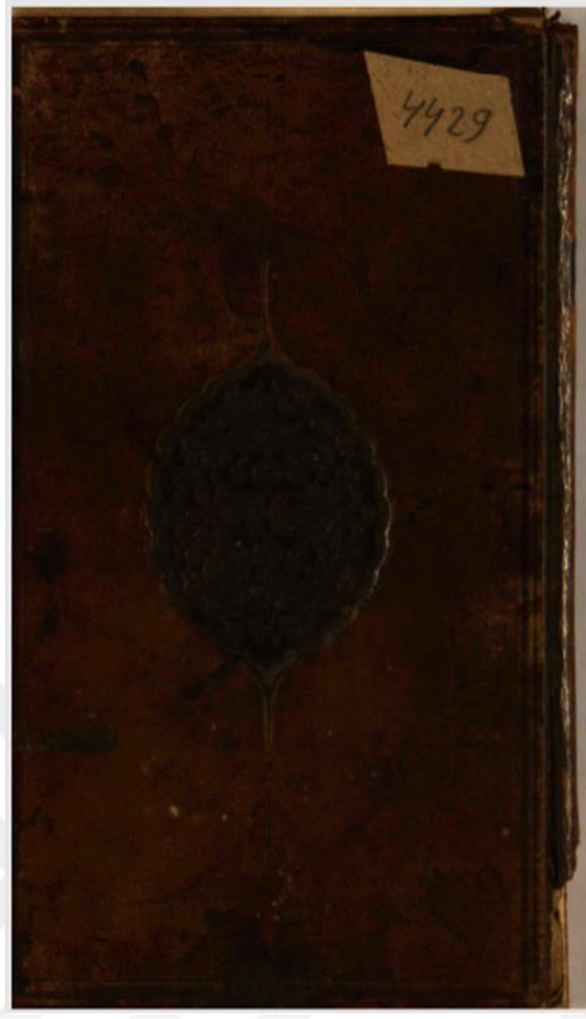
Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde bezenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan kitabın kenarları, miklep ve sırt iki sıra aletle yapılmış soğuk cetvel ile kuşatılmış, köşelerinde diyagonal bir çizgi vardır.

Salbeksiz olarak düzenlenen şemse, cilt kapağının merkezinde oval biçimde ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, merkezde geniş yüzeyli hatayi motifi; motifin etrafını çevreleyen penç ve haçeri yapraklardan oluşan bezemeyle süslenmiştir.

Miklep şemsesi de oval formda ve dilimlidir. Yüzeyinde ise hatayi motifi görülür.

Sertab, sırt ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Şerhu Vikâyeti’r-Rivâye min Mesâ’ili’l-Hidâye” adlı eser “Sadr eş-Şerî’a es-Sânî ‘Ubeydullah b. Mes’ûd” tarafından 1024 (1615) tarihinde istinsah edilmiştir. Hem eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Benzerini Raşit Efendi Kütüphanesi’nde 995 envanter numaralı “El-Mutavvel fî Şerhi Telhisi’l- Miftâh” adlı eser (Özbek, 2005: 72) 15. yüzyıla, Konya Mevlana Müzesi Müzelik Eserler Bölümünde bulunan 98 envanter numaralı “Tezkiretü’ş-Şu‘arâ” adlı eser (Kara, 2015: 225) ve Raşit Efendi Kütüphanesi’nde yer alan 442 envanter numarasına kayıtlı olan “Mizanü’ş-Şa’raniyye” adlı eser (Özbek, 2005: 99) 16. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bu tarz kapakların 15-16. yüzyıllara ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 17. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 157

Eser Adı: Şerhu'l-Îzâh

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4429

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x100 - 150x65 mm.

Varak Sayısı: 115

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Her iki kapakta aynı bezemeye sahiptir. Kitabın kapakları iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Soğuk şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur.

Salbeksiz şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Serbest kompozisyon düzenlenen şemse yüzeyi, sazyolu üslubunda oluşturulmuştur. Tek bir noktadan çıkarak kıvrımlı dallar üzerinde hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Şemsenin etrafı soğuk baskı tahrirlenmiştir.

Eserin sırt kısmı bezemesizdir.

İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Şerhu'l-Îzâh” isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 559 envanter numaralı 1613 tarihinde istinsah edilmiş olan “Yetimetü'd-Dehr fî Mahâsin-i Ehli'l-Asr” adlı eserin (Özbek, 2005: 119) cildindeki şemse süsleme kompozisyonu ve kullanılan teknik ile benzerlik bulunur. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 158

Eser Adı: Nasihatnâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4460/2

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1160 (1747)

Ölçüleri: 180x110 - 135x75 mm.

Varak Sayısı: 32b-40b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemseli cilt olarak düzenlenen eserin ön/arka kapakları aynı tezyinata sahiptir. Miklepsiz, köşebentsiz ve salbeksizdir. Kitabın kenarları iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelemiştir. İçteki cetvelin köşelerinde diyagonal çizgi görülmektedir.

Şemse, kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. ¼ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyinde uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenmiş bulut motifleri hakimdir.

Zemin yüzeyi, helezonların taşıdığı palmet, hatayi, penç ve yapraklarla süslenmiştir.

Şemse soğuk tahrirlidir. Şemsenin uçlarında dikey ekseninde düz bir çizgi vardır.

Cildin sırt kısmı ve iç kapakları desensizdir.

Tarihlendirme: “Nasihatnâme” adlı eser müellifi bilinmemektedir. 1160 (1747) tarihinde istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 453 envanter numaralı “Tuhfetü’ş- Şâhân” adlı eseri 1154 (1741) tarihinde istinsah edilmiştir (zbek, 2005: 180). Cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından aynıdır. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 159

Eser Adı: Mecnû'a-i İ'lâmât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4479

Türü: Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 148x108 - 112x80 mm.

Varak Sayısı: 62

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

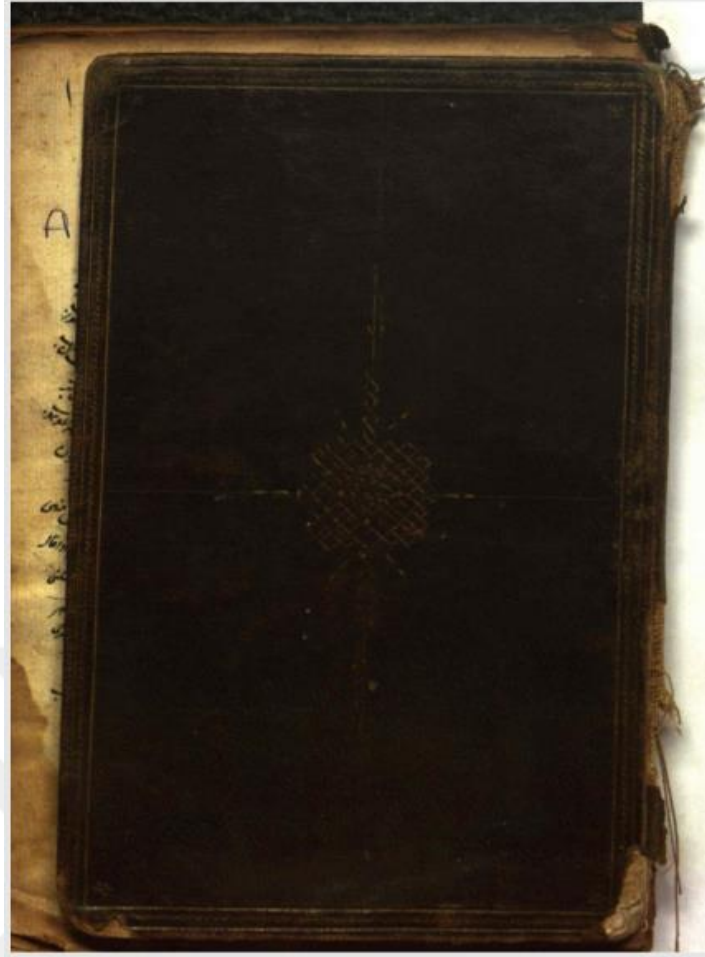
Bezeme: Cildin n ve arka kapak düzenlemesi aynı olarak tezyin edilmiştir. Miklepszidir. Yazma cilt olarak süslenen eserde kapaklar kalın zencirek etrafında dışta iki, ite bir sıra cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserde köşelerde ve kapak kenar ortalarında gülçe motifi görülmektedir.

şemse köşeleri çeyrek daire şeklinde içbükey olarak kıvrılmış dikdörtgen formdadır. şemse yüzeyi, herhangi bir düzen gözetilmeden fırça darbeleriyle yapılmış yaprak motiflerinden oluşan sanki “Allah” lafzı oluşturulmuştur. şemsenin etrafı çift tahrirlidir. Salbek palmet motifi ile süslenmiştir.

şırt bölümünde ve i kapaklarda herhangi bir bezeme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Mecm’a-i İ’lmt” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi belli değildir. 19. yüzyılda sulu boya tekniği ve yaprak motifleri dönemin bezeme öğeleri arasında yer alır. Cilt teknik ve süsleme kompozisyonu bakımından 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 160

Eser Adı: Kitâbu'l-Fıkh

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4505

Türü: Hanefî Fıkıhı

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 190x120 - 130x70 mm.

Varak Sayısı: 51

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

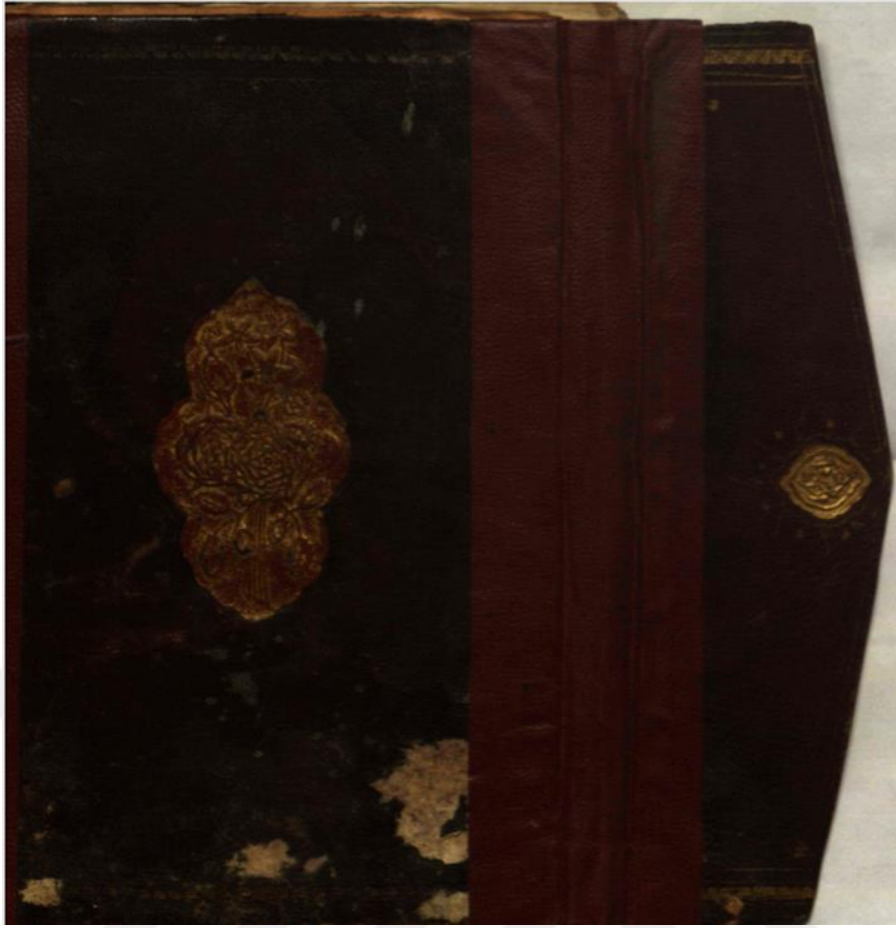
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: n ve arka kapak düzenlemesi aynı olan eserde miklep yoktur. Cilt altınla çekilmiş olan cetvelin arasında yine altınla yapılmış tekli zencirek motifi ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi yoktur. Köşelerde penç formu oluşturacak şekilde gülçe motifleri vardır.

şemse kapak yüzeyinde, merkezde, iki köşesi dikey eksende çizilen ince çizgiyle birleşen kare bir form bulunmaktadır. Kare şeklin yüzeyi geçmelerle bölümlenmiştir. Kare formun etrafında tış motifleri vardır. Dikey eksendeki gemelerin oluşturduğu doğrunun üzerinde iki düz çizgi, kapak kenarına doğru uzanmaktadır.

Eserin sırt kısmı tahrip olmuş, i kapakları ebru ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “Kitābu’l-Fıkħ” adlı eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesinde 152 numarada kayıtlı olan “Ahsenü’l-Hadis” adlı eser 1658 yılında istinsah edilmiştir (zbek, 2005: 129). Ciltlerdeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik aynıdır. Bu bakımdan cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 161

Eser Adı: Şerh-i Vasiyet-i Birgivî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4515/1

Türü: İslâm Dini-İman ve İslâm

Müellif: Alî Sadrî Kônâvî (öl. 1114/1702)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1114 (1701)

Ölçüleri: 210x135-130x70 mm.

Varak Sayısı: 2a-137b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

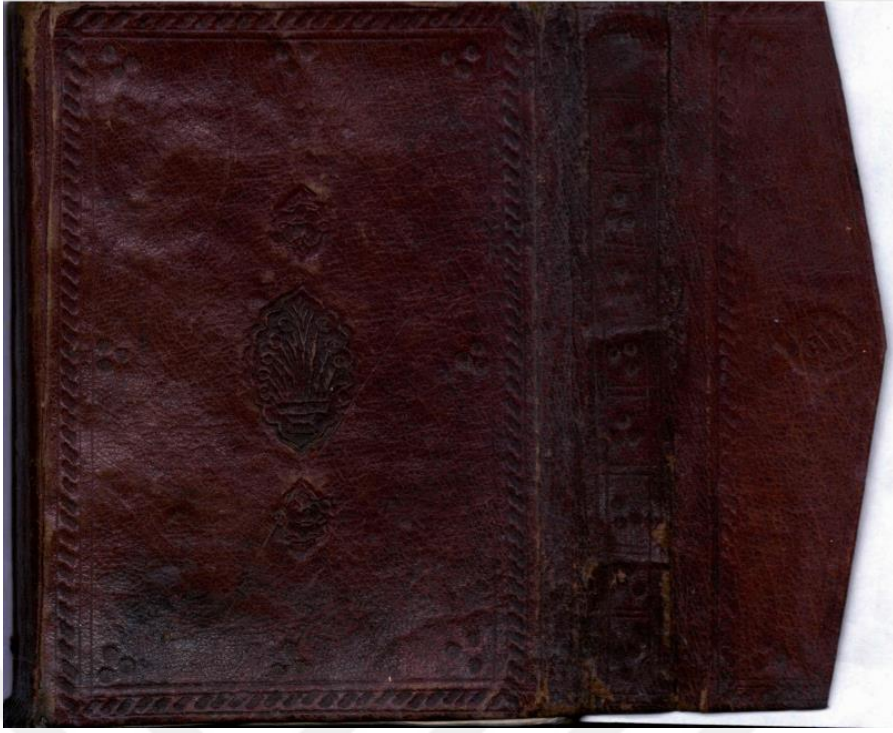
Bezeme: Cildin ön ve arka kapağında aynı bitkisel bezmeye sahip mülemma şemse cilt yer almaktadır. Kitabın kapakları ve miklep, zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek etrafı dışta ve içte iki sıra altın cetvel ile kuşatılmıştır. Köşebent bezemesi yoktur.

Şemse kapak merkezinde dar, uzun, ortası şişkin ve dilimlidir. Şemse yüzeyi, karışık buketler. Buket sap kısmından bağlanmıştır. Aşağıda gül, yukarda gül goncası, zerrin ve tanımlanamayan çiçekler vardır. Şemsenin etrafı tahrir yapılmış, tığlarla ve noktalarla süslenmiştir.

Miklep şemsesi oval formda, yüzeyinde kıvrım dallar üzerinde penç ve yaprak motifleri görülür.

Kitabın sertab ve sırt kısmı kahverengi deri ile onarım yapıldığından dolayı görülememiştir. İç kapaklarında herhangi bir süsleme kompozisyonu bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Şerh-i Vasiyet-i Birgivi” adlı eserin müellifi “Alî Sadrî Kônâvî (öl. 1114/1702)”dir. 1114 (1701) tarihinde istinsah edilen eserin muntensihi ise “İsmail Konevi” dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan özgün olmalıdır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi A. 5582 envanter numaralı 1788 tarihli “Dua Kitabı”nın (Demiriz, 1986: 225) tezhibinde yer alan süsleme ile cilt kapağında yer alan süslemenin benzerliği görülmektedir.

Katalog No: 162

Eser Adı: Mecmû'a-i Fetâvâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4525

Türü: Fıkıh

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x145 - 160x70 mm.

Varak Sayısı: 368

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapaklarında aynı bezmeye sahip soğuk şemse cilt görülmektedir. Kitabın kapakları, miklep soğuk baskı zencirek ile çerçevelenmiştir.

Zencireğin dışında bir, içte iki sıra soğuk cetvel ile kuşatılmıştır. Köşebent bezemesi olmayan eserin köşelerinde ve kapak kenar ortalarında gülçe motifleri vardır.

Şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval biçiminde olup salbektir. Şemse yüzeyi saksıdan çıkan dallar üzerinde tanımlanamayan çiçekler ve yapraklarla süslenmiştir.

Salbek palmet formda, yüzeyinde kıvrım dal üzerinde penç motifi bulunur.

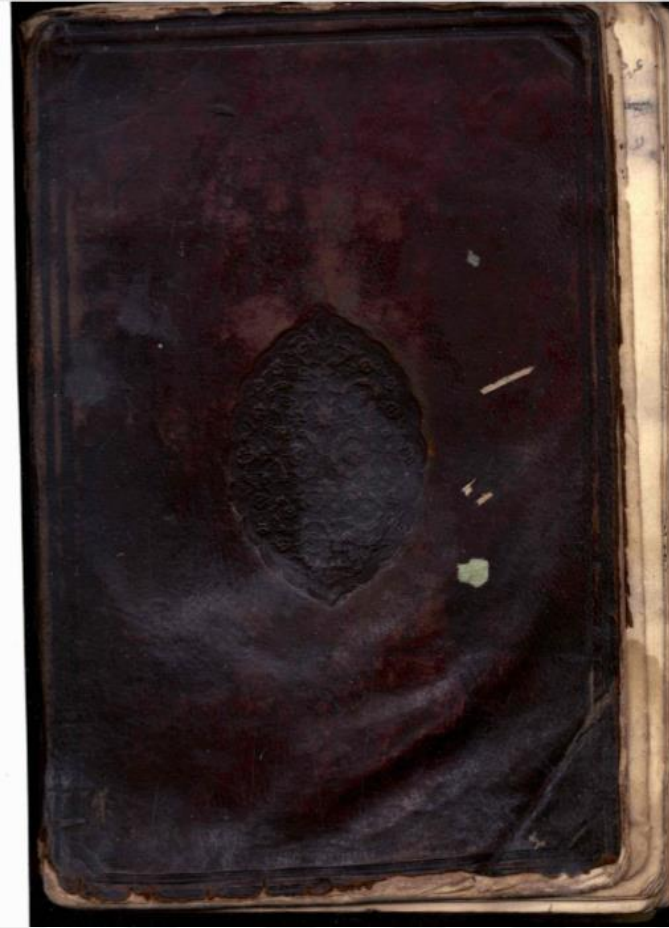
Miklep şemsesi oval şeklindedir. Salbek yüzeyi gibi kıvrım dal üzerinde pençlerle bezenmiştir.

Sertab kısmı kartuşlara ayrılmıştır. Kartuşların içerisi üçer adet gülçe motifinden oluşmaktadır.

Sırt bölümü ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: “Mecmû’a-i Fetâvâ” adlı eserin yazar ve istinsah tarihi bilinmemektedir. 18. yüzyılda ciltlerde geleneksellik sürerken, özgün biçimlerde katıldı.

Bu biçimlerin önde geleni vazo, saksı ve sepet içinde çiçekler bu dönemde karşılaştığımız yeniliklerdendir. Cildin üzerindeki motifler incelendiğinde saksıdan çıkan çiçekler motifi ile cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 163

Eser Adı: el-Câmi'ü's-Sagîr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 4597

Türü: İslâm Dini-Kütib - i Sittei Şerh ve Haşiyeleri

Müellif: Celâl ed-dîn Abd er-Rahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî (849-911/1445-1505)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1091 (1679)

Ölçüleri: 200x145-160x85 mm.

Varak Sayısı: 281

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

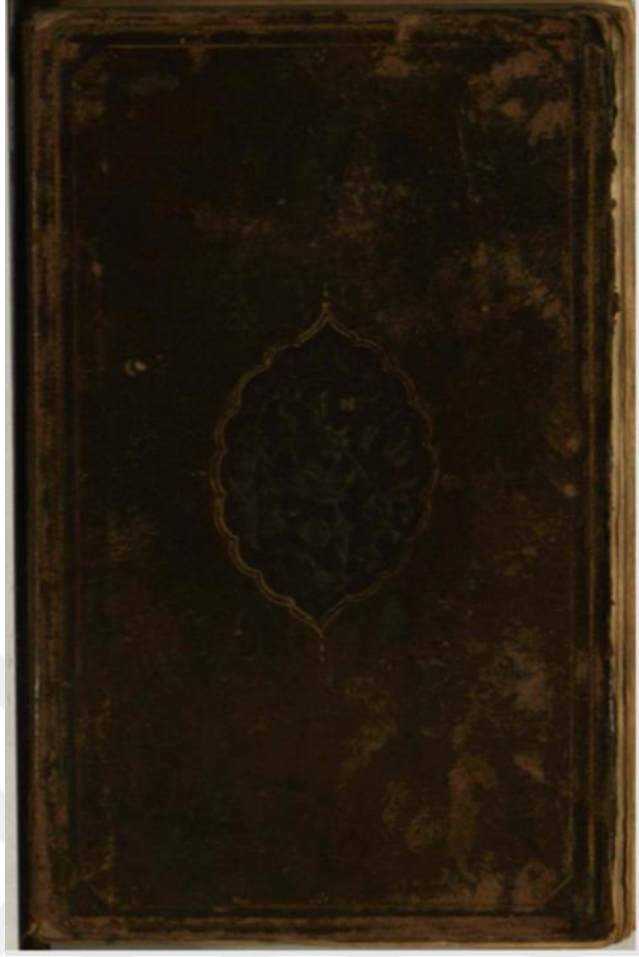
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: n ve arka kapakları aynı bezemeye sahip olan kitap, soğuk şemseli cilt olarak süslenmiştir. Miklepsz ve köşebentsiz düzenlenen kapaklar belirli aralıklarla soğuk cetvel ile çerçevelemiştir. Köşelerde diyagonal çizgi vardır.

şemse kapak merkezinde, oval formda ve dilimlidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanmıştır. şemse yüzeyi, uçları yatay ve dikey eksenlerde düğümlenerek birleşen bulutlar hakimdir. Zemin yüzeyi, helezonlar üzerinde hatayi, penç ve gonca motifleri ile bezenmiştir.

Cildin sırt kısmı ve iç kapakları bezemesizdir.

Tarihlendirme: “el-Câmi’’s-Sagîr” isimli eserin müellifi “Celâl ed-dîn Abd er-Rahmân b. Ebî Bekr es-Suytî (849-911/1445-1505)”dir. Müstensihi “İbrahim b. Tumet es-Salihî”dir. 1091 (1679) tarihinde istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 1295 envanter numaralı 1653 yılında istinsah edilmiş “şerhu Divânî’l-Mütenebbi” adlı eserin (zbek, 2005: 127) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik bakımından birebir örtüşmektedir. Cildinin ve eserin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 164

Eser Adı: Hâşiye ‘alâ Şerhi’l-Menâr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4613

Türü: Fıkıh

Müellif: Azmî-zâde Mustafâ b. Mehmed Haletî (977-1040/1569-1631)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 205x130 - 135x65 mm.

Varak Sayısı: 169

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

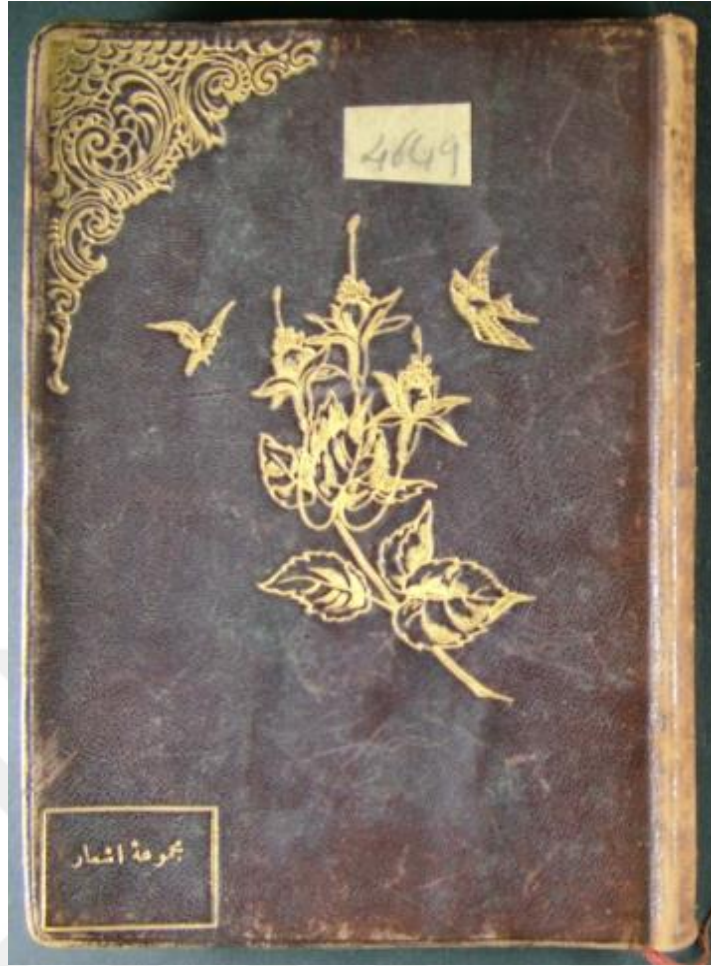
Bezeme: n ve arka kapağı aynı desene sahiptir. Kitabın kapakları iki cetvel arasında zencirek ile çerçevelemiştir. Soğuk şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur. Köşelerde diyagonal çizgi görülür.

Salbeksiz şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Serbest kompozisyon olarak düzenlenen şemse yüzeyi, helezonların taşıdığı hatayı, penç, gonca ve hançeri yapraklar ile süslenmiştir. Şemsenin etrafı altın ile çift tahrirlenmiştir.

Eserin sırt kısmı bezemesizdir.

İç kapaklar kahverengi deri ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Hâşiye ‘alâ Şerhi’l-Menâr” isimli kitabın müellifi “Azmî-zâde Mustafâ b. Mehmed Haletî (977-1040/1569-1631)”dır ve istinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 945 envanter numaralı 1709 tarihinde istinsah edilmiş olan “Levâkıhu’l-Envâr fî tabakâti’s-Sâdeti’l-Ahyâr” adlı eserin (zbek, 2005: 163) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile benzerlik tespit edilmiştir. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 165

Eser Adı: Mecmû'a-i Eş'âr

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4649

Türü: Edebiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor.

Ölçüleri: 183x120 mm.

Varak Sayısı: 36

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

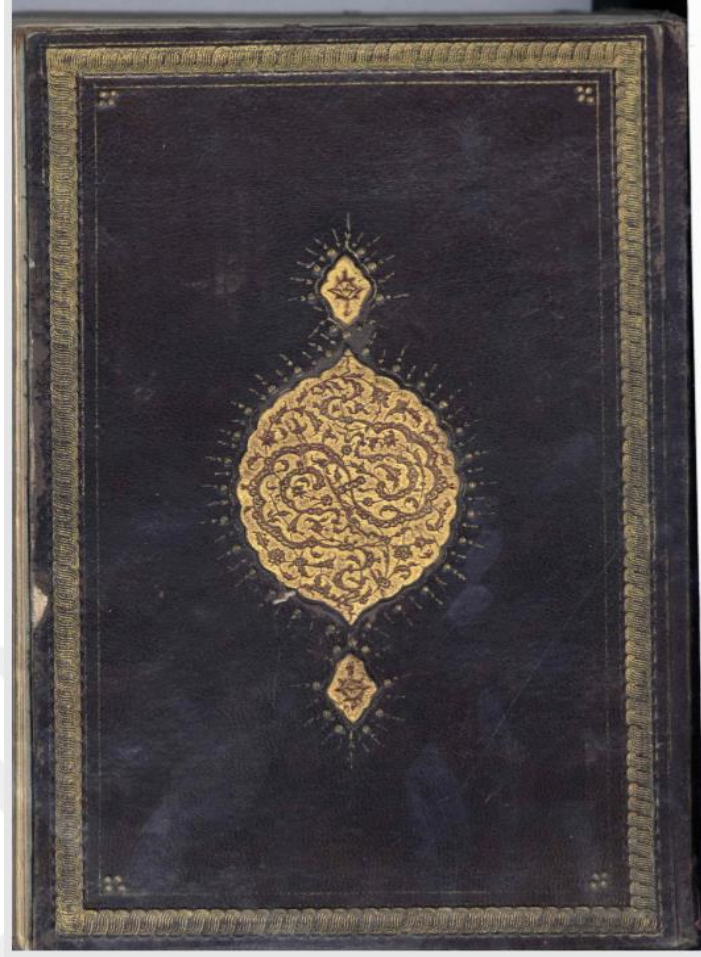
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Her iki kapakta aynı desene sahiptir. Yazma ciltte sadece sol üst köşede münhani kıvrımlarını andıran basit şematik bir köşebent bulunmaktadır.

Cilt kapak zeyinde, dikey eksenle uzanan kavisli dalın üzerinde küpe çiçekleri ve yapraklar ile süslenmiştir. Çiçeklerin etrafında uçan iki kuş figürü vardır. Kuşlar iek ve yapraklara oranla ktr. Bezemenin tamamı altın ile boyanmıştır. Cildin sol alt köşesine “Mecm’a-i Eş’âr” (Şiirler Mecmuası) yazılmıştır.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırt bölümü ve i kapakları süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Mecm’a-i Eş’âr” isimli eserin müellifi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. 19. yüzyıl başlarında alet ve fırça ile yapılmış altınlı gölgeli boyanarak hacim kazanan iri çiçekler, buketler, geniş yapraklar sıklıkla kullanılan bezemeler olmuştur. Cildin zerindeki motifler incelendiğinde kapak süslemesi 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 166

Eser Adı: el-Câmi'ü's-Sahîh

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 4675

Türü: İslâm Dini-Kütib - i Sittei Şerh ve Haşiyeleri

Müellif: Ebû Abd-Allâh Muhammed b. İsmâ'il el-Buhârî (194-256/810-870)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1178 (1763)

Ölçüleri: 244x160-175x90 mm.

Varak Sayısı: I+53I+1V

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Miklepsiz düzenlenen ciltte ön/arka kapaklar aynı Şekilde tezyin edilmiştir. Mlemma Şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Eserin kenarları dışta bir, iÇte iki sıra altın cetvel arasında zencirek ile  er eveledenmiŐtir. Köşelerde dörder adet gülçe motifi yer alır.

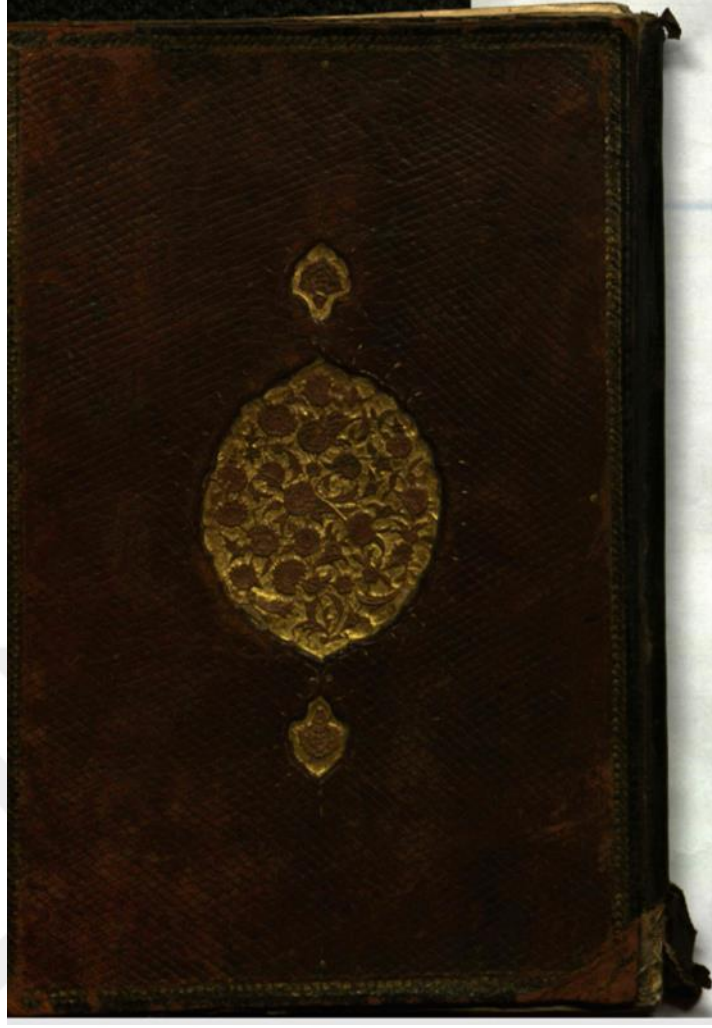
Salbekli olan Şemse, kapak merkezinde oval ve kenarları dilimlidir. Şemse yüzeyine hâkim olan S kıvrımlar yapan bulut motifi ve helezonlar üzerinde hatayi, penç, hançeri yaprak motifleri ile bezenmiştir. Salbek palmet formunda olup bezemesinde hatayi motifi vardır. Şemse/salbek tahrirlidir; noktalar, tıŐlarla vurgulanmiŐtir.

Kitabın sırt bölümünde bezeme görülmez.

İ  kapaklar zerefşan ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “el-Câmi’’s-Sahîh” adlı eser “Eb Abd-Allâh Muhammed b. İsmâ’îl el-Buhârî (194-256/810-870)” tarafından yazılmıştır. 1178 (1763) tarihinde müstensihî “Mehmed Emin b. Yusuf” tarafından istinsah edilmiştir. Hem eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiŐi grldŐnden cilt 18. yüzyıldan özgün olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 246 envanter numaralı 1715 tarihinde istinsah edilmiş olan “Mizânü’Ő-Şarâniyye” adlı eserin (zbek, 2005: 166) cildindeki Şemse süslemesi ile de benzerlik mevcuttur.

Katalog No: 167

Eser Adı: Kasâ'id

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mîl Yz A 4679/1

Türü: 15 Kaside, 8 Mesnevi, 3 Gazel, 2 Kıta ve Bir Tahmis Vardır.

Müellif: Nebî Yûsuf b. Abd-Allâh Ruhavî (öl. 1124-1712)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 245x165-175x80 mm.

Varak Sayısı: 1a-28b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı desene sahiptir. Kitabın kapakları iki cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Mlemma şemseli cilt olan eserin, köşebent ve miklep düzenlemesi yoktur.

Salbekli şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. Dikey eksen de düzenlenen şemse yüzeyi, saz yolu üslubunda kıvrımlı hatayı tarzı stilize çiçekler, goncalar, hançeri yapraklar ile bezenmiştir. Salbekler palmet biçimindedir. Salbek yüzeyi hatayı motifi ile süslenmiştir. şemse /salbek etrafı tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Eserin sırt kısmı desensizdir.

İ kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Kasâ'id” isimli eser “Nebî Ysuf b. Abd-Allâh Ruhavî (l. 1124-1712)” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Eserin müellifin ölüm tarihinden hareketle 18. yüzyılda istinsah edilmiş ve ciltlenmiş olmalıdır.

Katalog No: 168

Eser Adı: Hâşiye ‘ala Mukaddimeti’s-Salât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4716/9

Türü: İslâm Dini-Fıkıh

Müellif: Şems ed-dîn Muhammed b. Hamza el-Fenârî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 150x100 - 115x65 mm.

Varak Sayısı: 143b-153a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

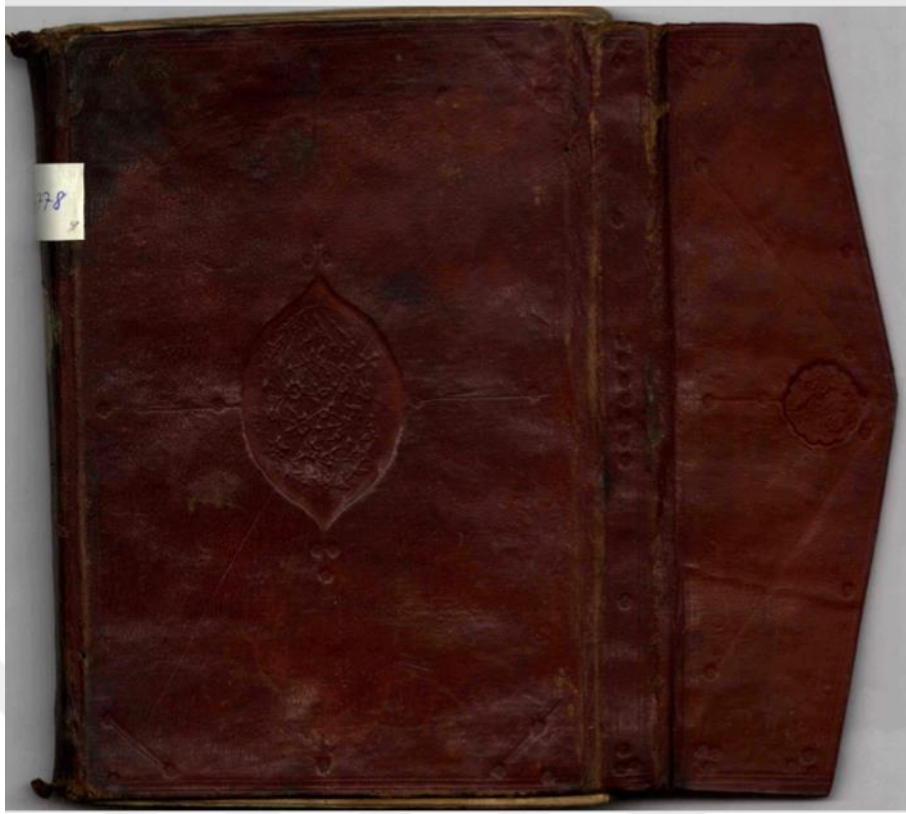
Bezeme: Ön ve arka kapağı aynı desene sahiptir. Kitabın kapakları, sertab, miklep ve sırt bölümü iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Soğuk şemseli cilt olan eserin, köşebent düzenlemesi yoktur.

Salbeksiz olan şemse kapak merkezinde, dilimli ve oval formdadır. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyinin penç ve goncalarla, genel kompozisyonda bir kartuş oluşturan rumilerle çerçevelendiği gözlenmektedir. Kıvrımlı dallar üzerindeki penç ve yaprakların kartuş dışında kalan yüzeyleri doldurmaktadır.

Miklep şemsesi daire biçimindedir. Miklep şemsesi, kapak şemsesindeki tezyinat ile aynıdır.

Sertab, sırt ve iç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Hâşiye ‘ala Mukaddimeti’s-Salât” isimli eserin müellifi “Şems ed-dîn Muhammed b. Hamza el-Fenârî”dir ve istinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 244-1 envanter numaralı 1740 tarihinde istinsah edilmiş olan “Şerhu Muaddilü’s-Salât” adlı eserin (Özbek, 2005: 179) cildindeki şemse deseni ile benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 169

Eser Adı: Şerh-i Vasiyet-i Birgivî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4778

Türü: İslâm Dini-İman ve İslâm

Müellif: Alî Sadrî Kônâvî (öl. 1114/1702)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1216 (1800)

Ölçüleri: 203x138-132x70 mm.

Varak Sayısı: 160

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Vişne

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı bezemeye sahiptir. Kitabın kapakları iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Soğuk şemseli cilt olan eserin, köşebent düzenlemesi yoktur. Köşelerde diyagonal çizgi görülür. Kapak kenar ortaları ve diyagonal çizgilerin uçlarında gülçe motifi vardır.

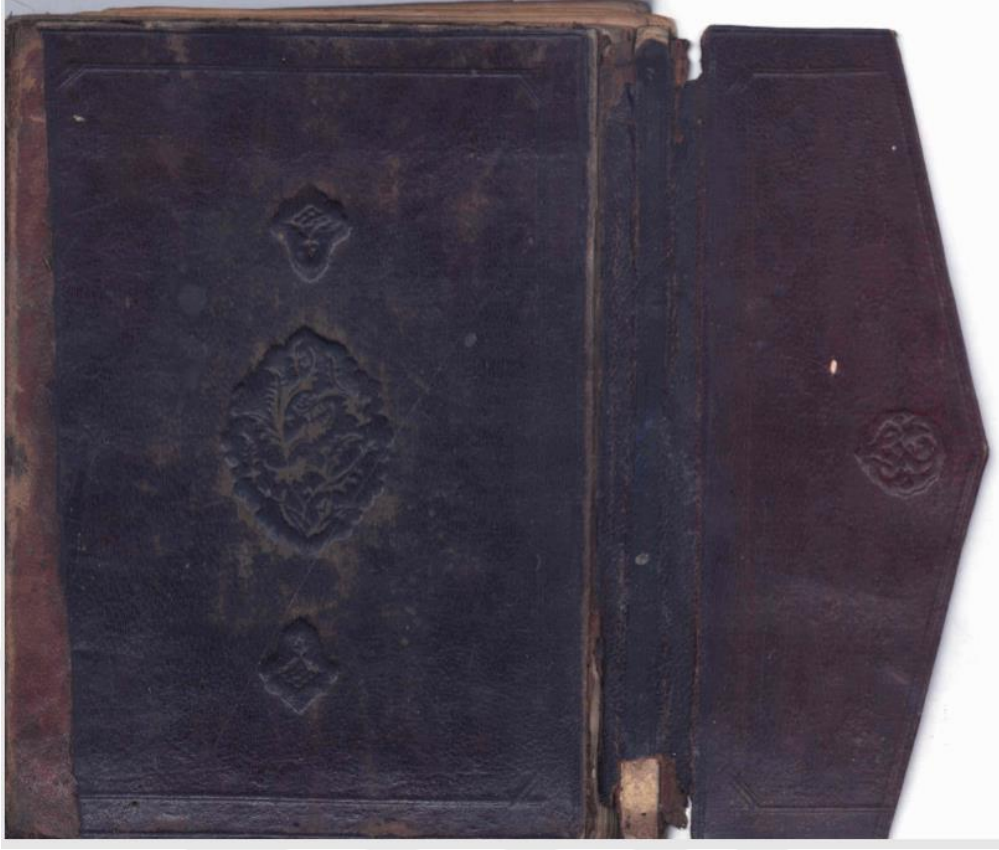
Kapak yüzeyinde yatay ve dikey ekseninde soğuk baskı düz bir çizgi uygulanmıştır. Bu çizginin kesiştiği noktaya şemse yerleştirilmiştir. Şemse kapak merkezinde ve oval formdadır. $\frac{1}{2}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi, irice bir pençten çıkan helezonlar üzerinde penç, gonca ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Salbek yerinde üçer adet gülçe motifi görülür.

Miklep şemsesi daire biçimindedir. Şemse yüzeyi penç ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Miklep şemsenin altından çıkan diyagonal çizgi uçlarında gülçe motifi yer alır.

Sertab bölüm süslemesi sıralı halde gülçe motiflerinden yapılmıştır.

Sırt ve iç kapaklar bezemesizdir.

Tarihlendirme: “Şerh-i Vasiyet-i Birgivi” adlı eser “Alî Sadrî Kônâvî (öl. 1114/1702)” tarafından yazılmıştır. 1216 (1800) yılında istinsah edilen eserin müntesihi “Ahmed b. İbrahim”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 170

Eser Adı: eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4783

Türü: İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi

Müellif: Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1077 (1665)

Ölçüleri: 210x157-155x85 mm.

Varak Sayısı: 232

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemseli ciltte ön/arka kapaklar aynı şekilde tezyin edilmiştir. Eserin köşebent bezemesi yoktur. Miklep ve kapak kenarları soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Cetvelin köşeleri diyagonal çizgidir.

Salbekli olan şemse, kapak merkezinde oval ve kenarları dilimlidir. Saz üslubunda bezenen şemse yüzeyi, alt köşede bir yaprak demetinden dikey ekseninde çıkan dallar üzerinde hançeri yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Salbek palmet formunda, şemseden uzağa yerleştirilmiştir ve şemseye oranla büyüktür. Salbek yüzeyinde hatayi motifi bulunmaktadır.

Miklep şemsesi daire şeklindedir. Miklep şemsesi kıvrım dalların taşıdığı hançeri yapraklarla süslenmiştir.

Kitabın sırt kısmı farklı bir deri ile onarım görmüştür, sertab ve iç kapaklarda bezeme görülmez.

Tarihlendirme: “eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ” isimli eser “Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)” tarafından yazılmıştır. 1077 (1665) tarihinde yazılmış, müstensihi “Mehmed b. Ali”dir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır.

Katalog No: 171

Eser Adı: eş-Şifâ bi Ta'rifi Hukûki'l-Mustafâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4825

Türü: İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi

Müellif: Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1189 (1774)

Ölçüleri: 210x130-150x70 mm.

Varak Sayısı: 242

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın, Kırmızı

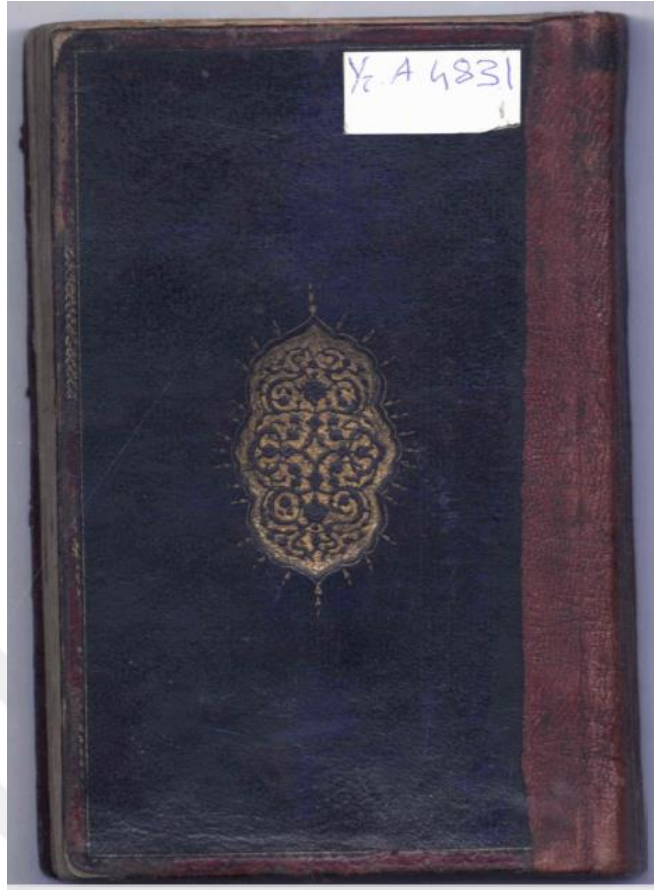
Bezeme: Her iki kapağın bezemesi aynı şekilde yapılmıştır. Kitabın kenarları, miklebi zencirek ile çerçevelemiştir. Zencirek etrafına içte ve dışta altın cetvel çekilmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserlerin, kapak kenar ortalarında gülçe motifleri görülmektedir.

Şemse, dilimli ve oval formdadır. Şemse yüzeyi, merkezde hatayi motifinden çıkan helezonlar üzerinde penç, gonca ve yapraklarla bezenmiştir. Şemse etrafı tahrirlenmiştir. Gülçe motifleri ve tığlarla hareketlendirilmiştir. Salbek yerinde gülçe motiflerinin oluşturduğu altı yapraklı penç motifi vardır. Altan ayırma şemseli cildin zemini altın, motifleri kırmızı renk ile boyanmıştır.

Miklep şemsesi palmet şeklinde, yüzeyi ise hatayi motifi ile süslenmiştir. Şemsenin etrafı tahrirli, gülçe ve tığlarla vurgulanmıştır.

Cildin sertab, sırt ve iç kapaklarında herhangi bir süsleme kompozisyonu görülmemiştir.

Tarihlendirme: “eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ” adlı eserin müellifi “Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)”dır. 1189 (1774) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi “Halil b. Abdullah b. Mustafa”dır. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 172

Eser Adı: Terceme-i Risâle-i Kavâ'idü'l-Fürs

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4831/3

Türü: Farsça Gramer

Müellif: Neşâti

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1095 (1683)

Ölçüleri: 205x125 - 153x70 mm.

Varak Sayısı: 27b-34b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

Bezeme: Miklepsz düzenlenen ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde tezyin edilmiştir.

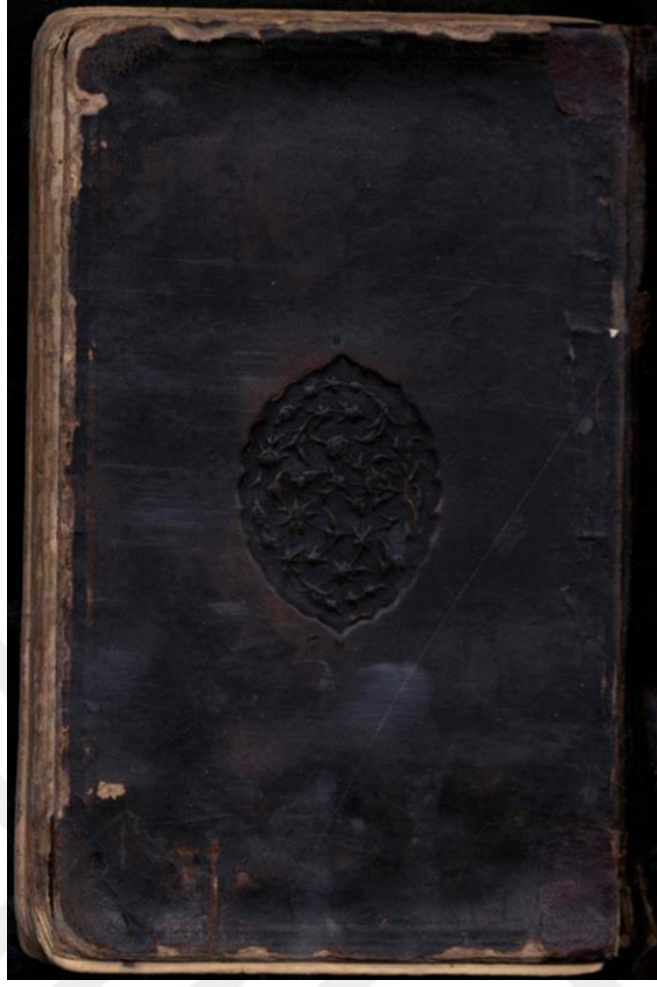
Altan ayırma şemse cilt olarak düzenlenen eserin köşebent bezemesi yoktur. Eserin kenarları cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir.

Salbeksiz olan şemse, kapak merkezinde dikdörtgen formdadır. Şemse dilimli olup orta bölüm dışı doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik olarak tasarlanan şemse yüzeyi; yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen dalları ile birbirine bağlanan palmetlerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir. Dikey eksendeki hatayı motiflerinden çıkan helezonlar üzerinde penç, gonca ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Şemse tahrirli ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Cildin sırt bölümüne kahverengi deri ile onarım yapıldığından dolayı görülememiştir.

İç kapaklarda süsleme kompozisyonu bulunmaz.

Tarihlendirme: “Terceme-i Risâle-i Kavâ'idü'l-Fürs” adlı eserin müellifi “Neşâti” dir. 1095 (1683) tarihinde İstanbul’da istinsah edilen eserin müntensihi “Seyid b. Mehmed b. Bilal” dir. Raşit Efendi Kütüphanesi’ndeki 114 envanter numaralı 17. yüzyıla tarihlendirilen “Gül-i Sadberk” adlı eserin (Özbek, 2005: 148) cildindeki şemse, zencirek süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik vardır. Cilt 17. yüzyıldan orijinal olmalıdır.

Katalog No: 173

Eser Adı: Şerhu Merâhi'l-Ervâh

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4839

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Dinkoz Şems ed-dîn Ahmed b. Abdullâh Bursavî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 217x125 - 140x67 mm.

Varak Sayısı: 86

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

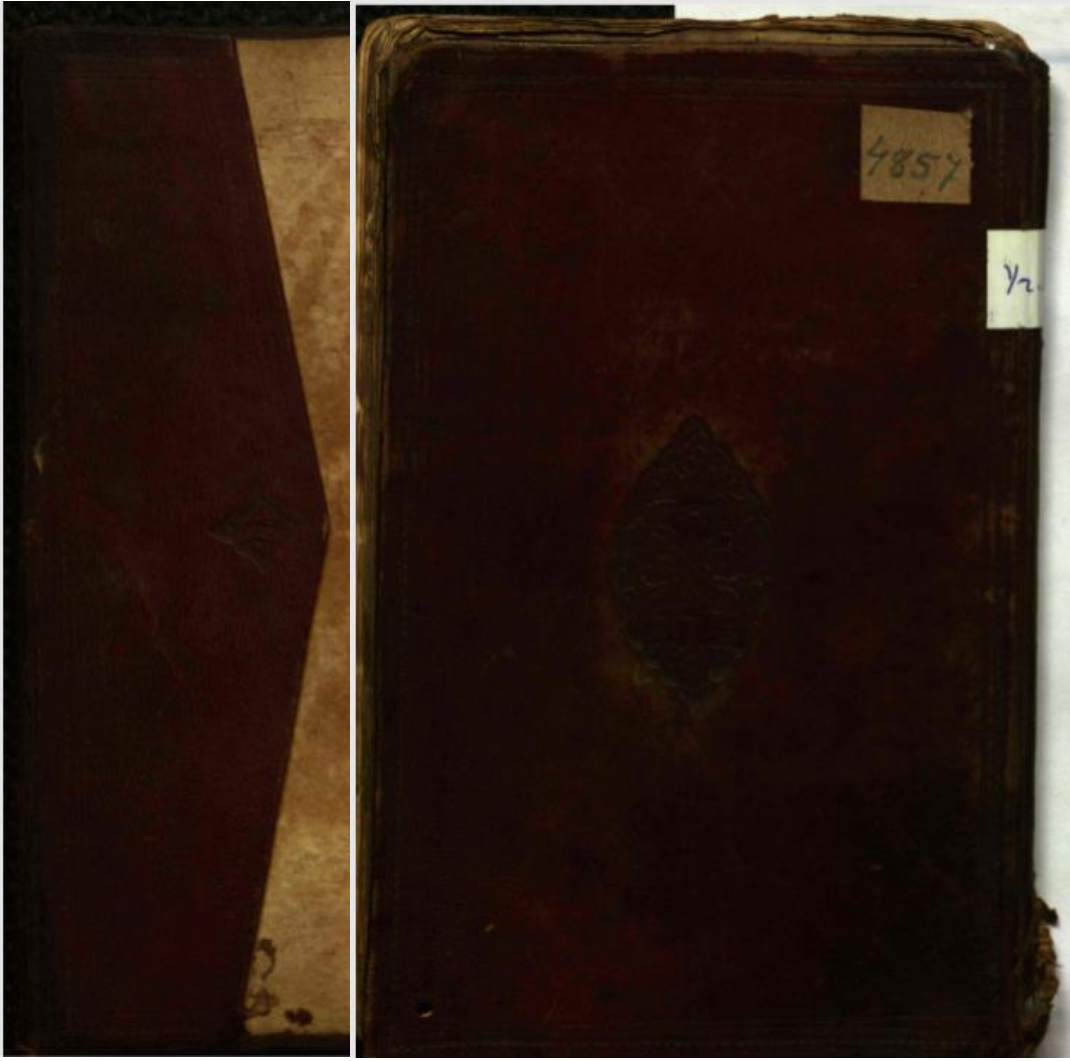
Bezeme: Cildin n ve arka kapakları aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, cetvel arasında zencirek ile çerçevelemiştir. Miklepsi ve köşebentsiz düzenlenmiştir.

Kapak merkezinde salbeksiz olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Serbest olarak düzenlenen şemse yüzeyi kıvrım dalların taşıdığı penç ve hançeri yapraklarla bezenmiştir.

Cildin sırt ve iç kapakları szlemesizdir.

Tarihlendirme: “şerhu Merâhi’l-Ervâh” adlı eser “Dinkoz şems ed-dîn Ahmed b. Abdullâh Bursavî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu 18. yüzyıla tarihlendirilen 120-0222 envanter numaralı “Murakka”nın şemse deseni ile benzerlik tespit edilmiştir (<https://digitalssm.org/digital/collection/Kitapvehat>). Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 174

Eser Adı: Şerhü Fıkhî'l-Ekber

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4857/2

Türü: İslâm Dini-Akaid ve Kelam

Müellif: Ebû'l-Müntehâ Ahmed b. Mehmed Magnîsâvî (öl. 1000/1592 civarı)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1088 (1676)

Ölçüleri: 210x150-140x83 mm.

Varak Sayısı: 38b-63b

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Soğuk şemse ciltte ön ve arka kapaklar aynı şekilde tezyin edilmiştir. Eserin köşebent bezemesi yoktur. Kitap kenarları ve miklep aletle yapılmış soğuk cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir.

Şemse kapak merkezinde, salbeksiz, oval şeklinde ve dilimlidir. Şemse yüzeyi yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen palmet motifinden çıkan bulut motiflerinin düğümlenmesi ile süslenmiştir. Helezonlar üzerinde hatayi ve yaprak motifleri ile bezenmiştir.

Miklep şemsesi palmet biçiminde ve yüzeyine palmet motifi uygulanmıştır.

Salbek, sırt ve iç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Şerhü Fıkhî’l-Ekber” isimli kitap “Ebû’l-Müntehâ Ahmed b. Mehmed Magnîsâvî (öl. 1000/1592 civarı)” tarafından yazılmıştır. 1088 (1676) tarihinde istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 17. yüzyıldan özgün olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 1295 envanter numaralı 1653 tarihinde istinsah edilmiş olan “Şerhu Divâni’l-Mütenebbî” adlı eserin (Özbek, 2005: 127) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik mevcuttur.

Katalog No: 175

Eser Adı: Sakk

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4869

Türü: Fıkıh

Müellif: Musâ-zâde Muhammed Abdullah

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1202 (1787)

Ölçüleri: 220x155 - 167x97 mm.

Varak Sayısı: 209

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

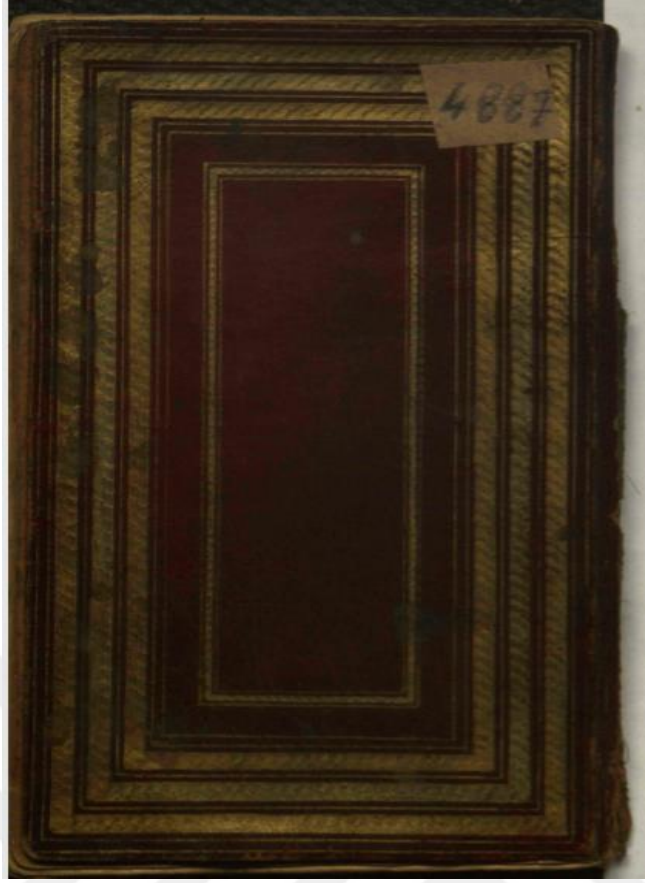
Bezeme: Ön/arka kapaklar aynı şekilde bezenen cilt mülemma şemselidir. Köşebent bezemesi olmayan eserin kenarları ve miklebi altın çekilmiş cetvel arasında kalın zencirek ile çerçevelenmiştir. Köşelerde ve kapak kenar ortalarında gülçe motifleri vardır.

Salbeksiz olan şemse dikdörtgen biçimdedir. Kenarları dilimli olan şemsenin orta kısmı dışa doğru bombelidir. $\frac{1}{4}$ birim simetrik bezeme, merkezden uçlara doğru dallarıyla geçmeler yaparak kapalı formlar meydana getiren palmetleri çerçeveleyen ve geçmeler yapan rumilerle süslüdür. Şemsenin etrafı tahrirli, noktalar ve tığlarla hareketlendirilmiştir.

Miklep şemsesi daire formunda, bezemesinde helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklar görülür. Miklep şemsesi tahrirli ve tığlıdır.

Eserde sertab, sırt bölümü ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Sakk” isimli kitap “Musâ-zâde Muhammed Abdullah” tarafından yazılmıştır. Müstensihi “Mevlevî, İbrahim zâtî”dir ve 1202 (1787) tarihinde istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 319 envanter numaralı 1754 tarihinde istinsah edilmiş olan “Tarikat-ı Muhammediye Tercümesi” adlı eserin (Özbek, 2005: 197) cildindeki şemse süslemesi ve kullanılan teknik ile de benzerlik mevcuttur. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 176

Eser Adı: Mecma'atu'l-hutâb

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4887

Türü: İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 215x125 - 170x75 mm.

Varak Sayısı: II, 87

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Boyama Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Altın

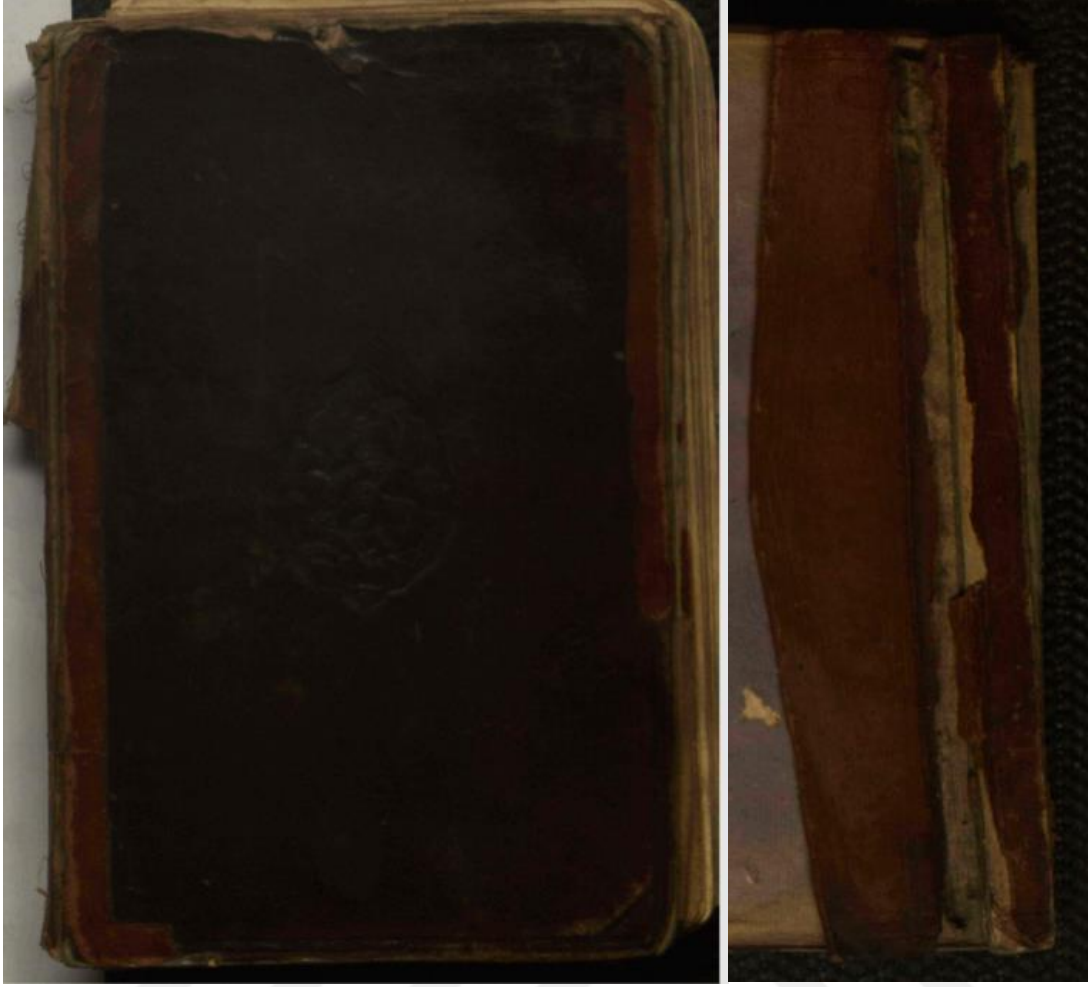
Bezeme: Ön ve arka kapak düzenlemesi aynı olan eser köşebentsiz ve miklepsz olarak düzenlenmiştir. Yekşah cildin bezemesinde tamamen altın kullanılmıştır.

Kapaklar dıştan ve içten iki sıra altın cetvel arasında yer alan üç sıra kalın zencirekle çevrilmiştir. Zencirekler arasında da bir sıra altın cetvel vardır. Biraz boşluktan sonra etrafı bir sıra altın cetvelle çevrilmiş ince bir zencirek görülür ve kapak ortasında herhangi bir süsleme görülmez.

Eserin sırt kısmı süslemesizdir.

İç kapaklara zerefşan yapılmıştır.

Tarihlendirme: “Mecma’atu’l-hutâb” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi belli değildir. Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 19. yüzyıla tarihlendirilmiş 104 envanter numaralı “Divan” ile (Kara, 2015: 414) cildin süslemesi ve kullanılan teknik bakımından benzerlik bulunur. Eserle olan benzerliği göz önüne alınarak cilt 19. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 177

Eser Adı: eş-Şâmil ‘ala’l-Luĝa

Bulunduĝu Yer: Milli Kütüphanesi

Envanter No: 06 Mil Yz A 4895/1

Türü: Farsça-Türkçe Lugattir.

Müellif: Hasan b. Hüseyin b. İmâd Karahisârî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 200x145 - 125x90 mm.

Varak Sayısı: 1b-135a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniĝi: Baskı Tekniĝi

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ön ve arka kapak aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları, miklebi soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent bezemesi olmayan eserin köşelerinde diyagonal çizgiler görülmektedir.

Şemse, kapak merkezinde, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Serbest olarak düzenlenen şemse yüzeyi helezonların taşıdığı hatayı, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Şemse salbeksizdir.

Sertab, sırt ve iç kapaklarda herhangi bir süsleme görülmez.

Tarihlendirme: “eş-Şâmil ‘ala’l-Luğa” isimli kitap “Hasan b. Hüseyin b. İmâd Karahisârî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 1089 envanter numaralı 1782 tarihinde istinsah edilmiş olan “Cevâhir-i Fevâhir-i Mesnevî” adlı eserin (Özbek, 2005: 218) cildindeki şemse deseni ile de benzerlik vardır. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 178

Eser Adı: Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4902

Türü: İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller

Müellif: Kâdî el-Beyzâvî Nâsır ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Ömer (öl. 692/1293)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1136 (1722)

Ölçüleri: 215x155 mm.

Varak Sayısı: 1b-392a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Cildin ön ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Soğuk şemseli cilt olarak tasarlanan kitabın kenarları, miklebi, sertab ve sırt bölümü zencirek ile çerçevelenmiştir. Zencirek etrafına içte ve dışta üç sıra soğuk cetvel yapılmıştır. Köşebent bezemesi yoktur.

Salbekli olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Serbest kompozisyon düzenlenen şemse yüzeyi, sazyolu üslubunda oluşturulmuştur. Tek bir noktadan çıkarak kıvrımlı dallar üzerinde hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir. Salbek palmet biçiminde ve yüzeyinde penç motifi görülür.

Miklep şemsesi oval şeklinde olup bezemesi helezon üzerinde penç ve yapraklardan oluşmaktadır.

Sertab, sırt ve iç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Envârü’t-Tenzîl ve Esrârü’t-Te’vîl” isimli eser “Kâdî el-Beyzâvî Nâsır ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Ömer (öl. 692/1293)” tarafından yazılmıştır. Bursa’da 1136 (1722) tarihinde istinsah edilmiştir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 572 envanter numaralı 1723 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Gaysü’l-Münsecem fî Şerhî Lâmiyyeti’l-Acem” adlı eserin (Özbek, 2005: 170) cildindeki şemse süsleme kompozisyonu ile benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 179

Eser Adı: Raf'ul-Hafa 'an Zâti'sh-Şifâ

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4908

Türü: Tıbbı Ait Hadisler

Müellif: Nûr ed-dîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605)

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1141 (1728)

Ölçüleri: 215x155 - 158x95 mm.

Varak Sayısı: 413

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

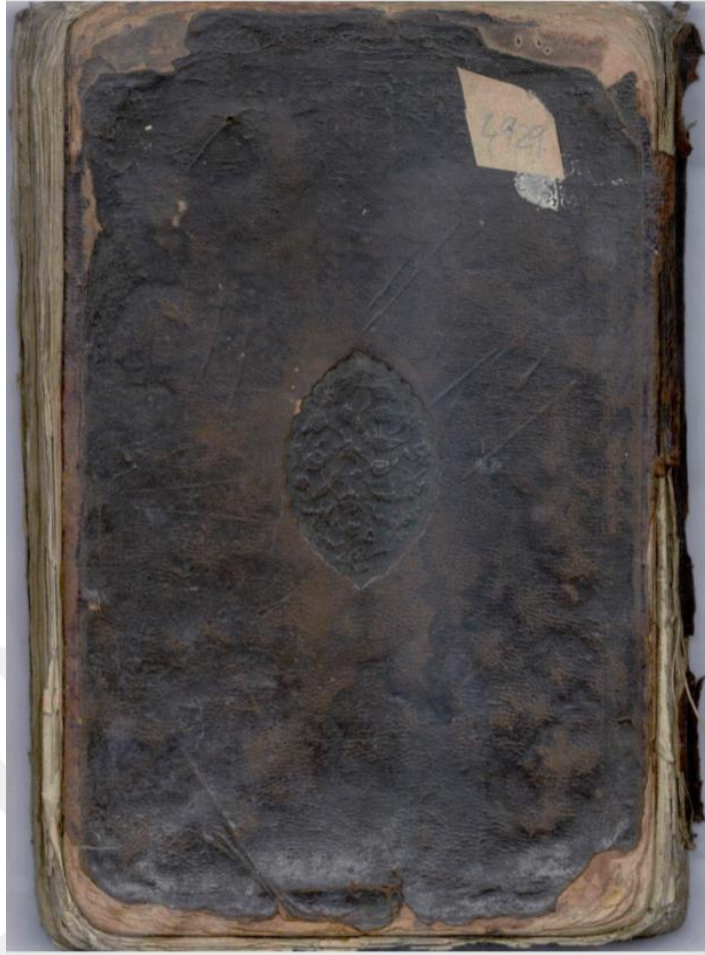
Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Ön ve arka kapak aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, miklebi, sertab bölümü aletle yapılmış iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Köşebent düzenlemesi olmayan eserin köşelerinde diyagonal çizgiler görülür.

Salbekli olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Şemse yüzey merkezinde bulunan penç motifinden çıkan yatay ve dikey eksenle kapalı form oluşturan yaprak motifleri ile bezenmiştir. Yaprak motiflerinin etrafı kıvrımdallar üzerinde hatayi, penç ve hançeri yaprak motifleri ile bezenmiştir. Salbek ve miklep şemsesi palmet şeklindedir. Salbek yüzeyi yaprak motifleri ile kare biçimi verilmiştir.

Sırt bölümü bezemesizdir. İç kapaklar ebrulu kâğıt ile kaplanmıştır.

Tarihlendirme: “Raf’ul-Hafa ‘an Zâti’ş-Şifâ” isimli kitabın müellifi “Nûr ed-dîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605)”dır ve 1141 (1728) yılında istinsah edilmiştir. Eserin ve cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 18. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 220 envanter numaralı 1615 tarihinde istinsah edilmiş olan “Fethu’l-Bâki bi Şerhi Elfiyyeti’l-ırakî” adlı eserin (Özbek, 2005: 118) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik mevcuttur. Bu tarz kapakların 17. yüzyıla ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 18. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

Katalog No: 180

Eser Adı: Muhtasarus-sihâh

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4929

Türü: Arapça Gramer

Müellif: Muhammed b. Ebû Bekr b. Abdel-Kâhir er-Râzî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 260x175 - 180x100 mm.

Varak Sayısı: 175

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Siyah

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

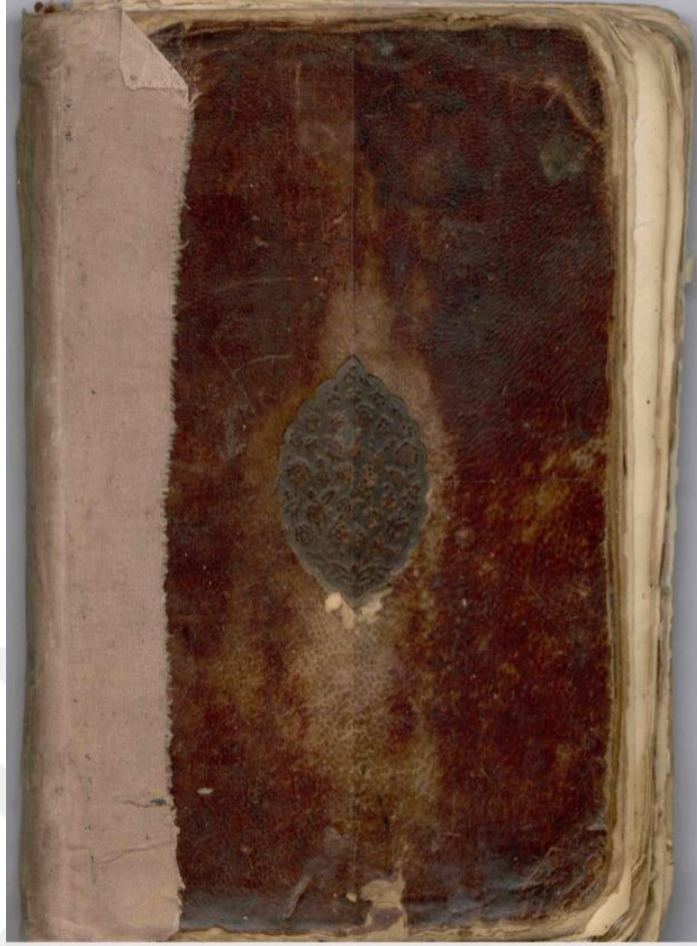
Bezeme: Cildin n ve arka kapağı aynı şekilde bezenmiştir. Kitabın kenarları, iki sıra soğuk cetvel ile çerçevelenmiştir. Miklep ve köşebent düzenlemesi yoktur.

Soğuk şemseli cilt olan eserin şemsesi kapak merkezindedir. Salbeksiz olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. Yatay ekseninde düzenlenen şemse yüzeyi, helezonlar üzerinde penç, gonca ve hançeri yapraklarla süslenmiştir.

Cildin sırt bölümü harap halde, iç kapaklar ise süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Muhtasarus-sıhâh” isimli eser “Muhammed b. Eb Bekr b. Abdel-Kâhir er-Râzî”dir ve istinsah yeri İstanbul’dur. İstinsah tarihi bilinmemektedir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 130 envanter numaralı 1737 tarihinde istinsah edilmiş olan “Müsnedü’l-İmâmi’l-Âzam” adlı eserin (zbek, 2005: 177) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik bulunur. Cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 181

Eser Adı: Lugat-ı Ni'metullah

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4934

Türü: Farsça-Türkçe Lugat

Müellif: Nimetullâh b. Ahmed b. Kadı Mübârek Rûmî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 244x160 - 190x95 mm.

Varak Sayısı: 168

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Kahverengi

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

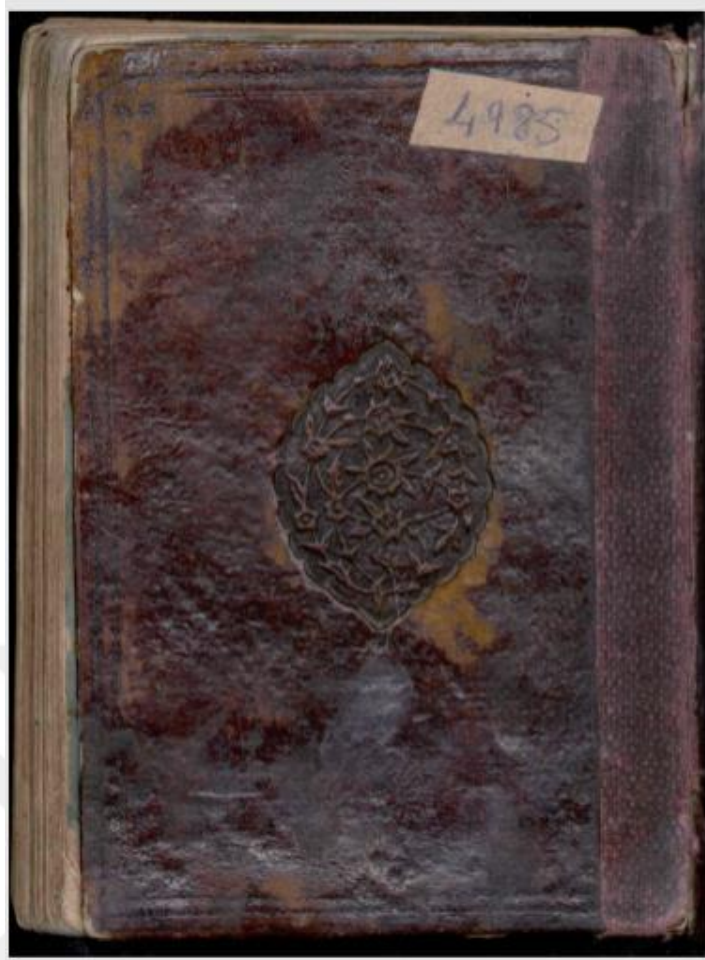
Bezeme: Her iki kapakta aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları, tahrip olduğu için görülememiştir. Miklep ve köşebent düzenlemesi olmayan eser soğuk şemseli cilttir.

Salbeksiz olan şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. şemse yüzeyi, alt köşede bir yaprak demetinden çıkar ve dikey eksenindeki dallar üzerinde hatayi, penç, gonca ve yapraklardan oluşan bitkisel bezemeyle süslenmiştir.

Cildin sırt bölümüne kumaş parçası ile onarım yapılmıştır.

İ kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Lugat-ı Ni’metullah” adlı eserin müellifi “Nimetullāh b. Ahmed b. Kadı Mbārek Rmī”dir. İstinsah tarihi belli değildir. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 382 envanter numaralı 1736 tarihinde istinsah edilmiş olan “El-Fetāve’l-Atāiyye” adlı eserin (zbek, 2005: 188) cildindeki şemse süslemesi ile benzerlik tespit edilmiştir. Bu eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Katalog No: 182

Eser Adı: Envârü'l-Lugât

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 4985/1

Türü: Sözlük

Müellif: İbrâhim b. Mustafâ Akkirmânî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1226 (1811)

Ölçüleri: 155x65 - 112x60 mm.

Varak Sayısı: 1b-269a

Cilt Yapım Malzemesi: Deri-Meşin

Cilt Rengi: Bordo

Cilt Yapım Tekniği: Baskı Tekniği

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler: Renk Kullanılmamış

Bezeme: Eserin n ve arka kapağı aynı şekilde tezyin edilmiştir. Kitabın kenarları soğuk cetvel arasında zencirek ile çerçevelenmiştir. Miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenen eser soğuk şemse cilttir.

şemse, dilimli ve oval formda yapılmıştır. şemse yüzeyi, merkezdeki penç motifinden çıkan helezonların taşıdığı penç ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. şemse uçlarında gülçe motifi görülür.

Cildin sırt kısmına bordo renk bir deri ile onarım yapıldığından dolayı görülememiştir.

İç kapaklar desensizdir.

Tarihlendirme: “Envârü’l-Lugât” isimli kitap “İbrâhim b. Mustafâ Akkirmânî” tarafından yazılmıştır. 1226 (1811) tarihinde İstanbul’da istinsah edilmiştir. Eserin hem de cildinin bu tarihlerde meydana getirildiği görüldüğünden cilt 19. yüzyıldan orijinal olmalıdır. Raşit Efendi Kütüphanesindeki 1089 envanter numaralı 1782 tarihinde istinsah edilmiş olan “Cevâhir-i Fevâhir-i Mesnevi” adlı eser (zbek, 2005: 218); Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümündeki 18. yüzyıla tarihlendirilmiş 1398 envanter numaralı “El-Keşşâf fî Tefsiri’l-Kur’an” ile de (Kara, 2015: 328) şemse deseni bakımından benzerlik bulunur. Bu tarz kapakların 18. yüzyıla ait örneklerde kullanılması, aynı kompozisyonun 19. yüzyılda da kullanılabileceğinin kanıtıdır.

BÖLÜM 3.

3. MİLLİ KÜTÜPHANE YAZMA ESERLER KOLEKSİYONU OSMANLI DÖNEMİ (17-19. YÜZYIL) DERİ CİLT KAPAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde “17. Yüzyıl Ciltleri”, “18. Yüzyıl Ciltleri”, “19. Yüzyıl Ciltleri” başlıkları altında “Malzeme”, “Malzemenin Rengi”, “Teknik”, “Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri” olarak değerlendirilmiştir. “Cetvel”, “Zencirek”, “Bordür”, “Köşebent”, “Şemse”, “Salbek”, “Miklep”, “Sertab”, “Sırt”, “Bezeme ve Üslup Özellikleri” şeklinde ayrıntılı analiz yapılmıştır.

Osmanlı dönemi ciltleri üzerine yapılan çalışmalarda daha çok klasik dönem eserleri incelendiğinden bu tarihlerin öncesi ve sonrasına ait cilt kapakları hakkında yeterince bilgi bulunmamaktadır.

Araştırmamızda Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu’na ait 17, 18, 19. yüzyılda istinsah edilmiş kitapların ciltleri incelenmiştir. Eserlerin bazılarının istinsah tarihi yoktur. İstinsah tarihi ile cilt stili uyum sağlayan örnekler için, istinsah tarihi ciltlerin hazırlanmış olabileceği en yakın tarih olarak kabul edilmiştir. İstinsah tarihi ile cilt stili uyumsuz olduğu görülen ciltlerde ise stil kritiği yapılarak tarihlendirme yapılmıştır.

3.1. XVII. Yüzyıl Ciltleri

İncelediğimiz 182 yazma eserler içerisinde 63 adet kitap kapağı istinsah tarihleri ve üslupları dikkate alındığında 17. yüzyıl eseri olarak değerlendirilmiştir.

“Tezkiretü’ş-Şu’arâ” isimli eser Latîfî Abd el-Latîf (öl. 990/1582) tarafından Türk Dili ve Edebiyatı konusunda yazılmış olan eser Milli Kütüphane’de 06 Mil Yz A 93/1 envanter numarada kayıtlıdır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir (Katalog No: 5).

“Câmi’u’r-Rumûz” isimli eser Şems ed-dîn Muhammed Kuhistânî el-Horâsânî (öl. 962/1554) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 120’de kayıtlıdır (Katalog No: 7).

“Tefsîru Suveri’l-Kur’ân” adlı eserin yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 125 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 8).

“Sukûk” isimli eserin yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Feraiz konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 200 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 14).

“el-Vâfiye fî Şerhi’l-Kâfiye” isimli eser “Rûkneddîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdî” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Arapça Gramer konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 284 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 16).

“Şerh-i Pend-nâme” isimli eser İsmâ’il Hakkı Bursavî tarafından yazılmıştır. Müstensihi Ahmed Hadim’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İran Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 365 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 18).

“Levâmî’u’l-İşrâk fî Mekârimi’l-Ahlâk” isimli eser Celâleddîn Muhammed b. Es’âd ed-Devvânî tarafından yazılmıştır. 1074 (1663) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi ise Sehabî b. Kemal’dir. Mücelliti belli değildir. Felsefe konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 397 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 20).

“Şerhu’l-Unmûzec” isimli kitap Cemâleddîn Muhammed b. Abdûlgani tarafından yazılmıştır. Erzurum’da 1107 (1695) yılında istinsah edilen eserin müstensihi İbrahim Kağızmanî’dir. Mücelliti bilinmemektedir. Arapça Gramer konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 398/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 21).

“Şerhu Ferâ’izi’s-Sirâciye” isimli kitabın müellifi Seyyid Şerif Alî b. Muhammed b. Ali el-Cürcânî’dir. 1026 (1617) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi Mehmed Çelebîzâde ahmed b. Mustafa’dır. İslâm Dini-Şer’i Siciller konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 477 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 25).

“Şerefü’l-İnsân” isimli eserin müellifi Lâmi’î Çelebî Mahmûd b. Osmân Bursavî olan eserin istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Türk Divan Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 740 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 37).

“Keşfü’l-Hicâb’an Vechi’l-Kitâb” adlı eser Nev’î Yahyâ b. Alî Ma’alkaravî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 753 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 38).

“Husrev vü Şirin” isimli eser Şeyhî Yûsuf Sinân Germîyânî tarafından yazılmıştır. 1059 (1649) tarihinde istinsah edilmiştir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 757 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 39).

“Risâle-i Butlân-ı İ’tikâd-ı Ehli Sünnet ve Cemâ’at” adlı eserin yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Akaid ve Kelam konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 786 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 40).

“Külliyât” isimli eserin müellifi Rûşenî Dede Ömer Aydınî (öl. 892/1487)’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Konusunda 2b-37b’de Miskin-nâme; 37b-81a’da Ney-nâme; 81a-99b’de Çoban-nâme; 99b-102a’da gazeliyat vardır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 841 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 41).

“Dâfi’ü’l-Hüzn” adlı eserin müellifi “Ali Katib”dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 892 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 42).

“Câmi’ü’l-Envâr fî Menâkıbü’l-Ebrâ” adlı eserin müellifi Nazmî-zâde Murtazâ Hüseyin’dir. Eserin istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-İslâm Uluları Biyografileri konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 903 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 43).

“Hâşiye ‘alâ Şerhi Muhtasari’l-Müntehâ” adlı eserin müstensihisi İbrahim b. Yahya’dır. 1026 (1617) tarihinde istinsah edilmiştir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 919/1 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir. (Katalog No: 44).

“Kenzü’d-Dekâ’ik” adlı eserin müellifi Hâfizeddîn Ebû’l-Berekât Abdullâh b. Ahmed en-Nesefî’dir. Eserin istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1002 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 47).

“en-Nutefü’l-Hisân fî’l-Fetâvâ” isimli kitap Şerefeddîn el-Kâsım b. el-Hüseyîn ed-Demrâcî tarafından yazılmıştır. 1085 (1674) yılında yazılan eserin müstensihisi Ömer b. Abdüssamet’tir. Hanefî Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1021 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti bilinmemektedir (Katalog No: 48).

“Şerhu’l-Fıkhi’l-Keydânî” isimli eser İbrâhim Pîr Dervîş el-Buharî tarafından yazılmıştır. 1057 (1647) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1026 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 49).

“Şerhu Vikâyetü’r-Rivâyetü’r- Rivâye min Mesâ’ili’l-Hidâye” adlı eser Sadru’s-Şeri’a es-Sânî’Ubeydullah b. Mes’ûd tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti

bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1100 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 51).

“el-Mutavvel” isimli eser Sa’deddin Mesûd b. Ömer et-Taftâzânî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Belagat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1115 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 52).

“Kitâb-ı Müstakîm” isimli eserin müellifi İbrâhîm Hôcâ Tunuslû’dur ve 1083 (1672) tarihinde istinsah edilmiştir. İslâm Dini-Akaid ve Kelam konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1130/1 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 54).

“İkdu’l-Manzum fî Zikri Fezâ’ili’r-Rum”inin müellifi Ahi-zâde Ali Çelebi Minik b. Bâli’dır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslami Biyografi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1140 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 55).

“Şerh-i Cezîre-i Mesnevî” isimli kitap İlmî Dede Bagdâdî tarafından yazılmıştır. 1079 (1668) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi Mustafa b. Mehmed Zerkerî’dır. Mücelliti belli değildir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1402 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 65).

“Şerhu’l-‘İzzî fi’t-Tasrîf” isimli eserin müellifi Sa’deddin Mes’ûd b. Ömer et-Taftâzânî’dır. 1065 (1654) yılında istinsah edilen eserin müstensihi “Mehmed b. Hüseyin”dir. Mücelliti bilinmemektedir. Arapça Gramer konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1506 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 67).

“Minhâcü’l-Abidîn”inin müellifi Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî’dır. 1075 (1664) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi Ali b. Yusuf b. Ali’dır. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1823 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 74).

“Ahlâk-ı Alâ’î” isimli kitap Kınalı-zâde Ali Çelebî b. Emrullâh tarafından yazılmıştır. 1020 (1611) yılında istinsah edilen eserin müstensihi Hasan b. Bayram’dır. Mücelliti

bilinmemektedir. Toplum Ahlakı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1975 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 81).

“Terceme-i Fezâ’ilü’s-Salat” isimli eserin müstensihisi Abdülkerim b. Veliyüddin’dır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2056 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 83).

“Mevlid” adlı eserin müellifi Süleymân Çelebî b. İvaz Ahmed Paşa Bursavî (öl. 825/1422)’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Mevlid-i Şerif konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2069/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 84).

“Menâkıb-nâme”nin müellifi İbrâhîm Hakkı b. Mustafa Bursavî’dır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Halveti Tarikatı ile ilgili yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2086 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 85).

“Şah u Gedâ” isimli eserin müellifi Dukakîn-zâde Yahyâ Bey Dimetokâlî (öl. 990/1582)’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Osmanlı Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2310 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 90).

“Tahmisu Kasideti’l-Bürde” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Arap Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2331 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 92).

“Delâ’ilü’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” isimli eserin müellifi Ebû Abdullâh Muhammed b. Süleymân el-Cuzûlî’dır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2357 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 93).

“Kıyafet-nâme” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Psikoloji konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2553 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 99).

“Tuhfetü'l-Harameyn”ın müellifi Nâbi Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî'dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Mev'ize ve Hutbeler ile ilgili yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2788 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 103).

“Târih-i Muhasara-i Kars Der Zamân-i Ahmed” adlı eserin istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Abbâs-zâde Haşmet tarafından yazılmıştır. Karın fethiyle ilgili yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2881/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 106).

“Şerh-i Nakşü'l-Fusûs” adlı eserin müellifi İsmâ'il Ankaravî'dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3109 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 112).

“Şerhü Kasîdeti'l-A'mâlî” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-İman ve İslâm konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3251/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 114).

“Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl” isimli eserin müellifi Kâdî el-Beyzâvî Nâsır ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Ömer'dir. 1046 (1635) yılında istinsah edilen eserin müstensihi Mehmed b. Mehmed b. Neccar Üskübi'dir. İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller ile ilgili yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3299 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 116).

“Risâle-i Nûriye” isimli eser Kâdî zâde Mehmed Tâhir b. Ömer Tokâdî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3465/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 120).

“Tuhfetü'l-Harameyn”ın müellifi Nâbi Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî'dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Kutsal Yerleri Ziyaretle ilgili olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3498 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 121).

“Asâf-nâme” isimli eser Lütfü Pâşâ b. Abdulmu’in tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3516 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 122).

“Mecmû’a-i Eş’âr” isimli kitabın müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3628 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 126).

“Hüsn-ü Dil” isimli eser Ahî Hasan Çelebî b. Seydî Hoca Nigbolulu (öl. 923/1517) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Kur’an ve Kur’an İlimleri konusundan yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3644 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 127).

“Delâ’ilü’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” isimli kitabın müellifi Ebû Abdullah Muhammed b. Süleymân el-Cüzûlî’dir. 1111 (1699) yılında istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Evrad ve Zikir kitapları ile ilgili yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3842 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 141).

“Mecmû’a-i Eş’âr ve Ed’îye” isimli eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. 3a ve 4a’da Osman Çelebi’ye ait iki mühür ile 46a’da 1255 yılına ait bir tevellüd kaydı yer almaktadır. Mecmua olan eser Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 3985 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 146).

“Tenbîhü’l-Gabî fî Rûyeti’n-Nebî” adlı eserin müellifi Sünbül Yûsuf Sinân Efendî b. Ya’kûb’dur. Müstensihî Hasan ed-Da’î b. Ali eseri 1025 (1616) tarihinde istinsah etmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Siyer- i Nebevi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4003 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 147).

“Münşe’ât-ı ‘Abdülkerîm Çelebî” adlı eser Abdülkerîm Çelebî tarafından 1040 (1631) yılında istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. Mektup Örnekleri’nin yer aldığı eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4226/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 151).

“Tuhe’-i Şâhidî” adlı eser Şahidi İbrahim b. Salih Muğlavi tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Farsça, Türkçe Sözlük olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4273 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 152).

“Şerhu Vikâyeti’r-Rivâye min Mesâ’ili’l-Hidâye” adlı eser Sadr eş-Şerî’a es-Sânî ‘Ubeydullah b. Mes’ûd tarafından 1024 (1615) tarihinde istinsah edilmiştir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4399 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 156).

“Şerhu’l-Îzâh” isimli eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Arapça Gramer olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4429 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 157).

“Kitâbu’l-Fıkh” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Hanefî Fıkıhı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4505 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 160).

“el-Câmi’ü’s-Sagîr” isimli eserin müellifi Celâl ed-dîn Abd er-Rahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî (849-911/1445-1505)’dir. Müstensihî İbrahim b. Tumet es-Salihî’dir. 1091 (1679) tarihinde istinsah edilmiştir. İslâm Dini-Kütib - i Sitteî Şerh ve Haşiyeleri konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4597 envanter numarada kayıtlıdır. Mücelliti belli değildir (Katalog No: 163).

“eş-Şifâ bi Ta’rifî Hukûki’l-Mustafâ” isimli eser Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149) tarafından yazılmıştır. 1077 (1665) tarihinde yazılmış, müstensihî Mehmed b. Ali’dir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4783 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 170).

“Terceme-i Risâle-i Kavâ’idü’l-Fürs” adlı eserin müellifi Neşâti’dir. 1095 (1683) tarihinde İstanbul’da istinsah edilen eserin müntensihi Seyid b. Mehmed b. Bilal’dir.

Mücelliti belli değildir. Farsça Gramer olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4831/3 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 172).

“Şerhü Fıkhî'l-Ekber” isimli kitap Ebû'l-Müntehâ Ahmed b. Mehmed Magnîsâvî (öl. 1000/1592 civarı) tarafından yazılmıştır. 1088 (1676) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Akaid ve Kelam konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4857/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 174).

17. yüzyılda “Divan” isimli beş eser görülür. Edebiyat ile ilgili yazılmışlardır. Mücellitleri belli değildir. Bir eserin istinsah tarihi hakkında bilginiz vardır.

“Divan” isimli eser Sâ'ib Tebrizî Muhammed Alî (öl. 1088/1678) tarafından yazılmıştır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 104 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 6).

“Divan”ın müellifi Vehbî Seyyid Hüseyin Efendî (öl. 1149/1736)'dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 484 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 26).

“Divan” isimli eser Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605) tarafından yazılmıştır. Dimeşk (Şam)'de 1095 (1683) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî Osman b. Ahmed Diyarbekrî'dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 663 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 34).

“Divan” isimli eser Hafız Şirazî tarafından yazılmıştır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3837 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 138).

“Divan”ın müellifi Şehrî Alî Çelebî Malatyavî (öl. 1071/1660)'dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3926 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 145).

3.1.1. Malzeme

Çalışmamızda kitaplarda dış kapakların üç adetinde sahtiyan (keçi) deri (Katalog No: 49, 92, 99) kullanılmıştır. 17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz diğer ciltlerde meşin (koyun) deri kullanılmıştır. İç kapaklarda kullanılan malzeme ise deri ve kağıttır.

3.1.2. Malzemenin Rengi

12. yüzyıl ortalarından itibaren deri cilt kapaklarında kahverengi ve tonları kullanıldığı bilinmektedir. Deri cilt kapaklarında, Fatih dönemi ile kahverenginin çeşitli tonlarının yanına siyah, mavi, mor, vişneçürüğü, petrol, zeytuni ve tahini deriler eklenmiş; kırmızı renk deri de bu dönemde bulunmuştur. Diğer dönemlerde deri ciltler bu renkler ve tonları ile kaplanmıştır.

Araştırmamızda ise 17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz ciltlerin dış kapaklarında çoğunlukla kahverenginin tonları kullanılmıştır (Katalog No: 6, 8, 16, 25, 26, 34, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 49, 54, 55, 65, 74, 83, 84, 112, 114, 116, 127, 141, 147, 151, 152, 156, 157, 163, 170, 174). Bu yüzyılda kullanılan diğer renkler bordo (Katalog No: 18, 38, 48, 51, 52, 67, 81, 85, 90, 92, 93, 103, 106, 120, 121, 122, 138, 172), siyah (Katalog No: 5, 14, 20, 29, 39, 99), vişne (Katalog No: 7, 126, 145, 146, 160) ve kırmızı renktir (Katalog No: 21).

Ciltlerinin iç kapaklarının dört adetinde kahverengi deri (Katalog No: 25, 114, 141, 152) kullanılmıştır. On dördü ebrulu kâğıt (Katalog No: 7, 8, 16, 47, 48, 65, 83, 84, 92, 93, 99, 103, 157, 160), biri desenli kâğıt (Katalog No: 67) ile kaplanmıştır. İki cildin iç kapağı (Katalog No: 126, 18) zerefsan ile süslenmiş ve geri kalan eserlerin iç kapakları süslemesiz bırakılmıştır.

3.1.3. Teknik

Çalışmamız içinde yer alan kapakların malzemesinin deri olması nedeniyle, yapım tekniğine göre incelenmiştir. Cilt sanatının başladığı günden bugüne kadar deri cilt kapakların yapımında baskı, kakma ve boyama teknikleri görülür.

Dönem içinde ele aldığımız eserlerin kapaklarında boyama ve baskı teknikleri tespit edilmiştir. Baskı tekniğinde kalıplarla veya küçük metal aletlerle yapılan iki çeşit uygulama vardır. Kalıplarla yapılan uygulamada, motifler kalıba oyularak (dişi) işlenir.

Kalıp ısıtılarak deriye presle bastırılır. Baskı sonucunda kalıptaki süslemeler kabartma (erkek) olarak deri üzerine çıkar (Nas, 2005: 278).

Baskı tekniğinde, desenler altın ile boyanırsa “sıcak baskı”, desenler sade bırakılırsa “soğuk baskı” adını almaktadır. Soğuk kalıp baskı tekniğinde yirmi dört adet deri cilt vardır (Katalog No: 5, 8, 14, 37, 38, 39, 42, 44, 48, 52, 54, 65, 67, 74, 83, 90, 93, 103, 106, 112, 147, 163, 170, 174). “Delâ’ilu’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” isimli eserin iç kapağı boyama tekniğinde süslenmiştir (Katalog No: 141). Sıcak kalıp baskı tekniğinde yedi adet cilt kapağı mevcuttur (Katalog No: 47, 51, 55, 81, 84, 141,172). Soğuk ve sıcak kalıp baskı tekniği ile yapılan ciltlerde şemse, salbek, köşebent ve miklep şemsesi süslenmiştir.

17. yüzyıla ait incelediğimiz yirmi bir adet cildin kapağı gömme tekniğinde yapılmıştır. Gömme tekniğinin yapılacağı mukavvaya, süslemenin yapılacağı yer tespit edilir. Tespit edilen kısımlar oyularak çıkartılır ve buraya daha ince bir mukavva yerleştirilir. Mukavvanın üzeri deri ile kaplanır ve süslemenin yapılacağı kısma kalıp basılır. Motifler kapak yüzeyinden 4-5 milimetre aşağıya iner (Katalog No: 7, 16, 18, 20, 21, 25, 29, 41, 43, 85, 116, 120, 121, 126, 127, 145, 146, 151, 152, 156, 157). Gömme tekniği ile yapılan ciltler de şemse, salbek, köşebent ve miklep şemsesi uygulanmıştır.

Boyama tekniği; ezilerek sıvı hale getirilmiş olan varak altın fırça ile deri üzerine direk sürülmesi ve mührelenerek parlatılmasıyla oluşur. 17. yüzyıl içinde boyama tekniğinde değerlendirdiğimiz on iki adet cilt kapağı vardır. Ciltlerin şemse ve miklep şemsesi boyama tekniği ile yapılmıştır. (Katalog No: 6, 26, 34, 40, 49, 92, 99, 122, 138, 160). Hem dış kapak hem de iç kapak süslemesi boyama tekniğinde yapılan ciltler de yer alır (Katalog No: 114).

3.1.4. Cilt ve Kapağın Bezeme Özellikleri

Türk ciltlerinde kapaklar taşmaz, kitabın boyutundadır. Sırt düz ve bezemesizdir. Ciltte bezemeler kapak, sertab ve miklep üzerine yapılmış olması, klasik Türk üslubunun

özelliklerindendir. Kapaklar da bölümlere ayrılır ve bir kapaktaki bezeme unsurları şunlardır:

Cetvel: Kapağın kenarında en dış kısmında belli kalınlıkta paralel iki çizginin meydana getirdiği çerçevedir. Cetvelin bezeme sanatlarındaki başlıca görevi, yapılacak deseni çerçeve içine almaktır. Bu sebeple cetvel, tezyini sanatlarında daima varlığına ihtiyaç duyulan vazgeçilmez yardımcı unsurdur.

Zencirek: Sayfa kenarlarına yapılan dört taraftan çevreleyen aynı genişlikteki şeritlerin bir alttan, bir üstten geçmesiyle çeşitli örgü şekilleri meydana getirmiştir. Tekli zencirek, ikili zencirek, üçlü zencirek, kitabeli zencirek gibi isimler alır (Biol, 2010: 192-195).

Bordür-Kartuş-Pafta: Kapağın dış kenarını çerçeveleyen pervaz ve kenar suları şeklinde bir araya gelen motiflere denir (Akar; Keskiner, 1978: 28).

Köşebent: Kapağın dört köşesinde yer alan bezeme alanıdır. Cetvel ya da zencireğe bitişik olarak bulunur.

Şemse: Kapakta genellikle ortada bulunan oval, daire, dikdörtgen, yıldız gibi formlarda olup süslemeye hâkim olan kısımdır.

Salbek: Şemselerin iki ucuna eklenen süsleme unsurudur.

3.1.4.1. Cetvel

Konumuza dahil olan 17. yüzyıla ait ciltlerden sadece cetvel kullanılan yirmi yedi eser vardır. Bunlar, soğuk cetvel (Katalog No: 16, 38, 39, 44, 52, 54, 65, 74, 81, 83, 90, 93, 103, 106, 112, 147, 156, 157, 163, 170) ve altınla yapılmış cetvellerdir (Katalog No: 7, 14, 21, 51, 55, 85, 120). Bu cetveller düz çizgiler şeklinde olup, çoğunlukla birkaç sıra şeklindedir. Bazen hem altın hem de soğuk cetvellerin birlikte kullanıldıkları görülür (Katalog No: 41).

Zencireklerin etrafında sıralanan cetvellerde bulunur. Zencireğin etrafını çerçeveleyen beş adet soğuk cetvel (Katalog No: 5, 37, 42, 48, 174) ve yirmi dokuz adet ciltte ise

altınlı cetvel (Katalog No: 6, 8, 18, 20, 25, 26, 29, 34, 40, 43, 47, 49, 84, 92, 99, 114, 116, 121, 122, 126, 127, 138, 141, 145, 146, 151, 152, 160, 172) kullanılmıştır.

İki cildin iç kapağında da (Katalog No: 25, 152) altınlı cetvel uygulanmıştır.

17. yüzyılda bir cildin (Katalog No: 67) kenarları onarım gördüğünden dolayı eserin kenarları görülememiştir.

3.1.4.2. Zencirek

Cilt kapaklarını çerçeveleyen zencirekler Selçuklu ciltlerinden itibaren kullanılan kapak unsurlarıdır. 14. 15. yüzyılda Selçuklu üslubunda zencirek tipolojileri devam ettirilirken 16. yüzyılda bir cildin kapağında birden fazla zencirek bezemesi de yer alır ve çeşitli zencirek bezemeleri görülür.

Araştırmamızda 17. yüzyıl ciltleri içerisinde incelediğimiz zencirekler çeşitli kalınlıklarda “Sarmal S” diye de adlandırılan “tekli zencirek” süslemesidir. 16. yüzyıldaki gibi zencirek bezemesinde çeşitlilik yoktur. Genellikle iki sıra cetvel arasında zencirek bulunur. Soğuk zencirek beş adet ciltte (Katalog No: 5, 37, 42, 48, 174) ve altınlı zencirek de yirmi dokuz adet ciltte (Katalog No: 6, 8, 18, 20, 25, 26, 29, 34, 40, 43, 47, 49, 84, 92, 99, 114, 116, 121, 122, 126, 127, 138, 141, 145, 146, 151, 152, 160, 172) mevcuttur.

Bu dönemde bir cildin (Katalog No: 67) kenarları onarım gördüğünden dolayı eserin kenarları görülememiştir.

3.1.4.3. Bordür

17. yüzyılda bordürlü cilde rastlanmamıştır.

3.1.4.4. Köşebent

Cilt kapaklarında kullanılan köşebentler, 15. yüzyıl Fatih devrinde kullanılan iç ve dış bükey kavisli, uçları dilimli formdadır. Bu form diğer yüzyıllarda da köşebentlerde kullanılmaya devam etmiştir.

Çalışmamızda 17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz eserlerde köşebent uygulaması geçen yüzyıllara göre azalmıştır. Üç adet cilt kapağında köşebent bezemesi bulunur (Katalog No: 20, 21, 141). Köşebentler iç ve dış bükey kavisli olarak düzenlenmiştir.

Bazı ciltlerin köşelerinde gülçe motifleri uygulanmıştır. Köşelerde bir adet gülçe motifi (Katalog No: 6, 18, 25, 26, 34), üçlü gülçe motifi (Katalog No: 5, 40, 47, 152) ve dörtlü gülçe motifi (Katalog No: 146, 160) ile bezenmiştir.

Köşelere, köşegende denilen diyagonal çizgilerin yer aldığı dokuz adet cilt tespit edilmiştir (Katalog No: 16, 39, 41, 44, 48, 49, 156, 163, 170). İki ciltte de (Katalog No: 54, 127) köşelerde cetveller diyagonal çizgi ile birleşmiştir.

Diğer ciltlerin köşesinde herhangi bir süsleme kompozisyonu görülmez.

3.1.4.5. Şemse

Selçuklu dönemi ciltlerinde daire, Beylikler döneminde daire ve elips formda şemseler yer alır. Osmanlı döneminde belli ölçülere oturtulmuş dilimli ve oval şemseler kullanılmıştır.

Araştırmamızda 17. yüzyıl ciltlerinin büyük bölümünde şemseli ciltler mevcuttur. Ön ve arka kapaklarda aynı bezeme uygulanmıştır. Şemselerin kırk adeti kalıp baskıyla dilimli oval şeklindedir (Katalog No: 5, 7, 8, 14, 16, 21, 25, 29, 37, 39, 41, 42, 44, 48, 51, 52, 54, 55, 65, 67, 74, 81, 83, 84, 90, 93, 106, 112, 116, 120, 126, 141, 147, 151, 152, 156, 157, 163, 170, 174).

Bu dönemde yenilik olarak ortası şişkin, dar uzun şemse biçimler kullanılmaya başlamıştır (Katalog No: 20, 34, 38, 43, 47, 49, 85, 103, 121, 122, 127, 145, 146, 172).

Uçları dilimdi dikdörtgen şemse formu ise tek ciltte tespit edilmiştir (Katalog No: 18).

17. yüzyılda hazırlanan sekiz ciltte kapak merkezinde ince çizgiler ve geçmeli düğümlerle oluşturulmuş kare ve baklava formu geometrik şemseler de yer alır. (Katalog No: 6, 26, 40, 92, 99, 114, 138, 160).

3.1.4.6. Salbek

Salbekler şemse uçlarına yerleştirilmiştir. Selçuklu dönemi ve 14, 15. yüzyıl ciltlerinde salbeksiz şemseler kullanılmıştır. 16. yüzyıl ciltlerinde salbekli şemseler yer alır.

17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapaklarında şemseli ciltlerin hepsi salbekli değildir. Daire formunda yapılmış iki salbek (Katalog No: 18, 20) ve palmet biçimde on sekiz salbek tespit edilmiştir (Katalog No: 5, 7, 14, 21, 25, 29, 37, 42, 51, 81, 84, 116, 120, 121, 122, 126, 141, 170). Üç ciltte de şemse ucuna gülçe motifleri ile yapılmış salbekler bulunur (Katalog No: 16, 48, 152).

İncelememiz esnasında salbeklerin şemseye oranla büyüklükleri ve uzaklıkları gibi farklılıklar görülmüştür. Bu farklılıklar “Bezeme Üslup Özellikleri” başlığında değerlendirilmiştir.

3.1.4.7. Miklep

Cildin arka kapağına bağlı olan üçgen şeklindeki parça olan miklep, çalışmamızda yirmi bir ciltte bulunmaktadır (Katalog No: 5, 14, 20, 21, 25, 37, 38, 65, 67, 93, 106, 112, 114, 116, 126, 138, 141, 152, 156, 170, 174) ve 17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz diğer ciltlerin miklebi bulunmamaktadır. İki cildin miklep kenarları cetvel ile süslenmiş, miklep yüzeyi süslemesiz bırakılmıştır (Katalog No: 14, 112). Miklep yüzey süslemesinde, kapak süslemelerinin $\frac{1}{2}$ 'si uygulanmış ciltler vardır. Bu ciltlerde köşebent bezemesi de kullanılmıştır ve miklep şemsesinde daire formu uygulanmıştır (Katalog No: 20, 21, 141). Oval formda (Katalog No: 5, 126, 156), daire biçiminde (Katalog No: 25, 37, 65, 67, 106, 116, 152, 170), palmet formda (Katalog No: 38, 93, 174) ve geçmeli motifler uygulanarak yapılmış, kare formlu (Katalog No: 114, 138) miklep şemseleri görülür.

3.1.4.8. Sertab

Sertab, arka kapağı miklebe bağlayan, cildin en hareketli bölümüdür. 17. yüzyıl içinde sertab altın (Katalog No: 20, 25) ve soğuk cetvel (Katalog No: 37) çekilmiş üç cilt

mevcuttur. Bir cildin sertab yüzeyi, uçları dilimli olarak düzenlenmiş dört kartuşa bölünmüş ve gülçe motifleri ile süslenmiştir (Katalog No: 116). Diğer eserde ise sertab gülçe motifleri ile bezenmiştir (Katalog No: 141). Bazı ciltlerin sertabı farklı renkte deri ile onarım gördüğü için ciltlerin orijinal bölümü hakkında bilgi edinilememiştir (Katalog No: 38, 138). Diğer ciltlerin sertabında bezeme görülmez.

3.1.4.9. Sırt

Cildin iki kapağını birbirine bağlayan bölüm olan sırt kısmında genellikle süslemeye yer verilmez. 17. yüzyıl ciltlerinin hiçbirinde sırt bölümünde süsleme görülmez. Ciltlerin bazılarının sırt bölümüne farklı renkte deri ile onarım yapılmıştır (Katalog No: 5, 14, 38, 116, 138)

3.1.4.10. Bezeme ve Üslup Özellikleri

14, 15. ve hatta 16. yüzyılda da benzerine Konya Mevlâna Müzesi İhtisas Kütüphanesi'nde rastladığımız 4802 envanter numaralı (Budak, 2009:62) eserin iç kapak merkezi, fırça yardımıyla altın sürülerek ince çizgilerin oluşturduğu dokular ve geçmelerle oluşturulmuş kare ve baklava formu geometrik süslemeler yer alır. 16. yüzyılda görmüş olduğumuz bu bezemenin 17. yüzyıl ciltlerinde de uygulanmış olduğu incelediğimiz eserlerden anlaşılmaktadır (Katalog No: 6, 26, 40, 92, 99, 114, 138, 160). Kapak ve miklep süslemesi aynı olan ciltlerde mevcuttur (Katalog No: 114, 138). Ayrıca boyama tekniğinde yapılmış uç ve kenarları dilimli ortası şişkin, dar uzun dikdörtgen biçimli şemseler de kullanılmıştır. Bu şemse formunun içine geçmeli düğümlerle oluşturulmuş kare formu bezeme yerleştirilmiştir (Katalog No: 49). Dikey ekseninde gelişen dandanlı rumiler ve palmetlerden meydana gelen bir kompozisyon yine dikdörtgen formu şemsenin bezemesinde kullanılmıştır (Katalog No: 34).

Yekşah cilt olarak düzenlenen şemse, uç ve kenarları dilimli şişkin, dar uzun dikdörtgen formu olup (Katalog No: 122), yüzeyi merkezden uçlara doğru kapalı şekil oluşturarak

palmetleri çerçeveleyen ve geçmeler yapan sade rumilerle süslüdür. Aynı kompozisyon baskı tekniğinde, alttan ayırma cilt tarzında da bezenmiştir (Katalog No: 127).

Bulut motifi 14. yüzyılda nadir görülen bir süsleme unsuru iken 16. yüzyıldan sonra şemse yüzey bezemelerinde çokça kullanıldığı dikkati çeker. Raşit Efendi Kütüphanesinde 113 envanter numarada 16. yüzyılda görülen oval formdaki şemse yüzey süslemesi 17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz eser kapağında dikdörtgen şemse yüzeyine uygulanmıştır. Baskı tekniğinde, yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen dalları ile birbirine bağlanan palmetlerden ya da hatayi motifinden çıkan bulut motifleri ile süslenmiş alttan ayırma şemse cilt (Katalog No: 47, 121, 145, 172), soğuk şemse cilt (Katalog No: 43, 103) ve mülemma şemseli cilt (Katalog No: 85) olarak tespit edilmiştir. Alttan ayırma şemseli ciltlerde zemin altın, motifler deri renginde bırakılmıştır. Mülemma şemseli cilt olarak düzenlenen uçları dilimli dikdörtgen şeklindeki tek şemse formunun (Katalog No: 18) yüzeyi, dikey ekseninde bulutların oluşturduğu bezeme etrafında helezonların taşıdığı penç, gonca, yaprak ve hançeri yapraklardır.

Bu dönemde oval formdaki şemse yüzeyinde farklı şekillerde kompozisyona katılmış bulut motifleri kullanılmıştır. Soğuk şemseli cilt olarak bezenen kompozisyonun uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleri, zeminde ise yüzeyi kaplayan helezonların taşıdığı pençler dikkati çeker (Katalog No: 8, 37, 42, 44, 106, 112, 163, 174). Aynı süsleme kompozisyonu alttan ayırma tarzında da yapılmıştır. Zeminin altın, motiflerin deri renginde bırakıldığı iki cilt (Katalog No: 51, 151) ve zeminin altın, motiflerin kırmızı renkte boyandığı tek cilt görülür (Katalog No: 152). Bazı örneklerde bulut motifleri şemsenin dikey uçlarına kabaca üç dilimli palmet şeklinde uygulanmıştır (Katalog No: 55, 74, 147).

15. yüzyıl cilt kapakları ile Bursa Yeşil Cami (1424) pencere alınlıklarının bezemelerinde de görülen (Özbek, 2005: 267), 16. yüzyılın beğenisini yansıtacak

şekilde düzenlenen kompozisyon incelediğimiz koleksiyonda da bulunmaktadır. 17. yüzyılda yapıldığı anlaşılan eser kapaklarının oval formdaki şemse yüzeyi yatay ve dikey eksnlere yerleştirilen palmetleri çerçeveleyen ayırma rumiler ve zemin yüzeyi palmetlerden çıkan dalların taşıdığı pençler, hatayiler, yapraklarla bezelidir (Katalog No: 21, 81). Bir eserin kapağında ise zemin yüzeyi palmetlerden çıkan dalların taşıdığı yapraklarla süslenmiştir (Katalog No: 39). Aynı kompozisyonda yatay ve dikey eksnlere yerleştirilen palmet yerine hatayi motifi de kullanılmıştır (Katalog No: 7, 16). Köşebent ve miklep düzenlemesine sahip olan eserde köşebentler, iç ve dış büyük kavislidir. Köşebent yüzeyi rumi, helezon üzerinde gonca ve basit yapraklar ile bezenmiştir. Miklep yüzey süslemesinde, kapak süslemelerinin ½'si uygulanmıştır (Katalog No: 21).

Kendine has süsleme özellikler taşıyan saz üslubu denilen ve dönem içinde tezhip, cilt, çini, kumaş, maden, ahşap ve kalem işi gibi bütün süsleme alanlarını etkisi altına alarak klasik saray süslemesinin temel unsurlarından biri olmuştur (Keskiner, 1978: 43). Osmanlı coğrafyası dışında 14, 15. yüzyılda varlığı gözlenen ancak Osmanlı sanatına Tebriz'in fethi ile Anadolu'ya getirilen sanatçılardan Şah Kulu (Mahir, 1986: 114) tarafından taşınan üslup 16. yüzyılın ilk çeyreğinin başlarından 17. yüzyılın ortalarına kadar çok baskın olduğu ileri sürülür (Mahir, 1987: 123).

İncelediğimiz eserlerin cilt kapaklarında saz üslubunda bezenen ciltler oval formdadır ve baskı tekniği uygulanmıştır. Ciltlerde şemseler, köşebentler ve miklep yüzeyleri saz üslubunda hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklarla bezenmiştir. Ciltlerin şemse süslemeleri incelendiğinde dikey eksende, yatay eksende ve serbest olarak düzenlenen kompozisyonlar tespit edilmiştir. Dikey eksende, yapraklı kökten çıkan helezonların şemse yüzeyini doldurması ile oluşan bezemeler (Katalog No: 65, 67, 84, 170), yatay eksende yapraklı kökten çıkan kıvrım dalların yüzeyi kaplaması ile oluşan süslemeler (Katalog No: 14, 41, 141) ve tek bir noktadan çıkan dalların serbest şekilde şemse

yüzeyinde hareket etmeleriyle oluşan bezemelerdir (Katalog No: 25, 29, 48, 52, 54, 83, 90, 93, 116, 120, 126, 157). Saz üslubunda soğuk şemseli ciltler (Katalog No: 14, 41, 48, 52, 54, 65, 67, 83, 84, 90, 93, 157, 170), alttan ayırma şemseli ciltler (Katalog No: 25, 116, 141), mülemma şemseli ciltler (Katalog No: 29, 120, 126) yapılmıştır. “Delâ’ilu’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” isimli eserin köşebent süslemeleri şemse yüzeyi ile aynıdır, miklep süslemesinde ise kapak bezemesinin ½’si yer alır (Katalog No: 141). Miklepli olan diğer ciltlerde kapak şemsesindeki bezemenin aynısı kullanılmıştır (Katalog No: 14, 25, 65, 67, 93, 116, 126, 170).

17. yüzyıla tarihlenen bir eserin şemsesinde geniş yüzeyli hatayi ve etrafını saran penç ve hançeri yapraklı kompozisyonla karşılaşılmalıdır (Katalog No: 156). Merkezde altı kollu yıldız ve etrafını çerçeveleyen penç ve hançeri yapraklarda bu dönemde görülen tek cilttir (Katalog No: 5).

Natüralizm akımının etkisiyle geleneksel bitki formları 16. yüzyılın ortalarından itibaren natüralist üslupta çiçekler biçiminde görülmektedir (Demiriz, 2019: 15). Natüralist üslupta çiçekler kitap sanatlarında 17. yüzyılda da bulunmaktadır. İncelediğimiz eserlerin ikisinin (Katalog No: 38, 146) dış kapak şemselinde baskı tekniği ile yapılmış natüralist üslupta yapılmış gül buketi soğuk şemse cilt tarzında düzenlenen şemsenin bezemesinde vazodan çıkan kısmen simetrik kompozisyonda çiçekler yer alır. Gül, karanfil, zerrin, laleler ve stilize, tanımlanamayacak çiçekler vardır (Katalog No: 38). Diğer eser mülemma tarzında, gül demetinden oluşan kompozisyonla bezenmiştir. Gül demetinin çıkış noktasında tanımlanamayan çiçekler de görülür (Katalog No: 146).

17. yüzyıl içinde değerlendirdiğimiz bir eser, köşebent bezemesinde figür kullanılmasıyla bu yüzyılda farklılık arz eder (Katalog No: 20). Köşebent yüzeyinde birbirine bakan iki natüralist üslupta tilki motifi, helezon üzerinde hançeri yapraklar ile bezenmiştir. Şemse yüzeyi orta bağ ve ayırma rumi, palmet ve yaprak motifleri

uygulanmıştır. Salbek şemseden uzakta daire formunda, yüzeyinde penç ve hançeri yapraklar yer alır. Kitap kapaklarının şemselerinde ve köşebentlerinde figürlü bezemeler kullanılması, Anadolu'dan ziyade İran'a atfedilir ve belki bu yüzden de Acemkârî olarak tanımlanır (Özen, 1998: 19-20).

Bu yüzyılda salbekler çoğunlukla palmet formdadır. Yüzey süslemesi şemse ile aynı (Katalog No: 5, 7, 18, 20, 126) veya yüzeyi kaplayan palmet motifi (Katalog No: 29, 42, 122, 141) ya da tek başına hatayi motifi (Katalog No: 14, 21, 25, 81, 84, 116, 120, 121, 170) bulunmaktadır. 17. yüzyılda salbek yüzey süslemesinde iki farklı bezemeye rastlanır. Bunlardan ilki yapraklı kökten çıkan pençler (Katalog No: 37), diğeri ise salbek yüzeyini kaplayacak büyüklükte süsen çiçeği ile bezenmiştir (Katalog No: 51). Bazı örneklerde şemse salbeklerinin kapak kenarına doğru kaydırıldığı ve ölçülerinin şemseye oranla büyüdüğü görülür (Katalog No: 5, 6, 20, 42, 122, 170).

Sonuç olarak 14, 15, 16. yüzyıl cilt kapaklarında görülen form ve desenler, tezimizde 17. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapaklarının bazılarında devam ederken, bazı cilt kapaklarında yenilik olarak ortası şişkin, dar uzun şemse biçimler yer alır. Şemseler genellikle bitkisel bezemelerle tezyin edilmiştir.

3.2. XVIII. Yüzyıl Ciltleri

İncelediğimiz dönemler içerisinde en fazla eser, 78 kitapla 18. yüzyıldadır.

“et-Tibyân li-Küllî Şey'in Mimmâ Yeta'allukubihi'l-Beyân” adlı eserin müstensihî Abdülbâkî'dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 50 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 2).

“Mecma'u'l-Bahreyn” adlı eser Mustafâ b. Ahmed Gelîbölulu tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Fars Dili ve Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 136 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 9).

“Küsurât-i Hisâb” adlı eser İsmâ’îl b. Mustafâ Gelenbevî (1143-1205/1730-1791) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Matematik konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 145/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 10).

“Mevlid-i Hadîce Sultân” isimli kitap Muhammed Münîb el-Ayntabî (öl. 1238/1826) tarafından yazılmıştır. 1201 (1786) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi Mehmed Feyzî Karahisarî’dir. Mücelliti bilinmemektedir. Biyografi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 154/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 11).

“Mecmû’a-i Ed’iye” isimli eserin istinsah tarihi, yazarı ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Ed’iye ve Havas konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 161 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 12).

“Şerhü Fıkhi’l-Ekber”in müellifi Ebû’l-Müntehâ Ahmed b. Mehmed Magnîsâvî (öl. 1000/1592 civarı)’dır. İstinsah tarihi ise 1154 (1740)’dür. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Akaid ve Kelam konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 263/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 15).

“Vukufu’l-Kur’ân-ı Kerîm” adlı eserin müellifi Muhammed b. Mahmûd b. Muhammed es-Semerkandî’dir. Kahire’de 1114 (1701) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi Mısrî Abdullah b. Ahmed el-Attar’dır. Din konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 321 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 17).

“Şerh-i Esmâ’ü’l-Hüsnâ” isimli eser İbn İsâ İlyâs b. Mecd ed-dîn Akhisârî (öl. 967/1552) tarafından yazılmıştır. Müstensihi Muhammed Dede Şükrullah Halife’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Akaid ve Kelam konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 488 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 27).

“Melheme-i Cevrî” isimli kitap Cevrî İbrâhîm Çelebî (öl. 1065/1654) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Astroloji ve Astronomi İlmi

üzerine yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 494 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 28).

“es-Seb’iyât fî Mevâ’izi’l-Beriyât” isimli eser Ebû Nasr Muhammed b. Abdurrahmân el-Hemadânî tarafından yazılmıştır. 1164 (1751) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi Veli b. Ali’dir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Mev’ize ve Hutbeler konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 518/3 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 30).

“el-Eşbâh ve’n-Nezâ’ir” isimli kitabı İbn Nuceym el-Mısırî Zeyn ed-dîn b. İbrâhîm yazmıştır. 1134 (1721) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 622 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 32).

“Menâbi’ü’l-Fuyûz fî Hadâ’iku’l-‘Arûz” isimli eserin müellifi Ahmed b. Turhân b. Ahmed b. Abdülkerim’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Ali b. Mehmed Maraşî müstensihidir. Prosodi (Aruz) konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 726/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 36).

“Umdetü’l-Ahkâm’an Seyyidi’l-Enâm” isimli eser Takiyyüddîn Abdulganî b. Abdülvâhid el-Makdisî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Hadis konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 930 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 45).

“Yûsuf u Züleyhâ” isimli kitabın müellifi Nûreddin Abdurrahman b. Ahmed el-Câmi’dir. 1153 (1740) yılında istinsah edilmiştir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1041/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 50).

“el-Vesâ’il fî Ma’rifeti’l-Evâ’il”in müellifi Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî’dir. 1148 (1735) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi Mustafa b. Mehmed’dir. Türk Alemi ve Yakın Doğu konusunu anlatan kitap Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1124/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 53).

“Sirâcü'l-Kulub” isimli kitabın müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Ahlak ve İhtimaiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1201 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 58).

“Bahrü'l-Erzân” isimli eser Lami’î Çelebi Mahmud b. Osmân Bursavî tarafından yazılmıştır. 1130 (1717) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi Mustafa b. Muharrem’dir. Mücelliti bilinmemektedir. Prosodi (Aruz) konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1203 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 59).

“el-Muhtarü'l-Fetâvâ” isimli kitabın müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1210 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 60).

“Heft-manzar” isimli kitap Hâtîfî Abdullâh tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İran Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1231 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 61).

“Menâsik-i Hac” adlı eser Sinâneddîn Yûsuf b. Abdullâh Amâsî tarafından yazılmıştır. Hac Yolu’nun anlatıldığı kitap Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1269 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 63).

“Şerh-i Beyt-i Çıkdım Erik Dalına Anda Yedim Üzümlü” isimli kitab Niyâzi Mısrî Mehmed b. Alî Malâtî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1320 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 64).

“Tuhfetü'r-Re'is” adlı eserin Kâdî-zâde Mûsa b. Mehmed müellifidir ve 1172 (1758) yılında istinsah etmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. Matematik konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1559 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 68).

“Mizânü'l-Müdde’iyyen İkâmeti’l Beyyineyn”in müellifi Esiri-zâde Abdülbâkî’dir ve istinsah tarihi 1197 (1777)’dir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Şer’i Siciller

konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1573/3 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 69).

“Sakk” adlı eserin Mûsâ-zâde müellifidir. Müstensihî Hasan Kadı Filibe (Bulgaristan)’da 1197 (1777) yılında istinsah etmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1578/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 70).

“Tuhfe-i Şâhidî” isimli kitap Şâhidî İbrâhim Efendî b. Sâlih Muğlavî tarafından yazılmıştır. 1125 (1713) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî Derviş Mehmed’dir. Mücelliti bilinmemektedir. Farsça-Türkçe Sözlük konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1648 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 71).

“Risâle alâ Tab’îl Beyzavî” eserin müellifi Saçaklı-zâde Mehmed b. Ebî Bekr Mar’âşî’dir. 1190 (1776) yılında istinsah edilen eserin mücelliti belli değildir. Felsefe konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1747/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 73).

“Şerhu’l-Ehâdisi’l-Erba’în” isimli eserin müellifi Birgili Mehmed Efendî b. Pir’Ali’dir. 1163 (1749) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî Abdullah b. Mehmed’dir. Hadis konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1836 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 75).

“Hulâsatü’l-Ahbâr fî Ahvâli’n-Nebiyyi’l-Muhtâr” adlı eserin müellifi Azîz Mahmûd Hüdâ’î b. Fazl-Allâh Seferihisârî (950-1038/1543-1628)’dır. Müstensihî ise Ahmed b. Halil Efendî’dir. 1137 (1724) yılında Rodosçuk’ta istinsah etmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Mev’ize ve Hutbeler konusunda yazılmış olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1915/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 80).

“Tuhfetü’l-‘Uşşâk” isimli kitap Ata’î Nev’î-zâde Mehmed Ata-Allâh b. Yahyâ (991-1045/1583-1635) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir.

Divan Edebiyatı ile ilgili olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2188 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 88).

“eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ” isimli kitap Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149) tarafından yazılmıştır. 1158 (1744) tarihinde istinsah edilen eserin müntensihi Muhammed b. Abdurrahman’dır. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2364 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 94).

“Nesâyihü’l-Ebrâr” isimli kitabın müellifi Abdülkerîm b. Muhammed’dır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Felsefe konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2539/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 98).

“Cevâhirü’s-Sukûk” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2640 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 101).

“Mebhas-i İmân” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-İman ve İslâm konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2798 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 104).

“Câmi’u’l-Ezhâr ve Letâ’ifu’l-Ahbâr” isimli kitap Receb b. Ahmed Amidî tarafından yazılmıştır. 1118 (1706) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Mev’ize ve Hutbeler konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2902 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 109).

“İbâdât-ı Bedenîye” adlı eser 1166 (1752) tarihinde istinsah edilmiştir. Müellifi ve mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2904/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 110).

“Terceme-i Reşehât” adlı eserin müellifi Trabzönlü Mehmed Ma’rûf b. Mehmed Şerîf, müntensihi ise Derviş Mustafa’dır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Nakşibendi

Tarikatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3155 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 113).

“Gazeliyât” adlı eserin istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Müellifi ise Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)’dir. Gazel konusunda yazılan Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3294/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 115).

“Sırr-ı Kalbî” isimli kitap Derviş Kûlhânî Alî Dede tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3308 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 117).

“Zübdetü’l-Kelâm Fimâ Yehtâcu İleyhil-Hâssü’l-Âmm” adlı eser Vecdi Ahmed Nûh Efendî tarafından yazılmıştır. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3342/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 118).

“Tercî’ü’l-Beyyinât” adlı eser Hısâlî Abdurrahman Çelebî b. Eyyûb Sarûhânî tarafından yazılmış, 1155 (1742) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3348/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 119).

“Müntehab-ı Dîvân Sâ’ib Mîrzâ” isimli eser 1136 (1723) tarihinde istinsah edilmiştir. Müellifi ve mücelliti belli değildir. İran Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3554/24 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 124).

“Râhatü’l-Ümme fî Dâri’l-Mü’mine” isimli eserin Kutbeddîn el-Kırîmî müellifidir ve 1204 (1789) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Ahlak ve İhtimayyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3577/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 125).

“Vâkı’a-nâme” adlı eser Veysî Üveys b. Mehmed Alâşehrî tarafından 1177 (1763) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3664/3 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 128).

“Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ'id” isimli eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Şiir ve Fevaid Mecmuası olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3699 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 129).

“Mizânu’l-Hakâik” adlı eser Hâmîd b. Fazlallah Cemâlî Dehlevî tarafından yazılmış 866 (1461) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. Envanterinde konusunun ne olduğu bilinmediği yazan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3716 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 130).

“Terceme-i Risâle-i Siyâsiye” adlı eserin yazar, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Ahlak ve İhtimayyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3819 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 132).

“es-Sahifetu’s-Seccadiye” adlı eserin yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Ahlak ve İhtimayyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3830 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 134).

“Mesnevî” isimli eser Mevlâna Celaleddin Rumi tarafından yazılmıştır. Herat’ta istinsah edilen eserin istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3850 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 144).

“Ceridetü’r-Rakûmi’l-Felekîye fî Hesâbi’r-Rusûmi’l-Belediye” adlı eser Abd-Allah el-Mel’akî tarafından yazılmış, 1201 (1786) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. Astronomi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4113/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 148).

“Mevkûfât” adlı eserin müellifi Mevkûfâtî Mehmed Efendî Midillî’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4199 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 150).

“Külliyât” adlı eser Nâbî Yûsuf b. Abdullâh Ruhâvî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Osmanlı Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4354 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 155).

“Nasîhatnâme” adlı eser müellifi ve mücelliti bilinmemektedir. 1160 (1747) tarihinde istinsah edilmiştir. İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4460/2 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 158).

“Şerh-i Vasiyet-i Birgivî” adlı eserin müellifi Alî Sadrî Kônâvî (öl. 1114/1702)’dir. 1114 (1701) tarihinde istinsah edilen eserin müntensihi ise İsmail Konevi’dir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-İman ve İslâm konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4515/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 161).

“Mecmû’a-i Fetâvâ” adlı eserin yazar, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4525 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 162).

“Hâşiye ‘alâ Şerhi’l-Menâr” isimli kitabın müellifi Azmî-zâde Mustafâ b. Mehmed Haletî (977-1040/1569-1631)’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4613 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 164).

“el-Câmi’ü’s-Sahîh” adlı eser Ebû Abd-Allâh Muhammed b. İsmâ’il el-Buhârî (194-256/810-870) tarafından yazılmıştır. 1178 (1763) tarihinde müstensihi Mehmed Emin b. Yusuf tarafından istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Kütib - i Sittei Şerh ve Haşiyeleri konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4675 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 166).

“Kasâ'id” isimli eser Nebî Yûsuf b. Abd-Allâh Ruhavî (öl. 1124-1712) tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. 15 Kaside, 8 Mesnevi, 3 Gazel, 2 Kıta ve Bir Tahmis konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4679/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 167).

“Hâşîye ‘ala Mukaddimeti’s-Salât” isimli eserin müellifi Şems ed-dîn Muhammed b. Hamza el-Fenârî’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4716/9 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 168).

“eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ” adlı eserin müellifi Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)’dir. 1189 (1774) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi Halil b. Abdullah b. Mustafa’dır. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4825 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 171).

“Şerhu Merâhi’l-Ervâh” adlı eser Dinkoz Şems ed-dîn Ahmed b. Abdullâh Bursavî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Arapça Gramer olarak yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4839 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 173).

“Sakk” isimli kitap Musâ-zâde Muhammed Abdullah tarafından yazılmıştır. Müstensihisi Mevlevî, İbrahim zati’dir ve 1202 (1787) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4869 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 175).

“eş-Şâmil ‘ala’l-Luğa” isimli kitap Hasan b. Hüseyin b. İmâd Karahisârî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Farsça-Türkçe Lugat olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4895/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 177).

“Envârü’t-Tenzîl ve Esrârü’t-Te’vîl” isimli eser Kâdî el-Beyzâvî Nâsır ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Ömer (öl. 692/1293) tarafından yazılmıştır. Bursa’da 1136 (1722) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4902 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 178).

“Raf’ul-Hafa ‘an Zâti’ş-Şifâ” isimli kitabın müellifi Nûr ed-dîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî (öl. 1014/1605)’dir ve 1141 (1728) yılında istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. Tıbbâ Ait Hadisler konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4908 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 179).

“Muhtasarus-sihâh” isimli eser Muhammed b. Ebû Bekr b. Abdel-Kâhir er-Râzî’dir. İstinsah yeri İstanbul’dur; tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Arapça Gramer olarak hazırlanan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4929 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 180).

“Lugat-ı Ni’metullah” adlı eserin müellifi Nimetullâh b. Ahmed b. Kadı Mübârek Rûmî’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Farsça-Türkçe Lugat olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4934 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 181).

18. yüzyılda sekiz adet “Divan” isimli eser yer alır. Beş adet eserin istinsah tarihi bilinmemektedir. Edebiyat konusunda yazılan eserlerin mücellitleri de belli değildir.

“Divan-ı Şemsi’l-Hakâyık” isimli eserin müellifi Mevlânâ Celâl ed-dîn Rûmî Muhammed b. Bahâ ed-dîn Veled (604-672/1207-1273)’dir ve müstensihî Dervîş Abbas’tır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 92 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 4).

“Divan” adlı eser Örfî Muhammed b. Alî Şîrâzî tarafından yazılmıştır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 405 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 22).

“Divan” isimli eser Fıtnat Zübeyde Binti Şeyhü’l-İslâm Mehmed Es’ad Efendî (öl. 1194/1780) tarafından yazılmıştır. 1206 (1790) yılında istinsah edilmiştir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1663 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 72).

“Divan” isimli eserin müellifi Cem Sultân (864-901/1460-1495)’dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1874 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 76).

“Divan” adlı eserin müellifi Abd-Allah b. Hüseyin et-Tusterî’dir. 1113 (1701) yılında istinsah edilmiştir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2527/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 97).

“Divan” adlı eserin müellifi Nedîm Ahmed b. Mehmed (1091-1143/1680-1730)’dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2901 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 108).

“Divan” isimli eser Naf’î tarafından yazılmıştır. Milli Kütüphane envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 131).

“Divan” adlı eserin yazarı Nakşî Alî Akkirmânî (öl. 1065/1654)’dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4318 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 153).

18. yüzyılda dört adet “Mecmû’a-i Eş’âr” isimli eser görülür. Eserlerin müellifi ve mücelliti belli değildir. Birinin istinsah tarihi bilinmektedir.

“Mecmû’a-i Eş’âr” isimli eser IV. Murad Devri şairlerini konu almış, Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 949 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 46).

“Mecmû’a-i Eş’âr” isimli kitap şiir konusunda yazılmış, Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2187 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 87).

“Mecmû’a-i Eş’âr” isimli eser İlahiler konusunda yazılmış, Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2327 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 91).

“Mecmû’a-i Eş’âr” adlı eser 1155 (1742) tarihinde istinsah edilmiştir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4156 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 149).

3.2.1. Malzeme

17. yüzyılda olduğu gibi bu yüzyılda da çoğunlukla meşin deri kullanılmış, iki örnekte sahtiyan deri (Katalog No: 73, 97) tercih edilmiştir.

İç kapak malzemeleri ise deri ve kağıttır.

3.2.2. Malzemenin Rengi

Bu dönem kitap kapaklarının deri rengine ağırlıklı olarak kahverengi ve tonları kullanılmıştır (Katalog No: 2, 9, 10, 11, 12, 17, 28, 45, 46, 59, 60, 61, 64, 68, 71, 72, 73, 76, 87, 88, 91, 94, 97, 98, 109, 113, 115, 117, 118, 119, 128, 129, 131, 149, 158, 161, 162, 164, 166, 167, 171, 177, 178, 179, 181). Bordo renk deri kullanımı 17. yüzyıla göre azalmıştır (Katalog No: 30, 36, 58, 63, 69, 70, 75, 101, 110, 125, 132, 150, 168, 175). 18. yüzyılda siyah renk kullanımında da artış olmuştur (Katalog No: 4, 22, 50, 80, 108, 130, 173, 180). Beş eserin kapağı vişne rengi (Katalog No: 15, 27, 104, 148, 155), iki eserin cildi yeşil renk (Katalog No: 32, 53), kırmızı (Katalog No: 124) ve mor (Katalog No: 153) birer adet ciltte tespit edilmiştir.

18. yüzyıla ait bazı eserlerin iç kapaklarında kahverenginin tonları (Katalog No: 10, 12, 88, 117, 164) ve siyah (Katalog No: 4, 134) deri uygulanmıştır. On iki eserin iç kapağı ebrulu kâğıt (Katalog No: 22, 27, 30, 58, 60, 69, 72, 87, 113, 115, 167, 179), üçü de desenli kâğıt (Katalog No: 64, 80, 132) ile kaplanmıştır. Kitapların iç kapaklarında zerefşan (Katalog No: 2, 10, 166) ve minyatür (Katalog No: 144) uygulamaları da yer alır. Geri kalan kitapların iç kapakları süslemesiz olarak bırakılmıştır.

3.2.3. Teknik

Kalıp baskı tekniğinde motifler yüzeyde kaldığı için daha çabuk yıpranır. Buna rağmen bu yüzyılda incelediğimiz eserler de çoğunlukla kalıp baskı tekniği yer alır. Soğuk kalıp baskı tekniğinde otuz bir adet cilt mevcuttur (Katalog No: 4, 11, 15, 17, 32, 36, 50, 58, 59, 61, 64, 72, 75, 76, 88, 98, 104, 108, 110, 118, 125, 130, 131, 158, 162, 168, 173, 177, 179, 180, 181). Soğuk kalıp baskı tekniğinde Mülevven şemse uygulanmıştır. Mülevven şemse; kapak bezeme kısımlarında cilt kapağında kullanılan deriden başka renk deri ile kaplanması ile oluşur. Alttan ve üstten ayırma şemse tarzları olduğu gibi “Umdetü’l-Ahkâm’an Seyyidi’l-Enâm” isimli eserde olduğu gibi soğuk şemseli cilt olarakta yapılır (Katalog No: 45). Sıcak kalıp baskı tekniğinde ciltlerde bulunmaktadır

(Katalog No: 9, 60, 91, 129, 155, 161). Soğuk ve sıcak kalıp baskı tekniğinde şemse, salbek, ve miklep yüzey bezemeleri görülür.

Gömme tekniği, kapak yüzeyinden 4-5 mm. aşağıya indiği için sürtünme ve aşınmalara karşı daha dayanıklı olmakta ve uzun süre korunabilmektedir. 18. yüzyıl eserleri içinde yirmi yedi kitaba (Katalog No: 10, 22, 27, 28, 30, 46, 53, 63, 68, 71, 80, 87, 97, 101, 109, 113, 115, 117, 119, 148, 150, 164, 166, 167, 171, 175, 178) gömme tekniği uygulanmıştır. Gömme tekniğinde şemse, salbek, köşebent ve miklep yüzey süslemeleri bulunmaktadır.

Çalışmamızda 18. yüzyıl ciltlerinde boyama tekniğinde 17. yüzyıl ciltlerine göre artış vardır. Boyama tekniğinde yapılan cilt kapaklarında süsleme kompozisyonuna göre isimler alırlar. Yazma cilt; kalıp basmaksızın desenin fırça ile uygulanması sonucu ortaya çıkan ciltlerdir (Katalog No: 2, 69, 70, 73, 124, 132, 149, 153) Yekşah cilt; motifler yekşah denilen ucu sivri metal bir aletle bastırılarak yapılır (Katalog No: 94). Boyama tekniğinde yazma ve yekşah cildin yanında lake ciltlerde yer alır. Lake cilt ise, fırça ile çalışılan bezemenin kat kat laklanmasıyla elde edilir (Katalog No: 12, 128, 134, 144). Boyama tekniği şemse, salbek, köşebent ve miklep yüzeylerine uygulanmıştır.

Araştırmamızda bir eserin iç kapağında “müşebbek (katı) cilt” uygulandığı tespit edilmiştir (Katalog No: 117). Derideki desenlerin dantel gibi oyularak yapıldığı ciltlerdir. Müşebbek ciltler önceleri dış kapaklarda olmasına rağmen daha sonra iç kapaklarda yapılmıştır. Bu da müşebbek cildin süslemesinin korunmasının zorluğundandır.

3.2.4. Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri

Alt ve üst kapağın her biri deffe diye de adlandırılmıştır. Kapakların rahatça açılıp kapanmasını sağlamak için, sırtla kapaklar arasında bırakılan boşluğa mukat payı, sayfaların ön kenarlarının bozulmaması için sertabın iki yanında, alt kapak ve miklep boyunca bırakılan fazlalığa dudak denir (Balkanal, 2002: 550).

Cilt üzerindeki süslemeler, cilt sanatının önemli bir yönünü teşkil ederler. Kapak bölümleri diye adlandırılan cetvel, zencirek, bordür, köşebent, şemse ve salbek cildin bezeme özellikleridir.

3.2.4.1. Cetvel

18. yüzyıl içinde incelediğimiz cilt kapak kenarlarında sadece cetvel uygulamaları yer alanlar vardır. Cetvelleri soğuk (Katalog No: 11, 17, 32, 46, 58, 60, 61, 76, 98, 104, 108, 109, 118, 125, 158, 168, 177, 179, 180) ve altınla yapılmıştır (Katalog No: 9, 12, 36, 53, 73, 117, 130).

Zencireklerin etrafında sıralanan cetvellerde bulunur. Zencireğin etrafını çerçeveleyen soğuk cetveller (Katalog No: 15, 45, 50, 59, 87, 101, 110, 113, 131, 162, 173, 178) ile cetveli altın olanlar (Katalog No: 2, 10, 22, 30, 63, 70, 71, 72, 80, 88, 91, 94, 97, 115, 119, 124, 129, 132, 148, 149, 150, 153, 155, 161, 164, 166, 167, 171, 175) şeklinde düzenlenmiştir.

Cetvel düzenlemesi olmayan cilt kapağı da vardır (Katalog No: 68).

3.2.4.2. Zencirek

İncelediğimiz ciltler de 18. yüzyılda da en çok tercih edilen zencirek “Sarmal S” diye de adlandırılan “tekli zencirek”tir. Bunlar değişik kalınlıkta zencirekleri soğuk yapılanlar (Katalog No: 15, 45, 50, 59, 87, 88 101, 110, 113, 131, 162, 173, 178) ile zencireği altın olanlar (Katalog No: 2, 10, 22, 30, 63, 70, 71, 72, 80, 91, 94, 97, 115, 119, 124, 129, 132, 148, 149, 150, 153, 155, 161, 164, 166, 167, 171, 175) şeklinde düzenlenmiştir. Çalışmamızda 17. yüzyılda değişik zencirek bezemeleri görülmezken bu yüzyılda farklı örnekler görülür: Kapak kenarlarından 3-4 cm içerde hançeri yaprak ve penç motiflerinin oluşturduğu soğuk zencirek ile oluşturulmuş süsleme bulunmaktadır (Katalog No: 4). Kitabın kenarlarından içeri doğru soğuk baskı zencirek ile kuşatıldıktan sonra içerde bir sıra altın ile kitabe panolu zencirek uygulaması dikkati çeker (Katalog No: 28). Kapak kenarları üç tarafı süslemesiz, bir tarafı soğuk baskı

zencirek ve cetvel süslemesi dikkate değerdir (Katalog No:87). Zencirek düzenlemesi yapılmayan ciltte mevcuttur (Katalog No: 68).

3.2.4.3. Bordür

Kapakları çevreleyen bordürler Selçuklu ciltlerinden itibaren kullanılan kapak öğeleridir. 15. yüzyıl Osmanlı ciltlerinde kapakları çevreleyen bordürler daha geniş olarak kullanılmıştır. 16. yüzyıl cildinin enli bordürüne kalıpla yapılan bezemeler şemse ve köşebent süslemelerinin tekrarıdır. Bu dönem ciltlerinin bazılarında çevre bordüründe kartuşlar da yer alır. 17. yüzyıl genel özelliklerinde bordür tezyinatının kalkmış olduğu belirtilir. Çalışmamızda da 17. yüzyılda bordür bezemesine rastlanmaz.

Araştırmamızda bu dönemde dört ciltte (Katalog No: 12, 128, 134, 144) bordür uygulaması yer alır. “Mecmû’a-i Ed’iye” isimli eserin kapak kenarlarında tekiplik üzerinde yapraklarla oluşturulmuş bordür görülür (Katalog No: 12). “Vâkı’a-nâme” adlı eserin bordür yüzeyi belli bir düzende yerleştirilen hançeri yaprak motifleri ile kuşatılmıştır (Katalog No: 128). “es-Sahifetu’s-Seccadiye” isimli kitabın kapak kenarları kalın bordürden, ince bordüre doğru üç sıradır. Dıştaki bordür ile en içteki bordür bezemeleri aynıdır. Sarmal dallar üzerinde rumi, gonca ve yapraklarla bezenmiştir. İkinci bordür yüzeyi, çiftlik üzerinde yapraklar ve goncalarla süslenmiştir (Katalog No: 134). “Mesnevî”nin cildinin bordürlerinde penç, lale, tanımlanamayan çiçekler ve yapraklar görülür. Bordürün etrafı altın cetvellerle kuşatılmış, cetveller arası çiftlik rumilerle bezenmiştir (Katalog No: 144).

3.2.4.4. Köşebent

15. yüzyıl Fatih devrinden itibaren kullanılan iç ve dış bükey kavisli köşebentler incelediğimiz 18. yüzyıl cilt kapaklarında da aynıdır (Katalog No: 10, 15). Araştırmamızda 17. yüzyıla göre de 18. yüzyıl köşebent uygulamalarının azaldığı tespit edilmiştir. Köşeler farklı bezemeler kullanılarak daha sadeleştirilmiş boyama tekniğinde kıvrım dalların oluşturduğu biçimlerle de köşeler süslenmiştir (Katalog No: 69, 128).

Bazı ciltlerin köşeleri de birli, üçlü, dörtlü gülçe motifleri ile bezenmiştir (Katalog No: 4, 30, 71, 94, 101, 119, 132, 148, 150, 153, 162, 166).

Köşelerde diyagonal çizgiler uygulandığında oluşan basit üçgenler de yer alır (Katalog No: 46, 50, 58, 59, 61, 76, 109, 110, 118, 158, 164, 177, 179).

Diğer ciltlerin köşelerinde hiçbir süsleme kompozisyonu görülmez.

3.2.4.5. Şemse

Tezimizde 18. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapak şemseleri çoğunlukla oval formda kenarları dilimli olarak yapılmıştır (Katalog No: 4, 9, 15, 17, 22, 27, 28, 30, 32, 36, 45, 46, 50, 53, 60, 61, 63, 64, 68, 69, 75, 76, 88, 91, 94, 101, 104, 109, 110, 113, 117, 118, 124, 131, 150, 158, 162, 164, 166, 167, 168, 171, 173, 177, 178, 179, 180, 181).

Dilimli oval formdan sonra tercih edilen bir diğer şemse şekli ise uçları dilimli orta kısmı dışa bombeli olarak düzenlenen dikdörtgen formdaki şemsedir (Katalog No: 58, 59, 71, 72, 80, 87, 97, 115, 119, 125, 130, 148, 155, 161, 175).

Çalışmamızda 17. yüzyılda görülen bezeme 18. yüzyılda da hazırlanan cilt kapak merkezinde ince çizgiler ve geçmeli düğümlerle oluşturulmuş kare formlu geometrik şemselerdir (Katalog No: 73, 149). Bu dönemde baklava (Katalog No: 98, 108), daire (Katalog No: 2, 10) ve haçvari formda (Katalog No: 129) şemselerde mevcuttur. Çiçekli şemseler ve tüm kapak yüzeyi bezenmiş ciltler de yer alır (Katalog No: 70, 128, 132, 153).

3.2.4.6. Salbek

Salbeklerin çoğunluğu palmet formunda yapılmıştır (Katalog No: 15, 22, 32, 36, 46, 53, 61, 63, 68, 69, 71, 80, 94, 97, 113, 117, 118, 124, 155, 162, 166, 167, 178, 179). Daire formunda salbek'te vardır (Katalog No: 91). Gülçe motifleri ile oluşturulmuş salbekler de yer alır (Katalog No: 4, 115, 119, 148). Diğer şemseler salbeksizdir.

3.2.4.7. Miklep

18. yüzyıl miklep kapaklarında genel olarak dilimli daire biçimli (Katalog No: 36, 58, 63, 64, 72, 88, 109, 110, 117, 168, 175, 178), dilimli oval biçimli (Katalog No: 10, 22, 50, 53, 115, 119, 161, 162) ve palmet formunda (Katalog No: 17, 118, 171, 179) miklep şemseleri görülür. Miklep kapağında tam zemin bezenmiş (Katalog No: 124), çiçekli (Katalog No: 132), damla formunda (Katalog No: 45) düzenlemelerde yer alır. İki cildin miklep kenarları cetvel ile süslenmiş, miklep yüzeyi süslemesiz bırakılmıştır (Katalog No: 104, 177).

3.2.4.8. Sertab

Soğuk şemseli cildin sertab bölümünde palmet formunda kartuşun yüzeyinde gonca motifi (Katalog No: 118) yer alırken yazma cildin sertab kısmında palmet ve rumi motifleri uygulanmıştır (Katalog No: 124). Diğer cildin sertabı kartuşlara ayrılmıştır. Kartuşların içerisi üçer adet gülçe motifleri ile bezenmiştir (Katalog No: 162). Bazı ciltlerin sertab bölümünde farklı renkte deri ile onarım yapıldığı için ciltlerin orijinal sertab bölümü hakkında bilgi edinilememiştir (Katalog No: 109, 161) Geri kalan eserlerin sertab kısmında herhangi bir süsleme görülmez.

3.2.4.9. Sırt

Kitabın arkasını örten sırt bölümünde 18. yüzyılda herhangi bir süsleme kompozisyonu görülmez. Bazı ciltlerin sırt bölümünde farklı renkte deri ile onarım yapıldığı için ciltlerin orijinal sırt bölümü hakkında bilgi edinilememiştir (Katalog No: 17, 36, 72, 109, 161, 181)

3.2.4.10. Bezeme ve Üslup Özellikleri

18. yüzyıla tarihlendirmiş olduğumuz eserlerin kapaklarında, 17. yüzyılın bezeme konularının devamıyla birlikte yeni süsleme tekniklerinin de uygulanmış olduğu tespit edilmiştir.

Saz yolu üslubunda hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklarla oluşan bitkisel bezemeler yatay, dikey ve serbest kompozisyon düzeninde yerleştirilmiştir. Şemse yüzeyi yaprak ve çiçeklerin yoğunluk oranına dikkat edilerek oluşturulmuştur. Bu dönemde neredeyse tamamı dilimli ve oval form şemseler uygulanmıştır. Bezemeler baskı tekniğinde soğuk şemseli cilt (Katalog No: 11, 15, 27, 32, 45, 50, 61, 75, 88, 109, 164, 173, 177, 178, 179, 180, 181), mülemma şemseli cilt (Katalog No: 167) ve alttan ayırma şemse olarak düzenlenmiştir. Alttan ayırma şemsede zemin altın, motifleri deri renginde bırakılmış ciltler yer alırken (Katalog No: 9, 101), miklep şemse yüzeyinin merkezinde karanfil motifi, karanfilin etrafında helezon üzerinde penç ve hançeri yapraklarla tezyin edilmiş alttan ayırma şemse olarak düzenlenen cildin motifleri kırmızı renk ile boyanmıştır (Katalog No: 22). Saz üslubunda iç ve dış bükey köşebent bezemesi olan cilt kapağı da yer alır. İç kapaklar kahverengi deridir. Yüzeyinde salbekli şemse vardır ve zerefşan ile süslenmiştir (Katalog No: 10). Soğuk şemseli bir kitabın salbeksiz şemsesi yüzeyinde alt köşede bir yaprak demetinden çıkan ve dikey eksenindeki dallar üzerinde hatayi, penç, gonca ve yapraklardan oluşan bitkisel bezemeye rastlanır (Katalog No:181). Genel düzeni bakımından 16. yüzyılın ikinci yarısından sonra tezhip, çini, kumaş ve kalemişinde yaygınlık kazanan “bahar açmış meyve ağacı” motifini çağrıştırır (Özbek, 2005: 260). Salbek ve miklepte yaprak motifleri ile kare form verilmiştir (Katalog No: 179). Diğer mikleb şemsesine sahip olan ciltlerin kapak şemseleri ile bezemeleri aynıdır (Katalog No: 50, 88, 109, 178).

Hatayi tarzı motiflerin hançeri yapraklarla bezendiği cilt kapakları görülür. Şemse yüzeyinin merkezinde penç motifi, bu motiften çıkan S şeklindeki kıvrım dallar üzerinde hatayi, gonca ve hançeri yaprakların inceltip uzatıldığı, dengeli bir bezeme kompozisyonu oluşturulmuştur (Katalog No: 58, 59, 64, 155). Miklep şemsesine sahip olan eserlerin süslemesi kapak şemsesi ile aynıdır (Katalog No: 58, 64). Bir eserin kapak şemse bezemesinde hançeri yapraklar ile hatayileri taşıyan dallar spiral

yaparcasına kıvrımlı işlenmiştir ve miklep şemsesinde yüzeyi kaplayan hatayı motifi yer alır (Katalog No: 171). Soğuk şemse cilt olarak düzenlenen kapak şemsesinin merkezdeki penç motifinden çıkan uzun kıvrımlı hançeri yaprakların pençi sararak yüzeyi tamamen doldurması ile oluşan bezeme dikkat çekicidir (Katalog No: 4, 104). Mülemma şemsenin yüzey bezemesinde merkezdeki irice penç motifinden çıkan dallar üzerinde hatayı ve hançeri yapraklar simetrik bir süsleme yapmıştır (Katalog No: 87). Alttan ayırma şemse cilt olarak düzenlenen haçvari formdaki şemse yüzeyinde, merkezde dört yapraklı penç motifinden çıkan dallar üzerinde yatay eksenle hançeri ve basit yapraklar vardır. Dikey eksenle uçlarda hatayı motifi yer alır (Katalog No: 129). Ucu sivri aletle oldukça ince şekilde yapılmış, merkezden uçlara doğru hançeri yaprakların kapalı formlar meydana getirmesi ve bitkisel bezemesiyle motif ve teknik bakımından farklılık gösterir (Katalog No: 15).

17. yüzyılda benzerleri görülen kompozisyonun bu dönemde de örnekleri vardır. Sade rumilerin palmet motifinden uçlara doğru, kıvrım dallarıyla geçmeler yaparak kapalı formlar meydana getirdiği süslemeye sahip ciltler görülür. Yekşah cilt (Katalog No: 94), yazma cilt (Katalog No: 124), üstten ayırma şemse (Katalog No: 113), mülemma şemse (Katalog No: 175) ve alttan ayırma şemse cilt (Katalog No: 30, 117) olarak yapılmışlardır. İç kapağı müşebbek şemse olarak düzenlenen cildin kompozisyonunda da rumi ve palmet motifleri dikkati çeker (Katalog No: 117). Yazma cildin miklep şemse yüzeyi palmet, sade rumilerle bezenmiş ve şemseden çıkan dallar üzerinde sağa ve sola uzanan karanfil motifi yer alır (Katalog No: 124).

Ayırma rumilerin yatay ve dikey eksene yerleştirilmiş hatayileri çerçevelediği ve hatayilerden çıkan dallar üzerinde zemin yüzeyini gonca, penç ve yaprakların bezendiği şemseler soğuk şemseli cilt (Katalog No: 36, 46, 97, 168), alttan ayırma şemse cilt (Katalog No: 60, 91) ve yazma cilt (Katalog No: 69) olarak düzenlenmiştir. Yazma

cildin köşebentleri natüralist üslupta, kıvrım dalların üzerinde asma yaprakları ve üzüm salkımları ile süslenmiştir (Katalog No: 69).

Rumi motiflerinin, bulut motifi şeklinde düzenlendiği tek kompozisyon “Divan” isimli eserin cilt kapağıdır. Zemin yüzeyinde serbest bulut motifleri de vardır (Katalog No: 76).

Serbest bulut ve ayırma bulut motiflerinin uygulandığı bezeme dikkate değerdir (Katalog No: 17). Oval formdaki şemse yüzeylerinde uçları yatay ve dikey ekseninde düğümlenerek birleştirilmiş bulut motiflerinin hâkim olduğu ciltler bu yüzyılda da görülür (Katalog No: 63, 110, 158). Kenarları dilimli ortası dışa doğru bombeli şemse yüzeyi yatay ve dikey eksenlere yerleştirilen hatayilerden çıkan bulut motifleri ile süslenmiştir (Katalog No: 71, 72, 80). Miklep şemse bezemeleri, kapak şemsesi ile aynı olan (Katalog No: 63, 72, 110) ciltlerin yanında miklep şemse yüzeyini kaplayan hatayi motifi ile bezenmiş ciltte vardır (Katalog No: 17).

Benzerine Raşit Efendi Kütüphanesi 1755 yılında istinsah edilmiş 27 envanter numarada kayıtlı eserde rastladığımız 18. yüzyıla tarihlendirdiğimiz eserlerin cilt kapaklarında farklı düzenlemeler de kullanılmıştır. Bulut motiflerinin yer aldığı bezemelerde zemin yüzeyinde hatayi, penç ve hançeri yaprak motifleri ile kullanıldığı tespit edilmiştir. Bulut motifinin dikey ekseninde geniş kavis oluşturacak biçimde S kıvrımları yaptığı (Katalog No: 148, 150, 166) ve yatay ekseninde de şemse yüzeyine hâkim S kıvrımları ile süslenmiştir (Katalog No: 119).

Boyama tekniğinde yapılmış, ince çizgilerin oluşturduğu dokular ve geçmelerle oluşturulmuş kare formu geometrik süslemeler ile oluşturulan yazma ciltler 17. yüzyıla göre bu dönemde azalmıştır (Katalog No: 73, 149).

Küçük daire şeklindeki kartuşlarla oluşan şemse yüzeyi, baklava şeklindedir ve kartuşların içerisi dört yapraklı (Katalog No: 98) ve altı yapraklı (Katalog No: 108) penç motifi ile süslenmiş, soğuk şemse tarzında düzenlenmiştir.

Soğuk kalıp baskıyla yapılan şemse, köşeleri çeyrek daire şeklinde iç bükey olarak kıvrılmış dikdörtgen formdadır. Dikdörtgen formun içi küçük baklava dilimi şeklinde kartuşlara bölünmüş, kartuşlar çift çizgi ile oluşturulmuş, dönemin tek cilt kapağıdır (Katalog No: 125).

Diğer yüzyıllarda genellikle ciltlerin iç kapaklarında gördüğümüz ve bu dönem cildin dış kapağında rastladığımız şemse daireseldir. Şemsenin içerisinde herhangi süsleme kompozisyonu görülmez, sadece altın ile boyanmıştır (Katalog No: 2). Diğer bir şemse madalyon şeklindedir ve belirli aralıklarla bitkisel bezeme ile kartuşlar görülmektedir. Şemsenin orta boşluğunda herhangi bir süsleme görülmez (Katalog No: 28).

18. yüzyılda geleneksel elemanlara özgün biçimlerde katılmış, bu biçimlerin önde geleni renk renk, çeşit çeşit çiçeklerdir. Buketler, içi dolup taşan vazolar, saksılar, fiyonklar, kurdeleler, geniş yapraklar bu dönemin öğeleridir (Tanındı, 2012: 24-25). Natüralist üslupta çiçeklerin özellikle 18. yüzyılla birlikte kitap sanatlarında kullanımlarının arttığı görülür. Kitap sanatlarında gül, lale, karanfil, anemon, sıkklamen, sümbül, şebboy, zerrin gibi çiçekler en rağbet edilenler arasında bulunmaktadır (Demiriz, 1996: 83-85).

İncelediğimiz eserlerin dış kapak şemselerinde natüralist üslupta yapılmış şemse yüzeyinde vazodan çıkan gül, gül goncası ve stilize kompozisyonda çiçekler vardır (Katalog No: 130). Karışık buketli, buket sap kısmından bağlı, zerrin ve tanımlanamayan çiçeklerin olduğu mülemma şemseli cilt düzenlemesi mevcuttur (Katalog No: 161). Şemse, alt köşede yığma buluttan çıkan yaprak, gül, gülün sağında ve solunda sümbül ve gül motifinden dikey ekseninde çıkan dallar üzerinde gül goncaları ile süslenmiştir. Miklep şemse yüzeyinde de bir dal üzerinde gül goncası ve yapraklar bulunur (Katalog No: 115).

Bu dönemde iki ciltte saksıdan çıkan çiçek bezemesi tespit edilmiştir. Soğuk şemseli cilt olarak düzenlenen cilt kapaklarından ilk şemse yüzeyi, saksıdan çıkan üç adet zerrin

çiçeği, tomurcukları ve yapraklarından oluşmaktadır. Salbek ve miklep şemsesinde de zerrin çiçeği yer alır (Katalog No: 53). Diğer ciltte ise saksıdan çıkan dallar üzerinde tanımlanamayan çiçekler ve yapraklar vardır (Katalog No: 162).

Yazma cilt olarak düzenlenen kapaklarda ve miklepte, S şeklinde kıvrılan uzun saz yaprağı motifi ile bezenmiştir. Miklepteki desen kapaktaki desene göre biraz daha büyük yapılmıştır (Katalog No: 132). Aynı bezeme cilt kapakları farklı bezenen yazma cildin sağ kapağında tespit edilmiştir. Sol kapağında ise dal üzerinde çatallaşarak çıkan yaprak motifleri ile süslenmiştir (Katalog No: 153).

Yazma cilt olarak tasarlanan kapak, üç adet kuş tüyünün birbirine bağlanmasıyla oluşmuştur. Tüylerin ince hançeri yaprak biçiminde oluşması dikkate değerdir (Katalog No: 70).

Lake olarak tasarlanan dört cilt kapağı vardır. “Mecmû’a-i Ed’iye” isimli eserin cilt kapağının zemini sarı renge boyanmış, dallar üzerinde gül, zeren, küpe, nergis, hercai çiçekleri, bu çiçeklerin gonca ve yaprakları ile bezenmiştir. Çiçekler ve goncaları pembe- sarı renk ve tonları, yapraklar yeşil renk ve tonlarıyla boyanmıştır. İç kapağında halkar üslubunda dal üzerinde karışık çiçek düzenlemesi yer alır. Küpe tanımlanabilen çiçektir (Katalog No: 12). “Vâkı’a-nâme”nin kapak yüzeyinde kırmızı kurdele ile bağlı gül, gül goncası, peygamber çiçeği ve çiçeklerin yaprakları yer almaktadır. Gülün arkadan görünecek şekilde çizilmesi ile buket derinlik kazanmıştır. Gül ve goncası pembe renk ile, peygamber çiçeği doğal rengi mavi ile boyanmıştır. Yapraklar ve dallar yeşil renktedir (Katalog No: 128). “es-Sahifetu’s-Seccadiye” isimli eserin cildinin bütün yüzeyinde çizgi simetrisinin yanında kapalı biçim ve renklerin de simetrisi vardır. ¼ oranında desen kullanılmıştır. Ayırma rumi ve hatayi grubu çiçekler ile bezenmiştir. Motiflerde altın, yeşil, pembe, kırmızı, mavi renk ile boyanmıştır. İç kapak, hâlkâr üslubunda bahar açmış ağaç motifi ile süslenmiştir (Katalog No: 134). “Mesnevî”nin ise şemse yüzeyinde Hz. Meryem ve Hz. İsa’nın minyatürü vardır. Salbek yüzeyinde penç

motifinden çıkan dal üzerinde lale, lale goncası ve yaprak motifleri yer alır. Şemse ve bordür arasında kalan yüzey helezonların taşıdığı lale, penç, tanımlanamayan irili ufaklı çok sayıda çiçek ve yapraklarla süslenmiş altın ile renklendirilmiştir. İç kapaklardan biri minyatürlü diğer kapak desensizdir (Katalog No: 144)

İncelediğimiz dönemde iki eser figür kullanılmasıyla bu yüzyılın özelliklerinden farklılık gösterir. Soğuk şemse cilt olarak tasarlanan ciltlerden ilk örnekte ağaç dallarında iki ağaç kakan figürü dikkati çeker (Katalog No: 68). Diğer örnekte yerde tanımlanamayan çiçek gruplarının, taşların arasında dört kuş figürü bulunmaktadır (Katalog No: 131).

18. yüzyılla birlikte cilt kapak yüzeylerinde yazının kullanılmaya başlandı bilinmektedir. Araştırmamızda 18. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapağında hat yazısı ile “El-ikbâlu ve’l-aşku’d-dâimu” (gelecek ve aşk sürekli) şeklinde okunuşu ihtimal dahilinde olan şemse yüzeyine sahiptir. Salbek ve miklep şemsesi aynı bezemeye sahiptir. Yüzey süslemesinde gonca motifi yer alır (Katalog No: 118).

Yüzey süslemesi şemse ile aynı (Katalog No: 15, 69, 94, 124, 155, 162) olan salbekler olduğu gibi yüzeyi kaplayan penç (Katalog No: 91, 113, 178) ve hatayi motifler de (Katalog No: 22, 32, 46, 61, 63, 71, 97, 166, 167) uygulanmıştır. 18. yüzyılda salbek yüzey süslemesinde farklı bezemelere de rastlanır. Salbek yüzeyini kaplayacak büyüklükte süsen çiçeği mevcuttur (Katalog No: 68). Boya tekniğinde yapılmış salbek, palmet (Katalog No: 36, 117) ve yarı üsluplaşmış lale motifi (Katalog No: 80) şeklindedir. Bazı örneklerde şemse salbeklerinin kapak kenarına doğru kaydırıldığı ve ölçülerinin şemseye oranla büyüdüğü tespit edilmiştir (Katalog No: 15, 71, 113).

3.3. XIX.Yüzyıl Ciltleri

19. yüzyıl araştırmamız içinde 41 kitapla, en az eserin olduğu dönemdir. Bu dönemde yapıldıklarını, istinsah tarihlerinden ve üslupları göz önünde tutularak değerlendirilmiştir.

“İcazet-nâme” 1285 (1868) tarihinde Hüseyin Lebîb b. Ahmed Tosyavî tarafından yazılmıştır. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Eğitim ve Öğretim konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 43 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 1).

eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ 1266 (1848) tarihinde Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149) tarafından yazılmıştır. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 66 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 3).

“el-Kâfiye fi’n-Nabv”ın müellifi İbn Hâcib Cemâleddin Ebî Amr Osmân b. Ömer’dır. 1263 (1847) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi Mahmut Hamdi’dır. Mücelliti belli değildir. Arapça Gramer konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 422/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 23).

“Uyumü’l-Hidâye” isimli eser Resmî Bâbâ Giridî Bektâşî tarafından yazılmıştır. 1268 (1852) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi Mehmed b. Mahmûd’dur. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 467/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 24).

“Terceme-i Sergüzeşt-i Telemâk” adlı eseri Yûsuf Kâmil Pâşâ yazmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Ahlak İlmi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 525 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 31).

“Zenân-Nâme”nin istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Fâzıl Enderûnî tarafından yazılmıştır. Kadınların Güzellikleri ile İlgili olan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 653 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 33).

“Terceme-i Kâfiye” isimli eser Sûdî Bosnavî tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Arapça Gramer konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 720 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 35).

“Fezâ’il-i Seb’a” adlı eser 1280 (1863) tarihinde İbrâhîm Behcet b. Mehmed Sâlim tarafından yazılmıştır. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Sûfinin Ahlak ve Adabı

konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1185/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 57).

“Terceme-i Menârü’l-Envâr” isimli eser Mehmed Sâdık b. Mehmed Es’âd İstânbûlî tarafından yazılmıştır. 1254 (1838) yılında istinsah edilen yazmanın müstensihi Mehmed Zühdü’dür. Mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser 06 Mil Yz A 1257 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 62).

“Kur’ân-ı Kerîm”in müellifi ve mücelliti bilinmemektedir. 1246 (1829) yılında istinsah edilen yazmanın müstensihi Mücellid Seyyid Hafız Mehmed’dır. İslâm Dini-Kur’an ve Kur’an İlimleri konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1486 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 66).

“Cami’u’l-Ma’ârif”in müellifi Nizâmoğlu Seyyid Seyfullâh’dır ve 1270 (1853) yılında istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser 06 Mil Yz A 1905/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 77).

“Mevlid” adlı eser “Edib La’lî-zâde” tarafından yazılmıştır. İstinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Osmanlı Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1907/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 78).

“Bedâ’i’ü’s-Sukûk” adlı eserin müellifi Sâni-zâde Mehmed Sâdık b. Mustafâ er-Rûmî müstensihi ise İbrahim b. İsmail’dır. 1219 (1804) tarihinde istinsah edilen eserin mücelliti bilinmemektedir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1909 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 79).

“Mecmû’a-i Fetâvâ” isimli eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1994/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 82).

“Risâle-i Nakşibendiye” adlı eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Envanterinde konusu belli olmayan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2101 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 86).

“Tefsîr-i Sûre-i Fatiha”nın müellifi İsmâ’îl Ankaravî Rûsuhî Dede b. Ahmed (öl. 1042/1632)’dir. 1276 (1858) tarihinde istinsah edilmiştir ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tefsir Tercüme ve Teviller konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2223 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 89).

“Kur’ân-ı Kerîm”in müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Kur’an ve Kur’an İlimleri konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2381 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 95).

“Netâyicü’l-Efkâr” isimli eserin müellifi Adalı Mustafâ b. Hamza (öl. 1085/1674’ten sonra)’dır. 1227 (1812) tarihinde istinsah edilen cildin müstensihisi Ali b. Mehmed, Mehmed b. Ahmed’dir. Mücelliti bilinmemektedir. Arapça Gramer olarak yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2473 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 96).

“Ravzu’l-manâzır fî ‘ilmil-Avâ’il ve’l-‘Avâhir” adlı eserin yazarı İbnu’ş-Şihna el-Halebî Abdalberr b. Muhammed’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Tarih konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2785 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 102).

“el-Kasîdetü yakulü’l-abd” isimli kitap Sirâc ed-dîn Alî b. Osmân el-Ûşî (öl. 575/1179) tarafından yazılmıştır. 1233 (1816) yılında istinsah edilen eserin müstensihisi Mehmed Kamili Zilevî’dir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tevhid (Allahın Birliği) konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2826/5 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 105).

“Tevfîku Muvaffaki’l-Hayrât li-Neyli’l-Berekât fî Hidmeti Menba’u’s Sa’âdât” adlı eserin müellifi Kara Dâvud İzmidî’dir. 1247 (1831) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihisi Mehmed Eşref b. Seyid Mehmed Kemal’dir. Mücelliti bilinmemektedir.

İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2882 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 107).

“Gülşen-i Râz”ın müellifi Mahmud Şebûsterî’dir. İstinsah tarihi 1247 (1831)’dir. Mücelliti belli değildir. İran Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3520/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 123).

“Külliyât”ın müellifi Şeyh Gâlib Mehmed Es’ad Dede (1171-1213/1757-1799)’dir ve Derviş Mustafa Güzelhisarî müstensihdir. 1247 (1830) yılında istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3828 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 133).

“İnsân-ı Kâmil Istîlâhâtı” adlı eser Seyyid Mustafâ Rasim tarafından 1240 (1824) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3831 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 135).

“Delâ’ilu’l-Hayrât ve Şevâriku’l-Envâr” 1243 (1827) tarihinde Muhammed b. Süleymân el-Cüzûlî tarafından yazılmıştır. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3834 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 136).

“eş-Şifâ bi Ta’rifi Hukûki’l-Mustafâ” isimli eserin müellifi Kâdî Ebû’l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)’dir. 1267 (1849) tarihinde istinsah edilen eserin müstensihi Seyyid Ahmed Faik’dir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Hadis ve Hadis İlmi konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3835 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 137).

“Erbâb-ı Tarikatın Meşgûl Oldukları On iki İsim” adlı kitap Niyazî Mısırî Mehmed b. Alî Malâti tarafından yazılmış ve 1232 (1816) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3840/3 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 139).

“Müferricetü’l-Kurûb bi’s-Salâti ‘ale’n-Nebîyyi’l-Muhibbi’l-Mahbûb” isimli eser Ahmed b. Süleymân el-Hâlidî en-Nakşibendî tarafından yazılmıştır. 1243 (1827) tarihinde istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. İslâm Dini-Ahlak ve İçtimaiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3841/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 140).

Kur’ân-ı Kerîm”in müellifi ve mücelliti belli değildir. 1257 (1840) tarihinde Zîştovî’de Mehmet Selim tarafından istinsah edilmiştir. İslâm Dini-Kur’an ve Kur’an İlimleri konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3846 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 142).

“Mesnevî” isimli eserin müellifi Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Muhammed b. Bahâ’eddin’dir. İstinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Fars Dili ve Edebiyatı konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3849 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 143).

“el-Hululû’z-Zencefûriye fi Ecvibeti’l-Esileti’t-Tayfûriye” 1309 (1891) tarihinde istinsah edilmiş Ebû Abdullâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî tarafından yazılmıştır. Mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4348 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 154).

“Mecmû’a-i İ’lâmât” adlı eserin yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. Fıkıh konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4479 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 159).

“Mecmû’a-i Eş’âr” isimli eserin müellifi, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmemektedir. Edebiyat konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4649 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 165).

“Şerh-i Vasiyet-i Birgivi” adlı eser Alî Sadrî Kônâvî (öl. 1114/1702) tarafından yazılmıştır. 1216 (1800) yılında istinsah edilen eserin müntesihî Ahmed b. İbrahim’dir.

İslâm Dini-İman ve İslâm konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4778 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 169).

“Mecma’atu’l-hutâb” adlı eserin yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti belli değildir. İslâm Dini-Mev’ize ve Hutbeler konusunda yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4887 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 176).

“Envârü’l-Lugât” isimli kitap İbrâhim b. Mustafâ Akkirmânî tarafından yazılmıştır. 1226 (1811) tarihinde İstanbul’da istinsah edilmiştir. Mücelliti bilinmemektedir. Sözlük olarak yazılan eser Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 4985/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 182).

19. yüzyılda iki adet “Terceme-i Kasîdetu’l-Burde” isimli eser vardır. Yazarı, istinsah tarihi ve mücelliti bilinmeyen eserler Arap Dili ve Edebiyatı konusunda yazılmışlardır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 170 (Katalog No: 13), 06 Mil Yz A 395/1 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 19).

19. yüzyılda üç adet “Divan” isimli eserler Edebiyat konusunda yazılmıştır. Mücellitleri ve birinde istinsah tarihi bilinmemektedir.

“Divan”ın müellifi Örfî Muhammed b. Alî Şirâzî’dir. İstanbul’da 1039 (1629) yılında istinsah edilen eserin müstensihi Mehmed Said Nahcivanî’dir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1164 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 56).

“Divan” adlı eser Fenâ’î Cennet Mehmed Efendî (öl. 1065/1664) tarafından yazılmıştır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2632 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 100).

“Divan” müellifi Ruhî Osmân b. Mehmed Bagdâdî (öl. 1014/1605)’dir. 1282 (1864) tarihinde İstanbul’da Niyazi Mehmed b. İvaz Mehmed tarafından istinsah edilmiştir. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3011 envanter numarada kayıtlıdır (Katalog No: 111).

3.3.1. Malzeme

17 ve 18. yüzyıllarda olduğu gibi bu dönemde de en çok meşin deri kullanılmış, sadece iki eserde sahtiyan deri tercih edilmiştir (Katalog No: 78, 79).

İç kapakta deriden başka, kâğıt ve kumaş malzemelerde kullanılmıştır.

3.3.2. Malzemenin Rengi

İncelenen eserlerin on dördünün kapaklarında kahverengi ve tonları kullanılmıştır (Katalog No: 1, 24, 33, 62, 66, 77, 79, 102, 107, 137, 139, 140, 143, 165). Bu dönemde ayrıca cilt kapakları on bir adet bordo (Katalog No: 19, 23, 78, 82, 86, 95, 111, 135, 159, 176, 182), yedi adet vişne renk (Katalog No: 3, 13, 57, 105, 136, 154, 169), beş adet siyah (Katalog No: 35, 56, 96, 100, 133) ve dört adet yeşil renk (Katalog No: 31, 89, 123, 142) deri ile kaplanmıştır.

19. yüzyıl bazı eserlerin iç kapaklarında kahverengi (Katalog No: 13, 96) ve yeşil renk (Katalog No: 142) deri uygulanmıştır. Üç eserin iç kapağı ebrulu kâğıt (Katalog No: 78, 95, 133), bir eserin iç kapağı desenli kâğıt (Katalog No: 57) ve bir eserde basit kumaş (Katalog No: 24) ile kaplanmıştır. Kitapların iç kapaklarında zerefşan (Katalog No: 107, 139, 176) uygulaması da yer alır. Geri kalan kitapların iç kapaklarında herhangi bir süsleme görülmez.

3.3.3. Teknik

19. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapaklarında bu dönem en çok tercih edilen boyama tekniğidir. Boyama tekniğinde zilbahar cilt (Katalog No: 33, 62, 66, 78, 100, 136, 142), yehşah cilt (Katalog No: 139, 176) ve yazma ciltler (Katalog No: 1, 3, 13, 24, 31, 33, 56, 77, 79, 86, 89, 107, 111, 137, 140, 143, 159, 165) görülür. Boyama tekniği şemse, salbek, köşebent ve miklep yüzeylerine uygulanmıştır.

Baskı tekniği on beş adet ciltte tespit edilmiştir. İki örnek gömme tekniğinde (Katalog No: 133, 135), dokuz eserin kapağı soğuk kalıp baskı tekniğinde (Katalog No: 19, 23, 35, 57, 95, 123, 154, 169, 182) ve sıcak kalıp baskı tekniğinde dört cilt kapağı (Katalog No: 82, 96, 102, 105) yapılmıştır.

3.3.4. Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri

Süslemeler genellikle ön, arka ve iç kapaklara, arka kapağa bağlı olan mikleb denilen ilave kısma; miklebin kapağa bağlandığı, hareket edebilme imkânı sağlayan sertab bölümüne yapılır. Cetvel, zencirek, bordür, köşebent, şemse ve salbek cildin bezeme özellikleridir.

3.3.4.1. Cetvel

Bu yüzyıl içinde incelediğimiz kapak ciltlerinde soğuk cetvel (Katalog No: 35, 169) ve altınla yapılmış olan cetveller (Katalog No: 79, 102) bulunmaktadır.

İncelediğimiz diğer yüzyıllarda olduğu gibi bu yüzyılda da zencireğin etrafında yer alan cetveller vardır. Bunlar soğuk yapılan cetveller (Katalog No: 19, 23, 57, 95, 123, 182) ile cetveli altın olanlar (Katalog No: 3, 13, 31, 33, 56, 62, 77, 78, 82, 89, 100, 105, 111, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 159) şeklinde düzenlenmiştir.

Kitap kapak kenarları tahrip olduğu için cildin kenarları hakkında bilgi edinilemeyen ciltte vardır (Katalog No: 96).

3.3.4.2. Zencirek

Araştırmamızda 17, 18. yüzyılda olduğu gibi bu yüzyılda da en çok tercih edilen zencirek “Sarmal S” diye de adlandırılan “tekli zencirek”tir. Bunlar değişik kalınlıkta zencirekleri soğuk yapılanlar (Katalog No: 19, 23, 57, 95, 123, 182) ile zencireği altın olanlar (Katalog No: 3, 13, 31, 33, 56, 62, 77, 78, 82, 89, 100, 105, 111, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 159) şeklinde düzenlenmiştir. Bu dönem cilt kapaklarında zencirek yüzeyi çeşitlenmiş; zincir şeklinde (Katalog No: 24) ve küçük baklava dilimlerinden oluşmuştur. (Katalog No: 1). İncelediğimiz eserlerde iki (Katalog No: 107, 136, 142) üç sıra (Katalog No: 176) sarmal zencireğin arka arkaya uygulandığı kapaklarda vardır. Bir eserde ise iki sıra şeklinde uygulanan zencireklerden biri sarmal zencirek diğeri gülçe motiflerinden oluşmuştur (Katalog No: 66). Yine iki sıra şeklinde düzenlenen zencirek yüzeyi lotus-palmet motifi ile süslenmiştir (Katalog No: 143).

Kitap kapak kenarları tahrip olduğu için cildin kenarları hakkında bilgi edinilememiş ciltte mevcuttur (Katalog No: 96).

3.3.4.3. Bordür

16. yüzyıl ciltlerinde görülen “kartuşlu bordür” çalışmamızda da (Katalog No: 154) karşımıza çıkar ve “düz bordür”de (Katalog No: 24, 82, 86) yer alır. Kitap kenarlarında akantus yaprakları (Katalog No: 24), asma yaprakları, üzüm salkımları (Katalog No: 86) ve tek iplik üzerinde penç, yaprak motifleri (Katalog No: 82) ile süslenmiş bordürler tespit edilmiştir. Bordür yüzeyi baklava şeklindeki kartuşların merkezi penç motifi ile bezenmiştir (Katalog No: 154).

3.3.4.4. Köşebent

İç ve dış bükey kavisli olarak düzenlenmiş yüzeyde, hatayi tarzı çiçekler, penç ve hançeri yapraklar ile bezenmiş köşebent görüldüğü (Katalog No: 133) gibi köşelerde bir dal üzerinde papatya ve yaprakları da görülmektedir (Katalog No: 24). Yazma ciltte sadece sol üst köşede münhani kıvrımlarını andıran basit şematik bir köşebent bulunmaktadır (Katalog No: 165). Geçmeli düğüm (Katalog No: 82), basit S kıvrımlarla (Katalog No: 137) oluşan köşelerde ayrıca altın ile boyanmış hilal şeklinde bir bezemede mevcuttur (Katalog No: 143).

Ciltlerin köşesinde birli gülçe motifi (Katalog No: 62, 77, 159), üçlü gülçe motifi (107, 111, 182) ve dörtlü gülçe motifleri de (Katalog No: 3, 89, 100, 135, 139, 140) vardır.

Köşelerde, köşegende denilen diyagonal çizgiler uygulandığında dokuz adet ciltte oluşan basit üçgenler (Katalog No: 169) yer alır. İki ciltte de köşelerde cetveller diyagonal çizgi ile birleşmiştir (Katalog No: 123).

Bu yüzyıla tarihlendirdiğimiz diğer ciltlerin köşelerinde bezeme görülmez.

3.3.4.5. Şemse

19. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapaklarında dilimli, oval formda (Katalog No: 57, 96, 102, 123, 133, 135, 154, 159, 182) ve dikdörtgen formda (Katalog No: 105, 139,

159) şemseler tespit edilmiştir. Bu yüzyılda şemse anlayışı değişmiştir. Tüm kapağa soğuk kalıp baskı uygulanan ciltler yapılmıştır (Katalog No: 19, 33, 35, 95). Boyama tekniğinde tüm yüzeyi süslenen ciltlere en iyi örnek zilbahar ciltlerdir (Katalog No: 33, 62, 66, 78, 100, 136, 142). Şemseli ciltlerde şemse formları devam ettirilirken, şemsenin yerine geçebilecek çiçekler, geniş yapraklar da kullanılmaya başlamıştır (Katalog No: 1, 3, 13, 31, 77, 89, 107, 111, 140, 143, 165). Barok ve rokoko üslubunda yazma ciltler de uygulanmıştır (Katalog No: 24, 56, 82, 86, 137). İncelediğimiz ciltlerde 17 ve 18. yüzyılda kullanılan birbirine paralel ince çizgilerle oluşturulmuş kare form bu dönemde de mevcuttur (Katalog No: 79).

3.3.4.6. Salbek

Salbekler palmet formunda (Katalog No: 96, 133, 135, 139) olup şemseden iri ve uzakta olanlarda (Katalog No: 57, 102, 123, 154) dikkat çeker. Salbek yerinde gülçe motifi bezemesi yer alanlar da vardır (Katalog No: 169, 182).

3.3.4.7. Miklep

Mikleplerin süsleme kompozisyonu incelendiğinde genellikle kapakların ½'sinin uygulandığı görülür (Katalog No: 19, 23, 89, 136, 142). Boyama tekniğinde çiçek motifleri ile de miklep kapakları bezenmiştir (Katalog No: 13, 62, 66, 95). Baskı tekniğinde üç cilt daire formunda miklep şemsesine sahiptir (Katalog No: 102, 139, 169). Bazı ciltlerin miklebi cetvel ve zencirek ile (Katalog No: 57, 105, 137) bir eserde sadece cetvel (Katalog No: 77) ile süslenmiştir.

3.3.4.8. Sertab

19. yüzyıl içinde sertab yüzeyinde altın cetvel (Katalog No: 102), belirli aralıklarla (Katalog No: 19, 95, 141) ve sıralı halde gülçe motiflerinden (Katalog No: 169) oluşmaktadır. Sertab yüzeyi uçları dilimli olarak düzenlenmiş beş kartuşa bölünmüştür. Kartuş yüzeyinde gülçe motifi ile yapılmış altı yapraklı çiçek formu ve belirli aralıklarla da gülçe ile bezenmiştir. Sertabı kapaklara bağlayan iki tarafı kumaş ile onarılmıştır

(Katalog No: 66). Ayrıca cetveller arasında yaprak (Katalog No: 137) ve gülçe motifinin oluşturduğu bezemede yer alır (Katalog No: 62). Sertab yüzeyi, cetvellerle sınırlandırılmış üç bordüre ayrılmıştır. Kenardaki bordürler hançeri yaprakların sıralanması ile oluşmuş, gümüş renk ile boyanmıştır. Ortadaki bordür yüzeyi, merkezde gülçe motiflerinden oluşan çiçek bezemesinden çıkan yaprak formundaki tezyinattır ve altın ile boyanmıştır (Katalog No: 143). Diğer ciltlerin sertab bölümünde bezeme görülmez.

3.3.4.9. Sırt

19. yüzyıl ciltlerinin hiçbirinin sırt bölümünde süsleme görülmez. Ciltlerin bazılarının sırt bölümüne farklı renkte deri ile onarım yapıldığından dolayı orijinalitesi görülememiştir (Katalog No: 66, 96, 123, 143, 182).

3.3.4.10. Bezeme ve Üslup Özellikleri

17 ve 18. yüzyıl devamı niteliğinde cilt kapak bezemeleri görülür. Boyama tekniğinde ince çizgilerin oluşturduğu doku ile kare formu geometrik süsleme bu dönemde tek eserdir (Katalog No: 79).

19. yüzyıla tarihlendirdiğimiz kitap kapağı baskı tekniğinde yapılmış, dilimli oval formda şemse dikkate değerdir. Mülemma tarzda yapılan cildin bezemesi, uçları yatay ve dikey eksenle düğümlenerek birleştirilmiş bulut motifleridir. Salbek yüzeyinde penç ve yaprak motifleri vardır (Katalog No: 135).

Bu dönemde saz üslubunda görülen bezeme iyice azalmıştır. Mülemma tarzda yapılmış saz üslubundaki hatayi, penç, gonca ve hançeri yapraklarla oluşan bitkisel bezeme yatay (Katalog No: 96) ve dikey eksen düzeninde yerleştirilmiş (Katalog No: 133), salbek yüzeyleri de hatayi motifi ile bezenmiştir.

Hatayi tarzı cildin zemini deri renginde bırakılıp, desenlerin altınlandığı üstten ayırma şemse olarak düzenlenmiştir. Kapak şemsesi ve miklep bezemesinde hatayileri taşıyan dallar spiral yaparcasına kıvrımlı işlenmiştir (Katalog No: 102). Soğuk şemse cilt olarak

tasarlanan şemse, yüzey merkezinde penç ve pençten çıkan dallar görülmektedir (Katalog No: 169, 182). Oval şemse yüzeyinde farklı bir bezeme yer alır. Yatay ve dikey ekseninde yerleştirilmiş palmet motiflerinden çıkan dallar merkezde birleştirilmiş, süslemenin etrafına dendanlarla kartuş oluşturulmuştur. Kartuşun etrafı kıvrım dallar üzerinde palmet ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Salbek yüzeyinden biri palmet diğeri yazı ile bezenmiştir. Salbekteki yazıda “Amel-i Molla Muhammed...”(Molla Muhammed işidir) şeklinde okunuşu ihtimal dahilindedir (Katalog No: 123).

İncelediğimiz eserlerde bu dönemde uç kenarları dilimlenmiş orta kenarda dilimlenip dışa doğru bombeli olarak yapılmış dikdörtgen formlu şemselerde uygulanmıştır. Mülemma (Katalog No: 105) ve yazma cilt (Katalog No: 139) olarak düzenlenen şemselerin bezemesi, merkezden uçlara doğru kapalı formlar oluşturarak palmetleri çerçeveleyen sade rumilerle süslüdür. Salbek ve miklep bezemeleri de şemse yüzey süslemesi ile aynıdır (Katalog No: 139).

19. yüzyılda geleneksel elemanlara özgün biçimlerinde katıldığı çalışmamız sırasında görülmüştür. Soğuk kalıp baskı tekniğinde küçük çiçek motifi şeklinde hazırlanan kalıbın kapak yüzeyine basılmasıyla oldukça basit bir süsleme elde edilmiştir (Katalog No: 35).

Cildin tüm yüzeyinin süslemeli olduğu örneklerde vardır. Tüm yüzeyi süslemeli örneklerde kalıp genelde iki ya da dört seferde basılmaktadır. Kapak yüzeyi küçük baklava dilimi şeklinde kartuşlara bölünmüş ve kartuşların içerisi gülçe motifleri ile bezenmiştir ve miklepte de kapaktaki bezemenin ½'si yer alır (Katalog no: 19, 23, 95).

Tüm yüzey süslemeli cilt olduğu gibi sadece zencireklerle bezenmiş ortası boş bırakılmış cilt de dikkati çeker (Katalog No: 176).

Boyama tekniğinde yapılmış şemse, köşeleri çeyrek daire şeklinde içbükey olarak kıvrılmış dikdörtgen formdadır. Şemse yüzeyi, herhangi bir düzen gözetilmeden fırça

darbeleriyle yapılmış yaprak motiflerinden sanki “Allah” lafzı oluşturulmuştur; oldukça farklıdır (Katalog No: 159).

Bezemesi dört köşe, kare veya beyzî kafes örgüsü şeklinde olan zilbahar ciltlerde bu dönemde yer alır. Geometrik süslemeli, kartuşların merkezinde ve birleşim noktalarında gülçe motifleri ile bezenmiştir (Katalog No: 33, 66, 78, 142). Bazen de kartuşlar bir, iki ya da üç dişli yaprak motiflerinden oluşur, kartuş merkezi ve yaprakların birleşim yerlerinde yine gülçe motifleri kullanılmıştır (Katalog No: 62, 100, 136). Miklepte kapak süslemesinin ½’si kullanılan zilbahar bezemeler görülür (Katalog No: 136, 142). İç kapak bezemesinde de geometrik süslemeli zilbahar cilt uygulanmıştır. Dış ve iç kapak miklepte goncagüller sıralaması ve gülçe motifleri ile meydana getirilmiş bitkisel süslemedir (Katalog No: 62, 66, 142).

Boyama tekniğinde yazma ciltler düzenlenmiş ve eserlerin bezemesi birbirinden farklıdır. Boyama tekniği ile süslenen kapakların üzerinde altının değişik tonları ve gümüş kullanılarak süslemeye hareketlilik getirilmiştir. Dönemin özelliği olarak S ve C kıvrımları şeklinde yapılan iri yapraklar ve çiçekler yüzeye hakimdir. Yazma cilt olarak düzenlenen sekiz yapraklı penç motifi, motifin etrafında çelenk oluşturacak biçimde çevreleyen basit yapraklar görülür. Dikey ekseninde, basit yaprakları taşıyan dalın üzeri hançeri yaprakla bezenmiş (Katalog No: 1) cildin kapak kenar ortaları ve merkezdeki süslemenin etrafı gülçe motifi ile süslenmiştir (Katalog No: 3). Kapak merkezlerinde bir dal üzerinde yapraklar arasında papatyalar (Katalog No: 13, 31, 89) olduğu gibi S şeklindeki dalın üzerinde gül, gül guncası (Katalog No: 107) lale, lale guncası, papatya (Katalog No:143) ve çiçeklerin yaprakları yer alır. Kapak merkezinde penç motifi, motiften çıkan kıvrım dalların taşıdığı yapraklardan oluşur (Katalog No: 77, 111). Kapak kenarlarına doğru yayılan dallar üzerinde kıvrılan, kavis yapan uzun saz yaprakları ve etrafı küçük yapraklarla süslenmiş bezemede dikkate değerdir (Katalog No: 140). Kapak yüzeyinde, dikey ekseninde uzanan kavisli dalın üzerinde küpe çiçekleri,

iri yapraklar bulunur ve çiçeklerin etrafında iki kuş figürü vardır. Kuşlar çiçek ve yapraklara oranla küçüktür. Cildin sol alt köşesine “Mecmû’a-i Eş’âr” (Şiirler Mecmuası) yazılmıştır (Katalog No: 165). Elips şeklinde altın ile boyanmış ışınsal doğrularla oluşan şemse (Katalog No: 137) altın zincir şeklinde zencirekle sınırlandırılmış, şemsenin etrafı yaprak motifleri ile süslenmiştir (Katalog No: 24). Baklava şeklindeki şemse, düğümlü geçmelerin (Katalog No: 56) ve kıvrımların irice dilimler oluşturduğu, uçları ve birleşim yerleri bitkisel motiflerle bezenmiştir (Katalog No: 82). Cildin kapak merkezinde kime ait olduğu bilinmeyen tuğra da mevcuttur (Katalog No: 86).

4. SONUÇ

Milli Kütüphane’de bulunan yazma eserlerin en büyük özelliği İç ve Doğu Anadolu derlemesi olup, klasik yazma eser kütüphanelerinde bulunmayışı, biyografik ve bibliyografik kaynaklarda geçmeyen bilim adamlarının eserleri oluşudur. “Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Cilt Kapakları” adlı çalışmamızda Osmanlı cilt sanatının malzemesi, teknik, ciltlerin kapak bezemesinde yüzyıllar içindeki gelişimi ve değişimi ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir.

İncelediğimiz 182 adet cilt kapağının atmış üçü 17. yüzyıla, yetmiş sekizi 18. yüzyıla ve kırk biri 19. yüzyılda istinsah edilmiştir. Bazı kitapların istinsah tarihi yoktur. Bundan dolayı istinsah tarihi ile cilt stilinin uyumsuz olduğu görülen ciltlerde ise stil kritiği yapılarak tarihlendirme yapılmıştır. Çalışmamızda 15. yüzyılda yazılan bir eserin 18. yüzyılda (Katalog No: 130), 17. yüzyılda yazılan eserin 19. yüzyılda (Katalog No: 56) herhangi bir sebepten cilt kapağının yenilendiği görülmektedir. Bu durum cilt kapaklarının tarihlendirilmesi konusunda karşılaştığımız güçlüklerdendir. Katalogda eserlerin istinsah edildiği yerler; Kahire, Erzurum, Dimeşk (Şam), Filibe (Bulgaristan), Bursa ve birkaç eserde İstanbul olarak tespit edilmiştir. Diğer eserlerin istinsah yerleri bilinmemektedir. Kimi ciltlerde mücellit cildin üzerine ismini kayda geçirmiştir; nitekim incelediğimiz eserlerde mücellit adına rastlanmaz.

Cilt sanatı geliştikçe kullanılan malzemeler çeşitlenmiş, önceleri sadece tahtadan yapılan ciltlerde; daha sonraları mukavva, deri, kumaş, ebru ve murassa gibi cilt çeşitleri ortaya çıkmıştır. Tezimizin konusunu oluşturan deri ciltler bu türler arasında en özgün ve başarılı ciltlerdir. İncelediğimiz ciltlerde ağırlıklı olarak meşin (koyun) deri kullanılmıştır. 7 eserin cildinde sahtiyan (keçi) deri tercih edilmiştir.

12. yüzyıl ortalarından itibaren deri cilt kapaklarında kahverengi ve tonları kullanıldığı bilinmektedir. Deri cilt kapaklarında, Fatih dönemi ile kahverenginin çeşitli tonlarının yanına siyah, mavi, mor, vişneçürüğü, nefti, zeytuni ve tahini deriler eklenmiş; kırmızı

renk deri de bu dönemde bulunmuştur. Diğer dönemlerde deri ciltler bu renkler ve tonları ile kaplanmıştır. Araştırmamızda her dönem deride kahverenginin bütün tonları, bordo, siyah, vişne, kırmızı, yeşil renk kullanıldığı görülmektedir. 18. yüzyılda ayrıca bir eserin cilt kapağında mor renkte mevcuttur. İç kapaklarda bazı eserler deri, ebru ya da desenli kâğıt, çoğunlukla da düz kâğıt ile kaplanmıştır. İç kapağı basit bir kumaş ile kaplanan örnekte vardır.

Tezimizin konusunu oluşturan ciltlerde uygulanan yapım tekniklerinde 17. yüzyılda en fazla kullanılan teknik baskı (soğuk kalıp baskı, sıcak kalıp baskı, gömme) tekniğidir. Boyama tekniği daha az tercih edilmiştir. Klasik dönem özelliği gösteren baskı tekniğinin fazla olması önceki yüzyıl geleneğinin devam ettirildiğini göstermektedir. Süsleme tekniği bakımından yapılan ise ise 27 adet soğuk şemse cilt, 8 adet yazma şemse, 18 adet alttan ayırma şemse, 6 adet mülemma şemse, 1 adet yekşah şemse cilttir. Süsleme tekniklerinde 16. yüzyılda ortaya çıkan alttan ayırma şemse, mülemma şemse bu dönemde de kullanılmıştır. Eserin cilt kapağı 17. yüzyılın sonlarında yapılmış olmalıdır ki yekşah şemseli cilt kapağı da tespit edilmiştir.

Cilt üzerindeki süslemeler, cilt sanatının önemli bir yönünü teşkil ederler. 15,16. yüzyılda mücellitlerin severek kullandığı form gelenekselleşmiştir. Klasik cilt bezemesinde; kenarlarda cetvel, zencirek, bordür, köşelerde genellikle iç ve dış bükey kavisli köşebentler, cilt kapak merkezinde kenarları dilimli oval formda şemse ve şemsenin uçlarında salbekler yer almaktadır.

Çalışmamızda 17. yüzyılda her ciltte cetvel yer alırken, zencirek S sarmal şeklinde oluşmuştur. Zencirekte çeşitlilik yoktur. İç ve dış bükey kavisli klasik forma sahip köşebent azalmış, köşebentlerin kullanılmadığı kapaklarda diyagonal çizgi ve gülçe motifleri ile köşeler bezenmiştir. Bordüre rastlanılmamıştır. Ciltlerin sırt bölümünde bezeme görülmez. Sertab kısmına sahip olan ciltler genel olarak cetvelenmiş, yüzeyi bezemesiz bırakılmıştır. Geleneği devam ettiren iki sertab örneğinde, bezemeler gülçe

motifleri ile oluşturulmuş; dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Miklep kapaklarında; miklep şemsesi kullanılmış ve bezemeler genellikle kapak bezemesiyle aynıdır. Mikleplerde de köşebent kullanımı azalmış ve bordür kullanımı terk edilmiştir. Ciltlerin büyük bölümü şemseli ciltlere sahiptir. Şemseler dilimli oval şeklinde olmakla birlikte, yenilik olarak kenarları dilimli ortası şişkin, dar uzun şemse biçimleri de yapılmıştır. Şemselerin yüzey bezemesi, geometrik desenler, rumi-palmet, saz üslubunda motifler, hatayi tarzı çiçekler, bulut motifli bezemelere yer verilmiştir. Yine bu yüzyıldaki cilt kapaklarında natüralist üslupta gül buketi, vazodan çıkan gül, karanfil, zerrin, laleler ve stilize çiçekler yer alırken bir eserin köşebendinde tilki motifi bulunur. Bu nedenle incelediğimiz cilt kapakların da bezeme açısından Selçuklu, 15. ve 16. yüzyıl Osmanlı etkilerinin devam ettiği tespit edilmiştir. Bazı ciltlerde 16. yüzyılda olduğu gibi şemselerin ucuna salbekler yerleştirilmiş, bazı örneklerde de salbekler şemseden uzağa, kapak kenarına doğru kaydırıldığı ve ölçülerin şemseye oranla büyüdüğü görülür.

78 eserle en çok cilt kapağı gördüğümüz 18. yüzyılda uygulanan yapım tekniklerinde 17. yüzyılda olduğu gibi en fazla kullanılan teknik baskı (soğuk kalıp baskı, sıcak kalıp baskı, gömme, yapıştırma) tekniğidir. Bu dönemde boyama tekniğinde artış olmakla birlikte yine de baskı tekniğine göre azdır. Süsleme tekniği bakımından ise 38 adet soğuk şemse cilt, 1 adet soğuk baskı cilt, 13 adet alttan ayırma şemse, 1 adet üstten ayırma şemse, 11 adet mülemma şemse, 8 adet yazma şemse, 1 adet yekşak şemse, 1 adet mülevven ve 4 adet lake cilttir. Süsleme tekniklerinde 16. yüzyılda ortaya çıkan alttan ayırma şemse, mülemma şemse, mülevven şemse 17. yüzyılda kullanıldığı gibi bu dönemde de kullanılmıştır. 18. yüzyıl tekniği olan yekşah şemse cilt de bu dönemde bulunmaktadır. Bu dönemde lake ciltlerde oldukça dikkat çeker.

Araştırmamızda 18. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapaklarında bir eserde cetvel görülmezken, diğer eserlerin kapaklarında cetvel bulunur. Bu dönemde 17. yüzyılda kullanılan zencirek bezemesi çoğunlukta olmakla birlikte yanına çeşitlilik de gelmiştir.

17. yüzyılda bordüre rastlanmazken, bu dönemde 4 adet lake cildin kapağında bordür süslemesi yer alır. Klasik köşebent uygulaması bu dönemde 2 adet cilt kapağında mevcuttur. Köşebentlerin uygulanmadığı kapaklarda diyagonal çizgi ve gülçe motifleri ile köşeler vurgulanmıştır. Ciltlerin geleneksel özelliği bu dönemde de devam ettirilmiş sırt bölümüne bezeme yapılmamıştır. Sertab kısmına sahip olan ciltler genel olarak süslemesiz bırakılmıştır. Miklep kapaklarında; miklep şemsesi kullanılmış ve bezemeler genellikle kapak bezemesiyle aynıdır. Mikleplerde de köşebent ve bordür kullanımı terk edilmiştir. Miklep kapak yüzeyi tamamen bezenmiş ciltte bu dönemde tespit edilmiştir. Tüm kapak yüzeyi bezenmiş lake ciltlerin yanında dilimli oval ve uçları dilimli orta kısmı dışa bombeli olarak düzenlenen dikdörtgen formdaki şemse biçimlerinin yaygınlaştığı dönemdir. Şemse içlerine saz üslubunda motifler, hatayiler, bulut motifleri, rumi-palmetler, natüralist üslupta içi çiçeklerle dolup taşan vazo motifleri, gül, peygamber çiçeği, zeren, küpe, nergis, hercai gibi çiçeklerden oluşmuş buketler yapılmıştır. Şemse süslemesinde figür bulunan iki örnek bu yüzyıldandır. Acemkarî cilt geleneğinin yaşatıldığını göstermektedir. Bir eserin kapak şemsesindeki yazılı bezeme, diğer bir eserin şemse yüzeyinde Hz. Meryem ve Hz. İsa'nın minyatürü dikkate değerdir. Bu dönemde cildin ön ve arka kapağına farklı bezenme de uygulanmıştır. Salbeklerde geleneksel yaklaşım sürerken 17. yüzyılda olduğu gibi bazı örneklerde salbek; şemseye oranla büyük ve kapak kenarına doğru kaydırıldığı görülür.

19. yüzyıla tarihlendirdiğimiz cilt kapaklarında uygulanan yapım tekniklerinde en çok tercih edilen 26 adet cilt kapağı ile boyama tekniğidir. Klasik dönem özelliği gösteren baskı tekniği (soğuk kalıp baskı, sıcak kalıp baskı, gömme) bu dönemde 15 adet cilt kapağında bulunur ve önceki yüzyıl geleneğinin devam ettirildiğini göstermektedir. Süsleme tekniği bakımından ise 16 adet yazma şemse, 3 adet yekşah şemse, 7 adet zilbahar cilt, 5 adet mülemma şemse, 1 adet üstten ayırma şemse, 6 adet soğuk şemse ve 3 adet soğuk baskı cilt olarak yapılmıştır. Bu dönemin yeniliği zilbahar ciltlerdir.

İncelediğimiz cilt kapaklarında cetveller bulunurken, 17,18. yüzyılda görmüş olduğumuz S sarmal zencirek bezemesi bu dönemde de görülür. 17,18. yüzyılda kitabın etrafını tek sıra çevreleyen zencirek, bu dönemde iki, üç sıra şeklinde çerçevelemektedir. Üstelik sadece zencirek bezemesi ile oluşturulmuş cilt kapakları yapılmıştır. Bu dönemde 3 adet cilt kapağında “düz bordür” ve 1 adet cilt kapağında da “kartuşlu bordür” yer alır. Klasik forma sahip köşebent uygulaması iyice azalmış, köşebentlerin kullanılmadığı kapaklarda diyagonal çizgi ve gülçe motifleri ile köşeler bezenmiştir. Ayrıca köşelerde natüralist üslupta çiçek, münhani motifi ve S kıvrımlarıyla oluşan süslemeler uygulanmıştır. Ciltlerin sırt bölümünde bezeme görülmez. Sertab kısmına sahip olan ciltler genel olarak cetvellenmiş, yüzeyi bezemesiz bırakılmıştır. Geleneği devam ettiren 1 adet sertab örneği de dönemin özelliklerini yansıtılmaktadır. Miklep kapaklarında; genel olarak kapağın ½’sinin yapıldığı ve miklep şemsesi düzenlemesinin olduğu süslemeler tespit edilmiştir. Miklep süslemeleri kapak bezemesi ile uyumludur.

Çalışmamız içerisinde yer alan 19. yüzyıl cilt kapakları geleneksel cilt bezemesinin yanında, oval ve dikdörtgen formda şemseli ciltler de yapılmıştır. Palmet-rumi, hatayi, bulut motifleri, barok ve rokoko üslubunda motifler görülür. Bir eserde 19. yüzyıl bitkisel bezeme özelliği olan iri çiçek, yeşil yaprakların etrafında, çiçek ve yaprak motifinden küçük kuş figürü ve kapakta eserin isminin yazması dikkate değerdir. Bir eserin salbeki yazı ile bezenmiş, diğerinde ise tuğra süsleme vardır. Salbeklerde geleneksel yaklaşım sürerken 17,18. yüzyılda olduğu gibi bazı örneklerde salbek; şemseye oranla büyük ve kapak kenarına doğru kaydırıldığı görülür.

Sonuç olarak; cilt kapaklarına genel olarak deri üzerine kalıpla yapılan süslemeler uygulanmıştır. Cilt sanatında yüzyıllar arası geçişler çok belli değildir. 15, 16. yüzyılın bezeme kompozisyonu 17,18, 19. yüzyılda da devam ederek süreklilik sağlanmıştır.

Süreklilikle birlikte gelişmiş ve üsluplar içinde yenilikleri görebilmek mümkün olmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda yaşayan cilt sanatının devam ettirilebilmesi, sonraki nesillere aktarılması her zaman sanatın evrensel boyutu olmuştur. Cilt sanatını korumak, tanıtmak, gelecek kuşaklara aktarımını sağlamak için müze, kütüphane, özel kuruluş ve üniversitelerin iş birliği içerisinde bilimsel ve sanatsal alanda çalışmaları gerekmektedir.

Çalışmalar için öneriler aşağıda sunulmuştur:

- 1- Yapılan inceleme sonucunda müze ve kütüphanelerimizde bulunan kültürel geçmişimizle köprü kuran eserlerin, sağlıklı olarak yaşamalarını sağlamak, sonraki nesillere aktarabilmek için genel koruma bilincinin geliştirilmesi gerekmektedir.
- 2- Önemli kültür varlıklarımız olan ciltler genel olarak deri ve kâğıttan oluşmaktadır. Organik yapıları dolayısıyla, yanlış kullanım, depolama, çevresel faktörler gibi konservasyon uygulamalarından sonra eserler, eskisinden daha kötü ve geri dönüşümü imkânsız bozulmalar gösterirler. Tarihi belge niteliği taşıyan ciltlerin daha fazla yıpranmadan koruyabilmek için eserin dönem özelliklerini, yapım tekniğini, yapım aşamasında kullanılan malzemeleri, bozulmasına etki eden sebeplerin bilinmesi ve bu bilgiler doğrultusunda alınacak önlemlerin belirlenmesi gerekmektedir.
- 3- Cilt sanatında yaşanan maddi, çevresel ve nitelikli çırak-kalfa sıkıntılarının en aza indirgenebilmesi için devlet tarafından ihtiyaca göre maddi destek verilmeli ve devletin uygun politikalarıyla cilt sanatçıları desteklenmesi, sanatçıların ürün ve eserlerinin telif haklarının savunulması gerekmektedir. Ayrıca, eğitime önem verilip çıraklık okullarında eleman yetiştirilmelidir.
- 4- Üniversitelerde “Ciltçilik” programları açılarak hem araştırma-geliştirme faaliyetleri yapılmalı hem de sağlıklı bir istihdam sağlanmasına yol açılmalıdır.

Özel işletmelerin eğitime verecekleri katkılar kapsamında üniversite atölyelerine araç-gereç teçhizatı temin edilmelidir. Cilt sanatçılarının üniversitelerde misafir edilmesiyle ürün yapımını workshop şeklinde aktarmaları sağlanmalıdır.

- 5- Milli Eğitim, Kültür Bakanlığı yayınları üniversitelerin kütüphanelerine gönderilerek araştırmacıların yararlanmasına sunulmalıdır.
- 6- Bu kapsamda müze ve kütüphanelerde bulunan cilt sanatı ürün örnekleri yapım ve süsleme teknikleri açısından incelenmeli çeşitli seminer, sempozyum, kongre, konferans gibi çalışmalar bir takvime yayılıp desteklenmeli, bildirilerin basılması sağlanmalıdır. Çalışmaların takvimi duyurulmalıdır.
- 7- Cilt sanatında kullanılan teknikler, desenler disiplinlerarası bir niteliğe bürünüp, farklı disiplinlerden ilham almalı; farklı disiplinlerin ifade dilini, malzemesini, tekniğini, ortaya koyduğu formunu yeni bir zeminde harmanlayarak günümüz eserlerinde kullanması gerekmektedir. Bu, ortaya çıkan eserin hem orijinal olması hem de yararlandığı disiplinleri çağrıştırması anlamına gelir.
- 8- Teknoloji de günümüz yaşam biçimleri içinde kültürden sanata kadar tüm değer yapılarında etkili bir araçtır. Bilgisayar teknolojisi ile internet sanatı, piksel sanatı, dijital sergilemeler, sanal gerçeklik gibi tüm yeni formlar da sanatsal çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca yurt içinde ve yurt dışında yeni bakışla sergiler, belgesel film, sinema gibi yollarla da tanıtılmalıdır.
- 9- Cilt sanatının ülke ve dünyaya tanıtmaya çalışmaları kültür politikaları doğrultusunda yönlendirilmelidir. Bireysel gayretler, özel kurum ve kuruluşların yaptıkları çalışmalar desteklenip amaca uygun duruma getirilmesi sağlanmalıdır.

Cilt sanatımız alınacak önlemlerle güçlenecek, gelecek kuşaklara özgün ürünler miras bırakılacak ve kaybolan sanatlarımız arasına dahil olmayacaktır.

Yaptığımız bu araştırmanın cilt sanatı alanında, bundan sonra yapılacak olan çalışmalar ve kültür hazinemizin yaşatılması için katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, T., (1997), “Ulusal Bilgi Politikası ve Milli Kütüphane,” **33. Kütüphane Haftası Bildirileri**, Türk Kütüphaneciler Derneği, Ankara, s.52–58.
- Akar, A., (1969), “Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifleri”, **Vakıf Dergisi**, Ankara, S.8, s.2
- Akar, A., Keskiner, C., (1978), **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul, Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları.
- Akgül, S., (2019), **Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi’nde Bulunan 18. Yüzyıla Ait Cilt Sanatı Örnekleri**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Alar, H., (2001), “Kütüphaneciliğin Tarihçesi ve İlk Kütüphaneler”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Erzurum, S.16, s.295-308.
- Alparslan, E., (2010), “Konya Mevlâna Müzesinde Bulunan El Yazması Kur’an-ı Kerim Ciltlerinden Örnekler”, **e-Journal of New World Scienses Academy**, s.81-90.
- Alpay, M., (1991), **Kütüphane: Dünyâ Yarına Bağlayan Köprü**, İstanbul, TKD İstanbul Şubesi.
- Arıtan, A. S., (2010), “Kur’an-ı Kerim Cildleri”, **Marife**, Konya, S.3, s.327-364.
- Arıtan, A.S., (1992), **Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Üslubunu Taşıyan Cild Kapakları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Arıtan, A.S., (1993), “Ciltçilik” **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, C.7, s.551-557.
- Arıtan, A.S., (2001), “Selçuklu Ciltlerinde İmzalar”, **I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildirileri (11-13 Ekim 2000)**, Konya, C.1, s.39-42 / 511-518

- Arıtan, A.S., (2002), “Anadolu Selçuklu Cild Sanatı”, **Türkler**, Ankara, C.7, s.933-943.
- Arıtan, A.S., (2003), “Anadolu Selçuklu ve Bu Üslûbu Taşıyan Cildlerde Zencirek Tipolojisi Denemesi”, **İstem**, Konya, S.1, s.85-102.
- Arıtan, A.S., (2006), “Orta Asya’dan Anadolu’ya Türk Cild San’atı”, **Sanatta Anadolu Asya İlişkileri, Prof. Dr. Beyhan Karamağaralı’ya Armağan**, Ankara, s.25-38.
- Arıtan, A.S., (2007), “Türk Deri İşlemeciliği Bağlamında Türk Cild Sanatı”, **Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi**, Ankara, s.121-141.
- Arıtan, A.S., (2009), **Türk Kitap Medeniyeti**, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Arıtan, A.S., (2010), “Batı Dünyasının Türk Cild Tarihine Bakışı ve Türk Cild San’atı’nın Tarih İçindeki Gelişimi”, **İstem**, Konya, S.15, s.169-192.
- Arıtan, A.S., (2010), “Kur’an’la Birlikte Yaşayan Güzel: Türk Cilt Sanatı”, **Diyanet Aylık Dergi**, S.232, s.21-25.
- Arıtan, A.S., (2017), “Devlet-i Âliyye-i Osmaniyye’nin Dünyaya Örnek Eğitim Müessesesi: Enderûn Mektebi, Ehl-i Hiref, Mücellidân Bölüğü ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Cildciliği”, **Sahn-ı Semândan Dârülfünûn’a Osmanlı’da İlim ve Fikir Dünyası Âlimler, Müesseseler ve Fikrî Eserler XVI. Yüzyıl Sempozyum Tebliğleri**, İstanbul, s.201-211.
- Arıtan, A.S., (2019), “Cilt Sanatı”, **Türk İslam Sanatları Tarihi El Kitabı**, Editör: Abdulkadir Dündar, Ankara, s.459-472.
- Arseven, C.E., (1983), “Cild”, **Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, C.1, s.341-348.
- Aslanapa, O., (1982), “Osmanlı Devri Cild Sanatı”, **Türkiyemiz**, İstanbul, S.38, s.12-17
- Aslanapa, O., (1995), “Orta Asya’da Cild Sanatı”, **Erdem**, Ankara, S.20, s.505-517.
- Atıl, E., (1986), **Süleymanname: The Illustrated History of Süleyman the Magnificent**, New york, Harry N. Abrams.

- Balkanal, Z., (2002), “Bilgi ve Sanatı Kaplayan Sanat: Ciltçilik”, **Türkler**, Ankara, C.12, s.545-562.
- Barışta, H.Ö., (1998), **Türk El Sanatları**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bektaşoğlu, M., (2009), **Anadolu’da Türk İslam Sanatı**, Ankara, DİB Yayınları.
- Binark, İ., (1975), **Eski Kitapçılık Sanatlarımız**, Ankara, 1975.
- Binark, İ., (1987), “Türk Kitapçılık Tarihinde Cilt Sanatı”, **Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu 5-6 Mayıs 1986**, Elazığ, Fırat Havzası Araştırma Merkezi, s.91-107.
- Birol, A.İ., (1989), “Altın Varak” **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, C.2, s.541.
- Birol, A.İ., (2010), **Klasik Devir Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı Çizim Tekniği ve Çeşitleri**, İstanbul, Kubbealtı.
- Bora, S., (2012), **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü’nden Seçilen Kitaplara Ait Deri Ciltlerin Nitelik ve Problemlerin Belirlenmesi ve Genel Koruma Önerileri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bozcu, P., (2010), **Osmanlı Sarayında Sanatçı ve Zanaatçı Teşkilatı Ehl-i Hiref**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Budak, A., (2009), **Konya Mevlâna Müzesi İhtisas Kütüphanesi’ndeki 15-16. Yüzyıl Kitap Kapakları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Can, Y., Gün, R., (2012), **İslam Sanatına Giriş**, İstanbul, Dem Yayınları.
- Can, Y., Gün, R., (2015), **Ana Hatlarıyla Türk İslam Sanatları ve Estetiği**, İstanbul, Kayıhan.

- Coşkun, B., (2004), **Klasik Türk Kitap Kapaklarının Süsleme Özellikleri ve Katı Sanatının Bunlar İçindeki Yeri**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Cunbur, M., (1964), “Tanzimatın Kütüphaneciliğimize Etkileri”, **Belleten**, Ankara, C.28, S.112, s.691-700.
- Cunbur, M., (1968), “Türk Kitap Sanatlarına ve Minyatürlerine Genel Bir Bakış”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, Ankara, C.7, S.2, s. 74-82.
- Cunbur, M., (1969), “Kanûnî Devri Kitap Sanatı, Kütüphaneleri ve Süleymaniye Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, Ankara, C.17, S.3, s.134-141.
- Cunbur, M., (1992), “Türklerde Cild San’atı”, **Türk Dünyası El Kitabı**, Ankara, C.2, s.452-463
- Çağman, F., (1984), “Sergerzeran Mehmet Usta ve Eserleri”, **Kemal Çığ’a Armağan**, İstanbul, s. 55-58.
- Çağman, F., (1988), “Kanuni Dönemi Osmanlı Saray Sanatçıları Örgütü Ehl-i Hiref”, **Türkiyemiz**, S.54, İstanbul, s.11-17.
- Çağman, F., (1988), “Mimar Sinan Döneminde Sarayın Ehl-i Hiref Teşkilatı”, **Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.73-77.
- Çağman, F., (1989), “Ali Üsküdârî” **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, C.2, s.458.
- Çavdar, T., (2005), “Milli Kütüphane”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.30, s.74-75.
- Çığ, K., (1949), “On Sekizinci Asır Lake Tezhipçilerinden Ali Al Üsküdârî”, **Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi**, İstanbul, S.5, s.192-202.

Çığ, K., (1970), “Türk Lake Müzehhipleri ve Eserleri”, **Sanat Tarihi Yıllığı**, S.3, s.243-252.

Çığ, K., (1971), **Türk Kitap Kapları**, İstanbul, Yapı ve Kredi Bankası.

Çığ, K., (2011), **Topkapı Sarayı ve Türk-İslam Sanatları**, İstanbul, Kaynak Yayınları.

Dağtaş, L., (2007), **Anadolu’da Dericilik**, İstanbul, Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.

Demiriz, Y., (1986), **Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler**, İstanbul, Acar Matbaacılık Tesisleri.

Demiriz, Y., (1996), “Topkapı Kütüphanesi’ndeki Y.1122 Sayılı Kur’an-ı Kerim ve Kitap Süslemelerinde Rokoko Hakkında Notlar”, **Aslanapa Armağanı**, İstanbul, s.77-94.

Demiriz, Y., (2019), **Osmanlı Kitap Sanatında Doğal Çiçekler**, İstanbul, Hayalperest Yayınevi.

Derman, Ç., (1999), “Osmanlı Asırlarında Üslup ve Sanatkârlarıyla Tezhip Sanatı”, **Osmanlı**, Ankara, C.11, s.108-119.

Derman, Ç., (2009), “Osmanlıda Klasik Dönem Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) Türk Tezhip Sanatının Muhteşem Çağı 16. Yüzyıl”, **Hat ve Tezhip Sanatı**, Ankara, s. 343-359.

Derman, Ç., (2009), “Tezhip Sanatında Kullanılan Terimler, Tabirler ve Malzeme”, **Hat ve Tezhip Sanatı**, Ankara, s. 525-536.

Derman, U., (1977), **Türk Sanatında Ebru**, İstanbul, Ak Yayınları.

Derman, U., (2012), “Cilt ve Ebru Sanatı”, **İslam Sanatları Tarihi**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, s.149-169.

Dilber, M., (2013), **Ankara Milli Kütüphanesi’nde Bulunan Bazı El Yazması Eserlerin Tezyinat Bakımından İncelenmesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

- Doğanay, A., (2009), “Hatâyî Üslubu Motifler”, **Hat ve Tezhip Sanatı**, Ankara, s. 437-449.
- Duman, H., (1982), “Kuruluşunun 100. Yılında Beyazıt Devlet Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C.31, S.4, s.158-163.
- Duran, G., (1999), “18. Yüzyıl Müzehhip, Çiçek Ressamı ve Lake Üstadı Ali Üsküdârî”, **Osmanlı**, Ankara, C.11, s.126-130.
- Duran, G., (2009), “18. Yüzyıl Tezhip Sanatı”, **Hat ve Tezhip Sanatı**, Ankara, s. 397-415.
- Dülger, F., (2008), **Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Yazmaları Cild Örnekleri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Dündar, A., (2000), **Arşivlerdeki Plan ve Çizimler Işığında Osmanlı İmar Sistemi (XVIII. ve XIX. Yüzyıl)**, Ankara, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Edis, A., (2006), **Tire Necip Paşa Kütüphanesi’ndeki Cild Örnekleri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Elitaş, H., (2014), **Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde Bulunan Hanım Sultanlara ve Padişahlara Ait Bir Grup Vakfiyenin Hat, Tezhip ve Cilt Bakımından İncelenmesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Erkan, M., (1994), **Osmanlı Dönemi El Yazması Deri Cilt Kitap Süsleme Örnekleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Esin, E., (1984), “Bitig (İlk Devir Türk Kitab Sanatları”, **Kemal Çığ’a Armağan**, İstanbul, s.111-125.

- Eyice, S., (1999), “Batı Sanatı Akımlarının Değiştirdiği Osmanlı Dönemi Türk Sanatı”, **Osmanlı**, Ankara, C.10, s.76-101.
- Gökçesu, Z., (2002), **Deri Teknikleri**, Ankara, Yapa.
- Güleç, A., (2007), **Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Seçilmiş Klasik Şemse Cilt Kapakları**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Güler, M., Küçüktepe, Ş., (2015), “Raşit Efendi Kütüphanesi’nde Bulunan Ciltlerden Örnekler”, **20. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu**, Üsküp-Makedonya, s.333-337.
- İnalcık, H., (2005), **Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ 1300-1600**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- İnay, Ö., (2006), **Türk İslam Kitap Sanatında Lake Cilt Tasarımları**, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kale, P., (2019), **Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi’ndeki 2065 No’lu Mesnevî-i Şerif’in Tezhip ve Cilt Sanatı Açısından İncelenmesi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Kalyoncu, H., (2015), “Ehl-i Hiref-i Hassa’ Teşkilatının Osmanlı Kültür ve Sanat Yaşamındaki Yeri ve Önemi”, **Jasss International Journal of Social Science**, S.33, s. 279-294.
- Kara, H., (2015), **Konya Mevlâna Müzesi Müzelik Eserler Bölümünde Bulunan Osmanlı Dönemi Ciltleri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Kara, H., (2017), “Konya’da Üretilen Osmanlı Ciltleri”, **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Konya, S.18, s.161-196.

- Kazan, H., (2004), “Topkapı Sarayı’nda Kâtipler Cemiyetinin (Cemâ’at-i Kâtibân-ı Kütüb) Eğitimleri ve Görevleri”, **Osmanlı Araştırmaları**, S. 24, s.213-241.
- Keskiner, C., (1978), **Türk Motifleri**, İstanbul, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını.
- Keskiner, C., (2011), **Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler Hatai**, İstanbul, İlke Yayın Basım.
- Kilercik, A., (2012), “Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu” **Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu**, İstanbul, s.29-35.
- Kuban, D., (2017), **Çağlar Boyunca Türkiye Sanatının Anahatları**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Küçük, M., (2008), **Tire Necip Paşa Kütüphanesindeki, Necip Paşa Vakfına Ait El Yazma Eserlerine Çarkuşe, Yekşah ve Zilbahar Cilt Kapağı Özelliklerine Kataloqlaması**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Küçükerman, Ö., (2010), **Sanayi ve Tasarım Yarışında Bir İmparatorluk İki Saray; Topkapı ve Dolmabahçe**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Küçüktepe, Ş., (2015), **Kayseri İli “Raşit Efendi Kütüphanesi”nde Bulunan Deri Cilt Kapakları Üzerine Bir Araştırma**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Labarre, A., (2012), “Yunan Roma İlkçağında Kitap”, **Kitabın Tarihi**, Ankara, Dost Kitabevi.
- Mahir, B., (1986), “Saray Nakkaşhanesinin Ünlü Ressamı Şah Kulu ve Eserleri”, **Topkapı Sarayı Müzesi Yıllık 1**, İstanbul, s.113-130.
- Mahir, B., (1987), “Osmanlı Sanatında Saz Üslubunda Anlaşılan”, **Topkapı Sarayı Müzesi Yıllık 2**, İstanbul, s.123-140.

- Mahir, B., (2009), “Osmanlı Bezeme Sanatında Saz Üslubu”, **Hat ve Tezhip Sanatı**, Ankara, s. 379-395.
- Mahir, B., (2012), **Osmanlı Minyatür Sanatı**, İstanbul, Kabalcı.
- Mahir, B., (2014), “Anadolu Selçuklu Döneminde Kitap Sanatları”, **Anadolu Selçuklu Uygarlığının İzinde**, Kayseri, Kayseri Büyükşehir Belediyesi.
- Maraşlı, S., (2005), **Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi’ndeki 15. ve 16. Yüzyıl Ciltleri**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Maraşlı, S., (2008), “Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi’nde Bulunan 15. ve 16. Yüzyıl Ciltleri”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.24, s.245-272.
- Mavili, G., (2002), **Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki 13. ve 14. YY’lara Ait Cilt Sanatı Örnekleri**, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Meriç, R.M., (1953), **Türk Nakış Sanatı Tarihi Araştırmaları I Vesikalar**, Ankara, İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Meriç, R.M., (1954), **Türk Cilt Sanatı Tarihi Araştırmaları I Vesikalar**, Ankara, İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Mesara, G., (1998), **Türk Sanatında İnce Kâğıt Oymacılığı (Katı’)**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Mesara, G., (2002), “Türk Sanatında İnce Kâğıt Oymacılığı (Katı’)”, **Türkler**, Ankara, C.12, s.512-518.
- Mollaibrahimoğlu, S., (2007), **Yazma Eserler Terminolojisi**, İstanbul, Ensar Neşriyat.
- Mutlu, B., (1966), “Türk Cilt Sanatına Toplu Bir Bakış”, **Akademi**, İstanbul, S.5, s.53-58.
- Mülayim, S., (2015), **Türk Sanatında İkonografik Dönüşümler Değişimin Tanıkları**, İstanbul, Kaknüs Yayınları.

- Naddah, S., (2017), “Cilt Sanatı”, **Türk İslam Sanatlarına Giriş**, Konya, Palet Yayınları.
- Nas, E., (2005), **Günümüz Konya’ında Yaşayan Bazı Sanatlar-Ağaç İşleri, Toprak İşleri, Taş İşleri, Tespihçilik, Kitap Sanatları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Oral, F.Z., (2008), **Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Yazmaları’ındaki Bazı Kat’lı Cildler**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Özbek, Y., (2005), **Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesindeki Kitap Kapakları**, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Yayını.
- Özcan, Y., (1990), **Türk Kitap Sanatında Şemse Motifi**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, F., (2017), “TSMA D. 10010 Nolu Ehl-i Hıref Defteri’ne Göre Osmanlı Saray Sanatkarları”, **ASOS Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S. 53, s.534-558.
- Özen, M.E., (1987), “Klasik Cilt Sanatımızın Bazı Özellikleri”, **Antika**, S.25, s.4-10.
- Özen, M.E., (1998), **Türk Cilt Sanatı**, Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Özkeçeci İ., Özkeçeci Ş.B., (2014), **Türk Sanatında Tezhip**, İstanbul, Yazı Gen Yayıncılık.
- Rukancı, F., Anameriç, H., (2017), “Belgelerle Türk Kütüphanecilik Tarihi (1960-1980): Retrospektif Bir Değerlendirme (II)”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.21, S.1, s.71-95.
- Sarıtepe, S., (2007), **Sivas Ziya Bey Kütüphanesi’ndeki Kitap Kapakları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

- Seçen, İ., (2010), “Klasik Türk Cilt Sanatında Kur’an-ı Kerim Cildinin Yapımı”, **Diyanet Aylık Dergi**, S.232, s.26-27.
- Seçen, İ., (2013), “Cilt”, **Ustalarla Buluşma Sergi Kataloğu**, s. 86-91.
- Seçen, İ., (2018), “Cilt”, **Ardında İz Bırakanlar Geleneksel Türk Sanatları**, s. 59-74.
- Sefercioğlu, N., (2005), **Türk Milli Kütüphanesi’nin ve Çağdaş Kütüphaneciliğin Kurucusu Adnan Cahit Ötüken**, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sert, I., (2006), **Türkiye’de Ulusal Kütüphane ve Ulusal Enformasyon Merkezleri**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Sinan, A.T., (1987), “Yazma Eserlerle İlgili Terimler”, **Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu 5-6 Mayıs 1986**, Elâzığ, Fırat Havzası Araştırma Merkezi, s.33-48.
- Sözen, M., Tanyeli, U., (2015), **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Şenalp, L., (2008), “Milli Kütüphane Kuruluş Yılları Üzerine”, **Türk Kütüphaneciliği**, C.32, S.1, s. 465-468.
- Tanıncı, Z., (1984), “Rûganî Türk Kitap Kapılarının Erken Örnekleri”, **Kemal Çığ’a Armağan**, İstanbul, s.223-253.
- Tanıncı, Z., (1985), “Cilt Sanatında Kumaş”, **Sanat Dünyamız**, S.32, s.27-34.
- Tanıncı, Z., (1986), “13-14. Yüzyılda Yazılmış Kur’an’ların Kanuni Döneminde Yenilenmesi”, **Topkapı Sarayı Müzesi Yıllık**, İstanbul, Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları, s. 140-152.
- Tanıncı, Z., (1993), “Türk Cilt Sanatı”, **Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı**, Ankara, s. 421-430.
- Tanıncı, Z., (1998), “17. Yüzyıl Kitap Kapakları”, **17. Yüzyıl Osmanlı Kültür ve Sanatı Sempozyumu**, İstanbul, s.179.

- Tanırdı, Z., (1999), “Osmanlı Sanatında Cilt”, **Osmanlı**, Ankara, C.11, s.103-107.
- Tanırdı, Z., (2002), “Kitap ve Cildi”, **Osmanlı Uygarlığı**, (Haz: Halil İnalcık-Günsel Renda), Ankara, C.2, s.841-863.
- Tanırdı, Z., (2012), “ Türk Sanatında Kitap” **Sakıp Sabancı Müzesi Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu**, İstanbul, s.9-27.
- Tekin, B.B., (2012), “Arifi Süleymannâme’sinde Kaftan Tasvirleri: Kanuni Dönemi Dokumaları Hakkında Bir Değerlendirme”, **Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks**, S.4, s. 167-191.
- Uyanık, Ü., (2010), **Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi’ndeki 1153 No’lu Mesnevî-i Şerif’in Tezhip ve Cilt Sanatı Bakımından İncelenmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Ülker, M., (1994), “Geleneksel Türk Sanatında Oyma Eserler”, **Türkiyemiz**, İstanbul, S.73, s.32-37.
- Ünver, N., (2006), **60. Yılında Milli Kütüphane**, Ankara, Milli Kütüphane Yayınları.
- Yalçınkaya, T., (2019), **Yusuf Ağa Kütüphanesi’ndeki 17. ve 18. Yüzyıl Deri Ciltleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yaman, B., (1996), “18. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Saray Ehl-i Hiref (Sanatkârlar) Teşkilatı”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Rektör Hasan Gürbüz’e Armağan**, Isparta, S.3, s.273-292.
- Yaman, B., (2008), “1545 Yılı Osmanlı Saray Sanatları”, **Belleten**, S.264, s.501-534.
- Yaman, B., (2008), **Osmanlı Saray Sanatkârları. 18. Yüzyılda Ehl-i Hiref**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yaman, B., (2019), “Osmanlı Saray Sanatkarları Teşkilatı: Ehl-i Hiref”, **Türk İslam Sanatları Tarihi El Kitabı**, Editör: Abdulkadir Dündar, Ankara, s.541-553.

- Yaman, B., Akdemir, S. M., (2004), “1796 Tarihli Ehl-i Hiref Defterine Göre Osmanlı Saray Sanatkârları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Isparta, S.13, s.85-110.
- Yıldız, N., (1993), **Eski Çağda Deri Kullanımı ve Teknolojisi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, N., (2000), **Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- <http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Koleksiyonumuz/Tum-Koleksiyon.aspx> adresinde 01 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/tarihce-kronoloji.aspx> adresinden 12 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.
- https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc032/kanuntbmmc032/kanuntbmmc03205632.pdf adresinden 12 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.
- <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14236/milli--kutuphane-kurulusu-hakkinda-kanun.html> adresinden 30 Mayıs 2018 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/Organizasyon-Semasi-Yoneticiler.aspx> adresinden 29 Mayıs 2018 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/Kurulus-Amacimiz.aspx> adresinden 30 Mayıs 2018 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.mkutup.gov.tr> adresinden 08 Ekim2018 tarihinde alınmıştır.
- <https://digitalssm.org> adresinden 10 Ekim 2019 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK 1. SÖZLÜK

Ayırma Rûmî: Deseni paftalara ayırmada kullanılan rumiler.

Bezeme: Tezyin.

Bordür: Pervaz ve kenar suları şeklinde yapılan süsleme.

Cetvel: Yazma eserlerde yazı ile sayfa kenarını ayırmak üzere çekilen çizgilere verilen ad.

Cilt: Kitaba geçirilen deri, bez, plastik veya kâğıtla kaplı bulunan mukavva kapak, kap.

Ciltbend: Karton ya da mukavvadan iki levhanın bir kenarlarından birbirine tutturulmasıyla yapılan ve arasında kâğıt saklanan bir tür dosya ya da cilt kabı.

Cönk: Uzunlamasına dikilen ve ciltlenen yapraklardan oluşan içinde daha çok Halk şairlerinin eserleri yer alan defterlere denir.

Ebru: Özel olarak hazırlanmış su üzerine toz boyanın serpilip şekil verilmesiyle meydana getirilen resim sanatı.

Ehl-i Hiref: Hiref, hırfet kelimesinin çoğuludur. Sanatlar, meslekler anlamına gelir. Sarayda sanatkârlar topluluğunu ifade eder.

Halkâri: Halkâr altın yaldızlı iş anlamına gelir. Hallî, arapça yaldızlamak mânâsına gelen Arapça bir kelimedir. Salt altın ve gölge oluşturacak şekilde altın suyuyla uygulanan tezhip tekniğidir.

Hatayi: Muhtelif çiçeklerin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan şekildir.

İplik: genişliği 1mm. geçmeyen ince şerit.

İstinsah/Ketebe Kaydı: Kitabın istinsah tarihi, müstensihi, istinsah yeri, bilgilerinin kaydedildiği bölümdür. (İstinsah, kitabın kopyalandığı, hatta alınması anlamında kullanılır.)

İstinsah Tarihi: Müstensihin /kitabın nüshasını çıkaran hattatın, eseri istinsah ettiği /nüshasını çıkardığı tarihtir.

Ketebe: Arapçası ketebehe yani “onu yazdı” sözünden alınmadır. Kitapların sonuna konan imza, ketebehü el-fakir falan diye yazılması adet olmuştur.

Köşebent: Desenin dört köşesine yerleştirilen süsleme alanıdır.

Motif: Bezeme ve süslemede bütünü oluşturan parçalardan her birine verilen ad.

Murakkaa: Birbirinin suyuna ters şekilde üst üste yapıştırılarak oluşturulan mukavvaların her biri ve bunların bir arada bulunduğu mecmualar.

Mücellid: Kitap ciltleyen kişi, ciltçi.

Müellif: Yazar, kitap derleyip toparlayarak yazan anlamına gelir.

Münhani: Ardı ardına devam eden, üst üste binen eğrilerin oluşturduğu, Selçuklu devri tezhip sanatında sıkça kullanılmış olan motif.

Müstensih: Kitabı kâğıda aktaran, nüshasını/ kopyasını çıkaran, istinsah eden kişi, hattattır.

Nakkaşhane: Saray bünyesinde yer alan, müzehhip, musavvir, nakkaş, mücellit ve yardımcılarıyla şakirtlerinin çalıştığı yer.

Natüralist Çiçekler: Doğal görünümleriyle resmedilen çiçekler.

Penç: Çiçeğin kuşbakışı görüntüsünün, üsluplaştırılarak çizilmesiyle elde edilmiştir.

Stilize: Üsluplaştırma.

Şemse: Süslemede yuvarlak, beyzi form.

Şiraze: Eski cildlerde yaprakları birbirine bağlamak için kullanılan bir tür ibrişim.

Tahrir Çekmek: Motifleri, süsleme elemanlarını sınırlandırmak, konturlamaktır.

Telif Tarihi: Müellifin, eser yazarının eserini yazdığı tarihtir.

Temellük Kaydı: Mülkiyet kaydı, kitabın kimin malı olduğunu belirten kısım.

Tezhip: Arapça “zeheb” (altın) sözcüğünden, altınlamak anlamına gelen tezhip; yazma kitaplar, murakkalar, ferman, hüsn-i hat yazılarını, altın ve boyalarla süsleme sanatıdır.

Tığ: Tezhipli alandan, sayfa kenarlarına uzanan çizgi ve çeşitli şekillerde bezeme elemanı. Tığın tezhipte asli görevinin tezhipli alan ile boş sayfa kenarı arasında bir denge sağlamak, geçiş alanı oluşturmak olarak görülür.

Üslup: Bir varlığı, onun esas karakterini bozmadan daha basit ve sade bir ifadeyle resmetme.

Varak: Yaprak kâğıt parçası demektir. Yazmaların iki sayfasına denir ve her varaka (yaprağa) bir sayfa numarası konur.

Yarı Üslûplaşmış Çiçekler: Çiçeğin tabiattaki görünümüne yakın bir şekilde stilize edilmesiyle ortaya çıkar.

Zahriye: Kökü Arapça Zahr (sırt) sözcüğüdür. Yazma eserde esas metnin başladığı ilk sayfanın arkası, öncesindeki sayfadır.

Zencerek: Geçme veya zincir motifi.

Zerefşan: Serpme altınla yapılan süsleme. Altın aherli kâğıda sıçratılarak serpilir, mührelenerek parlatılır.

EK 2. DEĞERLENDİRME TABLOSU

EK 2.1. İSTİNSAH BİLGİLERİ

Katalog No	Envanter No	İSTİNSAH BİLGİLERİ				
		TARİH / YÜZYIL			MÜCELLİT	YAZILDIĞI YER
		17. yy	18. yy	19. yy		
1	06 Mil Yz A 43			X		
2	06 Mil Yz A 50		X			
3	06 Mil Yz A 66			X		
4	06 Mil Yz A 92		X			
5	06 Mil Yz A 93/1	X				
6	06 Mil Yz A 104	X				
7	06 Mil Yz A 120	X				
8	06 Mil Yz A 125	X				
9	06 Mil Yz A 136		X			
10	06 Mil Yz A 145/2		X			
11	06 Mil Yz A 154/2		X			
12	06 Mil Yz A 161		X			
13	06 Mil Yz A 170			X		
14	06 Mil Yz A 220	X				
15	06 Mil Yz A 263/1		X			
16	06 Mil Yz A 284	X				
17	06 Mil Yz A 321		X			KAHİRE
18	06 Mil Yz A 365	X				
19	06 Mil Yz A 395/1			X		
20	06 Mil Yz A 397	X				
21	06 Mil Yz A 398/1	X				ERZURUM
22	06 Mil Yz A 405		X			
23	06 Mil Yz A 422/1			X		
24	06 Mil Yz A 467/1			X		
25	06 Mil Yz A 477	X				
26	06 Mil Yz A 484	X				
27	06 Mil Yz A 488		X			
28	06 Mil Yz A 494		X			
29	06 Mil Yz A 500/1	X				
30	06 Mil Yz A 518/3		X			
31	06 Mil Yz A 525			X		
32	06 Mil Yz A 622		X			
33	06 Mil Yz A 653			X		
34	06 Mil Yz A 663	X				DİMEŞK (ŞAM)
35	06 Mil Yz A 720			X		
36	06 Mil Yz A 726/1		X			
37	06 Mil Yz A 740	X				
38	06 Mil Yz A 753	X				
39	06 Mil Yz A 757	X				
40	06 Mil Yz A 786	X				
41	06 Mil Yz A 841	X				
42	06 Mil Yz A 892	X				
43	06 Mil Yz A 903	X				
44	06 Mil Yz A 919/1	X				
45	06 Mil Yz A 930		X			
46	06 Mil Yz A 949		X			
47	06 Mil Yz A 1002	X				
48	06 Mil Yz A 1021	X				
49	06 Mil Yz A 1026	X				
50	06 Mil Yz A 1041		X			
51	06 Mil Yz A 1100	X				
52	06 Mil Yz A 1115	X				
53	06 Mil Yz A 1124		X			
54	06 Mil Yz A 1130	X				
55	06 Mil Yz A 1140	X				
56	06 Mil Yz A 1164			X		
57	06 Mil Yz A 1185			X		
58	06 Mil Yz A 1201		X			
59	06 Mil Yz A 1203		X			

Katalog No	Envanter No	İSTİNSAH BİLGİLERİ				
		TARİH / YÜZYIL			MÜCELLİT	YAZILDIĞI YER
		17. yy	18. yy	19. yy		
60	06 Mil Yz A 1210		X			
61	06 Mil Yz A 1231		X			
62	06 Mil Yz A 1257			X		
63	06 Mil Yz A 1269		X			
64	06 Mil Yz A 1320		X			
65	06 Mil Yz A 1402	X				
66	06 Mil Yz A 1486			X		
67	06 Mil Yz A 1506	X				
68	06 Mil Yz A 1559		X			
69	06 Mil Yz A 1573		X			
70	06 Mil Yz A 1578		X			FİLİBE
71	06 Mil Yz A 1648		X			
72	06 Mil Yz A 1663		X			
73	06 Mil Yz A 1747		X			
74	06 Mil Yz A 1823	X				
75	06 Mil Yz A 1836		X			
76	06 Mil Yz A 1874		X			
77	06 Mil Yz A 1905			X		
78	06 Mil Yz A 1907			X		
79	06 Mil Yz A 1909			X		
80	06 Mil Yz A 1915		X			
81	06 Mil Yz A 1975	X				
82	06 Mil Yz A 1994			X		
83	06 Mil Yz A 2056	X				
84	06 Mil Yz A 2069	X				
85	06 Mil Yz A 2086	X				
86	06 Mil Yz A 2101			X		
87	06 Mil Yz A 2187			X		
88	06 Mil Yz A 2188		X			
89	06 Mil Yz A 2223			X		
90	06 Mil Yz A 2310	X				
91	06 Mil Yz A 2327		X			
92	06 Mil Yz A 2331	X				
93	06 Mil Yz A 2357	X				
94	06 Mil Yz A 2364		X			
95	06 Mil Yz A 2381			X		
96	06 Mil Yz A 2473			X		
97	06 Mil Yz A 2527		X			
98	06 Mil Yz A 2539		X			
99	06 Mil Yz A 2553	X				
100	06 Mil Yz A 2632			X		
101	06 Mil Yz A 2640		X			
102	06 Mil Yz A 2785			X		
103	06 Mil Yz A 2788	X				
104	06 Mil Yz A 2798		X			
105	06 Mil Yz A 2826			X		
106	06 Mil Yz A 2881	X				
107	06 Mil Yz A 2882			X		
108	06 Mil Yz A 2901		X			
109	06 Mil Yz A 2902		X			
110	06 Mil Yz A 2904		X			
111	06 Mil Yz A 3011			X		
112	06 Mil Yz A 3109	X				
113	06 Mil Yz A 3155		X			
114	06 Mil Yz A 3251	X				
115	06 Mil Yz A 3294		X			
116	06 Mil Yz A 3299	X				
117	06 Mil Yz A 3308		X			
118	06 Mil Yz A 3342		X			
119	06 Mil Yz A 3348		X			
120	06 Mil Yz A 3465		X			
121	06 Mil Yz A 3498	X				
122	06 Mil Yz A 3516	X				

Katalog No	Envanter No	İSTİNSAH BİLGİLERİ				
		TARİH / YÜZYIL			MÜCELLİT	YAZILDIĞI YER
		17. yy	18. yy	19. yy		
123	06 Mil Yz A 3520			X		
124	06 Mil Yz A 3554		X			
125	06 Mil Yz A 3577		X			
126	06 Mil Yz A 3628	X				
127	06 Mil Yz A 3644	X				
128	06 Mil Yz A 3664		X			
129	06 Mil Yz A 3699		X			
130	06 Mil Yz A 3716		X			
131	06 Mil Yz A 3748		X			
132	06 Mil Yz A 3819		X			
133	06 Mil Yz A 3828			X		
134	06 Mil Yz A 3830		X			
135	06 Mil Yz A 3831			X		
136	06 Mil Yz A 3834			X		
137	06 Mil Yz A 3835			X		
138	06 Mil Yz A 3837	X				
139	06 Mil Yz A 3840			X		
140	06 Mil Yz A 3841			X		
141	06 Mil Yz A 3842	X				
142	06 Mil Yz A 3846			X		
143	06 Mil Yz A 3849			X		
144	06 Mil Yz A 3850		X			HERAT
145	06 Mil Yz A 3926	X				
146	06 Mil Yz A 3985	X				
147	06 Mil Yz A 4003	X				
148	06 Mil Yz A 4113		X			
149	06 Mil Yz A 4156		X			
150	06 Mil Yz A 4199		X			
151	06 Mil Yz A 4226	X				
152	06 Mil Yz A 4273	X				
153	06 Mil Yz A 4318		X			
154	06 Mil Yz A 4348			X		
155	06 Mil Yz A 4354		X			
156	06 Mil Yz A 4399	X				
157	06 Mil Yz A 4429	X				
158	06 Mil Yz A 4460		X			
159	06 Mil Yz A 4479			X		
160	06 Mil Yz A 4505	X				
161	06 Mil Yz A 4515		X			
162	06 Mil Yz A 4525		X			
163	06 Mil Yz A 4597	X				
164	06 Mil Yz A 4613		X			
165	06 Mil Yz A 4649			X		
166	06 Mil Yz A 4675		X			
167	06 Mil Yz A 4679		X			
168	06 Mil Yz A 4716		X			
169	06 Mil Yz A 4778			X		
170	06 Mil Yz A 4783	X				
171	06 Mil Yz A 4825		X			
172	06 Mil Yz A 4831	X				İSTANBUL
173	06 Mil Yz A 4839		X			
174	06 Mil Yz A 4857	X				
175	06 Mil Yz A 4869		X			
176	06 Mil Yz A 4887			X		
177	06 Mil Yz A 4895		X			
178	06 Mil Yz A 4902		X			BURSA
179	06 Mil Yz A 4908		X			
180	06 Mil Yz A 4929		X			İSTANBUL
181	06 Mil Yz A 4934		X			
182	06 Mil Yz A 4985			X		

EK 2.2. MALZEME

Katalog No	Envanter No	DIŞ KAPAK							İÇ KAPAK					KUMAŞ
		DERİ							DERİ		KAĞIT			
		Kahverengi	Siyah	Bordo	Kırmızı	Yeşil	Vişne	Mor	Kahverengi	Siyah	Ebrulu	Düz	Desenli	
1	06 Mil Yz A 43	X										X		
2	06 Mil Yz A 50	X										X		
3	06 Mil Yz A 66						X					X		
4	06 Mil Yz A 92		X							X				
5	06 Mil Yz A 93/1		X									X		
6	06 Mil Yz A 104	X										X		
7	06 Mil Yz A 120						X				X			
8	06 Mil Yz A 125	X									X			
9	06 Mil Yz A 136	X										X		
10	06 Mil Yz A 145/2	X							X					
11	06 Mil Yz A 154/2	X										X		
12	06 Mil Yz A 161	X							X					
13	06 Mil Yz A 170						X		X					
14	06 Mil Yz A 220		X									X		
15	06 Mil Yz A 263/1						X					X		
16	06 Mil Yz A 284	X									X			
17	06 Mil Yz A 321	X										X		
18	06 Mil Yz A 365			X								X		
19	06 Mil Yz A 395/1			X								X		
20	06 Mil Yz A 397		X									X		
21	06 Mil Yz A 398/1				X							X		
22	06 Mil Yz A 405		X								X			
23	06 Mil Yz A 422/1			X								X		
24	06 Mil Yz A 467/1	X												X
25	06 Mil Yz A 477	X							X					
26	06 Mil Yz A 484	X										X		
27	06 Mil Yz A 488						X				X			
28	06 Mil Yz A 494	X										X		
29	06 Mil Yz A 500/1		X									X		
30	06 Mil Yz A 518/3			X							X			
31	06 Mil Yz A 525					X						X		
32	06 Mil Yz A 622					X						X		
33	06 Mil Yz A 653	X										X		
34	06 Mil Yz A 663	X										X		
35	06 Mil Yz A 720		X									X		
36	06 Mil Yz A 726/1			X								X		
37	06 Mil Yz A 740	X										X		
38	06 Mil Yz A 753			X								X		
39	06 Mil Yz A 757		X									X		
40	06 Mil Yz A 786	X										X		
41	06 Mil Yz A 841	X										X		
42	06 Mil Yz A 892	X										X		
43	06 Mil Yz A 903	X										X		
44	06 Mil Yz A 919/1	X										X		
45	06 Mil Yz A 930	X										X		
46	06 Mil Yz A 949	X										X		
47	06 Mil Yz A 1002	X									X			
48	06 Mil Yz A 1021			X							X			
49	06 Mil Yz A 1026	X										X		
50	06 Mil Yz A 1041		X									X		
51	06 Mil Yz A 1100			X					X					
52	06 Mil Yz A 1115			X								X		
53	06 Mil Yz A 1124					X						X		
54	06 Mil Yz A 1130	X										X		
55	06 Mil Yz A 1140	X										X		
56	06 Mil Yz A 1164		X									X		
57	06 Mil Yz A 1185						X						X	

Katalog No	Envanter No	DIŞ KAPAK							İÇ KAPAK					KUMAŞ
		DERİ							DERİ		KAĞIT			
		Kahverengi	Siyah	Bordo	Kırmızı	Yeşil	Vişne	Mor	Kahverengi	Siyah	Ebrulu	Düz	Desenli	
58	06 Mil Yz A 1201			X								X		
59	06 Mil Yz A 1201	X										X		
60	06 Mil Yz A 1203	X									X			
61	06 Mil Yz A 1210	X										X		
62	06 Mil Yz A 1231	X										X		
63	06 Mil Yz A 1257			X								X		
64	06 Mil Yz A 1269	X											X	
65	06 Mil Yz A 1320	X									X			
66	06 Mil Yz A 1402	X										X		
67	06 Mil Yz A 1486			X									X	
68	06 Mil Yz A 1506	X										X		
69	06 Mil Yz A 1559			X							X			
70	06 Mil Yz A 1573			X								X		
71	06 Mil Yz A 1578	X										X		
72	06 Mil Yz A 1648	X									X			
73	06 Mil Yz A 1663	X										X		
74	06 Mil Yz A 1747	X										X		
75	06 Mil Yz A 1823			X								X		
76	06 Mil Yz A 1836	X										X		
77	06 Mil Yz A 1874	X										X		
78	06 Mil Yz A 1905			X							X			
79	06 Mil Yz A 1907	X										X		
80	06 Mil Yz A 1909		X										X	
81	06 Mil Yz A 1915			X								X		
82	06 Mil Yz A 1975			X								X		
83	06 Mil Yz A 1994	X									X			
84	06 Mil Yz A 2056	X									X			
85	06 Mil Yz A 2069			X								X		
86	06 Mil Yz A 2086			X								X		
87	06 Mil Yz A 2101	X									X			
88	06 Mil Yz A 2187	X							X					
89	06 Mil Yz A 2188					X						X		
90	06 Mil Yz A 2223			X								X		
91	06 Mil Yz A 2310	X											X	
92	06 Mil Yz A 2327			X							X			
93	06 Mil Yz A 2331			X							X			
94	06 Mil Yz A 2357	X										X		
95	06 Mil Yz A 2364			X							X			
96	06 Mil Yz A 2381		X						X			X		
97	06 Mil Yz A 2473	X												
98	06 Mil Yz A 2527			X								X		
99	06 Mil Yz A 2539		X								X			
100	06 Mil Yz A 2553		X									X		
101	06 Mil Yz A 2632		X									X		
102	06 Mil Yz A 2640	X										X		
103	06 Mil Yz A 2785			X							X			
104	06 Mil Yz A 2788						X					X		
105	06 Mil Yz A 2798						X					X		
106	06 Mil Yz A 2826			X								X		
107	06 Mil Yz A 2881	X										X		
108	06 Mil Yz A 2882		X									X		
109	06 Mil Yz A 2901	X										X		
110	06 Mil Yz A 2902			X								X		
111	06 Mil Yz A 2904			X								X		
112	06 Mil Yz A 3011	X										X		
113	06 Mil Yz A 3109	X									X			
114	06 Mil Yz A 3155	X							X					
115	06 Mil Yz A 3251	X									X			
116	06 Mil Yz A 3294	X										X		
117	06 Mil Yz A 3299	X							X					

Katalog No	Envanter No	DIŞ KAPAK							İÇ KAPAK					KUMUŞ
		DERİ							DERİ		KAĞIT			
		Kahverengi	Siyah	Bordo	Kırmızı	Yeşil	Vişne	Mor	Kahverengi	Siyah	Ebrulu	Düz	Desenli	
118	06 Mil Yz A 3308	X										X		
119	06 Mil Yz A 3342	X										X		
120	06 Mil Yz A 3348			X								X		
121	06 Mil Yz A 3465			X								X		
122	06 Mil Yz A 3498			X								X		
123	06 Mil Yz A 3516					X						X		
124	06 Mil Yz A 3520				X							X		
125	06 Mil Yz A 3554			X								X		
126	06 Mil Yz A 3577						X					X		
127	06 Mil Yz A 3628	X										X		
128	06 Mil Yz A 3644	X										X		
129	06 Mil Yz A 3664	X										X		
130	06 Mil Yz A 3699		X									X		
131	06 Mil Yz A 3716	X										X		
132	06 Mil Yz A 3748			X									X	
133	06 Mil Yz A 3819		X								X			
134	06 Mil Yz A 3828		X							X				
135	06 Mil Yz A 3830			X								X		
136	06 Mil Yz A 3831						X					X		
137	06 Mil Yz A 3834	X										X		
138	06 Mil Yz A 3835			X								X		
139	06 Mil Yz A 3837	X										X		
140	06 Mil Yz A 3840	X										X		
141	06 Mil Yz A 3841	X							X					
142	06 Mil Yz A 3846					X								
143	06 Mil Yz A 3849	X										X		
144	06 Mil Yz A 3850		X										X	
145	06 Mil Yz A 3926						X					X		
146	06 Mil Yz A 3985						X					X		
147	06 Mil Yz A 4003	X										X		
148	06 Mil Yz A 4113						X					X		
149	06 Mil Yz A 4156	X										X		
150	06 Mil Yz A 4199			X								X		
151	06 Mil Yz A 4226	X										X		
152	06 Mil Yz A 4273	X							X					
153	06 Mil Yz A 4318							X				X		
154	06 Mil Yz A 4348						X					X		
155	06 Mil Yz A 4354						X					X		
156	06 Mil Yz A 4399	X										X		
157	06 Mil Yz A 4429	X									X			
158	06 Mil Yz A 4460	X										X		
159	06 Mil Yz A 4479			X								X		
160	06 Mil Yz A 4505						X				X			
161	06 Mil Yz A 4515	X										X		
162	06 Mil Yz A 4525	X										X		
163	06 Mil Yz A 4597	X										X		
164	06 Mil Yz A 4613	X							X					
165	06 Mil Yz A 4649	X										X		
166	06 Mil Yz A 4675	X										X		
167	06 Mil Yz A 4679	X									X			
168	06 Mil Yz A 4716			X								X		
169	06 Mil Yz A 4778						X					X		
170	06 Mil Yz A 4783	X										X		
171	06 Mil Yz A 4825	X										X		
172	06 Mil Yz A 4831			X								X		
173	06 Mil Yz A 4839		X									X		
174	06 Mil Yz A 4857	X										X		
175	06 Mil Yz A 4869			X								X		
176	06 Mil Yz A 4887			X								X		
177	06 Mil Yz A 4895	X										X		

Katalog No	Envanter No	DIŞ KAPAK							İÇ KAPAK					
		DERİ							DERİ		KAĞIT			KUMAŞ
		Kahverengi	Siyah	Bordo	Kırmızı	Yeşil	Vişne	Mor			Ebrulu	Düz	Desenli	
178	06 Mil Yz A 4902	X									X			
179	06 Mil Yz A 4908	X								X				
180	06 Mil Yz A 4929		X								X			
181	06 Mil Yz A 4934	X									X			
182	06 Mil Yz A 4985			X							X			

EK 2.3. TEKNİK

Kat. No	Envanter No	UYGULAMA YAPIM TEKNİKLERİ				SÜSLEME TEKNİKLERİ								
		Baskı	Boyama	Yapıştırma	Katı	Soğuk Baskı	Altın Ayırma	Üstten Ayırma	Mülemma	Mülevven	Müşebbek	Zilbahar	Yazma ve Yekşâh	Lâke
1	06 Mil Yz A 43		X										X	
2	06 Mil Yz A 50		X										X	
3	06 Mil Yz A 66		X										X	
4	06 Mil Yz A 92	X				X								
5	06 Mil Yz A 93/1	X				X								
6	06 Mil Yz A 104		X										X	
7	06 Mil Yz A 120	X					X							
8	06 Mil Yz A 125	X				X								
9	06 Mil Yz A 136	X					X							
10	06 Mil Yz A 145/2	X					X							
11	06 Mil Yz A 154/2	X				X								
12	06 Mil Yz A 161		X											X
13	06 Mil Yz A 170		X										X	
14	06 Mil Yz A 220	X				X								
15	06 Mil Yz A 263/1	X				X								
16	06 Mil Yz A 284	X								X				
17	06 Mil Yz A 321	X				X								
18	06 Mil Yz A 365	X							X					
19	06 Mil Yz A 395/1	X				X								
20	06 Mil Yz A 397	X					X							
21	06 Mil Yz A 398/1	X							X					
22	06 Mil Yz A 405	X				X								
23	06 Mil Yz A 422/1	X				X								
24	06 Mil Yz A 467/1		X										X	
25	06 Mil Yz A 477	X					X							
26	06 Mil Yz A 484		X										X	
27	06 Mil Yz A 488	X				X								
28	06 Mil Yz A 494	X							X					
29	06 Mil Yz A 500/1	X							X					
30	06 Mil Yz A 518/3	X					X							
31	06 Mil Yz A 525		X										X	
32	06 Mil Yz A 622	X				X								
33	06 Mil Yz A 653		X									X		
34	06 Mil Yz A 663	X											X	
35	06 Mil Yz A 720	X				X								
36	06 Mil Yz A 726/1	X				X								
37	06 Mil Yz A 740	X				X								
38	06 Mil Yz A 753	X				X								
39	06 Mil Yz A 757	X				X								
40	06 Mil Yz A 786		X										X	
41	06 Mil Yz A 841	X				X								
42	06 Mil Yz A 892	X				X								
43	06 Mil Yz A 903	X				X								
44	06 Mil Yz A 919/1	X				X								
45	06 Mil Yz A 930	X		X						X				
46	06 Mil Yz A 949	X				X								
47	06 Mil Yz A 1002	X					X							
48	06 Mil Yz A 1021	X				X								
49	06 Mil Yz A 1026		X										X	
50	06 Mil Yz A 1041	X				X								
51	06 Mil Yz A 1100	X					X							
52	06 Mil Yz A 1115	X				X								
53	06 Mil Yz A 1124	X				X								
54	06 Mil Yz A 1130	X				X								

Kat. No	Envanter No	UYGULAMA YAPIM TEKNİKLERİ				SÜSLEME TEKNİKLERİ								
		Baskı	Boyama	Yapıştırma	Katı'	Soguk Baskı	Altan Ayırma	Üstten Ayırma	Mülemma	Mülevven	Müşebbek	Zilbahar	Yazma ve Yekşâh	Lâke
55	06 Mil Yz A 1140	X					X							
56	06 Mil Yz A 1164		X										X	
57	06 Mil Yz A 1185	X				X								
58	06 Mil Yz A 1201	X				X								
59	06 Mil Yz A 1201	X				X								
60	06 Mil Yz A 1203	X					X							
61	06 Mil Yz A 1210	X				X								
62	06 Mil Yz A 1231		X									X		
63	06 Mil Yz A 1257	X								X				
64	06 Mil Yz A 1269	X				X								
65	06 Mil Yz A 1320	X				X								
66	06 Mil Yz A 1402		X									X		
67	06 Mil Yz A 1486	X				X								
68	06 Mil Yz A 1506	X				X								
69	06 Mil Yz A 1559		X										X	
70	06 Mil Yz A 1573		X										X	
71	06 Mil Yz A 1578	X					X							
72	06 Mil Yz A 1648	X				X								
73	06 Mil Yz A 1663		X										X	
74	06 Mil Yz A 1747	X				X								
75	06 Mil Yz A 1823	X				X								
76	06 Mil Yz A 1836	X				X								
77	06 Mil Yz A 1874		X										X	
78	06 Mil Yz A 1905		X									X		
79	06 Mil Yz A 1907		X										X	
80	06 Mil Yz A 1909	X					X							
81	06 Mil Yz A 1915	X							X					
82	06 Mil Yz A 1975	X							X					
83	06 Mil Yz A 1994	X				X								
84	06 Mil Yz A 2056	X					X							
85	06 Mil Yz A 2069	X							X					
86	06 Mil Yz A 2086		X										X	
87	06 Mil Yz A 2101	X							X					
88	06 Mil Yz A 2187	X				X								
89	06 Mil Yz A 2188		X										X	
90	06 Mil Yz A 2223	X				X								
91	06 Mil Yz A 2310	X					X							
92	06 Mil Yz A 2327		X										X	
93	06 Mil Yz A 2331	X				X								
94	06 Mil Yz A 2357		X										X	
95	06 Mil Yz A 2364	X				X								
96	06 Mil Yz A 2381	X							X					
97	06 Mil Yz A 2473	X				X								
98	06 Mil Yz A 2527	X				X								
99	06 Mil Yz A 2539		X										X	
100	06 Mil Yz A 2553		X									X		
101	06 Mil Yz A 2632	X					X							
102	06 Mil Yz A 2640	X						X						
103	06 Mil Yz A 2785	X				X								
104	06 Mil Yz A 2788	X				X								
105	06 Mil Yz A 2798	X							X					
106	06 Mil Yz A 2826	X				X								
107	06 Mil Yz A 2881		X										X	
108	06 Mil Yz A 2882	X				X								
109	06 Mil Yz A 2901	X				X								
110	06 Mil Yz A 2902	X				X								
111	06 Mil Yz A 2904		X										X	

Kat. No	Envanter No	UYGULAMA YAPIM TEKNİKLERİ				SÜSLEME TEKNİKLERİ								
		Baskı	Boyama	Yapıştırma	Katı'	Soğuk Baskı	Altıtan Ayırma	Üstten Ayırma	Mülemma	Mülevven	Müşebbek	Zilbahar	Yazma ve Yekşâh	Lâke
112	06 Mil Yz A 3011	X				X								
113	06 Mil Yz A 3109	X						X						
114	06 Mil Yz A 3155		X										X	
115	06 Mil Yz A 3251	X							X					
116	06 Mil Yz A 3294	X					X							
117	06 Mil Yz A 3299	X					X							
118	06 Mil Yz A 3308	X				X								
119	06 Mil Yz A 3342	X							X					
120	06 Mil Yz A 3348	X							X					
121	06 Mil Yz A 3465	X					X							
122	06 Mil Yz A 3498		X										X	
123	06 Mil Yz A 3516	X				X								
124	06 Mil Yz A 3520		X										X	
125	06 Mil Yz A 3554	X				X								
126	06 Mil Yz A 3577	X							X					
127	06 Mil Yz A 3628	X					X							
128	06 Mil Yz A 3644		X											X
129	06 Mil Yz A 3664	X					X							
130	06 Mil Yz A 3699	X				X								
131	06 Mil Yz A 3716	X				X								
132	06 Mil Yz A 3748		X										X	
133	06 Mil Yz A 3819	X							X					
134	06 Mil Yz A 3828		X											X
135	06 Mil Yz A 3830	X							X					
136	06 Mil Yz A 3831		X									X		
137	06 Mil Yz A 3834		X										X	
138	06 Mil Yz A 3835		X										X	
139	06 Mil Yz A 3837		X										X	
140	06 Mil Yz A 3840		X										X	
141	06 Mil Yz A 3841	X					X							
142	06 Mil Yz A 3846		X									X		
143	06 Mil Yz A 3849		X										X	
144	06 Mil Yz A 3850		X											X
145	06 Mil Yz A 3926	X					X							
146	06 Mil Yz A 3985	X							X					
147	06 Mil Yz A 4003	X				X								
148	06 Mil Yz A 4113	X							X					
149	06 Mil Yz A 4156		X										X	
150	06 Mil Yz A 4199	X							X					
151	06 Mil Yz A 4226	X					X							
152	06 Mil Yz A 4273	X					X							
153	06 Mil Yz A 4318		X										X	
154	06 Mil Yz A 4348	X				X								
155	06 Mil Yz A 4354	X					X							
156	06 Mil Yz A 4399	X				X								
157	06 Mil Yz A 4429	X				X								
158	06 Mil Yz A 4460	X				X								
159	06 Mil Yz A 4479	X											X	
160	06 Mil Yz A 4505		X										X	
161	06 Mil Yz A 4515	X							X					
162	06 Mil Yz A 4525	X				X								
163	06 Mil Yz A 4597	X				X								
164	06 Mil Yz A 4613	X				X								
165	06 Mil Yz A 4649		X										X	
166	06 Mil Yz A 4675	X							X					
167	06 Mil Yz A 4679	X							X					
168	06 Mil Yz A 4716	X				X								
169	06 Mil Yz A 4778	X				X								

Kat. No	Envanter No	UYGULAMA YAPIM TEKNİKLERİ				SÜSLEME TEKNİKLERİ								
		Baskı	Boyama	Yapıştırma	Katı'	Soğuk Baskı	Altın Ayrma	Üstten Ayrma	Mülemma	Mülevven	Müşebbek	Zilbahar	Yazma ve Yekşâh	Lâke
170	06 Mil Yz A 4783	X				X								
171	06 Mil Yz A 4825	X					X							
172	06 Mil Yz A 4831	X					X							
173	06 Mil Yz A 4839	X				X								
174	06 Mil Yz A 4857	X				X								
175	06 Mil Yz A 4869	X							X					
176	06 Mil Yz A 4887		X										X	
177	06 Mil Yz A 4895	X				X								
178	06 Mil Yz A 4902	X				X								
179	06 Mil Yz A 4908	X				X								
180	06 Mil Yz A 4929	X				X								
181	06 Mil Yz A 4934	X				X								
182	06 Mil Yz A 4985	X				X								

EK 2.4. MOTİFLER

Katalog No	Envanter No	Geometrik	Figürlü	Bitkisel	Rumi-Palmet	Bulut	Yazı
1	06 Mil Yz A 43			X			
2	06 Mil Yz A 50	X					
3	06 Mil Yz A 66			X			
4	06 Mil Yz A 92			X			
5	06 Mil Yz A 93/1	X		X			
6	06 Mil Yz A 104	X					
7	06 Mil Yz A 120			X	X		
8	06 Mil Yz A 125			X		X	
9	06 Mil Yz A 136			X			
10	06 Mil Yz A 145/2			X			
11	06 Mil Yz A 154/2			X			
12	06 Mil Yz A 161			X			
13	06 Mil Yz A 170			X			
14	06 Mil Yz A 220			X			
15	06 Mil Yz A 263/1			X			
16	06 Mil Yz A 284			X	X		
17	06 Mil Yz A 321					X	
18	06 Mil Yz A 365			X		X	
19	06 Mil Yz A 395/1	X					
20	06 Mil Yz A 397		X				
21	06 Mil Yz A 398/1			X	X		
22	06 Mil Yz A 405			X			
23	06 Mil Yz A 422/1	X					
24	06 Mil Yz A 467/1	X		X			
25	06 Mil Yz A 477			X			
26	06 Mil Yz A 484	X					
27	06 Mil Yz A 488			X			
28	06 Mil Yz A 494	X		X			
29	06 Mil Yz A 500/1			X			
30	06 Mil Yz A 518/3				X		
31	06 Mil Yz A 525			X			
32	06 Mil Yz A 622			X			
33	06 Mil Yz A 653	X					
34	06 Mil Yz A 663				X		
35	06 Mil Yz A 720			X			
36	06 Mil Yz A 726/1			X	X		
37	06 Mil Yz A 740			X		X	
38	06 Mil Yz A 753			X			
39	06 Mil Yz A 757			X	X		
40	06 Mil Yz A 786			X			
41	06 Mil Yz A 841			X			
42	06 Mil Yz A 892			X		X	
43	06 Mil Yz A 903			X		X	
44	06 Mil Yz A 919/1			X		X	
45	06 Mil Yz A 930			X			
46	06 Mil Yz A 949			X	X		
47	06 Mil Yz A 1002					X	
48	06 Mil Yz A 1021			X			
49	06 Mil Yz A 1026	X					
50	06 Mil Yz A 1041			X			
51	06 Mil Yz A 1100			X			
52	06 Mil Yz A 1115			X			
53	06 Mil Yz A 1124			X			
54	06 Mil Yz A 1130			X			
55	06 Mil Yz A 1140			X		X	
56	06 Mil Yz A 1164	X					
57	06 Mil Yz A 1185			X			
58	06 Mil Yz A 1201			X			
59	06 Mil Yz A 1201			X			
60	06 Mil Yz A 1203			X	X		

Katalog No	Envanter No	Geometrik	Figürlü	Bitkisel	Rumi-Palmet	Bulut	Yazı
61	06 Mil Yz A 1210			X			
62	06 Mil Yz A 1231	X					
63	06 Mil Yz A 1257			X		X	
64	06 Mil Yz A 1269			X			
65	06 Mil Yz A 1320			X			
66	06 Mil Yz A 1402	X					
67	06 Mil Yz A 1486			X			
68	06 Mil Yz A 1506		X				
69	06 Mil Yz A 1559			X	X		
70	06 Mil Yz A 1573			X			
71	06 Mil Yz A 1578			X		X	
72	06 Mil Yz A 1648			X		X	
73	06 Mil Yz A 1663	X					
74	06 Mil Yz A 1747					X	
75	06 Mil Yz A 1823			X			
76	06 Mil Yz A 1836				X	X	
77	06 Mil Yz A 1874			X			
78	06 Mil Yz A 1905	X					
79	06 Mil Yz A 1907	X					
80	06 Mil Yz A 1909			X		X	
81	06 Mil Yz A 1915			X	X		
82	06 Mil Yz A 1975	X					
83	06 Mil Yz A 1994			X			
84	06 Mil Yz A 2056			X			
85	06 Mil Yz A 2069			X		X	
86	06 Mil Yz A 2086			X			X
87	06 Mil Yz A 2101			X			
88	06 Mil Yz A 2187			X			
89	06 Mil Yz A 2188			X			
90	06 Mil Yz A 2223			X			
91	06 Mil Yz A 2310			X		X	
92	06 Mil Yz A 2327	X					
93	06 Mil Yz A 2331			X			
94	06 Mil Yz A 2357				X		
95	06 Mil Yz A 2364	X					
96	06 Mil Yz A 2381			X			
97	06 Mil Yz A 2473			X	X		
98	06 Mil Yz A 2527	X		X			
99	06 Mil Yz A 2539	X					
100	06 Mil Yz A 2553	X					
101	06 Mil Yz A 2632			X			
102	06 Mil Yz A 2640			X			
103	06 Mil Yz A 2785			X		X	
104	06 Mil Yz A 2788			X			
105	06 Mil Yz A 2798				X		
106	06 Mil Yz A 2826			X		X	
107	06 Mil Yz A 2881			X			
108	06 Mil Yz A 2882	X		X			
109	06 Mil Yz A 2901			X			
110	06 Mil Yz A 2902			X		X	
111	06 Mil Yz A 2904			X			
112	06 Mil Yz A 3011			X		X	
113	06 Mil Yz A 3109				X		
114	06 Mil Yz A 3155	X					
115	06 Mil Yz A 3251			X			
116	06 Mil Yz A 3294			X			
117	06 Mil Yz A 3299				X		
118	06 Mil Yz A 3308						X
119	06 Mil Yz A 3342			X		X	
120	06 Mil Yz A 3348			X			
121	06 Mil Yz A 3465			X		X	
122	06 Mil Yz A 3498				X		

Katalog No	Envanter No	Geometrik	Figürlü	Bitkisel	Rumi-Palmet	Bulut	Yazı
123	06 Mil Yz A 3516			X			X
124	06 Mil Yz A 3520			X		X	
125	06 Mil Yz A 3554	X					
126	06 Mil Yz A 3577			X			
127	06 Mil Yz A 3628				X		
128	06 Mil Yz A 3644			X			
129	06 Mil Yz A 3664			X			
130	06 Mil Yz A 3699			X			
131	06 Mil Yz A 3716		X				
132	06 Mil Yz A 3748			X			
133	06 Mil Yz A 3819			X			
134	06 Mil Yz A 3828			X			
135	06 Mil Yz A 3830			X		X	
136	06 Mil Yz A 3831	X					
137	06 Mil Yz A 3834	X		X			
138	06 Mil Yz A 3835	X					
139	06 Mil Yz A 3837				X		
140	06 Mil Yz A 3840			X			
141	06 Mil Yz A 3841			X			
142	06 Mil Yz A 3846	X					
143	06 Mil Yz A 3849			X			
144	06 Mil Yz A 3850		X	X			
145	06 Mil Yz A 3926			X		X	
146	06 Mil Yz A 3985			X			
147	06 Mil Yz A 4003			X		X	
148	06 Mil Yz A 4113			X		X	
149	06 Mil Yz A 4156	X					
150	06 Mil Yz A 4199			X		X	
151	06 Mil Yz A 4226			X		X	
152	06 Mil Yz A 4273			X		X	
153	06 Mil Yz A 4318			X			
154	06 Mil Yz A 4348			X			
155	06 Mil Yz A 4354			X			
156	06 Mil Yz A 4399			X			
157	06 Mil Yz A 4429			X			
158	06 Mil Yz A 4460			X		X	
159	06 Mil Yz A 4479			X			X
160	06 Mil Yz A 4505	X					
161	06 Mil Yz A 4515			X			
162	06 Mil Yz A 4525			X			
163	06 Mil Yz A 4597			X		X	
164	06 Mil Yz A 4613			X			
165	06 Mil Yz A 4649	X	X	X			
166	06 Mil Yz A 4675			X		X	
167	06 Mil Yz A 4679			X			
168	06 Mil Yz A 4716			X	X		
169	06 Mil Yz A 4778			X			
170	06 Mil Yz A 4783			X			
171	06 Mil Yz A 4825			X			
172	06 Mil Yz A 4831			X		X	
173	06 Mil Yz A 4839			X			
174	06 Mil Yz A 4857			X		X	
175	06 Mil Yz A 4869				X		
176	06 Mil Yz A 4887	X					
177	06 Mil Yz A 4895			X			
178	06 Mil Yz A 4902			X			
179	06 Mil Yz A 4908			X			
180	06 Mil Yz A 4929			X			
181	06 Mil Yz A 4934			X			
182	06 Mil Yz A 4985			X			

EK 2.5. KAPAK DÜZENİ

Kat. No	Envanter No	Tuğra	Tüm Yüz.Süs.	ŞEMSE							Salbek	Köşebent	Bordür	Sertab	Miklep
				Çiçekli	Daire	Oval	Haçvari	Dikdörtgen	Baklava D.	Kare					
1	06 Mil Yz A 43			X											
2	06 Mil Yz A 50				X										
3	06 Mil Yz A 66			X											
4	06 Mil Yz A 92					X									
5	06 Mil Yz A 93/1					X					X				X
6	06 Mil Yz A 104								X		X				
7	06 Mil Yz A 120					X					X				
8	06 Mil Yz A 125					X									
9	06 Mil Yz A 136					X									
10	06 Mil Yz A 145/2					X					X	X		X	X
11	06 Mil Yz A 154/2					X									
12	06 Mil Yz A 161		X										X		
13	06 Mil Yz A 170			X										X	X
14	06 Mil Yz A 220					X					X				X
15	06 Mil Yz A 263/1					X					X	X			
16	06 Mil Yz A 284					X									
17	06 Mil Yz A 321					X								X	X
18	06 Mil Yz A 365							X			X				
19	06 Mil Yz A 395/1		X											X	X
20	06 Mil Yz A 397							X			X	X		X	X
21	06 Mil Yz A 398/1					X					X	X		X	X
22	06 Mil Yz A 405					X					X			X	X
23	06 Mil Yz A 422/1		X											X	X
24	06 Mil Yz A 467/1					X							X		
25	06 Mil Yz A 477					X					X			X	X
26	06 Mil Yz A 484									X					
27	06 Mil Yz A 488					X									
28	06 Mil Yz A 494					X									
29	06 Mil Yz A 500/1					X					X				
30	06 Mil Yz A 518/3					X									
31	06 Mil Yz A 525			X											
32	06 Mil Yz A 622					X					X				
33	06 Mil Yz A 653		X												
34	06 Mil Yz A 663							X							
35	06 Mil Yz A 720			X											
36	06 Mil Yz A 726/1					X					X			X	X
37	06 Mil Yz A 740					X					X			X	X
38	06 Mil Yz A 753							X						X	X
39	06 Mil Yz A 757					X									
40	06 Mil Yz A 786									X					
41	06 Mil Yz A 841					X									
42	06 Mil Yz A 892					X					X				
43	06 Mil Yz A 903							X							
44	06 Mil Yz A 919/1					X									
45	06 Mil Yz A 930					X								X	X
46	06 Mil Yz A 949					X					X				
47	06 Mil Yz A 1002							X			X				
48	06 Mil Yz A 1021					X									
49	06 Mil Yz A 1026							X							
50	06 Mil Yz A 1041					X								X	X
51	06 Mil Yz A 1100					X					X				
52	06 Mil Yz A 1115					X									
53	06 Mil Yz A 1124					X					X			X	X
54	06 Mil Yz A 1130					X									
55	06 Mil Yz A 1140					X									
56	06 Mil Yz A 1164								X						
57	06 Mil Yz A 1185					X					X			X	X

Kat. No	Envanter No	Tuğra	Tüm Yüz.Süs.	ŞEMSE							Salbek	Köşebent	Bordür	Sertab	Miklep
				Çiçekli	Daire	Oval	Haçvari	Dikdörtgen	Baklava D.	Kare					
58	06 Mil Yz A 1201							X						X	X
59	06 Mil Yz A 1201							X							
60	06 Mil Yz A 1203														
61	06 Mil Yz A 1210					X					X				
62	06 Mil Yz A 1231		X											X	X
63	06 Mil Yz A 1257					X					X			X	X
64	06 Mil Yz A 1269					X								X	X
65	06 Mil Yz A 1320					X								X	X
66	06 Mil Yz A 1402		X											X	X
67	06 Mil Yz A 1486					X								X	X
68	06 Mil Yz A 1506					X					X				
69	06 Mil Yz A 1559					X					X	X			
70	06 Mil Yz A 1573			X											
71	06 Mil Yz A 1578							X			X				
72	06 Mil Yz A 1648							X						X	X
73	06 Mil Yz A 1663									X					
74	06 Mil Yz A 1747					X									
75	06 Mil Yz A 1823					X									
76	06 Mil Yz A 1836					X									
77	06 Mil Yz A 1874			X										X	X
78	06 Mil Yz A 1905		X												
79	06 Mil Yz A 1907									X					
80	06 Mil Yz A 1909							X			X				
81	06 Mil Yz A 1915					X					X				
82	06 Mil Yz A 1975								X				X		
83	06 Mil Yz A 1994					X									
84	06 Mil Yz A 2056					X					X				
85	06 Mil Yz A 2069							X							
86	06 Mil Yz A 2086	X											X		
87	06 Mil Yz A 2101							X							
88	06 Mil Yz A 2187					X								X	X
89	06 Mil Yz A 2188			X										X	X
90	06 Mil Yz A 2223					X									
91	06 Mil Yz A 2310					X					X				
92	06 Mil Yz A 2327									X					
93	06 Mil Yz A 2331					X								X	X
94	06 Mil Yz A 2357					X					X				
95	06 Mil Yz A 2364		X											X	X
96	06 Mil Yz A 2381					X					X				
97	06 Mil Yz A 2473							X			X				
98	06 Mil Yz A 2527								X						
99	06 Mil Yz A 2539									X					
100	06 Mil Yz A 2553		X												
101	06 Mil Yz A 2632					X									
102	06 Mil Yz A 2640					X								X	X
103	06 Mil Yz A 2785							X						X	X
104	06 Mil Yz A 2788					X								X	X
105	06 Mil Yz A 2798							X						X	X
106	06 Mil Yz A 2826					X								X	X
107	06 Mil Yz A 2881			X											
108	06 Mil Yz A 2882								X						
109	06 Mil Yz A 2901					X								X	X
110	06 Mil Yz A 2902					X								X	X
111	06 Mil Yz A 2904			X											
112	06 Mil Yz A 3011					X								X	X
113	06 Mil Yz A 3109					X					X				
114	06 Mil Yz A 3155									X				X	X
115	06 Mil Yz A 3251							X						X	X
116	06 Mil Yz A 3294					X					X			X	X
117	06 Mil Yz A 3299					X					X			X	X

Kat. No	Envanter No	Tuğra	Tüm Yüz.Süs.	ŞEMSE							Salbek	Köşebent	Bordür	Sertab	Miklep
				Çiçekli	Daire	Oval	Haçvari	Dikdörtgen	Baklava D.	Kare					
118	06 Mil Yz A 3308					X					X			X	X
119	06 Mil Yz A 3342							X			X			X	X
120	06 Mil Yz A 3348					X					X				
121	06 Mil Yz A 3465							X			X				
122	06 Mil Yz A 3498							X			X				
123	06 Mil Yz A 3516					X					X				
124	06 Mil Yz A 3520					X					X			X	X
125	06 Mil Yz A 3554		X												
126	06 Mil Yz A 3577					X					X			X	X
127	06 Mil Yz A 3628							X							
128	06 Mil Yz A 3644			X									X		
129	06 Mil Yz A 3664						X								
130	06 Mil Yz A 3699							X							
131	06 Mil Yz A 3716					X									
132	06 Mil Yz A 3748			X										X	X
133	06 Mil Yz A 3819					X					X	X		X	X
134	06 Mil Yz A 3828		X												
135	06 Mil Yz A 3830					X					X				
136	06 Mil Yz A 3831		X											X	X
137	06 Mil Yz A 3834					X								X	X
138	06 Mil Yz A 3835									X				X	X
139	06 Mil Yz A 3837							X			X			X	X
140	06 Mil Yz A 3840			X											
141	06 Mil Yz A 3841					X					X	X		X	X
142	06 Mil Yz A 3846		X											X	X
143	06 Mil Yz A 3849			X										X	X
144	06 Mil Yz A 3850		X			X					X				
145	06 Mil Yz A 3926							X							
146	06 Mil Yz A 3985							X							
147	06 Mil Yz A 4003					X									
148	06 Mil Yz A 4113							X							
149	06 Mil Yz A 4156									X					
150	06 Mil Yz A 4199					X									
151	06 Mil Yz A 4226					X									
152	06 Mil Yz A 4273					X								X	X
153	06 Mil Yz A 4318			X											
154	06 Mil Yz A 4348					X					X		X		
155	06 Mil Yz A 4354							X			X				
156	06 Mil Yz A 4399					X					X			X	X
157	06 Mil Yz A 4429					X									
158	06 Mil Yz A 4460					X									
159	06 Mil Yz A 4479							X							
160	06 Mil Yz A 4505									X					
161	06 Mil Yz A 4515							X						X	X
162	06 Mil Yz A 4525					X					X			X	X
163	06 Mil Yz A 4597					X									
164	06 Mil Yz A 4613					X									
165	06 Mil Yz A 4649			X								X			
166	06 Mil Yz A 4675					X					X				
167	06 Mil Yz A 4679					X					X				
168	06 Mil Yz A 4716					X								X	X
169	06 Mil Yz A 4778					X					X				
170	06 Mil Yz A 4783					X					X			X	X
171	06 Mil Yz A 4825					X					X			X	X
172	06 Mil Yz A 4831							X							
173	06 Mil Yz A 4839					X									
174	06 Mil Yz A 4857					X								X	X
175	06 Mil Yz A 4869							X						X	X
176	06 Mil Yz A 4887												X		
177	06 Mil Yz A 4895					X								X	X
178	06 Mil Yz A 4902					X								X	X

Kat. No	Envanter No	Tuğra	Tüm Yüz.Süs.	ŞEMSE							Salbek	Köşebent	Bordür	Sertab	Miklep
				Çiçekli	Daire	Oval	Hacıvari	Dikdörtgen	Baklava D.	Kare					
179	06 Mil Yz A 4908					X					X			X	X
180	06 Mil Yz A 4929					X									
181	06 Mil Yz A 4934					X									
182	06 Mil Yz A 4985					X									

EK 3. BİLGİ FORMU

Katalog No:

Eser Adı:

Bulunduğu Yer:

Envanter No:

Türü:

Müellif:

Mücellit:

İstinsah Tarihi:

Ölçüleri:

Varak Sayısı:

Cilt Yapım Malzemesi:

Cilt Rengi:

Cilt Yapım Tekniği:

Cilt Süslemesinde Kullanılan Renkler:

Bezeme:

Tarihlendirme:

ÖZET

“Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Deri Cilt Kapakları” isimli tez çalışmamızda 182 adet deri cilt kapağı Osmanlı dönemi cilt sanatının tarihsel gelişim süreci içinde bilimsel yöntemlerle incelenmiştir. Bu amaçla yürütülen çalışma esnasında her eserin adı, müellifi, istinsah tarihi, ölçüleri, malzeme, renk, teknik özellikleri ve bezeme konularını içeren bilgi formları oluşturulmuştur. Toplanan bilgiler, “17. Yüzyıl Ciltleri”, “18. Yüzyıl Ciltleri”, “19. Yüzyıl Ciltleri” başlıkları altında “Malzeme”, “Malzemenin Rengi”, “Teknik”, “Cildin ve Kapağın Bezeme Özellikleri” olarak değerlendirilmiştir. “Cetvel”, “Zencirek”, “Bordür”, “Köşebent”, “Şemse”, “Salbek”, “Miklep”, “Sertab”, “Sırt”, “Bezeme ve Üslup Özellikleri” şeklinde ayrıntılı analiz edilmiştir. Cilt sanatının geleneksel özelliklerinin tanıtılması, yüzyıllara göre gösterdiği gelişim ve değişim ortaya konularak cilt sanatı içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu sanatın korunması, yaşatılması, kuşaklar arası bağlantının kurulması, Türk kültürü, tarihi, sanatı, süslemesi açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Kütüphane, Yazma, Cilt, Bezeme

ABSTRACT

In our thesis titled “Collection of National Library Manuscripts Ottoman Period Leather Binders (17-19th Centuries)”, 182 leather binders were examined by scientific methods in the historical development process of Ottoman period binding art. The information forms including the title, author, date of copying, dimensions, material, color, technical features and ornament subjects were created during the study carried out for this purpose. The information was analyzed in detail under the titles of “17. Century Binders”, “18. Century Binders”, “19. Century Binders” and the information was evaluated as "Material", "Color of Material", "Technique", "Ornament Features of Binder and Cover". The study was analyzed in detail as “Chronology”, “Zencirek”, “Bordure”, “Bracket”, “Rosette”, “Salbek”, “Miklep”, “Sertab”, “Ridge”, “Ornament and Wording Characteristics” By introducing the traditional features of the binding art and the development and change it has shown for centuries, its place in the art of the binding has been tried to be determined. This art is very important in terms of preservation, keeping alive, establishing connection between generations, Turkish culture, history, art and decoration.

Key Words: Art, Library, Manuscript, Binding, Ornament